

محمد بن جریر طبری

# مِثْرُوی تَهَبَهَری

به رگی به گم

وہر گِیرانی: زانہر محمد

منتدی اقرأ التناقی

[www.igra.ablamontada.com](http://www.igra.ablamontada.com)

منتدى اقرأ الثقافي

-----  
[www.iqra.afhamontada.com](http://www.iqra.afhamontada.com)

میژووی ته بهری

بلاؤكراوهى خانهى چاپ و بلاؤكردنه وهى چوارچرا

زنجيرهى ۲۳۰

ناونيشان / سلېمانى - سهره تان شه قامى مهوله وى - بهرام بهر پالاس

موبایل ناسيا ۰۷۷۰۱۵۷۵۰۶۷ - سانا ۰۷۳۰۱۱۲۸۳۸۸

نرخى ۷۵۰۰ دیناره

# میزوو ته بهری

نوسینځی: محمد بن حریر طبری

وهرگیرانی: زاندر محمد

به رگی یه که م

چاپی یه که م

سلیمانی

۲۰۱۰

## به ناوی خوی جوانکاری بونه وهر

### پیناسی کتیب

ناوی کتیب : میژووی ته بهری

بابه ت : میژوویی

به رگی : به که م

نوسینای: محمد بن حریر طبری

وهر گپرانای: زانهر محمد

نه خشه سازی: چوارچرا

نوبه تی چاپ : چاپی به که م سلیمانای ۲۰۱۰

چاپخانه : چوارچرا

دیزاینی به رگ: هوریم عوسمان

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

ژماره ی سپاردن ( ۲۴۵۸ ) سالی (۲۰۰۹) پتیدراوه

پیرست

- ۱۳.....وتار سه بارهت به ووی زه مان چیه
- ۱۷.....وتار سه بارهت به به نکه کانی دمرکه و تنی
- ۱۷.....کات و زه مان و شه و روژ
- ۱۹.....وتار سه بارهت به ووی نایا نافرینه ر پیش نافراندنی
- ۱۹.....زه مان و شه و روژ هیچی دیکه ی نافراندبوو
- ۲۲.....نامازهدان به گپرانه ووی
- ۲۴.....وتار سه بارهت به ووی زه مان و شه و روژ
- ۲۴.....له ناو بچیت و جگه له خواوهند هیچ شتیک نه منینته وه
- ۲۵.....وتار سه بارهت به ووی خواوهند کونه و پیش هموو شتیک
- ۲۵.....بووه و نهو به توانایی خوی همو شته کانی نافراندوه
- ۲۸.....وتار سه بارهت به سه ره تایی نافراندن و نافرینراوی سه ره تا
- ۲۸.....نامازهدان به بیژمیری نه م و تاره
- ۲۸.....نامازهدان به نافرینراوی دوا ی پینووس
- ۲۹.....نامازهدان به بیژمیری نه م و ته یه
- ۳۰.....نامازهدان به بیژمیری نه م قسه یه
- .....وتار سه بارهت به ووی له هه رکام له و شه ش روژه نامازه پینراوه له کتیه که ی خواوهند چ شتیک
- ۲۶.....نافرینرا
- .....وتار سه بارهت به ووی شه و روژگامیان پیشتر نافرینرا و سه رتای نافراندنی هه تاو و مانگ
- ۴۶.....که کات و ساته کانی پی ده ناسن
- ۶۰.....سه ره تا و سالاری سته مکاران نیبلیس بوو
- ۶۱.....گپرانه وه کان سه بارهت به ووی نیبلیس، پاشایه تی ناسمان و زه وی له ده ستدابو
- .....گپرانه وه کان سه بارهت به ووی دوژمنی خواوهند، ریزی نیعمه ته کانی په رومردگاری نه گرت و
- ۶۲.....له خویایی و بانگه شه ی خویایه تی کرد
- ۶۳.....وتار سه بارهت به و رووداواندی له سه رده می پاشایه تی نیبلیس روویاندا هوکاری مردنی نه و
- ۶۴.....وتار سه بارهت به هوکاری له خویایی بوونی دوژمنی خواو هوکاری گه ردنکینشی نه و له گه ل خوا
- ۶۵.....وتار سه بارهت به گپرانه ووی عبدالله کوری عه باس

- ۶۵ ..... ناماژهدان به بیژمیری نهم وتیه
- ۶۷ ..... له روداوه کانی سهردهمی پاشایه تی ئیبلیس ئافراندنی ئادهم، باوکی مروقه کان بوو
- ۷۶ ..... وتار سه بارت به ووی خواوه ند باوکی نیمه یانی ئادهمی تاقی کردموه
- ..... وتار سه بارت به ووی ئادهم چه نده له به هه شتا مایه وه، که ی نافرینرا و کاتی دابه زینی
- ۸۱ ..... له به هه شت که ی بوو
- ۸۲ ..... وتار سه بارت به ووی له روژی هه یینی ئادهم له چ کاژیریک نافرینرا و چ کاتیک بۆ زومی دابه زی
- ۸۴ ..... وتار سه بارت به و شونیه ی ئادهم و چه وای لینی دابه زینران
- ۸۵ ..... ناماژهدان به بیژمیری نهم وتیه
- ..... وتار سه بارت به ووی کاتیک ئادهم له به هه شت دابه زی، تاجیکی له داره کانی به هه شت له سه ردا
- ۸۸ ..... بوو
- ..... وتار سه بارت به ووی سه رچاوه ی هه موو بۆنه خۆشه کان له وویوه یه که ئادهم بۆنی خۆشی خۆی
- ۸۹ ..... به داره کانی نه وی داوه
- ۹۶ ..... وتار سه بارت به رووداوه کانی دهورانی ئادهم دوا ی هاتنه دهرموی له به هه شت
- ۱۰۹ ..... وتار سه بارت به هاتنه دنیا ییش له چه وای
- ۱۱۲ ..... وتار سه بارت به مەرگی ئادهم
- ۱۲۰ ..... وتار سه بارت به و رووداوه ی له سه ردهمی مناله کانی ئادهم له شیس تا یه رد روواندا
- ۱۳۲ ..... وتار سه بارت به رووداوه کانی روژگاری نوح
- ۱۴۸ ..... وتار سه بارت به بیوراسپ که هه مان نه زده اقه (ناژی ده اک)
- ۱۷۰ ..... وتار سه بارت به و رووداوه ی له سه ردهمی نوح تا سه ردهمی ئیبراهیمی خه لیل روواندا
- ۱۸۱ ..... نه ته ووی سه موود
- ۱۸۸ ..... گپرانه وه کان سه بارت به ئیبراهیمی خه لیل
- ۲۰۴ ..... وتار سه بارت به دروست کردنی که عبه
- ۲۰۴ ..... ناماژهدان به و که سانه ی وتوو یانه خواوه ند نارامی بۆ لای نه و ره وانه کرد
- ۲۱۵ ..... خواوه ند خه لیلی خۆی یانی ئیبراهیمی به سه ر برینی کوره که ی تاقی کردموه
- ۲۱۶ ..... نه وانه ی وتوو یانه قوربانی ئیسه اقه
- ۲۱۸ ..... نه وانه ی وتوو یانه قوربانی ئیسه اعیل بوو
- ..... وتار سه بارت به ئیبراهیم و کوره که ی که بۆ قوربانی کردنی راسپینردا و هوکاری نه ووی فه رمانی
- ۲۲۰ ..... قوربانی کردنی پیندرا



- ۲۳۰ ..... وتار سه بارهت به له خۇبابی بوونی نه مروود نه و نازابهی خواوند پینی به خشی
- ۲۳۵ ..... روداوکانی دیکه‌ی رۆژگاری نیبراهیم
- ۲۴۴ ..... وتار سه بارهت به مردنی ساره کچی هاران اوی هاوسهر و مناله‌کانی یبراهیم
- ۲۴۸ ..... وتار سه بارهت به کۆچی دوایی نیبراهیم خلیل الله
- ۲۵۰ ..... وتار سه بارهت به مناله‌کانی نیسماعیل کۆری نیبراهیم
- ۲۵۱ ..... وتار سه بارهت به نیسحاق کۆری نیبراهیم
- ۲۵۷ ..... وتار سه بارهت به به سهرهاتی نه ییووب
- ۲۶۰ ..... وتار سه بارهت به به سهرهاتی شوعه‌یب
- ۲۶۳ ..... وتار سه بارهت به یه‌عقوب و مناله‌کانی
- ۲۹۱ ..... داستانی خزر و به سهرهاتی نه و له گهل موسا وهاوریکه‌ی، یوشه‌ع کۆری نوون
- ۳۰۲ ..... وتار سه بارهت به پاشایه‌تی مه‌نوجیهر و رووداوکانی رۆژگاری نه و
- ..... وتار سه بارهت به ره‌چه‌له‌کی موسا کۆری عیمران و گیرانه‌وی رووداوکانی سهرده‌می نه و
- ۳۱۰ ..... مه‌نوجیهر
- ۳۵۶ ..... ناماژمدان به‌مه‌رگی موسا کۆری عیمران و هارون کۆری عیمران
- ۳۶۸ ..... وتار سه بارهت به قاروون کۆری یه‌سه‌هر کۆری قاهس
- ۳۷۸ ..... وتار سه بارهت به پاشای پارس‌ی بابل دوا‌ی مه‌نوجیهر
- ۳۸۱ ..... وتار سه بارهت به مناله‌کانی نیسرائیل
- ۳۹۰ ..... وتار سه بارهت به شه‌مونیل و تالوت و جالوت

### بە ناوی خواوەندی جوانکاری بوونه وەر

سوپاس بۆ خوا کە سەرەتایە پێش ھەموو سەرەتاکان و کۆتاییە دواي ھەموو کۆتاییەکان: بە توانایە بۆ ھەر کاریک، نافرینەری نافرینەرە بۆ ھاوتاکان، تاکی تاقانە ی بۆ وینە، ئەوێ دواي ھەمووان دەمینیتەو، بۆ کۆتاییە و بۆ زەمان. گەرەیی و شکۆ و مەزنی و دەسەلات و ھیز تاییەتە بەخۆی، توانا و تاقانەیی ئەو بۆ شەریکە و لەچارەسەر کردن بۆ ھاوکار و پشتیوانە. تاقانە ی بۆ منال و یار و ھاوتایە، لەگوماندا ناگونجیت و لەشویندا جینگە ناگریت و بەچا و نابینریت. کردیە و شارەزا، سوپاسی دەکەم بۆ نیعمەتەکانی و سەری کورپوش دادەنەوینم چونکە پەرەستین تاییەتە بەو و چاوەروانی فراوانی بەخششەکانی دەکەم. لەوتار و ئاکار، بەدواي رەزامەندی ئەودا دەگەریم. شایەتی دەدەم کە خۆی تاقانە ی بۆ شەریکە و محەمەد بەندە ی شیوا و نیردراوی ئەمینی ئەو کە پیغەمبەرایەتی تاییەت کرد بەو و بۆ وەحی ھەلیبژارد تا بانگەشە ی پەرەستینی خواوەند بکات. پیغەمبەریش (دخ) فرمانی برد و ھەولیدا و بەنامۆژیاری خەلکەکی خۆی، پەرەستشی خۆی کرد تا گەیشتە یەقین و باوەر. لەبانگەوازەکی کە مەترخەمی نەکرد و سستی و لاوازی لەخۆی نیشاننەدا. پاکترین و باشترین سلاوات و سلاوی خۆی لی بیت.

دواتر: خواوەندی کردگار، خەلکەکی خۆی بۆ نیاز ئافراند. خەلکانی ئافراند و پەرەستینی تاییەت کرد بەوان تا خوا پەرەستن بۆ ئەوێ نیعمەتەکانیان بۆ زیاد و فراوان بکات بەھەمان شیوێ کە دەفەرمیت:

(( و ما خلقت الجن والانس الا لیبعدون، ما ارید منهم من رزق و ما ارید ان

یطعمون. ان الله هو الرزاق ذو القوة المتین.

واتاکە ی: پەریەکان و مروفەکانم نە ئافراند مەگەر بۆ ئەوێ پەرەستشم بکەن. لەوان رۆژیم ناویت و ناخوایم خواردنم پێ بدەن چونکە خواوەند رۆژیدەر و خاوەن دەسەلاتیکی بەھیزە))، کە لە ئافراندنی ئەوان مسقائیک دەسەلاتی زیاد ناکات و ئەگەر لەناویان ببات، مسقائیکی لی کەم نابیتەو چونکە گۆرانی کاری و

خه م ئه و ناگریته وه و روژ و شهوی سه لته نه تی ئه و که م ناکاته وه چوونکه ئافرینه ری زه مان و روژگار ه کانه . گوئی و چاوی به خه لکان به خشی و ئاوزی پیدان تا راستی و چه وتی و سوود و زیان بناسن . زه وی راخست تا به ریگا کانیدا به رۆن و ئاسمانی وه ک تاقیک پاراست ، به هه مان شیوه که ده فهرمیت : باران و روژی به نه ندازه ی پیویست لی باراند . شهوی کرده پوشش و روژی کرده کاتی به ده ست هیئانی برژیوی ، له به خششه کانی خوئی مانگه شه و هه تاوی به داوی یه کدا هیئا و تاریکایی شهوی له ناو برد و رووناکئی روژی ناشکرا کرد . خواوه ندی په روه ردگار ده فهرمیت :

((و جعلنا الليل و النهار آیتین فمحونا آية الليل و جعلنا آية النهار میصره لتتبعوا فضلا من ربکم و لتعلموا عدد السنین و الحساب و کل شیئی فصلنا تفصیلا .

واتاکه ی : شه و روژمان کرده دو هیئا و نیشانه ی شه و مان به تاریکی و نیشانه ی روژمان به رووناکایی دیاری کرد تا داوی فراوانی له په روه ردگاری خو تان بکه ن و ژماره ی ساله کان و کاته کان بزائن و هه مو شتی کمان روون کردو ته وه ، روون کردنه وه یه ی ته واو)).

به م شیوه ی کرد تا له شه و روژ و مانگ و ساله کان . کاته کانی نوژی و زه کات و چه ج و روژوو و نه رکه دینییه کان بزائن و کات و دین و نه رکه کانی خو یان بناسن به هه مان شیوه که ده فهرمیت :

((یسئلونک عن الالهة قل هی مواقیت للناس و الحج .

واتاکه ی : پرسیا ری مانگه تازه کانت لی ده که ن : بلی کاته کانه بو خه لک و چه ج .))

ده فهرمیت : ((هو الذی جعل الشمس ضیاء و القمر نورا و قدره منازل لتعلموا عدد السنین و الحساب ما خلق الله ذلک الا بالحق یفصل الایات لقوم یعلمون .

واتاکه ی : خواوه نده هه تاوی کرده رووناکایی و مانگی کرده دره و شان وه یه ک و شوینه کانی بو دیاری کردن تا ژماره ی ساله کان و ژماردن فی ر بین ، خوا به راستی

ئەمانەى ئافراندىو ئەم ئایانە بۆ ئەو كەسانەى دەخوازن بزائن. روون دەكەینهوه، بهراستی لهجیاوازی شهو و روژ و ئەو شتانەى خواوند له ئاسمان و زهوییهكان ئافراندىوتهى، وانهیه بۆ ئەو كەسانەى خواپهرهستى دهكهن).

ئەمه نىعمەت و بهخششه بهخەلكانى بهخشى و زۆر كەس سوپاسى نىعمەت و بهخششهكانى دهكهن و بهخششهكانى فراوان كرد بههمان شىوه كه پهروهردگار بهلىنى داوه و دهفهرمىت:

((و اذ تاذن ربكم نئن شكرتم لازيدنكم و لئن كفرتم ان عذابي لشديد.

واتاكەى: كاتىك پهروهردگار رايگهياند، ئەگەر سوپاس بكهن، بهخششهكانتان زياد وئەگەر ناسوپاسى بكهن ئازابهكەى من ئىجگار سهخته).

فراوانى دنيا و نەمرى روژى پهسلانى پىنكەوه بهخشى و بهخششى زۆر كەسى بۆ ئەو دينا هەلگرت.

و خەلكان زۆر ناسوپاسى بهخششهكان و حاشايان له نىعمەتهكانى كرد و جگه له خويان په رهستى. بهخشش و چاكەى خۆى له وان گرتەوه و لەم جيهانه بهدبەختى كرده بهشيان و سزاكەيان بۆ ئەو دينا هەلگرت و نىعمەتهكانى روژگارى ژيانى به زۆر له كەسهكان بهخشى تا بینه شياوى سزاكانى روژى كۆتايى. لەو كردارانهى دەبنه هۆى توپهري خواوند، پهنا بۆ خوا دەبين و لەو كارانهى رەزامەندى ئەوى بەدواوهيه، داواى سەرکەوتن و هاوكارى لى دهكەين.

ئەبو جەغفەر دەلىت: لەم كتيبهدا بهسهرهاتى پاشا و پىغه مبهرهكان و خەليفهكان دهكەم ههروهها ئەو كەسانەى سوپاسى بهخششهكانى خويان كرد و فراوانى نىعمەتيان پىبرا و ئەو كەسانەى ناسوپاسيان كرد و له روژهكانى ژيان بهئاسودەيى دەژيان. باسى سهرهتاكانى ئافراندى و رووداوهكانى ئەو روژگاره دهكەم كه تەمەن بۆ باس كردنيان بهسەنده ناكات و كتيبهكان ناتوانن ههمو بهسهرهاتهكان لهخوياندا جيگه بكهنهوه. سهرهتا و ئەنجامى رووداوهكان باس دهكەم و روونى دهكەمهوه كه ئايا پيش ئەوكەسانه چى بووه و داواى ئەوان چى دەبىت و دەلىم جگه لهخواوندى خواونى ئاسمانهكان و زهوییهكان و ئافرىنراوهكان، هىچ كەسيك سهرهتا و كۆتايى نيهه. ئەم گىرانهوانه بهشيوهيهكى

کورته نهک چروپوچر چونکه مه بهستی ئیمه له م کتیبه دا ئه وه نییه به لکو به سه رهاتی پاشاکانی رابردوو و گیرانه وهی روداو هکان و سه رده می پیغه مبه ران و ئه ندازه ی ته مه نی ئه وان و به سه رهاتی خه لیفه کان و سنوری فه رمانزه وایه تی و روداو هکانی سه رده می ئه وان مه بهستی ئیمه یه . به دوا ی ئه وه ئاماژده ان به ها وه لانی پیغه مبه ر(د.خ) و ناو و نازناو و ماوه ی ته مه نیان و کاتی مردن و شوینی مردنیان باس ده که یین، دواتر باسی شوینکه وه ته کان و که سانی دیکه و گیرانه وه کانیان ده که م وئا شکرای ده که م که گیرانه وه ی چ که سانیکم په سه ند کردوو و ئاماژهم به کا مانه داوه . باسی ئه وه م کردوو که گیرانه وه ی ئه وان ی په سه ند نه کردون، ئاماژهم پی نه داون. داوا ی یارمه تی له خوا وه ند ده که م و سلاوات و سلاو له پیغه مبه ره که ی محه مده ی مسته فا بیئت.

خوینهری کتیبه که ی ئیمه ده زانیئت ئه وه ی لی ره دا باسی ده که م پشت نه ستور به گیرانه وه کانه نهک به لگه عه قلا نییه کان و بینینه کان، جگه له به شیک ی، چونکه هه وائی رابردوان ته نیا له ریگه ی گیرانه وه به داها تان ده گات نهک به لگه و بوچون. روداو هکانی تاییهت به رابردوان که له کتیبه که ی ئیمه دا باسی لیوه کراوه و خوینهر به سه رسورهینه ری ده زانیئت یا په سه ندی ناکات و به راستی نه زانیئت، گیرانه وه ی من نییه، به لکو منیش له که سانی دیکه وه بیستورمه به هه مان شیوه که ئاماژهم پی دا.

## وتار سەبارەت بە ھۆی زەمان چییە

زەمان کاژێرەکانی شەو و رۆژە، چ کورت بێت چ درێژ. عەرەب دەلیت: لەزەمانی ئەمارەتی حەجاج ھاتمە لای تۆ، یانی ئەو کاتە ی حەجاج ئەمیر بوو.

وتار سەبارەت بە زەمان

لەسەرەتا تا ئەنجامەکەی

زاناکان لەمبارەوہ بۆچوونیاں جیاوازە. دەستەیکە و توویانە: ھەموو زەمانەکان ھەوت ھەزار ساڵە. لە کوپی عەباس دەگیرنەوہ: دنیا یەکیک لەرۆژەکانی پەسلانە و ھەوت ھەزار ساڵە. شەش ھەزار و چەند سالیکی تێپەرپوہ و دوای چەند سەد سالیکی کەس نامینیت. کەسانیت و توویانە: ھەموو زەمانەکان شەش ھەزار ساڵە و ئەم وتەیان لە کوپی کەعب گێراوتەوہ. ھەرۆھا لەوھەب دەگیرنەوہ: لەتەمەنی جیھان پینچ ھەزار و شەشسەد سالی تێپەرپوہ و من شاکان و پینغەمبەرائی ھەموو سەردەمەکان دەزانم. پینان وت: ھەموو جیھان چەندە؟ وتی: شەش ھەزار سال. ئەبو جەعفەر دەلیت: وتە ی راست ھەدیسی پینغەمبەر(د.خ) کە فرمووی: زەمانی ئیوہ بەبەرەوہرد لەگەڵ رابردوان ھاوشیوہی دووری نیوان نوژی ئیوارینە لەگەڵ رۆژئاوا بوون. ھەرۆھا لە پینغەمبەر(د.خ) دەگیرنەوہ کە رۆژیک لەگەڵ ئەصحابەکان قەسە دەکرد و خۆر لەئاوابوون نزیک ببوہوہ. فرمووی: (( سویند بەخوا لەدنیای ئیوہ بەبەرەوہرد لەگەڵ پینشینان ئەوہندە ماوہتەوہ کە کۆتایی رۆژ و رۆژئەوہندە نەماوہ تەواو بێت)).

لەئەبو ھورەیرە دەگیرنەوہ کە پینغەمبەر(د.خ) فرمووی: من و رۆژی پەسلان بەم شیوہین، پەنجە شایەتوومان و پەنجە ناوہراستی نیشاندا. ھەدیسی کە دەلین ماوہی ماوہ تا رۆژی ھەستانوہ بەئەندازە ی پەنجە شایەتوومان و پەنجە ناوہراستە و ھەرۆھا لە پینغەمبەر(د.خ) دەگیرنەوہ، فرمووی: من لەکۆتاییەکانی رۆژی ھەستانوہ ھەلبژێردرام و پینش ئەوہ ھاتم بەھەمان شیوہ کە

ئەمە پېش ئەوئیه و پەنجەى شایه تومان و پەنجەى ناوہ پراستی نیشاندا که له تەنیشت یه کدان. چونکه سەرەتایى رۆژ له هەلاتنى خۆر و کۆتاییه کهى ناو ابونى هەتاوه و هەدیسى پېغەمبەرە (د.خ) که پاشماوهى جیهان هاوشیوهى پاشماوهى رۆژ له نوێژى ئیوارى تا خۆرئاوا بوونه. هەدیسىکى دیکه که پاشماوهى جیهان وهک جیاوازی پەنجەى شایه تومان و پەنجەى ناوہ پراسته و کاتى نوێژى ئیوارى ئەو دەمەیه که سێبەرى هەر شتیک دەبیت بەدووان و ئەمە بەخه مه لاندن، یهک نیوهى ههوتەم رۆژه، کهمیک زیاتر یا که متر، و جیاوازی پەنجەى شایه تومان و پەنجەى ناوہ پراست هاوشیوهى ئەوئیه.

ههروهها ئەمە هەدیسى پېغەمبەرە (د.خ) که فەرمووی: خواوهند یهک نیوهى رۆژ له م ئۆمه ته درېغ ناکات و مانای وتاره کهى پېغەمبەر (د.خ) له یهک نیوهى رۆژ، ههزار ساله.

له م دوگیڕانه وهیه که له کورپی عباس و کهعب، ناماژەم پیندا، یه که میان له راستیه وه نزیکتره که دنیا رۆژیک له رۆژه کانی کۆتاییه و ههوت ههزار ساله و چونکه هەدیسى (صحیحى) پېغەمبەرە (د.خ) که پاشماوهى جیهان نیوهى رۆژه و ئەم رۆژه ههزار ساله، روون دەبیته وه که تەمەنى جیهان تا کاتى وته کهى پېغەمبەر (د.خ) شهش ههزار و پینتسه د سال یا نزیک له وه بووه، و خوا زاناتره.

ئەوهى سه بارهت به زه مان له سه ره تا تا ئەنجام ناماژەمان پیندا له هه موو گیڕانه وه کانی دیکه راستتره و باسى به لگه و بورهانه کانمان کرد. گیڕانه وه یه کی دیکه له پېغەمبەر (د.خ) ناماژەى پیندراوه که ئەگەر راست بیت پشت گوینى ناخهین که فەرمووی: زه مان هه شتا ساله که یهک رۆژى یهک له سه ر شه شى دنیا یه و چونکه رۆژى کۆتایى ههزار سالى دنیا یه و یهک رۆژى یهک له سه ر شه شى تەمەنى دنیا یه، بۆمان روون دەبیته وه که تەمەنى جیهان شهش رۆژ یانى شهش ههزار ساله.

به گومانى یه هوودیه کان، به پینى ئەو ته ورا تهى له بهر دهست ئەواندایه، له سه ره تا وه تا کاتى کۆچ چوار ههزار و شه شسه د و چل و دو ساله که به باس کردنى رۆژى له دایک بوون و مردنى که سه کان و پېغەمبەر ان یهک یهک له رۆژگارى

ناده موه تا کاتی کۆچی پیغه مبه (د.خ) به چروپری ئامار هیان پیداوه. به خواستی خوا. روونکردنه وه کانی ئه وان و زاناکانی ئه هلی کتیب و نه ته وه کانی خاوه ن پیغه مبه ره کاتی خویدا باس ده کهین.

به لام به گومانی مه سیحیه کانی یۆنان وتاری یه هوودیه کان ناراسته و وتاری راست سه باره ت به ته مهنی زه مان له کاتی ئافراندنی ناده م تا کاتی کۆچی پیغه مبه (د.خ) به پینی ته و راته که ی به رده ستیان، پینج هه زار و نۆسه د و نه وه د و دو سال و چه ند مانگی که و به ئامار ه دان به له دایک بوون و مردنی پیغه مبه ران و شا کان یه ک له دوای یه ک له روژگاری ناده م تا کۆچی پیغه مبه (د.خ) و تاره که ی خو یان پشتراست ده که نه وه. به گومانی ئه وان یه هوودیه کان ساله کانی میثرووی خو یان که م کردۆ ته وه تا حاشا له پیغه مبه رایه تی عیسا کوری مریم بکه ن چونکه تایبه ته مندی و کاتی هه لبژاردنی ئه و له ته و رات دیاری کراوه و ده لئین هینشتا کاتی ده رکه وتنی عیسا له ته و راتدا نه هاتوه و عیسا ده بیته له و کاته دا بیته و به گومانی خو یان چاوه پروانی ده رکه وتنی عیسا ن. به بوچونی من ئه و که سه ی یه هوودیه کان چاوه پروانی ده که ن که تایبه ته مندی هه کانی له ته و راتدا ئامار ه ی پیدراوه، ده جاله که پیغه مبه (د.خ) بو ئۆمه ته که ی خو ی وه سفی کردوه و فه رموویه تی زۆربه ی شوینکه وته کانی جووله که ن و ئه گه ر عه بدالله کوری سه یاد بیته، له نه ته وه ی جووله که یه.

به بوچوونی ئاگر په رسته کان ماوه ی زه مان له سه رده می پاشایه تی کیومه رس تا کاتی کۆچی پیغه مبه (د.خ) سی هه زار و یه ک سه د و سی و چه وت ساله و له مبه ره وه کیومه رس به یه که م که س ده زانن و گومان ده که ن ئه و ناده مه. زاناکان سه باره ت به و به جیاوازی قسه یان کردوه، ده سه ته یه ک وتوویانه دوای ئه وه ی بوو به فه رمانزه وایی چه وت هه ریم، ناوی ناده می پیپرا، ئه و جامر کوری یافس کوری نووح بوو و خزمه تی نووحی پیغه مبه ری کرد و نووح بو ریزگرتن له خزمه ته کانی دو عای کرد تا خاوه ند ته مهنی دریز و فه رمانزه وایه تی پیبه خشینت و به سه ر دوژمناندا زال و پاشایه تی به رده وام له ناو مناله کانیدا بیته. خاوه ند دو عاکه ی نووحی هینایه دی و کیومه رس و مناله کانی پاشایه تیان پیپرا. ئه و باوکی



ئیرانییه کان بوو و پاشایه تی له دهست بنه ماله کهیدا مایه وه تا ئه و کاته ی  
موسولمانه کان رۆشته نه ناو مه داین و پاشایه تی ئه وان له ناو و چوو و که و ته دهست  
موسولمانان. ناماژیه یان به گێرانه وه ی دیکه داوه که به خواستی خوا، له کاتی  
گێرانه وه ی میژوو و ئه ندازه ی ته مه نی پاشاکان و بارودۆخی ولاته کانیا ن،  
ناماژیه یان پی ده دهین.

## وتار سه بارهت به به لگه کانی دهر که وتنی

### کات و زه مان و شه و روژ

پیشتر نامارژمان پیدا که زه مان ناوی کارژیره کانی شه و روژ و نه ندازه ی سوورپانی هه تاو و مانگ له ناسمانه به هه مان شیوه که خواوه ند ده فهرمیّت:

((و آیه لهم الليل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون. و الشمس تجرى لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم، و القمر قدرناه منازل حتى عاد كالعرجون القديم. لا الشمس ينبغي لها ان تدرك القمر و لا الليل سابق النهار و كل في فلك يسبحون. و اتا که ی: شه ویش بو ئه وان وانهیه که که روژی لی جیا ده کهینه وه و نه وسا به ره و تاریکی ده پوئن. و هه تاو که له پیگه که ی خویدا ده سووریت. نه مه نه زمی خواوه ندی به توانایه. و شوینه کانمان بو مانگ دیاری کرد تاوه ک لقی لاواز وشک ببیت. نه خوړ ده توانیّت به مانگ بگاته وه و نه شه و پینش روژ بکه ویت و هه ر کام له ناسمانیکدا ده سوورینه وه.))

کاتی که زه مان کارژیره کانی شه و روژ بیت و کارژیره کانی شه و روژ تیپه ری نی هه تاو و مانگ له قوناغه کانی ناسماندا بیت، ناشکرایه که زه مان تازه یه و شه و روژیش به هه مان شیوه و نافرینه ره که یان خواوه ندی به توانایه که هه مو نافرینراوه کانی نافراند به هه مان شیوه که ده فهرمیّت:

((و هو الذى خلق الليل و النهار و الشمس و القمر كل في فلك يسبحون. و اتا که ی: نه وه که شه و روژی نافراند له گه ل هه تاو و مانگ که هه ر کام له فه له کی کدا ده سوورینه وه.))

هه ر که س بزانیّت دهر که وتنی نه وان له نافراندنی خواوه نده وه بیت، جیاوازی شه و روژ لای نه و تاریک نابیت چوونکه یه کیان به رده وام به تاریکی و په شایی بو خه لکان دهر ده که ویت و یه کیان به نور و رووناکى و به دواى له ناوبردنى تاریکی شه و دیت که روژه. به مشیوه، هېچ کات یه ک ناگرته وه و به دلنیا ییه وه ده بیت یه کیان پینش نه وه ی دیکه بیت و کاتی که یه کیان له پیشه وه بیت بی چهن د و چوون

ئەویتریان دواى ئەو. ئەمە بەلگەيە بۇ ئەوہى ھەردوکیان تازەن و ئافرینراوی ئافرینەر.

بەلگەيەکی دیکە بۇ دەرکەوتنی شەو و رۆژ ئەوہیە کەھەر رۆژیک لەدواى رۆژیکى دیکە دیت کە پیشتر بوونی نەبووہ و پیش رۆژیکیتەر کەدواى ئەو دیت و ئاشکرایە ئەوہى نەبوو بیئت و بیئتە بوون، تازە و ئافرینراوہ و ئافرینەرەیک ھەيە و بەدی ھینەرێک.

بەلگەيەکی دیکە ئەوہى رۆژەکان و شەوہکان ژمارەیان ھەيە و ھەرچى ژمارەى ھەبیئت، یا جووتە یا تاک، ئەگەر جووت بیئت، سەرەتاکەى بەدوو دەست پیدەکات، کەواتە سەرەتایی ھەيە. و ئەگەر تاک بیئت، سەرەتاکەى یەکە. کەواتە سەرەتایی ھەيە و ھەرچى سەرەتایی ھەبیئت، بەناچارى دەبیئت بەدیھینەرێکی ھەبیئت کە ئافرینەرە.

## وتار سه‌بارت به‌وی نایا نافرینه‌ر پیش نافراندنی

### زهمان و شهو و روژ هیچی دیکه‌ی نافراندبوو

وتمان زهمان کارژیره‌کانی شهو و روژه و کارژیره‌کان تیپه‌رینی خور و مانگ له‌قوناغه‌کانی فه‌له‌که. کوپری عه‌باس ده‌لیت که‌جوله‌که‌کان له‌پیغه‌مبه‌ر سه‌بارت به‌نافراندنی ناسمانه‌کان و زهوی پرسیاریان کرد و فه‌رمووی: خواوه‌ند زهوی له‌روژی یه‌ک شه‌ممه و دوشه‌ممه نافراند و کینوه‌کانی له‌روژی سی شه‌ممه، ناو و داره‌کان و شاره‌کان و ناوه‌دانی و ویرانییه‌کانی له‌روژی چوارشه‌ممه و ئەم چوار روژه‌یه که فه‌رمووی:

((اِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْاَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَ تَجْعَلُونَ لَهُ اِنْدَادًا ذَلِكِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَ جَعَلَ فِيهَا رِوَاسِي مِّنْ فَوْقِهَا وَ بَارَكَ فِيهَا وَ قَدَرَفِيهَا اِقْوَاتَهَا فِي اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ سِوَاءٍ لِّلسَّائِلِينَ.

واتاکه‌ی: بلی: بو ئیوه به‌و که‌سه‌ی زهوی له‌دو روژدا نافراند، کافر ده‌بن و هاوتای بو داده‌نین. ئەو په‌روه‌دگاری جیهانیانه. له‌چوار روژ له‌نگه‌ره‌کانی له‌سه‌ر زهوی دروست کرد و به‌ره‌که‌تی خسته‌ناویان و خوارده‌مه‌نییه‌کانی دیاری کرد که بو پرسیارکه‌ران (چوار روژ) ته‌واوه.))

فه‌رمووی: ناسمانی له‌روژی پینج شه‌ممه نافراند. له‌روژی هه‌ینی تا سی کارژیر بو کوتایی روژ ئەستیره‌کان و هه‌تاو و مانگ و فره‌شته‌کانی نافراند و له‌یه‌که‌م کارژیر له‌م سی کارژیره ئەجه‌له‌کانی نافراند که کی زیندوو ببیته‌وه و کی بمیریت، له‌کارژیری دوهم زیانه‌کان و ئەوه‌ی خه‌لک سوودی لی ده‌بینن و له‌کارژیری سییه‌م ئاده‌می نافراند و له‌به‌هه‌شتدا جینگه‌ی کرده‌وه و فه‌رمانی به‌ئیبلیسدا کوپنوشی بو ببات و له‌دوایین کارژیر ئەوی له‌به‌هه‌شت ده‌کرد.

جوله‌که‌کان وتیان: ئەی محه‌مه‌د دواتر چی روویدا؟

فه‌رمووی: ئەوسا له‌سه‌ر عه‌رش دانیشیت.

وتیان: ئەگه‌ر ده‌توت، ئەوسا چه‌وايه‌وه، راست بوو.

پیغه‌مبه‌ر(د.خ) توپه‌ بوو که‌ئەم نایه‌ هاته‌خوار:

((و لقد خلقنا السموات و الارض و ما بينهما في ستة ايام و ما مسنا من لغوب. فاصبر على ما يقولون،

واتاكهي: ئيمه ناسمانهكان و زهوى و ئەوهى لهناو ئەواندا جيگیره، لهماوهى شەش رۆژدا ئافراندمان و هیلایى بەئیمه نەپرا و بۆ ئەوهى دەیلین، خۆراگر بە.))  
 ئەبو هورەیره دەئیت: پینغەمبەر(د.خ) دەستی منى گرت و فەرمووی: خواوەند خاکی لەرۆژی شەممە ئافرانند و دارى لەرۆژی دووشەممە و خراپەى لەرۆژی سى شەممە و نوورى لەرۆژی چوارشەممە و چوارپینکانى لەرۆژی پینج شەممە لەجیهاندا بلاو کردەوه و ئادەمى لەدوایین کاتەکانى رۆژی هەینى ئافرانند و دوایین ئافراندى ئەو لەدوایین کارئیرهکانى هەینى لەکاتەکانى ئىوارى تا شەو بوو.))

کۆپى سەلام و ئەبو هورەیره لەپینغەمبەر دەگێرنەوه کەفەرمووی: دەزانم کە لەرۆژی يەك شەممە لەچ کارئيرىك خواوەند ئافراندى ناسمانهكان و زهوى دەست پینکرد و لە چ کارئيرىكى هەينى كۆتايى پى هینا. دوایین کارئيرى رۆژی هەينى بوو.

- جەولەكەكان بە پینغەمبەریان وت: رۆژی يەك شەممە چيیه؟
- فەرمووی: خواوەند زهوى لەم رۆژەدا ئافرانند و بلاوى کردەوه.
- وتیان: و رۆژی دووشەممە؟
- فەرمووی: ئادەمى ئافرانند.
- وتیان: سى شەممە؟
- فەرمووی: كیوهكان و ئاوى ئافرانند و فلان و فلان. هەرچى خوا ویستى.
- وتیان: چوارشەممە؟
- فەرمووی: رۆژییهكانى ئافرانند.
- وتیان: پینج شەممە؟
- فەرمووی: ناسمانهكانى ئافرانند.
- وتیان: هەينى؟
- فەرمووی: خواوەند لەدو کارئير شەو و رۆژی ئافرانند.

وتیان: ئەی شەممە؟ و ئاماژەیان بە حەوانەوهی خواوەند کرد.

فەرمووی: خواوەند گەرەتر لەو هیە. خواوەندی کردگار ئەم نایە پەوانە کرد و فەرمووی:

(( و لقد خلقنا السموات و الارض و ما بینهما فی سته ایام و ما مسنا من لغوب. ))

واتاکەهی: ئیئمه ئاسمانەکان و زهوی و ئەوهی لەناو ئەواندایە، لەماوهی شەش رۆژدا ئافراندمان و هیلاکی بەئیئمه نەپرا.

ئەم دو حەدیسە کە لەپێغەمبەرەوه گێرامانەوه ئاشکرای کرد کە هەتاو و مانگ دواى زۆر لە ئافریئراوهکانی دیکە ئافریئراون. حەدیسی کۆری عەباس لە پێغەمبەر (د.خ) بەمشێوه بوو کە خواوەند هەتاو و مانگی لەرۆژی هەینی ئافراندا، کەواتە زهوی و ئاسمانەکان و ئافریئراوهکانی دیکە جگە لەفریشتەکان و مروۆ پیش ئافراندى مانگ و هەتاو ئافریئراون یانی ئەو کاتەى هیشتا شەو و رۆژ لەئارادا نەبوو. چونکە شەو و رۆژ ناوی کارێرە ئاشکراکان لەسوورانی هەتاو و مانگ لەئاسماندایە و لەبەر ئەوهی زهوی و ئافریئراوهکانی دیکە ئافریئرابوون و خۆر و مانگ هیشتا نە، ئاشکرایە هەموویان ئافریئرابوون و شەو و رۆژ هیشتا نە.

ئەبو هورەیره لە پێغەمبەر (د.خ) دەگێریتەوه، فەرمووی: خواوەند نووری لەرۆژی چوارشەممە ئافراندا. و مەبەست لەنوور، هەتاوه.

ئەگەر کەسیک بلیت: بەبۆچوونی تو، رۆژ ناوی کاتی هەلاتنی خۆر تا ئاوابونییەتی و باوەرپت و ابیت خواوەند هەتاو و مانگی چەندین رۆژ لەدواى ئافراندى شتەکانی دیکە ئافراندا، بەلام کاتەکان بەرۆژ ناو ببەیت کە پیش ئافراندى هەتاو و مانگە، ئەگەر بەلگەیهک بۆ راستی ئەمە نەبیت، دژی یەکتەر دەوهستەوه.

دەلیین: خواوەند ئەم کاتانەى بەرۆژ ناو بردووه و منیش بەهەمان شیوه و ناو بردنی ئەوان بەرۆژ لەکاتیکیدا نە هەتاو بوو نە مانگ چونکە وتاری خواوەندە کە فەرمووی: لەو کاتەدا رۆژییەکیان بەیانی و شەو دەگات. لەو کاتەدا بەیانی و

شهو نییه چونکه لهو دنیا شهو نییه ههروهها ههتاو ومانگیش بهههمان شیوهکه دهفهرمیت:

(( و لا یزال الذین کفروا فی مرية منه حتی تأتیهم الساعة بغته عذاب یوم عقیم.

واتاکهی: ئهو کهسانهی کافرن بهردهوام بهگومانهوه دهژین تا روژی کوتایی دهبینن یا ئازابی روژی عهقیم (نهزۆکی) بیانگریتهوه.))  
روژی ههستانهوهی بهنهزۆک ناو بردوهه چونکه شهوی بهدواوه نییه. و ماوهی یهک ههزار سال لهسالهکانی دنیا کهههر سالهی دوانزه مانگه و روژهکان بهپیی سوورانی خۆز و مانگ دهردهکهون، بهروژ ناوی برد بهههمان شیوه که روژی دانیشتوان بهههشت که لهدنیا بهشهو و روژ ئهاندازهیان دهگرت، بهبهیانی وئیواری ناوی برد و زاناکان بهمشیهویه دهگیرنهوه.

### ئامارهدان بهگیرانهوهی

رابردوان لهمباروه

لهموجاهید دهگیرنهوه کهخواهوند فهرمانی کاری یهک ههزار سال بهفریشتهکان دهبات وبۆ ههمیشه بهمشیهوه دهبیت کهفهرمووی: روژیک کهئهاندازهکهی یهک ههزار ساله.

ههروهها موجهاید دهئیت:

روژ ئهوهیه فهرمانی کاری یهک ههزار ساله دهبات و دهئیت بهمشیهوه بیت و بهو شیوهی دهخوازیت بهروژ ناوی دهبات کهفهرمووی، یهک روژی پهروهردگاری تو هاوشیهوی ههزار سالی ئیهویه.

ناوهروکی حهدیسی پیغهمبهر(د.خ) کهئافرانندی ههتاو و مانگ دواي ئافرانندی ئاسمانهکان و زهوییهکان و شتهکانی دیکه بوو، لهدهستهی گیرانهوهی پیشینانه.

### گیړانه وهکان له مباره وه

له کوړی عه باس ده گپړنه وه: خواوهند به ناسمان و زهوی فرموو: به ناره زومهندي يا بیزاریه وه ورنه پیش و تیان: گویرایه ل هاتین. یانی خواوهندی په روه ردگار به ناسمانه کانی فرموو: هه تاو و مانگ و نه ستیره کانی من بکه نه بهخت و شانس. به زهوی ووت: روه باره کان دروست بکه و میوه کان به ره م بینه. و تیان: فرمان به رین.

له قتاده ده گپړنه وه: خواوهند فرمانی خوی یو ناسمانه کان په وانه کرد و هه تاو و مانگ و نه ستیره و نه زمی نه وانی نافراند.

نه م حه دیسانه له پیغه مبه ر گپرامانه وه له گه ل گپړانه وه کانی دیکه ناشکرای کرد که خواوهند، ناسمان و زهوییه کانی پیش زه مانه کان و روژه کان و شه وه کان و پیش هه تاو و مانگ نافراند و خوا زاناتره.



## وتار سه بارهت بهوهی زهمان و شهو و روژ له ناو بچیت و جگه له خواوهند هیچ شتیک نه مینیتتهوه.

به لگه ی راستی ئەم قسه یه وتاری خواوهندی گه وره یه:

((کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام.

واتاکه ی: ئەوه ی له سەر زهوی له ناو ده چیت. و زاتی په روه ردگار ده مینیتتهوه  
که خاوهن شکۆ و ریزداریه)). و ههروهها ئایه ی خواوهند: ((لا اله الا هو کل شینی  
مالک الاوجه،

واتاکه ی: خوایه ک جگه له خواوهند نییه. هه مو شتیک جگه له زاتی خواوهند  
هناو ده چیت)). به پینی وتاری خواوهند هه مو شتیک جگه له خوا له ناو ده چیت و  
شهو و روژ و تاریکی و نووری بۆ بهر ژه وهندی ئافراند به هه مان شیوه که  
نه رموو یه تی له ناو ده چن و ههروهها فه رموو یه تی: (( و کاتیک هه تاو تاریک  
،ه بیت)) یانی کویر ده بیت و نوره که ی نامینیت و ئەمه له کاتی روژی  
هه ستانه وه یه. ئەم بابته پیویستی به شی کردنه وه نییه چونکه هه مو  
باوه پران له شوینکه وته کانی ته ورات و نینجیل و نیسلام و ناگر په رسته کان  
باوه پران پینیه تی و ته نیا ده سته یه که له ناباوه پران حاشا له راستیه ده که ن که ئیمه  
هه م کتیبه دا مه به ستمان ده رخستنی هه له کانی ئەوان نییه. ئەوانه ی باوه پران وایه  
جیهان کو تایی دیت و جگه له خواوهند که س نامینیتته وه، باوه پران وایه که خواوهند  
،وای له ناو بردن، زیندوو یان ده کاته وه و دوای مردن هه لیانده ستینیتته وه  
به پینچه وانه ی ده سته یه که له ناباوه پران که حاشا له حه شر و نه شر ده که ن.

## وتار سەبارەت بەووی خواوەند کۆنە و پیش ھەموو شتیک بوو و ئەو بەتوانایی خۆی ھەموو شتەکانی ئافراندا

بەلگەی ئەم وتەیە، ئەووی لەجیھاندا بەچاوی بێبیریت، مادەیە یا پەیوەندیدار بەمادە، ئەووی مادە بێت، یا جیا یە پەیوەست، ئەووی جیا بێت گومانی یەگگرتنەووی لی دەکریت و ئەووی پەیوەست بێت گومانی جیابوونەووی لی دەکریت. کاتیکی یەکیان لەناو بچیت، ئەووی دیکەیشیان لەناو دەچیت و کاتیکی دو بەش پەیوەستی یەک ببن، ئاشکرایە کە یەگگرتنیان تازە یە و کاتیکی جیا ببن، ئاشکرایە کە جیا بوونەووی رویداو. و چونکە ھەموو بوونەووەرەکانی جیھان لەمادە و پەیوەست بەمادەن، بەمشێوەن و ئەووی نەمانبێنێوە و لەرەگەزی بێنراوەکانە، ئەگەر بەرێکەوت پەیوەستی یەک بووبن، بی چەند و چوون رووداوە و ئەگەر یەگگرتوو بن، هیزیک ئەوانی کو کردۆتەو و ئەگەر جیا بن، جیاکەرەو یەک ئەوانی جوئی کردۆتەو. ئاشکرایە کە کوکەرەو و جوئی کەرەو ھاوشیوەی ئەو نییە و کو بوونەو و جوئی بوونەو بی خوا رەوا نییە و تەنیا خۆی کوکەرەو یە شتە جووارجۆرەکانە کە هیچ کەسێک ھاوشیوی ئەو نییە و بو ھەموو شتیک بەتوانایە.

لەم وتانە بو مان سەلمینرا ئافرینەر و بەدیھینەری شتەکان پیش ھەموو شتیک بوو و شەو و روژ و زەمان و کارژیرەکان ئافرینراون و ئافرینەری داھینەری پیش ئەو زەمانە بوو کە شتەکان بئافرینیت و بەناچار دەبیت پیش ئەوان بێت.  
وتاری خواوەند:

(( افلا ينتظرون الى الابل كيف خلقت و الى السماء كيف رفعت و الى الجبال كيف نصبت و الى الارض كيف سطحت،

واتاکە ی: بو سەیری و شتر ناکەن تا بزائن بەچ شیوەیەک ئافرینراوە و ناسمانەکان بەچ شیوەیەک ھەنکراون. کێوەکان بەچ شیوەیەک جیگر و زەویەکان بەچ شیوەیەک راخراون)). بو کەسێکی بیرمەند و وانەوەرگری تیگەیشتوو

به‌لگه‌یه‌کی ناشکرایه که نافرینه‌ریکی هه‌یه که‌هاوشیوه‌ی خو‌ی نییه. کیو و زه‌وی و وشر که‌خواوه‌ند له‌م نایه‌دا ناماژه‌ی پیداون به‌شیوه‌یه‌که که‌ مروّ ده‌توانیت تاییدا به‌ریگادا بپروت، هه‌لکه‌نیت و بتاشیت و ویران بکات به‌لام مروّ ناتوانیت شتیکی هاوشیوه‌ی نه‌وان دروست بکات و هه‌رکه‌س توانایی بو‌نه‌نجامدانی نه‌م کارانه‌ نه‌بیت، نه‌ نافرینه‌ری خو‌یه‌تی نه‌ نافرینه‌راوی نافرینه‌ری که‌سیکی وه‌ک خو‌ی به‌لکو نافرینه‌ره‌که‌ی خواوه‌ندی کردگاره که‌ نه‌وه‌ی بخوازیت، ده‌یه‌نیتته بوون چونکه‌ نه‌و تا‌قانه‌ی قه‌مه‌اره.

ئه‌گه‌ر بلین: ئه‌گه‌ری هه‌یه نافرینه‌راوه‌کان، نافرینه‌ری دوو خواوه‌ند بن. ده‌لین: ره‌وا نییه چونکه‌ چاره‌سه‌ر راست و که‌مائی خیلقت ناشکار و ئه‌گه‌ر نافرینه‌ر دووان بیت یاسازگارن یا نه‌یار. ئه‌گه‌ر سازگاربن. له‌مانادا یه‌کیکن و نه‌وه‌ی باوه‌ری به‌دوو خواوه‌ندی هه‌یه، یه‌کی کردوو به‌دووان و ئه‌گه‌ر نه‌یار بن، خیلقت ناتاو و چاره‌سه‌ر ناراست له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌رده‌وام یه‌کیک له‌م دووانه‌ کاریک به‌پێچه‌وانه‌ی نه‌وی دیکه‌ ئه‌نجام ده‌دات، یه‌کیان زیندوو بکاته‌وه و نه‌وه‌ی دیکه‌ بمیرینیت و کاتیک یه‌کیک بنافرینیت، نه‌وی دیکه‌ ویرانی به‌بار بینیت. وتاری خواوه‌ند که‌ ده‌فه‌رمیت:

((لو كان فيهما آلهة الا الله لفسد تا فسبحان الله رب العرش عما يصفون،  
واتا‌که‌ی: ئه‌گه‌ر له‌ناسمان و زه‌وی جگه‌ له‌خوای تا‌قانه، خواکانی دیکه‌  
ده‌بوون، له‌ناو ده‌چون.))

ده‌فه‌رمیت: ((ما اتخذالله من ولدوما كان معه من اله اذا لذهب كل اله بما خلق و  
لعلا بعضهم على بعض. سبحان الله عما يصفون. عالم الغيب و الشهادة فتعالی عما  
یشرکون.

واتا‌که‌ی: خواوه‌ند منالی نییه له‌دایک بووی خوایه‌کی دیکه‌ نییه وگه‌رنه‌ هه‌ر  
خوایه‌ک نافرینه‌راوه‌کانی خو‌ی ده‌برد و ده‌سته‌یه‌ک پێش که‌سانی دیکه‌  
ده‌که‌وتنه‌وه. خواوه‌ندی تا‌قانه‌ له‌وه‌ی وه‌سفی ده‌کات، پا‌که. زانای غیب و  
شایه‌تییه‌کانه. و له‌وه‌ی ده‌یکه‌نه‌ شه‌ریکی نه‌و، گه‌وره‌تره‌)). ئه‌مه‌ به‌لگه‌یه‌کی

کورت و ناشکرایه بۆ به تال کردنه وهی وتاری ناباوه پان و کافران چونکه نه گهر له ناسمان و زهوییه کان جگه له خوی تا قانه، خواکانی دیکه بوونیان ده بوو، به سازگاری یا ناسازگاری کارهکانیان کۆتایی ده مات و گوومانی سازگاری، ره دکردنه وهی بیروکهی دوومه و دنیا بوون له تا قانهیی و ناوبردنی یه ک خوا به دووان. گوومانی ناسازگاری کردنی نه وان ده بیته هوی فیرویی و له ناوچونی ناسمانه کان و زهوی چونکه خواوهند ده فرمیت نه گهر له ناسمان و زهوییه کان دو خواوهند بوونیان ده بوو، فیرویی روی دها چونکه کاتیک یه کیان شتیک بنافرینیت، نه وهی دیکه یان به له ناوبردنی سه رقال ده بیت چونکه کرداری جیاوازه کان، جیاوازه. هاوشیوهی ناگر که گهرم و به فر که گهرم کراو به ناگر سارد ده کاته وه.

به لگه یه کی دیکه، نه گهر بهو شیوه بیت که کافره کان ده لنین دوو خوا نه گهری هیه به توانا یا ناته وان بن. نه گهر ناته وان بیت، ناتوانیت خوا بیت و نه گهر به توانا بیت، هه رکام له به رابه ر نه وهی دیکه یان ناته وانه و لاواز و خواوهند هه یچ کات نه اته وانه و نه لاواز. نه گهر له به رابه ر نه وهی دیکه یان به توانا بیت، که واته نه وهی دیکه یان خوا نییه و خواوهند له گوومانی کافران بی به رییه.

بۆمان ده رکوت که خواوهند ئافرینه ری شته کان، تا قانه یه که پیش هه ر شتیک بوونی هه بووه و دوی هه ر شتیک بوونی ده بیت. کاتیک خوا بوو، کات و زه مان و شه و روژ و تاریکی و نوور، جگه له نووری خواوهند و ناسمان و زهوی و هه تاو و مانگ و نه ستیره نه بوو و هه ر شتیک جگه لهو، ئافرینه راوه، خه لکانی بی یار و پشتیوان ئافراند و خواوهند قادری قا هره.

له باوکی هورهیره ده گیرنه وه: پیغه مبه ر (د.خ) فه رموی: دوی من له هه موو شتیک ده پرسن تا نهو جیگه ی که ده لنین، خواوهند که هه موو شتیک ئافراند وه، نه ی ئافرینه ری خوی کییه؟

و له گیرانه وه یه کی دیکه نه بو هورهیره ده لیت: کاتیک خه لکان نه م پرسه له نیوه بیسن، بلین خواوهند هه موو شتیک ئافراند، خواوهند پیش هه موو شتیکه و دوی هه موو شتیک. و کاتیک سه لمینرا که خواوهند ئافرینه ر و

به دیهینه ری شته کانه و هیچ له گهل نه ودا نه بووه. شته کانی نافراند و رنگه چاره ی بو دانان و پیش نافراندنی زه مان وکات و هه تاو و مانگ که کات و کاژیره کان و میژوو، به هوی نه وانه وه ده ناسنه وه، نافرینراوه کانی دیکه ی نافراند.

نیستا باسی نه وه ده کین که یه که م نافرینراو چی بوو.

### وتار سه باره ت به سه ره تایی نافراندن و نافرینراوی سه ره تا

ده گپنه وه که پیغه مبه ر(د.خ) فرمووی: یه که م نافرینراوی خواوند پینووس بوو که پیی وت بنووسه و له و سآته دا نه وه ی ده بییت بییت، نووسرا. له کوری عه باس ده گپنه وه که پیغه مبه ر(د.خ) فرمووی: خواوند یه که م جار پینووسی نافراند و وتی نه وه ی هه یه و نییه بنووسیت. گپرا نه وه ی له م چه شنه فراوانه. که سانی دیکه و توویانه یه که م نافرینراو نوور و تاریکیه.

### ناماژهدان به بیژهری نه و تاره

له کوری نیسحاق ده گپنه وه که نافرینراوی یه که م نوور و تاریکی بو، خواوند نه وانی له یه ک جوی کرده وه و تاریکی کرده شه وی تاریک و رهش و نووری کرده روژی روشن و ناشکرا.

نه بو جه عفر ده لیت: به بوچوونی من وتاری کوری عه باس راسته به پیی نه و چه دیسانه ی له پیغه مبه ر(د.خ) گپرامانه وه که فرمووی نافرینراوی یه که م پینووسه.

### ناماژهدان به نافرینراوی دوا ی پینووس

خواوندی به توانا دوا ی نه وه ی پینووسی نافراند و فرمانی پندا نه وه ی ده بییت بییت، تاروژی هه ستانه وه بینووسیت، هه ریکی چری نافراند. نه مه نه و

هه‌ورهیه که خواوه‌ند له‌قورئاندا ناوی ده‌بات و ده‌فرمیت: ((ئایا چاوه‌پروان نییه خواوه‌ند له‌سیبهری هه‌وریک ب‌رواته لایان)). ئه‌مه پیش ئا‌فراندنی عه‌رش بوو که به‌حه‌دییسی پی‌غه‌مبه‌ر(د.خ) پش‌تراست کراوه‌ته‌وه. بی‌ژه‌ره‌که‌ی ده‌لیت، له‌پی‌غه‌مبه‌رم پرسى، خواوه‌ند پیش ئه‌وه‌ی شته‌کان ب‌ئا‌فرینیت، له‌کویدا بوو؟

فرمووی: (( له‌تاریکیدا بوو، ژیره‌وه‌ی هه‌وا و سه‌ره‌وه‌ی هه‌وا بوو. دواتر عه‌رشى خو‌ی له‌سه‌ر ئاو ئا‌فراند)). ئاما‌ژه‌یان به‌حه‌دییسیکی دیکه‌ی له‌مشنوه داوه.

هه‌روه‌ها ده‌لیت: ده‌سته‌یه‌ک ر‌وشتنه لای پی‌غه‌مبه‌ر(د.خ). له‌گه‌ل ئه‌وان قسه‌ی ده‌کرد و ئه‌وان ده‌یانوت: ((زانیا‌ریمان پی‌ ب‌ه‌خشه)). پی‌غه‌مبه‌ر لێیان ره‌نجا، ئه‌و ده‌سته‌یه‌ ر‌وشتن و ده‌سته‌یه‌کی دیکه هاتن و وتیان: ((هاتوین سل‌او ب‌و پی‌غه‌مبه‌ر(د.خ) بنیرین و فیه‌قی دینی فیر ب‌بین و له‌سه‌ره‌تای ئا‌فراندن ب‌پرسین)). فرمووی: به‌مژده‌ی به‌هه‌شت که ئه‌م که‌سانه‌ی پیش ئیوه پی‌ی رازی نه‌بوون، رازی ب‌بن.

وتیان: رازین.

پی‌غه‌مبه‌ر(د.خ) فرمووی: (( ته‌نیا خواوه‌ند بوو بی‌ ئه‌وه‌ی هیچ شتی‌ک و هیچ که‌سیکی له‌گه‌لدا بی‌ت، عه‌رشه‌که‌ی له‌سه‌ر ئاو و له‌ له‌وحه‌که، ئاما‌ژه‌ی پیدرا‌بوو. دوا‌ی ئه‌و چه‌وت ئاسمانی ئا‌فراند.))

ئه‌وسا یه‌کی‌ک هاته لای من و وتی: (( وشتره‌که‌ی تو ر‌وشت و من هاتمه‌ده‌ر و تراوینکه له‌مپه‌ر بوو، ئاره‌زووم ده‌کرد وشتره‌که‌م به‌جیده‌هیشت.)) سه‌باره‌ت به‌ئا‌فرینراوی دوا‌ی تاریکی ب‌و‌چونه‌کان جیاوازه و ده‌سته‌یه‌ک وتوو‌یانه که عه‌رشى ئا‌فراند.

### ئاما‌ژه‌دان به‌بی‌ژه‌ری ئه‌م وته‌یه

له‌ کویری عه‌باس ده‌گپ‌رنه‌وه که خواوه‌ند عه‌رشى پیش هه‌موو شتی‌ک ئا‌فراند و له‌سه‌ر عه‌رش جیگه‌ی گرت و ده‌سته‌یه‌کی دیکه وتوو‌یانه خواوه‌ند ناوی پیش عه‌رش ئا‌فراند و دواتر عه‌رش و له‌سه‌ر ئاو جیگیری کرد.

### ناماژدان به بیژوری نهم قسه یه

له دهسته یه که له ماوه لانی پیغه مبه (د.خ) ده گپرنه وه که عهرشی خواوه ند له سه ر  
 ئاو جیگیر و هیشتا جگه له نافرینراوه کانی پیش ئاو، هیچی دیکه نه نافرینرا بوو.  
 له وه هب کوری موبه ده گپرنه وه که پیش نافراندنی ناسمانه کان و زهوی، عهرش  
 له سه ر ئاو بوو و کاتیك خواوه ند ئیراده ی کرد و فه رمانی نافراندنی ناسمانه کان و  
 زهوی ده رکرد، پر به مشتیک له که فی ئاوی هه لگرت و مشتی کرده وه و هه لمیک به رز  
 بوویه وه و له و روژده ا حه وت ناسمانی نافراند و له ماوه ی دو روژدا زهوی بلاو  
 کرده وه و له روژی حه وته م له نافراندن ته و او بوو.

ده لئین پهروه رداگار به دوا ی پینوس کورسی نافراند و به دوا ی کورسی عهرش.  
 دوا ی نه وه هه و و تاریکیه کانی نافراند. دواتر ئاو و عهرشی خوئی له سه ر ئاو  
 جیگیر کرد.

ئه بو جه عفه ر ده لئیت: ئه مه راستر به رچاو ده که ویت که خواوه ند ئاوی پیش  
 عهرش نافراند بیت چونکه له حه دیسی پیغه مبه ره وه بومان ده رکه وت که  
 فه رموویه تی خواوه ند پیش نافراندنی خه لکان له تاریکیدا بوو که ژیره وه ی هه و و  
 سه ره وه ی هه و بو، دواتر عهرشی خوئی له سه ر ئاو نافراند. و کاتیك  
 پیغه مبه ر (د.خ) ده لئیت خواوه ند عهرشی له سه ر ئاو نافراند، په و نیسه عهرش  
 له سه ر ئاو دروست بکریت و ئاو پیش نه وه یا له گه ل نه ودا نه نافرینرا بیت و  
 نه گه ر به م شیوه بیت، یه کیک له م دو حاله ته یه: یا ئاو پیش عهرش نافرینراوه و یا  
 له گه ل نه ودا. په و نیسه عهرش پیش ئاو نافرینرا بیت. له مباره وه له  
 پیغه مبه ر (د.خ) حه دیسیك ده گپرنه وه و وتوویانه که له کاتی نافراندن، عهرش  
 له سه ر ئاو و ئاو له سه ر هه و بوو و نه گه ر به م شیوه بیت، ئاو و هه و پیش عهرش  
 نافرینراون.

ده گپرنه وه که له کوری عه باس سه باره ت به وتاری خواوه ند په سیاریان کرد  
 که ده فه رمیت: ((عهرش له سه ر ئاو بو)) ئاو له سه ر چی بوو؟ وتی: له سه ر هه و.  
 به م ناوه روکه ناماژه یان به گپرنه وه یه کی دیکه داوه.

دهلین: ناسمانهکان و زهوی و همو بوونه و هرهکان و شتهکان له ناو دهریاکاندا بوو. ئەمه هه مان په یکه ره و په یکه ره له نیوان کورسیدا بوو.

ناماژهدان به بیژهری ئەم وتهیه:

له وهه ده گینه وه که باسی گه وری خوی ده کرد که ناسمانهکان و زهوی و دهریاکان له په یکه ره دایه و په یکه ره له ناو کورسی و ههنگای خواهند له سه کورسیه که. کورسی هاوشیوهی پیووشی ههنگاوهکانی نهوه.

پرسیان: په یکه چیه؟

وتی: شتی که له ده ورو بهری ناسمانهکان که هاوشیوهی ته نافی ختوت، دهوری زهوی و دهریاکانی داوه.

ههروه ها سه بهرت به چونییه تی زهوییه کان پرساریان لیکرد؟

وتی: حهوت زهوی بلاو کراوه ته وه هاوشیوهی دوورگهکان له نیوان ههردو زهوییه که دهریا که و دهریا همو زهوییهکانی گرتوته وه و له پشت دهریاوه په یکه ره.

دهلین له نیوان ئا فراندنی پینوس تا ئا فراندنی شتهکانی دیکه هه زار ساله.

ناماژهدان به بیژهری ئەم وتهیه

له زه موره ده گینه وه که خواهند پینوسی ئا فراند و به پینوس، هه موی ئەو شتانهی مه بهستی کرد بوو بیان ئا فرینیت و یا ئەوانه ی ده بیت ببن، نوسی و ئەم نوسراوه هه زار سال پیش نه وهی هیچ شتیک بته بوون، سوپاس و ستایشی خواهنندی کرد و کاتیک خواهند ئیرادهی کرد ناسمانهکان و زهوی بنا فرینیت، له ناو ئەو شتانهی ئا فراندی شهش روژ بوو که هه رکامیانی به ناوی نهوی دیکه وه ناونا.

دهلین ناوی یه کیک له شهش روژه نه بجهد و ناوی یه کی دیکه هوز و سینییه می

حه تی و چواره می کولهن و پینجه م سه عقص و شه شه می قرشت بوو.



نامارژهدان به بیژهری ئەم وتیه

له زوحاک کوری موزاحیم دهگێرنهوه که خواوهند ئاسمانهکان و زهوی له شهش  
رۆژدا ئاڤراند و هەر رۆژه ناویکی بوو که ئەبجد و هوز و حتی و کولمن و  
سه عفص و قرشت بوون.

نامارژهیان به گێرانهوه یهکی دیکه ی هاوشیوه داوه.

به لأم کهسانی دیکه و توویانه خواوهند رۆژیک ئاڤراند و ناوی نا یه که شه ممه  
و رۆژی دووهمی ئاڤراند و ناوی نا دوو شه ممه و رۆژی سێیه م و ناوی نا سی  
شه ممه و رۆژی چوارهمی ناونا چوار شه ممه و رۆژی پینجهمی ناونا پینج شه ممه.

نامارژهدان به بیژهری ئەم وتیه

له کوری عهباس دهگێرنهوه که خواوهند یه رۆژی ئاڤراند و ناوی نا یه که  
شه ممه و رۆژیک دیکه ئاڤراند و ناوی نا دوو شه ممه و رۆژی سێیهمی ئاڤراند  
و ناوی نا سی شه ممه و رۆژی چواره م به چوار شه ممه و رۆژی پینجهمی ئاڤراند و  
ناوی نا پینج شه ممه.

له دوو گێرانهوه دا هیچ جیاوازیهک نییه و پهوایه ناوی رۆژهکان به زمانی  
عهربی بهو شیوه بێت که له کوری عهباس دهگێرنهوه و به زمانهکانی دیکه بهو  
شیوه بێت که زوحاک کوری موزاحیم نامارژهی پێداوه.  
ههروهها دهلێن رۆژهکان ههوت رۆژه نهک شهش.

نامارژهدان به بیژهری ئەم وتیه

له وهب کوری موبه دهگێرنهوه که رۆژهکان ههوت بوون. ئەم دوو وتاره که  
یهکیان له زوحاکه و دهلیت خواوهند شهش رۆژی ئاڤراند و ئەوی دیکه یان وهب  
که دهلیت رۆژهکان ههوت بوو، راسته و هیچ جیاوازییهکی نییه چونکه مانای  
وتاره کهی زوحاک ئەوهیه رۆژهکانی ئاڤراندنی خواوهند له سه رهتایی دهسپیک

ئافرانندی ئاسمانه کان و زهوی و بوونه و ره کان تا کاتی ته او بوون شهش رۆژه به هه مان شیوه که خوا ده فهرمیت : ((ئوه که ئاسمانه کان و زهوی له ماوهی شهش رۆژدا ئافراندا و مانای وتاره کهی وهب ئه وهیه که ژمارهی رۆژه کان له گه ل هه یینی جه وته نه ک شهش.

پیشینان سه بارت به رۆژی ده سپیکی ئافرانندی ئاسمانه کان و زهوی بوچوونه کانیان جیاوازه، دهسته یه که ده لئین رۆژی یه که شه ممه یه.

### ئامارژهدان به بیژهری ئه م وته یه

له عبدالله کوپی سه لام ده گێر نه وه که خوا هه ند ئافرانندی ده ست پیکرد و زهوی له رۆژی یه که شه ممه و دوشه ممه دا ئافراندا.

ئامارژهدان به گێرانه وه یه کی دیکه ی هاوشیوه داوه.

له زوحاک له لیکدانه وه ی وتاری خوا هه ند که ده فهرمیت : ((ئوه که ئاسمانه کان و زهوی له ماوه ی شهش رۆژدا ئافراندا)) ده گێر نه وه که شهش رۆژ له رۆژه کان ی رۆژی په سلان بوو که هه رکام هه زار سال و ئافرانندی له رۆژی یه که شه ممه ده ست پیکرد. دهسته یه کی دیکه و توویانه سه ره تای ئافراندن له رۆژی شه ممه ده ستی پیکرد.

### ئامارژهدان به بیژهری ئه م وته یه

مه ممه کوپی ئیسحاق ده لئیت به وته ی شوینکه وته کان ی تهورات خوا هه ند له رۆژی شه ممه ئافرانندی ده ست پیکرد. شوینکه وته کان ی ئینجیل ده لئین سه ره تای ئافراندن له رۆژی دوشه ممه دا بوو و موسولمانه کان به پیتی جه دیسی پیغه مبه ر (د.خ) ده لئین خوا هه ند له رۆژی شه ممه ئافرانندی ده ست پیکرد.

هه ر دوده سه ته که که یه کیان سه ره تای ئافراندن به رۆژی یه که شه ممه ده زانییت و که سانی دیکه که سه ره تای ئافراندن به رۆژی شه ممه ده زانن، پشت به وتاری پیغه مبه ر (د.خ) ده به ستن. ئیمه ئامارژهدان به م دو گێرانه وه یه دا و پیویسته لیره دا

باسیان بکهین.

حەدیس سەبارەت بەوتاری ئەوانەى دەلێن سەرەتای ئافراندى رۆژى يەك شەممە يە لەكۆرى عەباسە كەجولەكەكان هاتنە لای پێغەمبەر(د.خ) و سەبارەت بە ئافراندى ئاسمانەكان و زەوى پرسیاریان كرد و وتى: خواوەند زەوى لەرۆژى يەكشەممە و دووشەممە ئافراندى.

حەدیس سەبارەت بەوتاری ئەوانەى دەلێن سەرەتای ئافراندى رۆژى يەكشەممە بولەئەبو هورەيرەيە كە دەلێت: پێغەمبەر(د.خ) دەستى گرتم و فرموى: خواوەند خاكى لەرۆژى يەكشەممە ئافراندى.

وتارى يەكەم كە دەلێت خواوەند ئافراندى ئاسمانەكان و زەوى لەرۆژى يەكشەممە دەست پێكرد، راسترە چونكە زانا پێشینهكان لەسەر ئەو كۆكن.

وتارى كۆرى ئیسحاق لەسەر ئەو بنەمايە كە خواوەند لە ئافراندى هەموو شت و بونەوەرەكان لەرۆژى هەينى كۆتايى بوو كە رۆژى حەوتەمە و لەسەر عەرش دانېشت و ئەو رۆژەى كردە جەژنى موسولمانان. بەلگەى گومانەكەى ئەو ئاشكراكەرى هەلەى ئەو. چونكە خواوەند لەچەند شوينيك بەندەكانى خۆى ناگادار كردۆتەو كە ئاسمانەكان و زەوى و بونەوەرەكانى لەماوەى شەش رۆژدا ئافراندى و دەفەرمیت:

((الله الذى خلق السموات و الارض و ما بينهما فى ستة ايام ثم استوى على العرش مالكم من دونه من ولى و لا شفيع افلا تتذكرون.

واتاكەى: خواوەندى تاقانەيە كە ئاسمانەكان و زەوى و هەموو شتەكانى نێوانيانى لەماوەى شەش رۆژدا ئافراندى. دواتر سەرقالى عەرش بوو. جگە لەو هاورى و پشتيوانيكتان نيبە. بۆ وانه وەرناگرن؟))  
دوبارە خواوەند دەفەرمیت:

((قل انكم لتكفرون بالذى خلق الارض فى يومين و تجعلون له اندادا ذلك رب العالمين. و جعل فيها رواسى من فوقها و بارك فيها و قدر فيها اقواتها فى اربعة ايام سواء للسائلين. ثم استوى ال السماء و هى دخان فقال لها و للارض انتياطوعا

ارکرها قالتا اتینا طائعين. ففضاهن سبع سموات فی یومین و اوحی.

((واتاکەیی: بلی: بۆ ئیووە بەو کەسەیی زەوی لەماوەی دوو رۆژدا ئافراڤاند کافر دەبن و هاوتا و شەریک بۆ ئەو دادەنێن. ئەو، پەرەردگاری جیهانیانە. لەماوەی چوار رۆژی دیکە لەسەر زەوی لەنگەرەکانی دروست کرد و بەرەکەتەکانی تیا جێ کردەووە و خواردنەکانی دەستنیشان کرد. بۆ پرسکەرەکان چوار رۆژ بەس و تەواوە. دواتر سەرقالی ئاسمان بوو کە هەلمێک بوو و بە ئاسمان و زەوی وت بەئارەزوومەندی یا بیزارییەووە دەرکەون. وتیان: بەئارەزوومەندییەووە دێن و لەماوەی دوو رۆژدا کردی بەحەوت ئاسمان و فەرمانی خۆی بۆ هەر ئاسمانێک پەوانە کرد.

زاناکان بۆچوونیان جیاواز نییە لەسەر ئەوەی ئەو دوو رۆژە ئاماژە پێدراوە لەوتاری خواوەند کە فەرمووی (( و لە ماوەی دوو رۆژ حەوت ئاسمانی دروست کرد)) لەناو ئەو شەش رۆژەدایە کەپێشتر ئاماژەمان پێدا. لای موسولمانان ئاشکرایە کە خواوەند ئاسمانەکان و زەوی و هەموو بوونەووەرەکانی لەماوەی شەش رۆژدا ئافراڤاند. چەندین حەدیسێان لە پێغەمبەر(د.خ) گێراوەتەووە کەدوایین ئافراڤاندی خواوەند ئادەمە کە ئافراڤاندنی ئەو لەرۆژی هەینی و رۆژی هەینی رۆژی تەواو بوونی ئافراڤاندن و لەناو ئەو شەش رۆژەدایە کە خواوەند فەرمووی ئافراڤاندنی لەماوەی ئەو شەش رۆژەدا کردووە و ئەگەر بەم شیوە نەبێت ئافراڤاندن لەماوەی حەوت رۆژ کۆتایی پێهاتووە نەک شەش رۆژ و ئەمە بەپێچەوانەی وتاری خواوەندە.

بۆمان دەرکەوت کەیەکەم رۆژی ئافراڤاندن رۆژی یەکشەممەیه. چونکە هەینی رۆژی کۆتایی و هەموو رۆژەکان شەش رۆژە بەهەمان شیوە کە خواوەند فەرموویەتی. حەدیسەکان لە پێغەمبەر(د.خ) و ئەصحابەکان دەگێرنەووە کەتەواو بوونی ئافراڤاندن لەرۆژی هەینیدا بوو کە لەکاتی خۆیدا بەخواستی خوا ئاماژەیی پێدەدەین.

## وتار سه بارهت بهوهی له هه رگام له و شهش رۆژه ناماژه پیندراوه له کتیبه کهی خواوهند چ شتیک ئافرینرا

زانا پینشینهکان له مبارهوه به جیاوازی قسهیان کردوه. له عبدالله کوری سهلام دهگیرنهوه که وتی خواوهند ئافراندنی له رۆژی یهکشه ممه دهسپیکرد و زهوییهکانی له رۆژی یهکشه ممه و دوشه ممه ئافراند و رۆژییهکان و کێوهکانی له رۆژی سی شه ممه و چوار شه ممه و ئاسمانهکانی له رۆژی پینجشه ممه و ههینی ئافراند. له دوا یین کارژیرهکانی رۆژی ههینی له ئافراندن تهواو بوو و به خیرایی ئادهمی ئافراند و رۆژی ههستانهوه له م کارژیره دا ده بییت.

له ئەصحابهکانی پیغه مبه ر (د.خ) دهگیرنهوه که خواوهند چهوت زهوی له رۆژی یهکشه ممه و دوشه ممه ئافراند و کێوهکانی بۆ رینگرتن له نەرد ههژین له سه ر زهوی جیگیر و رۆژی خه لکان و دارهکانی له رۆژی سی شه ممه و چوار شه ممه ئافراند. دواتر دهستی به ئافراندنی ئاسمان کرد که هه لمیک بوو و ئاسمانیکی لی دروست کرد. نهوسا له رۆژی پینجشه ممه و ههینی قه لشتی و چهوت ئاسمانی لی دروست کرد.

له کوری عه باس دهگیرنهوه که خواوهند زهوی له رۆژی یهکشه ممه و دوشه ممه ئافراند.

به پیتی گیرانهوهی نهوان زهوی پیش ئاسمان ئافرینرا چونکه ئافراندنه کهی له رۆژی یهکشه ممه و دوشه ممه دا بوو.

کهسانی دیکه و تو یانه که خواوهند زهوی له گه ل رۆژی که سهکانی ئافراند به لام بلاوی نه کردوه. دواتر سه رقالی ئافراندنی ئاسمان بوو و دوا ی نهوه زهوی بلاو کردهوه.

### ناماژهدان به بیژهری ئەم وتیه

له کورپی عه‌باس ده‌گێر‌ن‌ه‌وه‌ خوا‌ه‌ن‌د که له‌قور‌ئان‌دا ن‌ام‌اژ‌ه‌ی به‌ئاف‌ر‌اند‌نی ز‌ه‌وی پ‌ی‌ش ن‌اس‌مان و له‌ش‌و‌ی‌ن‌یک‌ی د‌یک‌ه‌دا ن‌ام‌اژ‌ه‌ی به‌ئاف‌ر‌اند‌نی ن‌اس‌مان پ‌ی‌ش ز‌ه‌و‌ید‌ا‌وه‌ له‌ب‌ه‌ر ئە‌وه‌ی‌ه که ز‌ه‌وی و ر‌ۆژ‌ی که‌سه‌کان‌ی پ‌ی‌ش ن‌اس‌مان ن‌اف‌ر‌اند به‌لام ز‌ه‌وی ب‌لا‌و ن‌ه‌ک‌ر‌د‌وه‌. د‌و‌ای ئە‌وه‌ی له‌ئاف‌ر‌اند‌نی ن‌اس‌مان ت‌ه‌وا‌و بو‌و و ب‌ۆ ح‌ه‌وت ن‌اس‌مان د‌ابه‌شی ک‌ر‌د، ز‌ه‌وی ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌وه‌ و و‌ت‌اری خوا‌ه‌ن‌د به‌مش‌ی‌وه‌ی‌ه که‌ز‌ه‌وی د‌و‌ای ن‌اف‌ر‌اند‌نی ن‌اس‌مان ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌وه‌.

ه‌ه‌روه‌ها له‌ کورپی عه‌باس ده‌گێر‌ن‌ه‌وه‌ و‌ت‌اری خوا‌ه‌ن‌د که‌ف‌ه‌رم‌و‌وی: ((د‌و‌ای ئە‌وه‌ ز‌ه‌وی ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌وه‌. و ئ‌او و له‌وه‌ر‌گ‌ه‌ی له‌س‌ه‌ر ز‌ه‌وی د‌ر‌وست ک‌ر‌د و ک‌ی‌وه‌کان‌ی ج‌ی‌گ‌یر ک‌ر‌د، م‌ه‌ب‌ه‌ست ئە‌وه‌ی‌ه که‌خوا‌ه‌ن‌د ن‌اس‌مان‌ه‌کان و ز‌ه‌وی ن‌اف‌ر‌اند و له‌ ئاف‌ر‌اند‌نی ن‌اس‌مان پ‌ی‌ش ن‌اف‌ر‌اند‌نی خ‌ه‌ل‌کان ت‌ه‌وا‌و بو‌و. د‌وات‌ر ر‌ۆژ‌ی‌ه‌کان‌ی له‌س‌ه‌ر ز‌ه‌وی ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌وه‌ و ز‌ه‌وی‌ه‌کان‌ی ج‌ی‌گ‌یر ک‌ر‌د و م‌ان‌ای ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌ن‌ه‌وه‌ی ز‌ه‌وی ئە‌مه‌ی‌ه که‌ر‌ۆژ‌ی و ر‌وه‌که‌کان‌ی ز‌ه‌وی ت‌ه‌ن‌یا له‌ش‌ه‌و و ر‌ۆژ‌دا ن‌اف‌ر‌ان‌ر‌ان و م‌ه‌ب‌ه‌ست له‌و‌ت‌اری خوا‌ه‌ن‌د که‌ز‌ه‌وی د‌و‌ای ئە‌وه‌ ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌وه‌، ئە‌مه‌ی‌ه. م‌ه‌گ‌ه‌ر ن‌ه‌ت‌ب‌ی‌ست که‌ف‌ه‌رم‌و‌وی: ((ئ‌او و له‌وه‌ر‌گ‌ه‌ی له‌س‌ه‌ر ز‌ه‌وی د‌ر‌وست ک‌ر‌د)).

ئ‌ه‌بو ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ر ده‌ل‌ی‌ت: و‌ت‌اری ر‌اس‌ت ل‌ای ئ‌ی‌مه‌ گ‌ی‌ر‌انه‌وه‌ی ئە‌و که‌سه‌ن‌ه‌ی‌ه که‌و‌ت‌و‌ی‌انه‌ خوا‌ه‌ن‌د ز‌ه‌وی له‌ر‌ۆژ‌ی ی‌ه‌ک‌شه‌م‌مه‌دا ن‌اف‌ر‌اند و ن‌اس‌مان‌ی له‌ر‌ۆژ‌ی پ‌ی‌نج‌شه‌م‌مه‌ و ئە‌ست‌ی‌ره‌کان و خ‌ۆ‌ر و م‌ان‌گی له‌ر‌ۆژ‌ی ه‌ی‌نی. به‌ه‌وی ئە‌و گ‌ی‌ر‌انه‌وه‌ی له‌ک‌ور‌پی عه‌باس له‌پ‌ی‌غه‌م‌ب‌ه‌ر ن‌ام‌اژ‌ه‌مان پ‌ی‌دا و به‌پ‌ی‌ی گ‌ی‌ر‌انه‌وه‌که‌ی ک‌ور‌پی عه‌باس، ئە‌گ‌ه‌ری ه‌ه‌ی‌ه خوا‌ه‌ن‌د ز‌ه‌وی ن‌اف‌ر‌اند‌ب‌ی‌ت به‌لام ب‌لا‌وی ن‌ه‌ک‌ر‌د‌ب‌ی‌ت‌ه‌وه‌ و د‌وات‌ر ن‌اس‌مان‌ه‌کان‌ی ن‌اف‌ر‌اند‌ب‌ی‌ت. د‌وات‌ر ز‌ه‌وی ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌ب‌ی‌ت‌ه‌وه‌ و ز‌ه‌وی و ک‌ی‌ل‌گ‌ه‌کان‌ی به‌د‌ی‌ه‌ن‌ا‌ب‌ی‌ت و ک‌ی‌وه‌کان‌ی ج‌ی‌گ‌یر ک‌ر‌د‌ب‌ی‌ت. و‌ت‌اری ر‌اس‌ت ل‌ای م‌ن ئە‌وه‌ی‌ه که‌ م‌ان‌ای ب‌لا‌و ک‌ر‌د‌ن‌ه‌وه‌ ج‌یا‌وا‌زه‌ له‌ئاف‌ر‌اند‌ن چ‌و‌ون‌که‌ خوا‌ه‌ن‌د ده‌ف‌ه‌رم‌ی‌ت:

(( ا انتم اشد خلقا ام السماء بناها. رفع سمکها فسواها. و اغطش ليلها و اخرج

ضحاه. و الارض بعد ذلك دحاه. اخرج منها مائها و مرعاها. و الجبال ارساها.  
 و اتاکه‌ی: ئافراندنی ئیوه دژوارتره یا ئاسمان که خواوند ئافرینه‌ریه‌تی. تا قی  
 ئاسمانی بهرز کردۆته‌وه و جیگیری کردوه. شه‌وه‌که‌ی تاریک و رۆژه‌که‌ی رووناک  
 و دوا‌ی ئه‌وه زه‌وی بلا‌و کردۆته‌وه. و ئاو و له‌وه‌رگه‌ی لی به‌دیھیناوه و کئوه‌کانی  
 به‌هیز کردوه)).

ئه‌گه‌ر که سیک بلیت ده‌سته‌یه‌ک له‌زاناکانی قوپران، و تاری خواوند  
 که‌فه‌رموویه‌تی زه‌وی دوا‌ی ئه‌وه بلا‌و کرده‌وه، به‌مانایه که زه‌وی له‌گه‌ل ئه‌ودا  
 بلا‌و کردۆته‌وه و به‌لگه‌ی و تاره‌که‌ی تو چیه‌ که‌ده‌ئینی ئه‌مه به‌مانای دوا‌ی ئه‌وه‌یه؟  
 ده‌ئین که مانای (بعد) له‌زمانی عه‌ره‌بیدا ئه‌وه‌یه که‌وتمان و به‌مانای دژی  
 (قبل) نه به‌مانای (له‌گه‌ل). و جگه له‌مه ره‌وا نییه.

ده‌سته‌یه‌ک و توویانه که خواوند دو‌ه‌زار سال پیش ئافراندنی جیهان که‌عبه‌ی  
 به‌چوار روکن، له‌سه‌ر ئاو ئافراند. دواتر له‌ژیر که‌عبه زه‌وی بلا‌و کرده‌وه.

### ئاماژهدان به بیژهری ئه‌مه و ته‌یه

له‌کوپری عه‌باس ده‌گیڤنه‌وه که خواوند دو‌ه‌زار سال پیش ئافراندنی جیهان  
 مائی که‌عبه‌ی له‌سه‌ر چوار روکن له‌سه‌ر ئاو ئافراند و دواتر زه‌وی له‌ژیر که‌عبه  
 بلا‌و کرده‌وه.

له‌عه‌بدالله کوپری عومهریش ده‌گیڤنه‌وه که خواوند، که‌عبه‌ی دو‌ه‌زار سال  
 پیش زه‌وی ئافراند و زه‌وی له‌ناو ئه‌ودا بلا‌و کرده‌وه.

به‌مپییه، ئافراندنی زه‌وی پیش ئافراندنی ئاسمانه‌کان بووه و بلا‌و کردنه‌وه‌ی  
 زه‌وی، دابه‌ش کردنی رۆژییه‌کان و کئلگه‌کان و روه‌که‌کان بووه که‌دوا‌ی ئافراندنی  
 ئاسمان روویدا. به‌مه‌مان شیوه که له‌گیڤانه‌وه‌ی کوپری عه‌باس ئاماژهمان پئیدا.

ده‌گیڤنه‌وه که‌جوله‌که‌کان پۆشتنه لای پیغه‌مبه‌ر(د.خ) و وتیان: ئه‌ی محهممه‌د  
 پیمان بلی خوا له‌شه‌ش رۆژه‌که‌دا چ بوونه‌وه‌ریکی ئافراند؟

پیغه‌مبه‌ر(د.خ) فه‌رمووی: زه‌وی له‌رۆژی یه‌کشه‌مه‌مه و دو‌وشه‌مه‌مه ئافراند و

کیوه کانی له روژی سی شهممه و شار و روژییه کان و روبر و ناوه دانی و ویرانییه کانی له روژی چوارشهممه و ناسمان و فریشته کانی له روژی پینجشهممه ئافراند تا سی کارژیر بو کوتایی هاتنی روژی ههینی. و لهیه کهم کارژیری ماوه له روژی ههینی، ئەجه له کان و له کارژیری دووم زیانه کان و له کارژیری سیهم ئادهمی ئافراند.

وتیان: ئەگەر کوتاییت به قسه کهت دههینا، راستت دهوت.

پینغه مبه (د.خ) له مه بهستی جووله که کان تیگه یشت و تووره بوو و خواوه ند ئەم نایه ی ئارده خوار که ئیمه هیلاک نه بوین و بو ئەوه ی دهیلین، خوراکر به. ئەگەر که سیك بلیت: ئەگەر به مشیوه یه که خواوه ند زهوی پیش ئاسمانه کان ئافراند که واته مانای وتاره که ی کوری عه باس که له گیرانه وه که ی دیکه دا هاتوه چییه که ده لیت: ((یه کهم شت که خواوه ند ئافراندی، پینووس بوو که پینی وت: بنوسه و پینووس وتی: خواوه ندا، چی بنووسم؟ وتی: قه در بنووسه. و پینووس تا روژی هه ستانه وه، هه مووی ئەوه ی ده بیت ببیت. نووسی. دواتر خواوه ند هه لمی ناوی بهرز کرده وه و ئاسمانه کانی لی دروست کرد. دواتر ماسی ئافراند و زهوی له سه ر پشتی ئەو جیگیر کرد. ماسی شله ژا و زهوی له رزی و خواوه ند به کیوه کان به هیزی کرد. چیتر له مه و دا کیوه کان به رده وام شانازی به سه ر زهوییه وه ده که ن))

نامارژه یان به چه ندین گیرانه وه ی دیکه ی هاوشیوه داوه.

ده لیتین: به پینی شروقه کردن و لیکدانه وه ی گیرانه وه کان که له کوری عه باس و که سانی دیکه ده یگیرانه وه، وتاره که ی ئیمه راسته و گیرانه وه ی کوری عه باس دژی وتاره که ی ئیمه نییه.

ئەگەر بلین گیرانه وه کان که به لنگه ی راستی وتاره، چییه؟

ده لیتین: عبدالله کوری مه سعود و دهسته یه ک له ئەصحابه کانی پینغه مبه (د.خ) سه بارت بهم نایه ی خواوه ند که ده فه رمیت: و ئەوه که هه موو بونه وه کانی زهوی ئافراند. دواتر دهستی به ئافراندنی ئاسمان کرد و ههوت ئاسمانی دروست کرد، و توویانه که عهرشی خواوه ند له سه ر ئاو بوو و هیچ بوونه وه ریک پیش ئاو



نه‌نافرینرابوو و کاتیک خواوند مه‌به‌ستی نه‌وهی کرد بونه‌وه‌ره‌کان بنافرینیت، له‌ئاو هه‌لمیکی ده‌رهینا که له‌سه‌ر ئاو وه‌ستا و به‌ئاسمان ناوی برد چوونکه ئاسمان به‌مانای سه‌روه‌یه. دواتر ناوی وشک کرد و کردی به‌یه‌ک زه‌وی. دواتر زه‌وی قه‌لشت و بو‌حه‌وت زه‌وی دابه‌شی کرد و ئه‌مه له‌روژی یه‌کشه‌مه‌مه و دوشه‌مه‌مه رویدا. و زه‌وی له‌سه‌ر پشنتی ماسی ئا‌فراند و ماسی هه‌مان (نون) ه‌که‌خواوند له‌قورپان ئاماژه‌ی پیداوه و ده‌فرمیت: (نون و القلم)

ماسی له‌ئاودا بوو و ئاو له‌سه‌ر پشنتی به‌ردیک، به‌رد له‌سه‌ر پشنتی فریشته و فریشته له‌سه‌ر تاشه‌به‌ردیک و تاشه‌به‌رد له‌سه‌ر با. ئه‌مه ئه‌و تاشه به‌ر‌ده‌یه که‌لوقمان فه‌رمووی نه‌له‌زه‌ویدایه و نه‌له‌ئاسمان. ماسی ته‌کانی خوارد و زه‌وی له‌رییه‌وه و خواوند کی‌وه‌کانی له‌سه‌ر زه‌وی داکوتی که‌به‌هیز بوو و کی‌وه‌کان به‌رده‌وام شانازی به‌سه‌ر زه‌وییه‌وه ده‌که‌ن. وتاری خواونده که‌ده‌فرمیت: ((له‌سه‌ر زه‌وی کی‌وه‌کانمان جیگیر کرد تا ئیوه نه‌له‌رزینیت)).

ئه‌بو جه‌عفر ده‌لیت: له‌وتاری ئه‌وان که‌خواوند له‌کاتی ئا‌فراندنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی له‌ئاو هه‌لمیکی به‌رز کرده‌وه که‌بوو به‌ئاسمان و دوا‌ی ئه‌وه ناوی وشک کرد و کردی به‌یه‌ک زه‌وی، بو‌مان روون بویه‌وه که‌خواوند ئاسمانی پیش زه‌وی ئا‌فراند به‌لام نه‌یکرده‌وه‌ت ئاسمان و دوا‌ی ئه‌وه زه‌وی ئا‌فراند. ئه‌گه‌ری هه‌یه خواوند له‌ئاو هه‌لمیکی به‌رزکردبیته‌وه تا ببیته ئاسمان و ناوی وشک کردبیت تا ببیته زه‌وی ئه‌و ئاسمانه، به‌لام بلا‌وی نه‌کردبیته‌وه و روژی‌ه‌کانی دیاری نه‌کردبیت و ئاو و کی‌لگه‌کانی کشتوکالی به‌دینه‌هینابیت و سه‌رقالی ئا‌فراندنی ئاسمان بو‌بیت که‌هه‌مان هه‌لمی سه‌ر ئاوه و حه‌وت ئاسمانی لی‌ دروست کردبیت. دوا‌ی ئه‌وه زه‌وی قه‌لشت بیت که‌ئاوی وشک کردوو بووه و بو‌ حه‌وت زه‌وی دابه‌شی کردبیت و کی‌وه‌کانی له‌سه‌ر زه‌وی داکوتابیت. و به‌مشیه‌یه هه‌موو گێرانه‌وه‌که‌ی کو‌پی عه‌باس راسته.

جیاوازی زاناکانمان سه‌باره‌ت به‌نافرینراوی روژی دوشه‌مه‌مه به‌گێرانه‌وه‌ی هه‌دیسی پیغه‌مه‌به‌ر(د.خ) ئاماژه‌مان پیدا. ئاماژه‌مان به‌نافرینراوی روژی سی‌ شه‌مه‌مه و چوارشه‌مه‌مه‌دا. لی‌رده‌دا ته‌نیا نه‌وه‌ی ئاماژه‌مان پی‌ نه‌داوه ئه‌وه‌یه

که وتاری راست لای ئیمه گنپرانه وهی کوری مه سعود و دهسته یهک لهئه صحابه کانی پیغه مبه ره که خواهند کیوه کان و روژی و داره کان و شته کانی دیکه ی له روژی سینشه ممه و چوارشه ممه له سه ر زهوی ئافراند چونکه له کتیه که ی خویدا ده فهرمیت:

((انکم لتکفرون بالذی خلق الارض فی یومین و تجعلون له اندادا. ذلک رب العالمین. و جعل فیها رواسی من فوقها و بارک فیها و قدر فیها اقواتها فی اربعه ایام سواء للسائلین.

واتاکه ی: بلی بۆ ئیوه بهو که سه ی زهوی له دو روژدا ئافراند. کافر ده بن و هاوتای بۆ داده نین. ئه و پهروه ردگاری جیهانی یانه. له چوار روژه که ی دیکه له سه ر زهوی له نگه ره کانی به دیهینا و به ره که تی خسته ناویان و خواردنییه کانی ده ستنیشان کرد. که بۆ پرسکه ران چوار روژ ته واو و به سنده یه.))

یانی هر که س بپرسیت، به مشیوه بوو. دواتر ئاسمانی دروست کرد که هه لم بوو و ئه م هه لمه له مه ناسه ی ئاو و کردی به یه ک ئاسمان. دواتر قه لشتی و حه وت ئاسمانی لی دروست کرد و ئه مه له روژی پینج شه ممه و هه ینیدا رویدا.

له عه بدالله کوری سه لام ده گنپرنه وه که خواهند روژییه کان و کیوه کانی له روژی سینشه ممه و چوارشه ممه ئافراند. له کوری عه باس ده گنپرنه وه که خواهند کیوه کانی له روژی سینشه ممه ئافراند له بهر ئه مه خه لکان روژی سینشه ممه به روژیکی گران و قورس ده زانن.

ئه بوجه عه فر ده لیت: وتاری راست لای ئیمه ئه وه یه له پیغه مبه ر گنپرامانه وه که فه رموی: خواهند له روژی سینشه ممه کیوه کانی ئافراند و له روژی چوارشه ممه داره کان و ئاو و روباره کان و ویرانی و ئاوه داننییه کانی ئافراند.

ههروه ها له پیغه مبه ر (د.خ) ده گنپرنه وه که خواهند کیوه کانی له روژی یه کشه ممه ئافراند و داره کانی له روژی دوشه ممه و خراپه ی له روژی سینشه ممه و رووناکی له روژی چوارشه ممه ئافراند. به لام هه دیسی پینشوو راستره و زۆربه ی پینشینیان پشتراستیان کردۆته وه.

له روژی پینجشه ممه خواهند ئاسمانه کانی ئافراند که یه ک ئاسمان بوو و

کردی به حهوت: له کورپی مه سعود و دسته یهک له نه صحابه ی پیغه مبه ر(د.خ) ده گپړنه وه که خواوه ند ده سستی به دروست کردنی ناسمان کرد که هه لم بوو و هه لم له هه ناسه ی ناو و یهک ناسمانی لی به دیهینا. دواتر له روژی پینجشمه ممه و هه یینی کردی به حهوت ناسمان و هه یینی بو یه به ناوه ناو نرا چونکه نافرینراوی ناسمانه کان و زهوی کوکرده وه و کاروباری هر ناسمانیکی په وانه کرد. یانی نافرینراوه کانی هر ناسمانیکی له فریشته و کیوه کانی به فر و بوونه و هره کانی دیکه نافراند و ناسمانی دنیای به نه ستیره کان رازانده وه که هوکاری رازانده وه و ریگری له شهیتانه کانه و کاتی که له نافراندن ته واو بوو، له سهر عرش جیگه ی گرت، به هه مان شیوه که ده فهرمیّت، و ناسمانه کان و زهوی له ماوه ی شهش روژ نافراند و هه روه ها ده فهرمیّت: ناسمان و زهوی په یوه سستی یهک بوون و جیامان کردنه وه.

هه روه ها له کورپی عه باس ده گپړنه وه که خواوه ند روباره کان و داره کانی له روژی چوارشمه ممه نافراند و بالنده و وه حشی و خزوک و دپنده ی له روژی پینجشمه ممه و مروقی له روژی هه یینی و له روژی هه یینی له نافراندنی بوونه و هره کان و زینده و هره کان ته واو بوو.

نه م گپړانه وه یه که ناسمان و فریشته کان و نادم له روژی هه یینی نافرینراون، راست دیته به رچاو چونکه له پیغه مبه ر ده یگپړنه وه که له روژی پینجشمه ممه ناسمانی نافراند و له روژی هه یینی نه ستیره کان و هه تاو و مانگ و فریشته کان و سی کاریر بو کوتایی هه یینی مابوو که کاریری یه که م نه جله ی زیندو وه کان و مردو وه کانی نافراند و کاریری دوهم زیانه کان و کاریری سییه م مروقی نافراند و له به هشت جیگه ی کرده وه و فرمانی به نیبلیسدا کوپنوشی بو بیات و له کاریری کوتایی له به هشت دهری کرد.

نه بوهوره یه ره له پیغه مبه ر(د.خ) ده گپړیته وه که فهرمووی: چوارپینکانی له روژی پینجشمه ممه نافراند و نادمی له دوا یین کاریره کانی هه یینی چونکه کوتایی بوونه و هره کان و له دوا یین کاریری هه یینی له نیوان نیواری و شهو نافرینرا.

کاتی که خواوه ند له سه ره تایی نافراندنی ناسمانه کان و زهوی تا کاتی ته واو بوون له نافراندن، هه موو بوونه و هره کانی له ماوه ی شهش روژدا نافراند و هه رکام له م

رۆژانه هەزار سائە چونکە یەکیەک لەرۆژەکانی ئەو دنیا هەزار سائی رۆژگاری ئیمەیه. لەسەرەتایی ئافراندن تا ئافرانندی پیننوس کەهەمووی ئەوێ نووسی کە تا رۆژی کۆتایی دەبێت ببیت، هەزار سال لەسائەکانی دنیایی ئیمەیه. کەواتە تەواوی ماوە لەسەرەتای ئافراندن تا کۆتا هاتنی بەپێی ئەو بەلگە و حەدیسانەیی ناماژەمان پێدا و حەدیسەکانی دیکە کە لەبەر زۆری لەم کتیبەدا باسمان نەکردن، حەوت هەزار سال کەمێک زیاتر یا کەمتر بوو.

و ئەگەر بەمشێوەیە بێت و لە کۆتایی ئافراندن تا کاتی کۆتایی هاتنی دنیا بەهەمان شێوە کە باسمان کرد و بەلگەمان هینایەوه و دوبارە باسی دەکەین، حەوت هەزار سال کەمێک زیاتر یا کەمتر بێت، کەواتە، تەمەنی رۆژگار لەسەرەتای ئافراندن تا کاتی کۆتایی هاتنی دنیا چواردهههزار سال لەسائەکانی دنیایە و چوارده رۆژ لەرۆژەکانی ئەو دنیا چونکە حەوت رۆژ یانی حەوت هەزار سائی دنیا لەسەرەتای ئافراندن تا کۆتاییەکی و ئافرانندی ئادەم بوو و حەوت رۆژەکەیتەر یانی حەوت هەزار سائی دنیا لەکاتی کۆتایی هاتنی ئافراندن تا لەناوچوونی هەموو ئافرینراوەکان و رۆژی هەستانەوه کەهەموو شتێک لەناو دەچێت جگە لەخواوەند و جگە لەو کەس نامینیتەوه.

ئەگەر کەسێک بلیت: بەلگەیی ئەوهچییه کەشەش رۆژی ماوهی ئافرانندی دنیا بەرابەرە لەگەڵ شەش هەزار سال، لەکاتیکیدا خواوەند دەفەرمیت زەوی و ئاسمانەکانی لەماوهی شەش رۆژ ئافرانند نەک شەش هەزار سال و مەبەستی خواوەند لەرۆژەکان، رۆژی ئاساییە کە لەهەلاتنی خۆر تا ئاوابوونییهتی وەرۆهها مەبەستی پەروردگار مەرفەکانە. ئیوه بەشێوەیەکی نەشیاو شیکردنەوه و لیکدانەوهتان بۆ ئەم وتەیی خواوەند کردەوه کەفەرمووی زەوی و ئاسمانەکانمان لەماوهی شەش رۆژ ئافرانند، و فەرمانی خواوەند کاریگەرتر لەوهیه گومان بکەین شەش رۆژی ماوهی ئافرانندن، شەش هەزار سائی دنیا بووه چونکە فەرمانەکانی بەشێوەیەکی دەلیت دروست بە و دروست دەبیت وەک چۆن دەفەرمیت: فەرمانی ئیمە یەکیەکە وەک پیلۆ خستنه سەریەک.

دەلێن: پێشتر باسمان کردوووه کەزۆرییە بابەتەکانی ئەم کتیبە پشتی

به گپړانه وه و وته كان و حه ديسه كانی پیغه مبه ر(دخ) به ستووه نهك به لگه ی  
 لوژیکی و عه قلائی چونکه هه موو به سه رها ته كانی رابردوو و ئه و روداوانه ی  
 رویانداوه، ناتوانین به شیوه یه کی لوژیکی به لگه یان بو به نینینه وه.

ئه گهر بلین: ئایا بو راستی ئه م قسانه هپج حه دیسیکی راست هه یه؟  
 ده لئین: هپج کام له پیشه واکانی دین پیچه وانه ی ئه م و تانه یان نه میناوه ته  
 سه رزمان.

ئه گهر بلین: ئایا هپج گپړانه وه یه كه له وان له مباره وه بوونی هه یه؟  
 ده لئین: بابه ته كه لای زانا پیشینه كان ناسراوتر له وه یه پیویست به گپړانه وه ی  
 یه کیکیان بکات و گپړانه وه دیاره كان به ناوی زور له وانه وه بوونیان هه یه.

ئه گهر بلین: ئاماژه به گپړانه وه كانی ئه وان بده.

ده لئین: له کورپی عه باس ده گپړنه وه كه خواوه ند ئاسمانه كان و زهوی له ماوه ی  
 شه ش روژ ئا فراند كه هه ر روژ هه زار سالی ئیوه یه. هه روه ها له شروقه کردنی وتاری  
 خواوه ند كه ده فهرمیئ: روژیک به ئه ندازه ی شه ش هه زار سال له ساله كانی ئیوه،  
 ده لئیت مه به ست ئه و روژانه یه كه ئاسمانه كان و زهوی و بوونه وهرکانی تیا  
 ئا فرینرا.

هه روه ها له زحاک سه بارت به م وته ی خوی گه وره حه دیسیان گپړاوه ته وه و  
 له كه عب ئه لاخبار ده گپړنه وه كه خواوه ند ئاسمانه كان و زهوی له روژی یه كه شه ممه  
 و دوشه ممه و سینشه ممه و چوارشه ممه و پینجشه ممه ئا فراند و له روژی هه یینی  
 ته واو بوو و ئه ندازه ی هه ر روژیک، هه زار سال بوو. له موجاهیدیش ده گپړنه وه  
 كه هه ر کام له شه ش روژه كه ی ئا فراندن هه زار سال له ساله كانی ئیمه یه.

ئه م وته یه كه چوئن ئه گهری ده بیئ شه ش روژی ئا فراندن به رابه ر بیئ له گه ل  
 شه ش هه زار سال له کاتیکدا فرمانه كانی خواوه ند به شیوه یه كه ده لئیت دروست به  
 و دروست ده بیئ، پشت راست کردنه وه ی گپړانه وه یه كه ی دیکه یه كه ده لئیت  
 ئا فراندن له شه ش روژ له روژه كانی دنیا کو تایی هات چونکه فرمانی خواوه ند  
 به شیوه یه كه ده لئیت ببه و ده بیئ و پیویست به شه ش روژی دنیا ناکات.

وتار سه بارت به وهی شه و روژگامیان پیشتر نافرینرا و سهرتای  
 نافراندنی هه تاو و مانگ که کات و ساته گانی پی دهناسن

وتمان که نافرینراوی خواوند پیش نافراندنی کات و زه مان چی بوو و  
 ناماژهمان به ودا که کات و زه مانه کان کاژیره گانی شه و روژه، یانی رنگه ی  
 هه تاو و مانگ له ناسمان. ئیستا ده مانه ویت باسی ئه وه بکه ین ئایا شه و پیشتر  
 نافرینرا یا روژ؟ چوونکه له مباره وه بوچوونی زاناکان جیاوازه.

دهسته یه ک و توویانه خواوند شه وی پیش روژ نافراند و به لگه یان بو  
 وتاره که ی خویان هیناوه ته وه که کاتیگ هه تاو ئاوا ده بیئت و رووناکی نه مینیت،  
 تاریکی شه و درده که ویت که واته ئاشکرایه روژ ده بیته شه و ئه گهر روژ نه بیئت،  
 شه و به هه مان شیوه ده مینیت ته وه و ئه مه بو مان درده خات که شه و پیشتر  
 نافرینراوه و هه تاو دوا ی ئه و. ئه م و ته یه له کوپی عه باس ده گپرنه وه که لینیان  
 پرس یی ئایا شه و پیش روژ بوو؟ وتی مه گهر نازانن کاتیگ ئاسمانه کان و زه وی  
 په یوه سستی یه ک بوون، جگه له تاریکی هیچی دیکه نه بوو، که واته بزانش شه و پیش  
 روژ نافرینرا.

له کوپی عه باس له مباره وه ناماژهمان به گپرنه وه یه کی دیکه داوه.  
 دهسته یه کی دیکه و توویانه روژ پیش شه و بوو و به لگه یان بو و ته گانی خویان  
 هیناوه ته وه که ته نیا خواوند بوو و روژ و شه و له نارادا نه بوو و جگه له و هیچ  
 شتیگ نه بوو و هه مووی ئه وه ی نافراندی، به نووری ئه و روشن و روناک بوویه وه.

ناماژهدان به بیژهری ئه م و ته یه

له کوپی مه سعود ده گپرنه وه که خواوندی ئیوه شه و روژی نییه و  
 ئاسمانه گانی به نووری خوی روناک کرده وه و روژی ئیوه لای ئه و ده کاژیره.

ئه بوجه عفره ده لیت: وتاری یه که م راستره که شه و پیش روژ نافرینرا چوونکه  
 روژ له نووری هه تاو سه رچاوه ده گریت و خواوند دوا ی بلاو کردنه وه ی زه وی  
 هه تاوی نافراند و به هه مان شیوه که ده فهرمیت:

((انتم اشد خلقا ام السماء بناها. رفع سمکها فسواها. و اغطش لیلها و اخرج

ضحاهٲا؁

واتاكهى: ئافراندى ئىوه دژوارتره يا ئاسمان كه خواوهند ئافراندى و سه قفه كهى بهرز و شه وه كهى تاريك و رۆژ كهى رووناك كرده وه.

له بهر ئه وهى هه تاو دواى دهركه وتنى ئاسمان و تاريكى شه و ئافرىنراوه؁ ئاشكرايه كه پيش له ئافراندى هه تاو و پيش ئه وهى خواوهند ئاسمان بهرز بكاته وه؁ تاريك بوون؁ نهك روشن. و ئه وهى له گه مهى شه و رۆژ ده بيبين به لگه يه كى ئاشكرايه كه رۆژ هيرش ده كاته سمر شه و كاتى شه كه هه تاو بوونى نيبه و روناكى نادياره؁ دنيا تاريك ده بيت و ليره وه ده رده كه ويت كه رۆژ به نوورى خۆى هيرش ده كاته سمر شه و خوا زاناتره.

سه بارت به كاتى ئافراندى شه و رۆژ چه ندين گيرانه وه يان له پيغه مبه ر(د.خ) گيرانه وه. كورى عه باس له پيغه مبه ر(د.خ) ده گيرنه وه كه فهرمووى سى كارژير بو كوتايى هه ينى مابوو كه خواوهند هه تاو و مانگ و ئه ستيره كان و فريشته كانى ئافراندى.

ئه بوهوره يره له پيغه مبه ر(د.خ) ده گيرنه وه كه فهرمووى: خواوهندى نوورى له رۆژى چوار شه مه ئافراندى.

خواوهند پيش ئافراندى شه و رۆژ چه ندين ئافرىنراوى ديكهى ئافراندى و دواتر هه تاو و مانگى له بهر ژه وهندى خه لكان؁ كه خۆى باشت ده زانيت؁ ئافراندى و دواتر له يه كى جيا كرده وه و يه كيانى كرد به يممايى شه و ئه وى ديكه يان به يممايى رۆژ و يممايى شه وى سهر بيه وه و يممايى رۆژى رووناك كرد.

له پيغه مبه ر(د.خ) سه بارت به جيا وازى شه و رۆژ ئامار ژه يان به چه ندين گيرانه وه داوه كه به شينك له وان له گه ل گيرانه وهى زاناکانى كوڻ ليره دا باس ده كه ين:

ئه بوزه رى غه فارى له پيغه مبه ر(د.خ) ده گيرنه وه كه رۆژنيك ده ستى پيغه مبه رم گرتبوو و به ره و رۆژ ئاوا ده رۆشتين؁ هه تاو به ره و رۆژ ئاوا ده رۆشت و به هه مان شيوه سه يرمان ده كرد تا له بهر چاوه نه ما.

وتم: ئه ي پيغه مبه ر(د.خ) هه تاو له كووى ئاوا ده بيت؟

وتی: له ناسمان ناوا ده بیټ و له ناسمانیکه وه بو ناسمانیکي دیکه ده پروت تا ده گاته ناسمانی حه و تم و ده گاته ژیر عرش و کورنوش ده بات و فریشته راسپیردراوه کانی کورنوش ده بن. دواتر ده لیت خواوه ندا فرمانم پی ده دیت له کوپوه ه لیم؟ له روژ ناوا یا روژ ه لات؟

فرمووی: مانای وتاری خواوه ند که هه تاو به ریگه ی خویدا ده پروت (یانی له ژیر عرش له جووله ده که ویت) و نه مه چاره نوسی خواوه ندی زانایه و به س.

فرمووی: دواتر جبرئیل خالییه که له نووری عرش به نه ندازه ی کاژیره کانی روژی دریزه ی هاوین یا روژی کورتي زستان یا روژی ناوه ندی پاییز و بهار دینیت و هه تاو له بهری ده کات به هه مان شیوه که نیوه جل و بهرگ له بهر ده کن و بهوشیویه له ناسماندا ده سورته وه و له شوینی هه لاتنییه وه. ده رده که ویت.

فرمووی و بهوشیویه ده بیټ که به نه ندازه ی سی شه و له جووله بکه ویت و له نووری عرش له بهر نه کات و فرمانی پی بدریت که له شوینی ناوا بونه وه ه لیت و مانای وتاری خواوه ند که ده فرمیت: کاتیک هه تاو تارک ده بیټ. نه مه یه).

فرمووی: مانگیش به هه مان شیوه ده رده که ویت و به ره و ناسوی ناسمان ده پروت و ناوا ده بیټ و تا ناسمانی حه و تم بهر ده بیته وه و له ژیر عرش له جووله ده که ویت و کورنوش ده بات و داوای فرمان ده کات به لام جبرئیل پو ششیک له نووری کورسی دینیت) و مانای وتاره که ی خواوه ند نه مه یه که فرمووی: هه تاوی کرد به نوور و مانگی کرد به روناکی.

نه بوزه ده لیت: له گه ل پیغه مبه (د.خ) گه راینه وه و نویژی نیواریمان خویند. نه م گپړانه وه یه نه وه مان نیشان ده دات که هوکاري جیاوازی هه تاو و مانگ له وپوه سه رچاوه ده گرت که نووری هه تاو له پو ششیکه که له نووری عرش وه وه رگیراوه و روناکی مانگ له پو ششیکه که له نووری کورسی وه رگیراوه.

به لام گپړانه وه یه کی جیاوازی دیکه له کوپي عه باس له نارادایه: عیگر مه ده لیت: روژیک له گه ل کوپي عه باس دانیشتبوم که پیاویک هات و وتی نه ی کوپي عه باس له که عب الاخبار سه باره ت به هه تاو و مانگ وته یه که ی سه یرم بیست.



کوری‌عباس که‌پشتی دابوویه‌وه، هه‌ستا و وتی: چیت بیستوهه؟  
 وتی: که‌عب گومان ده‌کات له‌روژی هه‌ستانه‌وه هه‌تاو و مانگ وه‌ک دوو گای  
 بیده‌ست وپی ده‌هینن و ده‌یانخه‌نه ناو ناگری جه‌هه‌ننه‌م.

عیکره‌مه ده‌لئیت: لیوه‌کانی کوری‌عباس له‌توره‌بیدا ده‌له‌ریزی و وتی: که‌عب  
 درۆ ده‌کات. که‌عب درۆ ده‌کات. که‌عب درۆ ده‌کات. ئەمه داستانیکی یه‌هوودییه  
 که‌ده‌یه‌ویت له‌ئیسلامدا جینگه‌ی بۆ بکاته‌وه. خوا گه‌وره‌تر و به‌خشنده‌تر له‌وه‌یه  
 له‌به‌راه‌به‌ر په‌ره‌ستینی خۆی نازاب به‌خشیت مه‌گه‌ر وتاری په‌روه‌ردگارت  
 نه‌بیستوهه که‌ فه‌رمووی: ((هه‌تاو و مانگی ده‌سته‌مۆ و ملکه‌چی ئیوه کرد  
 که‌به‌رده‌وام به‌ریگادا ده‌رۆن)) یانی به‌رده‌وام په‌ره‌ستینی خواوه‌ند نه‌نجام ده‌دن.  
 که‌واته چۆن دوو ئافرینراو که‌به‌درینزایی کاته‌کانی خویان په‌ره‌ستینی خواوه‌ند  
 نه‌نجام ده‌دن، نازاب ده‌درین. خوا ئەم جوله‌که‌یه بکوژیت و رووی په‌ش بکات  
 چونکه درۆ بۆ دوو ئافرینراوی ملکه‌چی خوا هه‌لده‌به‌ستیت. ئەوسا به‌رده‌وام  
 له‌به‌رخۆیه‌وه قسه‌ی ده‌کرد و چیله‌که‌یه‌کی له‌سه‌ر زه‌وی هه‌لگرت و به‌رده‌وام  
 له‌زه‌وی ده‌چه‌قاند. ماوه‌یه‌ک به‌مشیوه‌یه تیپه‌ری، ئەوسا سه‌ری به‌رز کرده‌وه،  
 چیلکه‌که‌ی فریدا و وتی: ده‌تانه‌ویت ئەوه‌ی سه‌باره‌ت به‌هه‌تاو و مانگ و سه‌ره‌تای  
 ئافراندن و کۆتایی ئەوان که‌ له‌په‌نجه‌مبه‌ر بیستومه، بۆ ئیوه‌ی بگنرهمه‌وه؟  
 وتان: خوا لئیت خۆش بی‌ت.

وتی: پرسباری ئەوه‌یان له‌ په‌نجه‌مبه‌ر (د.خ) کرد و فه‌رمووی خواوه‌ند کاتیک  
 هه‌موو ئافرینراوه‌کانی ئافراند و جگه له‌ئادهم هیچ نه‌مایه‌وه، دوو هه‌تاوی  
 له‌نووری عه‌رش ئافراند و ئەوه‌یان که‌ده‌یزانی وه‌ک هه‌تاو ده‌مینیته‌وه به‌ئهن‌دازه‌ی  
 گه‌وره‌یی دنیا له‌روژه‌ه‌لاته‌وه تا روژئاوا ئافراندی و ئەوه‌یان که‌ده‌یزانی تاریکی  
 ده‌به‌خشیت و ده‌بیته مانگ، له‌هه‌تاو بچوکت‌بوو به‌لام هه‌ردوکیان بچوک به‌رچاو  
 ده‌که‌ون چونکه ئاسمان زۆر گه‌وره‌یه و له‌زه‌وییه‌وه دووره.

وتی: ئەگه‌ر دووه‌تاوه‌که‌ی به‌هه‌مان شیوه‌ی ئافراندنی سه‌ره‌تا ده‌هیشته‌وه،  
 شه‌و و روژ له‌یه‌ک جیا نه‌ده‌کرانه‌وه و کرینکار نه‌یده‌زانی تا که‌ی کار بکات و که‌ی  
 کرینکه‌ی وه‌ربگریت و که‌سی به‌روژو نه‌یده‌زانی تا که‌ی به‌روژو بی‌ت و ژن

نەیدەزانی چ کاتیک تووشی سوپی مانگانە دەبیت و موسولمانان نەیاندەزانی کاتیک حەج چ کاتیک دەبیت و قەرزەر نەیدەزانی چ کاتیک کاتی دانەووی قەرزەکەبەتی و خەلک نەیاندەزانی چ کاتیک بۆ بەدەستەینانی بژئوی کار بگەن و چ کات بحەوینەو. خواوەند دلسۆز و میهرەبانی بەندەکانی خۆبەتی و جبرەئیلی پەوانە کرد کە بۆ سێ جار بالی خۆی بەسەر مانگدا راوەشاند (لەو کاتەدا هەتاو) و نوورەکەمی سەپاوە و روناکی مایەو. ئەمە وتاری خواوەندە کە فەرمووی: ((شەو و رۆژمان کردە دو هێما و نیشانەمی شەومان کردە تاریکی و نیشانەمی رۆژمان کردە روناکی)).

وتی: ئەم پەشاییە کەوێک هێلەکان لەسەر مانگ دەیبینن، نیشانەمی لەبەرچاوی نەمانە. دواتر خواوەند بۆ هەتاو چەرخیکی لەنووری عەرش دروست کرد کەسینسەد و شەست دەسگرەمی بوو و سینسەد و شەست فریشتەمی لەناسمانی دنیا بۆ هەتاو و ئەو چەرخە دەستنیشان کرد کە هەر فریشتەبەک دەسگرەبەکی گرت و بۆ مانگ و چەرخەکەمی سینسەد و شەست فریشتەمی لەفریشتەکانی ناسمانی دنیا دەستنیشان کرد کە هەر فریشتەبەک دەسگرەبەکی گرتبو.

دواتر وتی: ((خواوەندی گەورە بۆ هەتاو و مانگ رۆژەلآت و رۆژئاوایی ئافراند بەئەندازەمی دوو بەرابەری زەمین و کەنارەمی ناسمان لەرۆژئاوا، سەد سەرچاوەمی لەگەڵ گلی پەش ئافراند)) مانای وتاری خواوەند کە فەرمووی: ((و هەتاوی بیینی کە لەسەرچاوەبەکی قوڕاویدا پۆچوو)) ئەمەبە یانی گلی پەش و سەد سەرچاوەمی هاوشیوەمی لەرۆژەلآت ئافراند لەگلی پەش کەوێک قازانیک بەردەوام دەکولیت و هەر رۆژ و هەر شەو، شوینی ئاوابوون و شوینی هەلآتنی تازەمی هەبە و دووری نیوان شوینی هەلآتن و شوینی ئاوابوون لەهاویندا زیاتر لەوهرزەکانی دیکەبە و رۆژ درێژ دەبیتەو و لەزستان دووری نیوانیان کەمترە و رۆژ کورت دەبیتەو و مانای وتارەکەمی خواوەند ئەمەبە کە فەرمووی: ((پەروەردگاری دو رۆژەلآتە و پەروەردگاری دوو رۆژئاوا)) یانی رۆژەلآتی ئەولا و رۆژەلآتی ئەملا و رۆژئاوای ئەولا و رۆژئاوای ئەملا و لەنیوان ئەوان رۆژەلآتەکان و رۆژئاواکانی جینگیر کرد و کۆی کردنەو و فەرمووی

پهروردگاری رۆژهلته کانه و پهروردگاری رۆژناواکان که به نه اندازه ی ژماره ی سه چاوه کانه.

وتی: خواوهند پیش ناسمان ده ریایه کی نافراند به نه اندازه ی سی فهرسه خ که شه پوولی تاریکه و له هه وادا وه ستاوه و به فهرمانی خواوهند دلۆپینکی لی نارژیت. هه موو ده ریایکان له شوینی خوین نا جووینن به لام ئه م ده ریایه ره وانه به خیرایی تیر. ریگه که ی له هه و له نیوان رۆژهلته و رۆژناوا وه ک ته ناف کیشراوه و هه تاو و مانگ و (خنس، خوئس) له پانتاییه کانی ئه م ده ریایه ره وانه و مانای وتاری خواوهند ئه مه یه که فهرمووی: ((هه رگام له گه ردوئیکدا ده سورینه وه)). و گه ردوون سوورانی چه رخ له ده ریادایه. سویند به و خویه ی گیانی محهمه د له دهستی ئه و دایه ئه گه ره تاو له م ده ریایه وه هه لده هات، هه موو شته کان ته نانه ت به رد و تاشه به رده کانی ده سووتاند و ئه گه ره مانگ هه لده هات هه موو خه لکان جگه له پیغه مبه ران و پیاوچاکان شه ی دای ده بوون و له جیگه ی خواوهند ده یان په ره ستی. کوپی عه باس ده لیت: عه لی کوپی ئه بی تالب وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا، دایک و باوکم قوربانی توین، نامارته به ریگه ی خوئس و مانگ و هه تاو دا، خوئس چییه که خواوهند له قورئاندا به خوئس سویندی خواردوه؟

وتی: ئه ی عه لی، خوئس پینج ئه ستیره که یه، به رجیس و زوحه ل و عه تارد و به رام و زهره و ئه م پینج ئه ستیره یه وه ک هه تاو و مانگ هه لدین و ده سورینه وه به لام ئه ستیره کانی دیکه به ناسمانه وه هه لاواسراون به هه مان شیوه که که قه ندیل له مزگه وتا هه لده واسن.

دواتر پیغه مبه ر (د.خ) فهرمووی: ئه گه ره ده تانه ویت بزانه، سوورانی گه ردون هه ندی کات له ملا و هه ندی کات له ولا ببینن چونکه سوورانی ناسمان و سوورانی ئه ستیره کان جگه له م پینج ئه ستیره یه به مشیوه یه که ده ببینن و تارۆژی کوئایی له ترسی قیامه ت و نازابه کانی به خیرایی ناش ده سووینت و ده پاریته وه و مانای وتاره که ی خواوهند به مشیوه یه که فهرمووی:

((یوم تمور السماء مورا. و تسیر الجبال سیرا. فویل یومئذ للمکذبین،

واتاکه ی: رۆژیک که ناسمان به شیوه یه کی سه رسو په ی نه ره ده سووینت وه و

كىۈەكان بەشىۋەيەكى ترسىنەر، ئەو رۆژە ھاوار لەكافرهكان و بى باۋەرپان))

وتى كاتىك ھەتاۋ ھەلبىت، بەچەرخەكەى خۆى لەيەكىك لەم سەرچاۋانەۋە ھەلدىت و سىسەد و شەست فرىشتەى لەگەندايە كەبالەكانيان كىرەتەۋە و بەدەم پارانەۋە و زىكرى خواۋەند، چەرخەكە سازگار لەگەل كاتەكانى شەو و رۆژ و بەئەندازەى كارژىرەكانى شەو يارۆژە جىاۋازەكان دەسوپىنن و كاتىك خواۋەند مەبەستى ئەۋە بكات ھەتاۋ يا مانگ گىرفتار بكات و مۇجىزەيەك نىشانى بەندەكانى بدات و سەرکۆنەيان بكات تا لەگوناحەكان خۆيان بەدوور بگىرن و پەرەستىنى خواۋەند ئەنجام بەن، خۆر لەچەرخەكە دوردەكەۋىتەۋە و لەدەريايى قوولى تارىكىدا رۆدەچىت و كاتىك خوامەبەستى ئەۋە بكات، مۇجىزەكەى گەرەتر و ترس مەۋقەكان و بەندەكانى زىاتر، تەۋاۋى ھەتاۋ لەبەرچاۋادا نامىنىت و رۆژ تارىك دەبىت وئەستىرەكان دوردەكەۋن. ئەمە ئەۋپەرى خۆرگىرەنە وئەگەر مەبەستى ئەۋە بكات مۇجىزەيەكى بچوكت نىشانى بەندەكانى بدات نىۋە يا يەك لەسەر سىنى ھەتاۋ دەكەۋىتە ناو و ئەۋەى دىكەى لەچەرخەكەدا دەمىنىتەۋە تا خۆرگىران كەتر بىت و ھۆكارى كەسەرى ھەتاۋ و مانگ و ترساندى بەندەكان و سەرکۆنە كىردنى ئەۋان بىت. لەم كاتەدا فرىشتەكان دەبنە دودەستە، دەستەيەكىيان بەرەۋ ھەتاۋ دەپۆن و بۆلاى چەرخەكە رايىدەكىشن و دەستەيەكى دىكە دەپۆنە لاى چەرخەكە و بەدەم پارانەۋە و زىكرى خواۋەند لەگەردوون بەرەۋ ھەتاۋى دەبن، سازگار لەگەل شەو و رۆژ و بەئەندازەى كارژىرەكانى شەو و رۆژ يا كارژىرەكانى رۆژ سازگار لەگەل ھاۋىن و زستان يا بەھار و پايىز تا دىرژى رۆژ زىاتر نەبىت چوونكە خواۋەند ئەم ھىز و زانستەى بەئاۋەكان داۋە. دەبىنن كە ھەتاۋ و مانگ دۋاى گىران ھىدى ھىدى لەناۋ دەرياي قوول دىنەدەر و كاتىك بەتەۋاۋى دىنەدەر، فرىشتەكان كۆدەبنەرە و ھەلىيان دەگىرن و دەيانخەنە سەرچەرخەكە و لەھىزى خۋاىى سوپاسى خواۋەند دەكەن و دەسگرەكانى چەرخەكە دەگىرن و بەدەم پارانەۋە و زىكر و تەلىلە لەگەردوون تا رۆژئاۋا رايىدەكىشن و كاتىك دەگەنە رۆژئاۋا، دەيخەنە ناو سەرچاۋەكە و لەناسۋە ناسمان دەكەۋىتە ناو سەرچاۋەكە.

دوای ئەو پێغەمبەر(د.خ)فەرمووی:((ئافرانندی خواوەند سەرسوپهینهره و ئەوهی نهیئافرانده، سەرسوپهینهرتەر. ئەمه قسهی جبرهئيله که بهسارهی وت: ((مهگەر لهکارهکانی خواوەند سەرت سوپماوه)). خواوەند دو شاری ئافراندهوه یهکی له رۆژهلآت و یهکیان له رۆژئاوا. دانیشتوووان ئەو شارهی له رۆژهلآت له پاشماوهکانی نەتهوهی عادن و لهههچهی ئەوانهی باوهریان هیئاوه و دانیشتوووان شارهکهی رۆژئاوا له نەتهوهی سهموودن لهههچهی ئەو کهسانهی باوهریان بهسالحی پێغه مبهر هیئا. ناوی شاری رۆژهلآت بهسریانی مرقیسیا و بهعهرهبی جابلقایه و ناوی شاری رۆژئاوا بهسریانی برجیسا و بهعهرهبی جابرسه. ههشارهوه دهههزار دهروازهی ههیه که دوری ههه دهروازهیه که فەرسهخه و لهسهه ههه دهروازهیه که، رۆژی دهههزار کهس ئیشک دهگرن و تا رۆژی ههستانهوه جاریکی دیکه سههریان ناگاتهوه. سویند بهو خواجهی گیانی محهمهد لهدهستی ئەودایه، ئەگەر زۆری ئەو نەتهوه و دهنگه دهنگی ئەوان نەدهبوو، ههموو دنیا دهنگی ههتاویان لهکاتی ههلاتن و ئاوابوندا دهبیست. پێش ئەوان سی نەتهوه ههیه بهناوهکانی مونسک و تاقیل و تاریس و پێشتر لهوان یاجوج و ماجوج. ئەو شهوهی له مسجد الحرامهوه بهرهو مسجد الاقصی رۆشتم، جبرهئیل منی بو ئەو شارانه برد و پێشنیاری پههستیانی خواوەندم بهیاجوج و ماجوج کرد بهلام رازی نهبوون. دوای ئەوان منی بو لای خهکی ئەو دو شاره برد و پێشنیاری پههستیانی خواوەندم پیکردن، که رازی بوون و باوهریان هیئا. چاکهکانیان لهگهڵ چاکهکانی ئیوه دهبن و خراپهکانیان لهگهڵ خراپهکانتان. دواتر منی برده لای سی نەتهوهکهی دیکه که پێشنیاری خواپهههستییم پیکردن بهلام حاشایان لهبوونی خواوەند کرد و پێغه مبهرهکانیان به درۆزن لهقهلهمدا. ئەوان لهگهڵ یاجوج و ماجوج و گوناکارهکانی دیکه لهجهههنه مدا دهبن.

وتی: (( کاتیک ههتاو ئاوا دهبیته، بهخیرایی فرین، فریشتهکان لهئاسمانیکهوه بو ئاسمانیکی دیکه دهبن تا دهگاته ئاسمانی ههوتهم و دهگاته ژێر عهرش، کورپوش دهبات و فریشتهکان هاورێ لهگهڵ ئەو، کورپوش دهبن. دوای ئەوه ئاسمان بهئاسمان دهپهیننه خوار تا دهگاته ئەم ئاسمانه که لهکاتی بهره بهیاندايه

و كاتىك لەيەكىك لەسەرچاۋەكاندا رۇدەچىت، كاتى روناكى بەيانىيە و كاتىك روودەكاتە ئەم ئاسمانە، كاتى روناكى رۇژە).

فەرموۋى: خواۋەند لەنزىكى رۇژەلەت پەردەيەكى لەتارىكى بەسەر دەريايى حەوتەمدا كىشاۋە بەئەندازەى شەۋەكان كە لەسەرەتاي ئاڧراندەۋە تا كۇتايى دنيا بونىيان ھەيە ولەكاتى ئاۋابوۋنى ھەتاۋ فرىشتەى پاسەۋانى شەۋ دىت و بەشىك لەتارىكى ئەۋ پەردەيە ھەلدەگىرت و بەرەۋ پىشۋازى رۇژئاۋا دەپرات و لەنىۋان پەنجەكانىيەۋە تارىكى بلأۋ دەكاتەۋە و چاۋدىرى شەفەق(سوۋرى ھەتاۋ لەكاتى ئاۋابوۋن) دەكات و كاتىك شەفەق ديار نامىنىت، تارىكى و بالەكانى خۇى بلأۋ دەكاتەۋە كەدەۋراندەۋرى زەۋى و ئەم لاۋلاى ئاسمان دەگىرتەۋە و لەمەۋا تا ھەر شوينىك مەبەست بكات، دەگات و تارىكى شەۋ بەبالەكانى خۇى بۇ پىشەۋە دەبات و بەردەۋام زىكرى خواۋەند وىردى سەرزمانىيەتى. كاتىك بەيانى لەرۇژەلەتەۋە ھەلىت، فرىشتە بالەكانى خۇى كۇدەكاتەۋە و تارىكى بەدەست لەيەكەۋە دەئالىنىت و بەدەستىك دەيگىرت بەھەمان شىۋە كە لەكاتى ھەلگىرتن لەپەردەى رۇژەلەت ھەلگىرتبۋو و لەنزىك رۇژئاۋا دەگاتە دەريايى حەوتەم كەتارىكى شەۋ لەۋىدايە و كاتىك پەردە لەرۇژەلەت دەپراتە رۇژئاۋا، فوۋ دەكەن بەنەفخى سوۋرا و جىھان كۇتايى دىت.

فەرموۋى روناكى رۇژ لەرۇژەلەتەۋەيە و تارىكى شەۋ لەم پەردەيە و ھەتاۋ و مانگ بەردەۋام لەشۋىنى ھەلەتن بۇ شوينى ئاۋابوۋن ولەۋىۋە بۇ ئاسمانى حەوتەم و دەپۇنە ژىر عەرش، تا ئەۋ كاتەى خواۋەند بۇ تۇبەى بەندەكانى دەستنىشانى كىردوۋە و بگوناھەكان لەدنىادان فراۋان دەبن و چاكە نامىنىت و كەس پىشنىيارى چاكەكارى ناكات و خراپە بلأۋ دەبىتەۋە و كەس رىنگى لى ناكات و كاتىك دنيا بۇ ئەم شىۋەيە بگۇپىت، ھەتاۋ بۇ ماۋەى شەۋىك لەژىر عەرشدا دەمىنىتەۋە و بەردەۋام كورنوش دەبات و داۋاى فەرمان دەكات تا شوينى ھەلەتنى بۇ دىيارى بىكرىت بەلام ولەمى دەست ناكەۋىت. ھەتاۋ بۇ ماۋەى سى شەۋ و مانگ بۇ ماۋەى سو شەۋ دەمىننەۋە و كەس نازانىت دىرژى ئەۋ شەۋە چەندە جگە لەنۋىژخوینانى سەرزەۋى، كە لەھەر شارىكدا دەستەيەكى كەمى موسولمان ژيان

به سهر دهبه، ((ريساو لای خه لکان و زه مانى خوځيان)) هر کاميان له و شه ودا به نه دنازه ی شه و کانی دیکه ده خوځويت و هه لده ستيت و دستنويز دگریت و دپرواته نويزگه. هاوشيوه ی شه و کانی دیکه نويز د خوځينيت و دپرواته دهر، به لام به يانی نابيينيت و سهری سوړده مينيت. گومانى خراپه دکات و ده لیت یا نويزه که ی خوځ کورت کردو ته وه یا زوو له خو هه ستاوم، نه گهری هه به خوځيندنه وه ته او نه بوځيت.

فرمووی: ((دوباره دپرون و نويز د خوځينن، به هه مان شيوه که له شه و دوه دیکه ن. دپرونه دهر به لام روناکی نابيين و زياتر سهريان سوړده مينيت. دترسن و گومانى خراپه ده که ن و ده لیت نه گهری هه به که مته رخه مانه نريژمان خوځيندبيت یا نويزه که ی خوځ مان کورت کردبيت وه. جاريکی دیکه ده گپړنه وه و له رووداوه کانی نه و شه و ترساون. دوباره نويز د خوځينن به هه مان شيوه که له شه و ی سييه نه و کاره ده که ن و دپرونه دهر. شه و به هه مان شيوه به رده وامه و نه ستيره کان له شوځينى خوځياندان. له ترسی شه و دترسين و هه لدين. نه وان يه کتر بانگ ده که ن چوونکه ناشناو ناسياوى يه کترن. نويز خوځينانى هر شارينک له مزگه وتی شاره که دا کوډه بنه وه و پاشماوه ی شه و به گريان و پارانه وه له خواوند به سهر دهبه ن. نا ناگان به هه مان شيوه له نا ناگايی خوځياندا ده ميننه وه و کاتيک نه دنازه ی سى شه و بۇ هه تاو و دو شه و بۇ مانگ به و شيوه به رده وام بيت، جبرئيل ديت و ده لیت: فرمانی پروه رداره و برونه شوځينى ناوابوونى خوځان، ليره برون چوونکه لای نيمه نور و روناکيتان نييه.

فرمووی: ((به شيوه يه که دگرين که دانيشتووان حوت ناسمان له ژير و دانيشتووان خيوه تى عرش و هه لگرانى عرش له سهره وه دنگيان ده بيستن و له گريانى مانگ و هه تاو و له ترسی مهرگ و روژى هه ستانه وه به کول دگرين. خه لکان چاوه پانى هه لاتن و ناوابوونى مانگ و هه تاو ده که ن، به لام له پشت ناسوه له روژناوا دینه دهر هاوشيوه ی دو قه لپه رشى کوزر. هه تاو بى نور و مانگ بى روناکی، وه که هه لگرى گيرانينک (خورگيران یا مانگ گيران) که پيش نه وه هه ليانگر تبوو. خه لکانى دنيا هاوارده که ن و دايک له مناله کانی بى ناگا ده بيت و

هاورئیان گرنگی بهیهك نادن و ههركهس بیر لهخۆی دهکاتهوه، خواپه‌رستان و چاکهکاران لهگریانی خۆیان سوودیان پی ده‌بیرت و به‌خواپه‌رهستی بۆیان ده‌نوسریت و خراپه‌کار و بی باوه‌ران لهگریانی خۆیان هیچیان ده‌ستناکه‌ویت جگه له‌زیان))

فهرموی: ((هه‌تاو و مانگ هاوشیوهی وشتره‌کان به‌رده‌وام بۆ سه‌روه ده‌پۆن و پیش یهك ده‌که‌ون. کاتیک ده‌گه‌نه نیوهی ئاسمان، جبرئه‌ئیل دیت و دوباره ده‌یانباته‌وه بۆ رۆژئاوا و له‌رۆژئاوای سه‌رچاره‌کان نوقیمان ده‌کات، یا له‌ده‌رگای تۆبه‌وه ئاوا ده‌بن))

عومەر کورپی خه‌تاب وتی: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ر(د.خ). من و بنه‌ماله‌که‌م قوربانی تۆین، درگای تۆبه‌ چییه‌؟

فهرموی: ئە‌ی عومەر، خواوه‌ند ده‌رگای تۆبه‌ی له‌پشت رۆژئاواوه دروست کردوه که‌دو نیوه‌یه له‌زیری گه‌وه‌رنیشان به‌ده‌رگا و خشل و جواهر. له‌هه‌ر نیوه‌یه‌ک تا نیوه‌که‌ی دیکه چل سال رینگه‌یه بۆ سواریکی تیژی و ئە‌م درگایه له‌کاتی ئافرانده‌وه تا به‌ره‌به‌یانی ئە‌و شه‌وه و هه‌لاتنی مانگ و هه‌تاو له‌رۆژئاوا کراوه‌یه و هه‌رکس له‌به‌نده‌کانی خواوه‌ند له‌رۆژگاری ئاده‌م تا ئە‌و شه‌وه به‌دل تۆبه‌ بکات، تۆبه‌که له‌و ده‌رگاوه ده‌رواته‌ده‌ر و به‌ره‌و لای خواوه‌ند ملی رینگه ده‌گریته‌به‌ر.

مه‌عاز کورپی جه‌به‌ل وتی: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ر(د.خ)، دایک و باوکم قوربانی تۆین، تۆبه‌ به‌دل چۆنه‌؟

فهرموی: به‌شیوه‌یه‌که که گونا‌حکار له‌گونا‌حه‌که‌ی هه‌ست به‌په‌شیمانی و داوای به‌خشین له‌خواوه‌ند بکات و جاریکی دیکه ئە‌و گونا‌حه نه‌کات به‌هه‌مان شیوه که‌شیر بۆمه‌ک ناگه‌ریته‌وه.

فهرموی: ئە‌وسا جبرئه‌ئیل ئە‌و دو نیوه په‌یوه‌ستی یه‌ک ده‌کات که‌جوت ده‌بن وه‌ک بلی هیچ کات که‌لینیک له‌نیوان ئە‌واندا بوونی نه‌بووه و کاتیک ده‌رگای تۆبه‌ دابخریت، چیتر خواوه‌ند به‌تۆبه‌ی که‌س رازی نابیت و کرداری چاکه ته‌نیا به‌چاکه‌کارانی پیشوو هه‌ژمار ده‌کریت. مانای وتاره‌که‌ی خواوه‌ند ئە‌مه‌یه



کەفەرمووی:

(( یوم یاتی بعض آیات ربك لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیراً،

واتاکەیی: رۆژیک کە دەستەیک لەنیشانەکانی پەرەردگار دەگەن، ئەو کەسەیی  
پیشتر باوەرپی نەهێناوە یا لەکاتی باوەرداری کاریکیی چاکەیی نەنجام نەداوە،  
باوەرپەکەیی هیچ سوودیکیی پێ ناگەیهنیت))

ئەبی کوپی کەعب وتی: ئەیی پیغەمبەر(د.خ)، دایک و باوکم قوربانی تۆین،  
دوای ئەوە مانگ و هەتاو چییان بەسەردیت، خەلکانی دنیا چی؟

فەرمووی: ئەیی ئەبی، دوای ئەوە مانگ و هەتاو نوور دەپۆشن و هاوشیوئیی  
پیشوو لەسەر خەلکان هەلدین. خەلک کەنیشانەکانی ترسی خواوەندیان بینیبیت،  
پیداگری بۆ چاکەکاری لە دنیا دەکەن، جۆگەکان هەلەبەستەن، دارەکان دەروینن،  
بیناکان بەرز دەکەنەو و دنیا بەشیوئەیک دەبیت کە ئەگەر کەسێک ئەسپێک  
بینیت، لەو ساتەوئیی هەتاو لەرۆژناواوە هەلدیت، تا ئەو کاتەیی فوو دەکەن  
بەنەفخی سوورا، کەس سواری نابیت.

حوزەیفەیی یەمان وتی: ئەیی پیغەمبەر(د.خ)، خۆم و بنەمالەکم قوربانی تۆ  
بین، خەلکان لەکاتی فوو کردن بەنەفخی سوورا حالیان چۆنە؟

فەرمووی: ئەیی حوزەیفە، سویند بەو خوایەیی گیانی محەممەد لەدەستی  
ئەودایە، رۆژی کۆتایی دەگات و فوو دەکەن بەنەفخی سوورا. خەلکانیک دەبن  
حەوزنکیان دروست کردوو بەلام لێی ناخۆنەو، رۆژی کۆتایی دەگات و  
قوماشیک لەنیوان دوکەسدا، نەدەپینچنەو نەماملەیی دەکەن، رۆژی کۆتایی  
دەگات و کەسانیک دەبن، پارو بۆ دەمیان دەبن، بەلام ناخۆن، رۆژی کۆتایی  
دەگات و کەسانیک دەبن، شیریان هەلگرتو، بەلام ناخۆنەو. دواتر  
پیغەمبەر(د.خ) ئەم نایەیی خویندەو: (( و لەناکاو دیت و ئەوان نازان)).

فەرمووی: و کاتیک فوو دەکەن بەنەفخی سوورا و رۆژی کۆتایی بگات و خوا  
بەهەشتی و جەهەننەمی جیاکاتەو، بەلام هیشتا نەپۆشتبیت، خواوەند مانگ و  
هەتاو بانگ دەکات. دەیانەین بەلام رەشن و بێ نوور و نیگەران و شەژاو و

لەترسی رۆژی پەسلان و ترسی خواوەند دەلەرزن و کاتیک دەگەنە نزیکى عەرش، کورنوش دەبەن و دەلین: ((خوایە پەرەستینی ئیمە و هەولنی ئیمە بۆ پەرەستینی خۆت دەزانى کە لەرۆژگارى دنیا بەردەوام گوێرایەلى فرمانەکانى تۆبۆین، سزیمان مەدە لەبەر ئەوەى ناباوەران ئیمەیان پەرەستى. ئیمە بانگەشەى پەرەستینی خۆمان بۆ کەس نەکرد و لەپەرەستینی تۆ بى ناگا نەبۆین. خواوەند لەوەلامدا دەفەریمت: (( راستان وت، بریارمداوە دووبارە لەسەرەتاوە دەست پێیکەمەرە و ئیوہ بۆ هەمان شیوہى کەبۆون، بگۆرم، بۆ چۆنییەتى سەرەتای خۆتان بگۆرین)).

دەلین: ئەى پەرەردەگار، ئیمەت لەچى ئافراندا؟

دەلینت: ((ئىوہم لەنوورى عەرشەکەى خۆم ئافراندا، ببنەرە بەنوورى عەرش)).  
 فەرمووی: بروسەکەىکى لیدیتەدەر کەچاوەکان زەق دەکات و لەگەل نوری عەرش تیکەل دەبیت و مانای وتارەکەى خواوەند ئەمەیه کەفەرمووی: لەسەرەتاوە دەست پێدەکات و دووبارەى دەکاتەرە)).

عیکرەمە دەلینت: من و ئەو کەسانەى ئەم حەدیسەمان بیست، هەستاین و پۆشتینە لای کەعب و تورپى کورپى عەباسمان لەقسەکەى ئەو، باس کرد بەو حەدیسەى لە پیغەمبەر(د.خ) ئاماژەمان پێدا. کەعب لەگەل ئیمە هەستا و پۆشتینە لای کورپى عەباس و وتى: بیستومە لەقسەکەى من توورە بویت، داواى لیبوردن دەکم، سەرچاوەى قسەکەى من کتیبیکى کۆنە کە لەدەستى خەلکدايه و نەمزانی جولهکەکان دەسکاریان کردووه و سەرچاوەى قسەکەى تۆ لەکتیبیکە کەتازە لەلایەن خواوەندەوہ نیردراوہ و تاییبەتە بەسەرورەى پیغەمبەرەکان و باشترینى نیردراوہکان. دەخوایم حەدیسەکەم بۆ باس بکەیت تا بەبیرى بسپیروم و چیتەر ئەو حەدیسە بگێرەرە.

عیکرەمە دەلینت: کورپى عەباس حەدیسەکەى بۆ گێرایەوہ و من بەش بەبەش لەزەینى خۆمدا بەرواوەردم کرد، هیچی پى زیاد نەکرد و هیچی لى کەم نەکردوہ. هیج وتەیهکى پیش نەخست و هیج وتەیهکى دوانەخست و لیرەوہ خوشەویستی من بۆ کورپى عەباس زیادى کرد.

هروهه ها یه کیک له گیزانه وه جیاوازه کان گیزانه وهی کوری که وایه که به عملی کوری نه بی تالبی وت: نهی سهروهی باوه پداران، نهه په نهی سه مانگ چیه؟  
وتی: مه گهر قورئان ناخوینیت که ده فهرمیت، نیشانه کانی شومان له بهرچاو ون کرد، نهه له بهرچاو بردنی مانگه.

گیزانه وهیه کی دیکه هیه له عملی کوری نه بی تالب: ههر پرسیکتان هیه، له منی بیرسن. کوری که وایه: نهه په نهه ره شه له سه مانگ چیه؟  
وتی: خوا بتکوژیت، بو سه بارت به کاری دین و دنیا پرسبارت نه کرد. نه و سوا وتی: نهه له بهرچاو ون کردنی شه وه.

ناماژهیان به چه ندین گیزانه وهی هاوشیوهیتر داوه.

قتاده سه بارت به وتاری خواوند که ده فهرمیت شه و روژمان کرده دو نیشانه و نیشانهی شومان له بهرچاو ون کرد، ده لیت: نیمه هه همیشه ده مانوت له بهرچاو ون کردنی نیشانهی شه وه په نهه ره شانهی سه مانگ و ناشکاری نیشانهی روژ یانی هه تاو، نورانیتر و گهره تر له مانگه.

نه بوجه فهره ده لیت: وتاری راست لای من نه وهیه که خواوند هه تاو و مانگی کرده دو نیشانه و نیشانهی روژ یانی هه تاوی ناشکرا کرد که به هاوکاری نه وه توانین ببینین و نیشانهی شه و یانی مانگی به تاریکی و ره شایی له بهرچاو ون کرد و نه گهری هیه خواوند دو هه تاوی له نوروی عهرشی خوئی نافراندینت، دواتر نوروی مانگی به ره شیی شه له بهرچاو ون کردینت به هه مان شیوه که که سانیک نهه بوچوونه یان باس کردوه و ناماژهیان بهو گیزانه واندها و هوکاری جیاوازی نهه مان نه وهیه. نوروی هه تاو له پوششی نوروی عهرشه و روناکی مانگ روناکی کورسیه. نه گهر به لگهی نهه دو گیزانه وهی باسمان کرد، راست ده بوو، نیمه ییش پشتراستمان ده کرده وه، به لام سه بارت به راستی به لگه کان بوچوونه کان جیاوازی و ناوهرؤکه که ی سه بارت به هوکاری جیاوازی مانگ و هه تاو سه لمینراو نییه به لام به دلنیا ییه وه ده زانین خواوند له بهر بهرژه وهندی بهنده کانی خوئی، نوروی نهوانی جیاوازی کرد، یه کیان نوپانی و روشن نهوی دیکه یان کهم نوپ و ناروشن.

نهه و تاره مان سه بارت به مانگ و هه تاو باس کرد چونکه مه بهستی نیمه له

کتیبه‌دا باس کردنی به سهرهاتی رو داوه‌کانی دهرانه‌کان و میژووی پاشاکان و پیغه‌مبه‌ران و نیژدراوانه و میژوو و زهمان به شهو و روژ دیاری ده‌کن که به ره‌می سوورپانی هه‌تاو و مانگ له‌گه‌ردوونه. له‌به‌ر نه‌وهی ده‌مانه‌ویت میژووی شا سته‌مکار و یاخیه‌کان و ناباوه‌پران به‌خواه‌ند یا پاشا ملکه‌چ و گویرایه‌له‌کان و سهرده‌می پیغه‌مبه‌ران و نیژدراوان باس بکه‌ین، باسی هه‌تاو و مانگمان کرد چونکه ناسینی کاژیره‌کان شهو و روژ په‌یوه‌سته به‌وان. هه‌نوکه باسی یه‌که‌م که‌س ده‌که‌ین که‌خواه‌ند پاشایه‌تی و نیعمه‌تی پیبه‌خشی و کوفرانی نیعمه‌تی کرد و حاشای له‌خوایه‌تی خواه‌ند و یاخیه‌گری کرده‌پیشه و خواه‌ند نیعمه‌ته‌کانی خو، لی سهنده‌وه و ریسوای کرد و به‌دوای نه‌و باسی شوینکه‌وته‌کانی نه‌و ده‌که‌ین که‌گیرده‌ی نازاب و نه‌شکه‌نجه‌ی خوایی بوون. هه‌روه‌ها باسی پاشا گویرایه‌له‌کان ده‌که‌ین که‌کرداره‌کانیان په‌سندکراو بوو له‌گه‌ل میژووی پیغه‌مبه‌ره‌کان و نیژدراوان به‌خواستی خوا ناماژه‌یان پیده‌ده‌ین.

### سهره‌تا و سالاری سته‌مکاران ئیبلیس بوو

خواه‌ند، چاکه‌کاری و شهره‌ف و گه‌وره‌یی پیبه‌خشی له‌گه‌ل پاشایه‌تی ناسمان و زه‌وی. ئیبلیس له‌خه‌زینه‌دارانی به‌هه‌شت بوو، به‌لام دژایه‌تی خواه‌ندی کرد و بانگه‌شه‌ی خوایه‌تی به‌رز کرده‌وه و پیشنیاری په‌ره‌ستینی خزی به‌ژێرده‌سته‌کانی کرد. خواه‌ند نه‌وی کرده شه‌یتانیک‌ی ره‌جمکراو، کرداره‌کانی گوپی و نیعمه‌ته‌کانی لیسه‌نده‌وه و له‌ناسمانه‌کان دووری خسته‌وه. جینگه‌ی ئیبلیس و شوینکه‌وته‌کانی نه‌وی کرده جه‌ه‌ننم.

ئیستا کورته‌یه‌ک له‌گی‌رانه‌وه کۆنه‌کان سه‌بارت به‌گه‌وره‌یی و مه‌زنی که‌خواه‌ند پیش یاخییوون و بانگه‌شه‌ی خوایه‌تی به‌ئیبلیسی به‌خشیبوو، له‌گه‌ل باس کردنی رو داوه‌کانی روژگاری سه‌لته‌نت و پاشایه‌تی نه‌و تا کاتی دوورخرانه‌وه‌ی له‌گه‌ل هوکاره‌کان به‌خواستی خوا باس ده‌که‌ین.

## گىرپانەۋەكان سەبارەت بەۋەى ئىبلىس، پاشايەتى ئاسمان و زەوى

### لەدەستدا بو

كۆپى عەباس دەلىت: ئىبلىس لەئەشراقى مەلايىكە بو، ھۆزىكى بېرواپىكراو  
وخەزىنەدارى بەھەشت و سولتانى ئاسمانەكانى دنيا و سولتانى زەوى بو.

ھەرۋەھا لەكۆپى عەباس دەگىرپانەۋە كەھۆزىك لەفرىشتەكانى جن (جنۆكە)  
بوون و ئىبلىس يەككىك بوو لەوان و نىۋانى ئاسمان و زەوى سنورى  
فەرمانرەۋايەتى ئەو بو.

لەكۆپى مەسعود دەگىرپانەۋە كە ئىبلىس پاشايەتى ئاسمانى لەدەستدا بو،  
لەھۆزىك لەمەلايىكەكان كە بەجن (جنۆكە) ناويان دەبردن. بۇيە بەم ناۋە، ناويان  
دەبردن چوونكە خەزىنەدارى بەھەشت بوون. ئىبلىس ھەم پاشا بو ھەم  
خەزىنەدار.

ھەرۋەھا لەكۆپى عەباس دەگىرپانەۋە كە ئىبلىس لەفرىشتەكان بو و نىۋان  
ئاسمان و زەوى سنورى فەرمانرەۋايەتى ئەو. ياخيگەرى كىردەپيشە و خواۋەند  
روخسارى ئەوى بۇ شەيتانىكى رەجمكراو گۆپى.

گیژانه‌وه‌کان سه‌بارت به‌وهی دوژمنی خواوه‌ند، ریژی نیعمه‌ته‌کانی  
په‌رووردگاری نه‌گرت و له‌خوایی و بانگه‌شهی خویه‌تی کرد

له‌کوپی جهریح ده‌گیژنه‌وه که‌هیچ کام له‌فریشته‌کان جگه له‌ئیبلیس  
بانگه‌شهی خویه‌تی نه‌کرد.

له‌قتاده ده‌گیژنه‌وه که‌نهم وتاری خواوه‌ند که‌ده‌فرمیت:

((و من یقل منهم انی آله من دونه فذک نجزیه جهنم کذک نجزی الظالمین،

واتاکه‌ی: هه‌رکس له‌وان بلیت من خویه‌ک جگه له‌خوام، بو‌نهم وته،  
به‌جه‌ه‌ننهم سزای ده‌ده‌ین و سته‌مگه‌ران به‌مشیوه‌یه سزا ده‌ده‌ین)) تایبه‌ته  
به‌ئیبلیسی دوژمنی خوا چونکه ناره‌وای هینایه سه‌رزمان. خواوه‌ند، مه‌لعوون و  
دووری خسته‌وه و فرمووی: به‌مشیوه‌یه جه‌ه‌ننهم ده‌که‌ینه سزای نه‌و و  
سته‌مگه‌ران به‌مشیوه‌یه سزا ده‌ده‌ین.

## وتار سه بارهت بهو رووداوانه‌ی له سهرده‌ی پاشایه‌تی ئیبلیس روویاندا هۆکاری مردنی نهو

یه‌کیک له رووداوه‌کانی رۆژگاری نه‌ه‌بوو که ملکه‌چی فه‌رمانه‌کانی خواوه‌ند بوو. له‌کۆپی عه‌باس ده‌گێرنه‌وه که ئیبلیس له‌هۆزیک له‌فریشته‌کان بوو که پێیان ده‌وتن جن، له‌ئاگر ئافریزنا بوون، ئیبلیس ناوی حارس و یه‌کیک بوو له‌خه‌زینه‌داره‌کانی به‌هه‌شت. هه‌موو فریشته‌کان جگه‌ له‌م هۆزه له‌نور ئافریزنا بوون و نه‌و (جن) نانه‌ی له‌قوراندانایان هاتوه‌وه له‌بلیسه‌ی ئاگر ئافریزناون. مرۆه‌ گه‌ل ئافریزنا. یه‌که‌م دانیشتوان سه‌رزه‌وی جنۆکه‌کان بوون که خراپه‌کاریان کرده‌ پیشه‌ و خوینیان پش‌ت و یه‌کتیان کوش‌تار کرد و خواوه‌ند، ئیبلیس‌ی هاورئ له‌گه‌ل سوپایه‌که‌ له‌فریشته‌کان په‌وانه‌ کرد که شه‌ریان له‌گه‌ل کردن و جنۆکه‌کانی بۆ دورگه‌کانی ده‌ریا و ده‌وروبه‌ری کێوه‌کان دوورخسته‌وه. ئیبلیس کاتی‌ک نه‌م کاره‌ی کرد، له‌خۆبایی بوو و وتی، کاری‌کم کرد پیش من که‌س نه‌یکرد. خواوه‌ند هه‌ستی به‌نه‌ینییه‌که‌ی دئی کرد به‌لام فریشته‌کانی هاورئیی ئاگادار نه‌بوون.

له‌ره‌بیه‌ه‌ کۆپی نه‌نس ده‌گێرنه‌وه که خواوه‌ند فریشته‌کانی له‌رۆژی چوارشه‌مه‌ ئافرا‌ند و جنۆکه‌ی له‌رۆژی پینجشه‌مه‌ و مرۆقی له‌رۆژی هه‌ینی. نه‌ته‌وه‌یه‌که‌ له‌جنۆکه‌کان کافر بوون و فریشته‌کان له‌سه‌رزه‌وی شه‌ریان له‌گه‌ل کردن و به‌مشیه‌یه‌ له‌سه‌رزه‌وی خوینریژی و خراپه‌کاری بلاو بوویه‌وه.

## وتار سه بارهت به هوکاري له خوږايي بووني دوژمني خواو هوکاري گهردنکيشي نهو له گهڼ خوا

بوچوون و گيړانه وه کان له مباره وه جياوازن. گيړانه وه په کمان له کوږي عه باس باس کرد که کاتيک شهري جنوکه خراپه کار و خوښريزه کاني کرد و له ناوي بردن، له خوږايي بوو و گوماني کرد له زانست و له پيشيه کان له که سانيت له پيشتره. گيړانه وه دوه ميس له کوږي عه باسه که ده لیت نيبيليس شا و بهر يو بهري ناسمان و چاره سهری نيوان ناسمان و زهوی له دهستی نه ودا بوو. نيبيليس خه زينه داري به هشت و که سيکی هه و لدر بو پرستش کردنی خواوند بوو، به لام له خوږايي و گوماني کرد له پيشتر له هه موانه و ريگي گهردنکيشي و ياخيگري به رابه به خواي گرته بهر.

له کوږي عه باس و کوږي مه سعود ده گيړنه وه که کاتيک خواوند له نافراندن ته و او بوو، له سهر عرش جينگي گرت و نيبيليسي کرده پاشاي ناسمانه کان. نهو له دهستی نهو فريشتانه بوو که به جن (جنوکه) ناويان ده بردن چونکه خه زينه داراني به هشت بوون. نيبيليس هم پاشا بوو هم خه زينه دار. له خوږايي بوو و به خووی وت خواوند بويه نه پاشايه تيهی به من به خشي چونکه له پيشتر و گه وره تر له که سانی ديکه م.

هه روه ها له حيماد ده گيړنه وه کاتيک له خوږايي بوون له دلی نيبيليسا جينگي گرت، گوماني کرد که له فريشته کان له پيشتر و گه وره تره. خواوند به مهي زانی و به فريشته کانی قه رموو: له سهر زهوی خه ليفه يه ک (جينگري) بوخوم ده ستنيشان ده که م.

هه روه ها له کوږي عه باس ده گيړنه وه: نيبيليس له فريشته کان و ناوي عه زازيله. نيشته جيني سهرزهوی و فريشته کانی سهرزهوی به جن ناوده بران.

له سه عيد کوږي موسه ييب ده گيړنه وه که نيبيليس سالاري فريشته کانی ناسمانی دنيا بوو.

گيړانه وه سيهم که له کوږي عه باسي ده گيړنه وه که نيبيليس پاشماوهی



ئافریزراویکی دیکەى خواوەند بوو کە نافەرمانى خویان کرد.

### وتار سەبارەت بە گێڕانەوهى عەبدالله کورپى عەباس

عێکرەمە لە کورپى عەباس دەگێریتەوه کە خواوەند ئافریزراویکی ئافراند و فەرمووی: کورپنوش بۆ ئادەم بێن. وتیان: نایبەین. خواوەند ئاگریکی نارد و ئەوانى سوتاند، دواتر بوونەوهریکی دیکەى ئافراند و وتى: من مروفتیک لەگەڵ دروست دەکەم و دەبیت کورپنوش بۆ ئادەم بێن. دەلیت: رازى نەبوون و حاشایان کرد و خواوەند ئاگریکی پەوانە کرد و ئەوانیشى سوتاند. دواتر ئەم دەستەى ئافراند و فەرمووی: ئایا کورپنوش بۆ ئادەم نابەن؟ وتیان: دەیبەین. بەلام ئیبلیس حاشای کرد و کورپنوشى نەبرد.

دەستەیهکی دیکە و تەویانە هۆکاری لەناوچوونى ئیبلیس ئەوه بوو کە ئەو لە پاشماوهى جنۆکەکانى سەرزهوى بوو کە خوینیان پشوت و خراپەیان کردەپیشە و لەپەرەستینى پەروەدگار دوورکەوتنەوه و فریشتەکان بۆ شەر رۆبەرویان بوونەوه.

### ئاماژەدان بە بیژەرى ئەم وتەیه

لەشەهر کورپى حەوشەب سەبارەت بەم وتارەى خواوەند کە ئیبلیس لەجن بوو، دەگێرنەوه کە ئیبلیس لە دەستەى ئەو جنۆکانە بوو کە فریشتەکان لەناویان بردن. ئیبلیس لەلایەن فریشتەکانەوه ئەسیرکرا و بۆ ئاسمانیان برد.

لەسەعد کورپى مەسعود دەگێرنەوه کە وتى: فریشتەکان لەگەڵ جنۆکەکان شەریان کرد و ئیبلیسى کەم تەمەن ئەسیر کرا. لەگەڵ فریشتەکان بوو و پەرەستینى خۆى ئەنجام دەدا و کاتیک فەرمانیان پێدرا کورپنوش بۆ ئادەم بێن، فریشتەکان رازى بوون بەلام ئیبلیس نا و مانای وتارەکەى خواوەند ئەمەیه کە فەرمووی: ئیبلیس لەجنۆکەبوو.

راستترین وتە لای من ئەوێه کەشونکەوتە و تاری خواوەند بێن کەدەفەرمیّت: ((کاتیڤ بەفریشتەکانمان وت کورنوش بۆ ئادەم بێن، کورنوشیان برد جگە لەئیبلیس کە لەجنۆکەکان بوو و سەرپینچی فەرمانی پەرورەدگاری کرد.)) ئەگەری هەیه هۆکاری نافەرمانی ئیبلیس لەبەر ئەو بوویّت چونکە جنۆکە بوو و ئەگەری هەیه لەبەر غرور و لەخۆبایی بوون کورنوشی بۆ ئادەم نەبردییّت چونکە بەردەوام خواپەرەستی دەکرد و کەسینکی زانا و پاشایەتی ئاسمان و زەوی پێپرابوو و ئەگەری هەیه هۆکاری کورنوش نەبردن بابەتی دیکە بێت بەلام ئاماژەیان بەگێرانهوی دیکە نەداوە و لەمبارەو جیاوازییەکان فراوانن بەهەمان شیوێه کە ئاماژەمان پێدا.

دەلێن هۆکاری ریسوا بوونی ئەو بوو کە پێش ئادەم، جنۆکەکان دانیشتووانی سەر زەوی بوون و خواوەند ئیبلیسی کردە داوهری ئەوان و بۆ ماوهری هەزار سال داوهری لەنیوان ئەواندا کرد و بە(حەکەم) ناوی دەرکرد. خواوەند ئەم ناوهری پێبەخشی، وەحی بۆ نارد و لەبەر ئەمە ئیبلیس لەخۆی بایی بوو و لەنیوان جنۆکەکان دوژمنایەتی و دوبرەکی دروست کرد کە بۆ ماوهری هەزار سال لەسەر زەوی شەپری یەکیان کرد بەشیوهریە ک ئەسپەکانیان لەخویندا نوقم بوون و مانای وتاری خواوەند کە فەرمووی: ((مەگەر لە ئافرانندی یە کەم هیلاک بوین؟) بەلکو ئەوان لەپوششی ئافریزراوی تازەدان) و وتاری فریشتەکان کە نایا کەسینک لەسەر زەوی دەکەیتە جیگری خۆت کە خوینریژی دەکاتە پیشە، ئەمەیه. خواوەند ئاگریکی رەوانە کرد و ئەوانی سووتاند و کاتیڤ ئیبلیس ئازابی نەتەوهرکی خۆی بینی، رۆشە ئاسمانی سەرەوهر و لەگەل فریشتەکان مایهوه و بۆ پەرەستینی خواوەند هەوڵی دەدا تا ئەو کاتە خواوەند ئادەمی ئافرانند و ئیبلیس یاخیکەری کردە پیشە.

لەروداۋەكانى سەردەمى پاشايەتى ئىبلىس ئافراندى ئادەم، باۋكى  
مروۋقەكان بوو

كاتىك خاۋەند ئىرادەى كرد فرىشتەكان لە لەخۇبايى بوونى ئىبلىس ئاگادار  
بكاتەۋە لەبەر ئەۋەى ئەۋان نەيانزانىبوو. خاۋەند مەبەستى ئەۋەى كرد  
نەپنىيەكەى ئاشكرا بكات چۈنكە سەردەمى رىسوابوونى و لەدەستدانى  
پاشايەتتەكەى ھاتبوو، خاۋەند بەفرىشتەكانى فەرموو: ((لەسەر زەۋى  
خەلىفەيەك بۇ خۇم دروست دەكەم)) ئەۋان ۋەلاميان دايەۋە: ئايا كەسىك  
لەسەرزەۋى جىگىر دەكەيت كەخراپە و خوئىرئىژى بكاتە پىشە؟

لەكۆپى عەباس دەگىرنەۋە كەفرىشتەكان بۇيە ئەم قەسيان ھىنايە سەرزەمان  
چۈنكە ئاگادارى كاروبارى جنۇكەكانى سەرزەۋى بوون و بەخاۋەندىان وت:  
كەسىك لەسەر زەۋى جىگىر دەكەيت تا ھاۋشىۋەى جنۇكەكان بىت كەخوئىنيان  
پشت و خراپەيان كەردە پىشە لەكاتىكدا ئىمە بەپەرەستىنى تۆ سەرقالين.

پەرودەگار ۋەلامى دانەۋە: ((ئەۋەى من دەيزانم ئىۋە نايزان)) مەبەستى  
لەخۇبايى بوون و غرورى ئىبلىس و مەبەستى ئەۋ بۇ نافرمانى كردن بوو تا  
ئاشكراى بكات و فرىشتەكان بەچاۋى خۇيان بىيىنن.

سەبارەت بەم بابەتە گىرپانەۋەكان فراۋانن كەبەشىك لەۋانمان لەكتىبى (جامع  
البیان عن تاۋيل آية القرآن) باس كەردەۋە و پەسەند نىيە ئەم كىتتە بەباس كەردنى  
ئەۋان درىژ بکەينەۋە.

كاتىك خاۋەند مەبەستى ئافراندى ئادەمى كرد، فەرمانىدا تا خاك لەسەر  
زەۋى ھەلبىگرن. لەكۆپى عەباس دەگىرنەۋە كەپەرودەگار فەرمانىدا تا خاكى  
ئادەميان لەسەرزەۋى ھەلگرت و ئەۋى لەقۇپى لىكئەرى بۇنخۇش ئافراندى كە  
لەگلى بۇگەن ۋەرگىرابوو و گلى بۇگەن لەخاك و خاۋەند ئادەمى بەدەستى خۇى  
لەگل ئافراندى.

لەكۆپى مەسعود و دەستەيەك لەھاۋەلانى پىغەمبەر(د.خ) دەگىرنەۋە

که خواوهند جبره نیلی پهوانه کرد تا گلّ له سر زهوی بینیت و زهوی وتی: پهنا بو خوا ده بهم له وهی من ریسوا یا له من کهم بکه یته وه. جبره نیل گه پرایه وه و هیچی هه لنه گرت و وتی: خویه په نای بو تو برد و من لیی خوش بووم. خواوهند میکانیلی پهوانه کرد و زهوی قسه که ی دوباره کرده وه و میکانیل گه پرایه وه. خواوهند فریشته ی مهرگی پهوانه کرد و زهوی په نای بو خوا برد به لام فریشته ی مهرگ وتی: منیش پهنا بو خواد بهم له وهی بگه ریمه وه و فرمانه که ی نهوم نه انجام نه دابیت. خاکی له سر زهوی هه لگرت و تیکه لی کرد. له یهک شوین هه لینه گرت و له خاکی سوور و رهش و سپی هه لگرت و له بهر نه مه رنگی مناله کانی نادم جیاوازه. خاکه که ی برده ناسمان و ته پریان کرد و قورپان لی دوست کرد و لییگه پان تا گوپا و بوئی گرت و مانای وتاره که ی خواوهند له گلی بوگهن نه مه یه. هه روه ها له کوپی عه باس ده گپرنه وه که خواوهند نیبلیسی پهوانه کرد که له خوئی سویر و شیرینی زهوی هه لگرت و ناده می لی نافراند و به نادم ناوی ده رکرد که له نه دیه می زهویه وه سه رچاوه ی گرتووه. له بهر نه مه نیبلیس وتی: من کوپنوش بو که سینک ببه م که له گهل نافرینراوه؟

له سه عید کوپی جو به ییر ده گپرنه وه که بو یه به نادم ناوی برا چونکه له نه دیه می زهوی نافرینرا.

له هلی کوپی نه بی تالب ده گپرنه وه که نادم له نه دیه می زهوی نافرینرا که چاک و خراب بوو و له بهر نه مه مناله کانی نادم چاک و خرابین.

له نه بو موسا نه شعری ده گپرنه وه که پیغه مبره فرمووی: خواوهند ناده می له مشتیک گلّ نافراند که له سر هه موو زهوی هه لیگرت و مناله کانی نادم هاوشیوه ی زهوین، سوور و رهش و سپی و نهرم و درشت و چاک و خراب. خاکیان ته پ کرد تا بوو به گلّ و لیی گه پان تا بوئی گرت و وشک بوویه وه به هه مان شیوه که خواوهند فرمووی مرو قمان له سواله تیک له گلی بوگهن نافراند.

له کوپی عه باس ده گپرنه وه که خواوهند ناده می له سی شت نافراند له گلی وشک و گلی بوگهن و گلی لکینر.

ده لین خواوهند کاتیک گلی ناده می تیکه ل کرد، چل روژ و بهوته یهک چل سال

جەستەكەى لەسەر زەوى بوو.

ئامازەدان بە بېژەرى ئەم وتەيه

لەكوپى عەباس دەگىرنەوه كەخاوەند فرمانيدا گلى ئادەميان هەنگرت و ئادەمى لەگلى لکينەرى بۆگەن، ئافراندا. ئادەمى بە دەستى خۆى و چل رۆژ جەستەكەى لەسەر زەوى بوو. ئىبليس دەهات و بە قاچى خۆى لىيەدا كە دەنگى دەدايهوه و مانای وتارى خواوەند كە فرموى: ((لەگلى وشكى دەنگدار) ئەمەيه، يانى شتىكى ناوبەتال كەپر نيه. شەيتان دەپۆشته ناودەمى ئادەم و لەكۆتاييه كەيهوه دەهاتەدەر و لەكۆتاييه كەيهوه دەپۆشته ناو و لە دەمەيهوه دەهاتەدەر و دەيوت: تۆيان بۆ دەنگدانەوه دروست نەكردوه، بۆ مەبەستىك تۆيان ئافراندوه. ئەگەر بەسەر تۆدا زال بيم، لەناوت دەبەم و ئەگەر تۆ بەسەر مندا زال بكەن، فرمانبەريت ناكەم.

لەكوپى مەسعود و دەستەيك لەهاوەلانى پىنەمبەر(د.خ) دەگىرنەوه كەخاوەند بە فرىشته كانى فرموى: من مروفىك لەگەل دروست دەكەم و كاتىك تەواو بووم و لەرۆحى خۆم پىبەخشى، كورنوشى بۆ بېەن. خواوەند ئادەمى بە دەستى خۆى ئافراندا تا ئىبليس لەگەل ئەو بەرابەرى نەكات و ئەگەر بەرابەرى كرد، بلىت لەگەل كەسىك بەرابەرى دەكەيت كە بە دەستى خۆم ئافراندومە. ئەوى لەشنيوهى مروفدا دروست كرد و چل سال جەستەكەى گل بوو، فرىشته كان لای ئادەم تىدەپەرىن و لەبىنىنى دەترسان و ئىبليس زياتر لەهەمويان. كاتىك لای ئەو تىدەپەرى و لىيەدا و جەستەكەى وەك سوألەت دەنگى دەدايهوه، دەيوت، ئەمەيان بۆ مەبەستىكى تايبەت دروست كردوه. لە دەمەيهوه دەپۆشتهدەر و لەقونيهوه دەهاتەدەر. بە فرىشته كانى وت: لەمە مەترسن چوونكە خواكەتان ناوپرە و ئەمە ناوبەتال و ئەگەر بەسەر ئەودا زال بيم، لەناوى دەبەم.

لەسەلمانى فارسى دەگىرنەوه كەخاوەند ئادەمى ئافراندا و پىش لەبەخشىنى رۆحى خۆى، بۆماوهى چل رۆژ سەيرى كرد. گل وەك سوألەت وشك بۆويهوه و بە فرىشته كانى فرموى: كاتىك رۆحى خۆم پىبەخشى، كورنوشى بۆ بېەن.

له‌ابردوان ده‌گیرنه‌وه: رۆح له‌سه‌روه هاته ناو جه‌سته‌ی ئاده‌م.

ناماژهدان به‌بیژه‌ری ئەم وته‌یه

له‌كوپری مه‌سعود و ده‌سته‌یه‌ك له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر(د.خ) ده‌گیرنه‌وه: کاتیك رۆحیان به‌ئاده‌م به‌خشی و گه‌یشته‌ سه‌ری، پژی می و فریشته‌كان سوپاسی خویان کرد، ئەویش سوپاسی خوی کرد و خواوه‌ند فرمووی: ((خوا ره‌حمه‌تت پی به‌خشیته)). کاتیك رۆح گه‌یشته‌ چاوه‌کانی، سه‌یری میوه‌کانی به‌هه‌شتی کرد و کاتیك گه‌یشته‌ سینه‌ی، ناره‌زوی خواردنی کرد و پیش ئەوه‌ی رۆح به‌قاچه‌کانی بگات، به‌په‌له‌ به‌ره‌و میوه‌کانی به‌هه‌شت رایکرد و هه‌موو فریشته‌كان کوپرنوشیان برد جگه ئیبلیس که‌هاوریه‌تی ئەوانی نه‌کرد و حاشای کرد و کافر بوو. خواوه‌ند پیی وت: بۆ کوپرنوشت نه‌برد؟

وتی: من له‌و باشترم. من بۆ مروۆقی دروستکراو له‌گل کوپرنوش نابم.

خواوه‌ند فرمووی: له‌به‌رچاوم ونه‌، چونکه به‌هه‌شت جیگه‌ی خۆپه‌سندی نییه.

له‌كوپری عه‌باس ده‌گیرنه‌وه: کاتیك خواوه‌ند له‌رۆحی خۆی به‌ئاده‌می به‌خشی، رۆح له‌سه‌روهه‌ پوخته‌ ناو جه‌سته‌ی و کاتیك به‌ جه‌سته‌ی ده‌گه‌یشت، ده‌بوو به‌گوشت و خوی و کاتیك گه‌یشته‌ سکی، خۆی بینی و له‌جوانی خۆی سه‌ری سوپا و مه‌به‌ستی هه‌ستانی کرد به‌لام نه‌یتوانی. مانای وتاری خواوه‌ند که‌((مروۆقیان له‌خیرایی ئافرانده‌وه)) ئەمه‌یه. کاتیك رۆح به‌ته‌واوی جه‌سته‌ی گه‌یشت، پژی و به‌ئیلهامی خواوه‌ند سوپاسی خواوه‌ندی کرد و خواوه‌ند فرمووی: کوپرنوش بۆ ئاده‌م به‌هه‌شت فریشته‌كان کوپرنوشیان برد جگه ئیبلیس که‌حاشای کرد و خۆپه‌سندی له‌خۆی نیشاندا چونکه له‌خۆی بایی ببوو، وتی: کوپرنوش نابم، من له‌و باشترم، به‌ته‌مه‌ن گه‌وره‌تر و له‌ئافرانده‌دا به‌هیزترم، منت له‌ئاگر دروست کرد و ئەوت له‌گل و ئاگر له‌گل به‌هیزتره. کاتیك ئیبلیس کوپرنوشی نه‌برد، خوا له‌سزای ئەم گوناحه‌ی له‌خیر بی به‌شی کرد و بوو به‌شه‌یتانی ره‌جیم.

لهئبو هورهیره دهگیرنهوه که پیغه مبهرد (د.خ) فرموی: کاتیک رُحیان بهئادم بهخشی، پژمی و سوپاسی خوی کرد و خواوند فرمانی پیندا که بۆلای فریشتهکان بپړ و بلی: ((سلاو لهئیوه بیت)). ئادم پوشت و سلاوی له فریشتهکان کرد وئوانیش وتیان: ((سلاو و رحمتی خوا له تو بیت)). ئادم بۆلای خواوند گهراپهوه که پینی وت: ((ئمه سلاوی تو و مناله کانی تویه تا بهیه کی بلین)).  
دواتر خواوند ناوه کانی فیری ئادم کرد وزانا کونهکان سهبارت بهو ناوانهی خواوند ئادمی فیرکرد، بۆچون و گیرانهوه کانیان جیاوازه، دستهیهک وتویانه ناوی هموو شتهکان بو.

#### ئامازهدان به بیژهری ئه و تهیه

له کوپی عباس دهگیرنهوه که خواوند هموو ناوه کانی فیری ئادم کرد یانی هموو ئه و ناوهی خه لکان دهیزانن وهک ناوی مروقه و نازهل و زهوی و دهشت و دریا و کیو و کهر و هتد. ههروهها له کوپی عباس دهگیرنهوه که هموو ناوه کانی فیری ئادم کرد ته نانهت ئه و ناوانهی وتیان شیوا نییه ((مه بهست شهرمی ژن و پیاو و هتد)

له مواهید دهگیرنهوه که خواوند ناوی هموو نافرینراوه کانی خوی فیری ئادم کرد.

سه عید کوپی جوبهیر ده لیت: ناوی هموو شته کانی فیری ئادم کرد ته نانهت ناوی وشتر و مانگا و بز.

له قتاده دهگیرنهوه که خواوند ناوی هموو شته کانی فیری ئادم کرد، یانی وتی: ئمه کیوه و ئمه دریاپه و ئمه فلانه و ئمه فیسار. دواتر شته کانی نیشانی فریشتهکاندا و وتی: ئه گهر راست ده کهن ناوی ئه م شتانه به من بلین.  
دستهیهک وتویانه ناوه تایبه ته کانی فیری ئادم کرد که ناوی فریشتهکان بو.

### نامارژهدان به بیژره‌ری ئەم وتیه

له‌ره‌بیع ده‌گیرنه‌وه که، ئەم وتاره‌ی خواوه‌ند که‌فهرمووی: ((هه‌موو ناوه‌کانی فی‌ری ئاده‌م کرد)) مه‌به‌ست ناوی فریشته‌کانه. ده‌سته‌یه‌کی دیکه وتوویانه ناوه تایبه‌ته‌کان که‌ئاده‌م فی‌ریان بوو ناوی نه‌وه و نه‌بیره‌کانی بوو.

### نامارژهدان به بیژره‌ری ئەم وتیه

له‌کو‌پی زه‌ید ده‌گیرنه‌وه سه‌باره‌ت به‌م وتاره‌ی خواوه‌ند که‌فهرمووی: ((هه‌موو ناوه‌کانی فی‌ری ئاده‌م کرد)) ده‌لێت مه‌به‌ست ناوی هه‌موو نه‌وه و نه‌بیره‌کانی بوو. کاتی‌ک خواوه‌ند ناوه‌کانی فی‌ری ئاده‌م کرد، خاوه‌نی ناوه‌کانی نیشانی فریشته‌کاندا و وتی: ئە‌گه‌ر راست ده‌که‌ن ناوی ئە‌مانه به‌من بلێن. بۆ‌یه ئە‌م قسه‌ی وت چون‌که فریشته‌کان سه‌باره‌ت به‌ئافران‌دنی ئاده‌م وتبوویان: له‌زه‌وی خراپه ده‌کاته پیشه و خوین درێژت. خواوه‌ند ده‌یفه‌رموو: ئیوه که‌شته ناشکرا و بینراوه‌کان نازانن، له‌نه‌بینراوه‌کان چی ده‌زانن. ئە‌م وتاره‌یان له‌پیشیان گیراوه‌ته‌وه.

### نامارژهدان به بیژره‌ری ئەم وتیه

له‌کو‌پی مه‌سه‌عود ده‌گیرنه‌وه که‌خواوه‌ند فه‌رموو: ئە‌گه‌ر راست ده‌که‌ن که‌مه‌نال‌ه‌کانی ئاده‌م له‌سه‌ر زه‌وی خراپه ده‌که‌نه پیشه و خوین ده‌ریژن، ناوی ئە‌م شتانه به‌من بلێن.

له‌کو‌پی عه‌باس ده‌گیرنه‌وه که‌خواوه‌ند فه‌رموو: ئە‌گه‌ر راست ده‌که‌ن و ده‌زانن بۆ له‌سه‌رزه‌وی جی‌گرم بۆ‌خۆم داناوه، ناوی ئە‌م شتانه به‌من بلێن. ده‌لێن: کاتی‌ک خواوه‌ند به‌ئافران‌دنی ئاده‌م سه‌رقال بوو، فریشته‌کان وتیان: خواهه‌رچی پی‌خۆشه، بی‌افری‌نیت، چون‌که ئی‌مه زان‌ترین و لای خوا نازی‌تر. و



کاتیك ئادهمی ئافراند و ناوی شته‌کانی فیر کرد، شته‌کانی نیشانی فریشته‌کاندا و وتی: ئەگەر راست ده‌کەن که‌خوا هەرچی دروست بکات، لەو زاناتر و ئازیزترن، ناوی ئەم شتانه به‌من بلین.

#### ئاماژەدان به بیژەری ئەم وتەیه

لەقتاده دە‌گێر‌نە‌وه: کاتیك خواوەند سەبارەت بە ئافراندنی ئادەم لە‌گەڵ فریشته‌کان راویژێ کرد، وتیان: کە‌سێک لە‌سەر‌زە‌وی دروست دە‌کە‌یت خراپە‌کاری دە‌کاتە‌پیشە و خوین درێژت. چونکە دە‌یان‌زانی هیچ شتیك لای خوا لە‌خراپە‌کاری و خوین‌رشتن خراپتر نییە، بە‌لام خواوەند فرمووی: ئە‌وه‌ی من دە‌یزانم، ئی‌وه نایانن. تە‌نیا خوا دە‌یزانی کە‌جی‌گرە‌کانی لە‌سەر‌زە‌وی پی‌غە‌مبە‌ران و نیردراوان و خواپەرەست و بە‌هە‌شتیە‌کان دە‌بن.

لە‌کو‌پی عە‌باس دە‌گێر‌نە‌وه کە‌کاتیك خواوەند سە‌رقالی ئافراندنی ئادەم بوو، فریشته‌کان وتیان: بۆ کە‌سانیکێ زاناتر و ئازیزتر لە‌ئێ‌مه دروست ناکات. ئافراندنی ئادەم تاقی کردنە‌وه‌ی ئە‌وان بوو چونکە هە‌موو ئافرین‌راوە‌کان رووبە‌رووی تاقی کردنە‌وه دە‌بنە‌وه هاوشی‌وه‌ی ئاسمان و زە‌وی کە‌تاقی کردنە‌وه‌ی ئە‌وان پەرە‌ستین بوو کە‌خواوەند فرمووی: فەرمان‌بردار یا بە‌بی‌زاریی‌وه وە‌رن. وتیان: فەرمان‌بردار دین.

لە‌قتاده و حە‌سەن دە‌گێر‌نە‌وه کە‌کاتیك خواوەند بە‌فریشته‌کانی وت خە‌لیفە‌یه‌ک لە‌سەر زە‌وی دروست دە‌کە‌م و بۆ‌چوونی خوێان وت و شتیکیان زانی و شتیکیان نە‌زانی، وتیان: کە‌سێک لە‌زە‌وی دروست دە‌کە‌یت، خراپە‌کاری دە‌کاتە‌پیشە و خوین درێژت. چونکە فریشته‌کان دە‌یان‌زانی لای خواوەند هیچ گوناهیک گە‌ورە‌تر لە‌خوین‌رشتن نییە و کاتیك خواوەند ئافراندنی ئادەمی دە‌ست‌پیکرد، فریشته‌کان بە‌یه‌کیان وت: خوا هەرچی پی‌خۆ‌شە با‌دروستی بکات، چونکە لە‌ئێ‌مه زاناتر و ئازیزتر نابیت. کاتیك ئادەمی ئافراند و لە‌رۆ‌حی خوێ پی‌بە‌خشی، وتی کو‌رنو‌شی بۆ بیەن. ئادەمی پی‌ش ئە‌وان خست لە‌سزای ئە‌و قە‌سیان کردبوویان. فریشته‌کان وتیان: با‌شتر لە‌و نە‌بین، لە‌و زاناترین چونکە پی‌ش ئە‌و ئافرین‌راوین و

نه‌ته‌وه‌کانی ئیمه پیش ئه‌و ئافرینراون. کاتیك شانازیان به‌زانسته‌که‌ی خویانه‌وه کرد، گیرۆده‌ی تاقیکردنه‌وه بوون. خواوه‌ند ناوه‌کانی فیری ئاده‌م کرد و شته‌کانی نیشانی فریشته‌کاندا و فهرمووی: ئه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن و ده‌لین له‌مه‌ر شتیک که‌بیافرینم، زاناترن، ناوی ئه‌م شتانه‌م پی بلین. فریشته‌کان تۆبه‌یان کرد و مه‌ر باوه‌پداریک تۆبه‌ ده‌کات و وتیان:

((سبحانک لاعلم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم، قال: یا آدم انبئهم باسمائهم، فلما انبئهم باسمائهم قال الم اقل لکم انی اعلم غیب السموات و الارض و اعلم ما تبدون و کا کنتم تکتمون،

واتاکه‌ی: پاکی تو دینینه‌ سه‌رزمان، جگه‌ له‌و زانسته‌ی فیرت کردوین، هیچ نازانین چوونکه‌ زانای فره‌زان تۆیت. وتی: ئه‌ی ئاده‌م. ئه‌وان له‌ناوی شته‌کان ناگادار بکه‌ره‌وه و کاتیك ناوی شته‌کانی به‌وان وت، وتی: مه‌گه‌ر نه‌موت من نه‌ینی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ده‌زانم و ئه‌وه‌ی ئاشکرای ده‌که‌ن و ئه‌وه‌ی به‌نه‌ینی ده‌یه‌یننه‌وه، لای من شاراوه‌ نییه.))

ئه‌و ناوانه‌ی خواوه‌ند فیری ئاده‌می کرد ناوی هه‌موو شته‌کان بوو وه‌ک ئه‌سپ و ئیستر و وشتر و جنۆکه و وه‌حش و هه‌رشتیکی به‌ناوی خۆیه‌وه ناونا و ده‌سته‌ده‌سته ناوی بردن. دواتر به‌فریشته‌کانی وت: مه‌گه‌ر به‌ئێوه‌م نه‌وت له‌نه‌ینی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ناگادارم و ئه‌وه‌ی ئاشکرای ده‌که‌ن و ئه‌وه‌ی به‌نه‌ینی ده‌یه‌یننه‌وه، لای من شاراوه‌ نییه. ئه‌وه‌ی ئاشکرایان کرد، ئه‌و قسه‌یه‌ بوو که‌وتبوویان نه‌وه‌کانی ئاده‌م له‌سه‌ر زه‌وی خراپه‌کاری و خوین‌رشتن ده‌که‌نه‌ پیشه. ئه‌وه‌ی به‌نه‌ینی هه‌شتیانه‌وه، ئه‌و قسه‌یه‌ بوو که‌به‌یه‌کیان وت که‌ئیمه‌ له‌ئاده‌م باشتر و زاناترین.

کاتیك له‌خۆبایی بوون و ناهه‌رمانی ئیبلیس بو فریشته‌کان ئاشکرا و خواوه‌ند ئه‌وی دوور خسته‌وه و ئیبلیس له‌سه‌ر ناهه‌رمانی پینداگری کرد، خواوه‌ند، له‌به‌هه‌شت ده‌ری کرد و پاشایه‌تی ئاسمانه‌کان و زه‌وی و خه‌زینه‌داری به‌هه‌شتی لی سهنده‌وه و فهرمووی: ((له‌به‌هه‌شت برۆ چوونکه‌ ده‌رکراویت و تا رۆژی په‌سلان نه‌حله‌ت له‌تۆ بیئت)) ئیبلیس هه‌شتا له‌سه‌ر ئاسمان بوو و بو زه‌وی

نه‌هاتبووه خوار.

خواوه‌ند ئاده‌می له‌به‌هه‌شت جینگه کرده‌وه که‌به‌ته‌نیا پیاسه‌ی تیا ده‌کرد و هاوسه‌ری نه‌بوو تا ئارامی پی‌ بگریت. چه‌ند ساتیک خه‌وت و کاتیک هه‌ستا، ژنیکی بینی که‌له‌سه‌ر سه‌ری دانیش‌توووه. خواوه‌ند ئه‌و ژنه‌ی له‌په‌راسووی ئاده‌مه‌وه ئا‌فراند. لینی پرسی: کییت؟

وتی: ژنیکم.

وتی: بو‌چ مه‌به‌ستیک ئا‌فرین‌راویت؟

وتی: تا به‌من ئارام بگریت.

فریشته‌کان که‌به‌شیک له‌زانستی ئاده‌میان پی‌رابوو، وتیان: ئه‌ی ئاده‌م ناوی چییه؟ وتی: حه‌وا.

وتیان: بو‌ حه‌وا.

وتیان: له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌زیندوو‌یک ئا‌فرین‌را.

خواوه‌ند فه‌رمووی: ئه‌ی ئاده‌م، تو و هاوسه‌ره‌که‌ت له‌به‌هه‌شت جینگه‌ی بین و هه‌رچی دلتان ده‌یخو‌ازیت، لینی بخۆن.

له‌کو‌ری ئیسه‌حاق ده‌گی‌رنه‌وه: کاتیک خواوه‌ند سزای به‌ئیبلیس به‌خشی و ناوه‌کانی فی‌ری ئاده‌م کرد، به‌وته‌ی شوینکه‌وته‌کانی ته‌ورات و زانا‌کانی دیکه، ئاده‌می خه‌واند، په‌راسوویکی لای چه‌پی هه‌لگرت و شوینه‌که‌ی به‌گوشت پر کرده‌وه. ئاده‌م به‌هه‌مان شیوه له‌خه‌ودا بوو که‌خواوه‌ند حه‌وای له‌په‌راسووی ئه‌و ئا‌فراند و بوو به‌ژن تا ئاده‌م به‌و ئارام بگریت. کاتیک ئاده‌م له‌خه‌و هه‌ستا، ئه‌وی له‌ته‌نیشته‌ خوی بینی و به‌هه‌مان شیوه که‌وتوو‌یانه و خوا زانا‌ت‌ره، وتی: (گوشت و خوین و هاوسه‌رم) به‌و ئارامی گرت. کاتیک خواوه‌ند هاوسه‌ریکی پی‌به‌خشی و ئارامی پی‌گرت، وتی: ئه‌ی ئاده‌م، تو و هاوسه‌ره‌که‌ت له‌به‌هه‌شت جینگه‌ی بین و به‌خۆشی له‌میوه‌کانی بخۆن ته‌نیا له‌و داره‌ نزیك مه‌که‌ونه‌وه چونکه‌ ده‌چه‌ ریزی سه‌مه‌کاران.

له‌مو‌جاهید ده‌گی‌رنه‌وه که‌خواوه‌ند حه‌وای له‌په‌راسووی ئاده‌م ئا‌فراند و کاتیک هه‌ستا، پی‌وت: (به‌نبیتی پی‌م ده‌لین، مرئه) یانی ژن.

## وتار سه بارهت بهووی خواوهند باوکی نیمه یانی نادهمی تاقی کردهوه

کاتیك خواوهند نادم و هاوسه ره که ی له بههشت جیگه کردهوه، بهمه بهستی تاقی کردنهوه و بۆ نهوهی قهزای خواوهند سه بارهت بهخوی ونهوه کانی دیاری بکریت، فهرمووی: له میوه کانی بههشت بخۆن جگه له بهری ئهوه داره که فهرمانیدا لینی نهخۆن. شهیتان دهستی بهمه لخراندنی ئهوان کرد تا نهوهی له میوهی داری یاساغراییان خوارد و نافه رمانی خویان کرد. بهمشیهوه شهرمیان دهرکهوت که پیشتر شاراوه بوو.

له کورپی مه سعود و دهسته یه که له هاوه لانی پیغه مبه (د.خ) ده گپرنهوه که شهیتان دهیویست بپرواته ناو بههشت. بهلام پاسه وانه کانی بههشت ریگریان لیده کرد. شهیتان پوشته لای مار و لهو کاته دا مار له دهسته ی چوارینیگان بوو وهک و شتر. زیاد له راده جوان بوو. شهیتان داوای له مار کرد تا بپرواته ناو دهمی و بهم شیوهیه بپرواته بههشت. مار لای پاسه وانه کانی بههشت تیپه ری و ئهوان نه یانزانی. چونکه خواوهند بهوه شیوهیه بریاری دابوو. ئیبلیس له ناو دهمی مارهوه قسه ی ده کرد، بهلام نادم گرنگی پینه ده دا، هاته دهر و وتی: ئه ی نادم ده خوازیت، داری نه مری و پاشایه تی بی کوتاییت نیشان بدهم؟ یانی داریکت نیشان بدهم که ئه گهر له به ره که ی بخویت، ده بیته فریشته یه که هاوشیه ی فریشته یه که و ههر دوو کتان نه مر دهن. سویندی خوارد که چاکه خوازی ئه وانه. دهیویست بهمشیهوه شهرمی ئهوان ناشکرا بکات و جله کانیان فریبدات چونکه بهخویند نهوهی کتیبی فریشته کان دهیزانی که شهرمیان هیه و نادم نه یده زانی و جله کانیان له نینۆک بوو. نادم نه یده ویست لهو داره بخوات، بهلام حموا پوشته پیش و لینی خوارد و به نادهمی وت: بیخۆ، من خواردم و هیچ زیانیکم به رنه کهوت. کاتیك نادم خواردی، شهرمیان دهرکهوت و مه بهستی ئهویان کرد خویان به گه لا و بهرگه کانی بههشت دابپوشن.

له کورپی عه باس ده گپرنهوه که دوژمنی خوا، ئیبلیس داوای له هه موو

خۇنۇكەكانى سەرزەوى كۆرد تا يەكيان بىباتە ناو بەھەشت بۇ ئەۋەى لەگەل ئادەم و  
 ھاۋسەرەكەى قسە بكات. ھىچيان رازى نەبوون. بەمارى وت: ئەگەر من بىبەتە ناو  
 بەھەشت، لەبەرەبەر مۇۋەكەن پارىزگارەت لىدەكەم و لەپەناى مندا دەبەت. مار  
 ئەۋەى لەتەۋان دوديانى خۇى ھەلگرت و پۇشتە ناو بەھەشت. شەيتان لەناو دەۋى  
 مازمۇە قسەى لەگەل ئەۋان دەكرد. مار داپۇشراۋ و لەسەرچوار دەست و پى  
 بۇرۇدا نەپۇشت. خاۋەند ئەۋى رۋوت كۆردەۋە بەشئەۋەك لەسەر سكى بۇرۇت.  
 كۆرى ەباس دەلەت: لەھەر شۋىنەك مارتان بىنى، بىكۆژن و پىشتىۋانى دۇرژمنى  
 خوا تەكپىشكىنن.

لەرەب كۆرى مۇنبە دەگىرنەۋە: كاتىك خاۋەند ئادەم و ھاۋسەرەكەى  
 لەبەھەشت جىگە كۆردەۋە و وتى لەمىۋەى ئەۋ دارە مەخۇن، لەقەكانى دارى  
 ياساگراۋ لەيەك ئالابوون. فرىشتەكان لەۋ مىۋەيان دەخوارد و ئەۋ مىۋە بوو  
 كەخاۋەند رىگەى خاۋەندى لەئادەم و ھەۋا گرت. كاتىك ئىبلىس مەبەستى  
 ئەۋەى كۆرد بۇ گوناح ناچارىان بكات، پۇشتە ناو دەۋى مار و مار خاۋەنى  
 چواردەست و پى و ھاۋشئەۋەى قوۋچىكى بەھىز بوو. كاتىك مار پۇشتە ناو  
 بەھەشت، ئىبلىس لەدەۋى ھاتەدەر و لەمىۋەى دارى ياساگراۋى ھەلگرت و  
 بۇردى بۇ ھەۋا و وتى: بۇۋانە مىۋەى ئەم دارە چەندە بۇنخۇش و بەتامە و  
 خۇشپۇرەنگە. ھەۋا لىنى خوارد و ئادەمىش بەھەمان شئەۋە. بەم شئەۋە شەرميان  
 دەرگەۋتە و ئادەم پەناى بۇ دلى دارەكە برد و خاۋەند بانگى كۆرد: لەكۆۋىت؟

وتى: خاۋەندا، لىرەم.

فەرەۋى: بۇ نايىتەدەر؟

وتى: خاۋەندا، لەتۇ شەرم دەكەم.

خاۋەند فەرەۋى: بەنەھلەت بىت، ئەۋ زەۋىەى لىنى ئافرىنرايت. دارەكەشى

نەھلەت كۆرد و مىۋەكەى بوو بەچقل.

دەلەت پىش ئەۋە لەبەھەشت و زەمىن دارىكى چاكتەر لەتەلج و سەدر بوونى

تەبوو و خاۋەند فەرەۋى: ((ئەى ھەۋا، لەبەر ئەۋەى بەندەكەى منت فرىۋدا،

بەپىزارىبەۋە دۋوگان دەبەت و لەكاتى منال بوون بەردەۋام ھەرەشەى مەرگت

لەسەر دەبیت)) بەماری فەرموو: ((تۆ كەئیبیلیسى مەلەون ھاتە ناو سكت و بەندەكەى منى فریودا، مەلەون دەبیت و قاچەكانت دەبیتە سكى تۆ و رۆزیت لەسەر خاك دەبیت، دوژمنى مانالەكانى ئادەم دەبیت و ئەوانیش دوژمنى تۆ دەبن، لەھەر شوئىنىك يەكیان ببینی، پاژنەیان دەگەزیت و لەھەر شوئىنىك تۆ ببینن، سەرت پان دەكەنەوه)).

بەوھەبىيان وت: فریشتەكان خۆھىچ ناخۆن. وتى: خواوەند ھەرچى بخوازىت، دەبىكات.

لەمحەمەد كوپى قەیس دەگىزىنەوہ كەخواوەند بەئادەم و ھەوای فەرموو لەمىوہى يەك دار نەخۆن و لەدارەكانى دىكە، ھەرچەندەیان دەوئیت بەخۆشى ھەلبىگرن و بىخۆن. شەیتان ھات و پۆشتە سكى مار و لەگەل ھەوا قسەى كرد ئادەمى ھەلخراوند و وتى: ((خو رىنگەى خواردى مىوہى ئەم دارەى لىگرتن لەترسى ئەوہى نەكا ببنە فریشتە و ھىچ كات نەمرن)) سوئندى خوارد كەچاكەخوازى ئەوانە. ھەوا لەمىوہى دارەكەى لىكردەوہ و دارەكە خۆئناوى بوو. پۆششەكەى جەستەى ئەوان ھەلۆہرى و مەبەستى ئەوہیان كرد لەگەلاكانى بەھەشت جل و بەرگ بۆ خۆيان نامادە بكەن. خواوەند پىنى وتن مەگەر رىنگرى خواردى بەرى ئەو دارەم لىنەكردن و نەموت شەیتان دوژمنى ئىوہى، بۆ لەو مىوہى ياساغم كردبوو، خواردتان؟

ئادەم وتى: خواوەندا، ھەوا دەرخواردى منىدا.

خواوەند بەھەوای وت: بۆ دەرخواردتدا؟

وتى: مار فەرمانى ئەو كارەى پىكردم.

بەماری وت: بۆ فەرمانى ئەو كارەت پىندا؟

وتى: ئىبلیس فەرمانى پىدام.

وتى: ئىبلیس مەلەون و بەنەخلەت كراوبىت و تۆ ئەى ھەوا كەدارەكەت خۆئناوى كرد، ھەموو مانگىك خۆئناوى دەبیت. تۆ ئەى مار، قاچت لى دەسىنمەوہ و لەسەر سك دەخزىت، ھەرکەسىك بتبىنىت بەبەرد سەرت پان دەكاتەوہ، دا بەزن و دوژمنى يەكتر بن.

ناماژهیان به گپړانه وهیه کی دیکه داوه که شهیتان وهک چوارپنیهک پوښته ناو بههشت. ده لښ و شتر بوو که قاچه کانی هلوهری و بوو به مار.

له باوکی عالیه ده گپړنه وه که شهیتان پینش حهوا پوښت و وتی: ریگری هیچ شتیکیان لیکردون؟

وتی: به لئی، له داره.

وتی: بویه ریگهی خواردنی میوهی نهم دارهیان لیکرتن له ترسی نوهی نهنه فریشته.

حهوا سهره تا خواردی و به نادمی وت تا نهویش بخوات. نهو داره بوو هرکه سیک له میوه کهی ده خوارد، با له سکیدا لوولی ده خوارد و نهمه له بههشتا رهوا نه بوو. نادم له بههشتا دهرکرا.

له دسته یه که له شاره زایانی حه دیس ده گپړنه وه کاتیک نادم نیعمهت و شادی بههشتی بینی، وتی چی ده بوو نه گهر هیچ کات نه ده مردین. شهیتان نهم قسهی بیست و له ریگهی نه مریبه وه فریویدا.

کوری نیسحاق ده لئیت: بیستم که سهره تایی فریوه کهی نهو نهمه بوو به رده و ام دهینالاند و کاتیک نالاندنی نهویان بیست، خوین داشارد و وتیان: هوکاری نالاندنی تو چیه؟

وتی: بو نئوه ده گریم چونکه ده مرن و نهم خوشی و نیعمه تانه به جیدیلن. نهم وته کاریه کی له سهر دلئی نهوان دانا. دواتر هات و هانیدان و وتی: نهی نادم ده ته ویت داری نه مری و پاشایه تیت نیشان بدهم که هیچ کات له ناوناچیت؟ خوا ریگهی خواردنی میوهی نهم دارهی لیکرتن له ترسی نوهی نهکا هیچ کات نه مرن. یانی نه گهر له نیعمه ته کانی بههشت نهنه فریشته، هیچ کات نامرن. خوا وند ده فهرمیت: ((فریویدان.))

له کوری وهب ده گپړنه وه که شهیتان حهوا ی هلوخراند و بریدییه لای داره که و جوانیبه کانی داره کهی نیشاندا. دواتر نادم بو نیازی خوئی نهوی بانگ کرد، وتی: مه گهر ناکریت بو نیره بییت. کاتیک هات، وتی: مه گهر ناکریت له داره بخویت.

دەلیت: لێیان خوارد و شەرمیان دەرکەوت و ئادەم بەرووتی لەبەهەشتا دەپۆشت. خواوەند بانگی کرد: ئادەم لەمن رادەکەیت؟

وتی: ئەهی خواوەندا، نا بەلام شەرم لەتۆ دەکەم.

وتی: ئادەم، لەکوێوە فریودرایت؟

وتی: ئەهی خواوەند، لەحەوا.

وتی: دەبیئت هەموو مانگیگ گیرۆدەیی خۆینبەربوونی بکەم بەهەمان شیوە کەئەم دارەیی خۆیناوی کرد. ئەوم وەک کەسێکی بیرمەند ئافراند بەلام ئاوی لێ دەستینمەوه. بێرێار بوو بەناسانی منانی بیئت، بەلام بەدژواری و بەنازارەوه منانی دەبیئت.

کۆری زەید دەلیت: ئەگەر هەلەکەیی حەوا نەدەبوو. ژنانی ئەم دنیا بە گیرۆدەیی خۆینبەربوون نەدەبوون. ئاویان دەبوو و بەناسانی دووگیان و منالیان دەهینایە دنیا.

لەسەعید کۆری موسەیب دەگیرنەوه کەسویندی دەخوارد ئادەم لەکاتی خواردنی میوهی بەهەشت ئاوی لەدەستی خۆیدا نەبوو، حەوا شەرابی دەرخوارددا و کاتیگ سەرخۆش بوو، بۆلای دارەکەیی برد و کاتیگ ئەو گوناهەیان کرد، خواوەند ئەوانی لەبەهەشت دەرکرد و نیعمەت و شادی لەوان سەندەوه و هاورێ لەگەڵ دو دوژمنەکەیی خۆیان یانی ئیبلیس و مار بۆ سەر زەوی دایەزین. خواوەند فەرمووی، بپۆنە سەر زەوی و دوژمنی یەکتەر بن.



## وتار سه بارهت بهووی نادم چهنده له بههشتا مایه وه، که ی نافرینرا و کاتی دابه زینی له بههشتا که ی بوو

چهندين گيژرانهووی دوباره له پينغه مبه ر له بهرده ستايه که ده فرمیت خواوه ند له روژی هه یینی نادمی نافراند و له روژی هه یینی ئهوی له بههشتا ده رکرد و له روژی هه یینی به تۆبه که ی ئه و رازی و له روژی هه یینی گیانی لی سهنده وه.

نامازهدان به گيژرانهوکان له پينغه مبه ر(د.خ) له مباره وه سه عد کوری عباده له پينغه مبه ر(د.خ) ده گيژرته وه که فرمووی: هه یینی جهوت تايبه تمهندي هه یه: نادم له هه یینی نافرینرا، له هه یینی بۆ زهوی دابه زی و له روژی هه یینی مرد.

له کارژیرکی ئه م روژهدا، به نده کان داوای هه رچی له خواوه ند بکه ن ئه گه ر گوناح یا له بارخستنی منال نه بیئت، پییان ده به خشریت. روژی په سلان له روژی هه ییندایه و فریشته و کیو و زهوی و با له روژی هه یینی ده ترسن.. باوکی له بابه ی ئه نساری له پينغه مبه ر(د.خ) ده گيژرته وه که فرمووی: هه یینی سه رهوی روژه کانه و له روژی جه ژنی ره مه زان و قوریان لای خواوه ند نازیزتره و پینچ تايبه تمهندي هه یه.

گيژرانهوکانی دیکه هاوشیوهی چه دیسه که ی سه عد کوری عباده ن به م جیاوازییه وه که فریشته و کیو و زهوی و با ده ترسن له وه ی روژی په سلان له روژی هه ییندا بیئت.

له نه بو هورهیره ده گيژرته وه که پينغه مبه ر(د.خ) فرمووی: باشتیرین روژ بۆ هه لاتنی هه تاو، هه یینییه، نادمیان له روژی هه یینی نافراند، روژی هه یینی بردیان بۆ بههشت و رو ی هه یینی ده ریان کرد.

هه ره ها ئه بو هورهیره ده لیت، پينغه مبه ر(د.خ) فرمووی: هه یی روژیک هاوشیوهی هه یینی نییه چونکه نادم له روژی هه یینی نافرینرا و له روژی هه یینی له بههشتا ده کرا و له روژی هه یینی بۆ بههشتا گه رایه وه.

ناماژدهیان به چه ندین گپرانه وهی دیکه داوه.

## وتار سه بارهت به وهی له روژی ههینی ئادهم له چ کاژیریئک ئافرینرا و چ کاتیئک بۆزهوی دابهزی

عبدالله کوری سهلام سه بارهت به چه دیسه که ی پیغه مبهه (د.خ) که فرموو بووی: کاژیریئک له روژی ههیندا ههیه که بهنده کان داوای هه رچی له خوا بگهن، پییان ده به خشریت، ده لیت، ده زانم چ کاژیریئکه، دوایین کاژیری روژه که ئادهمی تیا ئافرینرا و خواوهند فرمووی: مروژ به خیرایی ئافرینرا.

ههروهها له مواهید له مباره وه ده گپرنه وه سه بارهت به وتاره که ی خواوهند که مروقیان به خیرایی ئافراندوه، وتوویه تی: ئه و ئادهم بوو: داوای هه موو شته کانی دیکه ئافرینرا و کاتیئک روچ به چاو و زمان و سه ری گه یشت و هینشتا به خواره وهی جهسته ی نه گه یشتبوو، وتی: خواوهندا، پینش ئاوابوونی هه تاو، کو تایی به ئافراندنی من بینه.

کوری وه هب سه بارهت به م ئایه ده لیت: ئاده میان له دوایین کاژیری روژ ئافراند و ئافراندنی ئه و به خیرایی و په له په ل بوو.

دهسته یه ک گومان ده که ن که دوو کاژیر و به وته یه ک سی کاژیر له روژی ههینی تیپه پری که خواوهند ئادهم و چه وای له به هه شتا جینگه کرده وه و چه وت کاژیر له روژ تیپه پریوو که نه وانی له به هه شت ده رکرد. به م شیویه ماوهی مانه وه یان له به هه شت پینج کاژیر و به وته یه ک سی کاژیر بوو.

دهسته یه کیش وتوویانه: نو یا ده کاژیر له روژی ههینی تیپه پریوو که ئادهم له به هه شت ده رکرا.

ناماژدهدان به بیژهری ئه م وته یه

له باوکی عالیه ده گپرنه وه که ئادهم له کاژیری نویم یا ده یه می روژی ههینی پینجی نیسان له به هه شت ده رکرا. ئه گه ر مه به سستی بیژهر ئه وه بیت که خواوهند داوای دوو کاژیر له روژی ههینی ئادهم و چه وای له به هه شتا جینگه کرده وه، وتاره که ی راسته

چونکه له پېښینان دهگېر نه وه که نادم له دوايڼ کارژېری روژې شه شمی نافراندن که هر روژې بهر ابر بوو له گهل هزار سال، نافرینرا و ناشکرایه کارژېریکی ئمو روژه هشتا و سې سال له ساله کانی نیمه یه. وتمان کاتیک گلی نادمیان گرتوه، چل سال بو شینو ديه مایه وه تا روح کرایه بهری و بی چند و چون ئم ساله بهر ابر له گهل چل سالی نیمه بوو و له کاتوه که روحیان پیبه خشی تا ئمو کاتهی له به هشتا نیشته جی کرا و بو زهوی دابه زینرا، سې وپینچ سال له ساله کانی نیمه ی خایاند. ئه گهر مبهستی بیژر نه وه بیت که دواي دو کارژېر له روژې هینی له روژه هزار ساله کان له به هشتا نیشته جی بوو، ناراستی وتوو. چونکه هه موو بیژره رانی هدیس وتوویانه له کوتایي روژې هینی پیش ناوا بوونی هه تاو روحیان به نادم به خشی و هه روه ها چندین هدیسیان له پیغه مبه (د.خ) گېراوه توه که خواوند له هه مان روژ له به هشتا نیشته جینی کرد و له هه مان روژ بو سر زهوی دایبه زاند. ناشکرایه دوايڼ کارژېری روژ له روژه هزار ساله کانی ئمو دنیا بهر ابر له گهل هشتا و سې سال و چوار مانگ له ساله کانی نیمه یه، که واته نادم له کارژېری دوانزه ی روژې هینی هزار ساله نافرینرا و سهد سال له ساله کانی نیمه جهسته ی بی گیانی ئمو له سر زهوی بوو و دواي ئموه روحیان پی به خشی. ئه گهر مانه وه ی ئمو له ناسمان و نیشته جی بوونی له به هشت تا کاتی گوناح و دابه زین چل و سې سال و چوار مانگ له ساله کانی نیمه بیت، ده بیته کارژېری یه ک روژې نافراندن.

له کوپی عه باس دهگېر نه وه که نادم له نیوان نوژې نیمه پو و نوژې عسر له به هشت ده رکرا و بو زهوی دابه زینرا و یه ک نیمه روژ له روژه کانی ئمو دنیا له به هشتا نیشته جی بوو که بهر ابره له گهل پینسه د سال. ئم وته به پیچه وانهی هدیسه کانی پیغه مبه (د.خ) و وته ی زانا پېښینه کانه.

## وتار سه بارهت بهو شوینه‌ی ئاده‌م و حه‌وا لئی دابه‌زینرا

خواه‌وند ئاده‌م و حه‌وای پینش ئاوابوونی رۆژی ئافراندنی ئه‌و که‌مه‌ینی بوو، بو سهر زه‌وی دابه‌زاند و به‌همان شیوه‌ که‌زاناکان باسی ده‌که‌ن، له‌هیند دابه‌زینرا.

له‌قتاده ده‌گێرنه‌وه که‌خواه‌وند ئاده‌می له‌هیند دابه‌زاند. مه‌روه‌ها له‌کۆری عباس ده‌گێرنه‌وه که‌خواه‌وند، ئاده‌می له‌سارایه‌کی سه‌رزهمینی هیند دابه‌زاند. له‌عه‌لی کۆری ئه‌بی تالیب ده‌گێرنه‌وه که‌ بو‌نخۆشترینی سه‌رزهمینه‌کان، هینده چونکه‌ خواه‌وند ئاده‌می له‌وی دابه‌زاند و داره‌کانی بۆنی به‌هه‌شتیان گرت. مه‌روه‌ها له‌کۆری عباسی ده‌گێرنه‌وه که‌ ئاده‌م له‌هیند دابه‌زی و حه‌وا له‌جده‌ه. ئاده‌م به‌دوایدا گه‌را تا یه‌کیانگرت و حه‌وا لئی نزیك بوویه‌وه و ئه‌و شوینه‌یان به‌ (موزه‌لیقه) ناو برد و شوینێ یه‌کتر ناسینیان به‌ عه‌ره‌فات. ئه‌و شوینه‌ی لئی کۆبوونه‌وه به‌ (جمع) ناوی ده‌رکرد. ئاده‌م له‌هیند له‌سه‌ر کیۆک دابه‌زی که‌ناوی بوزه.

کۆری ئیسه‌حاق ده‌لێت: به‌پینی وته‌ی باوه‌رداران به‌ته‌ورات ئاده‌م له‌هیند له‌سه‌ر کیۆک دابه‌زی به‌ناوی واسم له‌نزیك دۆلێک به‌ناوی به‌هیل له‌نیوان ده‌هیخ و مهنده‌ل که‌ دو ویلایه‌تی هینده. ده‌لێن حه‌وا له‌سه‌رزهمینی جده‌ه دابه‌زینرا. ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ و توویانه: ئاده‌م له‌سه‌ره‌ندیب له‌سه‌ر کیۆک به‌ناوی بوز دابه‌زی و حه‌وا له‌جده‌ه له‌سه‌رزهمینی مه‌که‌ه و ئیبلیس له‌میسان و مار له‌ئیصفه‌هان. و توویانه مار له‌سارا دابه‌زینرا و ئیبلیس له‌که‌ناره‌کانی ده‌ریای ئوبله. ناتوانین به‌لگه‌یه‌کی به‌هینز بۆ ئه‌مه‌ بێنینه‌وه.

له‌مباروه‌ه جگه‌ له‌وه‌ی سه‌باره‌ت به‌دابه‌زاندنی ئاده‌م له‌سه‌رزهمینی هیند که‌حه‌دیس بێژه‌کانی ئیسلام و باوه‌رداران به‌ته‌ورات پشتراستیان کردۆته‌وه، زانیاریه‌کی ئه‌و توومان له‌به‌ر ده‌ستا نییه‌.

ده‌لێن لوتکه‌ی ئه‌و کیۆه‌ی ئاده‌م له‌سه‌ری دابه‌زی، له‌مه‌موو لوتکه‌کانی دیکه‌

له‌ناسمان نزیکتره. کاتیك ئادهم له‌وی جینگه‌ی گرت، قاچی له‌سەر کیوه‌که و سه‌ری له‌ناسمان بوو و ده‌نگی دؤعا و پارانه‌وه‌ی فریشته‌کانی ده‌بیست که‌عاده‌تی پیگرتبوو. فریشته‌کان لیی ده‌ترسان و له‌به‌ر ئه‌مه به‌رزی بالای که‌می کرد.

### ناماژهدان به بیژره‌ری ئه‌م وته‌یه

عه‌تا کوپی ئه‌بی ره‌باح ده‌لیت که‌خواه‌ند ئاده‌می له‌به‌هه‌شت ده‌رکرد و قاچه‌کانی له‌سەر زه‌وی و سه‌ری له‌ناسمان بوو و دؤعا و پارانه‌وه‌ی دانیش‌تووان ئاسمانی ده‌بیست و عاده‌تی پیگرتبوو. فریشته‌کان له‌ترسی ئه‌م له‌دؤعا و پارانه‌وه‌کانی خو‌یان سکا‌لیان لای خوا کرد. بالای ئه‌وی کورت کرده‌وه و کاتیك چیت‌ر ده‌نگی ئاسمانی نه‌بیست، ترسا و له‌دؤعا و نویژه‌کانی خو‌ی لای خوا سکا‌لی کرد و مه‌به‌ستی رۆشتن بۆ مه‌ککه‌ی کرد. شوینی هه‌ر هه‌نگاوئیکی بوو به‌ئاوه‌دانی و هه‌ر هه‌نگاوئیکی ئه‌و سارایه‌ک بوو تا گه‌یشته مه‌ککه. خواوه‌ند له‌جیاتی که‌عه‌ه یاقووتئیکی له‌به‌هه‌شته‌وه ره‌وانه کرد و ئاده‌م به‌رده‌وام به‌ده‌وریدا ده‌سو‌پرایه‌وه تا خواوه‌ند تۆفانی نارد و یاقووته‌که گه‌پرایه‌وه بۆ ئاسمان تا ئه‌و کاته‌ی خواوه‌ند ئیبراهیمی راسپارد و مائی خو‌ای دروست کرد. خواوه‌ند ده‌قه‌رمی‌ت: ((و اذ بو انا لابراهیم مکان البیت)).

واتاکه‌ی: و کاتیك ئیبراهیممان له‌شوینی ئه‌م ماله‌دا جینگه کرده‌وه.))

له‌قتاده ده‌گپرنه‌وه که‌خواه‌ند که‌عه‌ه بۆ ئاده‌م دروست کرد چونکه سه‌ری له‌ناسمان و قاچه‌کانی له‌سه‌رزه‌وی بوو و فریشته‌کان لیی ده‌ترسان و به‌م شیوه‌یه بالای بۆ شه‌ست گه‌ز که‌می کرد. خه‌مبار بوو چونکه چیت‌ر ده‌نگی دؤعا و پارانه‌وه‌ی فریشته‌کانی نه‌ده‌بیست. لای خواوه‌ند سکا‌لی کرد که‌فه‌رمووی: ئه‌ی ئاده‌م، من مالیکم بۆ تۆ دابه‌زاند تا به‌ده‌وری ئه‌ودا بسوپرئیته‌وه به‌هه‌مان شیوه که‌به‌ده‌وری عه‌رشه‌که‌ی مندا ده‌سو‌پرنه‌وه، له‌وی نویژه ده‌که‌یت به‌هه‌مان شیوه که‌لیزه نویژه ده‌که‌ن. ئاده‌م به‌ره‌و ماله‌که به‌ریکه‌وت و هه‌نگاوی هه‌نگرت. نیوان هه‌ر هه‌نگاوئیکی سارایه‌ک بوو، سارا‌کان مانه‌وه تا ئاده‌م گه‌یشته ماله‌که و

به ده وریدا سوپرایه وه و دواى ئه، پیغه مبه رانی دیکه ئه و کاره یان دوباره کرده وه. له کورپی عه باس ده گپرنه وه کاتیك خواوه ند بالای ئاده می بۆ شه ست گه ز که م کرده وه، ئاده م به رده وام ده یوت: خواوه ندا، من له ماله که ی تو و له ته نیشته خۆت بووم، به ئاسووده ی ده مخوارد و له هر شوینیک ده مویست. نیشته جی ده بووم. منت له سه ر ئه م کیوه پیروزه دابه زاند و ده نگی فریشته کانم ده بیست و ئه وانم ده بیینی به ده وری عه رشه که ی تو دا ده سورینه وه و بۆنی به هه شتم ده کرد به لام بالای منت بۆ شه ست گه ز کورت کرده وه و چیت نه متوانی ده نگ و روخساری فریشته کان ببینم و بۆنی به هه شته ناکه م.

خواوه ند وه لامی دایه وه: هۆکاری ئه وه ی کردم، گوناچه که ی تو بوو.

کاتیك خواوه ند روتی ئاده م و چه وای بیینی، فه رموی مه ریک له وه هه شته جوت مه پره ی له به هه شته وه هینا بوویان، سه ر بپرن. ئاده م مه پریکی گرت و سه ری بری و خورییه که یان هه لگرت و شییان کرده وه و له گه ل چه وا رستیان. ئاده م بۆ خۆی عابایه ک و چه وا کراسیک و له چکیکی دروست کرد و له به ریان کرد. خواوه ند وه حی به ئاده م کرد که من له به رابه ر عه رشه که م چه ره میکم هه یه، بپۆ له وئ مالیک دروست بکه و بپۆره ناوی به هه مان شیوه که فریشته کان له ده وری عه رشه که ی مندانه. من له وئ دوغای تو و مناله باوه رداره کانت ده هینمه دی.

ئاده م وتی: خواوه ندا، چۆن ئه م کاره بکه م له کاتیکدا هیزی ئه و کاره م نییه و چۆنییه تیه که ی نازانم.

خواوه ند فریشته یه کی نارد و ئه وى برده مه ککه. ئاده م لای هر باخ و بیستانیکى خوش که تیده پهری، به فریشته ی دهوت: لیره بمینینه وه. فریشته ده یوت: چاوه ری بکه. تا ئه وه ی گه یشتنه مه ککه. له هر شوینیک دابه زی، بوو به ئاوه دانی و له هر شوینیک تیپه ری، بوو به سارا و بیابان. ماله که ی دروست کرد له کیوی توپی سینا و توری زه یتون و لوبنان و جودی. پایه کانی له کیوه ی چه را دروست کرد و کاتیك له ته واه کردنی بیناکه ئاسووده بوو، فریشته ئه وى به ره و عه رفات برد و هه موو ری و ره سمه کانی چه ج کردنی فیڕ کرد. دواتر ئه وى به ره و مه ککه برد و بۆ سه رزه مینی هیند گه رایه وه و له سه ر کیوی بوز گیانی ئه سپه رده

کرد.

لەكوپى عومەر دەگىرنەووە كەكاتىك ئادەم لەسەرزەمىنى هىند بوو، خواوەند وەحى پىكرد تا زيارەتى مالهەكە بكات. ئەو لەهيندەووە بەمەبەستى حەج بەرىكەوت. هەنگاوى خستە هەر شوئىك، بوو بەئاوهدانى و دوورى نىوان دوو هەنگاوەكەى بوو بەسارا تا گەيشتە كەعبە و بەدەوریدا سوپاىووە و رى و رەسمى حەجى بەجىهنا. ئەوسا مەبەستى گەرانەووە بۆ هىندى كرد و كاتىك گەيشتە عەرەفات، فرىشتەكان ئەريان بىنى و وتیان: پىرۆز بىت حەج كردنت. ئادەم شانازى بەخۆىووە كرد و كاتىك فرىشتەكان ئەمەيان بىنى، وتیان: ئەى ئادەم، دو هەزار سال پىش ئاڤراندنى تۆ، ئىمە بەدەورى ئەم مالهەدا دەسوپاينەووە. ئابەم شەرمەزار بوو.

دەلین: كاتىك ئادەم بۆ سەرزەوى دابەزى، تاجىكى لەدارەكانى بەهەشت لەسەردا بوو و كاتىك گەيشتە سەرزەوى، تاجەكە وشكى كرد و گەلاكانى هەلوەرى. بەم شىوویە جۆرەكانى بۆنى خۆش پووان.

دەستەيەك وتوویانە، لەگەلاكانى بەهەشتیان كردبوە پۆششى خویان و كاتىك ئەو گەلايانە وشكیان كرد، بۆنى خۆش لەسەر زەوى بلاو بوویووە و خوا زانائەره. دەستەيەكى دىكە وتوویانە كاتىك ئادەم زانى خواوەند ئەو لەبەهەشت دەردەكات، لای هەر دارىك كەتپەپى، لقیكى لىكردەووە و كاتىك گەيشتە سەرزەوى، ئەم لقانەى پىبوو كەگەلاكانى وشكیان كرد و هەلوەرىن و بۆنى خۆش لەسەر زەوى بلاو بوویووە.

### ئامارەدان بە بىژەرى ئەم وتەيه

لەكوپى عەباس دەگىرنەووە، كاتىك ئادەم لەبەهەشت دەهاتەدەر، لای هەر شتىك كەتپەپى، شتىكى هەلگرت. بەفرىشتەكان وترا، رىگەى پىبەدن تاجى دەخوازىت، هەلىبگرىت. لەسەرزەمىنى هىند دابەزى و ئەم بۆنە خۆشە كەلەهيندەووە دەپىنن، لەو شتانەوویە كەئادەم لەگەل خۆى لەبەهەشت هىنابووى.

وتار سەبارەت بەوێ کاتیک ئادەم لەبەهەشت دابەزی، تاجیکی  
لەدارەکانی بەهەشت لەسەردا بوو

لەباوکی عالیە دەگیرنەو، کاتیک ئادەم لەبەهەشت دەرکرا، گۆچانیکی  
لەدارەکانی بەهەشت پیبوو و تاجیک لەدارەکانی بەهەشت لەسەردا.  
لەسەرزەمینی هیند دابەزی و سەرچاوەی هەموو بۆنەخۆشەکان لەهیند، ئەمەیه.  
هەرەها لەکۆری ئیسحاق دەگیرنەو، کاتیک ئادەم لەسەر کێوگەکی هیند  
دابەزی، شتیکی لەگەڵاگانێ بەهەشت پیبوو کە بەکیوگەدا بلأوی کردووە و  
سەرچاوەی بۆنی خۆش و ئەو میوانەیی تەنیا لەهیندا دەست دەکەون، ئەمەیه.  
دەستەیکیش وتویانە خواوەند لەمیوه‌کانی بەهەشتی پیبەخشی و میوه‌کانی  
ئیمە لەو میوانەیه.

ئامارەدان بە بیژەری ئەم وتەیه

لەئەشعەری دەگیرنەو کەوتی: کاتیک خواوەند ئادەمی لەبەهەشت دەرکرد،  
لەمیوه‌کانی بەهەشتی پی بەخشی و پیشەکانی فیز کرد و ئەم میوانەیی ئێو  
لەمیوه‌کانی بەهەشتە بەم جیاوازییە کەمیوه‌کانی ئەم دنیا گۆرانیان بەسەردا  
دیت، بەلام میوه‌کانی بەهەشت نا.



وتار سەبارەت بەووی سەرچاوەی ھەموو بۆنە خوشەکان لەوینوویە کە ئادەم بۆنی خوشی خۆی بە دارەکانی ئەووی داوہ.

لەکۆپی عەباس دەگێرێنەوہ کە ئادەم بۆنی بەھەشتی لەگەڵ خۆی بۆ سەرزەوی ھینا و دۆلەکان بۆنی بەھەشتیان گرت و ھەموو شتەکان بۆن خوش بوون. حجر الاسودی (بەردی پەش) لەگەڵ خۆی ھینا کە لەبەر سپیتر بوو، دار دەستەکەمی موسا کە لەمەورد بوو چونکە بالای موسا دە زەراع بوو (زەراع پینوانەییە کە دەستی مەرۆکە لەھەنیشکەوہ تا سەرپەنجە) ھەروەھا کەندر و سەدری لەگەڵ خۆی ھینا. دواي ئەوہ سندان و چەکوشی بۆ ھاتە خوار. کاتیئە ئادەم لەسەر کێوہ کە دابەزی، شیشیکی ئاسنی بینی کە لەسەر کێوہ پرا بوو و وتی ئەمە لەمەییە و دارە وشک و کۆنەکانی بەچەکوشەکەمی دەشکاند.

دواتر خستیە ئاگرەوہ کە توایەوہ و یەکەم شت کە دروستی کرد، کێرد بوو کە کاری پێدەکرد. ئەوسا تەنورینکی دروست کرد کەوہک میرات بۆ نوح مایەوہ. ئەم تەنورە ئەوہییە لەکاتی تۆفانەکەمی نوح ئاوی لی ھەلدەقولا. کاتیئە ئادەم دابەزی، سەری لەئاسمان دەسوو، لەبەر ئەمە مووی سەری ھەلۆھری و بەم شینوویە تاسی بۆ منالەکانی وەک میراتی بەجیھێشت.

ئازەلی سارا لەدریژایی بالای ئەو بیزار و وەحشی بوون. ئادەم لەسەر کێوہ کە بوو و دەنگی فریشتەکانی دەبیست و بۆنی بەھەشتی دەکرد. دواي ئەوہ بالای بۆ شەست زەراع کۆتایی ھات و بەمشینوہ بوو تا مرد. ھیچ کام لەمنالەکانی ئادەم جگە لەیوسف، وەک ئەو جوان نەبوون.

دەلین، ئەو میوانەمی خواوہند لەکاتی دابەزین بەئادەمی بەخشی، سی جۆر بوو، دە جۆری توئیکل دار و دە بی توئیکل و بی ناوک و دەجۆریان ناوکدار. میوہ توئیکل دارەکان گویز، بایەم و پستە و فندق و خەشخاش و بەر و شابەر و ھەنار و مۆز بوو. میوہ ناوک دارەکان، قەیسسی و نارگیل و سنجو و گیللاس و

خورما و که نار و عناب و گوپیژ و که ندر بوو. میوه بی ناوکه کان سینو و هر می و تری و توو و ههنجیر نه تره ج و خه یار و کالک بوو.

ده لین، لهو شتانه ی نادم له گهل خوی له به هه شته وه هینای، کیسه یه ک گهنم بوو و به وته یه ک جبره نیل گهنمی هینا. کاتیک نادم برسی بوو، داوای خواردنی له خواوند کرد. خواوند به جبره نیل هوت دنکه گهنمی نارد و خستیه دهستی نادم. نادم به جبره نیلی وت، نه مه چییه؟ وتی: نه مه نه وه یه که توی له به هه شت ده رکرد. کیشی هر دنکه گهنمیک سهد هزار و هه شسه دهرم بوو.

نادم وتی: چی لی بکه م؟

وتی: له زه ویدا بیچینه. نهو کاره ی کرد و خواوند ده سبه جی رواندی و چاندن بویه شیوازی مناله کانی.

پینی وت تا دروینه ی بکات و وتی و نادم خهرمانی کرد و به ده ست گیره و دواتر شهنی کرد. نهوسا دوو به ردی خسته به رده م که یه کیانی خسته سهر نهوی دیکه یان و گهنمه که ی کرده نارد. جبره نیل پینی وت و نارد که ی کرد به هه ویر. دواتر وتی به ناگر بیبرژینیت. جبره نیل به رد و ناسنی هینا و له یه کی سوو تا ناگر دروست بوو. نادم یه که م که س بوو به ناگر نانی کرد.

نه م گیرانه وه یه پیچه وانه ی نهو وتارانه یه که له زانا کونه کانی نومه تی پیغه مبه ر(د.خ) گیراویانه ته وه.

له کوری عه باس ده گیرنه وه که نهو داره ی خواوند ریگه ی خواردنی میوه که ی له نادم و حه و گرت، گهنم بوو و کاتیک لییان خوارد: شهر میان ده رکه وت. شهر می نه وان به نینوکیان داپوشرا بوو. مه بهستی نه وه یان کرد به گه لاکانی به هه شت خو یان داپوشن که گه لای ههنجیر بوو. گه لاکانیان به یه که وه لکاند. نادم له به هه شتا رایده کرد و داریک بهر سه ری که وت و خواوند وتی نه ی نادم، له من راده که ی ت؟

وتی: نه، به لام شهرم له تو ده که م.

وتی: مه گهر نه م به هه شته که به تو م به خشی و خواردنی میوه کانیم بو ره و

کردی، له به رابه ر خواردنی نه وه ی ریگریم لی کرد، به س نه بوو؟

وتی: بۇنا ئەی پەروردگار، بەلام سویند بەگه ورهیی تو نه مزانی کهس ده توانیت سویندی درؤ به تو بخوات. ئەم ناماژیه بۇ وتاره کهی خواوهند که فرمووی: و سویندی بۇ ئەوان خوارد که چاکه خوازی ئیوهم. خواوهند فرمووی: سویند بەگه ورهیییم تو بۇ زهوی رهوانه ده کهم تا به دژواری ژیان بیهیته سهر.

ده لیت: ئەوی بۇ زهوی دابه زاند. له به هشت به ناسوودهیی دهیان خوارد، به لام له سهر زهوی خواردن ناسان نه بوو. پیشهیی ناسن فیر بوو، زهوی کیلا و کشتوکالی کرد، ئاوی دا و کاتیگ گهنم و جو زهرد بوون، دروینهی کرد، به بیای کرد و هاری و کردی به هویر و نانی کرد و خواردی.

له سه عید ده گینه وه که گایه کی سوور بۇ ئادهم دابه زینرا که زهوی پی ده کیلا و ئاره قی له روخساری ده سپری و ئەمه مانای وتاره کهی خواوهنده که فرمووی: ئیوه له به هشت دهرناکهن مه گهر ئەوهی به دبهخت بین. به دبهختی ئادهم ئەمه بوو. وتاری ئەوان راستر دیته بهرچاو و زیاتر له گهل وتاری کتیبه کهی خواوهند سازگار، چونکه کاتیگ خواوهند به ئادهم و چهوای وت فرمان له دوژمنه کهی خوتان مه بن، به ئادهمی وت:

(( یا آدم ان هذا عدوك و لزوجك فلا یخرجنکما من الجنة فتشتقی. ان لك الا تجوع فیها و لا تعری. و انک لاتظمؤ فیها و لاتضحی. و اتاکه ی: ئەمی ئادهم، ئەمه دوژمنی تو و هاوسهری تو یه، ئیوه له به هشت دهرنه کات چونکه به دبهخت ده بن. تو ئەم نیعمه تهت پیراوه که له به هشت نه برسی ده بیت نه روت.))

ناشکرایه به دبهختی سهرچاوه گرتوو له فرمانبهری کردنی شهیتان پهنج و به دهست هینانی خواردن و پۆشاک و کوکردنه وه له زهوی کیلان و چاندن و ئاودان و کاره پهنجینه رهکانی دیکه یه. ئەگهر جیره نیل بۇ خواردنی ئەو شتیکی هینابوو، ته نیا تو وه کهی بهس بوو و شتهکانی دیکه ی نه ده ویست. دژواری به لین پی دراوی خواوهند که سهرچاوه کهی فرمانبهری کردن له شهیتان و تو پهیی رحمان بوو، نه ده هاته دی. که واته راستی ئەوه یه که له کوپری عهباس و کهسانی

دیکه ناماژهمان پیندا و خوا زاناتره.

دهلین: ئادهم سندان و پلاییز و چهکوشی له گهل خوی هینا.

ناماژهدان به بیژهری ئەم وتهیه

له کورپی عهباس دهگیرنهوه کهسی شت له گهل ئادهم هاته خوار: سندان و پلاییز و چهکوش. دواتر خواوهند ئادهمی له سهر بهزایی کیوه که بو داوینی کیوه که برد و هه موو زهوی به هه موو جن و چوارپینکان و وهحش و باننده و شتهکانی دیکه ی به ئادهمی به خشی. کاتیک ئادهم له کیوه که هاته خوار و چیتر گوئی له دهنگی دانیشتوانی ئاسمان نه بوو و بهربلأوی و فراوانی زهوی بینی و جگه له خوی کهسیکی دیکه ی له سهر زهوی نه بینی، ترسا و وتی: خواجه، جگه له من کهس له سهر زهوی نییه تا تو پهره ستیت.

وهلامی خواوهند له گیرانه وهیه کی دیکه یه که له وهه بی دهگیرنهوه و دهلینت: کاتیک ئادهم له سهر زهوی دابهزی و پانتایی و بهربلأویه که ی بینی و جگه له خوی کهسی دیکه ی نه بینی، وتی: خواجه له سهر زهوییه که ی تو جگه له من کهس نییه تا پهره ستینی تو بکات.

خواوهند فرمووی: له منالهکانی تو کهسانیک له سهر زهوی نیشته جی ده کهم که پهره ستینی من ده کهن و ناوی من ویردی سه رزمانیا نه. مالهکان له سهر زهوی دروست ده کهم تا خه لکان له ویدا له من پیا رینهوه و یه کیک له م مالانه تایبته ده کهم به خۆم و به مانی خۆم ناوی ده بهم و گه وره یی خۆمی له سهر داده نیم. به لام له هه موو شتیک و له گهل هه موو شتیکدا ده بام و ماله کهم ده کهم به حه ره میکی ئەمان، هه رکهس له ده وره یه ر و سه ر و ژیریدا بیت، ریزداره و هه رکهس بو ریزگرتن له من ریزی ماله کهم بگریت، بو ریزی من شیاو ده بیت و هه رکهس خه لکه که ی بترسینیت، ریزی منی نه گرتوه و دراوسینی منی شکاندوه. ماله که ده کهم به یه کهم مانی پیروژ که له ناو دو ئلی مه که دا بینا کراوه و خوا په رسته کان له هر دو ئلی که وه رووی تیده کهن و ده پیا رینهوه. هه رکهس به ره و ئەو ماله بیت و جگه

لەپەرەستین و رەزامەندی من مەبەستی دیکەى نەبیت، میوان و زیارەتکەرى منە و خانەخوئ دەبیت ریز لەمیوانەکەى خوئ بگریت و نیازەکانى بەدى بینیت. ئەى ئادەم، لەبەر ئەوەى کەزیندوویت، مالهە ئاوەدان دەکەیتەو. ئۆمەتەکان و نەتەو و وەچەکان و پیغەمبەرانى داوى تۆ، یەك لەداوى یەك بۆ ئاوەدان کردنەو قوئ هەلەمانن.

دواتر فەرمانى بەئادەمدا بەرەو بیت الحرام بروت و بەدەوریدا بسورپتەو بەهەمان شێو کەفریشتەکانى بینیبوو بەدەروى عەرشدا دەسورپتەو. بیت الحرام کە بۆئادەم پەوانە کرابوو، یاقووتیک یا مروارى بوو.

لەکوپى ئەبان دەگێرنەو: ئەو مالهى پەوانە کرا، یاقووت یا مروارى بوو و کاتیک خواوەند نەتەوئى نوحى بەتۆفانەکە خنکاند، مالهەکەى بۆ ئاسمان بردەو بەلام بناغەکەى مایەو. دواتر شوینەکەى نیشانى ئیبراھیمدا کە سەر لەنوئى نۆژەنى کردەو.

دەلین: ئادەم بۆگوناخەکەى خوئ بەکول دەگريا و پەشیمانى دەربەرى و داواى لەخواوەند کرد بەتۆبەکەى رازى بیت و گوناخەکەى ببەخشیت. پاشماوئى ئەم گێرانهوئە لەگێرانهوئەوئەیکە دایە کە لەکوپى عباس دەگێرنەو و دەلینت: ئادەم بەخواوەندى وت: پەرودرگارا، مەگەر منت بەدەستى خوئ نەئافراندا؟

فەرموئى: بۆنا.

وتى: پەرودرگارا، مەگەر لەروئى خوئ بەمن نەبەخشى؟

فەرموئى: بۆنا.

وتى: پەرودرگارا، مەگەر لەبەهەشتى خوئ جیگەت نەکردمەو؟

فەرموئى: بۆنا.

وتى: پەرودرگارا، مەگەر رەحمەتى تۆ بەسەر توپەئى تۆدا زال نییە؟

فەرموئى: بۆنا.

وتى: ئەگەر تۆبە بکەم و پەشیمانى خۆم دەربێم، من بۆ بەهەشت

دەگەرینیتەو؟

وتى: بەئى.

کۆری عەباس دەلیت: مەبەست لەوتارەکە ی خاوەند کەفەرمووی: و ئادەم لەخواوەندی خۆی، وشەکان فێر بوو و بەتۆبەکە ی رازی بووین)) ئەمەیه.

لەحەسەن دەگێرنەووە کە ئادەم و حەوا ئەم وشانەیان هێنایە سەر زمان کە لەقورئانیشدا ئاماژە ی پێدراو: پەروردگارا، ئێمە ستممان لەخۆمان کرد، ئەگەر ئێمە نەبەخشیت و بەزەییەت بەئێمەدا نەییتهو، لەزیانکاران دەبین.

هەر وەها لەکۆری عەباس دەگێرنەووە کە کاتێک ئادەم لەبەهەشت دابەزی، حجر الاسودی لەگەڵ خۆی هێنا کە لەبەفر سپیتر بوو. ئادەم و حەوا دوسەد ساڵ بۆ نیعمەتەکانی بەهەشت گەڕیان و چل رۆژ نەخواردیان و نەخواردیانەو. دواتر دەستیان بەخواردن و خواردنەووە کرد و لەو کاتەدا لەسەر کێوی بوز بوون کە ئادەم لەوی دابەزی و یەک سەد ساڵ لەحەوا نزیک نەکەوتەو.

باوکی یەحیا دەلیت هاوری لەگەڵ موحامید لەمسجد الحرام دانیشتبووین و بەمنی وت: ئەمە دەبینیت؟

وتم: بەردی رەش؟

وتی: تۆ بەمشێووە گومان دەکەیت.

وتم: مەگەر بەرد نییە؟

وتی: سویند بەخوا کۆری عەباس پێی وتم ئەوە یاقوتیکی سپی بوو کە ئادەم لەبەهەشتەو هێنای و فرمیسکی خۆی پێ دەسپری. فرمیسکی ئادەم لەکاتی هاتنەدەرەووەی لەبەهەشت تا کاتی گەرانەووەی بۆ بەهەشت بۆ ماووەی دو هەزار ساڵ وشکی نەکرد.

وتی: ئەو بۆرەنگەکە ی رەش بوو؟

وتی: لەرۆژگاری جاهلیت(نەزانی) ئەو ژنانە ی لەسووپی مانگانەدا بوون، دەستیان لێ دەدا.

ئادەم مەبەستی پۆشتن بەرەو بیت الحرامی کرد و بەدەوریدا سووڕایەووە و ری و رەسمەکانی بەجێهێنا. لەعەرەفات حەوای بینی و لەگەڵ ئەو بۆ هیند گەرایەووە. شەو و رۆژیان لەئەشکەوت بەسەر دەبرد و خاوەند فریشتەیهکی نارد تا فێریان بکات چۆن خۆیان دابپۆشن. دەلێن پۆششی ئەوان لەیستی بزن و مەر و ئاژەلە

د پرند هکان بوو .

دواتر خواوهند له عهرفه دهستی له پشستی ئاده مدا و نه وه و نه بیره کانی نه وی  
هینایه دنیا که وه ک میرووله له دنیا دا بلا و بوونه وه . په یمانی لی و هرگرتن و نه وانی  
کرده شایه تی خو ی و فرمووی : مه گهر په روه ردگاری ئیوه نیم ؟

وتیان : بوئا ؟

وتاری خویه که ده فرمیت :

( و اذ اخذ ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و اشهدم علی انفسهم الست

بربکم قالو بلی ،

واتاکه ی : کاتیک په روه ردگاری تو له مناله کانی ئادم له پشستی نه وان نه ژادی  
نه وانی دروست کرد و نه وانی کرده شایه تی خو یان که مه گهر من په روه ردگاری  
ئیوه نیم ؟ وتیان : بوئا )

له کوپی عه پاس ده گپړنه وه که خواوهند ئاده می دابه زاند و له عهرفه دهستی  
له پشستی نه ودا و هه موو نه و که سانه ی تا روژی کوتایی ده یه نایه دنیا ، هینایه  
دنیا ، نه وسا فرمووی : مه گهر من په روه ردگاری ئیوه نیم ؟

وتیان : بوئا .

دواتر پینوس ، هه مووی نه وه ی نووسی که تا روژی کوتایی ده بیت ، رو بادات .  
هه روه ها له و ده گپړنه وه که کاتیک خواوهند ئاده می ئافراند ، وه چهی نه وه ی  
وه ک میرووله له پشستی وه ده رینا و له سر دوو دهستی داینا . به که سانی سر  
دهستی راستی فرموو : ((پرؤنه به هشت)) و به که سانتری فرموو : ((پرؤنه  
جه هه ننه م و من ترسم نییه .))

وتیان : بو . دهسته یه ک به دل وتیان و دهسته یه ک له رووی خو یار نیزیه وه .

## وتار سەبارەت بە رووداوەکانی دەورانی ئادەم دوای ھاتنەدەرەووی لەبەمەشت

یەكەم رووداو ئەوە بوو كە قابیل كۆپی ئادەم براكەى خۆی ھابیلی كوشت. زاناکانی شارەزای ھەدیس سەبارەت بە ناوی قابیل بۆچوونیان جیاوازە. دەستەيەك وتوویانە ئەو قین كۆپی ئادەمە و دەستەيەك دەئین قاین كۆپی ئادەم و دەستەيەك دەئین قاین و دەستەيەك دەئین قابیل. ھەرۆھا سەبارەت بە كوشتنی ھابیل بۆچونەکانیان جیاوازە.

لەكۆپی مەسعود و دەستەيەك لەھاوەلانی پینغەمبەر(د.خ) دەگێرنەو، ھەر كۆپێك كەبۆ ئادەم دەھاتە دنیا، كچێكى لەگەڵدا بوو. كۆپی ئەم سكە لەگەڵ كچی سكێكى دیکە پەيوەندی ھاوسەرگى دەبەست تا ئەووی دو كۆپ ھاتنە دنیا بەناوی ھابیل و قابیل. قابیل وەرزیڕ بوو و ھابیل ناژەلدار. قابیل گەرەتر و خوشكێكى بوو جوانتر لەخوشكى ھابیل. ھابیل دەيوست لەگەڵ خوشكەكەى قابیل پەيوەندی ھاوسەرى گىرى بېستیت بەلام ئەو رازى نەبوو و وتى خوشكى منە و لەگەڵ من ھاتۆتە دنیا و لەخوشكەكەى تۆ جوانترە و دەبیت بەمن بگات. باوك فەرمووی بىكاتە ھاوسەرى ھابیل بەلام رازى نەبوو. ھەردووكیان قوربانیان بۆ خوا بەرز كردهووە تا ئاشكرا بىت كام یەك بۆھاوسەرى كچەكە شیاوترن. لەو كاتەدا ئادەم نامادە نەبوو و پۆشتبوو بۆ مەككە تا زیارەتى مالى خوا بگات.

خواوەند بەئادەمى فەرموو: دەزانى من لەزەوى مالىكم ھەيە؟

وتى: ئەى خوايە، نا

فەرمووی: مالى من لەمەككەيە، بپۆ بۆ ئەوى.

ئادەم بەئاسمانى ووت: چاودىرى كۆپەكانى من بكە. ئاسمان رازى نەبوو. بەزەوى وت و رازى نەبوو. بەكۆپەكانى وت و رازى نەبوو. بەقابیلی وت. وەلامى دايەو: بپۆ و كاتێك دەگەريیتهو، منالەكانى خۆت بەشپۆھەيەك دەبىت كەرەزامەندى تۆى بەدواوە دىت.

كاتێك ئادەم پۆشت، قوربانیان بەرز كردهووە.



قابیل شانازی بەسەر ھابیلەوہ کرد و وتی: من بۆ ئەو شیائوترم، ئەو خوشکی منە و من لەتۆگەرەتر و جیگری باوکم.

کاتیئێ قوربانیان بەرز کردەوہ، ھابیل بەرخینکی قەلەوی ھینا بوو و قابیل دەسکەیک گەنم و چلینکی گەرەوی تیا بوو و لەیەکی سوو و خواردی. ناگرات و قوربانییەکی ھابیلی سوتاند و قوربانییەکی قابیل مایەوہ. قابیل تۆرەبوو و وتی: تۆ دەکوژم تا نەبیته ھاوسەری خوشکەگەم.

ھابیل وتی: خوا قوربانی لەخۆپاریزان وەر دەگریت، ئەگەر دەستدریژی بکەیتە سەر من بەمەبەستی کوشتنم، من ئەو کارە ناکەم بۆ کوشتنی تۆ. بەلام قابیل مەبەستی کوشتنی براکەیی کرد و بەدوای ھابیلدا دەگەرا تا بیکوژیت. ھابیل بۆ لووتکەیی کێوھکان ھەلات و رۆژیک مەرۆمالاتەکەیی لەکیویکدا دەلەوہراند. قابیل لەکاتی خەو لیئی نزیک کەوتەوہ و بەردینکی ھەنگرت و سەری ئەوی شکاند کەمرد. ئەوی لەسەر زەوی بەجیھێشت و نەیدەزانی چۆن دینی بکات. خواوہند دوو قەلەرەشی پەوانە و شەریان لەگەڵ یەک کرد و یەکیان ئەوی دیکەیی کوشت و گۆرینکی ھەلکەند و خۆلی کردە سەر و کاتیئێ قابیل ئەمەیی بینی، وتی، ھاوار لەمن نەتوانی وەک ئەم قەلەرەشە بێم و جەستەیی براکەم بەخاک بسپیژم.

خواوہند فەرموویەتی: خواوہند قەلەرەشینکی پەوانە کرد کەزەوی ھەلکەند و نیشانیدا چۆن جەستەیی براکەیی لەژێر خاکدا دینی بکات.

دواتر ئادەم گەرایەوہ و زانی کەکوپەکەیی براکەیی خۆی کوشتوہ.

خواوہند فەرمووی: ئەو ستەمگەر و نەزان بوو. یانی قابیل کەئەمانەتی ئادەمی لەئەستۆ گرت، بەلام منالەکانی نەپاراست.

دەستەیکەیی دیکە بەمشێوہ دەلین کەئادەم لەھەر سکینک لەھوا کچ و کوپینکی دەبوو و کچەکەیی دەدا بەکوپی سکەکەیی دیکە.

عەبدالله کوپی عوسمان دەلینت: لەگەڵ سەعید کوپی جوبەیر سەرقال بووین و ئەو پشنتی بە بازووی من بەستبوو، کاتیئێ لەمالی سەموورەیی خوری فرۆش نزیک کەوتینەوہ، وەستا و ئەم وتارەیی لەکوپی عەباس گێرایەوہ: پەوا نەبوو ژن ببیتە ھاوسەری برا دوانەکەیی خۆی و دەبوایە کینک لەبراکانی دیکەیی ئەو بکاتە

هاوسەر. ژنیکی جوان هاته دنیا و ژنیکی ناشیرین و برای ژنه ناشیرینهکه وتی:  
تۆ خوشکهکەت دەکهیتە هاوسەری من و من خوشکهکەم دەکەمە هاوسەری تۆ.  
وتی: من بۆ خوشکهکەم شیاوترم.

قوربانیان هینا و لەخواوەنی مەرەکه وەرگیرا و قوربانی کەسی وەرزیڕ  
وەرئەگیرا. مەرەکه بەهەمان شینۆه لای خواوەند مایهوه تا ئەوی کردە قوربانی  
ئیسحاق و لەسەر ئەم بەردە لای مائی سەموورەیی خوری فرش کەلای راستی  
تۆیه، قوربانی کرا.

کۆپی ئیسحاق لەدەستەیهک لەزاناکانی ئەهلی کتیب دەگیریتەوه کەئادەم  
لەبەهەشت پێش ئەنجامدانی گوناخەکه، لەهەوا نزیک کەوتەوه کەبەقین و  
خوشکهکەیی دووگیان بوو، تووشی خوینبەر بوون نەبوو و لەکاتی منال بوون  
نازاری پینەبرا و خوین نەبینرا چونکە بەهەشت پاک و خاوینە. کاتیک  
لەدارەکیان خوارد و گوناخەکیان ئەنجامدا و بۆ زەوی دابەزین و ئارامیان گرت،  
ئادەم لەهەوا نزیک کەوتەوه کەبەهابیل و خوشکهکەیی دووگیان بوو، مژدی دەکرد  
و لەکاتی منال بوون نازاری زۆری پێبرا و خوین بینرا. هەوا بەو شینۆهیی باسی  
دەکن لەهەموو سکیک کۆرپیک و کچیک دەهینایە دنیا و بۆ ئادەم چل منالی کۆر  
و کچی هینایە دنیا بەبیست سک. پیاو لەگەل هەر کام لەخوشکهکانی خۆی  
دەیتوانی پەییوەندی هاوسەری گیری ببەستیت جگە لەدوانەکەیی خۆی، چونکە  
بۆ ئەو حەلال نەبوو و ژنانی ئەو رۆژگارە هەموویان خوشکیان بوون و دایکان  
هەوا.

هەروەها کۆپی ئیسحاق لەزاناکانی ئەهلی کتیب دەگیریتەوه کە ئادەم  
بەقینی (منالەکەیی خۆی) فەرموو کەدوانەکەیی خۆی بکاتە هاوسەری هابیل و  
بەهابیلی فەرموو خوشکه دوانەکەیی خۆی بکاتە هاوسەری قابیل. هابیل رازی بوو  
بەلام قین نا و خوشکهکەیی هابیلی نەویست و خوشهکەیی خۆی بەهابیل نەدا و  
وتی: ئیمە لەبەهەشت لەدایک بووین و ئەمانە لەسەر زەوی. من بۆ خوشکهکەیی  
خۆم شیاوترم.

دەستەیهک لەزاناکانی ئەهلی کتیب وتویانە خوشکهکەیی قین زیاد لەراە جوان

بوو و نهیویست بیکاته هاوسه‌ری براکه‌ی و مه‌به‌ستی نه‌وی کرد بیکاته هاوسه‌ری خوی. ته‌نیا خوا ده‌زانیّت چۆن بوو.

باوک وتی خوشکه‌که‌ی بوّ نه‌و حه‌لال نییه و قین به‌مه رازوی نه‌بوو و باوک وئو. کزرم قوربانی بینه و هابیلیش به‌همان شیوه، خوا به‌قوربانی هر که‌سیک رازی بیت، نه‌و بوّ کچه‌که شیاو‌تره. قین وهرزیر بوو و هابیل ناژه‌لدار. قین گه‌نمی هیئا و هابیل به‌رخیک و به‌وته‌ی ده‌سته‌یه‌ک مانگایه‌ک. خواوه‌ند ناگرکی سپی ره‌وانه کرد که‌قوربانی هابیلی خوارد و قوربانی قینی هیئسته‌وه. خواوه‌ند به‌مشیویه ره‌زامه‌ندی خوی له‌سهر قوربانیه‌که نیشان دهدا. کاتیک خواوه‌ند به‌قوربانیه‌که‌ی هابیل رازی بوو و خوشه‌که‌ی قین ده‌بوه هاوسه‌ری، قین توپه و شه‌یتان به‌سهریدا زالّ بوو. شوین براکه‌ی خوی که‌وت و کوشتی. خواوه‌ند داستانی ئه‌وانی له‌قورپان بوّ محهمه‌د باس کردووه و ده‌فه‌رمیت: (هه‌والی دو کوپه‌که‌ی ئاده‌م بوّ نه‌وان (ئه‌هلی کتیب) بخوینه‌ره‌وه نه‌و کاته‌ی قوربانیان هیئا و له‌یه‌کیان وهرگیرا و هتد...)

ده‌نیّت: کاتیک نه‌وی کوشت، سه‌ریسورما و نه‌یزانی چۆن جه‌سته‌که‌ی بشاریته‌وه و خواوه‌ند قه‌له‌ره‌شه‌یه‌کی ره‌وانه کرد که زه‌وی هه‌لکه‌ند و نیشاندیدا چۆن جه‌سته‌ی براکه‌ی دفن بکات. نه‌و به‌پینی داستانه‌که‌ی قورپان وتی: ((هاوار له‌من نه‌متوانی هاوشیویه ئه‌م قه‌له‌ره‌شه به‌م و جه‌سته‌ی براکه‌ی خۆم دابشارم.)) تا نه‌وی که‌ده‌لیّت: ((و دوا‌ی نه‌وان زۆر له‌وان له‌سهر زه‌وی سته‌مکاران بوون)

ده‌لیّت: به‌گومانی ئه‌هلی ته‌ورات کاتیک قین هابیلی برای خوی کوشت، خواوه‌ند پینی فه‌رموو: براکه‌ت هابیل له‌کوئییه؟ وتی: نازانم، من پاسه‌وانی نه‌و نه‌بووم.

خواوه‌ند فه‌رموی: خوینی براکه‌ت له‌زه‌وییه‌وه هاوار ده‌کات، نه‌و زه‌وییه‌ی ده‌می کرده‌وه و خوینی براکه‌ی تۆی قووتدا، به‌نه‌حله‌تت ده‌کات. کاتیک له‌سهر زه‌وی کار ده‌که‌یت، هیچ به‌ره‌میکیّت پی نابه‌خشیت و له‌سهر زه‌وی به‌رده‌وام ترسا و سه‌رگه‌ردان ده‌بیت.

قین وتی: گوناچه‌که‌ی من گه‌وره‌تر له‌وه‌یه بمبه‌خشیت و من له‌م سه‌رزه‌مینه و

له خوټ دوردده خه یته وه و به رده وام له سهر زهوی ترساو و سه رگه ردان ده بم و هه رگه س بمبیینت، ده مکوژیت.

خواوه ند فرموی: به مشیوه نابیت که هه ر که س که سیک بکوژیت، له جیاتی که سیک جهوت سزا نابیینت به لام هه رگه س قین بکوژیت، جهوت سزا ده دریت. خواوه ند قینی کردبوه هیمایه ک و نهیده ویست هه رگه س بیبیینت، بیکوژیت و قین لای خواوه ند له روژهلای ته به هه شتی عه دن روشت.

ده سته یه کی دیکه وتویانه هوکاری کوشتنه که نه وه بوو که خواوه ند فرموی قوربانی بینن و قوربانی یه کیان وه رگرا و له ویترا. نه وه که سه ی قوربانیه که ی وه رنه گرا، براکه ی خوئی کوشت.

#### ناماژهدان به بیژهری نه م وته یه

له عه بدالله کوری عومه ر ده گپرنه وه که دوو کوپه که ی نادم قوربانیا ن هینا و له یه کیان وه رگرا و له ویتریان نا. یه کیان وه رزیر و نه ویتریان ناژهدار. فرمانیا ن پیدرا قوربانیه کانی خویا ن بینن. ناژهدار باشتیرین و قه له وترین مه ری خوئی به دلخواز هه لگرت و وه رزیر خراپترین به ره می خوئی و نابه دل. خواوه ند به قوربانی ناژهدار رازی و قوربانی وه رزیری وه رنه گرت و داستانه که به وه کوئی هات که له قورباندا باسی کراوه.

ده لیت کوژاو به هینتر له بکوژ بوو به لام نه یویست ده سترینژی بکاته سه ر براکه ی.

ده سته یه کی دیکه وتاره که ی کوری عه باسیان دوباره کردو ته وه که ده لیت: به شیه یه ک بوو که هیچ نیازمه ندیک نه بوو تا خیری پی بکن به لکو قوربانیا ن ده برد. روژیک دو کوپه که ی نادم پیکه وه بوون و وتیان: (باشتره قوربانی به یین)) و کاتیک که سیک قوربانی ده برد و خواوه ند لئی رازی ده بوو، ناگریکی ده نارده که قوربانیه که ی ده خوارد و نه گه ر رازی نه ده بوو، ناگره که ده کوژایه وه. قوربانیا ن برد، یه کیان ناژهدار بوو و نه وی دیکه یان وه رزیر. ناژهدار باشتیرین و قه له وترین

مەپرى خۆى برد و ئەوى دىكەيان بەرھەمى كشتوكالى خۆى. ئاگر ھات و مەپرەكەى خوارد و بەرھەمى كشتوكالىيەكەى بەجىھىشت. كورى ئادەم بەبراكەى وت: تۆ دەپۆيتە ناو خەلك و دەزانن كە قوربانىت ھىنا و لەتۆ وەرگىرا و قوربانىيەكەى من وەرەنگىرا. سۆيىند بەخوا نايىت خەلك تۆ لەمن بەباشتر بزانن. تۆ دەكۆژم. براكەى وتى: گوناحى من نىيە، خوا قوربانى لەخواپەرستان وەرەگىرئت. دەستەيەكى دىكە وتويانە بەسەرھاتى ئەم دوپپاوه و قوربانى لەسەردەمى ئادەم نەبوو. ئەم دوپپاوه لەبەنى ئيسرائىل بوون و وتويانە يەكەم كەس كەس كە لەسەر زەوى مرد، ئادەم بوو. پىش ئەو كەس نەمرد.

#### ئامازەدان بە بېژەرى ئەم وتەيە

لەكەسەن دەگىرپنەوه كە ئەو دوپپاوه لەقورباندا ناويان ھاتووھ و خواوھند سەبارەت بەوان فەرمووى: ((بەسەرھاتى دوکوپرەكەى ئادەم بەراستى بۆ ئەوان بخوینەرەوه)) لەبەنى ئيسرائىل بوون كوپرەكانى ئادەم خۆى نەبوون. چوونكە قوربانى لەناو مئالەكانى ئيسرائىلدا بوو و ئادەم يەكەم كەسە كەمرد.

دەستەيەكى دىكە وتويانە ئادەم يەك سەد سال دواى ھاتنە خوار لەبەھەشت لەگەل ھەوا نزيكى كرد كە قابىل و خوشكە دوانەكەى ھىنايە دنيا و دواى ئەوھ ھابىل و خوشكەكەى (قولیما) بەيەك سك ھىنايە دنيا. كاتىك گەرە بوون، ئادەم مەبەستى ئەوھى كرد خوشكەكەى قابىل بكاتە ھاوسەرى ھابىل. قابىل رازى نەبوو لەبەر ئەمە قوربانىيان ھىنا كە خواوھند بەقوربانىيەكەى ھابىل رازى و قوربانىيەكەى لەقابىل وەرەنگرت. قابىل رژدى بەبراكەى برد و ئەوى لەسەر گەردنەى ھەرا كوشت و دەستى خوشكەكەى يانى قولیماى كرد و لەكۆپەكە ھاتەخوار و بۆ سەرزەمىنى عەدەن رايكرد كە لەولاتى يەمەنە.

لەكوپرى عەباس دەگىرپنەوه كاتىك قابىل براكەى خۆى ھابىلى كوشت، دەستى خوشكەكەى گرت و لەكۆپى بوز ھاتەخوار. ئادەم بەقابىلى وت: بېرۆ چوونكە بەردەوام ترسا دەبىت و لەلايەن ھىچ كەسىكەوھ ئەمانت پى نابەخشىرئت.

به‌شیوه‌یه‌ک بوو هر که‌سیک له‌مناله‌کانی که‌لای نه‌و تیپه‌ری ده‌کرد، به‌ردیکی تی ده‌گرت. کوریکی قابیل که‌کویر بوو، هاوری له‌گه‌ل کوره‌که‌ی خوی لای نه‌و تیپه‌ری کرد و‌کویر به‌باوکه کویره‌که‌ی خوی وت: نه‌مه باوکی تو قابیله. کویره‌که به‌ردیکی له‌باوکیدا و کوشتی و کوره‌که پینی وت: باوه گیان. باوکی خوت کوشت. مشتیکی له‌کوره‌که‌یدا و نه‌ویشی کوشت و وتی: هاوار له‌من: باوکم به‌به‌رد کوشت و کوره‌که‌م به‌مشت.

له‌ته‌ورات باسی کراوه که‌هابیل سی ساله بوو کاتیک کوژرا و قابیل ته‌مهنی بیست و پینج سال بوو کاتیک براکه‌ی خوی کوشت.

وتاری راست لای من نه‌وه‌یه که‌منالی نادم که‌خواه‌ند فرمووی براکه‌ی خوی کوشت، منالی نادم خویته‌ی چونکه به‌لگه له‌به‌رده‌ستایه که‌به‌مشیه‌یه‌و له‌عبدالله ده‌گیرنه‌وه که‌پینغه‌مبه‌ر(د.خ) فرمووی: هرکه‌س به‌ستم بکوژریت، شتیک له‌گوناحه‌که‌ی له‌نه‌ستوی یه‌که‌م مناله‌که‌ی نادمه چونکه یه‌که‌م جار ره‌سمی کوشتنی هینایه کایه‌وه. ناماژهیان به‌گیرانه‌وه‌یه‌کی دیکه له‌پینغه‌مبه‌ر به‌م ناوهرۆکه داوه. نه‌م گیرانه‌وه‌یه نه‌وه‌مان نیشان دهدات که‌ئو دو که‌سه که‌به‌سه‌ره‌اتیان له‌قورن‌اندا باسی لیوه‌کراوه، کوره‌کانی نادم خوی بوون چونکه گومانی تیانییه نه‌گه‌ر به‌مه‌مان شیوه که‌حه‌سه‌ن ناماژهی پیداو له‌مناله‌کانی ئیسرائیل ده‌بوون. نه‌وه‌ی براکه‌ی خوی کوشت، یه‌که‌م که‌س نه‌ده‌بوو که‌ره‌سمی کوشتنی هیناییته کایه‌وه له‌به‌ر نه‌وه‌ی پیش مناله‌کانی ئیسرائیل کوشتن له‌ناو مناله‌کانی نادم له‌نارادا بووه.

نه‌گه‌ر بلین: چ به‌لگه‌یه‌کتان هیه بو نه‌وه‌ی بلین کوپی نادم بوون و له‌مناله‌کانی ئیسرائیل نه‌بوون؟

ده‌لیم: زانیان و شاره‌زیانی چه‌دییسی ئومه‌ته‌که‌ی ئیمه له‌مباروه بو‌چوونه‌کانیان جیاواز نییه که‌واته وته‌ی نه‌و که‌سه‌ی ده‌لینت له‌مناله‌کانی ئیسرائیل بوون، ناراسته.

ده‌لین کاتیک قابیل هابیلی برای کوشت، نادم بو‌ی گریا.

له‌عه‌لی کوپی نه‌بی تالب ده‌گیرنه‌وه که‌کاتیک کوپی نادم براکه‌ی خوی

کوشت، ئادهم بۆی گریا و شیعریکى به عه ره بى وت، بهم ناوهرۆکه: سه رزه مین و خه لکه کانی گوڤان و په رنگى زهوى رهش و قیزه ون بوو. تامه کان و رهنگه کان گوڤان و فراوانى له سه ر زهوى کوچى کرد.

و به شیعریکى عه ره بى بهم ناوهرۆکه وه لأمى درایه وه: باوکی هابیل! هه ردووک کوژران و زیندوویش وهك مردوو سه رى بپراوه و له و خراپه ی کردى، به رده وام ده ترسیت و هاوار ده کات.

ده لئین: حه وا له ئادهم سه د و بیست سکی کرد که یه که میان قابیل و خوشکه که ی بوون و دوایینیان عه بدولمه غیس و خوشکه که ی دایکی ئەلمه غیس بوو. کوپى ئیسحاق به هه مان شیوه که پیشتر ئاماژه مان پیندا، وتوویه تی که هه مموو مناله کانی حه وا له ئادهم چل کچ و کوڤ بوون به بیست سک و ده لئیت ناوی ده سته یه کیان به ئیمه گه یشتوو و ناوی ده سته یه کیان نازانین.

هه ره ها له کوپى ئیسحاق ده گێر نه وه که ناوی بیست و پینچ پیاو و چوار ژن له مناله کانی ئادهم به ئیمه گه یشتوو و له وان قین و خوشکه که ی، هابیل و لیوزا، ئەشوس و کچی ئادهم و خوشکه که ی، شیس و خوشکه دوانه که ی و هه روره و خوشکه که ی که له ته مه نی سه د و سی سالدایا هاتن، ئە یاز کوپى ئادهم و خوشکه دووانه که ی، بالغ کوپى ئادهم و خوشکه که ی، ئە ساسی کوپى ئادهم و خوشکه که ی، تۆبه کوپى ئادهم و خوشکه که ی، به نان کوپى ئادهم و خوشکه که ی، شه بونه کوپى ئادهم و خوشکه که ی، حه یان کوپى ئادهم و خوشکه که ی، زه رابیس کوپى ئادهم و خوشکه که ی، هه ده ر کوپى ئادهم و خوشکه که ی، یه حود کوپى ئادهم و خوشکه که ی، سه ندال کوپى ئادهم و خوشکه که ی و بارق کوپى ئادهم و خوشکه که ی. هه مموو کوڤه کانی ئادهم خوشکیکی دوانه یان هه بوو.

زۆریه ی زانا و شاره زایانی فارسی گومان ده که ن کیومه رس هه مان ئادهمه و ده سته یه کیان وتوو یانه که نه و کوپى ئادهم و حه وایه و ده سته یه کیان سه به رت به ر ئاماژه یان به بابه تی ئەوتوداوه که ئاماژه دان پینان ده بیته هۆی درێژدانپری له م کتیبه دا و بۆیه چاوپۆشیمان لیکرد چونکه مه به سته ئیمه له م کتیبه دا گێرانه وه ی به سه ره اتی پاشاکان و رۆژگاری ئەوانه و جیاوازی که سه کان سه به رت

بەباو و باپیرانی پاشاكانى خۇيان مەبەستى ئەم كۆتۈپە نىيە و ئەگەر لەمبارەوہ سووكە ئامازەيەك بەبابەتەكە بكەين، بۇ ئەوہيە ئەو كەسەي كەنايناسن، بيناسينين. بابەتى جياوازى نەژادى ئەوان، بابەتى كۆتۈپەكەي ئيمە نىيە.

دەستەيەك لەزاناكانى دىكە (ئەوانەي فارسى نين) ھاوشىوہى فارسەكان كيومەرس بەئادەم دەزانن. سەبارەت بەناوى ئەو لەگەل زانا فارسەكان ھاوپرا بەلام سەبارەت بە تايپەتەندى و حالى ئەو بۇچوونيان جياوازه و دەلین كيومەرس كەفارسەكان بەئادەمى دەزانن، عامر كوپى يافس كوپى نوحە و پياويكى بەتەمەن و سالارى نەتەوہكەي خۇي و لەكىوي دونباوہند لەكىوہكانى تەبەرستان رۇژھەلات نىشتەجى و پاشايەتى ئەو ناوچە و فارسى لەژىر دەستا بوو. ھىزى كيومەرس زيادى كرد و بەكوپەكانى خۇي وت تا دەست بەسەر بابلدا بگرن وبۇ ماوہيەك پاشايەتى ھەموو ناوچەكانيان لەژىر دەستا بوو. كيومەرس پارىزگارى لەھەموو سەرزەمىنەكەي خۇي كرد و بناغەي شار و ديوارەكانى دارشت و سيلاحى كۆكردوہ و ئەسپى دەستەمۇ كرد. لەكۆتايپەكانى تەمەن ستەمگەرى كرده پيشە و ناوى ئادەمى لەخۇي نا و وتى ھەركەس بەم ناوہ بانگم نكات، دەيكۆرم. سى ژنى كرده ھاوسەرى خۇي و منالەكانى بەمشىوہيە فراوان بوون و مارى كوپەكەي و ماريانەي كچى لەكۆتايپەكانى تەمەنى ئەو ھاٹنەدنيا. زۆرى ئەوان خۇش بوويست و لەپيشى پى بەخشين. لەبەر ئەمە پاشاكان لەمنالەكانى ئەمانن و پاشايەتى ئەو فراوان و گەورە بوو.

ليرەدا ئامازەمان بە بەسەرھاتى كيومەرسدا لەبەر ئەوہى زاناي نەتەوہكان كۆكن لەسەر ئەوہى كەكيومەرس باوكى فارسەكانە بەلام كۆك نين كەنەو ئادەم بوپيت يا نە. بەلام لەگەل ئەوہيشدا پاشايەتى خۇي و منالەكانى لەسەرزەمىن و كويستانەكانى رۇژھەلات بەردەوام بوو تا رۇژگارى عوسمان كوپى عەفان كەيەزدگيرد كوپى شەمريار (لەنەوہكانى ئەو) لەمەرو كوژرا.

میزروى سالنەكانى رابردووى جىهان لەرووى ژيانى پاشاكانيان ئاساتر و رووتر لەپاشايەتى نەتەوہكانى دىكەيە چوونكە لەو نەتەوانەي بۇ ئادەم تەگەپنەوہ، جگە لەوان نەتەوہيەكى دىكە لەئارادا نەبووہ كەپاشايەتيان بەردەوام



و په یوه ست بووینت و پاشایان هبیت تا نهوان له دهوری یهك كۆبكاتوه و له بهر اهر درژمان پشتیوانیان لی بکات و به سهر شه پرکهراندا زال بیت و سته مگر له سته ملیکراو دور بخاتهوه و بۆ کار کردن ناچار و ببیته هوی شکو و مهرنیاں. له بهر نه مه میژوو له روی ژیاڼی پاشاکانی نهوان راستر و رووتره.

ئیمه ماوهی ته مهنی ئادم و ته مهنی مناله کانی نهومان ئامازه پیدا که پیغه مبهری و پاشایه تیان پیپرا، به پیچه وانهی وتاری فارسه کان که گومان ده که نه و کیومه رسه، و به پیی وتاری نهوانه ی که کیومه رس به باوکی فارسه کان ده زانن. هوکاري جیاوازی و ناسازگاری ههردوکیان باس ده که یه به خواستی خوا. به سه رهات هکان تا دورانی ئیستا دریزه پیده دهین.

ئیستا بهروونکردنه وهی ههله ی نهو که سانه سه رقال دهین که گومانیاں کرد ئادم یه که م بوو که له سهر زهوی مرد و داستانی قورپان که فهرمووی: به سه رهاتی دوو کورده که ی ئادم بۆ نهوان بخوینه ره وه. بۆ کورده کانی ئادم خوی ناگیرنه وه.

سه موپره کورپی جهنده ب له پیغه مبهر ده گیریته وه: مناله کانی حهوا به زیندووی نه ده مانه وه. حهوا نه زری کرد نه گهر منالیکی بمینیته وه ناوی ده نیت عهبد حارس. منالیکی به زیندو مایه وه و ناوی نا عهبد حارس و نه مه به پیشنیاری شهیتان بوو.

له کورپی عهباس ده گیرنه وه: حهوا منالی بۆ ئادم ده مینایه دنیا و به ناوی وه که عهبدالله و عوبهیدالله و ناوی هاوشیوه ناوی ده نان به لام ده مردن. ئیبلیس پوشته لای حهوا و ئادم و وتی: نه گهر ناوی مناله کانتان بگورن، به زیندووی ده میننه وه. حهوا کورپیکی هینایه دنیا و ناویان نا عهبد حارس. وتاری خواوهند له مباره وه یه که فهرمووی: (( نه وه که ئیوهی له یه که کس ئافراند )) تا نهو جینگه ی ده فهرمیت: (( و بۆ خواوهند له وهی پیی به خشیبوون، شه ریکیان دانا... )) تا کو تایی نایه که.

له سه عید کورپی جو بهیر ده گیرنه وه: لهروونکردنه وهی نه م نایه ی قورپان که خواوهند ده فهرمیت: (( و کاتیک خواوهند سه نگین بوو، له پهروه دگاری خوینان

ده پارینه وه)) تا ئهو جیگه‌ی ده‌فهرمیت: ((خوا له‌وه‌ی ده‌یکه‌نه شهریکی، له‌پیشتر و گه‌وره‌تره)) وتی: کاتیک حه‌وا به‌یکه‌م منالی خو‌ی دوگیان بوو، پیش ئه‌وه‌ی مناله‌که‌ی بییت، ئیبلیس هاته لای و وتی: ئه‌ی حه‌وا ئه‌وه‌ی چییه له‌سکتایه؟

وتی: نازانم

وتی: له‌کوئوه دیته‌ده‌ر، له‌لوت یا چاو یا گوئچکه؟

وتی: نازانم؟

وتی: ئه‌گه‌ر ته‌ندروست بیته‌ده‌ر، فه‌رمانبه‌ری فه‌رمانه‌کانی من ده‌که‌یت؟

وتی: به‌لی.

وتی: ناوی بنیّ عبد الحارس. ئیبلیس خو‌ی ناوی حارس بوو.

حه‌وا وتی: رازیم. دوا‌ی ئه‌وه به‌ئاده‌می وت: یه‌کیک هاته خه‌وی من و ئه‌مه و

ئه‌وه‌ی پی و تم.

ئاده‌م وتی: ئه‌وه شه‌یتانه، لی بترسه چوونکه ئه‌و دوژمنه‌یه ئیمه‌ی

له‌به‌هشت ده‌رکرد.

دووباره ئیبلیس هاته لای حه‌وا و هه‌مان قسه‌ی دووباره کرده‌وه و حه‌وا رازی

بوو و کاتیک مناله‌که‌ی هینایه دنیا و خواوه‌ند مناله‌که‌ی ئه‌وی به‌ته‌ندروستی

هینایه دنیا، ناوینا عبده‌الحارس و مانای وتاره‌که‌ی خواوه‌ند ئه‌مه‌یه که‌فه‌رمووی:

((بو خواوه‌ند له‌وه‌ی پنیبه‌خشیبون، شهریکیان دانا)) تا ئهو جیگه‌ی

که‌ده‌فهرمیت: ((خواوه‌ند له‌وه‌ی ده‌یکه‌نه شهریکی، گه‌وره‌تر و له‌پیشتره.))

له‌گی‌رانه‌وه‌یه‌کی دیکه‌دا هاتووه: له‌سه‌عید کوری جوبه‌یریان پرسی: ((ئاده‌م

بی باوه‌ر بوو)).

وتی: ((په‌نا بو خوا ده‌به‌م له‌وه‌ی گومان بکه‌م ئاده‌م بی باوه‌ر بووینت. به‌لام

کاتیک حه‌وا له‌کاتی منال بوون نزیک که‌وته‌وه، ئیبلیس پوشته لای و وتی: ئه‌مه

له‌کوئوه دیته‌ده‌ر، له‌لوت یا چاو یا گوئچکه‌ت. ئه‌وی بی هیوا کرد و دواتر وتی:

ئه‌گه‌ر ته‌ندروست له‌دایک بییت. به‌م گی‌رانه‌وه‌یان زیاد کرده‌وه که ((ئه‌گه‌ر زیانت

لی نه‌دات و نه‌تکوژیت، گو‌ی له‌فه‌رمانه‌کانی من ده‌گریت؟))

وتی: به‌لی.

وتی: ناوی بنی عهبد الحارس. حهوا ئه و کاره‌ی کرد و ئیبیلیسی له‌ناو نانی مناله‌که‌ی کرده شهریک.

له‌سه‌دی ده‌گیرنه و که‌حه‌وا کوریک‌ی هینایه دنیا و ئیبیلیس پوشته لای ئه‌وان و وتی: ئه‌و وه‌ک به‌نده‌ی من ناو بنین و گهرنه ده‌یکوژم.

ئاده‌م وتی: یه‌کجار گویرایه‌نی فرمانه‌کانی تۆم کرد و له‌به‌هه‌شت ده‌رکرام. گوینی له‌قسه‌کانی شه‌یتان نه‌گرت و ناوی مناله‌که‌ی نا عه‌بدولره‌حمان. شه‌یتان به‌سه‌ریدا زال بوو و کوشتی و حه‌وا جاریک‌ی دیکه دووگیان بوو و کاتیک مناله‌که‌ی هینایه دنیا، ئیبیلیس وتی: وه‌ک به‌نده‌ی من ناوی بنی، وه‌گهرنه ده‌یکوژم.

ئاده‌م پیی وت: جاریک گویم له‌فرمانی توگرت و له‌به‌هه‌شت ده‌رکرام. گوینی له‌قسه‌کانی نه‌گرت و ناوی مناله‌که‌ی نا سانش و ئیبیلیس ئه‌ویشی کوشتی و کاتیک منالی سییه‌م هات، ئیبیلیس به‌وانی وت: ئیستا که‌ناتوانن ببنه پرکه‌به‌ری من، ناوی بنین عه‌بدئه‌لحارس چونکه ناوی ئیبیلیس حارس و له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌هۆی سه‌رسورمانه‌وه، کاروباره‌کانی له‌ده‌ستا نه‌ما، به‌ئیبیلیس ناوی ده‌رکرد و مانای وتاره‌که‌ی خواوه‌ند که‌ده‌فرمیت: بۆ خواوه‌ند له‌وه‌ی پیی به‌خشیبوون، شه‌ریکیان دانا. ئه‌مه‌یه.

ئه‌م که‌سانه‌ی ئاماژه‌م به‌گیرانه‌وه‌کانی ئه‌واندا و وتووایه‌ پێش مه‌رگی ئاده‌م و حه‌وا چه‌ند منالیکیان مرد و زۆر که‌سی دیکه که‌ئاماژه‌م به‌وته‌کانیان نه‌دا، پێچه‌وانه‌ی وتاره‌که‌ی حه‌سه‌ن بوون که‌ده‌لێت ئاده‌م یه‌که‌م که‌س بوو که له‌سه‌ر زه‌وی مرد.

خواوه‌ند پاشایه‌تی زه‌وی و سه‌لته‌نه‌تی زه‌وی به‌ئاده‌م به‌خشی له‌گه‌ل پێغه‌مبه‌رایه‌تی و ئه‌وی کرده نێردراوی مناله‌کانی خۆی و بیست و یه‌ک سه‌حیفه‌ی بۆ نارده‌ خوار و ئاده‌م هه‌موایانی به‌خه‌تی خۆی نووسی که‌جبره‌ئیل فیری کردبوو.

ئهبوزه‌ری غه‌فاری ده‌لێت: پوشته‌م مزگه‌وت و پێغه‌مبه‌ر(د.خ) به‌ته‌نیا دانیشتبوو، له‌نزیک ئه‌و دانیشتم، فرمووی: ئه‌ی ئهبوزه‌ر پێیوسته دروود و سلأو

بو مزگهوت بنیرین که بریتیه له دو رکعت نویژ، ههسته و نویژ بکه.

کاتیك نویژم کرد، دانیشتم و وتم: ئەی پیغه مبهەر (د.خ)، فهرمانی نویژت به مندا، به لام نویژ چیه؟

وتی: کهم تا زور نویژی خیره.

ئه بوزهر له گه ل گنرانه وه یه کی دور و دریژ ده لیت: پرسیم، ئەی پیغه مبهەر (د.خ)، ژماره ی پیغه مبههران چهنده؟

فهرمووی: یه کسه د و بیست و چوار ههزار.

وتم: ئەی پیغه مبهەر (د.خ)، له ناو ئەمان چهنده کهسیان نیردراو بوون؟

فهرمووی: سینسه د و سیانزه کسه که دهسته یه کی چاکه کار بوون.

وتم: ئەی پیغه مبهەر (د.خ)، یه که میان کی بوو؟

فهرمووی: ئاده م.

وتم: ئەی پیغه مبهەر (د.خ)، ئاده م پیغه مبهیری نیردراو بوو؟

فهرمووی: به لئی، خواوه ند ئەوی به دهستی خوی ئافران د و له روحی خوی

پیبه خشی و له گه ل ئەو قسه ی کرد.

ههروه ها له نه بوزهر ده گنرنه وه که له پیغه مبهرم پرسی: ئەی پیغه مبهەر (د.خ)،

ئاده م پیغه مبهەر بوو؟

فهرمووی: به لئی، پیغه مبهەر بوو و خواوه ند رو به روو قسه ی له گه ل کرد.

ده لین له و شتانه ی خواوه ند بو ئاده می رهوانه کرد، ریز گرتنی مردار و خوین

و گوشتی به راز و پیته کانی ئالفابیت بوو که له بیست و یه ک وه ره قه دا بوو.

### وتار سه بارهت به هاته دنيايشيس له جه وَا

کاتیک سهد و سی سال له ته مهنی ئادهم تیپه پری و نهمه په نجا سال دواي کورژانی هابیل به دهستی قابیله، جه وَا شیسسی هینایه دنيا. نه هلی ته ورات ده لین: شیسس ته نیا و بی دوانه هاته دنيا و مانای شیسس لای نه وان هبه الله یه، یانی له جینگه ی هابیل هاتوته دنيا.

له کوری عه باس ده گپړنه وه: جه وَا بو ئادهم شیسس و خوشکه که ی حوزرای هینایه دنيا و ناویان نا هبه الله که له هابیله وه وه رگیراوه. کاتیک له دایک بوو، جیره نیل به ئادهمی وت: نهمه هبه الله یه، له جینگه ی هابیل که به عه ره بی شس و به سریانی شات و به عیبری شیسس. ئادهم وه سیه تی خوی لای نه و کرد و کاتیک شیسس هاته دنيا، ته مهنی ئادهم سهد و سی سال بوو.

له محمه مد کوری نیسحاق ده گپړینه وه: کاتیک زه مانای مهرگی ئادهم گه یشت، به هه مان شیوه که وتوو یانه و خوا زاناره، داوای کوره که ی خوی شیسسی کرد و لای نه وه وه سیه تی کرد و کارژیره کانی شه و روژ و دوعا و پارانه وه ی خه لکانی له م کارژیرانه دا فیر کرد که له هر کارژیریک ده بیئت ده سته یه که له خه لکان په ره سستی خاوه ند نه نجام بدن، پیی وت: کوپم، له سهر زه وی توفانیک دروست ده بیئت که بو ماوه ی حه وت سال به رده و امه. وه سیه ته که ی خوی نووسی و شیسس به هه مان شیوه که وتوو یانه: جیگری ئادهم بوو و دواي مردنی ئادهم، سه روه ری به شیسس گه یشت و خاوه ند به هه مان شیوه که له پیغه مبه ر ده گپړنه وه، په نجا سه حیفیه ی بو ره وانه کرد.

نه بوزه ری غه قاری ده لیت: له پیغه مبه رم پرسی: خاوه ند چه ند کتیبی ره وانه کرد؟

فه رمووی: یه که سهد و چوار کتیب و په نجا سه حیفیه ی بو شیسس نارد. نیستا نه ژادی هه موو مناله کانی ئادهم بو شیسس ده گه ریته وه چونکه نه وه ی

هموو مناله‌کانی ئادهم جگه له‌شیس له‌ناوچوووه و کهس له‌وان نه‌ماوه‌ته‌وه. به‌میشویه هموو مناله‌کانی ئادهم، مناله‌کانی شیس.

فارسه‌کان ده‌لین کیومه‌رس، ئادهمه. ده‌لین: کوپکی بوو به‌ناوی مه‌شی که له‌گه‌ل میشانی خوشکی په‌یوه‌ندی هاوسه‌رگیری به‌ست و سیامه‌کی کوپمیشا و سیامی کچ مشا هاتنه‌دنیا و له‌سیامه‌کی کوپی مه‌شا کوپی کیومه‌رس، ئەفرواک و دیس و براست و ئەجره‌ب و ئەوراش هاتنه‌دنیا که‌کوپه‌کانی سیامه‌ک بوون و ئەفری و دزی و به‌ری و ئەوراشی که‌که‌کانی سیامه‌ک و دایکی هه‌موویان سیامی کچی مه‌شی بوو که‌خوشکی باوکیانه. ده‌لین هه‌موو زه‌مین حه‌وت هه‌ریمه و سه‌رزه‌مینی بابل و وشکانی و ده‌ریا که‌خه‌لکان پینی ده‌گه‌ن. یه‌ک هه‌ریمه و خه‌لکه‌که‌ی مناله‌کانی ئەفرواک کوپی سیامه‌ک و منالی مناله‌کانی ئەون. شه‌ش هه‌ریمه‌که‌ی دیکه له‌ده‌ریا و وشکای که‌ناتوانین پینان بگه‌ین: خه‌لکه‌که‌ی له‌وه‌چه‌ی کوپان و کچانی دیکه‌ی سیامه‌که‌ن. ئەفرواک کوپی سیامه‌ک له‌ئەفری کچی سیامه‌ک، هوشه‌نگی پاشای هینایه‌ دنیا که‌بوو به‌جینگری کیومه‌رسی باوه‌گه‌وپینی و یه‌که‌م که‌سه پاشایه‌تی حه‌وت هه‌ریمه‌که‌ی گرته‌ده‌ست. به‌خواستی خوا له‌کاتی خۆیدا ناماژهی پیده‌ده‌ین.

ده‌سته‌یه‌ک گومان ده‌که‌ن: ئەوشه‌نگ کوپی ئادهم و زاده‌ی حه‌وايه، به‌لام هوشامی که‌لبی به‌هه‌مان شیوه‌ که‌لینی ده‌گیرنه‌وه، ده‌لینت: (( بیستومه و خوا زاناره، یه‌که‌م که‌س پاشایه‌تی حه‌وت هه‌ریمه‌که‌ی گرته‌ده‌ست، ئەوشه‌نگ کوپی عامر، کوپی شالخ کوپی ئەرفه‌خشز کوپی سام کوپی نوح بوو. ))

ده‌لینت: فارسه‌کان گومان ده‌که‌ن ئەو دوسه‌د سال‌ دوا‌ی مردنی ئادهم بوو. وه‌ک چۆن بیستومه‌مانه ئەم پاشایه‌ دوسه‌د سال‌ دوا‌ی مردنی نوح هاتۆته‌ سه‌رکار و فارسه‌کان ده‌لین دوا‌ی دوسه‌د سال‌ له‌مردنی ئادهم هاته‌ سه‌ر کار.

ئەم وتاره‌ی هوشامی که‌لبی سه‌لمینراو نییه‌ چوونکه ئەوشه‌نگ پاشا له‌ناو زانیان و شاره‌زیانی نه‌وه‌کانی فارسی، له‌حه‌جاج کوپی یوسف لای موسولمانان ناسراوتره‌ وه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک باوکان و نه‌ژاده‌کانی خۆی باشت له‌که‌سانی دیکه‌ ده‌ناسینت و له‌گفتوگۆ کردن سه‌باره‌ت به‌وان، پینویسته‌ پشت به‌زانیا‌رییه‌کانی

خویان بهستین.

دهسته یهك له ره چه لهك ناسانی فارسی گومان دهكەن نهوشهنگ پاشا هه مان مهلائيله و سیامهك هه مان نهوش باوكی قینانه و مهشا هه مان شیس باوكی نهوش و کیومهرس هه مان ئادهمه. نهگەر بهمشیهو بیت. بی چهند و چوون نهوشهنگ لهسه ردهمی ئادهم پیاویك بووه، چوونكه بهه مان شیوه كه لهکتیبی کوندا هاتوو ته مهنی ئادهم سیسه د و په نجا و نوسال بوو كه مهلائیل، نهردینه كچی براکیل كوری مه حویل كوری خنوح كوری قین، كوری ئادهم هاته دنیا وله کاتی مه رگی ئادهم ته مهنی شه شسه د و نه وه د و پینج سال بوو چوونكه له پیغه مبه ر دهگیر نه وه: ته مهنی ئادهم یهك هه زار ساله.

زاناکانی فارسی گومان دهكەن ماوهی پاشایهتی نهوشهنگ چل سالی خایاند و نهگەر بهمشیهو بیت، دوور نییه پاشایهتی نهو دوسه د سال سال دواى مردنی ئادهم دهستی پیکرد بیت.

## وتار سه باره ت به مهرگی نادم

سه باره ت به ته مهنی نادم و شهوی له کاتی مردن ته مهنی چهنده بوو، جیاوازی  
هه یه:

له نه بو هورهیره ده گپرنه وه: پیغه مبه ر(د.خ) فهرمووی: خواوه ند نادمی  
به دهستی خوی ئافراند و له رۆحی خوی پیبه خشی و فهرمانی به فریشته کاندای  
کورنوشی بۆ به بن، نادم پژی و سوپاسی خوی به جیهینا، خواوه ند فهرمووی:  
خوا رهحمت پی بکات، پرۆ لای فریشته کان و سلأویان لی بکه. نادم پرۆشت و  
وتی: ((السلام علیکم)) و فریشته کان وتیان: (و علیک و رحمه الله). دواتر بۆ لای  
خواوه ند گه پرایه وه و خواوه ند پیی فهرموو: ((نه مه سلأوی تو و مناله کانی تویه و  
له یه کی ده که ن)) نه وسا هه ردو دهستی نهوی گرت و فهرمووی: ((بیگره و  
هه لبرژیره)) نادم وتی: په روه ردگارا، دهستی راستم هه لبرژارد چونکه هه ردو  
دهستی نهو راسته. خواوه ند دهستی راستی خوی کرده وه و روخساری نادم و  
هه موو مناله کانی نهوی تیا بوو، نه جهلی هه ر که سینک لای روخساری دیاری کرا  
بوو، ته مهنی نادم هه زار سال و روخساری دهسته یه ک نوورانی بوو.

نادم وتی: خواوه ندا، نهو نوورانیا نه کین؟

خواوه ند فهرمووی: نهوان پیغه مبه ران و نیردراوانن که بۆ لای بهنده کانم  
په وانه یان ده که م.

له ناو نهوان یه کیان له هه موویان نوورانیتر بوو و ساله کانی ته مهنی له چل  
تینه ده پهری. نادم وتی: ته مهنی ته نیا نه وهنده یه؟ نه وسا وتی: شهست سال  
له ته مهنی من بجه سه ر ته مهنی نهو.

پیغه مبه ر(د.خ) فهرمووی: کاتیک خواوه ند نادمی بۆ به هه شت برد و نه وسا بۆ  
سه رزهوی دووری خسته وه، رۆژه کانی خوی ده بژاردو کاتیک فریشته ی مدرگ هات  
گیانی بستینیت، نادم وتی:

نه ی فریشته ی مهرگ، په له ت کرد.



فریشته‌ی مهرگ وتی: نا، په‌لم نه‌کرد.

ناده‌م وتی: شه‌ست سال له‌ته‌م‌نی من ماوه.

فریشته‌ی مهرگ وتی: هیچ له‌ته‌م‌نی تو نه‌ماوه‌ته‌وه، تو داوات له‌په‌روه‌ردگار

کرد. ئەم شه‌ست ساله به‌کوپه‌که‌ت به‌خشیت.

ناده‌م وتی: داوام نه‌کرد.

پیغه‌مبه‌ر(د.خ) فه‌رمووی: ناده‌م له‌بیری کرد و به‌مشیویه مناله‌کانی ئەو له‌بیر

ده‌کن: ناده‌م حاشای کرد، به‌مشیویه مناله‌کانی ئەو حاشا ده‌کن: له‌و کاته‌وه

خواوه‌ند نوسراوی کرده به‌لگه و شایه‌ت.

له‌کوپری عه‌باس ده‌گیړنه‌وه: کاتیک نایه‌ی (دین) هاته‌خوار، پیغه‌مبه‌ر(د.خ)

سی جار فه‌رمووی: یه‌که‌م که‌سیک حاشای له‌راستیه‌کان کرد، ناده‌م بوو، کاتیک

خواوه‌ند ئەوی ئافراند، ده‌ستی له‌پشتی ئەودا و هه‌موو مناله‌کانی تا روژی

په‌سلان نیشاندا. ناده‌م له‌ناو ئەوان که‌سیکی بینی که‌ئیجگار جوان بوو.

وتی: ئەی په‌روه‌ردگار، ئەمه‌ کام پیغه‌مبه‌ریه‌؟

فه‌رمووی: ئەمه‌ داووده.

وتی: ته‌م‌نی چه‌نده‌؟

فه‌رمووی: شه‌ست سال.

وتی: په‌روه‌ردگار، ته‌م‌نی ئەو زیاد بکه.

فه‌رمووی: نا، مه‌گه‌ر ئەوه‌ی تو له‌ته‌م‌نی خو‌تی پیبیه‌خشیت.

ته‌م‌نی ناده‌م هه‌زار سال و چل سالی به‌داوود به‌خشی. خواوه‌ند له‌مباره‌وه

به‌لگه‌یه‌کی نووسی و فریشته‌کانی کرده شایه‌ت و کاتیک سه‌رده‌می مه‌رگی ناده‌م

گه‌یشت، فریشته‌کان هاتن گیانی بگرن، وتی: چل سال له‌ته‌م‌نی من ماوه‌ته‌وه.

وتیان: ئەو چل سالت به‌کوپه‌که‌ت داوود به‌خشی.

وتی: نه‌مک‌ردوه و نه‌مبه‌خشیوه.

خواوه‌ند نوسراوه‌که‌ی په‌وانه کرد و فریشته‌کان شایه‌تیاندا. دواتر خواوه‌ند

هه‌زار سال ته‌م‌نی به‌ناده‌م به‌خشی و ته‌م‌نی داوودی بو سهد سال دریژ کرده‌وه.

له‌کوپری عه‌باس ده‌گیړنه‌وه، کاتیک خواوه‌ند ناده‌می ئافراند، ده‌ستی له‌پشتی

ئەودا و ھەموو منالەكانى ھاوشىۋەى مىرۋولە نىشاندا. ئەوانى ھىنايە قسە و شاھىتەيان بۇ خۇياندا، روخسارى دەستەيەكى نورانى كرد بەئادەمى فەرموۋ: ئەمانە منالەكانى تۆن، پەيمانىان لىۋەردەگرم كەپەرۋەردىگارى ئەوانم بۇ ئەۋەى شەرىكم بۇ دانەننن و رۇژى ئەوان لەئەستۆى مندایە.

ئادەم وتى: ئەم كەسە نورانىيە كىيە؟

خواۋەند فەرموۋى: داۋودە.

وتى: ئەى خوايە، چەند سال تەمەنت بۇ دىارى كردوۋە؟

فەرموۋى: شەست سال.

وتى: چەند سال تەمەنت بۇ من دىارى كردوۋە؟

فەرموۋى: ھەزار سال، تەمەنى ھەر كەسىكم دىارى كردوۋە.

وتى: پەرۋەردىگار، تەمەنى زىاد بگە.

فەرموۋى: ئەم كىتئە دىارىكرارە، ئەگەر دەخوازىت لەتەمەنى خۆتى پى

بەخشە.

وتى: (دەبەخشم) و فەرمانى پىنۋوس سەبارەت بەھەموو منالەكانى ئادەم

دەركرا. بۇ داۋود چل سال لەتەمەنى ئادەم نوسرا و تەمەنى بوو بەسەد سال.

كاتىك ئادەم نۆسەد و شەست سالى لەسالەكانى تەمەنى بەسەر برد، فرىشتەى

مەرگ ھات و كاتىك ئادەم ئەۋى بىنى، وتى: بۇ چ مەبەستىك ھاتوۋىت؟

وتى: تەمەنت كۆتايى ھات.

وتى: نۆسەد و شەست سال ژىاوم و ھىشتا چل سال لەتەمەنم ماۋەتەۋە.

كاتىك ئەم قسەى ھىنايە سەرزمان، فرىشتە پىنى وت: خواۋەند ئەم فەرمانەى

پىداوم.

وتى: بۇ لای پەرۋەردىگار بگەرئەرۋە و لىنى پىرسە.

فرىشتە بۇ لای خواۋەند گەرايەۋە و خواۋەند فەرموۋى: چى بوو؟

فرىشتە وتى: گەرامەۋە لەبەر ئەۋەى رىز و خۇشەۋىستى تۇ بۇ ئەۋ دەزانم.

خواۋەند فەرموۋى: بگەرئەرۋە و پىنى بلى كەچل سال لەتەمەنى خۇى بەداۋود

بەخشىۋە.

دهلین ئادهم یانزه روژ پیش مردن نه‌خوش کهوت و وه‌سیه‌تی لای شیسسی کوری کرد، وه‌سیه‌تی نووسی و به‌شیسی سپارد و رایسپارد تا له‌قابیل و مناله‌کانی قابیل بیشاریته‌وه، چونکه قابیل هابیلی کوشت له‌بهر ئه‌وه‌ی ئادهم زانیان و فره‌زانی خوی تایبته کرد به‌و. شیسس و مناله‌کانی زانیارییه‌کانی خویان به‌نهینی هیشته و قابیل و مناله‌کانی هیچ زانیارییه‌کیان پینه‌برا تا که‌لکی لیوه‌ریگرن.

به‌گومانی ئه‌هلی ته‌ورات ته‌مەنی ئادهم نو‌سه‌د و سی سال بوو.

له‌کوری عه‌باس ده‌گیرنه‌وه که‌ته‌مەنی ئادهم نو‌سه‌د و سی و شه‌ش سال بوو. پیشتر نامارژه‌مان به‌گیرانه‌وه‌کان له‌پینغه‌مبەر و پینشیناندا و وتمان که‌ته‌مەنی ئادهم هه‌زار سال بوو و دوای ئه‌وه‌ی که‌چل سال له‌ته‌مەنی خوی به‌داوود به‌خشی، خواوه‌ند، هه‌زار سال ته‌مەنی پی به‌خشی، ئه‌گه‌ری هه‌یه ئه‌وه‌ی له‌ته‌مەنی ئادهم به‌داوود به‌خشرا، له‌ته‌وراتدا نه‌خراپیته‌ سه‌رته‌مەنی ئادهم و له‌بهر ئه‌مه و توویانه ته‌مەنی ئادهم نو‌سه‌د و سی ساله.

ئه‌گه‌ر که‌سینک بلیت: ئه‌گه‌ر به‌مشیوه بیت که‌ئادهم له‌ته‌مەنی خوی چل سالی به‌داوود به‌خشی، ده‌بیت له‌ته‌وراتدا ته‌مەنی ئه‌و به‌نو‌سه‌د و شه‌ست سال دیاری کرابیت بو ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل و ته‌کانی پینغه‌مبەر (د.خ) و زاناکان یه‌کبگریته‌وه.

ده‌لین: ئه‌بوهوره‌یره ده‌لیت ئادهم شه‌ست سالی ته‌مەنی خوی به‌داوود به‌خشی ئه‌گه‌ر به‌مشیویه بیت، ئه‌وه‌ی له‌ته‌وراتدا باسی لیوه‌کراوه، له‌گه‌ل هه‌دیسکانی پینغه‌مبەر (د.خ) و وتاری زانا کۆنه‌کان یه‌کده‌گریته‌وه.

له‌کوری ئیسحاق ده‌گیرنه‌وه، کاتیک ئادهم وه‌سیه‌تی خوی نووسی و مرد، فریشته‌کان کۆبوونه‌وه چونکه ئه‌و ((صفی الرحمان)) بوو. فریشته‌کان و شیسس ئه‌ویان له‌روژه‌لاتی به‌هه‌شت له‌نزیک گوندینگ که‌یه‌که‌م گوندی زه‌وی بوو، به‌خاک سپارد. هه‌تاو و مانگ بو ماوه‌ی جهوت شه‌و و روژ گیران. کاتیک فریشته‌کان له‌ده‌وری کۆبوونه‌وه، وه‌سیه‌ت نامه‌کیان خسته‌ سه‌ر په‌یژه‌یه‌ک، هه‌روه‌ها ئه‌و شاخه‌یان په‌یوه‌ست کرد که‌ئادهم له‌گه‌ل خوی له‌به‌هه‌شته‌وه هینابووی.

یه‌حیا کوری عیباد له‌باوکی خوی ده‌گیریته‌وه، کاتیک ئادهم مرد، خواوه‌ند

ئەوی بە کفنهوه له بهههشتا زیندوو کردهوه، ئەوسا فریشتەکان بە خاکیان سپارد. حەسەن لە پینگەمبەر دەگێرێتەوه، کاتیکی ئادەم مرد، فریشتەکان ئەویان بە ناوی تایبەت شۆرد و لەگۆرەکهی ئەو درزیکیان دروست کرد که بووه نەریتی منالەکانی ئادەم.

ئەبی کوری کەعب لە پینگەمبەر (د.خ) دەگێرێتەوه کە ئادەم هاوشیووی دارخورمایەکی بەرز بوو، شەست زەراع بەرزی بالای بوو، تووکن و شەرمی داپۆشرا بوو و کاتیکی گوناحی ئەنجامدا، لە بهههشتا رایده کرد، بەرداریکی کەوت و ئەوی گرت و خواوهند بانگی کرد: ئەبی ئادەم، ئایا لە من راده کەیت؟  
وتی: نا، بەلام شەرمت لی دەکەم لەبەر ئەو گوناحی ئەنجامدا.  
خواوهند ئەوی بۆ زەمین دابهزاند و کاتیکی سەر دەمی مەرگی گەیشت، کفنی ئەوی لە بهههشتهوه نارد.

کاتیکی حەوا، فریشتەکانی بینی، پۆشت تا لەگەڵ ئەوان پڕواته لای حەوا، ئادەم وتی: من لەگەڵ نێردراوهکانی خواکەم بەتەنیا جینیڵە چونکە هەرچیم بینی، لەتۆ بینیم و هەر ئازاریکم چیشت، لەتۆ چیشتم.

کاتیکی مرد، ئەویان بەسەدر و ناوی تایبەت شۆرد و بەیەک کفن، کفینان کرد و لەگۆرەکهی ئەو درزیکیان دروست کرد و بە خاکیان سپارد و وتیان: دواي ئادەم، نەریتی منالەکانی بەمشێوێه دەبیت.

لەئەبی کوری کەعب دەگێرێتەوه کە پینگەمبەر فەرمووی: ئادەم پیاویکی بالابەرز بوو هاوشیووی دارخورمایەکی بلند.

هەروەها لە کوری عەباس دەگێرێتەوه کاتیکی ئادەم مرد، شیس بە جبرەئیلی وت: سلأو بۆ ئادەم بنیره.

جبرەئیل وتی: تۆ بڕۆ پیش و سلأو بۆ باوکت بنیره لەگەڵ سی تەکبیر، کە پینج تەکبیر نوێژە و بیست و پینج تەکبیر، وەسف کردنی ئادەمه.

سەبارەت بە شوینی گۆپی ئادەم بیروراکان جیاوازن، پینشت ئاماژەمان بەوتەي کوری ئیسحاقدا. کەسانێتر وتوویانە لەمەککە لەئەشکەوتی ئەبو قەبیس کەبەناوی ئەشکەوتی گەنج بەناوبانگە، بەخاک سپێردرا. لە کوری عەباس دەگێرێتەوه کاتیکی

نوح له که شتییه که هاته دهه: ئاده می له بیت المقدس به خاک سپارد.

مردنی ئه و له روژی ههینیدا بو و گیرانه وه کانه مان له مباره وه پیشتر باس کرد و دوباره کردنه وه یان په سه ند نییه.

کوپی عه باس ده گیرنه وه که ئاده م له سه ر کیوی بوز مرد، یانی ئه و کیوه ی لینی دابه زی.

ده لین: حه و سائیک دوا ی ئاده م ژیا و مرد و له گه ل هاوسه ره که ی له و نه شکه وته ی باس مان کرد، به خاک سپیردرا. گوپی ئه وان له نا و نه شکه وته که دا بو تا توفانه که ی نوح. نوح ئه وانی خسته نا و تابوتیک و له گه ل خوی بر دییه نا و که شتییه که و کاتیک زه وی وشکی کرد، دوباره ئه وانی بو شوینه که ی خویان برده وه. وه که ده لین حه و رستی و چنی و هه ویری کرد و نانی برژاند، هه موو کاره کانی تایبه ت به ژنانی نه نجامدا.

ئیس تا که له گیرانه وه ی به سه ره اتی ئاده م و ئیبلیس و ئه وه ی خوا وه ند کردیه چاره نوی ئیبلیس که تاروژی دیاریکراو، موله تی پینه خشی و ئه وه ی به ئاده می به خشی و دوا ی گه رانه وه له گونا ح ئه وی به خشی و له گو مپایی رزگاری کرد، ته و او بوین، ده گه رینه وه سه ر باس کردنی داستانی قابیل و مناله کانی ئه و و گیرانه وه کان تایبه ت به شیس و مناله کانی ئه و. هه ره ها باسی ئه و که سانه ده که ی که ریگه ی ئاده م یا ئیبلیس یان گرت به ر و له گه ل ئه و کارانه ی خوا وه ند له گه ل ئه و اندا کردی، به خواستی خوا.

یه کیک له هه واله کانی تایبه ت به شیس ئه وه یه که دوا ی مه رگی ئاده م، بوو به جیگری ئه و. ناما ژه مان به و سه حیفانه دا که خوا وه ند بو ئه وی په وانه کرد.

ده لین ئه و له مه که نه نیشته جی بوو، به رده وام حه ج و عه مره ی ده کرد و ئه و سه حیفانه ی خوا وه ند بو ی په وانه کرد، هاو ری له گه ل ئه وانه ی باوکی، به کاری ده برد و که عبه ی به به رد و گل دروست کرد.

به لام به وته ی زانا کونه کان، ئه و گو مه زه ی خوا وه ند له شوینی که عبه بو ئاده می دانا بوو، تا سه رده می توفان، له و شوینه دا مایه وه و له کاتی توفان خوا وه ند گه راندییه وه بو ئاسمان.

دهلین کاتیک شیس نه خوش کهوت، وهسیه تی لای نه نوشی کوری کرد و مرد و لهته نیشته دایک و باوکی له نه شکهوتی نه بو قه بیس به خاک سپی دردا. شیس له دوا ی دوسه د و سی و سی سال له ژیانی نادم چاوی به دنیا هلهینا و له ته مه نی نوسه د و دوا نزه سالی دا مرد. به وته ی شوینکه وته کانی ته ورات، ته مه نی سیسه د و پینج سال بوو که نه نوش چاوی به دنیا هلهینا.

به لام به وته ی کوری ئیسحاق شیس کوری نادم خوشکه که ی خوی حزره کچی نادمی کرده هاوسه ری خوی و یانش کوری شیس و نه عمه کچی شیس بو ئوان له دایک بوون. کاتیک ئوان چاویان به دنیا هلهینا. سه د و په نجا سال له ته مه نی شیس تیپه ری بوو و دوا ی له دایک بونی یانش بو ماوه ی هه شسه د و کهوت سال ژیا.

نه نوش دوا ی مه رگی باوکی، دهستی به سیاسه ت و چاره سه ری کاروباره کانی تایبه ت به مسکینه کان کرد. به هه مان شیوه که وتوو یانه نه و دریزه ی به شیوازی باوکی دا و گوړانکاری تیا دروست نه کرد. ته مه نی نه نوش به پیی شوینکه وته کانی ته ورات نوسه د و په نجا ساله.

له کوری عه باس ده گیر نه وه: شیس جگه له نه نوش چه ندین منالی دیکه هه بوو به لام وهسیه تی لای نه نوش کرد. نه نوش له خوشکه که ی خوی نه عمه کچی شیس، قینانی هی نایه دنیا. له کاتی ها تنه دنیا ی نه و، ته مه نی نه وه د سال و سیسه د و بیست و پینج سال له ته مه نی نادم تیپه ری کرد بوو.

به لام به وته ی کوری ئیسحاق، یانش خوشکه که ی خوی نه عمه ی کرده هاوسه ر و قینانی هی نایه دنیا. یانش له کاتی له دایک بونی نه و ته مه نی نه وه د سال و دوا ی له دایک بوونی قینان هه شسه د و پا نزه سال ژیا. قینان له ته مه نی حه قتا سالی دینه کچی براکیل کوری مه حویل کوری خنوح کوری قین کوری نادمی کرده هاوسه ری خوی و مه هلائیل کوری قینانی هی نایه دنیا و قینان دوا ی له دایک بوونی نه و هه شته سه د و چل سال ژیا. ته مه نی نه و نوسه د و ده سال دریزه ی کیشا.

له کوری عه باس ده گیر نه وه، نه نوش جگه له قینان، چه ندین منالی دیکه ی هه بوو، به لام لای قینان وهسیه تی کرد. قینان مه هلائیل و چه ندین منالی دیکه ی

هه‌بوو، به‌لام وه‌سیه‌تی لای مه‌هلانیل کرد. مه‌هلانیلی یه‌ردی هینایه دنیا له‌گه‌ل چه‌ندین منالی دیکه به‌لام لای یه‌رد وه‌سیه‌تی کرد. یه‌رد. خنوخ هینایه دنیا که‌ئیدرسی پیغه‌مبهره هاورئ له‌گه‌ل چه‌ندین منالی دیکه به‌لام وه‌سیه‌تی لای خنوخ کرد. خنوخ متوه‌شلخی هینایه دنیا له‌گه‌ل مناله‌کانی دنیا به‌لام وه‌سیه‌تی لای متوه‌شلخ کرد.

شوینکه‌وته‌کانی کتیب ده‌لین له‌ته‌وراتدا هاتوو له‌کاتی له‌دایک بوونی مه‌هلانیل ته‌مه‌نی ئاده‌م سیسه‌د و نه‌ود و پینج سال و قینان حه‌فتا ساله و مه‌هلانیل کوپری قینان شه‌ست و پینج سال بوو. به‌وته‌ی کوپری ئیسحاق سه‌معن پووری خو‌ی و کچی براکیل کوپری مه‌حویل کوپری خنوخ کوپری قین کوپری ئاده‌می کرده هاسه‌ری خو‌ی و یه‌رد کوپری مه‌هلانیلی هینایه دنیا و مه‌هلانیل دوای له‌دایک بوونی یه‌رد سیسه‌د و سی سال ژیا و چه‌ندین کوپ و کچی دیکه‌ی هینایه دنیا. ته‌مه‌نی مه‌هلانیل هه‌شسه‌د و نه‌ود و پینج سال دریزه‌ی کینشا.

به‌لام له‌ته‌وراتدا هاتوو کاتیک یه‌رد کوپری مه‌هلانیل هاته دنیا، چوارسه‌د و شه‌ست سال له‌ته‌مه‌نی ئاده‌م تیپه‌ریبوو. یه‌رد دریزه‌ی به‌شینوازی باوکیدا به‌لام له‌سه‌رده‌می ئه‌و روداو‌ه‌کان رویاندا.

وتار سه بارهت بهو روداوانه‌ی لهسه‌رده‌می مناله‌کانی ئادهم له شیس تا یهرد

رویاند

ده‌لین: کاتیک قابیل هابیلی گوشت و لهترسی باوکی به‌رهو یه‌مه‌ن رایکرد، ئییلیس پوخته لای و وتی: بویه خواوه‌ند به‌قوربانیه‌که‌ی هابیل رازی بوو چونکه خزمه‌تکاری ئاگر و ئاگری ده‌په‌ره‌ستی. تویش ئاگریک داگیرسینه تا تایبهت به‌تۆ و مناله‌کاتی تۆ بیت. قابیل ئاته‌شکه‌ده‌یه‌کی بینا کرد. یه‌که‌م که‌س بوو ئاگری داگیرساند و په‌ره‌ستشی کرد.

له‌کوری ئیسحاق ده‌گپه‌نه‌وه: قین خوشکه‌که‌ی خۆی. ئاشورت کچی ئاده‌می کرده هاوسه‌ر و کوپ و کچیکی هینایه دنیا، خنوخ کوپی قین و عه‌ده‌ن کچی قین، خنوخ کوپی قین، عه‌ده‌ن کچی قین و خوشکه‌که‌ی خۆی کرده هاوسه‌ر و سی کوپ و کچیکی هینایه دنیا: یه‌مرد کوپی خه‌نوخ و مه‌حویل کوپی خه‌نوخ و ئه‌نوشیل کوپی خه‌نوخ و مه‌ولیس کچی خه‌نوخ. ئه‌نوشیل کوپی خه‌نوخ مه‌ولیس کرده هاوسه‌ر و کوپکی بۆ هاته‌دنیا به‌ناوی لامک. لامک دوژنی کرده هاوسه‌ر یه‌کیان به‌ناوی عه‌دا و ئه‌وی دیکه‌یان سه‌لا. له‌عه‌دا تولین کوپی لامک چاری به‌دنیا هه‌له‌یناو یه‌که‌م که‌س بوو له‌خپه‌ه‌تا نیشه‌ته‌جی بوو و سامانی کۆکرده‌وه. له‌عه‌دا تویش چاری به‌دنیا هه‌له‌ینا و کوپکی بۆ هاته‌دنیا به‌ناوی توپلقین که یه‌که‌م که‌س بوو ده‌ستی به‌ئاسن و مس گه‌یشت و مناله‌کانی ئه‌و سته‌مکاران و فیره‌وه‌نه‌کان بوون. جه‌سته‌یان گه‌وره و به‌همان شیوه که‌وتویانه بالای هه‌رکامیان سی زه‌راع بووه. ده‌لین: مناله‌کانی قین له‌ناوچوون و که‌س له‌وان نه‌مایه‌وه و نه‌ژادیان فه‌وتا، مه‌گه‌ر شیس کوپی ئادهم که‌تا ئیستا په‌چه‌له‌ک و نه‌ژادی خه‌لکان بۆ ئه‌و ده‌گه‌رپه‌ته‌وه نه‌ک بۆ ئادهم چونکه نه‌ژاد و په‌چه‌له‌کی مناله‌کانی ئادهم بۆ شیس ده‌گه‌رپه‌ته‌وه و له‌براکانی که‌سیان نه‌ماوه‌ته‌وه. شوینکه‌وته‌کانی ته‌ورات ده‌لین، قین نه‌شوتی کرده هاوسه‌ر و خنوخ هینایه دنیا و خنوخ عیرد و عیرد مه‌حویلی هینایه دنیا و مه‌حویل نه‌بو شیل و ئه‌بوشیل لامک و لامک عه‌دا و سه‌لای



کرده هاوسەر و ئەو منالانەیان هینایه دنیا که‌ئاماژەمان پێدا و خوا زاناترە. کوری ئیسحاق لەبەسەرھاتی قابیل و منالەکانی جگە لەوہی ئاماژەمان پێدا، باسی هیچی دیکەى نەکردووہ. بەلام، یەکیک لەشونینکەوتەکانی تەورات و تەوویەتی ئەو کەسەى لەمنالەکانی قابیل ساز و تارى ھەلگرت و لەرۆژگاری مەھلائیل کوری قینان تەپل و چەنگ و تەنبور و عودی ژەنى و منالەکانی قابیل لەرابواردن و خوۆشگوزەرانیدا نووقم بوون، پیاویک بوو بەناوی تووبال. ئەم ھەوالە بەگوێی منالەکانی شیس گەیشت کە لەکوێستانەکان ژانیان بەسەر دەبرد و یەکسەد کەس لەوان بەپینچەوانەى پینشیارەکانی باوکیان مەبەستی پوشتن بو لای منالەکانی قینان کرد. ئەم ھەوالە بەیەرد گەیشت و ئامۆژگاری و رینگری لیکردن بەلام ئەوان زیاتر پێداگریان کرد و پوشتنە لای منالەکانی قابیل و شەیدای کار و چۆنییەتی ژانی ئەوان بوون. کاتیک مەبەستی گەرانیەویان کرد، بەھۆی نفرینی باوکیانەوہ نەیانتوانی و کاتیک دەرەنگیان کرد، دل ڕەشەکانی کوێستان گومانیان کرد ئەوان بەدلخواز ماونەتەوہ، لەبەر ئەمە لەکۆبەکە ھاتنەخوار و ساز و تاریان بینی و شەیدایی بوون. ژنان لەنەتەوہی قابیل پینشواریان لیکردن و لەگەل یەک جووت بوون و بەم شیوہیە لەستەمکاریدا پوچون و زینا و شەرابخۆری بلۆ بوویەوہ. ئەبوجەعفر دەلێت: ئەم وتەبە لەراستیەوہ دوور نییە و دەستەبەک لەزاناکانی ئیسلام ئاماژەیان پێداوہ، بەلام باسیان نەکردووہ لەرۆژگاری پاشایەتی کى روویدا تەنیا و تەوویانە لەرۆژگاری نیوان نوح و ئادەم ئەم رووداوہ ھاتۆتە کایەوہ.

#### ئاماژەدان بەبێژەری ئەم داستانانە

لەکوپی عەباس دەگیرنەوہ: ئەم ئایەى خویندەوہ: وەک رۆژگاری جاھلیەتی کۆن خۆتان مەرازیننەوہ، وتی: ((لەنیوان نوح و ئیدریس ھەزار سال بوو و دودەستە لەمنالەکانی ئادەم، یەکیان نیشتەجینی دەشت و ئەوی دیکەیان نیشتەجینی کیو. پیاوانی کیو جوان روخسار بوون و ژنەکانیان ناشیرین، ژنانی

دەشت جوان بوون و پياۋەكانيان ناشيرين. ئىبلىس ھاوشىۋەى پياۋىك رۇشتە لاي يەكىك لەژنەكانى دەشت و خزمەتى ئەۋى دەكرد. دواتر ئىبلىس شتىكى ھاوشىۋەى شمشالى شوانەكان ھەنگرت و ئاھەنگىكى لىدەركرد كەخەلك ھاوشىۋەى ئەۋەيان نەبىستبوو. ئەم ھەۋالە لەدەۋرۋەىر بلاۋ بويەۋە و خەلك روويان لەۋى كرد. جەژنىكىان گرت و ھەموو سالىك لەۋى كۆدەبوونەۋە و ژنان بۇ پياۋان خۇيان دەپازاندەۋە. پياۋەكان بۇ ئەۋان دەھاتنە خوار. يەكىك لەپياۋەكانى كىۋ لەكاتى جەژن ھات و جوانى ژنەكانى بىنى، گەپايەۋە بۇ لاي كەسەكانى خۇى ۋەۋەى بىنىبوۋى ئاگادارى كردنەۋە. ئەۋانىش لەكىۋەكە ھاتنە خوار و رۇشتنە لاي ژنەكان و بەمشىۋەىيە زىنا ھاتە ئاراۋە)) ماناى وتارەكەى خواۋەند ئەمەيە كەدەفەرمىت: ((ھاوشىۋەى رۇژگارى كۆن خۇتان مەراژىننەۋە)).

لەكەكەم دەگىپرنەۋە سەبارەت بەنايەى ((ۋەك رۇژگارى كۆن خۇتان مەراژىننەۋە)) وتوۋيەتى، لەنىۋان ئادەم و نوح ھەشسەد سالى ۋ ژنەكان زىاد لەرادە ناشيرين و پياۋەكان جوان روخسار بوون. ژن پياۋەكانى لەخۇى نزيك دەكردەۋە و ئەم ئايە ھاتەخوار: ھاوشىۋەى رۇژگارى كۆن خۇتان مەراژىننەۋە.

ھەروەھا لەكۆرى عەباس دەگىپرنەۋە: پىش ئەۋەى ئادەم بمرىت، منالەكانى ئەۋ و منالى منالەكانى ئادەم لەكىۋى بوز، ژمارەيان گەيشتبوۋە چل ھەزار. ئادەم زىنا و شەرابخۇرى و خراپەكارى لەناۋ ئەۋاندا بىنى و پىشنىارى كرد منالەكانى شىس لەگەل منالەكانى قىن پەيوەندى ھاوسەرگىرى نەبەستن. منالەكانى شىس ئادەمیان كردە ناۋ ئەشكەوتىك و پاسەۋانىان بۇ دانا و رىگەيان نەدا كەس لەئادەم نزيك بكەۋىتەۋە، ئەۋكەسانەى دەپۇشتنە لاي و لەخۋا بۇيان دەپاپارايەۋە، منالەكانى شىس بوون. رۇژىك سەد كەس لەكۆپەكانى شىس وتيان بابېۋىن و بزانىن كۆپە مامەكانمان چى دەكەن. مەبەستيان منالەكانى قىن بوو.

ئەم سەد كەسە لاي ژنە جوان روخسارەكانى منالەكانى قابىل دابەزىن. ژنان دەۋرى پياۋەكانيان گرت و بۇ ماۋەيەكى زۇر مانەۋە. سەد كەسى دىكە وتيان بابېۋىن بزانىن براكانمان چىيان بەسەر ھات. ئەۋانىش لەكىۋەكە ھاتنە خوار و لەلايەن ژنانەۋە دەۋرەدران. منالەكانى شىس ھەموويان لەكىۋەكە ھاتنەخوار و

گوناح دهستی پیکرد و له گهل یهك جووت بوون و خهوتن. به مشیوهیه مناله کانی قابیل زیادیان کرد و دهستیان به سهر هموو زه میندا گرت. نهو که سانه بوون له روژگاری نوح له توفانه که دا خنکان.

وتاری ره چه لهك ناسه فارسه کانمان سه بارهت به مه هلائیل کوپی قینان ناماژه پیندا. وتووینانه: نهو، نهوشهنگه که پاشایه تی جهوت هریمه که ی ده کرد و ناماژه مان بهوته ی ره چه لهك ناسه کانی عه ره بیش کرد که دژی بوچوونی غارسه کانه. نه گهر وتاری فارسه کان راست بیئت، له کوپی سانیبی که لیبی ده گیرنه وه: نهوشهنگ یه کهم کهسه داری پری و بینای دروست کرد و هروه ها یه کهم کهسه کانه کانی دهرهینا و خه لکی بو نه م کاره ناچار کرد. فرمانی به خه لکی روژگاری خویدا مزگه وتیان هه بیئت و بناغهی دوشاری دارشت، یه کیان بابل له سوادی کوفه و نهوی دیکه یان شوش. پاشایه تی نهو چل سالی خایاند.

که سانیت و تووینانه نهو یه کهم کهسه له پاشایه تی خو ی ناسنی دهرهینا و که رهسته کانی لی دروست کرد، ناوی برده ناو ماله کان و فرمانی کشت و کال و دروینه و سه رقال بوون به کاری، دهر کرد و فرمووی ناژه له دهرنده کان بکوژن و له پیستی نهوان جل و بهرگ و راخه ر دروست بکن. مانگا و بهراز و ناژه له وه حشیه کان بکوژن و گوشته که یان بخون. پاشایه تییه که ی ماوه ی چل سال دریزه ی کیشا، شاری ره ی دروست کرد. نه م شاره یه کهم شاره دوا ی شاری نشینگه ی کیومه رس له دونباوه ندی ته بهرستان، بناغهی داریزا.

فارسه کان ده لین نهوشهنگ وهك پاشا له دایک بوو، چاکه کار و چاره سهری کیشهی مسکینه کانی ده زانی.

ده لین: یه کهم کهس بوو فرمان و سنوره کانی دیاری کرد و نازناوی (پیشداد)، نهوه ی یه کهم کهس دادپهروه ری کرده پیشه) لیره وه پینرا. یانی یه کهم کهس بوو به دادپهروه ری فرمانه وایی خه لکی کرد، پیش له فارسی به مانای یه کهم و داد به مانای دادپهروه ری. روشته هیند و به ویلایه ته کاندا گهرا و کاتیک کاروباره کانی سه قامگیر و پاشایه تی پینگه یشت، تاجی له سهر کرد و وتاریکی خوینده وه و وتی: پاشایه تی له باوه گه ورینی، یانی کیومه رس، بو به جیماوه و ههرکه سینک

سه ریچی بکات ( له جنۆکه و خه لک) سزای ده دات.

وتووایانه، ئه و، ئیبلیس و سوپاکه ی تیکشکاند و ریگه ی تیکه لاری له خه لکانی لینگرتن. نوسراویکی له سه ر قه لغانیکی سپی نووسی و په یمانی لیوه رگرتن که د ژایه تی هیچ مرو قنیک نه که ن و هه رشه ی لیکردن. سه ریچی که رانی نه وانی له گه ل ده سته یه که له دیوه زمه کان کوشتار وله ترسی نه و بو بیابان وکیوه کان رایانکرد. نه و پاشایه تی هه موو هه ریمه کان ی ده کرد. له مه رگی کیومهرس تا له دایک بوونی نه وشه ه نگ، دوسه د و بیست و سی سائه. وتووایانه که ئیبلیس و سوپاکه ی له مه رگی نه و شادمانیان کرد، چوونکه دوا ی مه رگی نه و هاتنه ناو شوینی نیشته جی بونی مناله کان ی ئاده م و له کئو و دۆله کان هاتنه خوار.

ئیسنا ده گه پینه وه سه ر باسی یه رد. ده سته یه که ده لئین نه و یارده و مه هلائیل نه و ی له پوپی سه معهن کچی براکیل کوپی مه حویل کوپی خنوخ کوپی قین هیئایه دنیا. له دایک بوونی نه و له دوا ی چوارسه د و شه ست سال له ته مه نی ئاده م رویدا. نه و جیگری باوکی وله و میراته ی مه هائیل له باوکی بوی به جیما بوو، بوو به جیگری. مه هلائیل له کاتی له دایک بوونی یارد به هه مان شیوه که وتووایانه، شه ست و پینچ سال ته مه نی بوو و دوا ی مه رگی باوکی شیوازی باوک و باوه گه ورینکانی گرت به ر. به وته ی کوپی ئیسحاق سه د و شه ست و دو سال ته مه نی بوو که ره کیا کچی درمسیل کوپی مه حویل کوپی خنوخ کوپی قین کوپی ئاده می کرده هاوسه ری خو ی و نه خنوخ کوپی یه ردی هیئایه دنیا. نه خنوخ هه مان ئیدریسی پیغه مبه ره و به گومانی کوپی ئیسحاق یه که م که س له مناله کان ی ئاده م بوو پله ی پیغه مبه ری پیپرا و به پینوس، خه تی نووسی.

یارد له دوا ی له دایک بوونی نه خنوخ هه شتسه د سال ژیا و کوپ و کچه کان ی هیئایه دنیا. ته مه نی نه و نۆسه د و شه ست و دوو سال بوو.

یه کیک له شوینکه وته کان ی تهورات ده لئیت: نه خنوخ کوپی یارد بوو. نه و ئیدریسی پیغه مبه ره و له ته مه نی ئاده م شه شه سه د و بیست و دو سال تیپه ری کردبوو که خواوه ند پیغه مبه ری پیبه خشی و سی سه حیفه ی بو ره وانه کرد. دوا ی ئاده م یه که م که س بوو خه تی نووسی و جل و به رگی بری و دووری و یه که م که س

بوو نه سیری له مناله کانی قابیل گرت و نه وانی کرده بنده. نهو بوو به جیگری هموو نهو کارانه ی باوکی له لایهن باو با پیرانی له نه ستوی گرت بوو. کاره کانی نهو له سه رده می ژبانی نادم روویاندا. ده لیز نه خنوخ ته مهنی سیسه د و هشت سال بوو که نادم کوچی دوا یی کرد.

ده لیت: خنوخ له نه ته وه که ی خو ی پارایه وه و ناموژگاری کردن و داوای په رسته ی و گویرایه لی و ته کانی خوا وه ندو بو د ژایه تی کردنی شهیتان هانیدان و رتی تیکه ل به مناله کانی قابیل نه بن به لام رازی نه بوون و دهسته دهسته له مناله کانی شیس تیکه ل به مناله کانی قابیل بوون.

ده لیت: له ته وراتدا باسی کراوه: خوا وه ند له ته مهنی سیسه د و شهست و پینچ سالی. ئیدریسی بو ناسمان برد. له کاته دا ته مهنی باوکی پینسه د و بیست و جهوت سال بوو. باوکی دوا ی پوشتنی ئیدریس بو ناسمان چوارسه د و سی و پینچ سالی دیکه ژبا و هموو ساله کانی ته مهنی یارد نو سه د و شهست و دوو سال بوو. دوسه د و شهست و دوو سال ته مهنی بوو که نه خنوخ ی هی نایه دنیا.

له کوپری عباس ده گیزنه وه که له روژگاری یارد بت دروست کرا و که سانیکیان له باوه پداران کوشت.

نه بوزهری غه فاری ده لیت: پینغه مبه ر(د.خ) به مهنی فهرموو: نه ی نه بوزهر چوار کهس له پینغه مبه ره کان سریانی بوون. نادم و شیس و نوح و خنوخ. خنوخ یه که م کهس بوو به پینووس خه تی نووسی و خوا وه ند سی سه حیفه ی بو پره وانه کرد.

دهسته یه ک گومان ده کهن خوا وه ند خنوخ ی وه ک پینغه مبه ر بو هموو خه لکی سه رزه مین پره وانه کرد بوو و هموو زانستی پینشینانی فیز کرد. خوا وه ند سی سه حیفه ی بو پره وانه کرد به هه مان شیوه که له قورناند ده فهرمیت: ((نه مه له سه حیفه کونه کاندایه. سه حیفه کانی ئیراهیم و موسا)). مبه ست له سه حیفه کونه کان سه حیفه کانی مالی بره به الله کوپری نادم و ئیدریسه.

دهسته یه ک و توویانه پاشایه تی بیوراسب له روژگاری ئیدریسدا بوو. شتیک له وته کانی نادمی پینگه یشت و جادووی لی دروست کرد و سه رقالی کاری

جادووگه‌ری بوو. کاتیک شتیکی له سنوره‌که‌ی خوی ده‌ویست یا حه‌زی له‌چوارپی یا ژنیک ده‌کرد، فوری ده‌کرد به‌(نه‌ی)یه‌کی زیرین و هه‌رچی ده‌ویست، له‌به‌رده‌میدا ده‌رده‌که‌وت. له‌به‌ر نه‌مه‌ جووله‌که‌کان نه‌ی ده‌ژهنن.

به‌لام فارسه‌کان ده‌لین دوا‌ی مه‌رگی نه‌وشه‌نگ، ته‌همورس کوری ویونگهان کوری حناندان کوری خه‌نادار کوری نه‌وشه‌نگ به‌پاشایه‌تی گه‌یشت. سه‌بارت به‌په‌چه‌له‌کی ته‌همورس بو‌چوونیان جیاوازه. ده‌سته‌یه‌ک به‌مشیویه‌ نامازه به‌په‌چه‌له‌کی ده‌دن. ده‌سته‌یه‌ک له‌په‌چه‌له‌ک ناسانی فارسی وتوویانه نه‌و ته‌همورس کوری نه‌یوه‌نگهان کوری نه‌نکه‌هد کوری نه‌سکه‌هد کوری نه‌وشه‌نگه.

هوشام کوری محهمه‌دی که‌لبی به‌هه‌مان شیوه‌ که‌شونکه‌وته‌کانی هه‌وال له‌ ده‌گپرنه‌وه، ده‌لیت: یه‌که‌م شای بابل ته‌همورسه‌و بیستومه‌ خواوند هیزیکی نه‌وتوی پیبه‌خشی که‌ئیبلیس و شه‌یتانه‌کان ملکه‌چی بوون. نه‌و خواپه‌ره‌ست و بو‌ماوه‌ی چل سال پاشایه‌تی کرد.

به‌لام فارسه‌کان گومان ده‌کن ته‌همورس پاشایه‌تی هه‌موو هه‌ریمه‌کانی ده‌کرد، تاجی کرده‌سه‌ر و نه‌و رۆژه‌ی بوو به‌پاشا وتی: ئیمه‌ به‌هاوکاری خواوند ، یاخیه‌ سته‌مکاره‌کان له‌خه‌لکان دوورده‌که‌ینه‌وه.

نه‌و پاشایه‌کی شیوا و به‌میه‌ره‌بانی له‌گه‌ل ژیرده‌سته‌کان هه‌لس و که‌وتی ده‌کرد. بناغه‌ی شاپووری فارسی دارشت و له‌وی نیشته‌جی بوو. به‌ویلایه‌ته‌کاندا گه‌را و له‌گه‌ل ئیبلیسدا شه‌ری کرد. له‌سه‌رزه‌مینه‌ دوور و نزیکه‌کان شوینی ده‌که‌وت و ترسی خسته‌ دلئ ئیبلیس و شوینکه‌وته‌کانی که‌هه‌لاتن و بلاوه‌یان لیکرد. یه‌که‌م که‌س بوو له‌خوپی و موو پۆشش و راخه‌ری دروست کرد و یه‌که‌م که‌س بوو له‌ئیستر و که‌ر و نه‌سپ بو‌ رازاندنه‌وه‌ی که‌ژاوه‌ی پاشایه‌تی که‌لکی وه‌رگرت، یه‌که‌م که‌س بوو سه‌گه‌کانی بو‌ چاودیری کردنی مه‌رومالات و پاراستنیا‌ن له‌ناژه‌له‌ دپنده‌کان و راو کردن راسپارد، به‌فارسی شتی نووسی و له‌یه‌که‌م سانی پاشایه‌تی نه‌و بوداسپ ده‌رکه‌وت و پینشیا‌ری ئایینی صائیبه‌کانی پیکرد.

ئیسنا ده‌گه‌رینه‌وه‌ سه‌ر به‌سه‌ره‌اتی خنوخ که‌هه‌مان ئیدریسه. به‌وته‌ی کوری

ئیسحاق ئەخنوخ کوپری یەرد، هەدانە و بەوتەیک ئەدانە کچی باویل کوپری مەحویل کوپری خنوخ کوپری قین کوپری ئادەمی کردە ھاوسەری خۆی و لەم کاتەدا شەست و پینچ سال تەمەنی بوو. مەتوہشلخ کوپری خنوخى هینایە دنیا و دواى لەدايک بوونی ئەو سێسەد سالی دیکە ژیا و چەندین کوپ و کچی دیکەى هینایە دنیا. هەموو سالەکانى تەمەنى ئەخنوخ سێسەد و شەست و پینچ سال بوو.

بەلام بەوتەى شوینکەوتەکانى تەورات خنوخ دواى شەشەد و هەشتا و حەوت سال تەمەنى ئادەم چاوی بە دنیا هەلھینا و ئەوى لەکارى خوادا کردە جیگری خۆی و پینش ئەوہى بۇ ئاسمان بروت، لەگەل ئەو و بنەمالەکەى خۆى وەسیەتى کرد و ھەوالیدا کە خواوہند منالەکانى قایین و ئەو کەسانەى تیکەلى ئەوان دەکەن، سزا دەدات و رینگەى ھاتوچۆ کردنى ئەوانى لینگرتن.

دەلین ئەخنوخ یەکەم کەس بوو لەسەر ئەسپ دانیشت چوونکە بەشێوازی باوکى لەرینگەى خوادا شەپى کرد و لەرۆژگارى خۆى سەرقالى پەرەستینى خواوہند بەشێوہى باوکانى خۆى بوو. تەمەنى ئەخنوخ سێسەد و شەست و پینچ سال و شەست و پینچ سالە بوو کە مەتوہشلخ ھاتە دنیا. دواتر بەھەمان شێوہ کە کوپری ئیسحاق دەلینت، مەتوہشلخ کوپری ئەخنوخ، عەربا کچی عزرائیل کوپری ئەبوشیل کوپری ئەخنوخ کوپری قین کوپری ئادەمی کردە ھاوسەر و لەم کاتەدا تەمەنى سەد سال بوو و لەمەک کوپری مەتوہشلخى هینایە دنیا و دواى لەدايک بوونی ئەو حەوتسەد سالی دیکە ژیا و چەندین کوپ و کچی هینایە دنیا. هەموو سالەکانى تەمەنى مەتوہشلخ نۆسەد و حەوت سال بوو.

لەمەک کوپری مەتوہشلخ کوپری ئەخنوخ، قینوس کچی براکیل کوپری مەحویل، کوپری خنوخ کوپری قین کوپری ئادەمی کردە ھاوسەری خۆى و لەم کاتەدا سەد و ھەشتا و حەوت سال تەمەنى بوو و نوحى هینایە دنیا و دواى لەدايک بوونی نوح، لەمەک پینسەد و نەوہد و پینچ سالی دیکە ژیا. هەموو سالەکانى تەمەنى حەوتسەد و ھەشتا سال درێژەى کیشا.

نوح کوپری لەمەک، عەمرورە کچی براکیل کوپری مەحویل کوپری ئەخنوخ کوپری قین کوپری ئادەمی کردە ھاوسەری خۆى و لەم کاتەدا پینسەد سال تەمەنى بوو.

نوح سام و حام و یاقسی هینایه دنیا.

شوینکه‌وته‌کانی ته‌ورات وتوویانه هه‌شسه‌د و هه‌فتا و چوار سال له‌ته‌مه‌نی نادم تیپه‌ریبوو که‌متوه‌شلخ له‌مه‌کی هینایه دنیا. نه‌و له‌په‌ره‌ستینی خاوه‌ند دریژه‌ی به‌شیوازی باوکانی دا و کاتی مه‌رگی متوه‌شلخ نزیك که‌وته‌وه، له‌مه‌کی کرده‌ جیگری خو‌ی و پیشنیاره‌کانی باوکانی به‌کوره‌که‌ی خو‌ی کرد.

ده‌لین له‌مه‌ک به‌رده‌وام نامۆژگاری نه‌ته‌وه‌که‌ی خو‌ی ده‌کرد و ریگه‌ی رۆشتن بۆ لای مناله‌کانی قابیلی لیده‌گرتن، به‌لام گوئیان لی نه‌گرت و هه‌موو نه‌وه‌که‌سانه‌ی نیشه‌جینی کیوه‌که‌ بوون، بۆ لای مناله‌کانی قاین هاتنه‌ خوار. ده‌لین متوه‌شلخ جگه له‌ له‌مه‌ک کورپکی دیکه هه‌بوو به‌ناوی صابی و صانییبه‌کان ناوی خو‌یان له‌و وه‌رگرتوه. متوه‌شلخ نۆسه‌د و شه‌ست سال ژیا و سه‌د و هه‌شتا سال له‌ته‌مه‌نی تیپه‌ریبوو که له‌مه‌ک چاوی به‌دنیا هه‌له‌ینا.

سه‌د و بیست و شه‌ش سال دوا‌ی مردنی نادم، له‌مه‌ک نوحی هینایه دنیا له‌دایک بوونی نه‌و دوا‌ی هه‌زار و په‌نجا و شه‌ش سال له‌ده‌رکرانی نادم له‌به‌هه‌شت بوو. کاتیک نوح با‌لغ بوو، له‌مه‌ک پیتی وت: ((ده‌زانی، لی‌ره جگه له‌ئیمه‌ که‌س نه‌ماوه‌ته‌وه، مه‌ترسه و شوین نه‌ته‌وه‌ی خراپه‌کار مه‌که‌وه)) نوح له‌خواوه‌ند پارایه‌وه و نامۆژگاری نه‌ته‌وه‌که‌ی خو‌ی کرد، به‌لام ریسوایان کرد. خواوه‌ند وه‌حی بۆ نوح ره‌وانه‌ کرد: مۆله‌تم پیداون. تۆیش خو‌راگری بکه‌ره‌ پیشه، نه‌گه‌ری هه‌یه‌ بکه‌رینه‌وه و تۆیه‌ بکه‌ن. به‌لام کاتی دیاریکراو کۆتایی هات و نه‌وان تۆبه‌یان نه‌کرد.

ده‌سته‌یه‌کی دیکه وتوویانه نوح هاو‌پۆژگاری بیوراسبه و نه‌ته‌وه‌که‌ی بته‌کانیان ده‌په‌ره‌ستی. نوح بۆ ماوه‌ی نۆسه‌د و په‌نجا سال پیشنیاری خواپه‌ره‌ستی پیکردن به‌لام وه‌چه‌ دوا‌ی وه‌چه‌ لایه‌نگریان له‌کفر و بیباوه‌ری ده‌کرد تا نه‌وه‌ی خواوه‌ند سزای خو‌ی ره‌وانه‌ کرد و له‌ناوی بردن.

له‌کوری عه‌باس ده‌گی‌رنه‌وه که‌مه‌ته‌وه‌شلخ، له‌مه‌ک و چه‌ندین کورپ دیکه‌ی هه‌بوو به‌لام وه‌سیه‌تی لای نه‌و کرد. له‌مه‌ک نوحی هینایه دنیا وله‌کاتی له‌دایک بوونی نوح، له‌مه‌ک هه‌شتا و دو ساله‌ بوو. له‌رۆژگاری نه‌ودا که‌س ریگری



له خراپه کاری نه ده گرت. خواوه ند؛ نوحی بو ناموژگاری کردنی ئەوان په وانه کرد و له م کاته دا ته مەنی نوح چوارسەد و ههشتا سال بوو و بو ماوه ی سەد و بیست سال ئەوانی بو خواپەرەستی هاندا. ئەوسا خواوه ند فرمانی دروست کردنی کەشتی پێدا و لەتە مەنی شەشسەد سالی سوار کەشتی بوو و ئەوانە ی دەبوا بخنکین، خنکان. نوح دوا ی کەشتی سینسەد و په نجا سالی دیکه ژیا.

زانا فارسەکان و توویانە دوا ی تەهمورس جەم شید بە پاشایەتی گەشت و مانای شید لای ئەوان تیشکە ((رونای، تیروژ)) و لەبەر جوانییەکە ی بەم ناوه بانگیان کردووه.

جەم کوپی یەنکهاون و برای تەهمورسە. دەلین ئەو پاشایەتی حەوت هەریمەکە و فرمانپەرەوایی هەموو جنۆکە و مروّقەکانی دەکرد، تاجی خستە سەر و کاتیک لەسەر تەختی پاشایەتی دانیشت، وتی: خواوه ند مەزنی و گەورەیی پیبەخشین و فرمانی پێدایین لەبەر ژەوه ندی ژێردەستەکان تیبکو شین.

ئەو پیبەساز ی و شمشیر و سیلاحی داھینا و پیبەساز ی هەوریشم و رستنییەکانی دیکە ی فیزی خەلکان کرد و فرمانیدا تا جل و بەرگ بدوون و رەنگی بکەن و زین و کوپان دروست و بەھاوکاری ئەوان چوارپێکان دەستەمۆ و رام بکەن.

دەستە یەکی دیکە و توویانە ئەو دوا ی شەشسەد و شانزە سال و شەش مانگ لە پاشایەتی، لەبەر چا و ون بوو و بو ماوه ی یەک سال دیار نەما.

لەسالی یەکەم تا په نجا یەمی پاشایەتی دەیووت تا شمشیر و زری و خودە و چەکی دیکە نامادە و کەرەستە ی ئاسنگران لەئاسن دروست بکەن.

لەسال په نجا تا سالی سەدی پاشایەتی وتی هەوریشم و کەتان و پەموو و رستنییەکانی دیکە برئسن و رەنگی بکەن و بیپرن و بیپوشن.

لەسالی سەد تا سەد و په نجا ی پاشایەتی خەلکی بو چوار چین دابەش کرد: چینی شەپکەران، چینی فەقیهەکان و چینی دەبیران و پیبەگەران و وەرزیزان و چینیکی دیکە ی بو خزمەتی خۆی دیاری کرد و وتی هەراکام لەچینەکان سەرقالی کاروباری خویان بن.

لەسالی سەد و پەنجا تا سالی دووسەدی پاشایەتی خۆی، شەپری لەگەڵ شەیتان و جنۆکەکان کرد و دەستەبەکی زۆری لەوان کوشت و ریسوایی کردن بەشیۆهێک هەموویان بەفەرمانەکانی رازی بوون.

لەسالی دووسەد و پەنجا تا سالی سێسەد لەپاشایەتی خۆی، شەیتانەکانی بۆ بەردتاشین و مەرمەر تاشین و گەچکاری ناچار کرد و فەرمانیدا بەگەچ و بەرد و گل، بینا و گەرماو دروست بکەن، ئاھەکیان دروست کرد و لەدەریا و کێو و کانەکان و بیابان هەموو شتە سوودمەندەکان و زێر و زیو و ئەو کانانەیی بۆ توانووە شیاو بوون لەگەڵ جەواھیر و بۆنی خۆش و مادە بۆنخۆشکەرەکانیان هینا. فەرمانی بۆ ئەنجامدانی ئەم کارانە دەرکردبوو.

دواتر فەرمانیدا چەرخیکی لەئاوینە بۆ دروست بکەن و شەیتانەکانی لەناویدا جێ کردووە و سواری بوو و لەئاسمان لەشارەکەیی خۆی لەدۆنباوهند تا بابلی بەیەک پۆژ بپری و ئەو رۆژە هورموز رۆژی مانگی فەروردین (خاکە لیوہ) بوو. خەلک لەم شتەیی سەیرەیی بینیان، نەورۆزیان گرت و فەرمانیدا ئەم رۆژە و پینچ رۆژ دواي ئەو بەکەن بەجەژن و شادمانی بکەن و لەرۆژی شەشەم کە مۆرداد رۆژ(مانگی گەلاوێژ) بوو لەگەڵ نوسراویک خەلکانی ئاگادار کردووە لەبەر ئەوەی خواوهند شیوازی پاشایەتی کردنی ئەوی پەسەند کردووە، بەو پاداشتی دەداتووە کەخەلکەکەیی لەگەرما و سەرما و نەخۆشی و پیری و رژی بەدوور دەبن. خەلک دواي سێسەد و شانزە سال لەپاشایەتی ئەو، سێسەد سالی دیکەیان بەسەر برد و لەزیانەکان بەدوور بوون.

دواتر جەم ناسوپاسی نیعمەتەکانی خواوهندی کرد و جنۆکە و خەلکانی کۆکردووە و ئاگاداری کردنەووە کە سالار و خواوندی ئەوانە و بەھیزی خۆی نەخۆشی و پیری لەناو بردووە و حاشای لەچاکەکان و نیعمەتەکانی خواوهند کرد و لەگومرایی خۆیدا پۆچوو. لەئامادە بوان کەس بویری وەلامدانەوی ئەوی نەبوو، پینگەیی و مەزنی ئەو لای خەلکان لاواز و ئەو فریشتانەیی خواوهند بۆ چارەسەر کردنی کاروبارەکانی ئەو رایسپاردبوون، خۆیان لەو بەدوور گرت و بیوراسب کەناوی بەزوحاک دەرکرد، لەمە ئاگادار بوویووە و هیرشی کردە سەر

جهم تا تیکی بشکینیت. جهم هه لآت و بیوراسب به سهریدا زال بوو و دل و ناوسکی نهوی دهرهینا و به مشار کردی به دو کهرت.

دهسته یه که له زاناکانی فارس و توویانه جهم تا سه د سال پیش کۆتایی هاتنی پاشا به شینووی که ی شینووی پسه ند کرای گرت بهر. دواتر میشکی په ریشان و بانگه شهی خویه تی کرد و کاروباره کانی له ده ستدا نه ما. براکه ی نه سه فتوز دژی نهو شوژش و مه بهستی کوشتنی نهوی کرد به لام جهم هه لآت. جهم وه جارن پاشا بوو و له شوینیکه وه بو شوینیکی دیکه دهرؤشت. نهوسا بیوراسب دژی نهو راپه ری و پاشایه تی لی سهنده وه و به مشار نهوی کرد به دو کهرت وه.

دهسته یه که گومان ده کن که پاشایه تی جهم ههوتسه د و شانزه سال و چوارمانگ و بیست رۆژ دریزه ی کیشا.

له وهب کوری موبه داستانی که سه بهرته به یه کیک له پاشا کۆنه کان هاوشیوهی داستانه که ی جهم ده گیزنه وه که نه گهر میژووه که ی له گهل میژووی پاشایه تی جهم جیاوازی نه ده بوو، ده موت، داستانی پاشایه تی جهم پاشایه.

داستانه که ی وهب به مشیوهیه که پیاویکی گهنج به پاشایه تی گه یشت و تی: ((من پاشایه تی به کاریکی چیزیه خش و خوش ده بینم و نازانم هه موو خه لکان بهو شیوهن یا من بهم شیوه))

پیشان وت: پاشایه تی به مشیوهیه.

وتی: هوکاری به رده وام بوونی پاشایه تی چیه؟

وتیان: به وهی خواپه رهست بیت و خراپه کاری نه که یته پیشه.

نهو دهسته یه که له چاکه کارانی سنوپی فه رماندروایه تی خوی بانگ کرد و پینی وتن: به رده وام لای من بن و نه وهی به چاکه کار و خواپه رهستی ده زانن، به منی بلین تا نه نجامی بدهم و نه وهی ده زانن ده بیته هو ی توپه بونی خواوه ند، ریگه ی نه نجامدانی له من بگرن تا نهو کاره نه که م.

به مشیوهیه پاشایه تی نهو چوار سه د سال دریزه ی کیشا و خواپه رهستی کرده پیشه. ئیبیلس له مه ناگادار بوویه وه و تی: پیاویکم پشتگوی خستووه له پیگه ی پاشایه تی چوار سه د سال خواپه رهستی ده کات. هاوشیوهی پیاویک

پۇشته لای پاشا، پاشا لئی ترسا و وتی: کییت؟

ئیبلیس وتی: مه ترسه، تو بلی کییت؟

وتی: یه کیك له کوره کانی ئادهم.

ئیبلیس وتی: ئەگەر له مناله کانی ئادهم ده بویت، وهک ئەوان ده مردیت. مه گەر نه تبینوه چهنده له خه لکه که ی تو مردون و چه ند وه چه له ناو چوون. ئەگەر له وان ده بویت، تویش وهک ئەوان ده مردیت به لأم تو خوایت و پنیوسته خه لک بو پهره ستینی خۆت هان به دیت. ئەم وته یه کاریگه ری له سه ر دئی پاشا دانا، پۇشته سه ر مینبه ر و وتاریکی خوینده وه و وتی: ئە ی خه لکینه، من شتیکم له ئیوه شارده بو یوه و ئیستا ده مه ویت بو تانی ئاشکرا بگم. ده زانن من له چوارسه د سال پیش تا ئیستا پاشای ئیوه م و ئەگەر له مناله کانی ئادهم ده بووم، تا ئیستا مرده بووم به هه مان شیوه که ئەوان مرده وون، به لأم من خوام، من بپه رستن. کاروباره کانی په ری شان و خواوه ند وه حی به یه کیك له که سه نزیکه کانی کرد ئەگەر له گه ل من راست بیئت، له گه ل ئەو راستی ده گرمه به ر و ئەگەر له په ره ستینی من یاخیگه ری بکات، سویند به گه وره یی خۆم به خت نه صر به سه ر ئەودا سه رکه وتوو ده کم تا بیکوژئیت و ده ست به سه ر هه موو خه زینه کانی دا بگریئت.

له و رۆژگاره دا خواوه ند له هه ر که سیك توپه ده بوو، به خت نه صری به سه ردا زال ده کرد. به لأم پاشا له وته که ی خۆی په شیمان نه بو یوه تا ئەوه ی خواوه ند به خت نه صری به سه ردا زال کرد که کوشتی و هه فتا که شتی زیری له خه زینه کانی ئەو بار کرد.

ئهو جه عه فر ده ئیئت: له نیوان به خت نه صر و جه م رۆژگاریکی درێژه، مه گەر ئەوه ی له و رۆژگاره دا زوحاکیان به به خت نه صر ناو برده بیئت.

له هوشامی که لبی ده گپرنه وه که جه م له دوای ته همورس پاشایه تی گرت ه ده ست، جوانترین و به هیزترین که سی رۆژگاری خۆی بوو. وتوو یانه شه شه سد و نۆده سال گویرایه لی وته کانی خواوه ند و پاشایه تیه که ی به هیز بوو. دواتر سه رکیشی کرد و سه ته می کرده پیشه و خواوه ند زوحاکی به سه ردا زال کرد که به سوپایه کی دوسه د هه زار که سی روبه روی بو یوه وه و جه م بو ماوه ی سه د سال

له دهستی ئه و رایده کرد. دواتر زوحاک گرتی و ئهوی به مشار دوکهرت کرد. دهلیت: هه موو ساله کانی پاشایهتی جهم تا ئه و کاتهی کوژرا، ههوتسه د و نۆزده ساله.

دهستهیهک له زانا کۆنهکان و توویانه له نیوان ئادهم و نوح ده وهچیه که هه موویان ریگهی راستی و خواپهرهستیان گرت بهر و حاشا کردن له خوییهتی خوا له ناو ئه و خه لکانه ی نوح وهک پیغه مبهری ئه وان هه لبژێردرا، ده رکهوت. ده لێن یه کهم کهس که خوا وهند به مه بهستی ترساندن و بانگه شه کردن بو تاقانه یی خوا وهند ره وان ه ی کرد، نوحی پیغه مبه ره.

#### ناماژهدان به بیژهری ئه م وتهیه

له کورپی عه باس ده گێر نه وه که له نیوان نوح و ئادهم ده وهچیه که هه موویان خواپهره ست و ریگهی راستیان گرت به وه بهر، به لام دواتر جیاوازی له ناویاندا ده رکهوت و خوا وهند پیغه مبه ره مژده ده ر و ترسینه ره کانی خۆی ره وان ه کرد و ئایه ی قورئان له مباره وه به مشیوه یه: ((خه لکان یه ک ئۆمهت بوون و جیاواز بوون))

#### وتار سه بهاره ت به ره ودا وه کانی رۆژگاری نوح

وتمان سه بهاره ت به دینی ئه و نه ته وه ی نوح بو به پیغه مبه ری ئه وان. جیاوازی هه یه. دهستهیهک و توویانه ئه و کارانه یان نه انجام ده دا که ره زامه ندی خوی له سه ر نه بوو وهک زینا و مه یخوارد نه وه، له په ره ستینی خوا وهند دوور و سه رقالی گۆرانی وتن و نامیر ژه نین بوون.

دهستهیهکی دیکه و توویانه شوینکه وته ی بیوراسپ بوون. بیوراسپ یه کهم کهسه وتاری صائیبه کانی هینایه سه ر زمان و ئه و نه ته وه ی نوح بو به پیغه مبه ری

ئەوان، شوینی کهوتن. به خواستی خوا دواتر ناماژە بەداستانی بیوراسپ دەدەین. لەقورئاندا هاتوو: ئەوان بتپەرەست بوون و خواوەند لەکاتی باس کردنی بەسەرھاتی نوح دەفەرمیّت: ((قال نوح رب انهم و اتبعوا من لم یزده ماله و ولده الا خسارا. ومکروا مکرا کبارا. و قالو الاتذرن آلهتکم و لاتذرن و داوا سواعا و لایفوت و یعوق و نسرا. و قد اضلوا کثیرا.

واتاکەیی: نوح وتی: پەرورەدگارا ئەوان دژی من گوناحیان کرد و شوین کەسیک کهوتن کەمال و منالەکانی تەنیا بەزیان فراوان کردوو و فیلیان کرد، فیلێکی گەورە و وتیان، خواکانی خۆتان پشتگویی مەخەن و دو سواع و یەغوس و یەعوق و نەسر پشتگویی مەخەن.))

خواوەند نوحی وەک پیغەمبەر بو ئەوان پەوانە کرد و لەسزاکانی خواوەند، ئەوانی ترساند. لەتورپەیی خۆی ئەوانی ئاگادار کردوو و فەرمووی: تۆیە بکەن و بو رینگە راست بگەڕێنەو، فرمانەکانی خوا بەکار ببەن کە بەپیغەمبەرەکانی ((لە صەحیفەکانی ئادەم و شیس و خنوخدا)) خۆی پەوانە کردوو.

لەباوکی شەداد دەگێرێنەو: کاتیک خواوەند نوحی بو لای نەتەوێکەیی خۆی پەوانە کرد، تەمەنی سێسەد و پەنجا سال و بو ماوەی نۆسەد و پەنجا سال لەناو ئەوان مایەو و دواي ئەو سێسەد و پەنجا سالی دیکە ژیا.

لەکوپی عەباس دەگێرێنەو: کاتیک خواوەند نوحی وەک پیغەمبەر (د.خ) پەوانە کرد، چوارسەد و هەشتا سال تەمەن و سەد و بیست سال پینشنیاری خواپەرەستی بەخەلکەکی کرد و لەتەمەنی شەشسەد سال سوار کەسی و دواي ئەو سێسەد و پەنجا سالی دیکە ژیا.

ئەبوجەعفر دەلیت: بەهەمان شیوێ کە خواوەند دەفەرمیّت، نۆسەد و پەنجا سال لەناو ئەواندا بوو و بەنەینی و ئاشکرا پینشنیاری خواپەرەستی پیندەکردن، وەچە دواي وەچە دەهاتن و بەپینشنیارەکانی رازی نەدەبون تا ئەوێ سێ وەچە تیپەری و نوح و خەلکەکی بەشیوێ خۆیان مابوو نەو. کاتیک خواوەند مەبەستی لەناو بردنی ئەوانی کرد، نوح ئەوانی نفرین کرد و وتی: ((خواوەندا ئەوان نافەرمانی منیان کرد و شوین کەسیک کهوتن کەمال و منالەکانی لەرینگە

زیان و فیله‌وه فراوان بووه)).

خواهند فرمانی پیدا دارنک برینیت، رهوانی و گه‌وره بوو، سینبهری خست و چل سالّ دواي ناشتنی داره‌که فرمانی برینه‌وهی داره‌که و دروست کردنی که‌شتی پیدا به‌همان شیوه که‌ده‌فهرمیت: ((که‌شتیه‌که به‌پینی بوچون و وه‌حی نیمه دروست بکه)) نوح داره‌که‌ی بری و سه‌رقالی دروست کردنی که‌شتیه‌که بوو.

له‌عایشه هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر(د.خ) ده‌گیرنه‌وه: پیغه‌مبه‌ر(د.خ) فرمووی: ئه‌گه‌ر خوا له‌نه‌ته‌وه‌ی نوح به‌زه‌یی به‌که‌سینکدا ده‌هاته‌وه، به‌زه‌یی به‌دایکی منالدا ده‌هاته‌وه. فرمووی نوح بو ماوه‌ی نوسه‌د و په‌نجا سالّ له‌ناو نه‌ته‌وه‌که‌یدا ژیا و پیشنیاری پهره‌ستینی خواهندی پینکردن و له‌کو‌تایی روزگاری خوی دارنکی ناشت که‌گه‌وره بوو و سینبهری خست و دواتر بری و دروست کردنی که‌شتی ده‌ستپیکرد. خه‌لکان لای نه‌و تیده‌په‌رین و پرسیاریان لیده‌کرد. نوح ده‌یوت (که‌شتی دروست ده‌که‌م) به‌ده‌م گالته‌وه پینان ده‌وت(( له‌وشکاییدا که‌شتی دروست ده‌که‌یت، چۆن ده‌روات؟) نوح ده‌یوت: ((دواتر ده‌زانن)).

کاتیك له‌دروست کردنی که‌شتیه‌که ته‌راو بوو و ته‌نورپه‌که هه‌لقولی و ناو له‌کو‌لانه‌کاندا زیادی کرد، دایکی منال که‌نوح نه‌وی زور خوش ده‌ویست، ترسا، پوشته سهر کیوه‌که، یه‌ک له‌سه‌ر سینی ریگه‌که‌ی بری و کاتیك ناوه‌که‌ی پیگه‌یشت، پوشت تا گه‌یشته سهر لوتکه‌ی کیوه‌که، کاتیك ناو تا گه‌ردنی داپوشتی، مناله‌که‌ی به‌رز کرده‌وه تا ناوه‌که نه‌یبات. ئه‌گه‌ر خوا به‌زه‌یی به‌که‌سینکدا ده‌هاته‌وه، به‌زه‌یی به‌دایکی منالدا ده‌هاته‌وه!).

له‌سه‌لمانی فارسی ده‌گیرنه‌وه: نوح له‌ته‌مهنی چوارسه‌د سالی که‌شتی دروست کرد. بو ماوه‌ی سی سالّ داره‌که گه‌شه‌ی ده‌کرد و دریزتی که‌شتیه‌که‌ی نوح شه‌شسه‌د زه‌راعه. نوح که‌شتیه‌که‌ی به‌پینی رینومایه‌کانی خواهند دروست کرد.

له‌قتاده ده‌گیرنه‌وه: دریزتی که‌شتیه‌که‌ی نوح سینسه‌د زه‌راع وپانییه‌که‌ی په‌نجا زه‌راع و به‌رزییه‌که‌ی سی زه‌راع بوو.

لهحه سهن دهگپرنهوه: دريژي كهشتيهكه ي نوح هزار و دوسه زهراع و پانييهكه ي شهشسه زهراع بوو.

هروهه لهكوپي عهباس دهگپرنهوه: حهواريهكان بهعيسايان وت: كهسيك بينه تا كهشتيهكه ي بينييت و لهوبارهوه قسهمان بو بكات. عيسا نهواني برد تا گهشتنه سهر تهپولكهيهكي بچوك و مشتيك خولي ههنگرت و وتي: دهزانش نهمه چيه؟

وتيان: خوا و پيغه مبهرهكه ي باشر دهزانش.

وتي: نهمه گوپي سام كوپي نوحه.

دهليت بهگوچانهكه ي خوي لهتهپولكهكه ي دها و وتي: بهفهرماني خواوند ههسته! سام لهگوپهكه ي هاتههر و تهپ و توذي لهخوي دهتهكاند. نهو پير بيوو.

عيسا پني وت: بهمشيوه بويت كاتيک مرديت؟

وتي: نا، گهنج بووم كه مردم بهلام گومانم كرد روژي پهسلان هاتووه و پير

بووم.

عيسا وتي: سهبارهت بهكهشتيهكه ي نوح قسهمان بو بكه.

وتي: دريژيهكه ي هزار و دوسه زهراع و پانييهكه ي شهشسه زهراع و سي قات بوو. لهقاتيكي چواپي و ناژهله درندهكان دانرابوون و لهقاتيكي مروفهكان و لهقاتهكيتير بالندهكان. كاتيک پيسايي ناژهلهكان زيادي كرد، خواوند وه ي بهنوح كرد تا گوچكه ي فيل بخورينييت. گوچكه ي فيلي خوراند و بهرازيكي ني و بهرازيكي مي لي كهوتهخوار و رويان لهپيساييهكان كرد بهمهبهستي خواردني و كاتيک مشك كهشتيهكه يان كون كرد، خواوند وه ي بهنوح كرد تا لهناوچاوي شير بدات و لهلوتيهوه پشيلهيهكي نير و پشيلهيهكي مي هاتنههر و دهستييان بهخواردني مشكهكان كرد.

عيسا پني وت: نوح چون زاني كهناو گهراوهتهوه بو شويني خوي.

وتي: قهلهپهشي نارد تا ههواني بو بينيت. قهلهپهش مرداريكي بيني و لهسهري دانيشت. نوح نفريني كرد تا هميشه ترساو بينت و بهم شيوه عادهت بهمال نهگريت. دواي نهو كوئري پهوانه كرد كهگهرايهوه و گهلاي زهيتون



بەدەندۈكى و چىنگەكانى قوپراوى بون. زانى ئاۋەكە بۇ شوينى خۇى گەپراۋەتەۋە. نوح ئەو خەتەى گەردنى كۆترى كىرە تەوقى ئەو و لەخوا پاراپاىەۋە تا ھاۋدەمى مروققەكان بىتت و عادەت بەمالەكان بگىرت.

حەۋارىيەكان وتيان: ئەى پىغەمبەر(د.خ)، با بىبەين بۇ لاي كەسەكانى خۇمان تا لەگەل ئىمە دانىشىتت و قسە بكات. وتى: چۆن كەسىك كەرۆژى نىيە، لەگەل ئىۋەدا بىتت؟ و پىى وت: بۇ شوينى خۆت بگەررەۋە. سام بۇ ناو خاك گەپراىەۋە. ھەرۋەھا لەكۆپى عەباس دەگىرنەۋە: نوح كەشتىيەكەى لەسەر كىنوى بوز دروست كرد و توفان لەۋيۋە دەستى پىكرد. درىژەى كەشتىيەكەى شەششەد زەراع، بەزەراعى باۋەگەرىيى باۋكى نوح و پاناىيەكەى پەنجا زەراع و بەرزىيەكەى سى زەراع و شەش زەراعى لەدەرەۋەى ئاۋەكە بوو. چەند قات و سى دەرگاي ھەبوو كەھەندىكىان لەژىر ئەۋانى دىكەۋە بوو.

لەعومەيرى لەيسى دەگىرنەۋە: نەتەۋەى نوح لەگەل ئەۋدا تۈپە بوون و قورگيان دەگوشى تا لەھۆش خۇى دەچوو، كاتىك دەماتە خۇ، دەيوت: ئەى خۋايە، لەخەلكەكەى من خۆش ببە، چوونكە نەزانن.

كۆپى ئىسحاق دەئىت: نەتەۋەى نوح لەناو گوناح وخراپەكارىدا نوقم و گوناحەكان لەسەر زەمىن فراوان و مانەۋەى نوح لەگەل ئەۋان درىژەى كىشا و نوح زىانى گەرە و قورسى لەۋانەۋە پىپرا. ۋەچە دۋاى ۋەچە چاۋەپوانى چاكە و خۋاپەرەستى دەكرد بەلام ۋەچەى تازە لەۋەچەى كۆن خراپتر و دەيانوت: ئەمە لەگەل باوك و باۋەپىرانى ئىمەدا بوۋە و شىتە بۇيە بەپىشنىارەكانى رازى نەبوون. نوح لاي خۋاۋەند سكالائى كرد بەھەمان شىۋە كەخۋاۋەند لەقورئاندا دەفەرمىت:

((رب انى دعوت قومى ليلا و نهارا. فلم يزدھم دعائى الا فرارا.

ۋاتاكەى: پەرۋەردگارا، من شەۋ وروژ پىشنىارى خۋاپەرەستى بەخەلكەكەم دەكەم و پىشنىارەكانى من تەنيا دەبىتە ھۆى دورى و ھەلاتنى ئەۋان.)) تا كۆتايى داستانەكە... تا ئەۋەى نوح وتى:

((لا تذر على الارض من الكافرين ديارا. انك ان تذرهم يضلوا عبادك ولا يلدوا

الافاجرا كفارا.

واتاکه‌ی: په‌روه‌ردگارا له‌م کافرانه‌کس له‌سه‌رزه‌وی مه‌هینله‌روه، نه‌گهر  
رینگه‌یان پینده‌هیت، به‌نده‌کانی تو‌گومرا ده‌کن و جگه‌له‌خرابه‌کاری و کوفران هیچ  
به‌ره‌مه‌یکی دیکه‌یان نابیت.

تا کۆتایی داستانه‌که.

کاتی‌ک نوح سکالای بو‌خوا به‌رز کرده‌وه و داوای هاوکاری کرد، وه‌حی له‌لایه‌ن  
خواوه‌نده‌وه‌هات:

((ان اصنع الفلك باعيننا ووحينا و لاتخاطبني في الذين ظلموا انهم مفرقون.

واتاکه‌ی: که‌شتیه‌که‌ی به‌پینی وه‌حی و چاودیری ئیمه‌ دروست بکه و له‌گه‌ل  
من سه‌باره‌ت به‌و که‌سانه‌ی سته‌میان کردوه، گفتوگو‌مه‌که‌ چوونکه‌ ئه‌وان  
ده‌خنکین.))

نوح سه‌رقالی دروست کردنی که‌شتیه‌که‌ی بوو و له‌نه‌ته‌وه‌ی خۆی په‌شیمان  
بوویه‌وه، داری ده‌بپی و ئاسنی ده‌کوتی و ته‌ور و که‌ره‌سته‌ پینوستیه‌کانی  
که‌شتیه‌که‌ی ناماده‌ ده‌کرد. خه‌لک لای ئه‌و تیده‌پهرین و نوح سه‌رقالی کاری خۆی  
بوو. گالته‌یان پینده‌کرد، نوح له‌وه‌لامدا ده‌یوت:

((ان تسخروا منا فانا نسخر منكم كما تسخرون. فسوف تعلمون من يأتيه عذاب

يخزيه و يحل عليه عذاب مقيم.

واتاکه‌ی: نه‌گهر گالته‌ به‌ئیمه‌ ده‌کن، ئیمه‌یش، گالته‌ به‌ئیه‌ ده‌که‌ین به‌هه‌مان  
شیه‌وه‌ که‌ئیه‌ستا گالته‌مان پینده‌کن. به‌م زوانه‌ تیده‌گه‌ن کینه‌، نازابی خوایی  
ده‌یگریته‌وه‌ که‌ریسواپی ده‌کات و سزاکانی خوا به‌رده‌وام به‌سه‌ر ئه‌ودا ده‌باریت.))  
ده‌لنیت، ئه‌وان به‌وشیه‌وه‌ی که‌بیستومه‌، وتیان: ئه‌ی نوح داوی پینغه‌مبه‌ری  
بوویته‌ دارتاش؟

خواوه‌ند ژنانی ئه‌وانی نه‌زۆک کرد تا منالیان نه‌بیت.

ده‌لنیت: به‌گومانی شوینکه‌وته‌کانی ته‌ورات، خواوه‌ند فه‌رمانی به‌نوحدا  
که‌شتیه‌که‌ی له‌داری ساج دروست بکات و درگای بو‌دانه‌نیت و له‌ناوه‌وه‌ و ده‌روه‌وه  
به‌قیر دایپۆشینت به‌مه‌شتا زه‌راع دریزئی و په‌نجا زه‌راع پانی و سی زه‌راع به‌رزئی.  
سی قاتی ژنیر و ناوه‌راست و سه‌روی تیا دروست بکات و ده‌لاقه‌یه‌کی بو‌دانبینت،

نوح ئەو کارەى کرد که خواوەند فرمانى پیدابوو، کاتیک ته‌واو بوو و خواوەند فرموو بووى:

اذا جاء امرنا و فار التنور فاحمل فيها من كل زوجين اثنين و اهلك الامن سبق عليه القول و من آمن و ما آمن معه القليل.

واتاکەى: کاتیک فرمانى ئیمە هات و تەنۆرە که هەلقۆلى، لەهەر جووتیک دوان بیئە، لەگەل بنەمالە کهى خۆت مەگەر کەسێک کە فرمانى خواوەند دەگیریتەوه، لەگەل هەر کەسێک کە باوەرى هیناوه، تەنیا دەستەیه‌کى کەم باوەریان بەنوح هینا بوو.

تەنۆرە کهى لەنیوان خۆى و ئەو کردە نیشانە و فرموو بووى کاتیک فرمانى ئیمە بگات و تەنۆرە که هەلقۆلیت، لەهەر جووتیک دوان بەره ناو کەشتییه‌که و سوار ببە. کاتیک تەنۆرە که هەلقۆلا، نوح ئەو کەسانەى سوار کەشتییه‌کهى کرد کە خواوەند فرمانى پیدابوو. ژمارەیان کەم بوو. لەهەر جووتیک دوانى هەنگرت و سێ کۆپە کهى خۆى سام و حام و یافس و هاوسەرەکانیان و شەش کەس لەموسولمانانى بردە ناو کەشتییه‌که و لەگەل نوح و منالەکانیان و ژنەکانیان، ژمارەیان گەیشتە دەکەس. هەرۆها ئەو چوارپینیانەى سوار کەشتییه‌که کرد کە خواوەند فرمانى پیدابوو. کۆپە کهى یام کە باوەرى نەهینابوو، سەرنەکەوت.

لەکۆپى عەباس دەگیرنەوه: یەکەم زیندەوەر کە پۆشته ناو کەشتییه‌که، میرووله بوو و دوایینان کەر. کاتیک کەریان هینا و سکی گەشتە ناو کەشتییه‌که، ئیبلیس کلکی گرت، قاچەکانى نەپۆشته ناو کەشتییه‌که و نوح دەیوت: هاوار لەتۆ، وەرە ناو. کەر نەیتوانى و نوح وتى: ((هاوار لەتۆ، تەنانەت ئەگەر شەیتانت لەگەلدا بیئت.)) کاتیک ئەم قسەى هینایە سەرزمان، شەیتان کلکی کەرى بەردا، کەر سوار کەشتییه‌که بوو و شەیتانیش هاورى لەگەل ئەو سەرکەوت. نوح پێى وت: ئەى دوژمنى خوا، بۆ سەرکەوتیت؟

شەیتان وتى: مەگەر نەتوت، سەرکەرە تەنانەت ئەگەر شەیتانیشت لەگەلدا

بیئت؟

وتى: ئەى دوژمنى خوا، برۆ دەر.

شهیقان وتی: ده بیټ من له گه ل خۆت بهییت. وهك ده لئین شهیتان له سه ر پشتی که شتییه که بوو.

کاتیک نوح سوار که شتی بوو و باوه پداران و که ره سه ته پیویسته کان؛ برده ناو که شتییه که، کانیه کان هه لقولان و ((ئه م رووداوه له شانزه یه مین روژ له یه که م مانگی سالی شه شسه دی ته مه نی نوح رویدا)) و ده رگاکانی ناسمان کرانه وه، به هه مان شیوه که خواوه ند به پیغه مبه ری فه رموو:

((ففتحننا ابواب السماء بماء منهر. و فجرنا الارض عیونا فاللقى الماء علی امرقد قدر.

واتاکه ی: درگاکانی ناسمانمان کرده وه به رووی ئه و ناوه ی ده مانرژانده خوار. و سه رچاوه کانی زه ویمان ته قاند و ناوی (زه وی و ناسمان) بو ئه و کاره ی فه رمانی پیدرابوو، په یوه سستی یه ک بوون.))

نوح له گه ل هاوه لانی له ناو که شتییه که دا بوو و ده لاقه که ی گرت و له و کاته ی خواوه ند ناوی په وانه کرد تا ئه و کاته ی که شتییه که سه رناوکه وت، چل شه و روژی خایاند. دواتر ناو به هه مان شیوه که شوینکه وته کانی ته ورات گومان ده کن، فراوان و به رز بوویه وه، به هه مان شیوه که خواوه ند به پیغه مبه ری فه رموو:

(و حملناه علی ذات الواح و دسر. تجری باعیننا جزاء لمن کان کافر.

واتاکه ی: ئه ومان به شتییه که ته خته و بزما ری هه بوو. هه لگرت. که شتییه که به چاودیری ئیمه ده رپوشت و توفان سزای کافره کان بوو.))

که شتی و که سه کانی ناو که شتی له ناو شه پوله کئوه ناساکان بو پیشه وه ده رپوشت. نوح کاتیک بینی به لئینه که ی خواکه ی دیته دی. کوپه که ی خوی بانگ کرد که له و کاته دا له که ناریکدا وه ستابوو، پیی وت: کوپم له گه ل ئیمه دا سه رکه وه و هاورییه تی کافره کان مه که.

به لام کوپه که ی چونکه به دبخت و دلی به کوفر سپاردبوو، وتی: ده رپومه سه رکئیوک تا من له ناوکه بپاریزیت. بینیبووی که کئوه کان له ناوی باران پاریزراون و گومانی ده کرد توفانیش به هه مان شیوه ده بیټ.

نوح وتی: هیچ شتییه که له فه رمانی خوا پاریزراو نییه مه گه ر ئه وکه سانه ی



کەشتی لەسەر جودی نیشتەوه، خواوەند فرمویی: ((زەوی ئاوی خۆت بگەڕێنەرەوه بۆخۆت و ئاسمان ئاوی خۆت بگێرەوه و ئاو گەرایەوه.)) ئەو ئاوی لە ئاسمانەوه، باری، دەریاکانە کە دەیبینن و دوایین پاشماوەی تۆفان لەسەر زەوی ئاوێک بوو کە چل سال دواي تۆفان لەحەسمی روویدا. ئەو تەنورەي ئاوی لێهەلقولاً و نیشانەي نیوان خواوەند و نوح بوو، تەنورە بەردینەکەي حەوا بوو کەوێک میرات بۆ نوح مابووێهوه.

لەحەسەن دەگێرێنەرەوه: تەنورەي بەردینەي حەوا بەنوح گەیشت و پینی و ترا: ((کاتیك ئاو لەتەنورەکە هەلقولێ، لەگەڵ ھاوڕێکانت سوار کەشتی ببە. سەبارەت بەو تەنورەي خواوەند هەلقولانی ئاوەکەي لەنیوان خۆي و نوح کردە نیشانە، بیروبۆچوونەکان جیاوازن. دەستەبەک و توویانە لەهیند بوو.

#### ناماژەدان بە بیژەری ئەم وتەیه

لەکوپی عباس دەگێرێنەرەوه: سەبارەت بەم ئایە و هەلقولانی ئاو لەتەنورەکە، وتی: تەنورەکە لەهیندستان بوو. و دەستەبەکی دیکە دەئێن: تەنورەکە لەکوفە بوو.

#### ناماژەدان بە بیژەری ئەم وتەیه

لەموجاهید دەگێرێنەرەوه: ئاو لەتەنورەکە هەلقولێ و ھاوسەری نوح پینی زانی و نوحی لی ئاگادار کردەوه. ئەمە لەناوچەي کوفەدا بوو. سەبارەت بەژمارەي ئەو کەسانەي لەناو کەشتییەکەدا بوون، جیاوازی هەیە. دەستەبەک و توویانە هەشتا کەس بوون.

#### ناماژەدان بە بیژەری ئەم وتەیه

له کورپی عه‌باس ده‌گیږنه‌وه: هه‌شتا پیاو له‌ناو که‌شتییه‌که‌ی نو‌حدا بوون که‌یه‌کیان جوړه‌هم بوو.

هه‌روه‌ها له‌و ده‌گیږنه‌وه: نو‌ح هه‌شتا مرو‌قی له‌گه‌ل خو‌ی برده‌ ناو که‌شتییه‌که.

له‌سوفیان ده‌گیږنه‌وه: که‌سانی ناو که‌شتییه‌که هه‌شتا که‌س بوون. نه‌مان نه‌و (ژماره‌ که‌مه بوون) که‌خواوند فهرمووی: جگه‌ له‌ژماره‌یه‌کی که‌م که‌س باوه‌پری به‌و نه‌هینا.

هه‌روه‌ها له‌کورپی عه‌باس ده‌گیږنه‌وه: نو‌ح مناله‌کانی خو‌ی، سام و حام و یاقس و هاوسه‌ره‌کانیان هاوری له‌گه‌ل حه‌فتا و سی که‌س له‌مناله‌کانی شییسی برده‌ ناو که‌شتییه‌که که‌باوه‌پریان هینا‌بوو. ژماره‌ی نه‌و که‌سانه‌ی سوار که‌شتییه‌که بوون، هه‌شتا که‌س بوو.

ده‌سته‌یه‌کی دیکه و‌توویانه: ژماره‌ی نه‌و که‌سانه‌ی سوار که‌شتییه‌که بوون، هه‌شت که‌س بوو.

#### ناماژهدان به بیژری نه‌م و‌تیه

له‌قتاده ده‌گیږنه‌وه: له‌که‌شتییه‌که ته‌نا نو‌ح و هاوسه‌ره‌که‌ی و سی کوره‌که‌ی و هاوسه‌ره‌کانی بوون و ژماره‌یان ده‌گه‌یشته هه‌شت که‌س.

هه‌روه‌ها له‌حه‌که‌م ده‌گیږنه‌وه: ته‌نیا ژماره‌یه‌کی که‌م باوه‌پریان به‌نو‌ح هینا، نو‌ح بوو له‌گه‌ل سی کوره‌که‌ی و چوار بووکه‌که‌ی.

له‌کورپی جه‌ریح ده‌گیږنه‌وه: نو‌ح، سی کوره‌که‌ی و سی بووکه‌که‌ی سوار که‌شتییه‌که کرد و هه‌موویان هه‌شت که‌س بوون. ناوی کوره‌کانی سام و حام و یافسه. حام له‌که‌شتییه‌که له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی خو‌ی خه‌وت و نو‌ح نفرینی کرد تا نه‌وه‌ی نه‌و گوپرانیان به‌سه‌رداییت و له‌به‌ر نه‌مه مناله‌کانی نه‌و ره‌ش بوون.

که‌سانی دیکه و‌توویانه: ژماره‌که‌ی که‌سانی ناو که‌شتییه‌که ده‌که‌س بوو.

نامارژدان به بیژهری ئه مه وتهیه

له کوپری ئیسحاق دهگیرنهوه: نوح سی کوپهکهی و هاوسه رهکانیان و شهش کهسی دیکه ی سوار کهشتیهکهی کرد. هه موویان له گه ل نوح و سی کوپهکهی جگه له ژنهکانیان ژماره یان دهگه یشته ده کهس.

بهمه مان شینوه که زاناکانی شوینکه وتهی کتیب و کهسانی دیکه وتوویانه، له سالی شهشسه د له ته مه نی نوح و دوی دو هه زار و دوسه د و په نجا و شهش سال له ده رکرانی ئاده م له به هه شت بوو که خواوه ند توفانی په وانه کرد.

وتوویانه، خواوه ند توفانی له رۆژی سیانزه ی مانگی ئاب په وانه کرد. نوح له که شتی ه که دا مایه وه تا ئاو بو شوینی خوی گه پرایه وه. که شتی له قه ردی له سه ر کیوی جودی ئارامی گرت و ئه مه له رۆژی هه فده ی مانگی شهشی سال بوو. کاتی که نوح له که شتی ه که هاته ده ر، له ناوچه ی قه ردی له سه رزه مینی جه زی ره، شوینیکی ده ستنیشان کرد و بناغه ی گوندیکی دارشت و ناوینا هوناد. له وی بو هه ر یه که له و که سانه ی باوه ریان پینی هینا بوو و ژماره یان ده گه یشته هه شتا که س، مالنکی دروست کرد. تا ئیستا ئه و شوینه به (سوق الثمانین) ناو ده بن یانی بازاری هه شتا که س (گوندی هه شتا که س).

هه موو مناله کانی قابیل له ناو ئاوه که دا خنکان. هه موو باوکانی نوح تا ئاده م شوینکه وتهی ئیسلام بوون.

ئهو جه عفه ر ده لیت: نوح له گه ل که سه کانی له و گونده دا ژیانی به سه ر برد و خواوه ند وه چی پیکرد هه رگیز توفانیکی دیکه بو سه رزه وی نانیریت.

له پینغه مبه ر ده گیرنه وه: نوح له یه که م رۆژی ره جه ب سوار که شتی بوو. خوی و هه موو که سانی هاوړنی به رۆژو بوون و که شتی بو ماوه ی شهش مانگ ئه وانی ده سوپانده وه تا گه یشتنه حه رم. له رۆژی عاشورا که شتی له سه ر جودی نیشه وه. نوح به رۆژو بوو و فه رمانی به هه موو هاوړیکانی خۆیدا ( به ره حشی و جواړیکانیشه وه) تا بو سوپاس کردنی خواوه ند به رۆژو بن.

له کوپری جه ریح ده گیرنه وه: سه ره وه ی که شتی ه که تایبه ت بوو به بالنده کان و



له ناوې پر است مړوځه كان و له ژير هوه درنده كان. سهر هوهی كه شتيه كه سى زهراع بوو و له روژي ههيني دهی مانگی ره جېب له عهين ودرده كه و ته سهر ناو و له روژي عاشورا له سهر جودى نيشته وه. له سهر ريگا كه لای حه رهم تپېرې و حه وت جار به ده وريدا سوپايه وه و خواوهند ئه وانی له نوقم بوون و خنكان پاراست. دواتر روښته يه مهن و گهرايه وه.

له قتاده ده گيرنه وه: نوح له روژي دهی موچه رهم له كه شتي هاته خوار و به هاو له لانی خوئی وت: هه ركهس له ئيوه به روژوه، روژوه كه لای خوئی بشكينييت و هه ركهس به روژو نيه، روژو بگريت.

هه روه ها له قتاده ده گيرنه وه: كه شتي له روژي دهی ره جېب كه و ته سهر ناو و بو ماوهی سهد و په نجا روژ له سهر ناو مایه وه. يه ك مانگ له سهر كيوى جودى بوو و له روژي دهی موچه رهم، يانی روژي عاشورا له كه شتيه كه دابه زين.

له محه ممد كورې قهيس ده گيرنه وه: له روژگاری نوح يه ك بست زهوی نه بوو كه خواوهنی نه بيت.

له كورې شهداد ده گيرنه وه: نوح دواى ئه وهی نوښد و په نجا سالی له ناو خه لكه كه لای خوئی به سهر برد، سينسهد و په نجا سالی ديكه ژيا.

به لأم له كورې ئيسحاق ده گيرنه وه: به گومانی شوينكه و ته كانی ته ورات ته مهنی نوح دواى ئه وهی له كه شتيه كه لای دابه زي، سينسهد و هه شتا و چوار سال بوو. ده لیت: هه موو ساله كانی ته مهنی نوح تا ئه و كاته لای خواوهند ئه وى بو لای خوئی برده وه، نوښد و په نجا سال دريژه لای كيشا.

ده لين سام كورې نوح هه شتا سال پيش تو فان چاری به دنيا هه له ينأ.

به لأم ده سته يه ك له شوينكه و ته كانی ته ورات ده لين نوح پيش تو فان هېچ منالتيكى نه هينا يه دنيا. و توويانه: هاو له لانی ئه و له ناو كه شتي ده سته يه ك بوون له و كه سانه لای باو هريان هينا بوو به لأم هه موويان له ناو چون و كهس له وه چه لای ئه وان نه مایه وه. هه موو مناله كانی ئادم له سهر زهوی له نه وهی نوح و مناله كانی ئه ون و له مناله كانی ديكه لای ئادم كهس له سهر زهوی نه ماو ته وه. خواوهند له مباره وه فرمووی: نه وه و نه ژادی ئه ومان هيشته وه.

وتوویانه: نوح پیش توفان دو کوپی بوو که هر دو کیان مردن، یه کیان به ناوی که نعان که نه و که سه بوو له ناوه که دا خنکا و نه وی دیکه یان عابر بوو که پیش توفان مرد.

له کوپی عه باس ده گیرنه وه: نوح منالیکي هینایه دنیا به ناوی سام که مناله کانی نه و سپی و خاکی رهنګن و حام که مناله کانی سپی و رهن و یافس که مناله کانی سوړیاو و زهره رهنګن، که نعان له ناودا خنکا و عره به کان به پیام ناوی ده بهن. دایکی هه موویان یه کیکی بوو.

ناګر په رسته کان به سه ره اتی توفانیان نه بیستووه و ده لین: له رُوژګاری کیومر سه وه پاشایه تی له ناو نیمه دا به رده وام بووه و کیومر س هه مان نادمه و پاشایه تی له کوڼه وه به تازه گه یشت تا گه یشته ده ورانی فیروز کوپی یه زدگیرد کوپی شه ریاری. ده لین: نه گه ر توفانیک له نارادا ده بوو، ده بیټ نه ژاد و په چه له کی نه ته وه یه ک پچرا بیټ و پاشایه تی له ناو چوبیټ.

ده سته یه ک له وان باوه ریان به روودانی توفان هیه و ده لین له سنوره کانی بابل و ناوچه کانی نزیك به و سه رزه مینه روویداوه به لام شوینی نیشته چی بوونی مناله کانی کیومر س روژ ه لاته و توفان نه وانی نه گرتوه.

نه بوجه غفر ده لیټ: به پیچه وان هی نه وان خواوند باسی توفانی کردوه و وتاری خواونده که ده فهرمیټ: ((و لقدنا دانا نوح فلنعم المجیبون. و نجیناه و اهله من الكرب العظيم. و جعلنا ذریته هم الباقین.

واتاکه ی: نوح سکا لای لای نیمه کرد و به باشی داواکاری به که یمان هینایه دی. نه و که سه کانیمان له و خه مه گوره یه رزگار کرد و نه ژادی نه ومان هیشته وه.)) و ده فهرمیټ که ته نیا نه وه کانی نوح مان وه نه که سانی دیکه.

جیاوازی که سه کانمان سه بارت به کیومر س نامارّه پیندا له گه ل و ته ی نه و که سانه ی سه بارت به کیومر س بوچوونیان له گه ل فارسه کان یه ک ناګر ټه وه و هه روه ها نه وانه ی نه ژدای نه و بو نوح ده گه ر ټنه وه.

سه موره کوپی جه نده ب له پیغه مبه ر ده گیر ټه وه: مه به ست له وتاری خواوند که ده فهرمیټ نه وه کانی نوح مان هیشته وه، سام و حام و یافسه.

هر وها له قتاده ده گپړنه وه: خوا ده فمرمیت: ((نه وکاني نوحمان هیښته وه))  
 هموو که سهکان له مناله کاني نوح ماونه ته وه. له کورې عه باس ده گپړنه وه که وتاری  
 خوا وند که ده فمرمیت: نه وکاني نه ومان هیښته وه. و جگه له نه ژادی نوح که س  
 نه مایه زه.

له زوهری و شه عبی ده گپړنه وه: کاتیک نادم له به هشت دابه زی و مناله کاني  
 فراوان بوون: هاتنه خواره وهی نادمیان کرده ده سپینکی میژوو تا نه و کاته ی  
 خوا وند نوحی په وانه کرد. ده ستنیشان کردنی نه و وهک پیغه مبهریان کرده  
 ده سپینکی میژوو و کاتیک توفان هات و خه لکی زه وی له ناچون و نوح و که سانی  
 بنه ماله که ی له که شتی دابه زین، زه وی له نیوان مناله کاني خوی دابه ش کرد:  
 ناوه راستی زه وی به سام به خشی که بیت المقدس و نیل و دیجل و فورات و  
 سه یحان و جه یحان و فیشونه و له فیشون تا روژه لاتی نیل، شوینی هه لکردنی  
 بای باشور: تا شوینی هه لکردنی بای باکور.

به شی روژناوای نیل و پشتی نیلی تا شوینی هه لکردنی بای ده بووری به حام  
 به خشی. نه ولای فیشون تا شوینی هه لکردنی بای سه بای به یافس به خشی.  
 ده سپینکی میژوو له توفانه وه ده سستی پیکرد تا ناگری نیبراهیم. نه وسا ده سپینکی  
 میژوو له ناگری نیبراهیم وه ده سستی پیکرد تا هه لبراردنی یوسف وهک پیغه مبهر،  
 دواتر له هه لبراردنی یوسف تا هه لبراردنی موسا بو پیغه مبهرایه تی کرایه  
 ده سپینکی میژوو، دواتر له هه لبراردنی موسا تا پاشایه تی سلیمان، له پاشایه تی  
 سلیمان تا هه لبراردنی عیسا کورې مریم، له هه لبراردنی عیسا تا هه لبراردنی  
 محممه د پیغه مبهری موسولمانان.

نه م سهراوه میژوویانه که له و ته کاني شه عبی سهراوه ده گرت، به پنی  
 میژووی جووله که کانه به لام موسولمانان کوچی پیغه مبهریان کرده سه رته ای  
 میژوو و پیش نه وه هیچ سه رته تایه کی میژوویان نییه به لام وهک و توویانه قوره یش  
 پیش نیسلام سالی فیلیان کرد بووه ده سپینکی میژووی خویان. هر وها  
 عه ربه کان روژه ناسراوه کاني خویان کرد و ته سه رته ای میژوو وهک روژی جه به له  
 و که لابی یه که م و که لابی دوهم که ده سپینکی میژووی نه وان بوو. نه سارییه کاني

رۇژگارى ئەسكەندەرى زولقەرنەيىنيان كىردۈتە سەرەتاي مىژۋى خۇيان و گومان دەكەم تا ھەنوگەيش لەسەر ئەو سەرەتايە كۆك بن.  
بەلام فارسەكان سەرەتاي مىژۋى خۇيان بۇ پاشاكانيان دەگىرنەوہ و بەوشىۋەى كەدەزانم ئىستاكە دەورانى يەزدىگىرد كوپى شەھرىارىان كىردۈتە سەرەتا و دەسپىكى مىژۋو، چوونكە دوايىن پاشاى ئەوانە كەپاشاىەتى بابل و رۇژھەلات دەكات.

**وتار سەبارەت بەبىوراسپ كەھەمان ئەزداقە ( نازى داك )**

عەرەبەكان بەزوحاك ناوى دەبەن و ئەو پىتەى بەدەرپىرىن لەنىوان (س و زى) فارسىدايە بە (ض) دەردەبىرن و (ھ) بە (ح) و (ق) بە (ك) دەردەبىرن و ھەبىب كوپى ئەوس لەم شىئەرە مەبەستى ئەوہ كەدەلىت:

ئەوہى ئەو ھەبىبو، فىرەمەن و ھامان و قارون نەيانبورو.  
(لەدەسەلات ھاوشىۋەى زوحاك بوو)

((بەلام تۆ فەرەيدونىت))

ھەرۋەھا ئەوہ كەھسەن كوپى ھانى، باوكى نەواس، شانازى و بانگەشەى ئەوہ دەكات لەنەتەوہى ئەو بووہ و دەلىت:

((زوحاك، كەشەيتان و جنۆكە لەرىگەكانى خۇيان))

((ئەويان دەپەرەستى، لەئىمە بوو)). دانىشتووانى يەمەن دەلىن لەنەژادى

ئەون.

لەھوشامى كەلبى دەگىرنەوہ: سەبارەت بەزوحاك دەلىت: عەجەم نەژادى خۇيان بۇ زوحاك دەگەرىننەوہ و گومان دەكەن جەم خوشكى خۆى كىردە ھاوسەرى يەكىك لەبەنەمالەى ئەشرف و ئەوى كىردە پاشاى يەمەن و زوحاك بۇ ئەو ژنە و پىاۋە ھاتە دنيا.

خەلكى يەمەنىش نەژادى خۇيان بۇ ئەو دەگەرىننەوہ و گومان دەكەن زوحاك خەلكى ناۋچەكەى ئەوانە و زوحاك كوپى عەلوان كوپى عوبەيد كوپى عوہىچ بوو

و سه نان، براكه ی خۆی كرده پاشای میسر كه سه ره تای ده سپی كردنی ب نه ماله ی فیره وه نه كانه. كاتیك ئیبراهیمی خهلیل پۆشته میسر، پاشایه تی ئه و سه رزه مینه ی ده كرد.

به ئام فارسه كان سه باره ت به نه ژادی نه زدهاق بۆچوونیان جیاوازه له وه ی هوشام له دانیش تروانی یه مهنی ده گیرنه وه. ده لێن: ئه و بیوراسب كۆپی ئه روه ند ئه سب كۆپی زینكا و كۆپی ویروشك كۆپی تاز كۆپی فه روك كۆپی سیامهك كۆپی مه شی كۆپی کیومه رسه. ده سته یه کیان نه ژادی ئه و بۆ کیومه رس ده گه رینه وه به لام ناوی باوکه كانی به شیوه یه کی دیکه ده بن و ده لێن زوحاک كۆپی ئه نده ر ئه سب كۆپی ریحدار كۆپی ویدرسهنگ كۆپی تاج كۆپی فریاك كۆپی ساعمهك كۆپی مازی كۆپی کیومه رسه.

به گومانی ئاگر په رسته كان، تاج باوه گه وری ئی زوحاک باوکی عه ره به كانه و تروویانه كه دایکی زوحاک و دهك كچی ویونگهانه كه باوکی خۆی كوشت تا له شه ی تانه كان خۆی نزیك بكاته وه و زیاتر له بابل نیشته جی و دوو كۆپی بوو به ناوی: سه ره بقوار و به قوار.

له شه عبی ده گیرنه وه: ناوی قرشت بوو و خواره ند ئه وی بۆ نه جد هاق كۆپی.

### گیرانه وه ی شه عبی له مباره وه

گیرانه وه ی قاسم كۆپی سه لمان له شه عبی به مشیوه یه: ئه بجه د و هوز و هه تی و كه لمه ن و سه عفه س و قرشت پاشا سته مكاره كان بوون. رۆژیک قرشت بیری كرده وه و وتی: ((به پیرۆز زانینی خواوه ند كه باشت رینی ئاف رینه رانه، و خواوه ند ئه وی كرده نه جد هاق، هه وت سه ری بوو و ئه و كه سه یه له دۆنبا وه نده و به گومانی شو ئینكه وته كانی كتیب له عه ره ب و عه جه م پاشایه تی هه موو هه ریمه كانی ده كرد و پیاویکی جادو گه ر و خرا په كار بوو))

له هوشام كۆپی محه مه دی ده گیرنه وه: زوحاک دوا ی جه م به مه مان شیوه كه وتروویانه و خوا زاناته ره، هه زار سال پاشایه تی كرد و له سوادی عیراق له گون دیک

بەناۋى نرس لەسنورى رىگەى كوفە نىشتەجى بوو، پاشايەتى ھەمو سەرزەۋى دەكرد وپياۋىكى ستەمكار و خراپەكار بوو، دەستى بۇ كوشتن درىژ كورد و يەكەم كەس بوو رى و رەسمى لەداردان و سەرپرېنى بلاۋ كردهۋە، يەكەم كەس بوو دە يەكى لەخەلگان وەرگرت و درەم و سكەى لىدا و يەكەم كەس بوو گۆپانى خویند و گۆپانىيان بۇ خویند.

دەلىت: وتوويانە دو لەتە گۆشت لەشەنەكانى بەرز بوونەۋە كەبەردەوام لىنى دەدا و ئازارى زۆر بوو تا مىشكى مرۆقى بخەنەسەر. لەبەر ئەمە رۆژانە دوكەسى دەكوشت و مىشكىيانى دەبرد و دەيخستە سەر دو لەتە گۆشتەكەى سەرشانى و بەم شىۋەيە ئازارەكەى ھىۋر دەبويەۋە. پياۋىك لەبابل دىژى ئەو شوپشى كورد وئاللى بەست و خەلگانىكى زۆر لەدەۋرى كۆبوونەۋە. كاتىك زوحاك ئاگادار بوويەۋە، ترسا و كەسى بۇ لاي ئەو رەوانە كورد و پىنى وت: كارى تۆچىيە و چى دەخوازىت؟

ۋەلامى دايەۋە: مەگەر گومان ناكەيت پاشاي جىھانى و جىهان تايبەتە بەتۆ؟  
وتى: بۇنا.

وتى: كەۋاتە دەبىت ئازار و رەنجى تۆ لەسەر ھەمو جىهان بىت نەك تەنيا لەسەر شانى ئىمە، بەلام تۆ لەناۋ ھەمو خەلگانى جىهان تەنيا ئىمە دەكوژىت. زوحاك بۇچۈنەكەى پەسەند كورد و فەرمانى دەركرد تا ئەو دو پياۋەى دەبىت رۆژانە بكوژىن، لەناۋ ھەموو خەلگانى جىهانەۋە بىيانھىنن و تەنيا تايبەت نەبن بەشۋىننىك.

دەلىن: خەلكى ئىصفەمان لەنەۋەكانى ئەو پياۋەن كەئاللى ھەلكرد و ئالاکە بەھەمان شىۋە لاي پاشاكانى ئىران لەخەزىنەكەيان دەپارىزىت و بەو شىۋەى بىستومانە ئالاکە لەپىستى شىرە و پاشاكانى ئىران بەزىر و ھەورىشم دايدەپۇشن و بەپىرۆزى دەزانن.

دەلىت: بىستومە كەزوحاك ھەمان نەمرودە كەئىبراھىم لەرۆژگارى ئەو چاۋى بەدنيا ھەلپىنا و ئەو بوو مەبەستى ئەۋى كورد ئىبراھىم لەناۋ ئاگردا بسوتىننىت.

دهلیت: بیستومه که نه فریدون له مناله کانی جهمه و پینش زوحاک پاشایه تی ده کرد و گومانیان کردووه نویه مین منائی جهمه و له دۆنباوه ند چاوی به دنیا هه لهیناوه. له ویوه به ریکه وت و گه شته شوینه که ی زوحاک که له وکاته دا لهیند بو. نه فریدون دهستی به سهر هه موو ماله کان و که رهسته کانی نه ودا گرت. زوحاک ناگادار بوویه وه و گه پایه وه. خواوه ند هیزی لی سهند بوویه وه و ده ولته که ی له ناو چبوو. نه فریدون هیرشی کرده سهر و نه سیری کرد و بو کویستانی دۆنباوه ندی برد و به گومانی عه جهمه کان تا نیستا له وی له به ندیکی ناسنیدایه و نه شکه نجه ده دریت.

دهسته یه کی دیکه و توویانه زوحام له شوینه که ی خوی دور نه که و تبویه وه و نه فریدون کوپی نه سقیان له مانگی میهر پۆشته نشینگه که ی نه و که قه لایه ک بوو به ناوی زنگ و دوو ژنی کرده هاوسهر به ناوه کانی نه رونا ز و سه نوار، بیوراسب کاتیک نه مه ی بینی، بی ناگا و مه ست که وت و نه فریدون به گورزیکی سه رینچراوه له سه ریدا که نا ناگایی و بی ناو زی نه و زیادی کرد.

دواتر نه فریدون له وی بو کویستانی دۆنباوه ند برد و فه رمانیدا تا خه لکان مانگی میهر که میهره گان و رۆژی به ند کردنی بیوراسب بوو، بکه نه جه ژن. نه فریدون له سه ر ته ختی پاشایه تی دانیشت.

ده لێن کاتیک زوحاک له سه ر ته خت دانیشت و تاجی خسته سه ر، وتی: ئیمه شاکانی جیهانین و خواوه نی هه موو شته کانی جیهان.

فارسه کان گومان ده که ن پاشایه تی تایبه ت بوو به بنه ماله ی نوشه هنگ و جه م و ته همورس و زوحاک داگیرکه ر بوو و به جادوو و خراپه کانی پاشایه تی گرته ده ست. خه لکانی له دوو ماره که ی سه رشانی ده ترساند و له سه رزه مینی بابل بناغه ی شاریکی دارشت و ناوینا حوب. خه لکانی نه بتی کرده که سه تایبه ت و نزیکه کانی خوی. خه لک له وان په نجیکی زوریان بینی. نه وان مناله کانیان سه رده پری.

دهسته یه ک له شوینه که وته کانی کتیب و توویانه له سه ر شانی نه و دوو له ته گوشت به رز ببویه وه هاوشیوه ی سه ری مار، زوحاکی خراپه کار به جل و به رگ دایده پۆشی و بو ترساندن خه لکان ده یوت که دوو ماره و داوای خواردن ده که ن.

کاتیڭ برسی ده بوو، دو له ته گوښته که ی سهرشانی ده جوولان به هه مان شیوه که نه ندنامه کانی مروّقه له کاتی برسیه تی و توپه یی ده جوئین و ده له رینه وه. دهسته یه که له خه لکان و توویانه دوو مار بوو. ئاماژمان به گئیرانه وه ی شه عبیدا و خوا له راستیه کان زاناره.

دهسته یه که له په چه له ک ناسان و شاره زایانی میژوی فارسه کان و توویانه خه لک به رده وام له لایه ن بیوراسبه وه په نجیان ده کیشا تا ئه و کاته ی خوا وه ند مه بهستی له ناو بردنی ئه وی کرد. یه کیڅ که له دانیش تووانی ئیسفه هان به ناوی کابی (کاوه) هیرشی کرده سهر. هۆکاری شوپشی ئه و له بهر دوو کوپه که ی بوو که نیردراوانی بیوراسب ئه وانیان گرتبوو.

ده لئین: کاتیڅ کابی له تاو دو کوپه که ی توپه بوو، گوچانیکی به دهسته وه گرت و ئه و پینسته ی به دهسته یه وه بوو، به سه ری گوچانه که وه هه لئو اسی و خه لکی بۆ شوپش دژی بیوراسب هاندا و که سانیکی زۆر له ده وری کۆبوونه وه. کاتیڅ کابی سه رکه وتنی به ده ست هینا، خه لکان ئالا که ی ئه ویان به پیروز له قه له مدا و شتی دیکه یان پی زیاد کرد تا بووه ئالای پیروز و گه وری شاکانی فارس که نه وانیش به پیروزیان ده زانی و به ناوی ئالای کابیان ناویان برد که ته نیا له کاتی رووداوه گه وریه کان هه لده کرا و ته نیا له دهستی سازاده کاندا بوو.

له گئیرانه وه کانی تاییه ت به کابی، ده لئین: له گه ل شوینکه وته کانی له ئیسفه هانه وه به ریکه وت و له ریگا خه لکان په یوهستی بوون و کاتیڅ له زوحاک نزیک که وتنه وه، زوحاک ترسی ئه و که وته دلئیه وه و له نشینگه که ی خوی هه لات و گوپه پانی چۆل کرد و به مشیویه عه چه مه کان به مه بهسته که ی خویان گه یشتن و له ده وری کابی کۆبوونه وه و درگای گفتوگو یان کرده وه. کابی وتی مه بهستی پاشایه تی نییه چونکه له بنه ماله ی پاشاکان نییه و ده بیت یه کیڅ که له مناله کانی جه م وه ک پاشا هه لبژیرن چونکه جه م کوپری ئوشه هنگ پاشای گه وریه بوو بناغه ی ری و ره سمی پاشایه تی دارشت. ئه فره دیدون کوپری ئه سقیان که له یه کیڅ که له ویلایه ته کان له ترسی زوحاک خوی هه شاردا بوو، هاته لای کابی و شوینکه وته و خه لکان له هاتنی شادمان بوون. ئه ویان وه ک پاشای خویان هه لبژارد و کابی و



سەرانی خەلك لە دەوری كۆبوونەوه.

كاتیك ئەفرەیدون لەسەر تەختی پاشایەتی دانیشتی و كاروبارەكانی سەقامگیر كرد: دەستی بەسەر شوینی مانەوهی زوحاكدا گرت و شوینی كهوت و لەكویستانی دۆنباوەند زیندانی كرد.

بەگومانی دەستەیهك لەئاگرپەرستەكان، زوحاکی لەكویستانی زیندانی كرد و دەستەیهك لەجنۆكهكانی وەك پاسەوان بۆ ئەو دانا. دەستەیهكیان دەلێن ئەوی كوشت.

ئاگرپەرستەكان دەلێن: لەزوحاك هیچ كارێکی پەسەند كراو نەبینرا جگە لەیهك جار. كاتیک ستم لەناو خەلكدا فراوان و زیانەكان زیادی كرد و رۆژبەجاری پاشایەتی ئەو درێژەى كیشا، خەلك لەتاو پەنج و ئازارەكانی ئەو تەنگیان پێهەلچنرا وگەرەكانی خەلك چەندین نامەیان بۆ نوسی و رێكەوتن لەسەر ئەوهی برۆنە بارەگاکی. سەران و گەرەكانی خەلك لەویلایه تە جۆراوجۆره كانەوه روویان لەبارەگای زوحاك كرد و گەفتوگۆیان دەستپێكرد. مەبەستی ئەویان كرد لەستم كردن دووری بخەنەوه و رینگە چاكەكارى لەگەڵ خەلكان بگرتەبەر. رێكەوتن لەسەر ئەوهی كابی (كاوه) ئیسصفه هانی لەقسە كردن پێش بخەن. كاتیک گەیشتنە بەردەرگای بارەگای پاشا، پاسەوانەكانیان ئاگادار كردهوه و داواى فەرمانى چوونه ژووره وەیان كرد. كابی لەپێش ئەوانەوه بوو و لەبەردەم پاشا وەستا، سلاوى نەكرد و وتی: ئەى پاشا بە چ شىوهیهك سلاو بۆ تۆ بنیرم، سلاو لەپاشای هەموو هەریمەكان بكەم یا تەنیا پاشای یەك هەریم و بەس.

زوحاك وتی: وەك پاشای هەموو هەریمەكان سلاو بۆ ئیمە بنیره چونكە من پاشای سەرزەویم.

ئیسصفه هانی وتی: ئەگەر پاشای هەموو هەریمەكانی و دەستی تۆ بەهەموو شوینیك دەگات، بۆ لەناو خەلكی هەموو هەریمەكان زولم و ستمى تۆ تەنیا لەسەر شانى ئیمهیه و فلان كار و فیساره كار لەنیوان ئیمه و هەریمەكانى دیکه دابەش ناکەیت؟

ئاماژەى بەچەندین شتی دیکەدا و راستییەكانى هینایە سەرزمان. قسەكانى

کاریگریان له سر زوحاک دانا و بېدهنگ بوو. دانی به خراپه کاری خویدانا و بهلین و مزدهی پیدان و بهمه بهستی حهوانه وه بهریی کردن تا بجه سیننه وه و دواتر بگرینه وه بۆ نه وهی نیازه کانیان بهراوه رده بۆ سه رزه مینه که ی خویمان بگرینه وه. گومانیان کردوه ودهک دایکی زوحاک له کوپه که ی سته مکارتر بووه. له کاتی سهردانی سهرانی خهک له و کوپونه وه دا ناماده و وته کانی نهوانی ده بیست و توپه و نارازی بوو. کاتیک سهرانی خهک لای زوحاک پوشتن. پوشته لای کوپه که ی و سه رکونه ی کرد که بۆ به هه نس و کهوت و قسه ی سهرانی خهک که ی رازی بووه، وتی: بویری نهوانم له بهر اهر تو بیینی که فلان قسه و فیساره قسه یان هیئایه سه رزمان، بۆ توپه نه بویت و دهستی نهوانت نه بری؟

له گه ل زوحاک زۆر په یقی و زوحاکی مه غرور وه لامی دایه وه: منیش له گه ل نه ندیشه که ی تو هاو پام به لام خهک که م بهوتاری راست ناکاو گریان کردم و کاتیک مه بهستی نهوم کرد دهسه لات و هیزی خۆم نیشان بدهم و هیرشیان بکه مه سر، راستییه کان له بهر اهر من قووت بوونه وه و وه ک کیویک له نیوان من و نهوان له مپه ریکیان دروست کرد و نه متوانی هیچ کاریک بکه م. نهوی بېدهنگ وده ریکرد. دوا ی چهند روژیک خهک کانی بیینی و بهلینه کانی خو ی برده سر و نهوانی په وانه کرده وه و نه رمی و چاکه ی له گه ل نهوان گرت بهر و نیازه کانیانی هیئایه دی. وه ک وتوو یانه جگه له مجاره هیچ کات کاریکی په سه ندکراو له زوحاک نه بیینراوه. دهلین: ته مهنی نه جدهاق ههزار سال بوو که شهسه د سالی پاشایه تی ده کرد و پاشماوه ی ته مهنی بۆ به هیزی و کاریگری، هاوشیوه ی پاشاکان ژیان ی به سر برد.

دهسته یه کی دیکه وتوو یانه ساله کانی ته مهنی ههزار وسه د سال دریزه ی کیشا و بۆ ماوه ی ههزار سال پاشایه تی کرد تا نه و کاته ی نه فره یدون شو پرسی کرد و زوحاک شکستی خوارد و کوژرا.

دهسته یه ک له زاناکانی فارس وتوو یانه، له و که سانه ی ماوه ی ته مهنیان له ته وراتدا ناماژه ی پی نه دراوه، که سمان نه بیینیوه ته مهنی له ته مهنی زوحاک و له جامر کوپی یافس کوپی نوح، باوکی فارسه کان دریزتر بیت چونکه وه ک دهلین

ئەویش ھەزار سال ژیا.

لێردا ناماژەمان بەداستانی بیوراسب دا لەبەر ئەوەی بەگومانی دەستەبەک نوح ھاوڕۆژگاری ئەبوو و نوح وەک پیغەمبەر بۆ لای زوحاک و خەلکەکەیی کەستەمکاریان کردبوو پێشە، پەوانە کرا. ناماژەمان بەنیعمەت و بەخششەکانی خوا بەنوحداو وتمان نوحی لەگەڵ باوەرداران رزگار کرد و ئەوەکانی لەسەر زەمین ھێشتەو. ناماژەمان بەچاکەکارییەکانی نوحدا کەلەو دنیایش بەخششەکانی خوایی پێدەبەرت. ھەرەھا ئەو دەستە لەخەلکان کە بەھۆی یاخیگەری و ستەمکاری لەناوچوون و خواوەند بەخششەکانی خۆی لەوان گرتەو و بوونە وانەبەک بۆ خەلکان و لەو دنیایش سزایان جەھەننەمە.

ئێستا دووبارە درێژە بەداستانەکەیی نوح دەدەین و بەسەرھاتی منالەکانی دەئێن کەئێستا بەھەمان شێوە کەخواوەند دەفەرمی، لەسەر زەوی ماونتەو. ئەو کەسانەیی نوح وەک پیغەمبەری ئەوان ھەلبژێردرا، جگە لەو کەسانەیی باوەرپیان پێھینا، ھەموویان لەناوچوون و کەس لەوان لەسەر زەوی نەمایەو. پێش ھەمووان ناماژەمان بەوتاری پیغەمبەردا سەبارەت بەمنالەکانی نوح کە لەقورئاندا باسی لێو کراو، دەفەرمی: سام و حام و یافس بوون.

لەوھب کوپی موبە دەگیرنەو: سام کوپی نوح باوکی عەرەبەکان و حام باوکی رەشپێستەکان و یافس باوکی تورکەکان و باوکی باجوج و ماجوجە کەکوپە مامی تورکەکان.

دەئێن: ھاوسەری یافس نەربەسیسە کچی مەرازیل کوپی درەمسیل کوپی مەحویل کوپی خنوخ کوپی قین کوپی ئادەمە و ھوت و کوپ و کچینکی ھینایە دنیا: بەم ناوانە: جومەر کوپی یافس کەبەوتەیی کوپی ئیسحاق باوکی یاجوج و ماجوجە، مارچ کوپی یافس و وایل کوپی یافس، توبیل کوپی یافس، ھوشل کوپی یافس، ترس کوپی یافس و شەبەکە کچی یافس.

دەئیت: گومان دەکەن یاجوج و ماجوج و سەقلابیەکان و تورکەکان لەمنالەکانی یافسن.

ژنی حام کوپی نوح، یەحەب کچی مارب کوپی درەمسیل کوپی مەحویل

کوپری خونخ کوپری قین کوپری ئادهمه و سى کوپری هیئایه دنیا: کوش کوپری حام و قوت کوپری حام و کهنعان کوپری حام. کوش کوپری حام: کچی به تاویل کوپری ترسی کرده هاوسهر و بههمان شیوه که ده لئین، قیبتیه کانی میسر له مناله کانی ئهون. کهنعان کوپری حام ئهرسل کچی به تاویل کوپری ترس کوپری یافس کوپری نوحی وهک هاوسهری خوئی هه لئبرارد و ره شهکان و فهزان وزه نگیه کان و زه غاوه و هه موو نه ته وه ره شهکان له مناله کانی ئهون.

کوپری ئیسحاق ده لئیت: به گومانى شوینکه وته کانی تهورات ئه مه له بهر نفرینى نوح بوو که له حامى کوپری کرد. داستانه که به مشیوه یه: نوح خهوت و شهرمی ده رکهوت و حام بینى و داینه پووشى و سام و یافس بینیان و په رۆیه کیان خسته سهر و شهرمی باوکیان داپووشى. کاتیک نوح له خه و هه ستا و له کرده ی حام و سام و یافس ناگادار بوویه وه، وتى: کهنعان کوپری حام مه لعون بیئت و مناله کانی کوئیه ی براکانیان بن. ئهوسا وتى: خوا، بهرکهت به سام ببه خشه و حام کوئیه ی دویراکه ی خوئی بیئت. خوا پاشایه تى به یافس ببه خشه و بگاته پیگه ی سام و حام کوئیه ی ئهوان بیئت.

ده لئیت: هاوسهری سام کوپری نوح، سه لیب کچی به تاویل کوپری مه حویل کوپری خونخ کوپری قین کوپری ئادهمه و چهند کوپری هیئایه دنیا: ئه رفه خشن کوپری سام و ئه شوز کوپری سام و لاوز کوپری سام و عویله م کوپری سام. ده لئیت: سام کوپریکی بوو به ناوی ئه رهم به لام نازانم له دایکی ئه رفه خشن و براکانیه تى یا نا.

له کوپری عه باس ده گێرنه وه، کاتیک سوق الثمانین له نیوان فورات و سه رات بوؤ مناله کانی نوح ته نگ بوو، به ریکه وتن و بناغه ی شارى بابلیان دارشت که دوانزه فهرسه خ له دوانزه فهرسه سه خه. ژماره یان زیادى کرد و گه یشته سه د هه زار کهس. هه موویان شوینکه وته ی ئیسلام بوون.

کوپری ئیسحاق ده لئیت: لاوز کوپری سام کوپری نوح، سه بکه کچی یافس کوپری نوحی وهک هاوسهری خوئی دیاری کرد و خه لکی فارس و گورگان و نه ته وه کانی فارس له مناله کانی ئهون. هه روه ها تمس و عمه لیک کوپری ئهون به لام نازانم ئایا له دایکی فرس بوون یا نه.

ده‌لیت: عملیق باوکی عه‌مالقه بوو که له‌زه‌ویدا بلاو بوونه‌وه و له‌رۆژمه‌لات و عه‌مان و حیجاز و شام و میسر نیشته‌جی بوون. پاشا سته‌مکاره‌کانی شام که به‌که‌نعانییه‌کان ده‌ناسران، له‌وان بوون، هه‌روه‌ها فیره‌ونه‌کانی میسریش. خه‌لکی به‌حره‌ین و نه‌ته‌وه‌ی جاسم و عه‌مان و مناله‌کانی هه‌فی مه‌دینه و مناله‌کانی سه‌عد کوپی هه‌زان و مناله‌کانی مه‌ته‌ر و مناله‌کانی ئه‌زه‌ق و دانیشتیوان نه‌جد و تایه‌فی بو‌ده‌یل و راحل و غه‌نار و خه‌لکی تیما و پاشای حیجازی نیشته‌جی تیما ناسراو به‌ئه‌رقه‌م له‌وان بوون. پیگه‌یان له‌نه‌جدیش هه‌بوو و خه‌لکی تائیف، مناله‌کانی عه‌بد کوپی زه‌خم تایه‌فه‌یه‌ک له‌عه‌بسی کۆن، له‌مناله‌کانی لاوژن.

ده‌لیت: مناله‌کانی ئه‌میم کوپی لاوژ کوپی سام کوپی نوح له‌وبار له‌ریخه‌لانه‌کانی عالج نیشته‌جی بوون و ژماره‌یان زیادی کرد و به‌هۆی ئه‌و گوناچه‌ی ئه‌نجامیاندا، سزای خوا، ئه‌وانی گرته‌وه و له‌ناوچوون. پاشماوه‌ی ئه‌وان به‌نه‌سناس ناو ده‌به‌ن.

ده‌لیت: مناله‌کامی تسم کوپی لاوژ نیشته‌جی یه‌مامه و سه‌رزه‌مینه‌کانی ده‌وربه‌ری بوون. ژماره‌یان فراوان و رویان له‌به‌حره‌ین کرد و تسم و عه‌مالیق و جاسمی عه‌ره‌ب بوون و زمانیان عه‌ره‌بی. فارسیه‌کانی رۆژمه‌لات که له‌سه‌رزه‌مینی فارسه‌کان ژبانیان به‌سه‌ر ده‌برد، به‌زمانی فارسی ده‌ئاخاوتن.

ده‌لیت: مناله‌کانی ئه‌ره‌م کوپی سام کوپی نوح، عه‌وس کوپی ئه‌ره‌م و غاسر کوپی ئه‌ره‌م و حه‌ویل کوپی ئه‌ره‌م بوون.

عه‌وس کوپی ئه‌ره‌م، غاسر کوپی عه‌وس و عاد کوپی عه‌وس و عه‌بیل کوپی عه‌وسی هینایه‌ دنیا و غاسر کوپی ئه‌ره‌م، سه‌مور کوپی غاسر و جه‌دیس کوپی غاسری هینایه‌ دنیا که‌هه‌موویان عه‌ره‌ب و به‌زمانی موزه‌ری قسه‌یان ده‌کرد و عه‌ره‌به‌کان، ئه‌م نه‌ته‌وانه‌ به‌عاره‌به‌ ناوده‌به‌ن یانی عه‌ره‌بی په‌سه‌ن که‌زمانی دایکیان عه‌ره‌بی بوو. مناله‌کانی ئیسماعیل کوپی ئیبراهیم به‌ (به‌عه‌ره‌ب بوه‌کان) یانی عه‌ره‌به‌ نارپه‌سه‌نه‌کان ناو ده‌به‌ن چونکه‌ کاتیک له‌ناو نه‌ته‌وه‌کانی عه‌ره‌ب نیشته‌جی بوون، به‌زمانی ئه‌وان قسه‌یان ده‌کرد. به‌مشیه‌یه‌ عاد و سه‌موود و عه‌مالیق و ئه‌میم و جاسم و جه‌دیس عه‌ره‌بی په‌سه‌نن.

نه ته وهی عاد له هه موو ریخه لانه کانی حه زه رمه وت تا یه من نیشه ته جی بوون و نه ته وهی سه موود له حه جه ر له نیوان حیجاز و شام تا وادی ئه لقورا و ده رو به ره کانی. جه دیس په یوه ست تسم بوو وله گه ل ئه وان له یه مامه و سه رزه مینه کانی ده رو به ری تا به حه ریه نیشه ته جی بوون. له و روژ گاره یه مامه به جو ناوی ده برا. نه ته وهی جاسم له عه مان نیشه ته جی و له وی مانه وه.

که سیک دیکه جگه له کوپی ئی سحاق ده ئیت: نوح له خوا بو سام پارایه وه تا پیغه مبه ران و نیردراوه کان له نه ته وهی ئه و بن. له خوا بو یافس پارایه وه تا پاشاکان له مناله کانی ئه و بن و له مباره وه پیش سامی خست. حامی نفرین کرد تا رهنگی بگوپیت و مناله کانی کوپله ی مناله کانی سام و یافس بن.

ده ئیت: له کتیدا نوسراوه، دوا ی ئه وهی بیزاری به رامبه ر به حام ده رپی و له خوا پارایه وه بو ئه وهی مناله کانی له لایه ن براکانییه وه ره نجیان پیبیریت. له ناو نه وه کانی خوی بو کوش کوپی حام و جامر کوپی یافس له خوا پارایه وه، له به ر ئه وهی چهند که سیک له نه وه کانی په یوه ستی نوح بوون و هاوشیوه ی مناله کانی خوی خزمه تیان ده کرد.

ده ئیت: سام غاسری هینایه دنیا و عه لیم و ئه شوز و ئه رفه خشن و لاوز و ئه رم. له مه که نیشه ته جی بوو. ده ئیت پیغه مبه ره کان و نیردراوان و چاکه کاران و هه موو عه ره به کان و فیرعه ونه کانی میسر له مناله کانی ئه رفه خشن بوون و هه موو پاشاکانی عه جه م له تورک و خه زه ر و که سانیتیر و فارسه کان که دوایین پاشایان یه زدیگرد کوپی شه هریار کوپی په رویز بوو و نه ژادی بو کیومه رس کوپی یافس ده گه رایه وه، له مناله کانی یافس کوپی نوحن.

ده ئیت: وتوویانه ده سته یه ک له مناله کانی لاوز کوپی سام کوپی نوح و براکانی دیکه ی په یوه ستی جامر بوون. جامر ئه وان له نیعمه ت و پاشایه تی خوی کرده شه ریک. مازی کوپی یافس له وان بوو که شمشی ره کانی مازی بو ئه و ده گه پیته وه و ده لێن کورشی ماوزی بکوژی بلشه سر کوپی ئوله مردوخ کوپی به خت نه صر له مناله کانی ئه وه.

ده ئیت: خه لکی نه وبه و حه به ش و فه زان و هید و سند و که ناره کانی

رۆژهلآت و رۆژئاوا له منالهكانی حام كۆپی نوحن. نه مروودیش لهوانه. ئه و نه مروود كۆپی كوش كۆپی حامه.

دهلیت: ئهرفهخشز كۆپی سام، قینانی هینایه دنیا بهلام له تهوراتدا ناوی نهبراهه و سهبارهت بهه و توویانه كهشیاو نهبو ناوی لهناو كتیبهكاندا بیت له بهر ئهوهی جادوگر و خۆی وهك خوا ناساند. له تهورات مهوالید بو ئهرفهخشز كۆپی سام و شالخ كۆپی قینان كۆپی ئهرفهخشز په یوهست كرا و له بهر ئهه هۆكاره له تهوراتدا ئامازه بهناوی قینان نه دراوه.

دهلیت: شالخ كۆپی ئهرفهخشز له منالهكانی قینانه و شالخ كۆپی غاسری هینایه دنیا. غاسر دوو كۆپی بوو په کیان فالغ كهناوه كهی به عهره بی قاسمه. له بهر ئهه بهه ناوه بانگی دهكهن چوونكه له رۆژگاری ئهه زهوی دابهش كرا و زمانهكان جۆراو جۆر بوون. ناوی كۆپه كهی دیکه ی قه حتانه.

قه حتان په عرب و په قتانی هینایه دنیاو له سه رزه مینی په مهن نیشه جی بوون. قه حتان په كهه كهس بوو پاشایه تی په مهنی كرد و په كهه كهس بوو بو سلاو كردن لهو (ابیت اللعن) (یانی دوور بیت له زیان) بهكار برد. بهه مان شتیه كه سلاو بوو پاشاكان ده نیرن.

فالغ كۆپی غابر، ئه رغوا ی هینایه دنیا و ئه رغوا ساروغ و ساروغ ناحورا و ناحورا تارخی هینایه دنیا كهناوه كهی به عهره بی ره بوده. تارخ ئیبراهیمی هینایه دنیا. ئهرفهخشز: نه مروود كۆپی ئهرفهخشزی هینایه دنیا و شوینی مانه وهی ئهه له ناوچهی حه جه ره.

لاوز كۆپی سام، ته سم و جه دیسی هینایه دنیا و شوینی مانه وه یان په مامه بوو. لاوز، عه ملیق كۆپی لاوزی هینایه دنیا و شوینی مانه وهی ئهه له حهره م و ده ور بهری مه كهه بوو. دهسته یهك له منالهكانی ئهه په یوهستی شام بوون و عه مالیق له وانن. هه ره ها لاوز ئه میمی هینایه دنیا. ئه میم چه ندین منالی هینایه دنیا و دهسته یه کیان له رۆژهلآت په یوهستی جامر كۆپی یافس بوون.

ئه ره م كۆپی سام، عه وسی هینایه دنیا و شوینی مانه وهی ئه حقاف بوو. بوو عه وس، عاد هاته دنیا.

حام کوپی نوح، کوش و مهصراییم و قوت و کهنعانی هینایه دنیا. نه مروود سته مکاری بابل کوپی کوش کوپی حامه. مناله کانی دیکه ی حام له که ناره کانی رۆژه لات و رۆژئاوا و مه غریب و نهوبه و حه به شه و فهزان بلاو بوونه وه.

ده لیت: وتوویانه، مهصراییم، قبت و بهری بهری هینایه دنیا. قوت، بو سه رزه مینی هند و سند پوشت و خه لکی نهوی له مناله کانی نهون. یافس کوپی نوح، جامر و موعه و موادی و سوان و سووال و ماشج و تیرشی هینایه دنیا. پاشاکانی ئیران له مناله کانی جامرن و تورک و خه زهر له مناله کانی تیرش. نه شبان له مناله کانی ماسج و یاجوج و ماجوج که له رۆژه لاتی تورکه کان و خه زهره کان نیشه جین، له مناله کانی موعه عن. سه قلابیه کان و بهرجانییه کان له مناله کانی نهوانن.

خه لکی نه شبان له رۆژگاری کۆن، پیش نهوه ی مناله کانی عیص بو سه رزه مینی رۆم کوچ بکن، نیشه جینی نهو سه رزه مینه بوون. هه رکام له م سئ ده سته یه له مناله کانی سام و حام و یافس به رهو سه رزه مینیک به ریکه وتن و لهوی نیشه جی بوون و که سی دیکه یان له سه رزه مینه کانی خو یان جینگه نه کردوه.

له کوپی عه باس ده گیزنه وه: خواهند وه حی به موسا کرد: تو و خه لکه که ت و دانیشه تروانی جه زیره و دانیشه تروانی عال له مناله کانی سام کوپی نوحن و عه رب و فارس و نه بتی و هند و سند له مناله کانی سام کوپی نوح.

مه معه دی که لیبی ده لیت: هند و سند مناله کانی تو فین کوپی یه عتن کوپی عابر کوپی شالخ کوپی نه رفه خشن کوپی سام کوپی نوحن.

حه زه مهوت کوپی یه قتن کوپی عابر کوپی شالخ. یه قتن، قه حتان کوپی عابر کوپی شالخ کوپی نه رفه خشن کوپی سام کوپی نوحه به وته ی نهو که سانه ی نه ژادی نهو بو خه لکانیک جیاواز له نه ژادی ئیسماعیل ده گه رپننه وه.

فارسه کان کوپانی فارس کوپی بیرس کوپی ناسور کوپی سام کوپی نوحن. نبتیه کان کوپی نه بیت کوپی کاش کوپی نه ره م کوپی سام کوپی نوحن.

دانیشه تروانی جه زیره و عال مناله کانی ماش کوپی نه ره م کوپی سام کوپی نوحن.



عهملیق و تسم و ئەمیم کوپانی لوز کوپری سام کوپری نوحن.  
 عهملیق باوکی عهمالیقیه که نه ته وهی بهر بهر مناله کانی سه میلا کوپری مارب  
 کوپری فاران کوپری عه مرۆ کوپری عهملیق له وانن جگه له سه نه هاجه و که تامه  
 که مناله کانی فه رقیش کوپری قهیس کوپری سه یفی کوپری سه بان.  
 ده لێن نه ته وهی عهملیق یه کهم که سان بوون به عه ره بی قسه یان کرد. ئەمه  
 کاتیك بوو له بابل هاتنه دهر و ئەوانیان به جور هه می عه ره ب، به عاره، ناو ده برد.  
 سه موود و جه دیس کوپانی عابر کوپری سام کوپری نوحن.  
 عاد و عه بیل کوپانی عه وس کوپری ئه ره م کوپری سام کوپری نوحن.  
 رۆمیه کان کوپانی له ننتی کوپری یۆنان کوپری یافس کوپری نوحن.  
 نه مرود کوپری کوش کوپری که نعان کوپری نوحه که پاشای بابل و رکه بهری  
 ئیبراهیمی خه لیل بوو.

ده لیت: عادیان له رۆژگاری خۆیان به عادی ئه ره م ناو ده برد و کاتیك عاد  
 له ناو چوو، سه موودیان به ئه ره م ناو برد و کاتیك سه موود له ناو چوو، مناله کانی  
 ئه ره میان به ئه ره مییه کان ناو برد که نبتی بوون.

هه موویان شوینکه وتهی ئیسلام و له بابل نیشته جی بوون تا ئەو کاتهی  
 نه مرود کوپری کوش پاشایه تی ئەوانی گرته ده ست و بۆ په ره ستینی بته کان  
 هانیدان و رازی بوون. زمانیان سریانی و له کاتی به یانی خواوه ند زمانی ئەوانی  
 گوپی به شیوه یه که له قسه ی یه که تر حالی نه ده بوون.

مناله کانی سام به هه ژده زمان قسه یان ده کرد و مناله کانی حامیش به هه ژده  
 زمان. مناله کانی یافس به شه ست و سی زمان قسه یان ده کرد و خواوه ند نه ته وهی  
 عاد و عه بیل و سه موود و جه دیس و عهملیق و تسم و ئەمیم و مناله کانی یه قتن  
 کوپری عابر کوپری شالخ کوپری ئه رفه خشنز کوپری سام کوپری نوحی فییری عه ره بی  
 کرد و ئالاداری ئەوان له بابل به رنازر کوپری نوح بوو.

نوح به هه مان شیوه که له کوپری عه باس ده یگێرنه وه، یه کیك له که چه کانی  
 بنه مالی قابیلی وه که هار سه ری خۆی ده ستنیشان کرد بوو و کوپریکی بۆ هینایه  
 دنیا و ناوی نا به رنازر. مناله کانی ئەو له رۆژه لات له شارێک به ناوی مه علون

شه مسا نیشته جی بوون.

مناله کانی سام له مه جدل، سه رزه مینی نوخه له ساتیدما تا دریا و له یه مهنه وه تاشام جیگیر بوون. خواوند پیغه مبهری و کتیب و جوانی و رهنگی روشن و سپیه تی به وان به خشی.

مناله کانی حام له شوینی هه لکردنی بای باشوور و ده بوور جیگیر بوون که تا نهوی به دارووم ناو ده بن. خواوند نه سمه ری به وان به خشی و سه رزه مین و ئاسمانی ئه وانێ ئاوه دان کرده وه و تا عونی له ناو ئه وان هه لگرت و ئه سل و ئه راک و عه نبه ر و گولآو و دارخورمای به سه رزه مینه که یان به خشی و هه تاو و مانگی له ئاسمانی سه سه ریان ره وانه کرد.

مناله کانی یافس له سه فوون، شوینی هه لکردنی بای باکوور و سه با نیشته جی بوون و سوری و رهنگ زه ردی بوو به به شیان. خواوند زه مینه کانی ئه وانێ چۆل کرد به سه رمای سارد و ئاسمانیان چۆل به شیوه یه که له حه وت هه ساره که هه چیان به سه ر سه ریاندا ناپرات له به ر نه وه ی له ژیر (بنات النعش و جه دی و فه رقه دینن). هه روه ها زیانی تا عوون له ناو ئه واندا بلا وه.

نه ته وه ی عا د په یوه سستی شه حر بوون و له وی له دۆلێک به ناوی مه غیس له نا چوون. دوا ی ئه وه نه ته وه ی موهره له شه حر په یوه ستیان بوون.

عه بیل بو شوینی یه سرب کوچیان کرد.

عه مالیق له سه نعا نیشته جی بوون پیش ئه وه ی به سه نعا ناو ده ریکات. دواتر ده سته یه کیان به ره و یه سرب کوچیان کرد و عه بیلان له وی دوور خسته وه و له شوینی جو حفه ت دابه زین. لافا و هات و ئه وانێ له ناو برد و له به ر ئه مه به جو حفه ناوی ده رکرد.

سه موود له حه جر و سه رزه مینه کانی ده رو به ری نیشته جی و له وی له ناو چوون.

ته سم و جه دیس له یه مامه جیگیر و له وی له ناو چوون.

ئه میم له سه رزه مینی ئه بار نیشته جی و له وی له ناو چوون.

ئه بار، سه رزه مینی که له نیوان یه مامه و شه حر. له نیستادا که س له مرۆقه کان

نا توائیت سه ردانی ئه وی بکات چوونکه جنۆکه کان به سه ریدا زال بوون. به ناوی

ئه‌بار کورپی ئه‌میم، ئه‌و سه‌رزهمینه به‌ئه‌بار ناو ده‌بن.

مناله‌کانی یه‌قتن کورپی عامر له‌یه‌مه‌ن نیشته‌جی بوون. بویه به‌یه‌مه‌ن ناوی ده‌رکرد چونکه له‌لای راسته‌وه پوشتنه ئه‌و سه‌رزهمینه.

ده‌سته‌یه‌ک له‌مناله‌کانی که‌نعان پوشتنه شام. بویه به‌شام ناویان برد چونکه له‌لای (شیمال) باکووره‌وه پوشتنه ئه‌و سه‌رزهمینه و شامیان به‌سه‌رزهمینه مناله‌کانی که‌نعان ناوده‌برد. دواتر مناله‌کانی ئیسرائیل هاتن و ئه‌وانیان کوشتار و له‌و سه‌رزهمینه ده‌ریانپه‌راندن و شام تایبته بوو به‌مناله‌کانی ئیسرائیل. دوا‌ی ئه‌وه، رۆمیه‌کان هیرشیان کرده سه‌ر مناله‌کانی ئیسرائیل و ئه‌وانیان کوشتار کرد جگه له‌ده‌سته‌یه‌کی که‌م که‌روویان له‌سه‌رزهمینه‌کانی عی‌راق کرد. دوا‌ی ئه‌وان عه‌ره‌به‌کان هاتن و به‌سه‌ر شامدا زال‌بوون.

فالغ کورپی عابر کورپی ئه‌رفه‌خشز کورپی سام کورپی نوحه. به‌هه‌مان شیوه که‌ناماژه‌مان پیندا، زه‌وی له‌نیوان مناله‌کانی نوح دابه‌ش کرد.

به‌لام گنیرانه‌وه‌کان له‌پینغه‌مبه‌ر و زاناکانی شاره‌زای ره‌چه‌له‌کی خه‌لکانی کۆن به‌مشیه‌یه و له‌گنیرانه‌وه‌ی سه‌مووره باسی کراوه، فه‌رمووی: سام باوکی عه‌ره‌ب و یافس باوکی رۆم و حام باوکی حه‌به‌شه. ناماژه‌یان به‌چه‌ندین گنیرانه‌وه‌ی دیکه به‌م ناوه‌رۆکه داوه.

گنیرانه‌وه‌یه‌ک له‌سه‌عید کورپی موسه‌یب هه‌یه که‌ده‌لئیت: نوح سی کورپی بوو و هه‌رکامیان سی کور: سام و حام و یافس. سام، باوکی عه‌ره‌ب و رۆم و فارسه که‌هه‌موویان چاکه‌کارن. یافس، باوکی تورک و سه‌قلا‌ب و یاجوج و ماجوج که‌چاکه‌یان لی نابینرئیت. حام، باوکی قبتی و په‌شه‌کان و به‌رپه‌ره.

له‌حه‌مه‌ کورپی ره‌بیعه ده‌گنیرنه‌وه: هه‌ر په‌شیککی موو فر منالی حامه، هه‌ر روخسار گه‌وره‌یه‌کی چاو بچوک منالی یافسه، هه‌ر جوان روخسارینکی قز جوان کورپی سامه.

ده‌لئیت: نوح، حامی نفرین کرد تا قزئ مناله‌کانی له‌گوینچه‌کیان تینه‌په‌رئیت و له‌هه‌ر شوینیک مناله‌کانی رووبه‌رووی مناله‌کانی سام بوونه‌وه، بیانکه‌ن به‌کوئله.

به‌گومانی شوینکه‌وته‌کانی ته‌ورات ته‌مه‌نی نوح پینسه‌د سال بوو، که‌سام

چاوی به دنیا ههلهینا، ته مهنی سام سهد و دو سال بوو که ئه رفه خشن چاوی به دنیا ههلهینا. هه موو ساله کانی ته مهنی سام، وه که دهلین، سهد و دو سال دریزهی کیشا.

ئهره خشن، قینانی هینایه دنیا و هه موو ساله کانی ته مهنی ئهره خشن چوارسهد و سی ههشت سال بوو. ئهره خشن له کاتی له دایک بوونی قینان، سی و پینج سال ته مهنی بوو.

قینان، شالخی هینایه دنیا له کاتی که ته مهنی قینان سی و نو سال بوو. له کتیبه کاندایا ئاماره یان به دریزی ساله کانی ته مهنی قینان نه داوه، له بهر ئه وه کاره ی پیشتر ئاماره مان پیدایا.

شالخی، عابری هینایه دنیا و له کاتی له دایک بوونی ئه وه، ته مهنی سی سالان بوو. هه موو ساله کانی ته مهنی شالخی چوارسهد و سی و سی ساله. عابر، فالغ و قهحتانی هینایه دنیا. فالغ سهد و چل سال دوا ی توفان چاوی به دنیا ههلهینا.

کاتی که خه لکان فراوان و توفانه که یان له بیر بوو، بناغهی شارکیان داپشت تا له وه ی کوبینه وه و بلا وه ی لینه که ن یا بورجیکی گه وه دروست بکه ن بو ئه وه ی ئه گه ر توفان رویدا، پاریزراو بن و نه خنکین. خواوه ند مه بهستی ئه وه ی کرد کاره که یان سه رنه گریت و گومانه که یان نه بیته راستی تابزانن هه موو دهسته لاته که ان له دهستی ئه ودایه. بلا وه ی به کوبونه وه که یان کرد و زمانه کانی ئه وانی بو چه ندین زمان دابه ش کرد.

ساله کانی ته مهنی عابر چوارسهد و ههفتا و چوار ساله. فالغ، ئهره غوا ی هینایه دنیا و هه موو ته مهنی ئهره غوا دوسهد و سی و ههوت سال دریزهی کیشا. له کاتی له دایک بوونی ئهره غوا ته مهنی سی سال بوو. ئهره غوا، ساروغی هینایه دنیا و ساله کانی ته مهنی ئهره غوا دوسهد و نه وه د و سی سال بوو. له کاتی له دایک بوونی ساروغ ته مهنی سی و دوو سال بوو. ساروغ، ناحوری هینایه دنیا و ساله کانی ته مهنی دوسهد و سی سال دریزهی کیشا. له کاتی له دایک بوونی ناحور سی سال ته مهنی بوو.

ناحور، تاری هینایه دنیا که باوکی ئیبراهیمه. باوکی ئەم ناوهی لینا و کاتیک سه‌ریه‌رستی کردنی خواکانی (بته‌کان) نه‌روودی گرته ئەستۆ، ناوی نازهری لینا.

ده‌لین: نازهر ناوی باوکی ئیبراهیم نه‌بوو، به‌لکو ناوی بتیکه. ئەم وته‌یان له‌موجاهید گێراوه‌ته‌وه. به‌وته‌ی ئەو، ئەمه نازناوی تارخه به‌مانای که‌مه‌ندامی دیت چوونکه ئەو گێر بوو.

ناحور له‌کاتی له‌دایک بوونی تارخ، بیست و هه‌وت ساڵه‌ بوو. ته‌مه‌نی ناحور دوسه‌د و نه‌وه‌د و هه‌شت ساڵ درێژه‌ی کیشا.

تارخ، ئیبراهیمی هینایه دنیا و له‌کاتی له‌دایک بوونی ئیبراهیم، هه‌زار و هه‌وتسه‌د و نۆساڵ به‌سه‌ر تۆفانه‌که‌ی نوح تیپه‌ری کردبوو.

ده‌سته‌یه‌ک له‌شوینکه‌وته‌کانی کتیب و توویانه له‌دایک بوونی ئیبراهیم دوسه‌د و شه‌ست و سێ ساڵ دوا‌ی تۆفان و سێ هه‌زار و سێ و هه‌وت ساڵ، دوا‌ی له‌دایک بوونی ئاده‌م بوو.

قه‌حطان کۆری عابر، یه‌عربی هینایه دنیا و یه‌عرب. یه‌شجب و یه‌شجب، سه‌با و سه‌با، هه‌میر و که‌هلان و عومه‌ر و ئەشعەر و ئەنمار و موپ و عامله‌ی هینایه دنیا.

عومه‌ر کۆری سه‌با عوده‌ی هینایه دنیا و عوده‌ی له‌خم و جوزام.

به‌گومانی ده‌سته‌یه‌ک له‌ره‌چه‌لکه‌ ناسانی فارسی، نوح هه‌مان ئەفره‌یدونه و ئازیده‌هاقی له‌ناو برد و پاشایه‌تی لی سهنده‌وه. ده‌سته‌یه‌کی دیکه گومان ده‌که‌ن ئەفره‌یدونی زولقهرنه‌یین هه‌مان نه‌یاره‌که‌ی ئیبراهیمی پیغه‌مبه‌ره که له (بئر السبع) کۆچی دوا‌یی کرد و له‌قورئاندا ناوی هاتوه.

ده‌سته‌یه‌کی دیکه ده‌لین ئەو سلیمان کۆری داووده. لی‌ره‌دا ئاماژه‌مان پیندا چوونکه و توویانه، ئەو نوحه. داستانی ژیا‌نی ئەو هاوشیوه‌ی نوحه که‌ئه‌ویش سێ منالی هه‌بوو، دادپه‌روه‌ر و جوان روخسار و زوحاک له‌سه‌ر ده‌ستی ئەو کوژرا.

ده‌لین له‌ناوچونی زوحاک له‌سه‌ر ده‌ستی نوح رویدا و نه‌ته‌وه‌ی نوح هه‌مان

نەتەوہی زوحاکە.

فارسەکان سەبارەت بەرەچەلەکی ئەفرەیدون دەلین کەئە و لەمنالەکانی جەم شاد پاشایە. وەك چۆن پینشتەر ناماژەمان پیندا، ئەز دەهاق ئەوی کوشت. نیتوان فرەیدون و جەم دە باوکە.

لەگێرانی وەکەمی هوشامی کەلبی بیستم کەئەفرەیدون لەوچەمی جەم پاشایە وپینش زوحاکە. گومانیان کردووہ نۆیەمین وەچەمی جەمە و لەدۆنباوەند چاوی بەدنیا هەلینا و لەویوہ شوپشی کرد تا گەشتە شوینی زوحاک و ئەوی گرت و بەندی کرد. دوسەد سال پاشایەتی و شەپری ستەمکارانی کرد و خەلکی بۆ خواپەرەستی و چاکەکاری هاندا و زەوی و هەموو ئەو شتانەمی زوحاک لەخەلکانی زەوت کردبوو، بۆ خواوەنەکانیان گەراندەوہ مەگەر ئەوانەمی خواوەنیان نەبوو کە لەنیوان هەژاران و خەلکان بەگشتی دابەشی کرد.

دەلین: یەکەم کەسە سەرقالی زانستەکانی پزیشکی و ئەستیرە ناسی بوو. سی کۆپی بۆ هاتەدنیا، گەورەکیان ناوہمی سەرەم، دوہمی ناوی توج و سینیەمی ناوی ئیرەج بوو.

ئەفرەیدون دەترسا لەوہمی کۆرەکانی لەناو خۆیاندا تەبا نەبن و دەست درێژی بەکەنە سەریەک. لەبەر ئەمە پاشایەتی خۆی لەناو ئەواندا دابەش کرد و لەسەر تیرەکان نووسی. فەرمانی پیندان هەرکامیان تیریک هەلبگرن. رۆم و ناوچەکانی رۆژئاوا بەسەرەم پرا، تورک و چین بۆ توج و عیراق و سند بۆ ئیرەج. تاج و تەختی بەو بەخشی. کاتیکی ئەفرەیدون مرد، دوبراکەمی هینرشیان کردە سەر ئیرەج وکوشتیان و بۆماوہمی سیسەد سال پاشایەتی لەناو ئەواندا بەردەوام بوو.

دەلین: بەگومانی فارسەکان باوکانی ئەفرەیدون تا دەپشت ناوی ئەسقیان بوو. لەبەر ئەوہمی لەستەمی زوحاک بۆ سەر منالەکانی خۆیان دەترسان و دەیاوت کەیەکیان بەسەر زوحاکدا زال دەبیت و تۆلەمی جەم دەستینیتەرە. ئەوان بەنازناوەکان دەناسرانەوہ. یەکیان بەئەسقیان خواوہمی گای سوور ناو دەبرد و ئەویان بەئەسقیان خواوہمی گای ئەبلەق و خواوہمی گای فلانە پەنگ و گای فیسارە پەنگ. فرەیدون کۆپی ئەسقیان مانگادار بوو بەمانای خواوہمی گای زۆر. کۆپی

ئەسقیانی مانگا چاک، یانی خاوەنی مانگا چاکەکان، کوپری ئەسقیان گای تیر، یانی خاوەنی مانگا قەلەووەکان، کوپری ئەسقیانی پور گا، یانی خاوەنی گاگان بەرەنگی کەلەکیوی، کوپری ئەسقیانی ئەخشین گا، یانی خاوەنی مانگا زەرەدەکان، کوپری ئەسقیانی رەش گا، یانی خاوەنی مانگا رەشەکان، کوپری ئەسقیانی سپی گا، یانی خاوەنی مانگا سپیەکان، کوپری ئەسقیانی کبر گا، یانی خاوەنی مانگا خۆلەمیشیەکان، کوپری ئەسقیانی رەمین گا، یانی خاوەنی ھەموو جۆرە مەرۆمالاتیك و ھەموو جۆرە مانگایەك، کوپری ئەسقیان کوپری بنفروسن کوپری جەم شاد.

دەلێن: ئەفرەیدون یەكەم كەس بوو نازناوی (كەی) پێپرا و بەناوی كەی ئەفرەیدون بانگیان دەکرد. مانای كەی، پاكە، وەك دەلێن رۆحانی یانی كارهەکانی ئەو پاك و تایبەتە و پەییوەستی رۆحیانییەت بوو و دەلێن مانای كەی سوودخوازە و بەگومانی دەستەبەك، كەی بەمانای شكۆ دیت و ئەفرەیدون كاتیك زوحاکی كوشت، شكۆی پێپرا.

فارسەكان دەلێن: فەرەیدون پیاویکی چوارشانه و جوان روخسار و خاوەن شكۆ و شارەزا بوو. زۆریەیی شەرەکانی بەگورز دەکرد و سەری گورزەكەیی ھاوشیووی سەر گا بوو.

پاشایەتی ئیرەج لەعیراق و سەرزمینەکانی دەورووبەری لەرۆژگاری ئەودا و رۆژگاری ئیرەج لەگەڵ رۆژگاری پاشایەتی فەرەیدون تیکەڵ بوو. ئەو، پاشایەتی ھەموو ھەرمەکانی دەکرد و بەناو سەرزمینەکاندا گەرا و كاتیك لەسەر تەخت دانیشت، وتی: بەھاوکاری و ھاریکاری خواوەند، زوحاکمان لەناو برد و شەیتان و دار و دەستەكەیمان سەركوت كرد. ئامۆژگاری خەلکانی كرد و بۆ دادپەرۆری و سوپاس كردنی خواوەند ھانیدان. ھەوت كۆیاری یانی سەرپەرەستی كۆیستانەکانی دۆنباوەند و شوینەکانی دیکە دەستنیشان كرد و ناوچەکانی بەوان سپارد.

دەلێن كاتیك بەسەر زوحاكدایا زالبوو، زوحاکی پێی وت: من لەتۆلەیی باوھگەوریئت، جەم مەكوژە.

فەرەیدون وتی: خۆت بەگەورە دەزانیت کەبەم شیوێه تەماحت هەیه. بیری خستەوه کەباوەگەورینی گەورەتر لەوێه هاوشانی زوحاک بیّت و وتی ئەو لەتۆلەي مانگایەکی مائی باوەگەورینی دەکوژیت.

دەلێن فەرەیدون یەكەم کەس بوو فیلی دەستەمۆ کرد. سوار فیل و ئیستر بوو، مراوی و کوتری راگرت و تریاکی هەبوو. شەپری دوژمنانی دەکرد و لەناوی دەبردن و زەوی لەنیوان سی کۆرەکەي خۆي دابەش کرد. سنۆرەکانی چین و خەزەر و تورکی بەتوج بەخشی و بەچینی بەغا ناوی دەرکرد. هەموو سەرزەمینەکانی دەورووبەری پەیووەستی سنۆری فەرمانرەوایەتي توج کرد. رۆم و سەقلاب و بەرجان و سەرزەمینەکانی دەورووبەری بەسەلەم بەخشی و بەشی ناوەراست و ئاوەدانێ زەوی کەسنۆری بابەل و بەخەنارس ناویان دەبرد لەگەڵ سند و هند و حجیاز و شوینەکانی دیکەي بەئیرەج بەخشی کەبرا بچوکی هەموویان بوو و ئەوی زیاتر لەبراکانی دیکەي خۆش دەویست. لەبەر ئەمە سنۆری بابل شار ناوەکەي بۆ ئیئرانشار گۆرا. هەروەها لەبەر سنۆری بابل ناسازگاری و دژایەتي لەنیوان منالەکانی فەرەیدون و مائی منالەکانی هاتە کایەوه و پاشاکانی خارس و تورک و رۆم بەمەبەستی تۆلەسەندنەوه شەپریان دەست پیکرد.

دەلێن کاتیک توج و سەلەم زانیان باوکیان لەپیشی بەئیرەج بەخشیوه، دژایەتي ئەویان کرد و دوژمنایەتي لەنیوان ئەوان پەرهی سەند تا ئەوهي توج و سەلەم هێرشیان کردە سەرئیرەج و بەهاوکاری یەك ئەویان کوشت. توج کەمەندیکی هەلدا و ئەوی خنکاند. بەم شیوێه تورکەکان بوون بەکەمەند هاوێژەکان.

ئیرەج دوو کوپي بوو بەناوەکانی وەندان و ئەستونە و کچیک بەناوی خوزەك و بەوتەي دەستەیهك خوشەك. سەلەم و توج دوو کوپەکە و باوکیان کوشت و کچەکە مایەوه.

دەلێن: رۆژیک کە فەرەیدون بەسەر زوحاکدا زالبوو، رۆژی میهری مانگی میهر(پەرزەپەر) بوو و خەلک ئەم رۆژەیان کردە جەژن چونکە پەنج و زیانی زوحاک



لهناو ئهوان کۆچی کرد. له بهر ئه مه به میهره گان ناویان برد.  
دهلین: فه رهیدون سته مکاریکی دادپهروه بوو، به رزی بالای نو ږم و هر ږمیک  
به ئه اندازه ی کیشراوی دوو ده ست بوو. پانایی که مری سی ږم و پانای سینهی  
چوار ږم بوو. شوین پاشماوه ی نبتیه کان و نه مروودییه کانی سواد ی عیراق که وت  
و گه وره کانی ئه وانی کوشت و شوینه واری سرینه وه. پاشایه تی ئه و پینسه د  
سالی خایاند.

وتار سه بارهت بهو رووداوانه‌ی لهسه‌رده‌می نوح‌تاسه‌رده‌می نیبراهیمی

خه‌لیل روویاندا

پیشتر ئاماره‌مان به بهسه‌رهاتی نوح و مناله‌کانیدا کهزه‌ویان له‌دوای باوکیان دابه‌ش کرد و وتان که‌شوینی هه‌رده‌سته‌یه‌ک کوئی بوو. دو دهسته له‌مناله‌کانی ئه‌ره‌م کوپری سام کوپری نوح دوای نوح یاخیکه‌رییان کرده پیشه: یه‌کیان مناله‌کانی عاد کوپری عه‌وس کوپری ئه‌ره‌م کوپری سام کوپری نوح که‌عادی کۆن بوون و ئه‌وی دیکه‌یان سه‌موود کوپری جاسر کوپری ئه‌ره‌م کوپری سام کوپری نوح که‌هه‌موویان له‌عه‌ره‌به‌ره‌سه‌نه‌کان بوون.

نه‌ته‌وه‌ی عاد:

خواوه‌ند هود کوپری عه‌بدالله کوپری ره‌باح کوپری جه‌لود کوپری عاد کوپری عه‌وس کوپری ئه‌ره‌م کوپری سام کوپری نوحی وه‌ک پی‌نجه‌مبه‌ر بۆ لای ئه‌وان ره‌وانه کرد. به‌گومانی ده‌سته‌یه‌ک له‌ره‌چه‌له‌ک ناسان، هود، عامر کوپری شالخ کوپری ئه‌رفه‌خشز کوپری سام کوپری نوحه. نه‌ته‌وه‌ی هود سی بتیان هه‌بوو و ده‌یان‌په‌ره‌ست. یه‌کیان صدا و ئه‌وی دیکه‌یان سه‌موود و سییه‌می راهبا. هود پیشنیاری په‌ره‌ستینی خوا و ده‌ست کیشانه‌وه له‌سته‌مکاری پیکردن به‌لام رازی نه‌بوون و وتیان: چ که‌سیک له‌ئیمه به‌هیزتره. ته‌نیا ده‌سته‌یه‌کی که‌م باوه‌ریان به‌هود هینا.

کاتی‌ک له‌سه‌ر یاخیکه‌ری و گونا‌حکاری پینداگریان کرد، هود ئامۆژگاری کردن

و وتی:

((اتبنون بكل ربح آية تعبثون. و تتخذون مصانع لعلكم تخلدون. و اذا بگشتم بگشتم جبارين. فاتقوا الله و اطيعون. و اتقوا الذي امدكم بما تعلمون. امدكم بانعام و بنين. و جنات و عيون. انى اخاف عليكم عذاب يوم عظيم. و اتاكه‌ی: بۆ له‌مه‌ر شوینیک به‌بیه‌و، نیشانه‌یه‌ک بینا ده‌که‌ن؟ و ئه‌ستیره‌کان دروست ده‌که‌ن، مه‌گه‌ر

هه‌میشه‌یی و نهر ده‌بن؟ کاتیك سهرسه‌ختی ده‌کن، هاوشیوهی سته‌مکاران سهرسه‌ختی ده‌کن. له‌خوا بترسن و گوی له‌فهرمانه‌کانم بگرن له‌ر که‌سه‌ی که‌ئوه‌ی ده‌یزانن، هاوکاری کردوون، بترسن چونکه به‌پیدانی چوارپیکان و مناله‌کانتان هاوکاری کردوون، به‌باغ و کانیاوه‌کان، من بو ئیوه له‌نازایی رۆژی گه‌وره ده‌ترسم.))

وه‌لامیان بو هود ئه‌مه بوو:

قالواسواء علینا او عظمت ام لم تكون من الواعظین.

واتاکه‌ی: وتیان: ئامۆژگاری بکه‌یت یا ئامۆژیاری نه‌بییت، بو ئیمه چون یه‌که.))

((و قالوا یا هود ما جنتنا ببینه و ما نحن بتارکی آلهتنا عن قومک و ما نحن لک

بمؤمنین، ان نقول الا اعتراک بعض آلهتنا بسوؤ.

واتاکه‌ی: وتیان: ئه‌ی هود هیچ به‌لگه و نیشانه‌یه‌کت بو ئیمه نه‌هیناوه و

به‌وته‌کانی تو پشت ناکه‌ینه خواکانی خو‌مان و باوه‌ر به‌تو ناکه‌ین و جگه له‌مه

ناهینینه سهرزمان که‌ده‌سته‌یه‌ک له‌خواکانی ئیمه زیانیان له‌توداوه.))

وه‌ک وتوویانه خواوه‌ند بو ماوه‌ی سی سال بارانی له‌وان گرتوه تا ئه‌وه‌ی

که‌وته‌نه ره‌نجه‌وه. ده‌سته‌یه‌کیان بو داواکردنی باران ره‌وانه کرد. داستانه‌که‌ی

له‌گی‌رانه‌وه‌ی حه‌سانی به‌کریدا هاتوو، ده‌لیت: ((پۆشتمه لای پیغه‌مبه‌ر(د.خ) و

له‌ره‌بزه ژنیکم بیینی، ده‌یوت: ده‌توانی من بو لای پیغه‌مبه‌ر(د.خ) به‌بییت؟

وتم: به‌لی و ئه‌وم هه‌لگرت تا گه‌یشتمه مه‌دینه و پۆشتمه ناو مزگه‌وت.

پیغه‌مبه‌ر(د.خ) له‌سه‌ر مینه‌به‌ر بوو و بیلال شمشیر له‌ده‌ست و ئالای ره‌شیان

هه‌لکردبوو.

وتم: ئه‌مه چییه؟

وتیان: عه‌مرۆ کوپری عاص له‌غه‌زا (شه‌ر له‌ریگه‌ی خوا) هاتۆته‌وه.

کاتیك پیغه‌مبه‌ر(د.خ) له‌مینه‌به‌ر هاته‌خوار، پۆشتمه لای و داوای مۆله‌تم لیکرد

و وتم: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر(د.خ)، ژنیك له‌مناله‌کانی ته‌میم له‌به‌رده‌رگایه و داوای له‌من

کرد به‌په‌نمه لای تو.

فەرمووی: بیلال مۆلەتى پېئىدە.

دەلئىت: ژن ھات و كاتىك دانىشت، پېئەمبەر(د.خ) بەمنى فەرموو: لەنىوان ئىوھ و منالەكانى تەمىم ھىچ روويداوه؟  
 وىم: بەلى و شكست بەوان بىرا، ئەگەر دەخوازىت سارا لەنىوان ئىمە و ئەوان بەكىتە سنور، ئەو كارە بكە.

ژن وتى: ئەى پېئەمبەر(د.خ)، نىازمەند بەتۆروو لەكوى بكات؟  
 وىم: من ھاوشىوھى ئەو مەپرەم گورگىكى لەگەل خويدا بردىت. پىم وت: تۆم ھىنا بۆ ئەوھى ببىتە دوژمنم؟ خوا ئەكات ھاوشىوھى نىردراوھەكانى عاد بىم.  
 پېئەمبەر(د.خ) فەرمووی: نىردراوھەكانى عاد چۆن بوون؟

وىم: بەباشى داستانەكەيان دەزانم. عادىيەكان گرفتارى وشكەسالى بوون و كەسانىكيان بۆ دۇعاى باران پەوانە كرد. ئەوان لەمەككە لاي بەكر كورى معاويە تىپەپرىن كەشەرابى پىدان و دوو كەنىز بۆ ماوھى يەك مانگ گۆرانىان بۆ خويندن.  
 دواتر يەكيكيان بەرھو كوستانەكانى موھرە پەوانە و دۇعاى كرد. ھەورەكان دەھاتن و كاتىك ھەورىك دەھات، پىي دەوت بۆ فلان شوپىن بىرۆ تا ئەوھى ھەورىك ھات وتى: بىگرە، ئەمە خۆلەمىشە و لەخەلكانى عاد كەس بەزىندوووى مەھىلەرەھە.

وتى: نىردراو ئەمەى بىست و لەوانى شاردەھە تا سزايى خوايى گەيشت.  
 باوكى بەكر كورى عەياش سەبارەت بەداستانى خەلكانى عاد دەلئىت، نىردراو بەرھو كوستانەكانى موھرە سەركەوت و وتى: خوايە بۆ ئەسىرىك نەھاتووم تا بەھاي نازادىيەكەى بدەم يا نەخۆشيك كەشىفای بەخشى، بارانمان پى بەخشە.  
 دەلئىت: ھەورەكان ھاتن و دەنگىكى بەرگوى كەوت كە لەم ھەورانە خۆت بەدوور بگرە. ئەو بەردەوام دەيوت: بۆ لاي منالەكانى فلان بىرۆن. لەكۆتايىدا ھەورىكى پەش ھات و نىردراو وتى: بەرھو عاد بىرۆم. دووبارە دەنگ بەگوچكەى گەيشت كەوتى، بگرە ئەمە خۆلەمىشە و لەخەلكانى عاد كەس بەزىندوووى مەھىلەرەھە.

دەلئىت: داستانەكەى لەو دەستەى لاي بەكر كورى معاويە سەرقالى شەراب

خواردن بوون، شاردهوه و بەکر کۆری معاویە نەییوست، داستانهکه بەمیوانهکانی بلیت، بەلام لەناو گۆرانییهکهدا ناوهرۆکهکهی باس کرد.

کۆری نیسحاق دەلیت: کاتیك نەتهوهی عاد گیرۆدهی وشکەسالی بوون، وتیان دەستهیهکه بۆ مه‌دینه ره‌وانه ده‌که‌ین تا داوای بارانمان بۆ بکات. وه‌قیل کۆری عمرۆ و له‌قیم کۆری هه‌زال کۆری هوزه‌یل، عه‌بیل کۆری زد کۆری عادى گموره و مورسه‌د کۆری سه‌عد کۆری عه‌فیر که‌موسولمان بوو و باوه‌پى خۆی ده‌شارده‌وه، هاورى له‌گه‌ل جله‌مه‌ه کۆری خه‌یبه‌ر خالی معاویه کۆری به‌کر و لوقمان کۆری عاد کۆری فلان کۆری زید کۆری عادى گه‌وره‌یان ره‌وانه کرد. ئەوان هه‌رکام له‌گه‌ل ده‌سته‌یه‌که له‌خه‌لکه‌که‌ی خۆیان به‌ریکه‌وتن و کۆی گشتی نێردراوه‌کان هه‌فتا که‌س بوو. کاتیك گه‌یشتنه مه‌که‌که، لای معاویه کۆری به‌کر دابه‌زین. جینگه‌یان له‌ده‌ره‌وه‌ی مه‌که‌که و له‌ده‌ره‌وه‌ی حه‌رم بوو. معاویه میوانداری ئەوانى کرد و ریزی گرتن چوونکه خالوان و زاواکانى ئەو بوون. هوزه‌یله کچی به‌کر و خوشکی معاویه، هاسه‌رى له‌قیم کۆری هه‌زال بوو که‌عوبه‌ید کۆری له‌قیم و عومه‌یر کۆری له‌قیمى هینایه دنیا. ئەوان له‌بهنه‌ماله‌ی معاویه لای خالۆکانى خۆیان ژيانیان به‌سه‌ر ده‌برد. ئەوان له‌خه‌لکانى عادى کۆتایی و پاشماوه‌ی عادى کۆن بوون.

کاتیك نێردراوه‌کان لای معاویه کۆری به‌کر دابه‌زین. بۆ ماوه‌ی یه‌ک مانگ لای ئەو مانه‌وه و شه‌رابیان خوارد و دوو که‌نیزی معاویه گۆرانیان بۆ ده‌خویندن. یه‌ک مانگ ریگه‌یان بربوو و یه‌ک مانگ جینگه‌یان خۆش کرد. کاتیك معاویه بیینی مانه‌وه‌یان درێژه‌ی کیشاوه و خه‌لکه‌که‌یان ئەوانیان ره‌وانه کردووه تا بۆ نه‌هیشتنى به‌لای وشکەسالی دۆعیان بۆ بکه‌ن و بۆیان بپارینه‌وه، ئەم کاره‌ی ئەوانى په‌سه‌ند نه‌کرد و وتی: خالۆکان و زاواکانم له‌ناوچوون. ئەمانه میوانى من و له‌سه‌ر سفه‌رى من دابه‌زیون، نازانم چی بکه‌م و شه‌رم ده‌که‌م بلیت به‌دوای مه‌به‌سته‌که‌ی خۆیاندا بپۆن چوونکه گومان ده‌که‌ن له‌مانه‌وه‌یان بیزار بووم، به‌لام خه‌لکه‌که‌یان له‌تاو تینویه‌تى و بى ئاوى له‌ناوچوون. ئەم داستانه‌ی له‌گه‌ل دوکه‌نیزه گۆرانیبێژه‌که‌ی خۆی باس کرد و وتیان: شیعریك به‌ۆنه‌ره‌وه تا به‌گۆرانی بۆیان بخوینین و نازانن شاعیره‌که‌ی کینی، به‌لکۆ بکه‌ونه خۆ. معاویه

شیعریکی بهم ناوهرۆکه هۆنیهوه:

ئەى قیل، ههسته و دۆعا بکه

ئەگەرى ههیه خواوهند هه وریک بنیریت

چوونکه خەلکی عاد له تاو تینویه تی

ناتوان قسه بکهن و پیر و په ککه و ته

و گهنج، هیوای بارانیان نییه

حالی ژنان خراپ نه بوو و هه نووکه

ژنانیش بیوه ژن که و توون.

ناژله وه حشیه کان به ئاشکرا به ره و لای خەلکانی عاد ده پۆن

و له تیری ئەوان ناترسن

و ئیوه لهم کاته دا به دلخوازی خۆتان شهو و روژ به سهر ده بهن.

چ نیردر اوانیکی خراپن

و شیاوای دروود و سلأو نین.

کاتیك معاویه ئەم شیعره ی وت و که نیره کان به گۆرانی خویندیانه وه، و

نیردراوه کان دهنگی ئەوانیان بیست، به یه کیان وت: خەلکه که تان ئیوه یان په وانه

کردوه تا بۆ دوور خستنه وه ی زیانه کانى وشکه سالی بویان بپارینه وه و ئیوه

دانیشتون. برۆنه ناو حه ره م و دۆعای باران بخوینن.

مورسه د کورپی سه عد کورپی عه فیر وتی: سویند به خوا ئیوه به دۆعا کردن

بارانتان ده ست ناکه ویت. به لأم ئەگەر شوین پینغه مبه ره که ی خۆتان بکه ون و بۆ

لای ئەو بگه رپینه وه، بارانتان ده ست ده که ویت. به مشیوه یه باوه رپی خۆی ئاشکرا

کرد. جه له مه کورپی خه یبه ر کاتیك ئەمه ی بیست و زانی ئەو باوه رپی به هود

هیناوه و شوینکه و ته ی دینه که ی ئەوه، شیعریکی بهم ناوهرۆکه هۆنیه وه:

((ئەى سه عد تۆ له بنه ماله یه کی به ریزیت

و دایکت له نه ته وه ی سه مووده

به لأم ئیمه هه یچ کات شوین تۆ ناکه وین

و ئەوه ی ده یلیت، ئەنجامی نادهین

پیمان ده لئیت پشت له دینی رهد و رهمل و بنه ماله ی زد و عه بود بکهین  
و پشت بکهینه نایینی باو با پیرانی نازیزی خو مان و شوین دینه که ی هود  
بکهوین.))

رهد و رهمل و زد له هوزه کانی عاد بوون و عه بودیش یه کیك بوو له وان.  
دواتر به معاویه کورپی به کری وت: مورشه د کورپی سه عد لای خو ت بیله پروه بو  
ئه وه ی له گهل ئیمه دا نه ییت بو مه که که، چونکه باوه ری به دینی هود هی ناوه و  
پشتی کردو ته دینه که ی ئیمه. به ره و مه که که به ری که وتن و بو نه ته وه ی عاد دوعای  
بارانیان کرد. کاتیک ریگه ی مه که که یان گرت بهر، مورشه د کورپی سه عد له مالی  
معاویه هاته دهره و پیش ئه وه ی دوعای باران ده ست پی بکه ن، پییان گه یشت.  
له گهل ئه وان وه ستا و نیردراوان بو دوعا کو بوونه وه. مورشه د وتی: خواجه ته نیا  
نیازی من به راوه رده بکه و دوعای من تیکه ل به دوعای ئه وان مه که. گه راپه وه. قیا  
کورپی عابر سه روکی نیردراوانی عاد بوو، نیردراوانی عاد وتیان: ((خواه ندا،  
ئه وه ی قیل داوای ده کات، پیی ببه خشه و دوعا که ی ئیمه بکه هاوریی دوعا که ی  
ئه و.

لوقمان کورپی عاد له نیردراوانی عاد جیا بویه وه، ئه و سالاری نه ته وه ی عاد  
بوو و کاتیک نیردراوان له دوعا کردن و پارانه وه ته واو بوون، وتی: ئه ی خواه ندا،  
ته نیا بو نیازی خو م هاتووم، نیازه که م بیته دی. قیل کورپی عابر له کاتی دوعا وتی:  
خواه ندا، ئه گهر هود راستگو یه، باران به ئیمه ببه خشه، چونکه له مردن نزیك  
بوینه ته وه. خواه ند سئ هه وری ره وانه کرد، سپی و سوپ و ره ش. یه کیك  
له هه وره کان هاواری کرد، ئه ی قیل، بو خو ت و خه لکه که ت یه کیك له م هه ورا نه  
هه لبریره. وتی: هه وری ره شم هه لبرارد چونکه له هه وره کانی دیکه زیاتر بارانی  
پییه. و ده نگ له ناسمانه وه هات که خو له میشت هه لبرارد و له نه ته وه ی عاد که س  
نه مایه وه، نه باوک ده می نیته وه و نه منال و هه موویان له ناو ده چن، جکه  
له مناله کانی لوزیه که باوه ریان به ریگه ی راست هی ناوه. مناله کانی لوزیه مناله کانی  
له قیم کورپی هه زار کورپی هوزه یل کورپی هوزه یله کچی به کر بوون و له گهل  
خاله کانی خو یان له سه رزه مینی مه که که نیشه جی و له سه رزه مینی عاد دوور

بوون. ئەوان پاشماوه‌ی خەلکانی عادی کۆن.

خواه‌ند به‌همان شیوه‌ی کەوتووێانه، هه‌وری ره‌ش که‌قیل کۆپی عابر هه‌لیبژارد و سزای خواه‌ندی هه‌لگرتبوو، بۆ لای خەلکانی عاد ره‌وانه‌ی کرد. هه‌وره‌که‌ گه‌یشته‌ دۆله‌که‌ی ئەوان به‌ناوی مه‌غیس. کاتی‌ک هه‌وره‌که‌یان بیینی، شادمان بوون و وتیان: ئەم هه‌وره‌ باران ده‌بارینییت. خواه‌ند ده‌فه‌رمییت:

((بل هو ما استعجلتم به‌ریح فیها عذاب الیم. تدمر کل شیئی بامر ربها.

واتاکه‌ی: ئەمه‌ شتی‌که‌ به‌په‌له‌ داواتان کرد. بایه‌که‌ نازاییکی ده‌رده‌ینه‌ری

هه‌لگرتو و به‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگار هه‌موو شتی‌ک له‌ناو ده‌بات.))

وه‌ک وتووێانه، یه‌که‌م که‌س زانی چی له‌هه‌وره‌که‌دایه‌ و جگه‌ له‌با هیچی تیا نییه‌، ژنی‌ک له‌عاد بوو به‌ناوی مه‌ده‌د. کاتی‌ک زانی هه‌وره‌که‌ چی هه‌لگرتوو، هاواری کرد و له‌هۆش خۆی چوو، کاتی‌ک هاته‌ هۆش، وتیان: چیت بیینی؟

وتی: بایه‌کم بیینی وه‌ک بلیتسه‌کانی ئاگر و له‌پیشیه‌وه‌ پیاوه‌کان بوون که‌ بۆ

پیشیه‌وه‌ ده‌یانبرده‌ پیش.

خواه‌ند بۆماوه‌ی حه‌وت شه‌و و رۆژ بای به‌سه‌ر ئەواندا زال کرد. له‌خه‌لکی

عاد که‌س نه‌مایه‌وه‌ و هه‌موویان کوژران.

ده‌لین: هود و باوه‌رداران به‌هود، له‌چواردیواریه‌کدا مانه‌وه. ئەو بایه‌یی به‌وان ده‌گه‌یشته‌، فینک و چیژ به‌خش بوو، به‌لام کاتی‌ک با به‌خه‌لکانی عاد ده‌گه‌یشته‌، ئەوانی به‌رز ده‌کرده‌وه‌ و ده‌یکیشان به‌به‌رده‌کاندا.

نێردراوانی عاد له‌مه‌که‌که‌وه‌ گه‌رانه‌وه‌ لای به‌کر کۆپی معاویه و باوکی و لای ئەو دابه‌زین. له‌شه‌وینکی مانگه‌شه‌و، پیاوی‌ک سوار له‌سه‌ر وشتره‌ت و هه‌والی مردنی خه‌لکی عادی پیدان. ئەمه‌ له‌سییه‌م رۆژی رووداوه‌که‌دا بوو. وتیان: هود له‌کۆی بوو؟

وتی: له‌که‌ناری ده‌ریا له‌وان جیابوومه‌وه‌. گومانیان له‌قه‌سه‌ی ئەو پیاوه‌ کرد.

به‌لام هوزه‌یه‌له‌ کچی به‌کر وتی: سویند به‌خوای که‌عبه‌ راست ده‌کات.

مه‌سه‌وب کۆپی یه‌غه‌ر کۆپی برای معاویه کۆپی به‌کر له‌گه‌ل ئەوان بوو، وه‌

ده‌لین و خوا زاناتره‌، به‌مورسه‌د کۆپی سه‌عد و لوتتان کۆپی عاد و قیل کۆپی



عابری وت کاتيک له مکه که دواعيان ده کرد: ئاره زوی ئیوه دیتهدی، بوخوتان ههلبزیرن به لام ته مانتان هه میشه یی نابیت چونکه هیچ ریگه یه کی هه لاتنتان له مردن نییه.

مورسه د کوری سهد وتی: خواجه ریگه ی چاک و راستیم پی ببه خشه و پیی به خشرا.

لوقمان کوری عاد وتی: خواجه ته مهنی فراوانم پی ببه خشه. وترا: ته مهن بؤ خوت دیاری بکه به لام داوای نه مری مکه، ته مهنیک وهک بزنیکی خولوی، له کیویکی سهخت که تنیا باران ده بینیت یا ته مهنی حهوت دال که کاتيک یه کیان بپروت، نهوی دیکه جیگه ی بگریته وه. لوقمان داله کانی ههلبزارد و وهک ده لین به نه ندازه ی ته مهنی حهوت دال ژیا. جوجکه یه ک کاتيک سه ری له مینکه دهرده مینا، ده یکوش و کاتيک دهمرد جوجکه یه کیت و نه م کاره ی کرد تا گه یشته جوجکه ی حهوتهم. وهک ده لین ته مهنی هه دالیک هه شتا ساله و کاتيک دواين دال مایه وه، برازا که ی لوقمان وتی: مامه گیان، له ته مهنی تو به نه ندازه ی ته مهنی نه م داله ماوه ته وه.

لوقمان وتی: برازا که م، نه مه (لبده). لبد له زمانی خه لکانی عاد به مانای روژگار.

کاتيک داله که ی لوقمان پیر و ته مهنی کوتایی هات، به ره به بیان داله کان له کیوه که به رز بونه وه به لام روژگار نه. لوقمان چاودیری داله که ی خوی ده کرد و کاتيک بینی له گه ل داله کانی دیکه هه لنه فیری، ریگه ی کیوه که ی گرت به ر بؤ نه وه ی بزانی چي به سه ر داله که ی هاتوه، لاوازی به سه ریدا زال بوو، پیشته خوی به مشیوه یه نه بینیبوو. کاتيک گه یشته سه ر کیوه که، داله که ی خوی بینی که له داله کانی دیکه به جیماوه. هاواری لیکرد هه سته و بفره. دال مه به سستی فیرینی کرد به لام نه یتوانی، چنگاله کانی سست و لاوازی بیون. هه ردوکیان که وتن و مردن.

به قیل کوری عامر وترا که دهنگی هه ره که ی بیستبوو: بؤ خوت ههلبزیره به ممان شیوه که دوو هاوری که ت هه لیان بزارد. وتی: دهمویت نه وه ی ده بیته به شی خه لکه که م، بیته به شی منیش. وترا: کوژرانه. وتی: هه رچی بیت، دوا ی

ئهوان چ نیازنکم بهزیندوو مانهوه ههیه. ئه و ئازابهی بهخه لکانی عاد گه یشت،  
ئهویشی گرته وه و کوژرا.

مورسه د کوپری سه عد کوپری عه فیر کاتیک وتهی سواره کهی بیست که باسی  
له ناوچونی خه لکانی عاد ی ده کرد، شیعریکی بهم ناوه روکه هونییه وه:

((خه لکانی عاد نافه رمانی پیغه مبهری خویانیان کرد

تینو مانه وه و ئاسمان بارانی پینه به خشین

نیردراوه کانیان بو ماوه ی یه ک مانگ رینگه یان بری تا داوای باران بکه ن

به لام له گه ل تینویه تی کویریشیان پیپرا

چوونکه ئاشکرا به خوای خویان کافر بوون

شوینه واری کۆنیان سپرایه وه

خواوه ند ناووزی له خه لکانی عاد سه نده وه

دلایان کویر و تاریک بوو

و ئاگایان له هه وئه ئاشکراکان نه بوو

ئامۆژگاری له گه ل به دبه ختی هه یچ سوو دیک ی نابیت

من و دوو کچه که م و دایکی منئه کانم

قوربانی هودی پیغه مبه ر بین

که هات و له و کاته دا دلئه کان سته مکاریان کردبووه پیشه

و رووناکی له نیوان ئیمه کۆچی کردبوو

بتیکمان بوو به ناوی صعود

و دو بته که ی دیکه صدا و هوبا

تۆبه که ران ئه ویان بیینی

به لام درۆزنه کان به دبه خت بوون

منیش کاتیک شه و هه لیبیت

په یوه سستی هود و که سه کانی ده بم.))

ده لئین: له و روژگارهدا گه وره و سالاری نه ته وه ی عاد، خه له جان بوو.

له محه ممه د کوپری ئیسحاق ده گێرنه وه، کاتیک با له دۆلی خه لکانی عاد

هه‌لیکرد، هه‌وت ده‌سته له‌وان که‌خه‌له‌جانیش هاوریه‌تی ده‌کرد، وتیان: ده‌پۆینه قه‌راغ دۆ‌له‌که و زیانی با له‌خۆمان دور ده‌خه‌ینه‌وه. با که‌سیکی له‌وان هه‌لده‌گرت و ده‌یکیشا به‌زه‌ویدا و گهردنی ده‌شکاند به‌هه‌مان شیوه که‌خاوه‌ند ده‌فرمیت، ئەوی وه‌ک قه‌دی دار خورما به‌جیده‌هیشت. جگه له‌خه‌له‌جان که‌س له‌وان نه‌مایه‌وه. ئەو به‌ره‌و کیوه‌که به‌ریکه‌وت و ده‌ستی لی‌گیرده‌کرد، کیوه‌که ده‌له‌رزی.

هود پیتی وت: ئەی خه‌له‌جان، باوه‌ر بی‌نه تا ته‌ندروست رزگارت بی‌ت.

خه‌له‌جان وتی: ئەگه‌ر باوه‌ر بینم، له‌لایه‌ن خۆی تۆوه چیم پیده‌بریت؟

هود وتی: به‌هه‌شت.

خه‌له‌جان وتی: ئەوانه‌ی له‌ناو هه‌وره‌که‌دا ده‌بینرین، کین؟

هود وتی: فریشته‌کانی خاوه‌ند.

خه‌له‌جان وتی: ئەگه‌ر باوه‌ر بینم، خوا له‌ده‌ستی ئەوان ده‌مپاریزیت؟

هود وتی: هیچ پاشایه‌که هه‌یه، سوپاکه‌ی فه‌رمانه‌کانی جیبه‌جی نه‌که‌ن؟

خه‌له‌جان وتی: ئەگه‌ر پاشایه‌کی له‌و چه‌شنه هه‌بی‌ت، پاشایه‌کی خراپه.

دواتر با هات و ئەویشی هاورشیوه‌ی هاوریکانی له‌ناو برد.

ده‌لین ته‌مه‌نی هود سه‌د و په‌نجا سال درێژه‌ی کیشا.

له‌ئه‌حمه‌د کوری موفه‌زله ده‌گیرنه‌وه، به‌هه‌مان شیوه که‌خاوه‌ند فه‌رمووی،

هودی وه‌ک پیغه‌مبه‌ر بۆ لای خه‌لکانی عا‌د په‌وانه کردو وتی: ئەی خه‌لکی من،

خوا بپه‌ره‌ستن چوونکه جیاواز له‌و خوايه‌کتان نییه. نامۆزگاری کردن و ته‌کانی

خاوه‌ندی بیرخسته‌نه‌وه که له‌قورپاندا باسی کراوه. به‌لام خه‌لکه‌که‌ی ئەویان

به‌درۆزن ناوبرد و حاشایان لیکرد و وتیان، سزایان بدات. هود وتی: خوا

ده‌زانیت، من ته‌نیا په‌یامه‌که‌ی ئەو ده‌گه‌یینم.

کاتی‌ک خه‌لکانی عا‌د له‌کوفر و ناسوپاسی کردن به‌رده‌وام بوون، گیرۆده

وشکه‌سالی و په‌نج بوونه‌وه. هود نفرینی کردن و خاوه‌ند هه‌وریک‌کی بی‌بارانی

په‌وانه کرد. کاتی‌ک بینیان، وتیان: ئەم هه‌وره باران ده‌بارینیت. کاتی‌ک نزیک

که‌وته‌نه‌وه، بینیان پیاو و وشر بۆ ئاسمان به‌رز ده‌کاته‌وه. کاتی‌ک ئەمه‌یان بیننی،

په‌نایان بۆ ماله‌کان برد. با گه‌یشته ناو ماله‌کان و هه‌موویان له‌ناو برد.

له ماله کانیس هاتنه دهر. رۆژه شوومه کان بهره وام بوو. بۆماوهی ههوت شهو و رۆژ نازابی خوایی دریژهی کیشا. بههرچی دهگهیشته، لهناوی دهبرد. خواوهند دهفرمیت: خه لکانی له ماله کانی جیا دهکرده وه و هاوشینوهی قهدی دارخورماکان لهسه زهوی کهوتبوون. کاتیگ خواوهند لهناوی بردن، بالنده پهشهکانی پهوانه کرد و لاشهی ئهوانیان بۆدهریا گواسته وه. خواوهند دهفرمیت: بهشپوهیهک لهناوچوون کهتهنیا دهتوانی مالهکانیان ببینیت.

له وههه کوری موبه دهگیرنه وه، کاتیگ خواوهند فرمانی سزای خه لکانی عادی به بادا، با، دارهکانی له پهگ و ریشه دهرده کیشا و مالهکانی خاپوور دهکرد، ههر کهس له ماله وه نهبوایه، با لهسه زهوی بهرزی دهکرده وه و دهیکیشا بهکیوه کهدا و لهت لهتی دهکرد تا هه موویان لهناوچوون.

## نه ته وهی سه موود

ئه وانیش نافهرمانی خویان کرد و کافر بوون. له زهوی خراپه یان کرده پیشه. خواوه ند سألح کوپری عوبهید کوپری نه سف کوپری ماسخ کوپری عوبهید کوپری خادر کوپری سه موود کوپری جاسر کوپری ئه رم کوپری سام کوپری نوحی وهک پیغه مبهری ئه وان ره وانه کرد تا په ره ستینی خویان پی پیشنیار بکات. بهوته یهک سألح کوپری نه سف کوپری که ماشج کوپری ئه رم کوپری سه موود کوپری جاسر کوپری ئه رم کوپری سام کوپری نوحه.

خه لکانی سألح وه لأمیان دایه وه: ((یا صالح قد کنت فینا مرجوا قبل هذا اتنهانا ان نعبد ما یعبد آباؤنا و اننا لفی شک مما تدعونا الیه مریب.

واتاکه ی: ئه ی سألح، پیش ئه مه هیوامان به تو بوو، چون ئیمه له په ره ستینی ئه و خویانه ی باوکانی ئیمه ده یان په ره ست، دور ده خه یته وه، ئیمه له م دینه ی بانگه شه ی بو ده که یته، به ته واوی گومانمان هیه.))

خواوه ند ته مه نی دریزئی به وان به خشیبوو. له ناوچه ی چه ره یا وادی ئه لقورا له نیوان شام و حیجاز نیشته جی بوون. سألح له گه ل نافهرمانی و سته مکاری خه لکه که ی، له سه ر بانگه وازه که ی خوی به رده وام و پیذاگری ده کرد. کاتیک کاروباری ئه وان دریزه ی کیشا، وتیان: ئه گه ر راست ده که یته، نیشانه یه کمان نیشان بده.

له باوکی توفه یل ده گیزنه وه: خه لکی سألح پییان وت: ئه گه ر راست ده که یته، مोजیزه یه ک بیته. سألح به وانی وت: به ره و به رزایی سه ر زهوی به رۆن که وه ک ژنی دوگیان ده نالینیت. ئه وسا قه لشتی برد و وشتری لی هاته ده ر. سألح وتی: ((هذه ناقة الله لكم آية فذروها تاكل في ارض الله و لا تمسوها بسوء فیاخذکم عذاب الیم. لها شرب و لکم شرب یوم معلوم.

واتاکه ی: ئه ی خه لکینه، ئه مه وشتری خویه و مोजیزه یه ک بو ئیوه.

لییگه ریڼ لهزه وی خوا بله وریت و زیانی پی مه گه یینن چونکه سزایه کی دهردهینه ر ده تانگریته وه. نه شوینی ناو خواردنه وهی خوی هیه و نیوهی شوینی روژی به ده ست هی نانی دیاریکراو.))

کاتیځ له و شتره که بیزار بوون، و شتره که یان سه ربړی. پیی وتن: بو ماوهی سی روژ له ماله کانی خوتان بمیننه وه، چونکه نه م به لینه درو نییه.

له عه بدولعه یز ده گپړنه وه: سالح به خه لکه که ی وت: نیشانه کانی سزای خوا به مشیوهیه که به یانی سور هه لده گپړن و له روژیکی دیکه زهر د و له پوژی سییه م پش دهن و سزا له سر نیوه به رده وام ده بییت. کاتیځ نه م یان بینی، خویان بو مهرگ ناماده کرد.

به عه مرو کوری خارجه یان وت: داستانی سه موودمان بو باس بکه.

وتی: له پیغه مبهری خوام بیست که فهرمووی: سه موود نه ته وهی سالح بوون. خاوه ند ته منی دروژی پیبه خشین به شیوهیه که یه کیان مالیکی به میز و پته وی دروست ده کرد، ماله که دهر و خا به لام خوی هیشتا زیندو بوو. کاتیځ نه م یان بینی، له کیوه کان خانوویان دروست کرد و به رده کانیان داتاشی. ژیانیکی خوشیان به سر ده برد.

وتیان: نهی سالح داوا له خوا که ی خوت بکه، مؤجیزه یه که په وانه بکات بو نه وهی باوه ر بکه ییر تو پیغه مبهری خوایت.

سالح له خوا پارایه وه و وشتری بو هینان. روژی ناو خواردنه وهی و شر روژیک و روژی ناو خواردنه وهی خه لکان روژیک بوو. له روژی ناو خواردنه وه و شتر، شوینی ناو خواردنه وه یان بو و شتر به جی ده هیشت. له شیری نه و شتره هه موو دهر و قاپه کانیان پر ده کرد.

خاوه ند و حی به سالح کرد که خه لکه که ت و شتره که ده کوژن. سالح به وانی وت.

وتیان: هه رگیز نه و کاره ناکه یین.

سالح وتی: نه گه ر نیوه نه یکه ن، که سیک دیت و نه و کاره ده کات.

وتیان: نیشانه ی نه و که سه چپیه، تا بیدوزینه وه و بیکوژین.

سالمح وتی: منالیکى ئەسمەر و ئەبلەق و سووریاوہ.

دەلیت: دو پیری بەریز لەو شارەدا ژیانیان بەسەر دەبرد. یەکیان کوپنکی بوو  
کەھاوسەری لەخەلکانی عادی نەدەویست و یەکیان کچیک کەکوپنکی هاوشانی  
کچەکەى دەست نەدەگەوت. روژیک کۆبوونەوہ و یەکیان بەوی دیکە وت: بۆ ژن بۆ  
کوپرەکەت ناھینیت؟

وتی: کەسینکی هاوشانی ئەوم دەست ناکەوینت.

وتی: کچەکەى من هاوشانی ئەوہ و من دەیکەم بەھاوسەری کوپرەکەت. کچی  
کردە هاوسەری کوپرەکە و کەسى نامازە پیندراو لەوان لەدایک بوو.

دەلیت: لەو شارەدا ھەشت کەس بوون لەسەر زەوی خراپە و ستەمیان دەکرد  
و شوینکەوتەى سالمح نەبوون. کاتیک سالمح وتی کەسینک لەئێوہ و شترەکە  
دەکوژیت، ھەشت ژنی مامانیاں ھەلبژارد و تیغیان پیدان بۆ ئەوہى لەگوندەکاندا  
بگەرین و لەھەر شوینیک ژنیک منالی ھینایە دنیا و نیشانەکانیان تیا بینى، ئەگەر  
کوپ بوو بیکوژن و ئەگەر کچ بوو، بیھیلنەوہ. کاتیک ئەو منالەیان بینى، ھاواریان  
کرد، ئەمە ئەو کەسەى کە سالمح نیشانەکانى پى وتووین. مەبەستى ئەوہیان کرد  
بەتیغ بیکوژن. بەلام باوہگەوریکانى نەیانھینشت و وتیان ئەگەر سالمح بیھوینت،  
دەیکوژین.

منالیکى خراپ بوو، لەیەک روژ بەئەندازەى ھەفتەىەکی منالەکانى دیکە  
گەشەى دەکرد و لەھەفتەىەک بەئەندازەى یەک مانگی ئەوان و لەیەک مانگ  
بەئەندازەى یەک سالى ئەوان گەورە دەبوو. ئەو ھەشت کەسە خراپەکارە، لەگەل  
ئەو دو پیرە کۆبوونەوہ و وتیان: ئەم کوپرەیش بەھوى ریز و شکوى  
باوہگەوریکانى ھاوینى ئیمە دەبیئت، ژمارەیان گەیشتە نۆکەس.

سالمح لەگەل خەلکان لەگوندەکەدا نەدەمایەوہ. شوینى مانەوہى ئەم مرگەوتیک  
بوو کەپینیان دەوت مرگەوتى سالمح. شەوانى لەمزگەوتەکە بەسەر دەبرد و  
رۆژەکان دەھات و خەلکی مۆجیاری دەکرد و دەگەراپەوہ بۆ مرگەوت.

ھەجاج کوپى جورەیح دەلیت: کاتیک سالمح بەوانى وت منالیک دیتەدنیا کە  
لەناوچوونى ئەم خەلکە لەسەر دەستى ئەو دەبیئت، وتیان: چى لى بکەین؟ وتى:

بیکوژن. هه موو کوپه کانیان کوشت، جگه له یهک دانه یان و کاتیک ئه و مناله گه وره بوو، وتیان: نه گهر کوپه کانی خویمان نه ده کوشت، ئیستا هر کام خاوه نی کوپنی خویمان ده بوین، نه مه تاوانی سالحه. له سهر کوشتنی ئه و هاوړا بوون. وتیان: به بیانوی سه فهر ده پوین تا خه لکان بمانینن و فلان شه و له فلان مانگ ده گه پرینه وه و له نزیك نویژگه که ی ئه و خویمان چه شار ده دین و ده یکوژین. خه لک گومان ده که ن ئیتمه هیشتا له سه فهرین.

هاتن و له ژیر به ردیکی گه وره خویمان چه شاردا. خاوه ند به رده که ی به سه ردا خستنه خوار و هه موویانی کوشت. ده سته یه ک که ناگاداری مه به سته که ی ئه وان بوون، هاتن و بینیان هه مویمان له ژیر به رده که دا پان و پلیش بوونه ته وه. گه پراڼه وه و له ناو گونده که چاریاندا سالح به وه به سه نده ی نه کرد که وتی مناله کانی خویمان بکوژن، ئیستا باوکی ئه وانیشی کوشت. خه لکی گونده که کوپوونه وه تا وشتره که سه ر بچن به لام که س جگه له و کوپه ده ساله ئه و کاره ی نه کرد.

ئه بو چه عفر ده لیت: ئیستا ناماژه به چه دیسی پیغه مبه ر(د.خ) ده دین که فهرمووی: ئه و هه شت که سه مه به سستی کوشتنی سالحیان کرد و له سهر ریگه که ی ئه و خویمان چه شاردا و وتیان کاتیک بیت، خوینی ده ریژین و شه وان هه یرش ده که ینه سه ر که سه کانی. خاوه ند ئه وان ی کوشتار کرد. خه لک کوپوونه وه و به ره و لای وشتره که به ریگه وتن که لای چه وزی ناوه که وه ستا بوو، ئه و به ده بخته به یه کیکی دیکه ی وت: بړو و سه ری بېره. ئه و هات به لام کاره که ی به گه وره و دژوار بین، ئه و کاره ی نه کرد و که سینکی دیکه ی نارد. ئه ویش کاره که ی به گه وره و دژوار بین و نه یکرد و که سینکی دیکه ی نارد. که س توانای نه انجامدانی ئه و کاره ی نه بوو، خو ی پوشت و له دوو پاژنه ی وشتره که ی دا و وشتر ده سستی به پراکردن کرد. که سینک سالحی ناگادار کرده وه که فریای وشتره که بکه وه چونکه ده یانه ویت سه ری بچن. سالح هات و خه لکان له ده وری کوپوونه وه و (داوای لیخوش بونیان کرد و وتیان ئه ی پیغه مبه ر، فلان که س ئه و کاره ی کرد و ئیتمه بی تاوانین.

سالح وتی: بگه رین و بیچووه وشتره که بدوژنه وه؟ نه گهر بیدوژنه وه، سزا



له سهر ئیوه هه‌لده‌گیریت. به‌دوای بیچووه و شتره‌که‌دا گه‌ران. بیچووه و شتر کاتیك دایکی خۆی لهو حاله‌دا بیینی، به‌کیویك كه‌پییان دهوت قاره قه‌صیرا، سه‌رکه‌وت. خواوه‌ند وه‌حی به‌کیوه‌که کرد و به‌شێوه‌یه‌که به‌رز بوویه‌وه كه‌بالنده‌كان نه‌یاندته‌وانی بگه‌نه لووتکه‌که‌ی.

فه‌رمزوی: کاتیك سألح گه‌پرایه‌وه بۆ ناو گونده‌که و بیچووه و شتره‌که سألحی بیینی، گریا و فرمیسه‌که‌کانی دابارین. هاته لای سألح و كه‌فی كه‌وته سه‌ر لیو، دوباره كه‌ف كه‌وته سه‌رلیوی و دوباره كه‌ف كه‌وته سه‌ر لیوی. سألح وتی: هه‌ر كه‌ف هاتنه سه‌رلیویك، مۆله‌تی یه‌ك رۆژه و سی رۆژ له‌ماله‌کانی خۆتان به‌سه‌ر به‌رن چوونکه ئەم به‌لینه درۆ نییه و نیشانه‌ی سزادانی ئیوه‌یه كه‌ له‌رۆژی یه‌که‌م روخسارتان زه‌رد هه‌لده‌گیریت و له‌رۆژی دوهم سوور و له‌رۆژی سێهه‌م په‌ش. کاتیك به‌یانی داهات، روخساری بچوک و گه‌وره و ژن و پیاو به‌شێوه‌یه‌که بوو ده‌توت زه‌عفرانیان تی ساویوه، کاتیك شه‌و داهات، هاواریان له‌یه‌که ده‌کرد كه‌ رۆژی یه‌که‌م تێپه‌ری و سزا نزیك بۆته‌وه.

به‌یانی رۆژی دوهم روخساریان سووریاو بوو، ده‌توت به‌خوین ره‌نگیان کردووه. هاواریان کرد و نالان و گریان و زانیان سزای خوایان به‌سه‌ردا ده‌باریت. کاتیك شه‌و داهات، هه‌مووان هاواریان کرد، دو رۆژ له‌مۆله‌ته‌که تێپه‌ری و سزای خوا نزیك بۆته‌وه.

به‌یانی رۆژی سێهه‌م، روخساریان په‌ش به‌شێوه‌یه‌که ده‌توت به‌قیر ره‌شیان کردووه. هه‌موویان هاواریان کرد: سزای خوا داباری. کفنیان پۆشی و (حنوت)) بۆنیکی خۆشه‌ هاوشیوه‌ی کافوور که‌له‌کاتی مردن له‌جه‌سته‌ی مردوی ده‌ده‌ن بۆ ئه‌وه‌ی بۆن نه‌گیریت)) یان له‌خۆیاندا. حنوتی ئەوان سه‌بر و چه‌دروا و کفه‌کانیان چه‌رم بوو.

که‌وته‌ سه‌رزه‌وی و ده‌تلانه‌وه و ترساو و له‌رزان چاویان بریبووه ئاسمان و هه‌ندی کات چاویان ده‌په‌یه‌ زه‌مین. نه‌یاندته‌وانی سزا له‌ئاسمانه‌وه دیت یا له‌زه‌مین. به‌یانی رۆژی چوارم ده‌نگیک له‌ئاسمانه‌وه به‌رزبوویه‌وه که‌ده‌نگی هه‌موو هه‌وره‌تریشقه‌کانی سه‌رزه‌وی و هه‌موو ده‌نگه‌کانی زه‌وی هه‌لگرتبوو. دل له‌ناو

سینه‌یان لهت لهت و بهم شیویه هه موویان لهناو چوون.

کۆری جوره‌یح ده‌لیت، بیستم که پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: کاتیگک ده‌نگی ئاسمانی به‌رز بوویه‌وه، هه‌موو خه‌لکانی سه‌موود که له‌رۆژه‌لاته‌کان و رۆژئاواکان بوون، له‌ناو چوون جگه‌ له‌یه‌ک که‌س. چوونکه له‌حه‌ره‌می خوا‌دا بوو و ریزی حه‌ره‌م ئه‌وی له‌سزای خوایی پاراست. وتیان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر(د.خ)، کۆ بوو؟  
فهرمووی: باوکی ره‌غال.

پیغه‌مبه‌ر(د.خ) کاتیگ لای گوندی سه‌موود تیده‌په‌ری، به‌ئه‌صه‌به‌کانی ده‌فهرموو: هه‌چ که‌س نه‌په‌واته‌ ناو ئه‌م گونده و ئاو نه‌خواته‌وه. رینگه‌ی به‌چکه و شتری نیشاندان که له‌ویوه بو ئاسمان به‌رز کرایه‌وه.

له‌کۆری عیمران ده‌گێرنه‌وه که پیغه‌مبه‌ر(د.خ) کاتیگ لای گوندی سه‌موود تیه‌په‌ری، فهرمووی: مه‌رۆنه لای ئه‌م نه‌ته‌وه نازاب دیتووه مه‌گر ئه‌وه‌ی بگرین. ئه‌گر چاو به‌گریان نه‌بن، نه‌رۆنه لایان، چوونکه ترسی ئه‌وه هه‌یه ئه‌و نازاب و سزای ئه‌وانی گرته‌وه، ئیوه‌یش بگرته‌وه.

له‌جابر کۆری عه‌بدالله ده‌گێرنه‌وه، کاتیگ پیغه‌مبه‌ر(د.خ) رۆشته حه‌جر، سوپاس و ستایشی خوای به‌جیه‌ینا و فهرمووی: داوای مۆجیزه له‌پیغه‌مبه‌ری خۆتان مه‌که‌ن، ئه‌م نه‌ته‌وه داوای مۆجیزه‌یان له‌پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی خۆیان کرد. خواوه‌ند و شتری وه‌ک مۆجیزه په‌وانه کرد که له‌م دۆله‌وه ده‌هات و له‌و دۆله‌وه ده‌رۆشت و رۆژی تاییه‌ت به‌خۆی له‌ناوی ئه‌وانی ده‌خوارده‌وه.

هه‌روه‌ها له‌باوکی تۆفه‌یل ده‌گێرنه‌وه، کاتیگ پیغه‌مبه‌ر(د.خ) بو شه‌ری ته‌بووک ده‌رۆشت، له‌حوجره‌ دابه‌زی فهرمووی: ئه‌ی خه‌لکینه! داوای مۆجیزه له‌پیغه‌مبه‌ری خۆتان مه‌که‌ن. نه‌ته‌وه‌ی سألخ داوایان له‌پیغه‌مبه‌ری خۆیان کرد مۆجیزه‌یه‌کیان نیشان بدات. خواوه‌ند، ناچه‌ی په‌وانه کرد و له‌رۆژی تاییه‌ت به‌خۆی له‌م دۆله‌وه ده‌هات و ئاوی ده‌خوارده‌وه و له‌رۆژی تاییه‌ت به‌ئاو خواردنه‌وه‌ی خه‌لکان، به‌ئه‌ندازه‌ی ئاوه‌که‌یان شیریان لی ده‌دۆشی، ئه‌وسا و شتره‌که له‌م دۆله‌وه ده‌رۆشت. به‌لام ناهه‌رمانی فه‌رمانی په‌روه‌رده‌گاریان کرد و و شتره‌که‌یان سه‌رپه‌ری و خواوه‌ند به‌لینی پیدان دوا‌ی سی رۆژ سزای خۆی په‌وانه ده‌کات. به‌لینه‌که‌ی خوا

درؤ نه بوو و له رۆژ هه لاته کان و رۆژ ناواکان هه موو خه لکانی سه موودی له ناو برد جگه له یهك كهس كه له حهره می خوادا بوو و له بهر ریژی حهره م نازاب و سزای خوایی نهووی نه گرته وه.

وتیان: ئه ی پیغه مبه ر (د.خ)، ئه و كه سه كی بوو؟

فرمووی: باوکی ره غال.

به گومانی شوینکه وته کانی تهورات، ناماژه به خه لکانی عاد و سه موود و هوو و سالح نه دراوه، به لام داستانی ئه وان لای عه ره به کان له سه رده می جاهلیت و ئیسلام وه ک داستانی ئیبراهیم و خه لکه که ی به ناوبانگه.

ئه بو جه عفر ده لیت: نه گهر له دریز دادری له م کتیبه به هووی با به ته نایه یوه ندیداره کان ترسم نه ده بوو، له شیعر ی شاعیرانی ده ورانی جاهلیت که سه باره ت به عاد و سه موود و به سه رهاتی ئه وان وتوویانه، ناماژه م به چه ند شیعریک ده دا تا نه یارانی وته کانی ئیمه بزانه ناوبانگی به سه رهاتی ئه وان له ناو عه ره به کان چه نده!

ده سته یهك له شوینکه وته کانی هه وال گومانیان کردووه سالح له مه که که کۆچی دوایی کرد و له کاتی مردن ساله کانی ته مه نی هه شتا و پینج و بو ماوه ی بیست سال له ناو خه لکه که ی خو ی ژیا نی به سه ر برد بوو.

ئه بو جه عفر ده لیت: ئیستا که ده گه رینه وه سه ر باس کردنی داستانی ئیبراهیمی خه لیل و کاتیک له میژووی باوکان له ننیوان نوح و ئاده م و میژووی ئه و رۆژگارانه قسه مان کرد، ناماژه به پاشا کانی عه جه می هاو رۆژگاری ئه وان ده ده یین.

## گېرانه وەكان سەبارەت بە ئىبراھىمى خەلىل

ئىبراھىم، كۆپى تالغ كۆپى ساروغ كۆپى ئەرغوا كۆپى فالغ كۆپى عابىر كۆپى شالغ كۆپى قىنان كۆپى ئەرفەخشىز كۆپى سام كۆپى نوحە.

سەبارەت بە زادىگاي ئەو بۇچونەكان جىاوازن: دەستەيەك وتوويانە: زادىگاي ئەو لەشەوش سەرزەمىنى ئەھوازە، دەستەيەكى دىكە وتوويانە لەبابلى عىراق چاوى بەدنيا ھەلھىنا، دەستەيەك وتوويانە لەعىراق لەدايك بوو بەلام لەناوچەى كوسى. دەستەيەكى دىكە بۇچونىيان وايە زادىگاي ئىبراھىم. لەھەركا لەناوچەى زا بەكان و سنورى كەسكەرە و باوكى ئەوى ھىنايە سەرزەمىنى كوسى كەشويىنى مانەوى نەمروودە. دەستەيەكى دىكە وتوويانە لەھەران چاوى بەدنيا پشكوت و باوكى ئەوى بۇ بابل برد.

ھەموو شويىنكەوتەكانى زانستى كۆن وتوويانە لەدايك بوونى ئىبراھىم لەرۇژگارى نەمروود كۆپى كوشە و ھەمو شويىنكەوتەكانى ھەوال وتوويانە لەدايك بوونى ئىبراھىم لەدەورانى ئەزداھاق بوو كە بەگومانى دەستەيەكىيان نوح لەسەرزەمىنى بابل و دەوروبەرى، ەك پىنغەمبەرى سەردەمى ئەو ھەلبۇزۇرداۋە. بەلام دەستەيەك لەشارەزايانى كۆن وتوويانە، پاشايەكى سەربەخۇ بوو. ەك دەلەين، ناوى زىرھى كۆپى تەھماسقان بوو.

كۆپى ئىسحاق دەلەيت: بىستومە و خوا زاناترە، نازەر لەدانىشتوان كوسى، گوندىك لەسوادى كوفەيە. لەو رۇژگارەدا نەمروودى ستەمكار پاشايەتى رۇژھەلاتى دەكرد. ئەويان بەستەمگەر ناودەبرد و گومانىيان كرددوۋە پاشايەتى ئەو لەسەرزەمىنەكانى رۇژھەلات و رۇژئاۋا بلاۋ بىويەۋە و خۇى لەبابل نىشتەجى بوو. پاشايەتى ئەو و خەلكەكەى لەرۇژھەلات پىنش پاشايەتى فارسەكانە و وتوويانە پاشايەتى جىھان و ھەموو خەلكى سەرزەمىن تەنيا بۇ سى كەس دەستەبەر بوو: نەمروود كۆپى ئەرغوا و زولقەرنەيىن و سلىمان كۆپى داوود.

دەستەيەك وتوويانە: نەمروود ھەمان زوحاكە.

هوشام کوری محمهد دهلیت: بیستومه و خوا زاناتره، زوحاک ههمان نه مرووده و ئیبراهیمی خلیل له رۆژگاری ئه و چاوی به دنیا ههلهینا. ئه و بوو مه بهستی ئه وهی کرد ئیبراهیم له ناگردا بسوتینیت.

له کورپی مه سعود و دهستهیه که له هاوه لانی پیغه مبه ر ده گیرنه وه: یه که م که س پاشیه تی رۆژه لات و رۆژئاوایی کرد، نه مروود کوری که نعان کوری کوش کوری سام کوری نوحه. ئه و پاشای فرمانه وایی هه موو جیهانیان ده کرد، چوار که س بوون: نه مروود، سلیمان کوری داوود، زولقهر نه یین و بهخت نه صر که دووانیان موسولمان و دووانیان کافر بوون.

له کورپی ئیسحاق ده گیرنه وه: خوا وه ند مه بهستی ئه وهی کرد ئیبراهیم وه که به لگه و نیشانه و پیغه مبه ری به نده کانی خۆی ره وانه بکات. له نیوان نوح و ئیبراهیم دوا ی نوح، جگه له سألخ و هود هیج پیغه مبه ریکی دیکه ره وانه نه کرا و کاتی که زه مانی ئیبراهیم نزیک که وه ته وه، خوا مه بهستی ئاشکرا کردنی مه بهسته که ی خۆی کرد. دهستهیه که له ئه ستیره ناسه کان رۆشتنه لای نه مروود و وتیان: ئاگادار به، ئیمه له زانسته که ی خۆمان ده بینین له مانگی فلان له سالی فلان، کوریک له م گونده چا و به دنیا هه لده هی نیت به ناوی ئیبراهیم که پشت ده کاته دینی ئیوه و به ته کان ده شکینیت.

کاتی که سالی دیاریکرا و گه یشت، نه مروود که سی ره وانه کرد و هه موو ژنه دو گیانه کانی گونده که ی کو کرد وه و زیندانی کردن جگه له دایکی ئیبراهیم و هاوسه ری نازه ر له به ر ئه وهی له دوو گیانی ئه و ئاگادار نه بوونه وه چونکه ژنیکی گهنج و ئاگای له سکپری خۆی نه بوو. هه ر کوریک له و مانگ و سألده له دایک بوو، به فرمانی نه مروود کوژرا. کاتی که دایکی ئیبراهیم، ژانی منال بونی گرت، شه وانه رۆشته نه شک وه تیکی نزیک و ئیبراهیمی له ناو نه شک وه ته که هی نایه دنیا. دوا ی ئه وه، له نه شک وه ته که هاته ده ر، ده رگای نه شک وه ته که ی داپۆشی و بو مال گه راپیه وه. سه ردانی مناله که ی ده کرد و ده بیینی زیندو وه و په نجه ی ده مرثیت. وه ک وتوویانه، خوا وه ند رۆژی ئه و مناله ی له ناو په نجه ی دا جیگیر کرد بوو. گومانیان کرد وه که نازه ر له دایکی ئیبراهیمی پرسی مناله که ی چی به سه ر هات و ئه و وه لامی

دایه وه، مناله که له دایک بوو و مرد. نازهر باوه پری به و ته کانی کرد و هیچی نه وت. وهک و توویانه، ئیبراهیم له رۆژنیک، به نه اندازهی مانگیك، گه شهی ده کرد و له مانگیك به نه اندازهی سالیك. زیاتر له پانزه مانگ له ناو نه شکه و ته که نه مایه وه و به دایکی وت: من ببه در، تا له ده و رویه بر وانم. دایک شه وانهی ئهوی هینایه در و سهیری کرد. بیری له ئافرانندی ناسمانه کان و زهوی کرده وه و وتی: ئه و که سهی منی ئافرانند و رۆژی و خواردن و ئاوی پیدام، پهروه ردگاری راستینه و جگه له خوایه که م نییه.

دواتر سهیری ناسمانی کرد و ئه ستیره یه کی بینی: وتی: ئه مه پهروه ردگاری منه.

سهیری کرد تا له بهرچاو و نبوو، کاتیك دیار نه ما، وتی: ئه وانهی له ناو ده چن، وهک خوا په سهندیان ناکه م.

ئه وسا مانگ ده رکه وت و بینی که روشن و رووناکه، وتی: ئه مه پهروه ردگاری منه. سهیری کرد تا له بهرچاو و نبوو، وتی: ئه گهر خوا رینوینیم نه کات، له ده سه تهی گومراکان ده بم.

کاتیك رۆژ بویه وه و خۆر هه لات و گه وه یی هه تاوی بینی، له هه مووان نووری زیاتر بوو، وتی: پهروه ردگاری من ئه مه یه، ئه مه گه وره تره) کاتیك هه تاو ئاوا بوو، وتی:

(( یا قوم انی بری مما تشرکون، انی وجهت وجهی للذی فطر السموات و الارض حنیف و ما انا من المشرکین. واتاکه ی: ئه ی خه لکی من، له وهی ده یکه نه شه ریکی خوا، بیزارم من په ره ستینی خۆم تایبه ت کردو وه به که سینک که ناسمانه کان و زهوی ئافران دو وه و له خراپه کاران نیم. ))

دوای ئه وه ئیبراهیم پۆشته لای نازهر. رینگه ی خۆی دۆزی بویه وه و خوای ناسی. پشتی کرده دینی خه لکه که ی، به لام هیچی نه وت و به باوکی وت که کوپری ئه وه. دایکی ئیبراهیمیش وتی که کوپری نازهره و به سه ره اته که ی بۆ باس کرد. نازهر شادمان بوو.

نازهر بتتاشی خه لکه که ی بوو. بتی دروست ده کرد و به ئیبراهیمی ده دا تا

بیفرۆشینت. ئیبراهیم وهك ده لێن، بتهكانی دهبرد و دهیوت: چ كهسیك شتیك دهكرنت كهسوود و زیانی نییه؟ هیچ كهس لئی نه دهكړی. دواتر دهپۆشته لیواری جوگهیهك و سهری بتهكانی دهكرده ژیر ناو و بوگالته كردن بهخهلكهكهی و گومپایی ئهوان، دهیوت: ناو بخۆرهوه.

سهرنهنجام نهینیهكهی ناشكرا بوو. خهلكهكهی و خهلكی گوندهكهی زانییان دژی بتهكان قسه دهكات. بهلام هیشتا ههوالی ئیبراهیم بهنهرود نهگهیشتبوو.

كاتیک ئیبراهیم مه بهستی ئهوهی كرد پیچهوانهی كردهی خهلكهكهی ههلس و كهوت بكات و فهرمانهكانی خوا ئهنجام و پشیناری خوا پههستی بهخهلكان بكات، سهیری ئهستیرهكانی كرد و وتی: ( نهخۆشم. ) خهلكهكهی ئهههیان بیست و خویان لهو بهدوور گرت. ئیبراهیم دهیوست خهلك بپۆن تا ئهوهی دهخوازیت لهگهڵ بتهكان ئهنجامی بدات. كاتیک پۆشتن، پۆشته لای بتهكان كهلهجیاتی خوا دهیانپههست. خواردنی خسته بهردهم بتهكان و وتی: ((بۆ ناخۆن، بۆ قسه ناكهن) دهستی بهگالته كردن بهبتهكان كرد.

لهكوپری عهباس و كوپی مهسعود و دستهیهك لههاوهلانی پیغهمبهر(د.خ) دهگیرنهوه: داستانی ئیبراهیم بهمشیه بوو: لهروژگاری نههرود، ئهستیرهیهك دهركهوت و نووری ههتاو ومانگی برد. نههرود ترسا، وتیان: لهپاشایهتی تۆ پیاویك لهدايك دهبیئت كه لهناوچوونی پاشایهتییهكهت لهسهر دهستی ئهوه دهبیئت. شوینی نیشتهجی بوونی نههرود بابل بوو. لهگوندهكهی خۆی بۆ گوندیکی دیکه دهپۆشت و پیاوانی دهردهكرد و ژنانی دههیشتهوه. فهرمانی دا تا هر كوپیك لهدايك بیئت، سهری بپن. سهری كوپهكانیان بپن. ئهوسا كاریکی لهشاردا بۆ پیشهات كهتهنیا باوهپی بهنازهری باوکی ئیبراهیم دهكرد. ئهوی بانگ و پهوانهی كرد و پپی وت لههاوسهركهت نزیك نهكهویتهوه. وتی: دینی من نازیزتر لهوهیه. نازهر كاتیک بۆ گوندهكهی گهپایهوه، نهیتوانی خۆی بگریئت، لههاوسهركهی خۆی نزیك كهوتهوه و ئهوی بۆ گوندیک لهنیوان كوفه و بهسهر برد كهپیان دهوت، ئور. خستهی ناو چالیکی ژیرزهمیینی و خواردن و ناو و كههسته پیویستهكانی ژیاانی

بۇ ئامادە كرد. كاتىك ماوھەكە تىپەرى، پاشا وتى: جادووگەران درۆيان كرد. بۇ سەرزەمىنى خۇتان بگەرئىنەو. گەرانەو و ئىبراھىم لەدايك بوو. رۆژانە بەئەندازەى حەفتەيەك و حەفتانە بەئەندازەى مانگىك و مانگانە بەئەندازەى سالىك گەشەى دەکرد. شا داستانەكەى لەبىر كرد.

ئىبراھىم گەورە بوو، كەسى جگە لەدايك و باوكى خۇى ئەدەبىنى. باوكى ئىبراھىم بەكەسەكانى خۇى وت: من كورنىكم ھەيە كەدامشاردو، ئەگەر بىيەمە لاي پاشا، ترسى لەسەرە؟  
وتيان: بىھىنە.

كۆرەكەى خۇى برد. كاتىك ئەوى لەچالەكە ھىنايە دەر و چوارپى و مرۇقەكانى بىنى، لەباوكى پرسى: ئەمانە چىن؟

باوك پىنى وت: وشتر، وشترە، مانگا، مانگايە، ئەسپ، ئەسپە و بزىن بزىنە. ئىبراھىم وتى: ئەم خەلكە بەناچارى دەبىت ئافرىنەرىكىان ھەبىت.  
كاتىك لەچالەكە ھاتەدەر، خۇر ئاوا بىوو، سەرى بۇ ئاسمان بەرز كردهو و ئەستىزەى مشتەرى بىنى، وتى: ئەمە پەرەردگارى منە. زۆرى نەخاياند، ئەستىزەكە ديار نەما، وتى: ئەوھى لەناو بچىت، ەك خواوہند پەسەندى ناكەم. يانى ئەو خوايەى لەبەر چا و ن دەبىت.

كۆرى عەباس دەلىت: كۆتايى مانگ بوو، لەبەر ئەمە مانگى پىنش ئەستىزەكانى دىكە نەبىنى، كاتىك كۆتايىيەكانى شەو، مانگ دەرکەوت، وتى: ئەمە پەرەردگارى منە. كاتىك مانگ ئاوا بوو، وتى: ئەگەر خوا رىنۆنىم نەكات، لەدەستەى گومراكان دەبم. كاتىك بەيانى بوويەو و ھەتارى بىنى، وتى: ئەمە پەرەردگارى منە، ئەمە گەورەترە.

خواوہند بەئىبراھىمى فەرموو: باوہر بىنە.  
وتى: تەسلىمى پەرەردگارى جىھانىانم.

بۇ لاي خەلكەكەى خۇى گەرايەو و پىشنىارى باوہرھىنانى پىكردن، وتى: ئەى خەلكى من، لەخواكانى ئىوہ بىزارم و بەدلىكى پاكەو، روودەكەمە ئەو خوايەى كەئاسمان و زەوى ئافران্দ. بەرەدەوام پىشنىارى باوہرھىنانى



بەخەلکەكەى دەکرد و مۆجیاری دەدان.

باوكى ئىبراهیم بىتى دروست دەکرد و بەكۆرەكانى خۆى دەدا بۇ ئەوہى بىفرۆشن. ئىبراهیم ھاوارى دەکرد: كى شتىك دەكرىت كە نەزىانى ھەيە نەسوود؟ براكانى بتهكانى خویان دەفرۆشت و ئىبراهیم بتهكانى خۆى دەھىنايەوہ.

دواتر پىشنىارى باوہرھىنانى بەباوكى كرد و وتى: باوكە، بۇ شتىك كەناىنىت و نابىستىت و سوودى نىيە، دەپەرەستىت؟

((باوك وتى: اراغب انت عن آهتى يا ابراهيم. لئن لم تنته ارجمنك و اهجرنى

مليا.

واتاكەى: ئەى ئىبراهیم، مەگەر لەخواكانى من بىزارىت، ئەگەر تەواوى نەكەيت، جوینت پى دەدەم و بۇ ماوہیەكى زۆر لەبەر چاوى من مەمىنە.))

باوك وتى: ئەى ئىبراهیم، جەژن نزيك بۆتەوہ، ئەگەر لەگەل مندا بىئىت،

شادمان دەبم.

كاتىك رۆژى جەژن ھات و پۆشتنەدەر، ئىبراهیم لەگەلىان پۆشت بەلام لەنىوہى رىگە خۆى خستە سەرزەوہى و وتى: ((نەخۆشم، قاچم نازارى ھەيە)) بەھەمان شىوہ كە لەسەر زەوى كەوتبوو، قاچيان شىلا. كاتىك پۆشتن، بەخەلكانى دواوہى وت، سویند بەخوا كاتىك بپۆن، فىلنىك لەخواكانى ئىوہ دەكەم. ئەمە قسەيان بىست.

دواى ئەوہى ئىبراهیم بۇ مالى خواكان گەرايەوہ كەشونىكى گەرە بوو. لەسەر دەرگاگەى بتىكى گەرە و بتىكى بچوك لەتەنىشتى. بتهكان بچوك و بچوكتەر دەبوونەوہ. خەلك خواردنيان ئامادە و لەبەر دەم بتهكان داياننابوو. وتبوويان: تا دەگەرپىنەوہ، خواكان خواردنەكەمان پىرۆز دەكەن، ئەوسا دەيخۆين. كاتىك ئىبراهیم بتهكان و خواردنەكەى بەردەميانى بىنى، وتى: بۇ ناخۆن؟ لەبەر ئەوہى وەلامى لەلايەن خواكانەوہ دەست نەكەوت، تەورىكى ھەلگرت و دەستى بەشكاندننى تەنىشتى بتهكان كرد. دواتر تەرەكەى خستە سەر شانى بتهگەرەكە و پۆشتەدەر. كاتىك خەلك بۇ لای خواردنەكانى خویان گەرانەوہ و خواكانى خویانىان بىنى، وتیان: كى ئەم بەلامى بەسەر خواكانى ئىمەدا ھىناوہ،

كەسنىكى ستمەكار و ستمەگەرە.

ئەوسا بىريان كەوتەوہ و وتیان: لەگەنجىكمان بىست كەباسى ئەوانى دەکرد، ناوى ئىبراھىم بوو. يانى گەنجىك كەخراپەى بتەكانى باس دەکرد وگالتەى پىدەکردن. جگە لەو كەس ئەم قسانەى نەھىناوہ تە سەرزمان، گومان دەكەين كارى ئەو بىت.

داستانەكە بەنەمرود و گەرەكانى خەلك گەيشت و وتیان: ئەو بىننە لای خەلك، لەوانەى پىمان بلىن چى لى بکەين.

كورى ئىسحاق دەئىت: كاتىك ئەويان مینا، خەلك لای پاشاكەى خویان، كۆبوونەوہ و وتیان: ئەى ئىبراھىم تۆ ئەم بەلات بەسەر خواكانى ئىمەدا هیناوه؟ وتى: نە، بتى گەرە ئەو كارەى كردوہ، لەوان بىرسن تا بىلین. ئەو رازى نەبوو لەگەل ئەم بتە بچوكانە بىپەرەستى و لەبەر ئەوہى لەھەموويان گەرەتر بوو، ئەوانى شكاند.

خەلك ترسان و بىريان كردهوہ و وتیان: ئىمە ستم لەو دەكەين، راست دەكات. زانيان كەبتەكان هىچ سوود وزيانىكيان نىيە. وتیان: تۆ دەزانى كەبتەكان قسە ناكەن و نالىن كى ئەم بەلای بەسەردا هیناون.

ئىبراھىم وتى: كەواتە بۆ لەجىگەى خوا، شتىك دەپەرەستى كەھىچ سوود و زيانىكتان پى نەخشىت، مەگەر ئاورتان نىيە؟

خەلك سەبارەت بەخوا گفتوگۆيان لەگەل كرد و پرسىارى خويان هینايە كايەوہ، وتیان: بتەكانيان لەخواكەى زاناترە.

ئىبراھىم وتى: سەبارەت بەخواوہند لەگەل من گفتوگۆ مەكەن چوونكە منى رىنوینى كردوہ. نمونەى بۆ هینانەوہ و نامۆزگارى كردن كەخواوہند بۆ پەرەستىن شىاوترە لەبتەكان.

ئەو جەغفەر دەئىت: وەك وتوويانە، نەمرود بەئىبراھىمى وت: ئەم خويەى تۆ كىيە دەپەرەستى و خەلك بۆ پەرەستىنى ئەو ھان دەدەيت و دەلئى هینى لەھەمووان زياترە؟

ئىبراھىم وتى: خوى من كەسىكە دەمرئىت و زىندوو دەكاتەوہ.

نەمرود وتی: منیش دەمرینم و زیندوو دەکەمەوه.

ئیراهیم وتی: چۆن دەمرینیت و زیندوو دەکەیتەوه؟

وتی: دو کەس کە بەفەرمانی من شیایوی کوشتنن، دەهینم، یەکیان دەکوژم و

ئەوم مراندوو و یەکیان نازاد دەکەم و گیانم پی بەخشیوه.

ئیراهیم وتی: خواوەند هەتاو لەرۆژھەلاتەوه دینیت، تۆ لەرۆژئاواوە بیهینە تا

بزائین کەقسەکە ی تۆ راستە.

نەمرود سەریسوپما و هیچی نەوت. زانی توانای وەلامدانەوه ی ئیراهیمی

نییە.

دەلیت: نەمرود و خەلکەکە ی ھاوڕابوون و وتیان: بیسوتینن و ھاوکاری

خواکانی خۆتان بکەن.

لەموجاھید دەگیرنەوه: ئەم نایەم ((بیسوتینن و ھاوکاری خواکانی خۆتان

بکەن) بۆ عەبدالله کوپی عومەر خویندەوه، وتی: ئە ی موجاھید، دەزانی کی وتی

ئیراهیم بەناگر بسوتینن؟

وتم: نا.

وتی: یەکیک لەعەرەبەکانی فارس بوو.

وتیم: ئە ی باوکی عەبدولرحمان مەگەر فارسەکانیش عەرەبیان ھەیە؟

وتی: بەلی، کوردەکان عەرەبی فارسەکانن.

لەشوعەیب کوپی جەبا دەگیرنەوه کەناوی کەسینک کەوتی ئیراهیم بسوتینن،

ھیزن بوو. خواوەند ئەوی بەناخی زەویدا برە خوار و تارۆژی پەسلان ھاوار

دەکات.

کوپی ئیسحاق دەلیت: نەمرود وتی داروتەختە کۆیکەنەوه، لەھەموو

دارەکانیان ھینا، تەنانەت ژنانی گوندەکە ی ئیراهیم نەزریان کرد تا نیازەکانیان

بیتەدی. ئەوانیش داروچیلکەیان بۆ ناگرەکە ی ئیراهیم برد.

کاتیك ویستیان بیخەنە ناو ناگرەکەوه، ناگریان لەچیلکە و چەوێل بەردا،

کاتیك بلیسە ی سەند و ویستیان ئیراهیم بخەنە ناو ناگرەکەوه، لەناسمان و

زەوی خەلکان ھاوار بەرز بوویەوه: خواوەندا، لەزەوی تۆ جگە ئیراهیم،

خوایه رسته تیک نییه، نهو له بهر تو دسوتینن، فرمانمان پییده تا هاوکاری بکین. ده لین و خوا زاناره، کاتیک نه مه یان وت: خواوند فرمووی: نه گهر داوای هاوکاری له نیوه کرد، هاوکاری بکین ونه گهر ته نیا داوای هاوکاری له من کرد، من سه رپه رسته نهوم، خوم ده پیاړیزم.

کاتیک نهویان خسته ناو ناگره که، فرمووی: نهی ناگر، بو ئیبراهیم فینک و بی زیان به. ناگر به هه مان شیوه بوو که خوا فرمانی پيدا.

له سدی ده گپړنه وه، خه لکی ئیبراهیم وتیان: بینایه که دروست بکین و بیخه نه ناو ناگر. نهویان له مالیکدا گرت و داروچیلکه یان کوکرده وه تا نهو جینگه ی ژنیک نه خوښ ده که وت و دهیوت: نه گهر خوا شیقام بدات، دار بو سوتاندنی ئیبراهیم ده بهم. کاتیک دارو وچیلکه فراوان بوو و ناگر بلنسه ی سهند، بالنده کان که به سهر ناگره که دا هله دفریتن، دسوتان، ئیبراهیمیان برده سهر به رزایی بینا که. سهری بو ناسمان به رز کرده وه و ناسمان و زهوی و کیوه کان و فریشته کان وتیان: خواوندها، ئیبراهیم له بهر په رسته تینی تو دسوتینن.

خواوند فرمووی: من باشتر ناگاداری حالی نهوم، نه گهر داوای له نیوه کرد، هاوکاری بکین.

ئیبراهیم سهری بو ناسمان به رز کرده وه، وتی: خواوندها، تو له ناسمان تاقانهیت و من له زهوی تاقانه، چونکه له سهر زهوی کهس جگه له من تو ناپه رستیت. خواجه تو بو من به سیت چونکه باشترین پشتیوانیت.

نهویان خسته ناو ناگره که. دنگ له ناسمانه وه هات، نهی ناگر بو ئیبراهیم فینک و بی زیان به. جبرئیل هم فرمانه ی خوی گه یاند.

کورپی عه باس ده لیت: نه گهر وشه ی (بی زیان) (به دوی) وشه ی (فینک) دا نه ده هات، ئیبراهیم له فینکی ناگره که دهمرد و له نیستادا ناگر له سهر زهوی بونی نه ده بوو.

کاتیک ناگر کوژایه وه، ئیبراهیمیان بینی که پیاویکی دیکه ی له گه لدايه و سهری خستوته داوینی ئیبراهیم و ناروق له ناوچاوانی دسپریت. ده لین، نهو پیاوه فریشته ی سینهر بوو. ئیبراهیمیان هینایه دهر و بردیانه لای پاشا، چونکه

پیشتر پاشای له‌نزیکه‌وه نه‌بینیوو.

کوری ئیسحاق ده‌لئیت: خواوه‌ند فریشته‌ی سیبهری بو لای ئیبراهیم ره‌وانه وله‌ناو ناگره‌که لای دانیش‌ت و قسه‌ی له‌گه‌ل ده‌کرد. چهند روژیک تیپه‌ری و نه‌مرود گومانی کرد ناگر ئیبراهیمی له‌ناو‌بردییت. سوار ئه‌سپ لای ناگره‌که تیپه‌ری و سه‌یری کرد. بینی ئیبراهیم له‌ناو ناگره‌که دانیش‌توو و که‌سینکی دیکه‌ی هاوشیوه‌ی خۆی، هاورییه‌تی. له‌وی گه‌رایه‌وه و به‌خه‌لکه‌کی خۆی وت: ئیبراهیم بینی له‌ناو ناگره‌که‌دا زیندوو و گومانم لای دروست بوو. بورجیک دروست بکه‌ن تا بتوانم له‌سه‌روهه ببینم. بورجیکیان بو دروست کرد و پوخته‌سه‌ر. سه‌یری ناگره‌که‌ی کرد و ئیبراهیمی بینی له‌ناو ناگره‌که‌دا دانیش‌توو و فریشته‌یه‌کی بینی هاوشیوه‌ی روخساری ئیبراهیم هاورییه‌تی ده‌کات.

نه‌مرود بانگی کردن ئه‌ی ئیبراهیم، گه‌وره‌یه ئه‌و خواجه‌ی رنگه‌ی نه‌دا ناگر زیان به‌تو بگه‌ییئیت، ده‌توانی له‌ناگره‌که بیئته‌ده‌ر؟  
ئیبراهیم وتی: به‌ئێ. نه‌مرود وتی: ئایا نه‌گه‌ر له‌ناو ناگره‌که بمیئیته‌وه، زیانت پنده‌گات؟ وتی: نا.

وتی: هه‌سته و له‌ناگره‌که وه‌ره‌ده‌ر.

ئیراهیم هه‌ستا و له‌ناو ناگره‌که به‌ری‌دا ده‌پوشت و لینی هاته‌ده‌ر.  
کاتی‌ک گه‌یشته لای نه‌مرود، لینی پرسی: ئه‌ی ئیبراهیم، ئه‌و پیاوه‌ی هاوشیوه‌ی تو‌بوو و له‌ناو ناگره‌که‌دا بینیم، کی بوو؟  
وتی: فریشته‌ی سیبهر. خواوه‌ند ره‌وانه‌ی کرد تا هاوده‌می من بی‌ت و ناگره‌که بو من فینک و بی زیان بکات.

نه‌مرود وتی: ئیستا که‌هیز و گه‌وره‌یی خوی تۆم بینی. چوار هه‌زار مانگای بو ده‌که‌مه قوربانی.

ئیراهیم وتی: تا له‌سه‌ر دینه‌که‌ی خۆت بیت، خوا به‌قوربانیه‌کانی تو رازی نابیت مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی پشت بکه‌یته دینه‌که‌ی خۆت.

وتی: ئه‌ی ئیراهیم، ناتوانم ده‌ستبه‌رداری پاشایه‌تی بم به‌لام قوربانی ده‌که‌م. قوربانی کرد و چاوپووشی له‌ئیراهیم کرد. خوا زیانی نه‌مرودی له‌ئیراهیم

دورخستەوه.

لەسلىمانى تەمىمى دەگىرنەوه، كاتىك ئىبراھىميان دەبەستەوه بۇ ئەوى  
بىخەنە ناو ئاگرەكە، جېرەئىل ھات و وتى: ئەى ئىبراھىم، ھىچ نىازىكت ھەيە؟  
وتى: بەتۇنا.

لەباوكى سلىمان دەگىرنەوه كەوتى: ئاگرەكە تەنيا بەندەكانى دەستى  
ئىبراھىمى سووتاند.

كورى ئىسحاق دەئىت: زۆر بەى خەلكانى نەتەوى ئىبراھىم كەبەخششەكانى  
خوئان بۇ ئىبراھىم بىنى، ھەرچەندە لەنەمرود دەترسان، باوەپريان پى ھىنا، لەناو  
ئەوان لوت برازاي ئىبراھىم باوەپرى ھىنا. لوت كورى ھاران كورى تارخە و ھاران  
براى ئىبراھىمە. براىكە دىكەيان ھەبوو بەناوى ناحور كورى تارخ. ھاران باوكى  
لوتە و ناحور باوكى بەتويل و بەتويل باوكى لابان و رەبقا كچى بەتويل ھاوسەرى  
ئىسحاق كورى ئىبراھىم و داىكى يەعقوبە و ليا و راحىل، دوھاوسەرەكەى يەعقوب  
كچەكانى لابان.

سارە كچى مامى ئىبراھىم باوەپرى ھىنا، ئەو، كچى ھارانى گەرە، مامى  
ئىبراھىمە. خوشكىكى بوو بەناوى مەلىكا كەھاوسەرى ناحورە.  
دەئىن: سارە كچى پاشاي ھەرانە.

نامازەدان بە بېژەرى ئەم وتەيە

لەسەدى دەگىرنەوه: ئىبراھىم و لوت بەرەو شام بەرىكەوتن. ئىبراھىم سارەى  
بىنى و سارە كچى پاشاي ھەران بوو كەپشتى كردبوو نايىنى خەلكەكەى خۆى.  
ئىبراھىم ئەوى كرده ھاوسەرى، بەو مەرچەى جگە لەو كەس نەكاتە ھاوسەر.

ئىبراھىم پىشنىارى دىنەكەى خۆى بەنازەرى باوكى كرد و وتى: باوكە، بۇ  
ئەو بتانەى چاو و گوئىيان نىيە و ھىچ كارىك بۇ تۇ ئەنجام نادەن، دەپەرەستىت؟  
باوك بەپىشنىارەكەى رازى نەبوو.

ئىبراھىم و ھاورى باوەردارەكانى بېرىياندا خوئان لەخەلكەكەيان دور  
بخەنەوه، وتيان: ئىمە لەئىوہ و ئەو بتانەى وەك خوا دەيانپەرەستن، بېزارىن، ئەى

بتهكان و ئەى بتهپەرستەكان، حاشا لەئێوە دەكەين، لەنیوان ئێمە و ئێوە  
 دوژمنایەتى و كینه هەیه تا ئەو كاتەى باوەر بەخوای تاقانە دەهێنن.

ئىبراهیم لەرێگەى خوادا كۆچى كرد. لوت ھاوڕێى بوو.

ئىبراهیم سارەى ئامۆزای وەك ھاوسەرى خۆى ھەلبژارد. ئەوى لەگەڵ خۆیدا  
 برد و لەحەران دابەزى و تا ئەو كاتەى خواوەند وىستى، لەوى ماىەو.

دواتر لەوى پۆشت و ئەمیسەر دابەزى كەيەكێك لەفیرعەونە كۆنەكان پاشایەتى  
 دەكرد. سارە وەك دەلێن بەرادەيەك جوان و فەرمانبەردارى ئىبراهیم بوو، خواوەند  
 ریزی لێدەگرت. كاتێك وەسفى جوانى ئەویان بۆ فیرعەون كرد، ئىبراهیمی بانگ  
 كرد و وتى: ئەم ژنە چیتە؟

ئىبراهیم وتى: خوشكى منە. چونكە دەترسا ئەگەر بلیت ھاوسەرە،  
 فیرعەون بۆ بەدەست ھینانى سارە بیکۆژیت.

فیرعەون بەئىبراهیمی وت: بیرازینەرەو و بۆ منى بنێرە تا ببینم.

ئىبراهیم گەراپاىەو و بەسارەى وت بۆ ئەوێ خۆى ئامادە بكات. ئەوى بۆ لای  
 فیرعەون پەوانە كرد. كاتێك سارە لای فیرعەون دانیشت، دەستى بۆ درێژ كرد  
 بەلام دەستى بەسینگىەو و شك بوو، كاتێك ئەمەى بینی، كارەكەى بەگەرە و  
 دژوار زانى، وتى: داوا لەخوایەكە، دەستى من چاك بكاتەو، سویند بەخوایە  
 لەگەڵ تۆ ناکەم و ریزت لێدەگرم.

سارە وتى: خواوەندا ئەگەر راست دەكات، دەستى چاك بكەرەو. خواوەند  
 دەستى ئەوى چاك كردهو. فیرعەون سارەى بۆ ئىبراهیم گەپاندەو. ھەرەھا  
 ھاجەرى پێبەخشى كەكەنیزكێ قیبتى بوو.

ئەبو ھورەیرە دەلێت: پێغەمبەر(د.خ) فەرمووی: ئىبراهیم سى جار درۆى كرد،  
 دوو جارىان لەرێگەى خوادا بوو، یەكیان ئەوێ كەوتى: نەخۆشم، یەكی دیکە  
 ئەوێ كەوتى: بته گەرەكە بتهكانى دیکەى شكاندو لەگەڵ ئەو جارەى پۆشتە  
 سەرزمینى یەكێك لەستەمكاران و لەمالێك دابەزى، پیاوی خاوەن مائەكە پۆشتە  
 لای پاشا و وتى: پیاویك لەسەرزمینەكەى تۆدایە و ژنیكى زۆر جوان ھاوڕیەتى  
 دەكات. پاشا داواى ئەو ژنەى كرد و وتى: ئەم ژنە كییه؟

وتى: خوشكى منه.

پاشا وتى: بېرۇ و بىنيرە بۇ لاي من.

ئىبراھىم پۇشتە لاي سارە و وتى: ئەم پاشا ستەمكارە پرسىياري تۇي لەمن کرد و وتم خوشكى منى، لاي ئەو، درۆكەم ئاشكرا مەكە چونكە لەرئىگەي خوادا خوشكى منيت. لەبەر ئەوہى لەسەر زەوى موسولماننىك جگە لەمن و تۇ بوونى نىيە.

فەرمووى: ئەوى برد و ئىبراھىم بۇ نوئىژ وەستا. كاتىك سارە پۇشتە لاي پاشا، بېرارىدا بىبەستىتەوہ، بەلام دەستى وشك بوو، بەسارەي وت: لەخوا بېرارىرەوہ و من خراپە لەگەل تۇ ناكەم.

سارە لەخوا پاراپەوہ و پاشا رزگارى بوو. دوپارە دەستى بۇ درئىژ کرد بەلام بەھەمان شىوہى جارى يەكەم دەستى وشك بوو، وتى: لەخوا بېرارىرەوہ، من خراپە لەگەل تۇ ناكەم. سارە لەخوا پاراپەوہ و پاشا رزگارى بوو. سىيەم جار دەستى بۇ سارە درئىژ کرد و دوپارە دەستى وشك بوو. پاشا داواي لەسارە کرد لەخوا بېرارىتەوہ.

پاشا داواي پەردەدارەكەي خۇي کرد و وتى: ئەمە مروڤە نىيە بۇ منت هیناوہ، شەيتانە. ئەو بگەرىنەرەوہ و ھاجەرى پى بېخشە. ئەويان گەراندەوہ و ھاجەريان پى بەخشى.

كاتىك ئىبراھىم ھەستى بەگەرانەوہى سارە کرد، كۇتايى بەنوئىژەكەي هینا و

وتى: چى روويدا؟

وتى: خواوہند زىانى كافرئى لەمن دوور خستەوہ و ھاجەرى وەك خزمەتكار

پىبەخشىم.

محەمەد كوپى سىرىن دەلئيت: كاتىك ئەبو ھورەيرە ئەم ھەدىسەي

دەگىرپاىوہ، وتى: دايكتان بەمشىوہ بوو.

كوپى ئىسحاق دەلئيت: ھاجەر كەنىزئىكى جوان روخسار بوو، سارە

بەئىبراھىمى بەخشى و وتى: ژنىكى جوانە، ئەو بگەرە ھاوسەرى خۆت، ئەگەرى

ھەيە خواوہند منالئىكت پى بېخشئيت.



ساره منالی نەبوو و تا تەمەنی پیری هیچ منالیکی بۆ ئیبراهیم نەهینایە دنیا.  
ئیبراهیم داوای لەخوا کردبوو، منالیکی سألحی پێبەخشیت. داواکەمی داواکەوت  
تا ئەوەی ئیبراهیم سألەکانی تەمەنی دریزۆ بوویەو. ساره نەزۆک بوو، ئیبراهیم  
نزیکی لەگەل ھاجەر کرد و ئیسماعیل چاری بە دنیا ھەلھینا.

لەکەتبی ئەنساری دەگێرنەو: پێغەمبەر(د.خ) فەرمووی: کاتیک دەستان  
بەسەر میسردا گرت، چاکە لەگەل خەلکەکەمی بکەن. چونکە پەییوەندی  
خزمایەتیتان لەگەل ئەوان ھەیە.

کۆپی ئیسحاق دەلێت: پرسیارم لەزۆھری کرد سەبارەت بەم خزمایەتیەمی  
پێغەمبەر(د.خ) باسی دەکرد؟ وتی: ھاجەر دایکی ئیسماعیل لەوانە.  
دەلێن و خوا زاناترە، ساره لەبێ منالی، خەمبار و خەمگین بوو.

ئیبراهیم لەمیسرەو بەرەو شام بەرێکەوت چونکە لەشای میسر دەترسا و  
لەزانی ئەو نیگەرەن بوو. کاتیک لەشام دابەزین، لەسەر زەمینی فەلەستین  
کەساری شامە، نیشتهجی بوون. لوت لەمۆتەفکە نیشتهجی بوو. تا سەبع یەک  
شەو و رۆژ کە مەتر رینگا و خواوەند ئەوی وەک پێغەمبەر ھەلبژارد.

ئیبراهیم وەک وتوویانە سەبع مایەو، چالێکی ھەلکەند و مزگەوتێکی دروست  
کرد، شوینی ئاوخواردنەو ئەو پاک و مەرەکان لەوی تیراوە دەبوون بەلام  
خەلکانی سەبع ئازاریاندا. لەوی پۆشت و لەناوچەیک لەنیوان رەملە و ئیلیا  
لەشاریک بەناوی قەت، دابەزی. کاتیک سەبعی بەجێھێشت، ئا و وشکی کرد.  
خەلکەکەمی شوین ئیبراهیم کەوتن تا پێی گەیشتنەو و لەکارەکەمی خۆیان  
پەشیمان بوونەو. وتیان: پیاویکی خواپەرستمان لەناو خۆمان دەرکرد، داوایان  
لیکرد بگەریتەو.

وتی: من بۆ ئەوشارەمی لینی دەرکراوم، ناگەریمەو.

وتیان: ئەو ئاوەمی لیت دەخواردەو و ئیمەیش لیمان دەخوارد، وشکی  
کردوو.

ئیبراهیم پۆشت و حەوت بزن لەمەر مالاتی خۆی بەوان بەخشی، وتی: بزنەکان  
لەگەل خۆتان ببەن، کاتیک بیانبەنە سەر چالەکە، ئا و ھەلەدەقولیت و کانیواکە

هاوشیوهی پیشوو، پاک و خاوین ده بیټ. لئی بخونه وه، به لام ژنی نه خوش (سوړی مانگانه) ناوی لی هه لنه گړیت.

ئوان بزنه کانیان برد و کاتیک بزنه کان له سهر چاله که وه ستان، ناو هه لوقلی، له ناوه که یان خوارده وه، ناوی کانیاو که به رده وام بوو تا ئه و کاته ی ژنیکی نه خوش هات و مشتیک ناوی لینه لگرت. ناوه که که می کرد به و شیوه ی که ئیستا ده بیبنین. ده لیت: ئیبراهیم میوانداری خه لکانی ده کرد چونکه خواوند روژی ئه وی فراوان و مه رومالاتی پیبه خشیبوو.

کاتیک خواوند مه بهستی ئه وه ی کرد نه ته وه ی لوت له ناو بیات، نیردراوه کانی خوی ره وانه کرد تاپینی بلین له ناو نه ته وه که ی خوی کوچ بکات چونکه هیچکه س له جیهانیان هاوشیوه ی ئوان گوناحی خویان ئه نجام نه دا بوو. حاشایان له پیغه مبه ره که ی خویان کرد و ناموژگاری ئه ویان له گوی نه گرت.

نیردراوان فرمانیان پیدرابوو برؤنه لای ئیبراهیم و مژده ئیسحاق به ساره و ئیبراهیم بدن. پانزه شه و تیپه ریپوو و ئیبراهیم میوانداری که سی نه کرد بوو. له نه هاتنی میوان خه مبار بوو، کاتیک ئه وانی بینی، شادی ده ست پیکرد چونکه تا ئه وکات میوانداری که سی جوانی وه ک ئه وانی نه کرد بوو، وتی: که س جگه له خوم خزمه تی ئه وان ناکات. بو لای که سانی بنه ماله که ی رؤشت و به هه مان شیوه که خواوند ده فرمیت، گویره که یه کی برژاوی هیئا و له به رده م ئه وان داینا. ده ستیان لینه دا، ئیبراهیم ره نجا و نیگه ران بوو له وه ی خواردنیان نه ده خوارد.

وتیان: مه ترسه، ئیمه یان بو لای نه ته وه ی لوت ره وانه کردوه.

ساره وه ستا بوو، کاتیک له فرمانی خواوند ناگادار بوویه وه، پیکه نی چونکه به سه رهاتی خه لکی لوتی ده زانی. مژده ی ئیسحاقیان به ساره دا و به دوا ی ئیسحاق یه عقوب، یانی کوپ و کوپی کوپ. ساره له روخساری خویدا وتی: هاوار، منی پیرو نه زوک، منالم ده بیټ؟

ده سته یه که له زاناکان و توویانه له وکاته دا ته مه نی ساره نه وه د و یه ک سال بوو

و ئیبراهیم سه د و بیست سال.

کاتیک ترسی ئیبراهیم ره ویه وه و مژده ی له دایک بونی ئیسحاق و یه عقوبی

له پشتمی ئیسحاق پیگه‌یشت، وتی: سوپاس بوخوا که له کاتی پیری ئیسماعیل و ئیسحاقی به من به خشی. ئەو بیسه‌ری نزاکانه..

له شوعه‌یب کورپی جه‌با دگێرنه‌وه: ئیبراهیم شانزه‌ ساڵه‌ بوو کاتیگ ئەویان خسته‌ ناو ئاگره‌وه. ئیسحاق چه‌وت ساڵه‌ بوو کاتیگ فه‌رمانی سه‌ربرینی هاته‌خوار و ساره‌ نه‌وه‌د ساڵه‌ بوو کاتیگ منالی هینایه‌ دنیا. شوینی قوربانی کردنی ئیسحاق دو میل له‌مالی ئیلیاوه‌ دوور بوو. کاتیگ ساره‌ هه‌والی سه‌ربرینی ئەوی بیست، دو روژ نه‌خۆش که‌وت و له‌سییه‌م روژ کۆچی دوایی کرد.

ده‌لین: ساره‌ له‌ته‌مه‌نی سه‌د و بیست و چه‌وت سالی کۆچی دوایی کرد.

له‌سه‌دی ده‌گێرنه‌وه: خواوه‌ند فریشته‌کانی په‌وانه‌ کرد تا نه‌ته‌وه‌ی لوت له‌ناو بیه‌ن. فریشته‌کان له‌روخساری پیاوه‌ قۆزه‌کان ده‌رکه‌وتن و بوونه‌ میوانی ئیبراهیم. ئیبراهیم ریزی لینگرتن و گوێزه‌که‌یه‌کی برژاوی خسته‌ به‌رده‌میان. له‌گه‌ل ئەوان دانیشتم و ساره‌ خزمه‌تی ده‌کردن. خواوه‌ند له‌قورئاندا ده‌فه‌رمیت: (( و امرئته قائمه‌ و هو جالس. واتاکه‌ی: ژنه‌که‌ی وه‌ستابوو و خوی دانیشتبوو.)) کاتیگ گوێزه‌که‌ی نزیگ کرده‌وه، وتی: بو ناخۆن؟

وتیان: ئە‌ی ئیبراهیم، ئیمه‌ خواردنی خۆرای نی ناخۆین.

ئیبراهیم وتی: ئەم خواردنه‌یش به‌های خوی هه‌یه.

وتیان: به‌هاکه‌ی چیه‌؟

وتی: ئەوه‌ی له‌سه‌ره‌تادا ناوی خوا بیئن و ستایش و سوپاسی بکه‌ن.

جبره‌ئیل سه‌یری میکائیلی کرد و وتی: به‌راستی شیاوه‌ خواوه‌ند وه‌ک خه‌لیلی

خوی ده‌ستنیشاننی بکات.

کاتیگ ئیبراهیم بینی، ده‌ست بو خواردنه‌که‌ نابهن، ترسا و کاتیگ ساره‌ بینی

ئیبراهیم ریزیان لیده‌گریت و خوی بو خزمه‌تی ئەوان وه‌ستابوو، پیکه‌نی و وتی:

کاری میوانه‌کانی ئیمه‌ سه‌یره‌، ریزیان ده‌گرین و خۆمان خزمه‌تییان ده‌که‌ین به‌لام

خواردنه‌که‌ی ئیمه‌ ناخۆن.

## وتار سه بارهت به دروست کردنی که عبه

دهلین، دواي له دايك بوونی ئیسماعیل و ئیسحاق خواهند فرماني به ئیبراهیمدا مالئیک دروست بکات تا له وی پهره ستشی خوا بکن. ئیبراهیم نهیده زانی بینای که عبه له کوی دروست بکات چونکه له مباره وه هیچی پی نه و ترابوو. دهسته یه که له زاناکان و توویانه: خواهند (نارامی) بو نه و رهوانه کرد تا شوینی ماله که ی نیشان بدات. (نارامی) لای نه و تیپه پری و هاجر و ئیسماعیل که منالئیکی که تمه ن، هاورینی ئیبراهیم بوون.

دهسته یه کی دیکه و توویانه خواهند جبره ئیلی رهوانه کرد و شوینی ماله که ی نیشاندان و وتی ده بیئت چون کاره که ی ته و او بکات.

## نماژهدان به و که سانه ی و توویانه خواهند نارامی بو لای نه و رهوانه کرد

له خالید کوری عه ره ده گیرنه وه، پیاویک لای عه لی کوری نه بی تالب وه ستا و وتی: ئایا که عبه یه که م مال بوو له سه رزه وی بینا غه ی داریژرا؟

وتی: نه، یه که م مال بوو له به ره که تی، پینگه ی ئیبراهیم بینا کرا. هه رکه س بپواته ناوی، پاریزراوه و نه گه ر ده ته ویئت باسی ده که م چون بینا کرا. خواهند وه چی به ئیبراهیم کرد که له سه رزه مینی من مالئیک دروست بکه. ئیبراهیم نهیده زانی ده بیئت چی بکات و خواهند نارامی رهوانه کرد که بایه کی سه خت و دو سه ر بوو. سه ره کانی به دواي یه کتره وه بوون و رۆشت تا گه یشته مه که و له شوینی که عبه لوولیان خوارد به هه مان شیوه که مار خوی لوول ده دات. ئیبراهیم فرماني پیدرا، له هه ر شوینی ئارامی جینگه ی گرت، ماله که دروست بکات.

ئیبراهیم ماله که ی دروست کرد و شوینی یه که به رد مایه وه. کوپه که ی رۆشت شتیک بینیت. ئیبراهیم وتی: به ردیک بینه. کوپه به دواي به رد گه پرا و بینی که ئیبراهیم حجر الاسودی له شوینه که داناوه. وتی: باوکه، کی نه م به رده ی هینا.

وتی: ئەو کەسە پێویستی بەبێناى تۆ نییە، جەرەئیل لەئاسمانەوه هێنای.  
مائهەکیان تەواو کرد.

لەعەلى كۆپى ئەبى تالب دەگێرنەوه، كاتێك ئیبراهیم فەرمانى دروست کردنى  
مائەكەى پێدرا، ئیسماعیل و ھاجەرى لەگەل خۆى برد و كاتێك گەيشته مەككە،  
لەشوینی مائەكە شتیكى ھاوشیووى ھەورى لەسەر سەرى خۆى بینی. دەتوت  
سەرى ھەیه و قسەى لەگەل دەكات كە: ئەى ئیبراهیم لەسێبەرى من و بەئەندازەى  
من مائەكە دروست بكە بى كەم و زیاد.

كاتێك مائەكەى دروست کرد، ئیسماعیل و ھاجەرى دانا. ھاجەر وتی: ئیمە  
بەكى دەسپیریت؟  
وتی: بەخواوەند.

ھاجەر وتی: برۆ، چونكە خواوەند ئیمە بەتەنیا جى ناهینیت.  
فەرمووی: ئیسماعیل تینووی بوو. ھاجەر پۆشته سەر صەفا و سەیری کرد و  
ھیچى نەبینى. ئەم كارەى بۆ ھەوت جار دووبارە کردەوه، وتی: ئیسماعیل كاتێك  
دەتبینم كەمردوویت. پۆشته لای ئیسماعیل و بینی لەتینووەتى پێى لەزەوى  
دەخشینیت. جەرەئیل ھاواری کرد، كنییت؟

وتی: من ھاجەر دایكى منالى ئیبراهیمم.

جرەئیل وتی: ئیوہى بەكى سپارد؟

وتی: بەخواوەند.

جرەئیل وتی: ئەم پاسەوانە بۆ ئیوہ بەسە.

ئەو منالە بەپەنجەى زەوى ھەلدەكۆلى و زەمزەم ھەلقولى. ھاجەر رینگەى  
ئاوھەكى ھەلبەست.

جرەئیل وتی: رینگەكى بەکرەوه چونكە ئاوھەكە پەوانە.

لەسەدى دەگێرنەوه، خواوەند لەگەل ئیبراهیم و ئیسماعیل پەیمانى بەست تا  
مائەكەى بۆ حاجیەكان و خواپەرستان بەپاك و خاوینى بەھێنەوه.

ئیبراهیم بەرێكەوت تا گەيشته مەككە. لەگەل ئیسماعیل و سەتا و پاچیان  
بەدەستەوه بوو. نەیاندەزانى شوینی مالى خوا كامەھیه. خواوەند بايەكى پەوانە

کرد که پییان دهوت بای سهخت. دوو بآلی بوو و سه‌ریک هاوشیوهی مار. با، ده‌وروبه‌ری که‌عبه و بینا مآله‌که‌ی پاک کرده‌وه. ئی‌براهیم و ئی‌سماعیل به‌پاچ هه‌لیانکه‌ند و بناغه‌ی مآله‌که‌یان دارشت. خواوه‌ند فه‌رمووی: ئه‌و کاته‌ی شوینی مآله‌که‌مان نیشانی ئی‌سماعیلدا.

هه‌روه‌ها له‌عه‌لی کو‌ری ئه‌بی تالب ده‌گی‌رنه‌وه: کاتی‌ک خواوه‌ند فه‌رمانی دروست کردنی بینا‌که‌ی و هاندانی خه‌لک بۆ چه‌ج کردنی پیدان. ئی‌براهیم له‌شوینه‌که‌ی خۆی به‌ری‌که‌وت و ئی‌سماعیل و هاجر هاوری‌یه‌تیا‌ن ده‌کرد. خواوه‌ند ئارامی له‌گه‌ل ئه‌ودا په‌وانه‌ کرد. ئارامی، مار بوو: قسه‌ی ده‌کرد و هاوری له‌گه‌ل ئی‌براهیم ری‌گه‌ی ده‌بری، له‌هه‌ر شوینی‌ک وه‌ستا. ئی‌براهیمیش وه‌ستا تا ئه‌وه‌ی گه‌شته‌ مه‌که‌ه. کاتی‌ک گه‌یشه‌نه شوینی مآله‌که‌، له‌ده‌وری شوینه‌که‌ لوولی خوارد و به‌ئی‌براهیمی وت: له‌جی‌گه‌که‌ی من دروستی بکه‌، له‌جی‌گه‌که‌ی من دروستی بکه‌، له‌جی‌گه‌که‌ی من دروستی بکه‌. ئی‌براهیم پایه‌کانی دانا و ئی‌سماعیل دیواره‌کانی به‌رز ده‌کرده‌وه تا گه‌یشه‌نه شوینی رو‌کن. ئی‌براهیم وتی: به‌دوای به‌ردی‌ک بگه‌ری تا بۆ‌خه‌ل‌کانی بکه‌ینه نیشانه. ئی‌سماعیل به‌ردی هی‌نا، ئی‌براهیم په‌سه‌ندی نه‌کرد و وتی: به‌ردی‌کی دی‌که بی‌نه. ئی‌سماعیل بۆ هی‌نای به‌ردی‌کی دی‌که رو‌شت و هی‌نای. به‌لام حجر الاسودی بینی که‌باوکی له‌ناو دیواره‌که‌ دایناوه، وتی: باوکه، کی ئه‌م به‌رده‌ی هی‌نا؟ وتی: کو‌رم، که‌سی‌ک هی‌نای که‌منی به‌تۆ نه‌سپارد.

که‌سانی دی‌که وتوویانه، ئه‌و که‌سه‌ی له‌گه‌ل ئی‌براهیم له‌شامه‌وه به‌ری‌که‌وت و شوینی مآله‌که‌ی نیشاندان، جبه‌ئیل بوو. وتوویانه، هاجر و ئی‌سماعیلی برده مه‌که‌ه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ساره رژدی به‌ئی‌سماعیل ده‌برد.

#### ئاماژهدان به‌ بیژهری ئه‌م وته‌یه

له‌سه‌دی ده‌گی‌رنه‌وه: ساره، هاجر به‌ئی‌براهیم به‌خشی. ئی‌براهیم له‌گه‌نی خه‌وت و ئی‌سماعیلی هی‌نایه دنیا. ئی‌براهیم له‌گه‌ل ساره خه‌وت و ئی‌سحاق هی‌نایه دنیا. کاتی‌ک ئی‌سحاق گه‌وره بوو، له‌گه‌ل ئی‌سماعیل شه‌ری کرد. ساره له‌دایکی

ئیسماعیل تورپه و رژدی پیبرد. ئەوی لە ماله‌که‌ی دەرکرد و دوباره گه‌ران‌دییه‌وه. سویندی خوارد له تیک له‌گۆشتی جه‌ستی بپریت. وتی: لووتی بپرم، گونچکه‌ی بپرم که‌عه‌یببار بیت؟ وتی: خه‌تینه‌ی ده‌که‌م. ئەم کاره‌ی کرد و هاجه‌ر کارنکی کرد تا خوینه‌که‌ بشاریته‌وه. خه‌تینه‌ی ژنان لیره‌وه بوو به‌نه‌ریت. ساره به‌هاجه‌ری وت: له‌گه‌ل من له‌یه‌که‌ شویندا مه‌ینه‌ره‌وه. خواوه‌ند وه‌حی بو ئیبراهیم نارد تا به‌ره‌و مه‌که‌که‌ بپروت. له‌و کاته‌دا هیچ مالیک له‌مه‌که‌که‌ نه‌بوو. ئیبراهیم هاجه‌ر و کوره‌که‌ی برده مه‌که‌که‌ و له‌وی به‌جینی هینشتن. هاجه‌ر وتی: ئینه به‌کی ده‌سپیریت؟ درژه‌ی داستانه‌که‌ له‌گیرانه‌وه‌ی سه‌دیدا ناماژه‌ی پندراوه.

له‌موجاهید ده‌گیرنه‌وه: کاتیک خواوه‌ند شوینی ماله‌که‌ و سنوری حه‌رمی نیشانی ئیبراهیمدا: هاته‌ده‌ر و جبرئیل هاورییه‌تی ده‌کرد. لای هه‌ر گوندیک تیده‌په‌رین، ئیبراهیم پرسیاری ده‌کرد: ئیره‌ کوینه؟ جبرئیل ده‌یوت: بپوین. تا گه‌یشتنه مه‌که‌که‌ که‌ چقلستان بوو و خه‌لکه‌که‌ی به‌ناوی عه‌مالیق له‌ده‌ره‌وه‌ی مه‌که‌که‌ نیشه‌جی بوون. له‌شوینی ماله‌که‌ به‌رزاییه‌کی سوورپه‌نگی خاکی بوو. ئیبراهیم به‌جبرئیلی وت: لیره‌ ده‌بیت به‌جیان بیلیم؟ جبرئیل وتی: به‌ئێ. ئەوانی له‌شوینی حوجر جیگه‌ کرده‌وه و له‌وی دابه‌زین. به‌هاجه‌ری وت تا سایه‌وانیک دروست بکات، وتی: ئەی خوايه، من وه‌چه‌ی خۆم له‌دۆلنکی بی کشتوکال له‌نزیک بیت الحرام به‌جیه‌یشت. دواتر بو لای که‌سه‌کانی له‌شام گه‌رایه‌وه. هاجه‌ر و ئیسماعیلی له‌نزیک مالی خوا به‌جیه‌یشت.

ده‌لێت: ئیسماعیل تینووی بوو. دایکی به‌داوی ئاودا گه‌را به‌لام ده‌ستی نه‌که‌وت. گوئی هه‌لخست له‌وانه‌یه‌ ده‌نگیک ببیستیت و ئاوی ده‌ست که‌ویت. له‌لای سه‌فاوه ده‌نگیکی بیست و پڕوشت و له‌سه‌ر به‌رزاییه‌که‌ی وه‌ستا به‌لام هیچی نه‌بینی. ده‌نگیکی له‌لای مه‌روه‌وه بیست. پڕوشت و له‌وی وه‌ستا، به‌لام هیچی نه‌بینی.

ده‌لێن: له‌سه‌ر سه‌فا وه‌ستا و له‌خوا پارایه‌وه و داوای هاوکاری بو ئیسماعیل کرد. به‌ره‌و مه‌روه‌وه به‌ریکه‌وت و له‌ویش پارایه‌وه و داوای هاوکاری کرد. له‌م کاته‌دا له‌و شوینه‌ی ئیسماعیلی به‌جیه‌یشتبوو، ده‌نگی بالنده‌کانی بیست و به‌پراکردن

گەپرایەوه. بینی کەئیسماعیل دەستی خۆی خستۆتە ناو کانیهک کەلەتەنیش  
ئەو هەلقولاًوه و ئاو دەخواتەوه. هاجەر رینگە ی ئاوهکە ی بەست و دەفرەکە ی خۆی  
پەرکرد و ئاوی بۆ ئیسماعیل هەلگرت. دەلێن ئەگەر ئەم کارە ی نەدەکرد، زەمزەم  
هەمیشە ئاوهکە ی رهوان دەبوو.

لەکوپی عەباس دەگێرنەوه: یەکەم کەس کە لەنیوان سەفا و مەرۆه رایکرد،  
دایکی ئیسماعیل بوو. یەکەم کەس لەژنانی عەرەب کە خەتینە کرا، هاجەر، دایکی  
ئیسماعیل بوو.

دەلێت: کاتیک لە دەست سارە رایکرد، کاریکی کرد تا شوین پیکانی  
بەسپرتەوه. ئیبراهیم، هاجەر و ئیسماعیلی برد تا گەشتنە شوینی مالهکە. ئەوانی  
لەوی دانا. هاجەر شوینی کەوت و وتی: ئیمە بەکی دەسپیریت؟ ئیبراهیم بێدەنگ  
بوو.

هاجر وتی: ئەمە فەرمانی خوایه؟

ئیبراهیم وتی: بەلی.

وتی: خوا ئیمە بەجی ناهێنیت.

دەلێت: ئیبراهیم گەپرایەوه و گەیشتە ریزهوی کەدا. رووی کردە دۆلەکە و  
وتی: خوایه، من نەوهکانی خۆم لەدۆلێکی بی کشتوکال لەنزیک بیت الحرام  
بەجیهیشت.

دەلێت: ژنەکە دەفریک ئاوی پینبوو. ئاو کۆتایی هات و تینوو مانەوه.  
شیرەکە ی وشکی کرد و کورەکە ی تینووی بوو. هاجەر سەیری کرد تا بزانیت کام  
یەک لەکیۆهکان بەرزترە. بەسەفادا سەرکەوت و گوئی هەلخست تا دەنگیک  
ببیسیتیت یا هاودەمیک بدۆزیتەوه. بەلام هیچی نەبینی و هیچی نەبیست.  
هاتەخوار و کاتیک گەشتە دۆلەکە، دەستی بەراکردن کرد بەلام حەزی لەپراکردن  
نەبوو وەک مەزۆفیک کە بخوازیت رابکات بەلام تاقەتی راکردنی نەبیت.

دوبارە سەیری کرد تا بزانیت کام یەک لەکیۆهکان نزمترە. بەمەرۆه  
سەرکەوت. گوئی هەلخست بۆ ئەوهی دەنگیک ببیسیتیت یا کەسینک ببینیت.  
باوهری نەدەکرد کەسی لی نەبیت. دلتیا بوو و وتی: دەنگی تۆم بیست، هاوکاریم



بکه چوونکه من و مناله کم خه ریکه له ناو ده چین. فریشته نهوی بۆ شوینی زه مزه م هینایه خوار. قاچی له زه وی کوتا و کانیه ک هه نقولا و ژن به خیرایی ده فره که ی خوی پرکرد. پیغه مبه ر(د.خ) فه رمووی: نه گه ر په له ی نه ده کرد، ناوی زه مزه م ره وان ده بوو.

فریشته پیی وت: بۆ خه لکی نه م دیاره، له تینوویه تی مه ترسه چوونکه نه م کانیه بۆ خوار د نه وه ی میوانه کانی خواجه. ههروه ها وتی: به م زوانه باوکی نه م مناله دیت و بۆ خوا مایک دروست ده کات. شوینی ماله که ی نیشاندا.

ده لیت: نه وکه سانه ی له جو ره مه مه وه به ره و شام ده پوشتن، له وی تپه پرین و بالنده کانیان له سه ر کیوه که بیینی، وتیان: بالنده نیشانه ی ناوه، ئایا له م دۆله دا ناوتان بیینیوه؟

وتیان: نه. پوشتنه سه ر به رزایی و ژنه که یان بیینی و لئی نریک که وتنه وه. داویان لیکرد لای نه و بمیننه وه. هاجه ر ریگه ی پیدان.

ده لیت: هاجه ر مرد و ئیسماعیل له و خه لکه ژنیکی کرده هاوسه ری خوی. ئیبراهیم هات و پرسیری مالی ئیسماعیلی کرد. کاتیک ماله که ی دوزیه وه، نه وی نه بیینی. هاوسه ره که ی بیینی، توپه و دل په ق، وتی: کاتیک هاوسه ره که ت گه پرایه وه پیی بلی پریک به فلا نه و فیساره تایبه تمه ندی هاته لای تو و په یامی بۆ تودانا که، به رده رگای ماله که تم په سه ند نه کرد، بیگوپه. پوشت.

کاتیک ئیسماعیل گه پرایه وه و ژن ناگاداری کرده وه، ئیسماعیل وتی: نه وه باو کم بوو و تو به رده رگای مالی منیت. نه وی ته لا قدا و ژنیکی دیکه ی له و خه لکه وه که هاوسه ر هه لپژارد.

ئیبراهیم جاریکی دیکه هات و گه یشته به رده رگای مالی ئیسماعیل. نه وی نه بیینی. هاوسه ره که ی بیینی که روگه ش و ریژدار بوو. وتی: هاوسه ره که ت له کوپیه؟

- وتی: پوشتووه بۆ راو.
- وتی: خوار دنتان چیه؟
- وتی: گوشت و ناو.

وتی: خویبه، گوشت و ناوی ئهوان فراوان بکه. سی جار ئه مهي دوباره کرده وه. وتی: کاتیک هاوسهره کهت گه پرایه وه، پینی بلی: پیریک به فلانه و فیساره تایبه تمه ندي هات و وتی: بهره رگای ماله که تم په سهند کرد، بیپاریزه. کاتیک ئیسماعیل گه پرایه وه، ژنه که ی ناگاداری کرده وه.

جاری سنیهم ئیبراهیم گه پرایه وه و پایه کانی مائی خویان دروست کرد. ده لاین: ئیبراهیم داوای له ساره کرد تا بپرواته سهردانی هاجه. ساره مؤلته ی پیندا به و مرجه ی له ئه سپه که ی دانه به زیت. ئیبراهیم گه یشته بهره رگای مائی ئیسماعیل و به ژنه که ی وت: هاوسهره کهت له کوئییه؟

وتی: لیره نییه و بو راو پوشتوو. ئیسماعیل له حهره م ده پوشته دهر و راوی ده کرد و ده گه پرایه وه.

ئیبراهیم وتی: ئایا خواردن و خواردنه وه تان هه یه؟

ژن وتی: هیچم نییه و که سم لای نییه.

ئیبراهیم وتی: کاتیک هاوسهره کهت گه پرایه وه، سلأوی بگه یینه و پینی بلی بهره رگای ماله که ی بگوړیت.

کاتیک ئیبراهیم پوشت و ئیسماعیل گه پرایه وه، بوئی باوکی کرد، به هاوسهره که ی وت: ئایا کهس هاتوه؟

وتی: پیاوکی پیری ئاوا و ئاوا هات. زور گرنکی پینه دا.

ئیسماعیل پرسى: چی پی وتی؟

وتی: پینی وتم سلأوی میزده کهت بگه یینه و پینی بلی بهره رگای ماله که ی بگوړیت.

ئیسماعیل ئه وی ته لاقدا و ژنیکی دیکه ی کرده هاوسهر.

ئیبراهیم تا ئه و کاته ی خواوه ند ویستی، مایه وه و دوباره داوای له ساره کرد تا بو سهردانی ئیسماعیل بپروات. ساره مؤلته ی پیندا به و مرجه ی له ئه سپه که ی دانه به زیت. ئیبراهیم پوشت تا گه یشته مائی ئیسماعیل. به ژنه که ی وت: هاوسهره کهت له کوئییه؟

وتی: بۇ راو پۇشتووو و ئەگەر خوا بیەویت، ئیستا دەگەریتەو. دابەزە خوا لیت خۆش بیٹ.

ئیراهیم وتی: میوان رادەگپیت.

وتی: بەلی.

وتی: نانی گەنم یا جۇ یا خورمات ھەیه.

دەلیت: ژن شیر و گوشتی ھینا و ئیراهیم داوای فراوانی بۇ کرد. ئەگەر ئەو رۆژە نانی گەنم یا جۇ یا خورمای دەھینا، زەوی خوا زیاتر لەھەموو شتیک گەنم یا جۇ یا خورمای لیدەروا.

ژن وتی: دابەزە، تا سەرت بشۆم.

ئیراهیم دانەبەزی و بەردیکی ھینا و لای راست داینا. ئیراهیم قاچی خستەسەر. شوینی قاچەکەئە لەسەر بەردەکە مایەو. ژن، بەشی راستی سەری ئەوی شۆرد. دواتر بەردەکەئە بردە لای چەپ و بەشی لای چەپی سەری شۆرد. ئیراهیم پیی وت: کاتیک ھاوسەرەکەت گەرایەو، سلاوی بگەیینە و بلی، بەردەرگای مائەکەت بەھیزە.

کاتیک ئیسماعیل گەرایەو، ھەستی بەبۆنی باوکی کرد. بەژنەکەئە خۆی وت: کەس ھاتە لای تو؟

وتی: بەلی، پیرەپیایکی بۇنخۆشی جوان روخسار ھات و ئەمە و ئەوی وت. منیش ئەمە و ئەووم کرد، سەریم شۆرد و ئەمە شوین پیی ئەو لەسەر ئەم بەردە بەجیماو.

ئیسماعیل وتی: چی پی وتی؟

وہلامی دایەو و وتی: کاتیک میردەکەت گەرایەو، سلاوی بگەیینە و بلی بەردەرگای مائەکەت بەھیزە.

ئیراهیم تا ئەو کاتەئە خواوہند ویستی، مایەو. خواوہند فرمانی پیدای تا مائی کەعبە دروست بکات. لەگەل ئیسماعیل مائەکەئە دروست کرد و کاتیک مائەکە بەرز کرایەو، دەنگینگ ھات وتی: لەنیوان خەلکان بانگەوازی ھەج بکە. ئیراهیم لای ھەر خەلکیک کەتیدەپەری، دەیوت: ئەئە خەلکینە، مائیکتان بۇ

دروست کراوه، زیارەتی بکەن. هەرکەس لەمروۆ و دار و بەرد کەوتەکانی ئەویان دەبیست، دەیوت: ((اللهم لبيك)). لەوتارەکە ی ئەو کەوتی خواپە من منالەکانم لەم دۆلە بی کشتوکالە لای تۆ بەجێهێشت تا ئەو کاتە ی سوپاسی خواوەندی کرد بۆ ئەو ی لەتەمەنی پیری ئیسماعیل و ئیسحاقی پێبەخشی، فلان سال و فیسارە سال دوورییە. بیژەر پیری کردوو ئەماژە بەم سالانە بەت.

لەکۆری عەباس دەگێرنەو: کاتیک ئیبراهیم بۆ سێیەم جار هات، ئیسماعیلی بیینی کە لەنزیک زەمزم سەرقالی تیر دروست کردن بوو، وتی: ئە ی ئیسماعیل، پەروردگار فرمانی پێداوم، مانیکی بۆ دروست بکەم.

ئیسماعیل وتی: داواکارییەکە ی پێنەدی.

ئیبراهیم وتی: فرمانی بەتویشداوه، هاوکاریم بکەیت.

ئیسماعیل وتی: دەیکەم.

دەلیت: ئیبراهیم بناغە ی دادەپرشت و ئیسماعیل بەردی دەدایە دەست،

دەیانوت:

خواپە لیمان رازی ببە چونکە تۆ بیسەر و زانایت.

کاتیک ئیبراهیم لەبیئای ئەو ماله ی خواوەند فرمانی پێداوو، تەواو بوو، خواوەند فرمانی پێدا تا بانگەوازی حج بەگوینی خەلکان بگەیهنیت بۆ ئەو ی پیاده و سوار لەهەر دۆلیکەو لەدەوری ماله کە ی کۆبنەو.

لەگێرانەو یەکی دیکە لەکۆری عەباس ئەماژە ی پێدراوه کە ئیبراهیم دەلیت:

خواوەندا، دەنگی من بەکۆی دەگات؟

فەرمووی: گە یاندى لەئەستۆی من.

ئیبراهیم وتی: ئە ی خەلکینە! حجی مالی کۆن لەسەر ئێو پێویست کرا.

دەلیت: هەموو ئەو بوونەو هەرانە ی لەسەر ئاسمان و زەوی بوون، دەنگی ئەویان

بیست، مەگەر نابینی خەلک لەهەموو سووچ و قوژبنیکەو لەدەوری ئەو ماله کۆدەبنەو.

هەرەها لەکۆری عەباس دەگێرنەو: کاتیک ئیبراهیم مالی خوی دروست

کرد، خواوەند وەحی پێکرد تا بانگەوازی حج بەخەلک بگەیهنیت. ئیبراهیم وتی:

بزانن که پهروهردگار مالئکی ههیه و فرمانی داوه، زیاره تی بکن. هه چي له بهرد و دار و خاک بیستی، وه لآمی دایه وه.

کوپری عه باس سه بارهت به فرمانی خواوند که دهه فرمیت، بانگه وازی چهج به گویی خه لکان بگه یینه، ده لیت: ئیبراهیم لای ده ریا وه ستا و وتی: ئه ی خه لکینه، چهج له سه ر ئیوه پیویست کرا. ئه وه ی له ناو پشتی پیاوان و پزدانی ژناذا بوو بیستی و ئه وه ی له زانستی خوادا بوو تا رۆژی کو تایی چهج بکات، وتی: لبیک، اللهم لبیک.

له مواهید ده گینه وه: کاتیک به ئیبراهیم وترا، بانگه وازی چهج به خه لک بگه یینه، وتی: پهروهردگار، چی بلیم؟ وه چی هات که بلی: لبیک، اللهم لبیک... ئه مه یه که م لبیک بوو هاته سه ر زمان.

ده گینه وه: عبدالله کوپری زوبهیر له عوبهیدالله کوپری عومهیری له یسی پرسی: ئیبراهیم چۆن خه لکی بو چهج بانگیشت کرد؟

وتی: بیستومه کاتیک له گه ل ئیسماعیل پایه کانی ماله که ی بهرز کرده وه و ئه وه ی خوا فرمانی پیدابوو، ئه نجامیدا و کاتی چهج نزیک بوویه وه، رووی کرده یه من و بو په ره ستینی خوا و چهج کردن خه لکی بانگیشت کرد و وه لآمی ده ستکه وت: لبیک اللهم لبیک. دواتر رووی کرده رۆژه لات و پیشنیاری خوا په ره ستی و چهجی به خه لکان کرد و وه لآمی بیست: لبیک اللهم لبیک. رووی کرده رۆژئاوا و پیشنیاری خوا په ره ستی و چهجی مائی خوای به خه لکان کرد و وه لآمی بیست: لبیک اللهم لبیک. رووی کرده شام و پیشنیاری خوا په ره ستی و چهجی به خه لکان کرد و وه لآمی بیست: لبیک اللهم لبیک.

ئیبراهیم له رۆژی ترویه له گه ل ئیسماعیل و موسولمانه کانی هاورینی، هاته دهر و له مه نی دابه زی. نوژی نیمه رۆ و ئیواری و شیوان و خه وتنانیان کرد و شهو له وی مانه وه. کاتیک به یانی داهات، نوژی به یانی له گه ل ئه وان خویند. دواتر ئه وان ی بو لای عه ره فه برد و وتی: لیره به مینه وه. کاتیک خۆر به ره و ئاوا بوون ده رۆشت، نوژی نیمه رۆ و ئیواری پیکه وه خویند: دواتر ئه وان ی بو شوینی وه ستان له عه ره فه برد. کاتیک خۆر ئاوا بوو، هاوریکانی خزی به ره و موزده لیفه

برد و نوێژی شیوان و خەوتنانیان پیکەرە خویند. شەوی لەوی بەسەر برد تا بەیانی بوویەوه و نوێژی بەیانی لەگەڵ خەلکان خویند و کاتیگ خۆر هەلات، (رمی جمرە)ی فیزی ئەوان کرد و شوینی قوربانی کردنی مەنی نیشاندان. قوربانی کرد و مووی تاشی. لەمەنی پۆشت تا بلیت چۆن بە دەوری مائی خوادا بسورینەوه. کاتیگ لەحەج تەواو بوو، لەگەڵ خەلک بانگەوازی حەجی راگەیاندا.

ئەبو جەعفر دەلیت: دەگیرنەوه کە جەرەئیل لەکاتی حەج کردن ری و رەسمەکانی فیزی ئیبراهیم کرد.

#### نامژەدان بەگیرانەوه یەک لەپینغەمبەر لەمبارەوه

عەبدالله کوپی عومەر لەپینغەمبەر دەگیریتەوه: جەرەئیل لەروژی ترویە پۆشته لای ئیبراهیم و ئەوی بۆ مەنی برد و نوێژی نیمەرۆ و ئیوارێ و شیوان و خەوتنانی لەوی خویند و نوێژی بەیانی لەمەنی خویند. دواتر ئەوی برده عەرەفات و لەوی دابەزی و نوێژی نیمەرۆ و ئیوارینی لەوی خویند. نوێژی بەیانی خویند و رووی لەمەنی کرد و رمی جمرە ی بەجیھینا، قوربانی کرد و مووی تاشی و بەرەو مائی خوا پۆشت و بە دەوریدا سوپایەوه.

دەلیت: خواوەند بۆپینغەمبەری خۆی (محەممەد) وەحی پەوانە فەرموو: بەویەری پاکییەوه شوینکەوتە ی ئایینی ئیبراهیم بە چوونکە ئەو لەکافرەکان نەبوو.

## خاۋاۋەند خەلىلى خۇي يانى ئىبراھىمى بەسەر بېرىنى كۆرەكەي تاقىكردەۋە

زاناكانى كۆن لەئۇمەتى پىغەمبەر(د.خ) بۇچوونيان جياۋازە لەرەى ئىبراھىم بۇ قوربانى كىردنى كام كۆرەى فەرمانى پىدرا، دەستەيەك وتوويانە ئىسحاق و دەستەيەك وتوويانە ئىسماعىل.

ھەردووكيان وتارى خۇيان لەپىغەمبەر دەگىرنەۋە. ئەگەر ھەدىسەكان راست دەبوون، پىشت گويمان نەدەخست بەلام بەلگەى قوربانى سەبارەت بەۋەى قوربانى ئىسحاق، لەگىرانەۋەكانى دىكە ئاشكراتر و بەھىزترە.

عەباس كۆرى عەبدولموتەلىب لەپىغەمبەر(د.خ) دەگىرنىتەۋە: سەبارەت بەم ئايەى قوربان كەدەفەرمىت: قوربانىيەكەى دىكەمان فىداى ئەو كىرد. فەرمووى: ئىسحاق بوو.

ئەم گىرانەۋەيان بەشىۋەيەكى وردتر گىراۋەتەۋە، بەلام دەلئىن بىزەرەكەى عەباسە و وتارى پىغەمبەر(د.خ) نىيە.

دەگىرنەۋە: ئەۋەى دەلئىت قوربانى ئىسماعىلە، معاۋىيە، صەناجى دەلئىت: لاي پىغەمبەر(د.خ) دانىشتبوون و گىفتوگۇ كرا سەبارەت بەۋەى ئايا قوربانى ئىسماعىل بوۋە يا ئىسحاق؟ معاۋىيە وتى: لاي پىغەمبەر(د.خ) دانىشتبوون، پىاۋىك ھات و وتى: ئەى پىغەمبەر(د.خ)، ئەى منالى دو قوربانى: لەرەى خاۋاۋەند بەتۋى بەخشىۋە، بەمنى بەخشە، پىغەمبەر(د.خ) پىكەنى.

پىيان وت: ئەى پىغەمبەر(د.خ)، دوو قوربانى كى بوون؟ فەرمووى: كاتىك عەبدولموتەلىب راسپىردرا، سەر لەنۋى زەمزەم ھەلكەنىت، نەزرى كىرد ئەگەر خوا كارى بۇ ناسان بكات، يەكىك لەدوو كۆرەكەى خۇي دەكاتە قوربانى. تىروپىشك بەناۋى عەبدالله ھاتەدەر. خالەكانى رىگەى ئەم كارەيان لىگرت و وتيان: سەد و شتر بىكەرە فىداى كۆرەكەت. قوربانىيەكى دىكە ئىسماعىلە.

### ئەوانەى وتووېانە قوربانى ئىسحاق

دەگېرنەۋە: كەعبە بەئەبو ھورەيرەى وت: دەتەۋىت لەبەسەرھاتى ئىسحاق كورپى ئىبراھىم ئاگادارت بكمەۋە؟  
وتى: بەلى.

كەعب وتى: كاتىك خواۋەند فەرمانىدا ئىبراھىم كورپەكەى خۇى يانى ئىسحاق بىكاتە قوربانى، شەيتان وتى: ئەگەر لەم كارەدا بىنەمالەى ئىبراھىم فرىو نەدەم، ھەرگىز ناتوانم كەسىك لەوان فرىو بدەم.

شەيتان لەروخسارى پىاۋىك كەدەيانناسى، ھات و كاتىك ئىبراھىم ئىسحاقى دەبرد بۇ ئەۋەى قوربانى بىكات، پۇشتە لای سارە و وتى: ئىبراھىم بەم بەيانىيە ئىسحاقى بۇ كورپى برد؟  
وتى: بەدۋاى كارىكدا پۇشتەن.

شەيتان وتى: نا سوئىند بە خوا، ئەۋى بۇ ئەۋ كارە نەبرد.

سارە وتى: كەۋاتە بە چ مەبەستىك ئەۋى برد؟

شەيتان وتى: بردى تا لەرىگەى خوادا بىكاتە قوربانى.

سارە وتى: راست نىيە، ئەۋ كورپەكەى خۇى ناكاتە قوربانى.

شەيتان وتى: بۇ نا. سوئىند بەخوا دەيكات.

سارە وتى: بۇ ئەۋ دەكاتە قوربانى؟

شەيتان وتى: گومان دەكات خواۋەند فەرمانى ئەۋ كارەى پىداۋە.

سارە وتى: باشترە فەرمانەكانى خواۋەند ئەنجام بدات.

شەيتان لای سارە پۇشت و خۇى بەئىسحاق گەياند كەبەدۋاى باوكىدا رىنگەى

دەبېرى، پىنى وت: بەم بەيانىيە زوۋە، باوكت بۇ كوئىت دەبات؟

ئىسحاق وتى: بۇ كارىكى تايبەت.

شەيتان وتى: سوئىند بەخوا بەمشىۋە نىيە، تۇ دەبات بۇئەۋەى بىكاتە

قوربانى.

ئىسحاق وتى: باوكم من ناكاتە قوربانى.

شەيتان وتى: دەيكات.



ئیسحاق وتی: بۆ؟

شەیتان وتی: گومان دەکات خواوەند فەرمانی پێداوه.

ئیسحاق وتی: ئەگەر خواوەند فەرمانی پێدايیت، دەبیت ئەنجامی بدات.

شەیتان وازی لێهێنا و پۆشته لای ئیبراهیم، وتی: بەم بەیانیه، کۆرەکەت بۆ

کۆی دەبەیت؟

ئیبراهیم وتی: بۆ کارێکی تاییەت.

شەیتان وتی: نا، دەیبەیت تا بیکەیتە قوربانی.

ئیبراهیم وتی: بۆ دەبیت ئەو کارە بکەم؟

شەیتان وتی: گومان دەکەیت خواوەند فەرمانی ئەو کارە پێداوێت.

ئیبراهیم وتی: ئەگەر خواوەند فەرمانی پێدايیتم، ئەو کارە دەکەم.

کاتێک ئیبراهیم ئیسحاقی برد بۆ ئەوەی بیکاتە قوربانی، ئیسحاق ئامادە بوو،

بەلام خواوەند ئەوی بەخشی و قوربانییهکی دیکە لەجینگە ئەو پەوانە کرد.

ئیبراهیم بەئیسحاقی وت: کۆرم، هەستە، خواوەند تۆی بەخشی. خواوەند وەحی

بەئیسحاق کرد کەدووعاکە ی تۆم هێنایەدی.

ئیسحاق وتی: دەخوازم هەر بەندەیک کە کافر نەبیت، بیخەیتە بەهەشتەوه.

لەعوبەید کۆپی عومیر دەگێرنەوه کەوتی: موسا بەخواوەندی وت: ئەی

خوایه، بۆ تۆ بەخوای ئیبراهیم و ئیسحاق و یەعقوب ناو دەبن؟

خواوەند فەرمووی: لەبەر ئەوەی ئیبراهیم هیچ کات شتیکی نەکردە بەرابەری

من، ئیسحاق بۆ قوربانی کران ئامادە بوو و یەعقوب، هەرچەندە زیان و بەلاکانیم

فراوان کرد، بەشیۆهیهکی چاکتر گومان و بیرى لەمن دەکردەوه.

لەکۆری سابت دەگێرنەوه کەوتی: قوربانی ئیسحاقە.

لەباوکی هوزەیل دەگێرنەوه کەوتی: قوربانی ئیسحاقە.

لەکۆری مەیسەرە دەگێرنەوه کەوتی: یوسف بەپاشای وت: بۆ ناتەوێت لەگەڵ

من نان بخۆیت، سویند بەخوا من یوسف کۆپی یەعقوب نێردراوی خوا کۆپی

ئیسحاق قوربانی خوا کۆپی ئیبراهیمم.

لەکۆری مەسعود و دەستەیک لەهاوەلانی پیغەمبەر(د.خ) دەگێرنەوه: ئیبراهیم

خه وی بیینی وپیی وترا، نه زرت کردوه نه گهر منالیکت له ساره هه بییت، قوربانی ده کهیت، به لینه کهت به سه ر.

له مه سروق ده گپرنه وه که وتی: قوربانی نیسحاقه.

### نه وانهی وتوو یانه قوربانی نیسماعیل بوو

له کوپی عومه ر ده گپرنه وه: قوربانی نیسماعیله.

له کوپی عه باس ده گپرنه وه: له شیکردنه وه ی نه م وتاره ی خواوهند که فهرمووی:

وقوربانیه کی گه وره مان فیدای نه و کرد، وتی: نیسماعیل بوو.

گیترانه وه یه کی دیکه له کوپی عه باس ده گپرنه وه که قوربانی نیسماعیله و

گومانی جووله که کان که وتوو یانه، قوربانی نیسحاقه، درویه.

له عامر ده گپرنه وه که قوربانی نیسماعیل بوو و دوو شاخی قوربانی به که عبه وه

هه لواسرابوو.

له شه عبی ده گپرنه وه که ده لیت: من شاخی قوربانیم له که عبه بیینی.

کوپی نیسحاق ده لیت له که عبی قوره زیم بیست که ده یوت: نه و که سه ی

خواوهند فه رمانی قوربانی کردنی به ئیبراهیمدا، نیسماعیل بوو. ده توانین نه مه

له کتیبی خواوهند ببینین چونکه دوا ی گپرانه وه ی داستانی قوربانی ده لیت،

مژده ی نیسحاقمان پیبه خشی که پیغه مبه ریک له خوا په رسته کان بوو، هه روه ها

ده لیت: مژده ی نیسحاق و دوا ی نه و مژده ی یه عقوبمان پیندا یانی به کوپ و کوپی

کوپ له نیسحاق مژده ی پیدرابوو. به مشیوه یه فه رمانی قوربانی کردنی نه وه ی

نه ده دا. قوربانی ته نیا نیسماعیل بوو.

هه روه ها له که عبی قوره زی ده گپرنه وه: کاتیک له گه ل عومه ر کوپی عه بدولعه زیزی

خه لیغه، له شام بووین، نه م قسم له گه ل عومه ردا باس کرد. عومه ر وتی: من له مباره وه

زانیا ریم نییه و گومان ده که م، راستی نه وه یه تو ده یلینیت. دواتر که سی په وانه و

جووله که یه کی تازه موسولمانی هینا و له مباره وه پرسیا ری لیکرد.

که عبه ده لیت: لای عومه ر کوپی عه بدولعه زیز دانیشتبوم که به و تازه

موسولمانه ی وت: ئیبراهیم بو قوربانی کردنی کام یه که له دو کوپه که ی راسپیردرا؟

جوله که وتی: ئەوی سەرۆهری باوەرداران، ئیسماعیل بوو. جوله که کانیش دەزانن بەلام رژدی بەعەرەبەکان دەبن که باوکتان بەمشێوهیە و فرمانی خویان بەجێهێنا بیئت. حاشای لێدەکهن و گومان دەکهن قوربانی ئیسحاقە لەبەر ئەوهی ئیسحاق باوکی جوله که کانه.

ئەو بەلگانهی لەقورپان ناماژەمان پیندا، بەروونی بۆمان ئاشکرا دەکات که قوربانی ئیسحاقە. بەمشێوهیە خواوەند باسی ئیبراهیم دەکات کاتیک لەخەلکه کهی خۆی دوورکه وتوه ولهگەل ھاوسەرکهی ساره ریگی شامی گرتەبەتر: بەرهو لای خوا دەڕۆم که رینوینیم دەکات.

ئەمە پیش ئەوه بوو که هاجر بناستی و بییته دایکی ئیسماعیل.

دوای ئەوه خواوەند باسی هاتنەدی دۆعا کهی ئیبراهیم دەکات بە لەدایک بوونی کوپیکی بیرمەند و خەونی ئەو که کوپه کهی دەکاته قوربانی ریگی خوا. لەقورباندا لەهەر شوینیک باسی مژدهی ئیبراهیم دەکات: سەبارەت بەئیسحاقە، لەوشوینەي که دەفەرمیئت: ھاوسەرکهی وەستابوو و پیکەنی. مژدهی ئیسحاقمان پێبەخشی و بەدوای ئیسحاق یەعقوب. دووباره دەفەرمیئت: و لەوان ترسان. وتیان مەترسه و مژدهی کوپیکی زانایان پێبەخشی. ھاوسەرکهی لەخۆیدا و وتی، پیریکی نەزۆکم. لەهەموو جینگه یه که باسی مژدهی کوپ بۆ ساره دەکریت و لەم نایه که دەفەرمیئت: ((مژدهی کوپیکی بیرمەندمان پێبەخشی)) دەبیئت، ھاوشیوهی نایه کانی دیکه مەبەستی قورپان کوپه کهی ساره بیئت.

ئەم حەدیسەي وتووینە: خواوەند پیش لەدایک بونی ئیسحاق مژدهی یەعقوبی کوپری ئەوی بەساره و ئیبراهیمداوه و فرمان بەقوربانی کردنی ئەو راست بەرچاو ناکه ویئت، ناپارسته، چونکه خواوەند فرمانیدا بوو ئیسحاق دوای گەشه کردن قوربانی بکریئت و دەتوانیئت یەعقوب پیش ئەوهی فرمانی قوربانی کردنی ئیسحاق بگات، لەدایک بویئت.

هەرۆه ها ئەمەي دەلین: دوو شاخی قوربانیه که یان بینوه بەدیواری که عەبە هەلواسراوه، ناپارسته چونکه ئەگەری نییه ئەو شاخه یان لەشامه وه بۆ که عەبە بردیئت و لەوی هەلیانواسی بیئت.

وتار سەبارەت بە ئىبراهىم و كۆرەكەي كەبۇ قوربانى كەردنى راسپىردرا و

### هۆكارى ئەوهى فەرمانى قوربانى كەردنى پىدرا

هۆكارى ئەوهى خواوند فەرمانى قوربانى كەردنى كۆرى بە ئىبراهىمدا، ئەمەيە:  
 كاتىك ئىبراهىم لەخەلكەكەي خۆى دور كەوتەوه و بۇ پاراستنى دىنەكەي خۆى  
 ھەلات و لەرىگەي خوادا كۆچى كرد، لەسەرزەمىنى عىراقەوه روى كەردە شام و  
 لەخوا پاراپەوه تا لەسارە كۆرىكى سالى پىببەخشىت. خواوند لەگىرەنەوهى  
 وتارەكەي ئەو دەفەرمىت: ((بەرىگەي خوادا دەپۆم كەرىنۆنىم دەكات، خوايە  
 لەچاكەكاران بەمن ببەخشە)) و كاتىك فرىشتە نىردراوهكانى مۆتەفىكە و نەتەوهى  
 لوت بوونە ميوانى ئىبراهىم، مژدەي كۆرىكى بىرمەندىان پىدا. ئىبراهىم وتى: ئەو  
 دەبىتە قوربانى خوا. كاتىك كۆرەكەي چاوى بەدنيا ھەلھىنا وبالىغ بوو. پىنى وترا:  
 ئەو نەزەرى لەگەل خوادا كەردووتە، بىھىنەرەدى.

### گىرەنەوهكان لەمبارەوه

لەكۆرى عەباس دەگىرەنەوه: كاتىك جەرەئىل مژدەي بەسارە بەخشى  
 كەكۆرىكى دەبىت، سەرى سوپما و وتى: نىشانەكەي چىيە؟ جەرەئىل دارىكى  
 وشكى خستە نىوان پەنجەكانى، دارەكە جوولاً و سەوز بوو، ئىبراهىم وتى:  
 بەمشىوہيە دەبىتە قوربانى خواوند. كاتىك ئىسحاق گەورە بوو، ئىبراهىم خەوى  
 بىنى وپىيان وت: نەزەكەي خۆت بىنەرەدى. ئىبراهىم بەئىسحاقى وت: بابروين و  
 لەرىگەي خوادا قوربانى بكەين. كىرد و تەناق ھەلگرت و لەگەل ئەودا بەرىكەوت و  
 كاتىك گەيشتنە نىوان كىنەكان، كۆر وتى: باوكە، كوا قوربانىيەكەي تۆ؟

ئىبراهىم وتى: كۆرم، لەخەودا بىنىم كەتۆ دەكەمە قوربانى. بۆچونى تۆچىيە؟  
 ئىسحاق وتى: باوكە، ئەوهى فەرمانىان پىداويت، ئەنجامى بدە، بەخواستى  
 خوا خۆرگەردەم. وتى: بەتوندى بمبەستەرەوه تا پەلەقارژە نەكەم و جلەكانم پاك  
 رابگرە تا خويناوى نەبىت تا دايك نەبىنىت و خەمبار بىت. بەخىرايى كىرد  
 بەقورگەمدا بىنە تا مەرگم ئاسانتر بىت. كاتىك بۇ لای دايك گەراپتەوه، سلاوى  
 بگەيىنە.

ئیراهیم لینی نزیك كه وتهوه و ماچی كرد. دواتر دهست وپیئی بهستهوه و دهگریا. ئیسحاقیش دهستی بهگریان كرد و فرمیسك بهروخساریدا هاته خوار. ئیراهیم كیردی بهقورگیدا هیئا. خواوند وهرقهیهکی مسینی لهسهر قورگیدانا. ئیراهیم کاتیک نه مهی بینی، کیردی لهنیوچاوانیدا و دواتر لهپشتی. خواوند فرمووی: (تهسلیم بوون و کیردی لهنیوچاوی دا). وهی هات كه نهی ئیراهیم، خهونهکهی تۆهاته دی، بپوانه. مهړینکی گهورهی بینی، مهړهکهی گرت و کورپهکهی نازاد كرد. بهردهوام کورپهکهی ماچ دهکرد و دهیوت: کورپ، نه مړۆ تۆیان به من بهخشی. خواوند فرمووی: قوربانیهکهی گهورمان کرده فیدایی نهو. کاتیک ئیراهیم گهراپهوه، داستانهکهی بۆ ساره باس كرد. ساره خه مبار و وتی: دهتویست کورپهکهم بکهیته قوریانی و منت ناگادار نه کردهوه.

له محمهده کورپی ئیسحاق دهگیرنهوه: کاتیک ئیراهیم دهیویست بپرواته بینینی هاجر، سوار بوراق دهبوو. بهیانی لهشام بوو و نیمه پۆ له مهککه و لهوی دهگهراپهوه و لهکاتی شهو له ناو کهسانی بنه مالهی خۆیدا بوو. کاتیک کورپهکهی گهوره بوو، له دلیدا شیرین و هیوادار بوو سهرقالی خواپه رهستی و پارانه وه بیئت و نهینیهکانی نهو بپاریزنت. له خودا فرمانی پیدرا تا بیکاته قوریانی.

کورپی ئیسحاق له دهستهیهك لهشاره زایان دهگیرنهوه: کاتی ئیراهیم فرمانی پیدرا کورپهکهی بکاته قوریانی، وتی: کورپ، کیرد و تهناف هه نېگره تا برۆینه نهو دۆله و چیلکه و دار کۆبکهینهوه. هیچی سهبارت به فرمانی خواوند پی نهوت. کاتیک بهرهو دۆلهکه بهرینکهوتن، ئیبلیس لهروخساری پیاویك هات تاریگهی نهجامدانی فرمانی خوی لیبگریت، وتی: نهی پیره پیاو، بۆ کوی ده پۆیت؟ ئیراهیم وتی: لهم دۆلهدا کاریکم هیه.

وتی: سویند بهخوا دهزانم شهیتان هاتۆته خوی تو و فرمانی پیداویت کورپهکهت قوریانی بکهیت و ئیستا مه بهستی قوریانی کردنی کورپهکهت لهسهر دایه. ئیراهیم ئیبلیسی ناسیهوه، وتی: دوزمنی خوا، له من دوربه. فرمانی خواکم نهجام دهدهم.

کاتیک شهیتان له ئیراهیم بیهیاو بوو، بۆلای ئیسماعیل بهرینکهوت كه کیرد و تهنافهکهی باوکی هه لگرتبوو و بهدوای باوکیدا ریگهی ده پری، پینی وت: دهزانی

باوکت تۆ بۆ کوی ده بات؟

وتی: ده پۆین دار و چیلکه کۆبکه یینه وه.

وتی: سویند به خوا ده یه ویت تۆ بکاته قوربانی.

ئیسماعیل وتی: بۆ؟

شهیتان وتی: گومان ده کات، خوا وه ند فرمانی ئەم کاره ی پێداوه.

ئیسماعیل وتی: ده بیئت فرمانی خوا که ی ئەنجام بدات. منیش فرمان بهر و

گوێزایه لی فرمانه کانی ئەوم.

کاتیك له کوربه که ییش بپه یوا بوو، رۆشته لای هاجر، پنی وت: ده زانی ئیبراهیم،

ئیسماعیل بۆ کوی ده بات؟

وتی: رۆشتن دار و چیلکه بینن.

وتی: سویند به خوا ئەوی برد تا قوربانی بکات.

هاجر وتی: نا ئەوی خۆش ده ویت، ئەو کاره ناکات.

شهیتان وتی: گومان ده کات خوا وه ند فرمانی ئەو کاره ی پێداوه.

هاجر وتی: ئەگه ر خوا وه ند فرمانی ئەو کاره ی پێداوه، ده بیئت ملکه چی

فرمانه کانی بیئت.

دوژمنی خوا توپه گه راپه وه چونکه نه ی توانی فریوی بنه ماله ی ئیبراهیم بدات.

ئیبراهیم و بنه ماله که ی به هاوکاری خوا وه ند ئەویان له خویان دوورخسته وه و له سه ر

خوا په ره ستی و ئەنجامدانی فرمانه کانی خوا پێداگر بوون.

کاتیك ئیبراهیم له ناو دۆله که له گه ل کوربه که ی به ته نیا مایه وه و به هه مان شیوه که

وتوو یانه له دۆلی سه بیر بوون، پنی وت: له خه ودا بینیم که تۆ ده که مه قوربانی.

وتی: ئەهوی فرمانی ئەنجامدانی پێدراوه، ئەنجام بده، چونکه من خۆپاگرم.

له محه ممه د کوری ئیسحاق ده گێر نه وه که ئیسماعیل به باوکی وت: ئەگه ر

ده ته ویت من بکه یته قوربانی، ده ست و پیم به توندی به سه ته ره وه تا خوینی من به رتۆ

نه که ویت و خیره که م که م نه کات چونکه مه رگ سه خته و ده ترسم کاتیك کێرد

به قورگم بگات، په له قازه بکه م. کێر ده که ت تیز بکه تا ئاسان به ریت و ئاسوده م

بکه یته. کاتیك ده ته ویت قوربانیم بکه یته، به لادا بمخه چونکه ده ترسم کاتیك

سه یری ناوچاوم بکه یته، خۆشه و یستی به سه ر تۆدا زال بیئت و نه توانی فرمانی

خواوەند ئەنجام بەدەیت. ئەگەر ویستت، کراسەکەم ببە بۆدایکم تا دلای ئارام ببیتەو. دەلیت: ئیبراهیم وتی: کورم، چەندە بەجوانی بۆ ئەنجامدانی فرمانی خواوەند هاوکاریم دەکەیت.

بەهەمان شیۆه کە ئیسماعیل وتی، ئەوی بەتوندی بەستەو و کێردەکە ی تیز کرد و ئەوی بەلادا خست. سەیری روخساری نەکرد. کێردی خستە سەر قورگی. خواوەند دیوی تیزی کێردەکە ی بۆ دیوی کولی کێردەکە گۆپی. ئیبراهیم کورەکە ی هینایە پیش تا بەخیزایی کۆتایی بەکارەکە ی بینیت. وەحی لەناسمانەو هات، ئە ی ئیبراهیم، خەونەکە ی تۆ هاتەدی. ئەمە قوربانی تۆیە کە لەجیاتی کورەکە ت دەیکەیتە قوربانی.

خواوەند دەفەرمیت: کاتی ک تەسلیم بوون، ئەوی خستە سەر پشت. نەریت و ابو لەکاتی قوربانی کردن، قوربانیان بەلادا دەخست.

ئەمە نیشانە ی راستی حەدیسەکە یە کە بەباوکی وت من بەلادا بخە و لەگەل وتاری خواوەند یە ک دەگرتەو کە فەرمووی: ئەوی خستە سەرلا و وەحیمان پیکرد: ئە ی ئیبراهیم، خەونەکە ی تۆ هاتەدی و ئیمە چاکەکاران بەمشیۆه پاداشت دەدەینەو و ئەمە تاقیکردنەو یەکی ئاشکرا بوو و قوربانییەکی گەرمان لەجیاتی ئەو پێبەخشی.

لەکۆری عەباس دەگێرنەو: مەپنکی گەرەیان هینا کە بۆماوە ی چل رۆژ لەبەهەشتا لەوێ بوو. ئیبراهیم کورەکە ی نازاد کرد و بەدوای مەرە کە تا جەمرە ی یەکەم پۆشت و حەوت بەردی لیدا. وازی لێهینا تا گەیشتە جەمرە ی ناوێراست. لەوینیش حەوت بەردی لیدا و وازی لێهینا و لەنزیک جەمرە ی گەرە بونی گەیشت و حەوت بەردی لیدا. ئەوسا مەرەکە ی بۆ شوینی قوربانی کردنی مەنی برد و سەری بپی. سویند بەو خواوە ی گیانی کۆری عەباس لەدەستی ئەودایە، لەسەرەتای ئیسلام سەری وشک کراوی مەرە کە لەگەل دوو شاخەکە ی بەدیواری ناوێو ی کە عەرەو هەلواسرابوو.

هەرەو ها لەکۆری عەباس دەگێرنەو: کاتی ک ئیبراهیم بۆ ئەنجامدانی ری ورسەمەکانی حەج بەریکەوت، لەنیوان سەفا و مەرە، شەیتان پینی گەیشت و لەگەل ئەودا کێرکیی کرد. ئیبراهیم پیش شەیتان کەوتەو. دواتر جەرئیل ئەوی بۆ نزیک

جه مړه‌ی عوقبه برد و شهیتان هات و ئیبراهیم حهوت بهردی تیگرت تا پږشت. گه‌یشته نژیک جه مړه‌ی ناوهراست و حهوت بهردی دیکه‌ی تیگرت تا دورر که‌وته‌وه. دواتر ئیسماعیلی خسته سهرزه‌وی، کراسیکی سپی له‌به‌ردا بو، وتی: باوکه جگه له‌مه کراسی دیکه‌م نییه بیکه‌یته کفنی من، ده‌ری بیئه تا بییته کفنی من. ئیبراهیم سه‌یری کرد و بینی مه‌رئکی قه‌له‌و و شاخدار له‌وی بو.

کوپری عه‌باس ده‌لئیت ئیمه به‌رده‌وام به‌دوای نهم مه‌رانه‌وه بووین. عوبه‌ید کوپری عومه‌یر ده‌لئیت: شوینی ئیبراهیم له‌جینگه‌ی ئیبراهیمدا بو. مواجهید ده‌لئیت: له‌مهنی بو. کوپری عه‌باس ده‌لئیت: نه‌و مه‌رہی ئیبراهیم سه‌ری بری، نه‌و مه‌رہ بوو کوپری نادم کردییه قوربانی و خواوهند پنی رازی بو. سه‌عید کوپری جوبه‌یر ده‌لئیت: نه‌و مه‌رہی ئیبراهیم سه‌ری بری، چل سال له‌به‌هشتا له‌وہ‌را بو. ره‌نگی ئیل و خورییه‌که‌ی سوور بو. هه‌روه‌ها له‌کوپری عه‌باس ده‌گیرنه‌وه که‌قوربانیه‌که‌ی ئیسماعیل بزنه‌ کئیوی بو.

له‌حسه‌ن ده‌گیرنه‌وه: قوربانی ئیسماعیل بزنی بو و له‌سه‌بیر دابه‌زی. ده‌لئیت نه‌وه‌ی خواوهند قوربانیه‌که‌ی نه‌وی به‌گه‌وره ناو بردووه، تاییه‌ت به‌و نییه و هه‌رچی له‌به‌ر دینه‌که‌ی نه‌و قوربانی بکریت، گه‌وره‌یه و نهم کرداره تا روژی په‌سلان بوو به‌نه‌ریت و ده‌زانی قوربانی ریگه له‌مه‌رگی خراپ ده‌گریت. که‌واته نه‌ی به‌نده‌کانی خوا قوربانی بکن.

نومه‌ییه کوپری باوکی سه‌لت سه‌باره‌ت به‌هوکاری فه‌رمانی خواوهند بو قوربانی کردن کوپر به‌ده‌ستی ئیبراهیم شیعرئکی هه‌یه و وتاره‌که‌ی له‌گه‌ل نه‌وه‌ی له‌سه‌دی گیرامانه‌وه، سازگاره. ده‌لئیت: هوکاره‌که‌ی نه‌زه‌که‌ی ئیبراهیم بوو و خواوهند بو بردنه‌سه‌ری به‌لئینه‌که‌ی فه‌رمانی پیدا. ده‌لئیت:

ئبراهیم بو ره‌زامه‌ندی خوا نه‌زه‌ره‌که‌ی خوی به‌دییه‌نا

ناگاداری کوپه‌که‌ی نه‌بوو

نه‌یده‌توانی له‌ناو کوژراواندا بیبینه‌یت

کوپر، من توّم له‌ریگه‌ی خوادا کردوته قوربانی

ده‌بیّت خوراگر بیت

باوکه به‌توندی بمبه‌سته‌روه وه‌ک نه‌سیرئکی گرفتاری به‌ند



له ژێر کێرد په له قازده ناکه  
 کێرده که ی تیز بوو و دهیتوانی له گوشته که ی بچه قیت  
 کاتیگ جله کانی ئهوی دا که ند  
 خواوه ند ئهوی به مه پێکی گه وره گو پیه وه  
 نه مه بگره و کورده که ت نازاد بکه  
 چونکه له کرده وه که ی ئیوه شادمان بووم  
 باوک مایه وه و کورده که یشی مایه وه  
 و ناوبانگی چاکه یان بلاو بوویه وه.

خواوه ند دوا ی ئه وه ی ئیبراهیمی به ناگره که ی نه مرود تا قیکرده وه، فه رمانیدا تا  
 کورده با لغه که ی خۆی قوربان ی بکات که له بی نا کردنی که عبه هاوکاری کرد بوو.  
 تا قیکرد نه وه، وشه کانی هینایه پێش که خواوه ند فه رمووی: کاتیگ خواوه ند  
 ئیبراهیمی به وشه کان تا قی کرده وه و ئه وانی نه انجامدا.))  
 زاناکانی کۆنی نیسلام سه باره ت به و وشانه ی خواوه ند ئیبراهیمی پی  
 تا قیکرده وه، بۆچوونه کانیان جیاوازه. دهسته یه ک ده لێن سی به شه که پیکه ی نه ری  
 شه ریعه تی نیسلامه.

ناماژهدان به بیژه ری ئه و ته یه

له کورپی عه باس ده گێر نه وه سه باره ت به ئایه ی ((خواوه ند ئیبراهیمی به وشه کان  
 تا قی کرده وه)) ده لیت: که س جگه له ئیبراهیم، تا قیکرد نه وه ی ئه م دینه ی ته و او  
 نه کرد، خواوه ند به وشه کان تا قیکرده وه و ئیبراهیم نه انجامیدا. خواوه ند با سی  
 بیبه ری بوونی ئه و ده کات و ده فره میت: ((ئیبراهیم که وه فای کرد)). ده وشه یان  
 له سوپه ی نه حزاب دایه و ده وشه له سوپه ی برائت و ده وشه له سوپه ی مؤمنین و  
 سأل و سائل، نیسلام، ئه م سی به شه یه.

ههروه ها له و ده گێر نه وه، ده لیت: له و وشانه ی ئیبراهیمی پی تا قیکرایه وه، ده  
 وشه یان له سوپه ی برائته: التائبون العابدون الحامدون. ده وشه یان له سوپه ی  
 نه حزاب: ان المسلمین و المسلمات. ده وشه له سوپه ی مؤمنون تا وتاره که ی

خواوند: و الذین هم علی صلواتهم یحافظون. ده وشه له سوړی سأل سائل که  
والذین هم علی صلواتهم یحافظون.

که سانیتړ و توویانه وشه کانی ئیبراهیم ده تایبه تمه ندی له سونه ته کانی ئیسلام  
بوو که پینج تایبه تمه ندی له سهر دایه و پینجی دیکه له جهسته.

ناماژهدان به بیژهری هم و ته یه

هروه ها له کوړی عه پاس ده گپړنه وه: تاقي كړدنه وهی ئیبراهیم به پاك و  
خاوینی بوو که پینجیان له سهر دایه و پینجیان له جهسته. له سهر دا، کورت  
کړدنه وهی سمیل، ناو له دم رادان، میسواک، چاک کړدنی سر. هلمزین به لووت.  
له جهسته، نینوک کړدن، پاك كړدنه وهی مووه زیاده کانی جهسته، خه تینه، پاك  
کړدنه وهی بن بال، خو پاك كړدنه وه به ناو.

دهسته یه کی دیکه و توویانه له و شان هی ئیبراهیم شه شیان له ناو مرو قدا یه و  
نه وانه ی دیکه له ری و ره سمه کاندایه. له مرو قدا، پاك كړدنه وهی مووی زیاده ی  
جسته، خه تینه کړدن، پاك كړدنه وهی بن بال، نینوک کړدن و سمیل کورت  
کړدنه وه و غوسلی هه یینییه. ری و ره سمه کان: سوړانه وه به دهوری مالی خوا، سه فا  
و مروه و رمی جهمرات و روشتن بو عه ره فاته.

دهسته یه کی دیکه و توویانه، (مامت) خه لکه و (مناسک) جه ج.

له باوکی سألج ده گپړنه وه: نه و وشانه ی ئیبراهیمی پی تاقي كرایه وه، نه مانه  
بوون که خواوند ده فهر میت: تو ده که مه ئیمام (رئیه ری) که سه کان. و نایاتی  
(مناسک) ری و ره سمه کان.

له مواهید سه بارت به وتاری خواوند بو نه و وشانه ی ئیبراهیمی پی  
تاقی کړده وه، ده گپړنه وه که خواوند به ئیبراهیمی فهر موو: تو به وشه کان  
تاقیده که مروه، ده زانی چین؟

ئیبراهیم وتی: من ده که یته پیشه وای خه لکان؟

فهر مووی: به لی.

وتی: مناله کانیشم؟

فهرمووی: په‌یمان‌ه‌که‌ی من سته‌مکاران نا‌گریخته‌وه.

وتی: که‌عبه ده‌که‌یته مه‌به‌ستی خه‌لکان؟

فهرمووی: به‌لی.

وتی: ئەم سهرزه‌میننه ده‌پاریزیت؟

فهرمووی: به‌لی.

وتی: ئی‌مه ته‌سلیمی خۆت ده‌که‌یت و مناله‌کانی ئی‌مه ده‌که‌یته ئۆمه‌تی

موسولمان؟

فهرمووی: به‌لی.

وتی: ری و ره‌سمه‌کان بۆ ئی‌مه دیاری ده‌که‌یت و به‌تۆبه‌ی ئی‌مه رازی ده‌بییت.

فهرمووی: به‌لی.

وتی: روژی باوه‌رداران له‌و میوانه ده‌ده‌یت؟

فهرمووی: به‌لی.

له‌سه‌دی ده‌گی‌رنه‌وه: ئەو وشانه‌ی ئیبراهیمی پی‌ تا‌قیکرایه‌وه، ئەم ئایانه‌یه

که‌ده‌فهرمیت: ((ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم. ربنا و اجعلنا مسلمین لک و

من ذریتنا امة مسلمة لک و ارننا مناسکا و بت علینا انک انت التواب الرحیم. ربنا و

ابعث فیهم رسولا منهم.

واتاکه‌ی: په‌روه‌ردگارا لی‌مان رازی به‌ چونکه‌ تۆ بیسه‌ریکی زانایت،

په‌روه‌ردگارا، ئی‌مه‌ بکه‌ره‌ موسولمانه‌کانی خۆت و مناله‌کانی ئی‌مه‌ بکه‌ره‌ ده‌سته‌یه‌ک

له‌موسولمانه‌کانی خۆت و ریوره‌سمه‌کانی په‌ره‌ستینمان فی‌ر بکه‌ و له‌ئی‌مه‌ خۆش

به‌ چونکه‌ تۆ به‌خ‌ش‌هر و ره‌حیمیت، په‌روه‌ردگارا بۆ مناله‌کانی ئی‌مه‌ پی‌غه‌مبه‌ریک

له‌خۆیان په‌وانه‌ بکه‌.

له‌ره‌بیع ده‌گی‌رنه‌وه: وشه‌کانی تا‌قیکردنه‌وه ئەم ئایانه‌ بوو: تۆ ده‌که‌مه

پیشه‌وای خه‌لکان و که‌عبه ده‌که‌مه شوینی مه‌به‌ست و ده‌پاریزم. شوینی

ئیبراهیم بکه‌نه‌ نو‌یزگه‌ و له‌گه‌ل ئیبراهیم و ئیسماعیل په‌یمانمان به‌ست... تا

کو‌تایی ئایه‌که‌. ئەمه، ئەو وشانه‌یه‌ خواوه‌ند ئیبراهیمی پی‌ تا‌قی کرده‌وه.

هه‌روه‌ها گی‌رانه‌ویه‌ک له‌سه‌دی ناماژه‌ی پێدراوه‌ به‌م ناوه‌روکه‌ و به‌م زیاده‌یه

کەمەمەد رسول اللہ لەمناڵەکانی ئیبراھیمە.

دەلێن: ئەو وشانەى ئیبراھیمی پى تاقیکرايهوه، رى و رەسمەکانى حەجە. ئەم بابەتە لەکۆپى عەباس دەگێرئەوه.

کەسانى دیکە وتوویانە، وشەکانى تاقیکردنەوه چەند شتیک بوو و خەتینە یەکیک بوو لەوان.

لەشەعبى دەگێرئەوه: لەو وشانەى ئیبراھیمی پى تاقیکرايهوه، خەتینە بوو. کەسانى دیکە وتوویانە: شەش شت بوو: ئەستیرە و مانگ و هەتاو و ناگر و کۆچ و خەتینە کە ئیبراھیم بەوان تاقیکرايهوه و خۆراگرى کرد.

باوکى رەجا دەلێت: لەحەسەن سەبارەت بەو وشانەى خواوەند ئیبراھیمی پى تاقیکردەوه، پرسىارم کرد، وتى: ئەوى بەئەستیرە تاقیکردەوه و لى رازى بوو، بەمانگ و لى رازى بوو، بەهەتاو و لى رازى بوو، بەناگر و لى رازى بوو، بەکۆچ تاقیکردەوه و لى رازى بوو و سەرئەنجام ئەوى بەخەتینە تاقیکردەوه.

لەحەسەن دەگێرئەوه: خواوەند بۆھەر شتیک، ئیبراھیمی تاقیکردەوه، خۆراگر بوو. بەئەستیرە و هەتاو و مانگ تاقیکردەوه، بەلام ئیبراھیم زانى خواوەند ھەمیشەى و ناکووتایە و رووى لەو کرد و لەگومان خۆى دوور خستەوه. بەکۆچ تاقى کردەوه و لەخەلک و دیارى خۆى دوورکەوتەوه و لەرینگەى خوادا کۆچى کرد و لەشام نیشتەجى بوو. پىش تاقیکردنەوه بەکۆچ بەناگر تاقیکردەوه، بەقوربانى کردن و سەرپىنى کۆپەکەى و خەتینەى تاقیکردەوه و ئیبراھیم لەھەموویاندا سەرفراز ھاتەدر.

ئەبو ھورەیرە لەپىغەمبەر دەگێرئەوه: ئیبراھیم لەتەمەنى ھەشتا سالى بەتەشوی خۆى خەتینە کرد.

لەباوکى ئەمامە دەگێرئەوه: پىغەمبەر(د.خ) سەبارەت بەئایەى (ئیبراھیم وەفای کرد) فەرمووی: خواوەند و پىغەمبەرەکەى باشتەر دەزانن. فەرمووی: ھەموو رۆژیک چوار رەکەت نوێژى دەخویند.

ئەنس لەباوکى دەگێرئەوه: پىغەمبەر(د.خ) فەرمووی: دەزانن بۇ خواوەند ئیبراھیمی بەخەلیلى خۆى ناوبرد، لەبەر ئەوەى ھەمو بەیانى و شەویک دەیووت:

((فسبحان الله حين تمسون و حين تصبحون)) یانی کاتیک شهو دهکهن و کاتیک به یانی دهکهن، پاکی خواوهندی تاقانه بیربخه نه وه.

کاتیک خواوهند بیینی ئیبراهیم بۇ تاقیکردنه وه کان خۇزراگره و هموو ئه رکه کتییی نه نجام ده دات، پهره ستینی ئه وی پیش هموو شتییک خست و ئه وی به خه لیلی خوی ناوبرد و کردی به پیشه وای خه لک و وه ک پیغه مبه ر (د.خ) ره وانه ی کرد و کتیب و پیغه مبه ری به مناله کانی ئه و به خشی و کتیبه کان و زانسته کانی تایبته کرد به وان. گه وره کان و سالار و سه رداره کان له وانن، هر کاتیک سه روره ریک پوشت، سالاریک جینگه که ی گرته وه و ناوبانگی ئه وانی له ناو خه لکان پاراست چونکه هموو نه ته وه کان خوازیاری په یوه ندی و دوستایه تی ئه وانن. ئه مه ریژی ئه م دنیا به خوا پیی به خشیون به لام ریژی ئه و دنیا یان گه وره تر و زیاتره به شیوه یه ک که س ناتوانیت و ه سفی بکات و خوا ده زانیت.

ئیستا باسی به سه ره اتی دوژمنی خوا و دوژمنی ئیبراهیم ده که یین که باوه ری به پیغه مبه راتی ئیبراهیم نه کرد و گوینی له ناموژگاریه کانی نه گرت چونکه نه زان و مه غرور بوو. ئه و، نه مرود کوپری کوش کوپری که نعان کوپری حام کوپری نوحه. به باس کردنی کوتایی ئه و له م دنیا که سه رکیشی و سه ریچی فه رمانه کانی خوی کرد و خواوه ند روژگاری دریز کرده وه و بو سزادانی په له ی نه کرد. ئه و کاته ی ده یویست ئیبراهیمی خه لیل له ناو ئاگره که دا بسوتینیت به تاوانی شکاندنی بته کان و بانگه وازی خواپه ره سستی، خواوه ند روژگاری دریز کرده وه و چواره سه د سالی خایاند و له خوبایی بوونی ئه وی زیاد کرد و و ئازابیکی به نه ندازه ی مانه وه ی له م دنیا به پیبه خشی و لاوازترین ئافرینراوی خوی یانی میشووله ی به سه ر ئه ودا زال کرد.

وتار سەبارەت بەلەخۇبابى بوونى نەمروود، ئەو نازابەى خواوەند پىنى

### بەخشى

لەزەيد كورى ئەسەم دەگىزەنەو: يەكەم سەمكارى سەرزەوى نەمروودە.  
خەلكان لای ئەو تويشويان هەلەدەگرت و ئىبراهيم لەگەل خەلكان پۆشت و كاتىك  
خەلكان لای ئەو تىدەپەرىن، دەيوت: خاوەتەن كىيە؟ دەيانوت: تۆ خاوى ئىمەيت.  
كاتىك ئىبراهيم لای ئەو تىپەرى كرد، بەم شىوێه وەلامى دايەو: پەروەدگارى من  
كەسنىكەدەتوانىت بمرىنىت و زىندوو بكاتەو.

نەمروود وتى: منىش دەتوانم بمرىنم و زىندوو بكەمەو.

ئىبراهيم وتى: خواوەند هەتاو لەرۆژەلەتەو دەمىنىت، ئەگەر دەتوانى  
لەرۆژئاواو بپهینه.

نەمروود، سەرىسورما. ئەوى بى تويشوو گەرانەو. ئىبراهيم بۆلای كەسەكانى  
خۆى گەپرايەو، لەسەر تەپۆلكەيەك تىپەرى و بەخۆى وت: بۆ لەم خۆلە هەلنەگرم و  
بىبەم بۆ لای كەسەكانى خۆم، تا كاتىك دەمىنن، شادمان بىن. لەخۆلەكەى هەلگرت  
و گەپرايەو بۆ لای كەسەكانى خۆى. بارەكەى خست و خەوت. ژنەكەى هەستا و  
بارەكەى ئەوى كردهو و تويشوى زۆرى بىنى كەپىشتەر هاوشىوێهى ئەوێ  
نەبىنىبوو. خواردنى لى نامادە كرد و لەبەر دەم ئىبراهيم دايە.

ئىبراهيم پرسى: ئەمەت لەكوێ هیناوه؟

ژن وتى: لەو تويشووێ تۆ هینات.

ئىبراهيم زانى خواوەند رۆژى پىبەخشیو و سوپاسى كرد.

دواتر خواوەند فریشتەيەكى بۆ لای نەمروود پەوانە كرد و پىنى فەرموو ئەگەر

باوەر بىنىت، پاشايەتییەكەى دەپارىزىت.

نەمروود وتى: مەگەر جگە لەمن خاويەكى دىكە هەيە؟

فریشتەيەكى دىكە هات و ئەو قسەى دوبارە كردهو، بەلام نەمروود رازى نەبوو.

فریشتەى سىيەم هات و نەمروود رازى نەبوو.

فریشتە وتى: تا سى رۆژى دىكە هەموو دارودەستە و سوپاكەى خۆت

كۆبەرهو. نەمروود. سوپا و دارودەستەكەى كۆكردهو.

خواوەند فریشتەى پەوانە کرد و دۆلێك لەمیشوولەى بەرووی ئەواندا کردەوه. کاتیك خۆر ھەلات، لەزۆرى میشوولەكان نەیانتوانى بیبێن. خواوەند میشوولەكانى پەوانە کرد كەگۆشتى مرۆفەكانیان دەخوارد و خوێنیان دەخواردنەوه و ئیسقانەكانیان دەھێشتنەوه. ھیشتا پاشا زیندوو و زیانى پێنەگەشتبوو. خواوەند میشوولەىك بۆ نارد كەپۆشتە ناو لووتى. تەمەنى چوارسەد سال و بەچەكوش لەسەرى ئەویان دەدا. خۆشەویستەرىن كەس لای نەمرود ئەوه بوو كەچەكوشەكەى بەھەر دودەستى دەگرت و دەیکیشا بەسەرىدا. بۆماوھى چوارسەد سال ستمەكارى کرد و خواوەند بەئەندازەى ئەو چوارسەد سالە ئازابى پێبەخشى.

نەمرود بوو، بورجیكى گەورەى دروست کرد و خواوەند لەبناغەوه روخاندی. خواوەند لەقورپاندا دەفرمیت: خواوەند بناغەى ئەوانى لەپرەگ و ریشەوه ھەلتەكاندا. لەكوپى مەسعود و دەستەىك لەھاوولانى پێفەمبەر(د.خ) دەگێرپنەوه: ئەو كەسەى دۆژمنایەتى ئیبراھیمی دەکرد، فەرمانیدا تا لەشارەكە دورى بخەنەوه و كاتیك پۆشتەدەر، لوتى برازای لەبەر دەروازەى شار بینى و پێشنیاری خۆپەرەستى پێكرد. لوت رازى و پێى وت: من لەرێگەى خوادا كۆچ دەكەم.

نەمرود سویندى خوارد بەدواى خواوەندى ئیبراھیمدا بگەریت. چوارچوچكە دالى گرت و بەگۆشت وشەراب بەخێوى كردن. كاتیك گەورە بوون و ھیزیان گرت، ئەوانى بەصنوقیكەوه بەست و خۆى لەناو صنوقكە دانیشت. رانیكى (گۆشت) بۆ ئەوان لەسەرەوى صنوقكە ھەلواسى و دالەكان بەمەبەستى بەدەست ھێنانى گۆشتەكە بۆ سەرەوه ھەلفرین. كاتیك گەیشتنە ئاسمان و لەسەرەوه سەیرى زەوى کرد و كێوھەكانى وەك میروولە ھاتەبەرچاوا، گۆشتەكەى زیاتر بەرز كردەوه. لەسەرەوه زەوى بینى كەبەدەریا گەماپۆ دراوه ھاوشیوھى بازنەىكەى ناو. كاتیك زیاتر بەرز بوویوھ، كەوتە ناو تاریكى و سەروخوارى خۆى نەبینى، ترسا و گۆشتەكەى ھینایە خوار و دالەكان بۆ گەیشتن بەگۆشتەكە رێگەى خواروھەیان گرتەبەر. كاتیك كێوھەكان دەنگى ھاتنەخواروھەى ئەوانیان بیست، ترسان و ئەوئەندەى نەما بوون لەشوینى خۆیان بچولین. بەلام ئەمە رووى نەدا و مانای وتارى خواوەند كەدەفرمیت: فیلێ خۆیان کرد و فیلێ ئەوان لای خوا زانراوه ھەرچەندە نەدى نەمابوو كێوھەكان لەتاو فیلەكەیان لەشوینى خۆیان بچولین.

هەلفرینی دالەکان لەبیت المقدسەوه دەستی پیکرد و لەجبل الدخان نیشتنەوه. کاتیک نەمرود زانی ناتوانیت هیچ کاریک بکات، دەستی بەدروست کردنی بورجیکی گەرە کرد و کاتیک بورجەکه بەرز بوویەوه، پۆشتەسەر تا بەگومانی خۆی خواوەندی ئیبراهیم ببینیت. حالی خراب بوو بەشێوەیەک پێشتر ئەو حالەى بەخۆیەوه نەببینبوو. خواوەند بناغەى بیناکەى ئەوى رووخاند. لەقورپاندا دەفرمیت: سەقفەکه لەسەرەوه بەسەریاندا دارما و سزا لەخوارەوه بەوان گەیشت و نەیانزانی. لەو کاتەوهى پایەکانى بورجەکه دارمان، زمانى خەلکان پەڕیشان و خەلک بەحەفتا و سێ زمان قەسیان دەکرد. ئەو شوینە بەبابل ناوی دەرکرد که لەچاوگی تەبلیل بەمانای تیکچوونە. پێش ئەوه زمانى خەلکەکهى سریانى بوو.

لەسەعید کورپى جوبەیر دەگێرئەوه کەسەبارەت بەم نایەى قورپان: هەرچەند ئەوەندەى نەمابوو لەفیلى ئەوان کێوهکان لەشوینى خۆیان بچولین، وتى، نەمرود بەخواوەنى دالەکانى وت تا صنوقیکیان هینا و پیاویکی لەگەل خۆى برد و کاریکی کرد تادالەکان ئەوان بەرز بکەنەوه. کاتیک بەرزبوونەوه، بەهاوریکەى خۆى وت: چى دەبینیت؟ وتى: ئاو دەبینم و دوورگە. مەبەستى دنیا بوو. دوبارە بەرز بوونەوه و بەهاوریکەى خۆى وت: چى دەبینیت؟ وتى: بەردەوام لەناسمان دوردەکەوینەوه. وتى: دابەزین.

یەکیتر دەلێت: وهى لەناسمانەوه هات کەئەى یاخى بۆ کوی دەپۆیت؟ کێوهکان دەنگى دالەکانیان بیست و بەفرمانى ناسمانیان زانی و ئەوەندەى نەمابوو لەشوینى خۆیان بچولین. مانای وتارى خواوەند ئەمەیه کەدەفرمیت ئەوەندەى نەمابوو کێوهکان لەشوینى خۆیان بچولین.

لەعەبدوولرەحمان کورپى دانیال دەگێرئەوه: عەلى کورپى ئەبى تالب سەبارەت بەم نایەى قورپان کەدەفرمیت: هەرچەند ئەوەندەى نەمابوو کێوهکان لەشوینى خۆیان بچولین، دەلێت: ئەو کەسەى لەگەل ئیبراهیم سەبارەت بەخوا دۆژمنایەتى دەکرد، دەبێچووہ دالى گرت و ئەوانى پەرورده کرد تا هیزیان گرت و گەرە بوون. دەلێت، چنگالى هەركامیان بەسنوقەكەوه بەستەوه و لەگەل ھاووریکەى لەناو تابوتەکه (سنوقەکه) دانیشت.

دەلێت: دارىكى لەناو سنوقەكە بەرز کردبویەوه کەسەرەكەى گۆشتى پێوه بوو.



دالنه كان هه لفرین و نهویان له گه ل خویان برد. به هاوریکه ی خوی وت: بپوانه بزانه چی ده بینیت؟

وتی: نه مه و نه وه ده بینم. تا نه و کاته ی وتی: دنیا ده بینم هاوشیوه ی زه رده والهیهک. وتی: داره که سه ره و خوار بکه. سه ره و خواریان کرد و دابه زین. ده لیت: مانای وتاری خواوند که ده فرمیت نه ونده ی نه مابوو کیوه کان له فیلی نه وان له شوینی خویان بجولین، نه مه یه.

ده سته یهک وتوویانه: نه مرود کوپری کوش کوپری که نعان پاشای رۆژه لات و رۆژناوا بوو. شاره زایانی میژووی پاشاکان بهم وته یه رازی نابن چونکه حاشای لیناکریت که له دایک بوونی ئیبراهیم له ده ورانی زوحاک کوپری نه ندرماسبه و ئاماژه مان به به شیک له به سه رهاته که یدا. له و ده ورانه دا پاشایه تی رۆژه لات و رۆژناوا له ده سستی زوحاکدا بوو. ده سته یهک له شاره زایان سه بارت به به سه رهاتی نه مرود دژواری و کیشه یان لا دروست ده بیت چونکه شاره زای به سه رهاتی زوحاک و ده ورانی نه ون و نه م گنپرانه وه یشیان بیستوه که دوو کافر و دوو باوه پدار پاشایه تی هه موو سه رزه مینیان کردوه. دو کافره که نه مرود و به خت نه صر و دو باوه پداره که سلیمان کوپری داوود وزولقه رنه بینن. هه روه ها بیستوو یانه زوحاک له ده ورانی ئیبراهیم پاشایه تی رۆژه لات و رۆژناوایی ده کرد و گومان ده کن نه مرود هه مان زوحاکه.

لای شاره زایان و میژووناسانی کۆن، نه م گومانه راست نییه چونکه نه ژادی نه مرود له ناو نه ته وه ی نبت ناسراو و زانراوه و نه ژادی زوحاک لای خه لکانی فارس. زاناکانی به سه رهاته کۆنه کان وتوویانه زوحاک پاشایه تی سواد و ده ور به ری له چه پ راست به نه مرود به خشی. نه و، کوپر و ده ست و پیوه نده کانی خوی کرده لپرسراوی ناوچه و شاره کان. خوی به ولاته که یدا ده گه را. زادگای خوی و باو یاپیرانی دۆنباوند له کویستانه کانی ته به رستانه. فره یدون به سه ری دا زال و به زنجیری ئاسنین به سته یه وه.

هه روه ها به خت نه صر له لایه ن له هه راسبه وه، ئیسه په هبۆدی رۆژناوایی دیچه له نیوان نه هه واز تا سه رزه مینی رومی پیبه خشرا، چونکه له هه راسب سه رقانی شه پ له گه ل تورکه کان و و بۆ روه رو بوونه وه له گه ل نه وان له شاری به لخ نیشته چی ببوو.

وهك ده‌لین کاتیک نیشته‌جی بوونی ئەو بو شهر کردن له‌گه‌ل تورکه‌کان دریزژی کیشا، بناغی شاری به‌لخی داپشت و ئەوان که له‌کاری خه‌لکه‌که‌ی خویان بی ناگا بوون، له‌دریزژی فه‌رمان‌په‌وایی ئەوان له‌ ناوچه‌یه که له‌لایه‌ن که‌سیکی دیکه‌وه فه‌رمان‌په‌وایه‌تی ده‌کرا، گومانیان کردوه، پاشای ئەوان بوون. به‌لام تا ئەو جیگه‌ی ده‌زانین هیچ کام له‌زانا‌کانی به‌سه‌ره‌اته‌ کۆنه‌کان، که‌س ناماژهی به‌وه نه‌داوه که‌سیک له‌خه‌لکانی نبت له‌روژه‌ه‌لات و روژئاوا پاشایه‌تی یه‌ک بست زه‌وی سه‌ربه‌خۆی کرد‌بیت چ بگات به‌وه‌ی پاشای روژه‌ه‌لات و روژئاوا بیت.

به‌لام زانا‌کانی شوینکه‌وته‌ی کتیب و شاره‌زایان له‌به‌سه‌ره‌اته‌ کۆنه‌کان که‌په‌نجی نووسینی میژویان کیشاوه، ده‌لین: نه‌مرود له‌لایه‌ن ئەزده‌اقی بیوراسب بو ماوه‌ی چوارسه‌د سالی ته‌واو فه‌رمان‌په‌وایه‌تی هه‌ریمی بابلی ده‌کرد و دوا‌ی له‌ناو‌چونی نه‌مرود، یه‌کیک له‌مناله‌کانی ئەو به‌ناوی نبت کوپری قه‌عود بو ماوه‌ی سه‌د سال فه‌رمان‌په‌وایه‌تی ئەو ناوچه‌ی کرد. دوا‌ی ئەو داوص کوپری نبت هه‌شتا سال پاشایه‌تی کرد. دوا‌ی ئەو بالمش کوپری داوس سه‌د و بیست سال و نه‌مرود کوپری بالمش یه‌ک سال و چه‌ند مانگ که له‌سه‌ریه‌ک ده‌بیت چه‌وتسه‌د و یه‌ک سال و چه‌ند مانگ و ئەمه له‌روژگاری پاشایه‌تی زوحاکدا بوو. کاتیک فه‌ره‌یدون به‌سه‌ر زوحاکدا سه‌رکه‌وت، نه‌مرود کوپری بالمش کوشت و نه‌ته‌وه‌ی نبتی له‌ناو برد. خه‌لکانیکی زۆری له‌وان کوشت له‌به‌ر ئەوه‌ی هاو‌خه‌می و هاو‌کاری زوحاکیان کردبوو و نه‌مرود و مناله‌کانی له‌لایه‌ن زوحاکه‌وه پاشایه‌تیان ده‌کرد.

ده‌سته‌یه‌ک له‌زانا‌کان گومان ده‌که‌ن بیوراسب پێش له‌ناو‌چونی ئەوان کوژرا بوو و

کاروباره‌کان له‌نه‌مرود و مناله‌کانی شیوا.

### روداوه کانی دیکه‌ی رۆژگاری ئیبراهیم

یه‌کیک له‌روداوه‌کانی رۆژگاری ئیبراهیم، داستانی لوت کوپی هارن کوپی تارخ برازای ئیبراهیمه له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌ی سه‌دوم. وه‌ک وتوویانه، لوت له‌سه‌رزهمینی بابل له‌گه‌ل مامی خۆی به‌ریکه‌وت چوونکه باوه‌ردار و شوینکه‌وته‌ی ئه‌و بوو. له‌په‌شتن بۆ شام هاورییته‌تی کرد. ساره‌ کچی ناحوریش له‌گه‌ل‌ئاندا بوو.

ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ وتوویانه ساره‌ کچی هه‌نال کوپی ناحوره‌ و وتوویانه تارخ که‌نه‌یاری دینی ئیبراهیم و شوینکه‌وته‌ی بته‌په‌ره‌ستی بوو، له‌م سه‌فه‌رده‌دا هاورییته‌تی ئه‌وانی ده‌کرد و کاتیك گه‌یشتنه‌ حه‌ران، تارخ که‌باوکی ئیبراهیم بوو، له‌وی مرد. ئیبراهیم و لوت به‌ره‌و شام به‌ریکه‌وتن و له‌ویوه‌ بۆ میسر. له‌وی یه‌کیک له‌فیرعه‌ونه‌کانیان بینی و به‌وته‌ی سه‌نان: کوپی عیلوان کوپی عوبه‌ید کوپی عوه‌یج کوپی عه‌ملاق کوپی لاوز کوپی سام کوپی نوح بوو.

به‌وته‌یه‌ک، فیرعه‌ونی میسر له‌ رۆژگاره‌دا برازای زوحاک و زوحاک له‌لایه‌ن خۆیه‌وه‌ پاشایه‌تی ئه‌و سه‌رزهمینی پیبه‌خشی. به‌شیک له‌داستانی فیرعه‌ونی میسر و ئیبراهیممان باس کرد.

دواتر بۆ شام گه‌رانه‌وه‌ و ده‌لێن ئیبراهیم له‌فه‌له‌ستین نیشته‌جی و برازاکه‌ی خۆی له‌ئه‌رده‌ن به‌جیه‌نشت. خواوه‌ند لوتی بۆ لای نه‌ته‌وه‌ی سه‌دوم په‌وانه‌ کرد که‌کافر و خراپه‌کار بوون به‌هه‌مانشیه‌وه‌ که‌خواوه‌ند باسی ئه‌وان ده‌کات و ده‌فه‌رمیت: ((انکم لتاتون الفاحشة ما سبقکم بها من احد العالمین. انکم لتاتون الرجال و تقطعون السبیل و تاتون فی نادیکم المنکر.

واتاکه‌ی: ئیه‌و ئه‌م کاره‌ قیزه‌ونه‌ ده‌که‌ن که‌هیچ کام له‌خه‌لکانی جیهان پینش ئیه‌و نه‌یانکردوه‌وه‌. ئیه‌و له‌پیاوه‌کان نزیک ده‌بنه‌وه‌ و چه‌ته‌یی ده‌که‌ن و له‌ناو کوپ و کوپوونه‌وه‌ی خۆتان کاری قیزه‌ون ئه‌نجام ده‌ن.)) ریگری و چه‌ته‌ی ئه‌وان وه‌ک وتوویانه، به‌شیه‌یه‌ک بوو که‌ هه‌ر که‌سیک ده‌په‌شته‌ ناو شاره‌که‌یان، کاری

خراپه‌یان له‌گه‌ل ئه‌نجام ده‌دا.

له‌کۆپی زه‌ید سه‌باره‌ت به‌وتاری خواوه‌ند که‌ده‌فرمیت: ((چه‌ته‌یی ده‌که‌ن)) ده‌گێرنه‌وه: کاتیک ریبواریک له‌شاره‌که‌ی ئه‌وان تیده‌په‌ری، رینگه‌یان لیده‌گرت و کاری ناشیرینیان له‌گه‌ل ئه‌نجام ده‌دا. به‌وته‌یه‌ک ئه‌و کاره‌ نه‌شیاوه‌ له‌ناو کۆبوونه‌وه‌کانی خۆیان ئه‌نجامیان ده‌دا، ئه‌وه‌بوو که‌مه‌ر که‌س لای ئه‌وان تیده‌په‌ری، لێیان ده‌دا.

ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ و‌توویانه‌ له‌کۆبوونه‌وه‌کانی خۆیان به‌ناشکرا (تێ)یان لیده‌دا و ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ و‌توویانه‌ کاری قیزه‌ونیان له‌گه‌ل یه‌ک ده‌کرد.

ناوی ئه‌و که‌سه‌ی ده‌لیت له‌ریبواره‌کانیان ده‌دا

عیکره‌مه‌ له‌روونکردنه‌وه‌ی وتاری خواوه‌ند که‌ده‌فرمیت: ((له‌کۆبوونه‌وه‌کانی خۆتان کاری ناره‌وا ئه‌نجام مه‌ده‌ن)) ده‌لیت: نازاری ریبوار و‌گه‌شتیارانیان ده‌دا و لێیان ده‌دان.

له‌کۆپی مه‌سعود و ده‌سته‌یه‌ک له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر(د.خ) ده‌گێرنه‌وه: کاری ناره‌وای ئه‌وان بریتی بوو له‌لێدانی ریبواران. ئه‌م کاره‌ ناره‌وا بوو.

ناوی ئه‌و که‌سه‌ی ده‌لیت

له‌کۆبوونه‌وه‌کانی خۆیان تریان لیده‌دا

له‌عایشه‌ ده‌گێرنه‌وه: سه‌باره‌ت به‌کاری ناره‌وای ئه‌وان ده‌لیت: به‌ناشکرا له‌ناو کۆبوونه‌وه‌کانی خۆیان تریان لیده‌دا.

ناوی ئه‌و که‌سه‌ی ده‌لیت

له‌کۆبوونه‌وه‌کان کاری قیزه‌ونیان له‌گه‌ل یه‌کده‌کرد

لہموجاہید دہگیرنہوہ: سہبارت بہکارہ ناپہواکانی ئو نہتہویہ دلئیت:  
لہکؤبوونہوہکانی خویان کاری ناپہوایان لہگہل یہک ئہنجامدہدا. ہرہوہا  
لہموجاہید دہگیرنہوہ: لہکؤبوونہوہکانی خویان زینایان دہکرد.

عہمرؤ کوری دینار سہبارت بہوتاری خواوہند کہدہفہرمیت:  
(ہیچ کہس لہخہلکانی جیہان ئو کاری نہکردوہ)) دلئیت: پیش نہتہوی  
لوت ہیچ کات نیریک لہگہل نیریک نریکی نہکردبوو.

ئہبوجہعفر دلئیت: وتاری راست لای من ئہویہ کہ: کاری ناپہوای ئہوان  
لہکؤبوونہوہکانی خویان رینبوارانیان دہگرت و لییان دہدان.

لہگیرانہوہی دایکی ہانی لہپیغہمبہر ہاتوہ کہدہفہرمیت: گالتہیان  
بہرینبواران دہکرد و لییان دہدان و کاری ناپہوای ئہوان ئہمہ بوو.  
چہندین گیرانہوہی دیکہ بہم ناوہرؤکہ باسی کراوہ.

لوت پیشیناری خواپہرہستی و خؤدوور خستنہوہ لہکارہ ناپہواکانی پیکردن  
و لہچہتہیی و زیناکاری و نیربازی ئاگاداری کردنہوہ و ہؤشداری پیدان. دہیوت:  
ئہگہر لہسہر کردہکانی خویان بہردہوام بن و تۆبہ نہکەن، سزایہکی قورسیان  
پیدہپرئت. بہلام ہہرہشہ و ہؤشدارییہکانی لوت کاریگہریان دانہنا  
ونامؤزگارییہکانی پیداکری ئہوانی زیاتر کرد و بہمشیوہیہ خوازیاری سزای  
پہرہردگار بوون و وتیان: ئہگہر راست دہکەیت، سزای خوا بہسہر ئئمہدا  
ببارینہ.

کاتیك رۆزگاریان درئزہی کیشا و لہگومپایی خویان پیداکریان کرد، لوت  
داوای ہاوکاری لہخواوہند کرد. کاتیك خواوہند مہبہستی لہناو بردن و ہاوکاری  
کردنی پیغہمبہرہکەیی خؤی کرد، جبرہئیل و دو فریشتہی دیکہی پہوانہ کرد.  
دلئین: دو فریشتہکەیی دیکہ، میکائیل و ئیسرافیل بوون.

وہک وتوویانہ فریشتہکان پیادہ و لہشئوہی پیواندا دہرکەوتن.

ئامازہدان بہ بیژہری ئہم وتہیہ

لہکوری مہسعود و دہستہیہک لہہاوہلانی پیغہمبہر(د.خ) دہگیرنہوہ:

پیغه مبهه (د.خ)، فه رموی: خواوهند فریشته کانی په وانه کرد تا خه لکی لوت له ناو بهن. نه وان پیاده و له روخساری پیاواندا ده رکه وتن و بوونه میوانی ئیبراهیم. پیشتر باسی نه م داستانه مان کرد. کاتیك ترسی ئیبراهیم په وییه وه و مژده یان پیدا، نیردراوان وتیان، خواوهند نه وانی بو له ناو بردنی خه لکی لوت په وانه کردوه. ئیبراهیم له گه ل نه وان گفتوگوی کرد، به هه مان شیوه که خواوهند ده فرمیت: کاتیك ترسی ئیبراهیم په وییه وه و مژده ی پیبه خشرا، له کاری خه لکی لوت، گفتوگوی له گه ل نیمه دا کرد.

گفتوگۆکه به مشیوه بوو که له گپړانه وه ی سه عیددا باسی لئوه کراوه: کاتیك جبره نیل و هاوریکانی به ئیبراهیمیان وت: نیمه نه م گوندانه و خه لکه که ی له ناو ده به ی چوونکه خه لکه که ی سته مکارن. ئیبراهیم پنی وتن: ئایا گوندیک ویران ده کن چوار هزار باوه پرداری تیا ده ژیت؟

وتیان: نه.

وتی: ئایا گوندیک له ناو ده به ن که سیسه د باوه پرداری تیا ده ژیت؟

وتیان: نه.

وتی: ئایا گوندیک ویران ده کن که دوسه د باوه پرداری تیا بژی؟

وتیان: نه.

وتی: نه ی گوندیک که سه د باوه پرداری تیا ده ژیت؟

وتیان: نه.

وتی: نه ی گوندیک که چواره د باوه پرداری تیا ده ژیت؟

وتیان: نه.

ئیبراهیم، باوه پرداران به لوتی به چواره که س ده زانی (به هوسه ره که یه وه) نه رخیان بوو.

له کوری عه باس ده گپړنه وه: فریشته به ئیبراهیمی وت: نه گه ر له و گونده پینچ که س نویژ بخوینن، سزایان له سه ر ه لده گیریت.

قتاده سه باره ت به گفتوگوی ئیبراهیم ده لیت: بیستومه ئیبراهیم به فریشته کانی وت: نه گه ر په نجا موسولمان له و گونده د بژین؟

وتیان: ئەگەر په نجا موسولمان لهو گوندهدا بژین، سزایان نادهین.

وتی: ئەگەر چل بن؟

وتیان: سزایان نادهین.

وتی: ئەگەر سی بن؟

وتیان: ئەگەر سی که سیش بن.

کاتیڤ گه یشتن به ده کهس، وتیان: ئەگەر ده باوه پردار لهو گوندهدا بن، سزایان نادهین. ئیبراهیم وتی: هیچ نه ته وه یه که نییه ده چاکه کار له ناویاندا نه ژیت.

ئیبراهیم که داهاتوی خه لکی لوتی له فریشته کان بیست. وتی: لوت له وییه، بو ئەو نیگه ران بوو.

فریشته کان وتیان: ئیمه باشت ده زانین کی له وییه، لوت و کهسهکانی رزگار ده که یز، بیجگه له هاوسه ره که ی چونکه له خراپه کارانه.

دواتر فریشته کان به رهو خه لکی سه دوم به ریکه وتن و کاتیڤ گه یشتن، به وته یه که سه ره تا لوتیان بینی له زه وییه که ی خوی سه رقالی کار کردن و به وته یه که لای جوگه ی ئاویک، کچی لوتیان بینی که ناوی هه لده گرت.

نامازهدان به بیژهری وته ی یه که م

له حوزه یه ده گپرنه ره: کاتیڤ فریشته کان پوشتنه لای لوت، نهویان له زه وییه که ی خوی بینی که سه رقالی کار کردن بوو ((به فریشته کان وترا بوو و خوا زاناته ره)) نه ته وه ی لوت له ناو مه بهن مه گه ره وه ی لوت دژی نه وان قسه بکات.

ده لیت: بو لای پوشتن و وتیان: ئیمه نه مشه و میوانی توین. لوت نهوانی برده وه بو مال. دوا ی کاژیریک سه یری نهوانی کرد و وتی: مه گه ر نازان، خه لکی ئەم گونده چ عادتیکیان هه یه، سویند به خوا له سه ر زه وی که سه خراپه کارتر له وان نییه.

ده لیت: له گه ل فریشته کان پوشت و جاریکی دیکه قسه که ی دوباره کرده وه. کاتیڤ ژنه که ی نهوانی بینی، پوشت و خه لکه که ی ناگادار کرده وه.

لهقتاده دهگێرێنەوه: کاتیك فریشتەکان هاتن، لوتیان لهکینگهکهی خۆیدا بینی. خواوهند به فریشتەکانی وتبوو، ئەگەر لوت چوار جار دژی خەلکهکهی قسهی کرد، مۆلەتتان ههیه لهناویان ببهن. فریشتەکان وتیان: ئەی لوت. دهمانهویت، ئەمشه و میوانی تۆیین.

لوت وتی: مهگەر لهکاری خهکهکه م ئاگادار نین؟

وتیان: کاری ئەوان چییه؟

وتی: خوا شایه ته خراپه کارترین خهلکانی سه ر زه وین. نچوار جار ئەم قسهی دوباره کردوه. فریشتەکان لهگهڵ ئەو پۆشتنهوه بۆ مال.

### ئاماژەدان به بیژەری و تهکه یتر

وتهکه ی دیکه کهوتوو یانه، فریشتەکان کاتیك لهسه دوم نزیک کهوتنهوه، کچه که ی لوتیان بینی نهک خۆی، لهگێرانهوه ی کوپی مهسعود و دهسته یهک لههاوه لانی پیغه مبه ر(د.خ دهگێرێنەوه: فهرموی: کاتیك فریشتەکان لای ئیبراهیم پۆشتن و به رهو شوینی خهکه که ی لوت، ملی ریگه یان گرته به ر، لهکاتی نیمه پۆدا گه یشتن و کاتیك گه یشتنه نزیک جوگه ی ئاوی سه دوم، کچه که ی لوتیان بینی که ئاوی بۆ ماله وه ده برده وه. لوت باوکی دو کچ بوو به ناوه کانی ريسا و ره عر. فریشتەکان به کچه که ی لوتیان وت: کچه که، ده توانی بمانکه یته میوانی ماله که تان؟

کچی وت: به لئى، به لام چاوه پرى بن و مه پۆنه ناو گونده که تا من ده گه پرمه وه. له خه که که ی خۆی بۆ ئەوان ده ترسا.

کچ پۆشته لای باوکی و وتی: باوکه، چه ندين گه نچ به دوا ی تۆدا ده گه پرىن که روخسار جوانتر له وانم نه بیینیوه. نه با خه که که ی تۆ بیانگرن و ريسوايان بکن. خه لکی لوت پینشت ئاگاداریان کردبو یه وه تا که س نه کاته میوانی خۆی. وتبویان ئیمه میوانداری پیاوان ده که یین. لوت ئەوانی برده وه بۆ مال. که س جگه له نه ندامانی خیزانه که ی ئاگادار نه بو یه وه. هاوسه ره که ی پۆشت و خه لکی



ئاگادار كردهوه و وتى: پياوانىك هاتونته مالى لوت كهكەسى جوانى وهك ئەوانم نەبىنيوه.

خەلكەكەى بەراکردن هاتن و كاتىك گەيشتنە لای مالى لوت، پىنى وتن: ئەى خەلكىنە، لەخوا بترسن و من لای ميوانهكانم سەرشۆر مەكەن، مەگەر بىرمەندىك لەناو ئىوهدا نىيە. كچەكانى منتان پىشكەش بىت، بۇ ئەو كارەى دەتانهوئىت، شىاووترو پاكترن.

وتيان: مەگەر پىنمان نەوتى هېچ كات ميواندارى پياوان نەكەيت، تۆ دەزانى ئىمە كارمان بەكچەكانت نىيە و لەمەبەستى ئىمە ئاگادارىت.

كاتىك خەلكەكەى گوويان لى نەگرت، وتى: خۆزگە شوئىنكەوتەم دەبوو يا بەپشتىوانى نەتەوهيەك پىشتم دەبەست. مەبەستى ئەوهيە، خۆزگە هاورىم دەبوو تا لەدەستدرىژى ئىوه بمىپارىزن و دەبوونه رىگر لەبەردەم مەبەستى خراپى ئىوه بەرابەر بەميوانهكانم.

لەوهەب دەگىرنەوه: كاتىك لوت وتى خۆزگە بەپشتىوانى نەتەوهيەك پىشتم دەبەست، فرىشتهكان وتيان: پىشتىوانەكەى تۆ بەهيزه. كاتىك لوت لەسازان لەگەل خەلكەكەى بى هيو بوو، فرىشتهكان وتيان: ئەى لوت، ئىمە نىردراوى خواين و ئەوان دەستيان بەتۆ ناگات. شەوان كەسەكانى خۆت هەلبگره و برو، كەس لەئىوه سزا نادىت مەگەر هاوسەرەكەت كە لەگەل خەلك لەناو دەچىت.

دەلین: لوت كاتىك زانى ميوانهكانى نىردراوى خوان و بۇ لەناو بردنى خەلكەكەى هاتون، وتى: هەر ئىستا لەناويان ببەن.

### ئامارەدان بە بىژەرى ئەم وتەيه

لەسەعید دەگىرنەوه: كاتىك فرىشتهكان پۇشتنە لای لوت و ئەوهى خواوهند فەرمانى پىداوو، روويدا، جبرئەيل بەلوتى وت: ئىمە خەلكى ئەم گوندە لەناو دەبەين، لەبەر ئەوهى خەلكەكەى ستەمكارن.

لوت وتى: هەر ئىستا كە لەناويان ببەن.

جره ئیل وتی: کاتی دیاریکراو به یانییه، مه گهر به یانی نزیك نییه؟

ده لیت: وتی: شهوانه که سه کانی خۆت هه لگره، کهس شوینتان ناکه ویت. ئەوان پوشتن و کاتیک کاتی له ناو بردنی خه لکه که ی گه یشت، جهره ئیل باله کانی خۆی له زهوی ئەوان چه قاند و هه لیته کاندن، به رزی کردنه وه تا نه و جیگه ی دانیشتووانی ئاسمان، دهنگی که له شیر و سه گه کانیان بیست. ئەوانی هه لکه پانده وه و به ردبارانی کردن.

ده لیت: کاتیک هاوسه ری لوت به ویران کردنی گونده که ی زانی، بوچاره نویسی خه لکه که ی گریا. به ردیکی بهرکه وت و له ناو چوو.

له کوری عه تییه ده گیرنه وه: لوت به هاوسه ره که ی خۆی وت تا نهینی میوانه کانی ئاشکرا نه کات. کاتیک جهره ئیل و هاوړیکانی پوشتنه لای لوت و ژن ئەوانی بینی، بو لای خه لکه که ی پوشت و له ناو کوپونه وه ی ئەوان به ده ست ئیشاره ی کرد. خه لکه که ی به په له هاتن و گه یشتنه مانی لوت. لوت نه و قسانه ی پی و تن که خوا وه ند له قورئاندا ئامازه ی پیده کات. جهره ئیل پنی وت: ئیمه نیردراوه کانی خواین و ئەوان ده ستیان به تو ناگات. ده لیت: به دهستی خۆی ئیشاره ی کرد و بهرچاوی خه لک تاریک بوو. به دوا ی دیواره کاند ده گه ران و هیچیان نه بینی.

له حوزه یفه ده گیرنه وه: کاتیک هاوسه ری لوت فریشته کانی بینی و هه وانی ئەوانی به خه لک گه یاند، وتی: لوت میوانی هه یه که جوانتر و سپیتر و بوخۆشتر له وانم نه بینیوه. خه لک به را کردن هاتن به هه مان شیوه که خوا ده فره میت. لوت ده رگا که ی به ست و خه لک له ده رگایاندا. جهره ئیل داوای فره مانی له خوا وه ند کرد تا سزایان بدات و فره مانی پیدرا. جهره ئیل به بالی خۆی له زهوی ئەوانیدا که کویر بوون و به مشیوه یه شهوی ته مهنی خۆیان به سه ر برد. دواتر لوتی ناگادار کرده وه: ئیمه نیردراوی خواین، تو، شهوانه که سه کانی خۆت ببه ره ده ر.

ده لین: کاتیک لوت له گونده که پوشته ده ر، ژنه که ی هاوړییه تی ده کرد. کاتیک دهنگی له پشت سه ری خۆی بیست و ئاوپری دایه وه، خوا وه ند به ردیکی بو په وانه کرد و کوشتی.

ههروهه له قتاده دهگپرنهوه: کاتیک ژنهکهه ی لوت خه لکه کهه ی ناگادار کردهوه و هاتن، لوت ویستی ریگه یان لیبگریت به لام خه لک پوشتنه لای فریشتهکان و فریشتهکان دهستیان بهر خه لک کهوت که کویر بوون و وتیان: ئه ی لوت. کهسانیک میوانی تۆن کههاوشیوه ی خۆت جادوگرن. تا به یانی چاوه ری ده بین.

جبره ئیل چوار گونده کهه ی خه لکی لوتی هه لگپراپه وه. له ههر گوندیک نزیکه ی سه ده هزار کهس ژیانی به سه ر ده برد. ئه وانی له سه ر باله کانی خۆی بو نیوان ناسمان و زهوی بهرز کردهوه تا ئه و جیگه ی دانیشتووانی ناسمان دهنگی که له شیره کانی ئه وانیان بیست. دواتر ئه وانی هه لگه پرانده وه که ژیروو بوون.

له مواهید دهگپرنهوه: جبره ئیل باله کانی خۆی له زهوی خه لک گیر کرد و ئه وان و هه موو چوارپیکانی له سه ر بالی راستی بهرز کردهوه.

ههروهه له قتاده دهگپرنهوه: جبره ئیل، دهسگره ی گوندی ناوه راستی گرت و بو ناسمانی برد و خاپووری کرد. ئه وسا بهر دبارانی کردن. بیستوومانه ده لئین ژماره یان چوار هزار کهس بوو.

لهگپراپه وه ی معاز ناماژه ی پندراوه: ئه و کهسانه ی مابوونه وه، به بهر د له ناوچون. سی گوند بو به ناوه کانی سه دووم له نیوان مه دینه و شام. بیستوومانه که ژماره یان چوار هزار کهس بوو. ئیبراهیم بینه ری روداوه که بوو و وتی: رۆژی سه دووم، هه ژینه ره.

ههروهه لهگپراپه وه ی سه دی ناماژه ی پندراوه: به ره به یان جبره ئیل زهوی تا چینی چه وته م هه لکه ند و به رزی کردهوه و سه ره وخواری کرد. هه رکهس له کاتی که وتنه خواری، نه مرد، به بهر د گیانی لی ستینرا. به ردی سزا له ناو گوندهکان به دوا ی زیندوو هکاندا ده گه پرا. خه لکان سه رقانی قسه کردن بوون که به ردیان به رده کهوت و ده مردن.

لهگپراپه وه ی محمه مد کوپی که عبی قوره زی باس کراوه: مۆته فیکه، گونده کهه ی خه لکی لووت بوو. جبره ئیل سه ره وخواری کرد و پینج دی بوو به ناوه کانی سه بهه، سه عره، سه مره، دوما و سه دووم. سه دووم گه وره ترین گوند بوو. خوا لوت و بنه ماله کهه ی رزگاری کرد جگه له ژنه کهه ی.

## وتار سەبارەت بەمردنى سارە كچى ھاران اوى ھاوسەر و منالەكانى ئىبراھىم

پىشتىر ئاماژەمان بەتەمەنى سارەدا و وتمان لەنىوان زاناكانى عەرەب و عەجەم سەبارەت بەشۋىنى مردنى ئەو جىاوازى نىيە. مردنەكەى لەشام بوو. دەلىن لەحەبرون گوندى ستەمكاران لەسەرزەمىنى كەنعان مرد و لەو كىنگەى ئىبراھىم كرىپىووى، بەخاك سپىردرا. دەلىن: ھاجەر ماوہىەك دواى سارە ژيا، بەلام بۇچوونەكان لەمباروہ جىاوازن.

لەسەدى دەگىرنەوہ: ئىبراھىم تامەزرۋى بىنىنى ئىسماعىل بوو، بەسارەى وت: مۇلەت بدە تا بېرۇم و كۆرەكەم بىيىم. سارە بەلىنى لىوہرگرت دانەبەزىت. ئىبراھىم سوار لەسەر بوراق پۇشتە حىجاز. ئىسماعىل كچىكى لەخەنكى جورھەمى وەك ھاوسەرى دىارى كردبوو.

مال و مەپومالاتى ئىبراھىم زىادى كرد. ھۆكارەكەى بەھەمان شىوہ لەگىرپانەوہى سەدى ئاماژەى پىدراوہ، ئەوہ بووكە، ئىبراھىم نىازەمەند بوو، ھاورىيەكى ھەبوو شتى بەقەرز لىوہرەگرت. سارە وتى: بېرۇلاى ھاورىكەى خۇت. سوار كەرەكەى بوو و پۇشتە لاي ھاورىكەى. ھاورىكەى نىازەكەى نەھىنايەدى. ئىبراھىم شەرمى دەكرد بەو شىوہىە بۇ لاي كەسەكانى بگەپىتەوہ. لاي رىخەلانىك تىپەپى و باردانى كەرەكەى پېر كرد لەرىخ و بەرەلای كرد. كەر پۇشت و بارەكەى بوو بەگەنم.

ئىبراھىم خەوت و لەخەو ھەستا و گەپرايەوہ بۇ لاي سارە كەخواردنى دروست كردبوو، وتى: ھىچ دەخۇيت؟

ئىبراھىم وتى: ھىچت بۇ خواردن ھەيە؟ وتى: بەلى، ئەو گەنمەى لاي ھاورىكەت ھىنات. وتى: راست دەكەيت، لاي ھاورىكەم ھىنام. گەنمى چاند، سەوز بوو و فراوان. بەرھەمى خەلك زىانى بەركەوت و ھۆكارى فراوان بوونى سامانى ئىبراھىم ئەمە بوو. خەلك بۇ نىازەكانى خۇيان دەپۇشتەنە لاي ئىبراھىم و

ئەو دەیوت: هەرکەس دەلیت ((لا اله الا الله)) بێتە ژوور. کەسانیک دەیانوت و هاوکاریان دەکرا و کەسانیک نەیاندهوت و هیچیان بەرنەدەهوت. مانای وتاری خواوند ئەمەیه کەدەفەرمیّت:

((فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه وكفى بجهنم سعيرا.

واتاکەى: کەسانیک پەيوهستی ئەوان بوون و کەسانیک، پشتیان تێکردن و

جەهەننەم بۆ ئەوان ناگریکی داگیرساوه.))

کاتیك سامانی ئیبراهیم فراوان بوو، پیویستی بەخانویەکی گەورەتر بوو. شوینی ئەو لەنیوان سارای مەدینە و حیجاز لەرۆژەهلاتی شام بوو. برازاکی (لوت) لەگەڵدا بوو و مال و سامانی خۆی لەگەڵ ئەودا دا بەش کرد و بەشی خۆی پێدا و شوینیکی دیکەى بۆ نیشتهجی بوونی ئەو هەلبژارد. لوت روی لەئەردەن کرد و لەوی نیشتهجی بوو. ئیبراهیم لەشوینی خۆی مایه‌وه بەلام ئارەزوی مەککەى دەکرد. ئیسماعیلی لەوی نیشتهجی کرد. ئەگەری هەیه بۆ سەرزەمینەکانی دیکەى شامیش پۆشتبیت.

کاتیك سارە کچی هاران و هاوسەری ئیبراهیم، مرد. ئیبراهیم دواى ئەو بەهەمان شیوهی کۆری ئیسحاق باسی دەکات، کچی یەقتنی لەخەلکانی کەنعان وەك هاوسەر هەلبژارد و شەش کۆری بۆ هینایە دنیا: یەقسان کۆری ئیبراهیم، زەمران کۆری ئیبراهیم، مەدیان کۆری ئیبراهیم، یەسبوق کۆری ئیبراهیم و سوج کۆری ئیبراهیم. ئیبراهیم بەئیسماعیل و ئیسحاقەوه خاوەنى هەشت کۆر بوو. ئیسماعیل براگەورەیان بوو.

دەلیت: یەقسان کۆری ئیبراهیم، رەعوە کچی زەمور کۆری یەقتن کۆری لوزان کۆری جورەم کۆری یەقتن کۆری عابری کردە هاوسەری خۆی و بەرەبر و لفهای هینایە دنیا. منالەکانی زەمران کۆری ئیبراهیم مزماریه‌کانن کەبى ئاواز بون. خەلکی مەدینە نەتەوهی شووعەیبی کۆری میکائیلی پینگەمبەر، منالەکانی مەدیانن. شووعەیب لەمنالەکانی ئەوه.

لەهوشامی کەلبی دەگێرنەوه: باوکی ئیبراهیم خەلکی حەران بوو. گرفتاری

وشکەسالی و رووی کردە هورموزگەردی ئەهواز. ژنەکەى یانی دایکی ئیبراهیم

لەم سەفەرە ھاورییەتی دەکرد. ناوی توتا کچی کرینا کوپری کوسی لەمناڵەکانی ئەرفەخشز کوپری سام کوپری نوحە.

لەگێڕانەوێ ئەسەمی باسی کراو: ناوی ئەنموتایە و لەئێراھیم دایکی کوپری ئەرغوا کوپری فالغ کوپری شالخ کوپری ئەرفەخشز کوپری سام کوپری نوحە. دەستەبەکی دیکە وتویانە ناوی ئەنمتلی کچی بەکفورە.

لەگێڕانەوێ ھوشامی کەلبی ناماژەوی پێدراو: کرینا باوگەوێ (لەدایکەو) ئێراھیم جوگەوی کوسی ھەلکەند و باوکی چاودێری بەتەکانی نەمرود بوو. ئێراھیم لەھورموزگەرد چاوی بەدنیا پشکوت و دواتر روی کردە کوسی بابل. کاتی ئێراھیم گەیشتە تەمەنی بلوق و دینیکی پێچەوانەیی دینی خەلکەکی ھەلبژارد و پێشنیاری پەرەستینی خۆی پێکرد، ئەم ھەوالە بەنەمرود گەیشت و بۆ ماوێ حەوت ساڵ زیندانی کرد. دواتر لەحیرە بەگەچ بینایەکی دروست کرد و ئاگری کردەو و ئێراھیمی خستە ناو ئاگرەکە. ئێراھیم وتی: حسبى الله و نعم الوكيل، تەندروست لەناو ئاگرەکەیی ھاتەدەر و زیانی بەرنەکەوت.

لەگێڕانەوێ کوپری عەباس باسی کراو: کاتی ئێراھیم لەئاگرەکە ھاتەدەر و لەکوسی ھەلات، بەزمانی سریانی قسەیی دەکرد و کاتی ئەزیز حەرانی لەفورات پەرییەو، خواوێند زمانی بۆ عێرانی گوێ، لەبەر ئەوێ لەرووبار پەرییەو و نەمرود چەندین کەسی بەدوای ئەودا پەوانە کرد و وتی: ھەرکەس بەزمانی سریانی قسەیی کرد، بێھێن بۆ لای من. ئێراھیمیان بینی بەزمانی عێرانی قسە دەکات. وازیان لێھێنا و ھەستیان بەزمانی دایکی ئەو نەکرد.

لەھوشامی کەلبی دەگێرنەو: کوچی ئێراھیم لەکوسی بۆ شام بوو و سارە ھات و خۆی پێشکەشی ئەو کرد. ئەوی کردە ھاوسەری خۆی ولەگەل ئەو بەرێکەوت و لەو کاتەدا تەمەنی سی و حەوت ساڵە بوو. رۆشتە حەرانی و بۆ ماوہیەت لەوێ مایەو و دواتر رووی کردە ئەردەن و ماوہیەت لەوێ ژێانی بەسەر برد و دواتر بۆ میسر و لەوێیش بۆ ماوہیەت نیشتەجێ بوو. ئەوسا بۆ شام گەراپەو و لەسەب لەنیوان ئیلیا و فەلەستین داہەزی و چالێکی ھەلکەند و

مرگه وتیکی دروست کرد. دسته یهك له خه لكان نازاریان دهدا. ئه وینی به جیهیشت و له نیوان رهمله و ئیلیا دابهزی و چالکی هه لکهند و له وئی جیگیر بوو.

ئیراهیم مال و مهرومالاتی فراوانی هه بوو. یه کهم کهس بوو میوانداری خه لکانی کرد و یه کهم کهس موی له بهر ته مهنی زور سپی بوو. ده لیت: ئیراهیم، ئیسماعیلی هینایه دنیا که مناله گه وره و دایکی هاجهر و له قبتیه کان بوو. ئیسحاقی هینایه دنیا که کویر و دایکی ساره کچی به تویل کوپی ناحور کوپی ساروع کوپی ئه رغوا کوپی فالغ کوپی عابر کوپی شالخ کوپی ئه رفه خشنز کوپی سام کوپی نوحه.

ههروهها مه دین و یه قسان و زهران و ئه سبهق و سوحی هینایه دنیا که دایکیان قهنتورا کچی مهفتور له عه ره به ره سه نه کانه. مناله کانی یه قسان روشتنه مه که و مه دن و مه دین له سه رزه مینی مه دین مانه وه و ناوی شاره که له ناوی ئه وان وه رگیراوه. کهسانی دیکه روویان له شاره کانی دیکه کرد و به ئیراهیمیان وت: باوکه، ئیسماعیل و ئیسحاق لای خوت هیشتوته وه و به ئیمه ده لینی برۆینه سه رزه مینی ترس و غه ربی.

ئیراهیم وتی: به مشیویه فه رمانیان پنداوم. ده لیت: چه ند ناویکی خواوه ندی فیر کردن که به هاوکاری ئه و ناوانه به دواي ناودا ده گه ران و سه رکه وتنیان به ده ست ده ئینا. دسته یه کیان له خوراسان دابه زین و خه زه ره کان هاتن و وتیان، ئه و که سه ی ئه م ناوانه ی فیری ئیوه کردوه، ده بیئت باشترین که سی سه رزه وی بیئت. ده لیت: پاشاکانی خویان به خاقان ناو برد.

ئه بوجه عفر ده لیت: یه سبهق و یه ساق و سوح، به ساحیش ناو ده بن. ده سته یه ک و توویانه ئیراهیم دواي ساره دوژنی عه ره بی کرده هاوسه ری خوی، یه کیان به ناوی قهنتورا کچی یه قتان که شهش کوپی بو ئیراهیم هینایه دنیا. ئاماژه مان به ناوه کانیاندا، ئه وی دیکه یان هه جور کچی ئه زه ره که پینج کوپی بو ئیراهیم هینایه دنیا به ناوه کانی کیسان، سورخ، ئه میم، لوتان و نافی.

## وتار سەبارەت بە کۆچی داوایی ئیبراھیم خلیل اللہ

کاتیک خواوند مەبەستى ئەوہى کرد گیانی ئیبراھیم بگریت، فریشتەى مەرگی لەروخساری پیرەپیاویکی بەتەمەن پەوانە کرد.

لەسەدەى دەگێرنەوہ: ئیبراھیم میوانداری خەلکانى دەکرد و خواردنى بەکەسانی زۆر دەدا. رۆژیک لەناو میوانەکانى پیرەپیاویکی بینی کە لەگەرما دا ریگەى دەبرى. کەریکی نارد سواری بوو و هات. کاتیک گەیشت، خواردنى پیندا. پیرەپیاو لەجیاتى ئەوہى پاروہکە بۆ دەمی ببا، بۆ لوت و گوێچکەى دەبرد و دواتر دەیخستە ناو دەمی و کاتیک بەسکی دەگەیشت، لینی دەهاتەدەر. ئیبراھیم داوای لەخواوند کردبوو، گیانی نەگریت تا ئەو کاتەى خۆى ئارەزوى دەکات.

کاتیک حالى پیرەپیاوہکەى بینی، وتى: ئەى پیرەپیاو، بۆ بەم شیوہییت؟

پیرەپیاو وتى: ئەى ئیبراھیم، دەردى پیریہ.

ئیبراھیم وتى: تەمەنت چەندە؟ دوو سال زیاتر لەتەمەنى ئیبراھیمی وت.

ئیبراھیم وتى: تۆ دوو سال لەمن گەرەتریت. منیش دوو سالی دیکە

ھاوشیوہى تۆم لینیت؟

وتى: بەلى.

ئیبراھیم وتى: خوایە زوتر گیانی من بگرە. ئەوسا پیرەپیاو هەستا و گیانی

گرت چونکە فریشتەى مەرگ بوو.

کاتیک ئیبراھیم کۆچی داوایی کرد، دوسەد سالی بوو. بەوتەیکە حەفتا و پینچ

سالە بوو. ئەویان لەنزیک گۆپی سارە لەکیلگەى حەبرون بەخاک سپارد.

وہ و تویانە، خواوند بیست صەحیفەى بۆ ئیبراھیم پەوانە کرد.

ئەبوزەرى غەفارى دەلیت: بەپیغەمبەرم وت: خواوند چەند کتیبى پەوانە

کرد؟

فەرمووی: سەد و چوار دە کتیب. دەصەحیفەى بۆ ئادەم پەوانە کرد، پەنجا

صەحیفە بۆ شیس و بۆ خنوخ سى صەحیفە و بۆ ئیبراھیم دەصەحیفە، داوای



ئهران تهورات و ئینجیل و زه بوور و قورئانی رهوانه کرد.

وتم: ئەهی پینغه مبهەر(د.خ)، سه حیفه کانی ئیبراهیم چی بوون؟

فرمووی: هه مووی په ند بوو. بهم رسته یه دهستی پینده کرد: ئەهی پاشای مه غروری له خوبایی، من توّم رهوانه نه کرد دنیا و سامانی دنیا کۆیکه یته وه، توّم رهوانه کرد بۆ ئەوهی دادی سته ملیکراو بسینیت که منیش ئەو کاره ده کهم هه رچهنده کافر بیت. و هاوشیوهی ئەم په ندانه که هه ر که سینک ئاوزی خۆی له دهست نه دابیت، ده بیت کارژیره کانی خۆی دابهش کرد بیت: کارژیره ک به خواپه ره سستییه وه سه رقالّ بیت و کارژیره ک بیر له نافرینراوه کانی خواوه ند بکاته وه و کارژیره ک داوه ری سه باره ت به خۆی بکات تا بزانیّت چی کردووه و چی ئەنجامداوه و کارژیره ک بۆ به دهسته ئینانی بزئوی هه لالّ تیبکۆشیت. ئاوزدار ده بیت جگه له م سى کاره ئەنجام نه دات: بۆ ئەو دنیا تویشو کۆبکاته وه، بزئوی خۆی به دهست بینیت و به دواى چیرى هه لالدا بگه ریت. ئاوزدار ده بیت رۆژگارى خۆی بناسیت و جینگه و پینگه ی خۆی بزانیّت و زمانى خۆی پپاریزیت چونکه هه رکهس قسه به کرده ی خۆی بزانیّت، قسه ی بى مانای زۆر دینیتته سه رزمان.

ده ئین: ئیبراهیم دوو برای هه بوو یه کیان به ناوی هاران که باوکی لوته و بهوته یه که هاران ئەو که سه بوو بناغه ی شارى هه رانی داپشت و ناوی شاره که له ناوی ئەو وه رگه راره. براکه یترى ناخوره که باوکی به تويله و به تويل باوکی لابان وره فقايه و ره فقا هاوسه ری ئیسحاق کورپى ئیبراهیم و دایکی یه عقوبه و لیا و راحیل دوو هاوسه ره که ی یه عقوب کچی لابانن.

### وتار سەبارەت بە منالەکانی ئیسماعیل کۆری ئیبراهیم

پیشتر ئاماژەمان پێدا لەبەرچی ئیبراهیم ئیسماعیل و ھاجری برد بۆ مەککە و لەوی نیشتەجێی کردن. ئیسماعیل لەخەلکانی جورھەم ھاوسەری ھەلبژارد و بەفەرمانی ئیبراهیم تەلاقیدا و ھاوسەریکی دیکە ھەلبژارد کەسیدە کچی مەزاز کۆری عەمرۆ جورھەمی بوو. ئەو ژنە بوو، کاتیک ئیبراهیم ھاتە مەککە. پینی وتبوو: کاتیک مێردەکەت گەراپەو، سلاوی بگەیینە و بلی بەردەرگای مانەکەت بەھیزە.

لەکۆری ئیسحاق دەگێرنەو: ئیسماعیل کۆری ئیبراهیم، دوانزە کۆری ھینایە دنیا کەداکیان سیدە کچی مەزاز کۆری عەمرۆ جورھەمی بوو: نابت و قیدەر و ئەدبیل و مەبشا و مەسمەغ و دەما و ماس و ئەدد و تور و نەفیس و تەما و قیدمان.

دەلێت: تەمەنی ئیسماعیل وەك دەلێن، سێسەد سالی درێژە کیشا. خواوەند عەرەبی لەمنالەکاتی نابت و قیدەر دروست کرد و ئیسماعیلی کردە پیڤەمبەری عەمالیق و ھۆزەکانی یەمەن.

ناوی کۆرەکانی ئیسماعیلمان کە لەزمانی کۆری ئیسحاقەو ئاماژەمان پێدا، بەشێوەیەکی دیکە دەردەپن:

قیدە بەقیدار، ئەدبیل بەدەبال، مەبشا بەمەبشام، دەمار بە ئەزوما و مەسا و ھەدارد و تیم و یەتور و نەفیس و قادمەن.

دەلێن: کاتیک وادەمی مەرگی ئیسماعیل گەیشت، وەسیەتی لای براکەمی خۆی ئیسحاق کرد و کچەکەمی خۆی کردە ھاوسەری عەیس کۆری ئیسحاق. بەوتەیک ئیسماعیل سەد و سی ھەوت سالی ژیا و لەحەجر نزیک گۆپی دایکی بەخاک سپێردرا.

لەعومەر کۆری عەبدولعەزیز دەگێرنەو: ئیسماعیل لەتاو گەرمای مەککە لای خواوەند سکاڵای کرد و خواوەند وەحی پیکرد دەرگایەک لەبەھەشت بەرووی تۆدا دەکەمەو تا لەروژی ھەستانەو، نەسیم بەسەرتۆدا ھەلکات و ئەو شوینە ببیتە گۆپی تۆ.

## وتار سه بارهت به نیسحاق کوری ئیبراهیم

ناماژمان به ژنان و مناله کانی ئەودا که دوای فارسه کان میترووی هیچ نه ته وه یه که وهک ئەوان بی پچران و په یوه ست به یه که نییه. وهک چۆن ناماژمان پیدای پاشایهتی فارسه کان له رۆژگاری کیومه رس بهردهوام بوو تا له لایه ن موسولمانانه وه له ناوچوو. به هه مان شیوه پاشایهتی و پیغه مبه رایه تی له نیوان مناله کانی ئیسرائیل کوری ئیسحاق له شام و ده ور به ری بی پچران بوو تا ئەوهی دوای یه حیا کوری زه که ریا و عیسا کوری مریم به ره و نه مان رۆشت. له کاتی گێرانه وهی به سه رهاتی یه حیا کوری زه که ریا ناماژ به هۆکاره کانی له ناوچونی پاشایه تی مناله کانی ئیسرائیل ده دهین.

به لام نه ته وه کانی دیکه جگه له فارسه کان میتروویه کی دیاریان نییه چونکه له رۆژگاری کۆن وتازه پاشایه تیان بهردهوام نه بووه که بتوانین بناغه ی میترووی ئەوان له سه ر گێرانه وهی به سه رهاتی پاشا کانیان دا بپێژین.

مناله کانی یه عقوب هه رچه نده پاشایه تیان له ده ستدا، به لام ماوه که ی کورت و

دیاریکراوه.

یه مه نیش پاشا کانی به خۆوه بینیه به لام پاشایه تی له ناو ئەوان بهردهوام نییه و له یه کی که تا یه کی که دیکه پچرانی زۆری تیده که ویت. ماوه ی پچرانه کان زۆر و زاناکان ئەندازه که ی نازانن چونکه پاشایه تی و رۆژگاری پاشا کانیان گرنگی زۆری پینه دراوه له بهر ئەوهی بهردهوام نه بوون. ئەگه ر پاشایه تی بهردهوام ده بوو، به هۆی که سانی دیکه وه بوو چونکه حکومه تی آل نه صر کوری ره بیعه کوری حارس کوری مالک کوری عه م کوری نه ماره کوری له خه که سنوره کانی عه ره بیان له حیره وه تا سنوری یه مهن و تا سنوری شام و ده ور به ری بو فارسه کان ده پاراست، له رۆژگاری ئەرده شییری با به کانه وه بهردهوام بوو تا ئەو کاته ی خوسره و په رویز، نه عمان کوری موزه ری گوشت و حکومه تی سنوره کانی عه ره ب

به نه یاس کوری قه بیصه ی تای ی گه یشته.

له کوری ئیسحاق ده گپنه وه: ئیسحاق کوری ئیبراهیم ره فقا کچی به تویل کوری نه لیاسی کرده هاوسهر و عه یص و یه عقوبی هینایه دنیا. گومان ده که ن نه م دو کوره دوانه ن و عه یص گه وره تره. دوا ی نه و عه یص کوری ئیسحاق کچه مامی خوی، به سمه کچی ئیسماعیل کوری ئیبراهیمی وه ک هاوسه ری هه لبرژارد و رومی هینایه دنیا که هه موو مناله کانی نه صه فهر له مناله کانی نه ون.

ده لیت: ده سته یه ک له خه لکان گومان ده که ن: نه شبانیش له مناله کانی نه ون به لام نازانین له کچی ئیسماعیلن یا نه. یه عقوب کوری ئیسحاق که به ئیسرائیلیش ناو ده بریت، کچی پوره که ی خوی لیاد کچی له بان کوری به تویل کوری نه لیاسی وه ک هاوسهر هه لبرژارد و روبیلی هینایه دنیا که منالی گه وره ی یه عقوبه. شه معون و لاری و یه هودا و زه بالون و یه سحر کوره کانی یه عقوب و دینه کچی یه عقوبه. یه سحر به یه شحریش ناو ده بن.

کاتیک لیاد کچی له بان مرد، یه عقوب خوشکی نه و راحیا کچی له بان کوری به تویل کوری نه لیاسی وه ک هاوسهر هه لبرژارد که یوسف و بنیامین دوو کوره که ی یه عقوب له م دایکه ن. مانای بنیامین به عه ره بی شه داده. یه عقوب له دو که نیز به ناوه کانی زولفه و له هفه چوار منالی بو هاته دنیا: دان و نه فتالی و جاد و نه شره و. هه موو کوره کانی یه عقوب دوانزه کون.

ده سته یه ک له شوینکه وته کانی ته ورات ده لین ره فقا هاسه ری ئیسحاق کچی نافر کوری نازهر مامی ئیسحاقه و دو کوره که ی نه و عه یص و یه عقوب به یه ک سک هاتنه دنیا. ئیسحاق به یه عقوبی کوری وتبوو تا که س له که نعانیه کان وه ک هاوسه ری دیاری نه کات. یه کیک له کچه پوره کانی خوی له بان کچی نافر وه ک هاوسه ری هه لبرژیریت. کاتیک یه عقوب ویستی ژن بینیت، پوشته لای پوره که ی خوی یانی له بان کچی نافر. له ریگه دا شه وی به سه ره ات و لای به ردیک خه وت. له خه ودا بینی له سه ر سه ری نه و په یژیه که تا یه کیک له دو له کانی ناسمان به رز کراوه ته وه و فریشته کان به سه ری دا هه لده گه رین و داده گه رین. یه عقوب پوشته لای پوره که ی و خوازبینی راحیلی کرد. له بان دو کچی بوو: لیا که گه وره تر و راحیل

كەبچوكتەر بوو، بەيعقوبى وت: مارەيىت ھەيە؟

وتى: نە، بەلام بۇ مارەيى كچەكەت كار دەكەم.

وتى: مارەيىكەى ئەوہ بىت كەبۇ ماوہى ھوت سال كار بۇ من بكەيت.

يەعقوب وتى: راحيل بەم مەرجه بەمن بدە و كار بۇ تۇ دەكەم.

لەبان وتى: ئەمە پريارە.

يەعقوب بۇ ماوہى ھوت سال شوانى بۇ كرد و كاتيك مەرجهكەى خوى بردە

سەر، لەبانى پيدا و شەوانەى بۇ لاي ئەو پەوانەى كرد. كاتيك بەيانى بوويەوہ،

زانى پوورى پيچەوانەى پريارەكەى خوى، لەبانى پەوانە كردوہ. كاتيك لەبان

لەناو كۆرى خەلكەكەيدا بوو، وتى: منت فريودا و فيلت كرد، ھوت سال كار

بەمن كرد و ھاوسەرى خومت پى ئەدام.

لەبان وتى: كۆرى برا، دەتەويت نابروم بەريت كەى بينيوتە خەلك كچە بچوكى

خويان پيش كچە گەورەكەيان بەشوو بدەن. ھوت سالى ديكە كارم بۇ بگە تا ئەو

كچەت پى بدەم. خەلكى ئەو رۇزگارە ئەياندەتوانى دوو خوشك لەيەك كاتدا بگەنە

ھاوسەر تا ئەو كاتەى موسا ھات و تەوراتى بۇ پەوانە كرا.

يەعقوب بۇ ماوہى ھوت سالى ديكە كارى بۇ كرد و راحيلنى پيدا. ليا چوار

كۆرى بۇ ئەو ھينايە دنيا بەناوہكانى روبيل و يەھودا و سەمعان و لاوى. راحيل

يوسف و بنيامينى ھينايە دنيا لەگەل چەند كچيك.

لابان كاتيك دوكچەكەى كردە ھاوسەرى يەعقوب، دوكەنيزى پيئەخشى

كەھەركام بۇ يەعقوب سى منالايان ھينايە دنيا. يەعقوب لەپورى جيابويمەوہ و

گەپرايمەوہ و كيشە لەنيوان خوى و عەيصى براى روويدا.

دەستەيەك وتوويانە: دان و ئەفتالى كۆرەكانى يەعقوب، لەزولفى كەنيز راحيل

ھاتنە دنيا. راحيل كاتيك منالى نەدەبوو، ئەوانى بەيەعقوب بەخشى بۇ ئەوہى

لەوان منالى ھەبىت. ليايش كەنيزەكەى خوى بەيەعقوب بەخشى بۇ ئەوہى منالى

بۇ بينيتەدنيا. جاد و ئەشير لەكەنيزەكەى ليا لەدايك بوون. دواى ئەوہ راحيل

دوگيان و يوسف و بنيامينى ھينايە دنيا. يەعقوب لەگەل دوھاوسەرەكەى و

منالەكانى پۇشتە مالى باوكى لەفەلەستين. لەعەيصى براى دەترسا، عەيص

رېنگەي چاگەكارى لەگەل ئەو گرتەبەر.

عەيىص وەك وتوويانە، پښتە لای ئىسماعىلى مامى و كچەكەي بەسمەي كرده هاوسەرى خۆي و بردى بۇ شام. چەند كورپك لەو ژنە هاتنە دنيا و منالەكانى فراوان بوون و لەشام بەسەر كەنعانىيەكاندا زالبوون و لەدەريا و ناوچەي ئەسكەندەريە و دواتر تا رۆم پېشپەريان كرده. عەيىصيان بەئادەم ناودەبرد چوونكە رەنگى خۆلەمىشى بوو.

عەيىص و يەعقوب دوانە بوون و دايكيان رەققا كچى بەتويلە. لەكاتى لەدايك بوونى ئەوان تەمەنى ئىسحاق شەست سالن بوو. عەيىص زوتر لەسكى دايكى هاتەدەر و ئىسحاق وەك دەلێن يەعقوبى زياتر خۆش دەويست و رەققا يەعقوبى زياتر دەويست. گومان دەكەن يەعقوب لەدواي لاوازي چاو وپيرى، ئىسحاقى لەكارى قوربانى فرىوداوه و دۆعاكانى ئىسحاق تايبەت بوون بەيەعقوب و دۆعاي بەرەكتى باوك يەعقوبى گرتەوه. ئەم كارە بووه هۆي تۆپەيى عەيىص و هەپەشەي كوشتنى لەبراكەي كرده. يەعقوب لەترسى ئەو پښتە لاي پورەكەي لەبان و لابان ريزى كرده و هەر دوکچەكەي خۆي كرده هاوسەرى. ئەوانى لەگەل كەنيزە و منالەكانى و خوشكەكەيان دينا، بۇ شام شوينى نيشتەجى بوونى باوكانى برد و لەگەل عەيىص ناشت بوويهوه. عەيىص زهوييهكانى بەيەعقوب سپارد و لەشام كوچى كرده تا گەشتە كەنارەكان و لەويوه روى كرده رۆم و نيشتەجى بوو. وەك دەلێن پاشاكانى يۇنانى لەنەوهكانى ئەون.

لەسەدى دەگيرنەوه: ئىسحاق ژنيكى هينا كە بەيەك سەك بوو بەخواهەنى دوکوپ و كاتيك ويستى منالەكانى ببیت، دوو كورپەكە لەسكى ئەودا شەپريان كرده. يەعقوب ويستى خيراتر لەعەيىص لەسكى دايكى ببیتەدەر، عەيىص وتى: سويند بەخوا ئەگەر خيراتر بپويتهدەر، لەناو سكى دايك دەمىنمەوه و دەيكورم. عەيىص پيش ئەو لەدايك بوو و يەعقوب پاژنەي عەيىصى گرت و هاتەدەر. ئەويان بەعەيىص ناو برد چوونكە (عوصيانى) (شۆپرش) كرده و پيش يەعقوب لەسكى دايكى هاتەدەر. منالەكەي ديكەيان بەيەعقوب ناوبرد چوونكە لەكاتى هاتنەدەر لەسكى دايك دواوهي عەيىصى گرتبوو. يەعقوب لەسكى دايكى گەرەتر بوو بەلام

عەيىص پېش ئەو چاۋى بەدنيا ھەلھېنا.

دو كۆرەكە گەورە بوون و عەيىص لاي باوكى خوشەويستر و يەعقوب لاي داىكى نازىزتر. عەيىص راوچى بوو. كاتىك ئىسحاق بەتەمەنى پىرى گەيشت و چاۋى كۆيز بوو، بەعەيىصى وت: كۆرم، گۆشتى راو دەرخواردى من بدە و لەمن نزيك بە تا دۇعات بۇ بكام بەھەمانشىۋە كەباوكم دۇعاى بۇ كردم. عەيىص پىاوينكى توكن بوو بەلام يەعقوب بى موو. عەيىص بەمەبەستى راو پۇشتەدەر. داىكى كەوتەكانى ئىسحاقى بىست، وتى: كۆرم بېرۇ بزنىك سەر بېرە و بىبىرژىنە و پىستەكەى لەبەر بگە و بېرۇ لاي باوكت و بلى من عەيىصم. يەعقوب ئەو كارەى كرد و كاتىك ھات، وتى: باوكە بخۇ.

ئىسحاق وتى: تۇ كىت؟

وتى: كۆرەكەت عەيىص.

دەلىت: ئىسحاق دەستى لىدا و وتى: دەست لىدان دەلىتە عەيىصە، بەلام

بۇنەكەى بۇنى يەعقوبە.

داىكى وتى: عەيىصە، دۇعاى بۇ بگە.

ئىسحاق وتى: خواردنەكەى بىنە.

يەعقوب خواردنەكەى برد و ئىسحاق لىنى خوارد، وتى: نزيك بەرەرە. يەعقوب

نزيك كەوتەوہ و ئىسحاق دۇعاى بۇ كرد تا پىغەمبەران و پاشاكان لەمنالەكانى

ئەو بن.

يەعقوب پۇشت و عەيىص ھات و وتى: ئەوہى داوات كردبوو، ھىنام.

ئىسحاق وتى: كۆرم براكەت لەپىش تۆوہات.

عەيىص تۆرە بوو و وتى: سوئند بەخوا دەيكوژم.

ئىسحاق وتى: كۆرم دۇعاىك ماوہ بۇتۇ. دۇعاى كرد تا منالەكانى وەك خاك

فراوان بن و كەس جگە لەخۇيان نەبىتە پاشايان.

داىكى يەعقوب پىنى وت: بېرۇ بۇلاى پورەكەت. چوونكە دەترسا عەيىص

بىكوژىت. ئەو پۇشت بۇ لاي پورەكەى، شەوانە رىگەى دەبرى و رۇژانە خۇى

دادەشارد.

عەیس و تی: ئیستا کە لەدوای ئەوەدا پێش من کەوتیت، لەگۆردا پێش من کەویت و من بۆ لای باوکەم، ئیبراهیم و ئیسحاق دەپۆم.

یەعقوب کچە پورەکەیی خۆی خۆش دەویست. پورەکەیی دوکچی بوو. یەعقوب خوازیینی کچە بچووکەکەیی کرد. باوکی رازی بوو بەو مەرجهی تاماوەیەکی دیاریکراو شوانیان بۆ بکات. کاتی کە ماوەکە کۆتایی هات، خوشکی کچەیی بۆ نارد، یەعقوب و تی: من داوای راحیلەم کرد. پورەکەیی و تی: ئیمە کچی بچوک پێش کچی گەرە بەشوو نادهین، شوانیمان بۆ بکە تا ئه‌ویش بکەینە هاوسەری تۆ. یەعقوب ئەو کارەیی کرد و کاتی کە ماوەی دیاریکراو کۆتایی هات، راحیلان پێدا. یەعقوب هەردوکیان کردە هاوسەر، بەهەمان شیوە کە خواوەند دەفەرمیت: دوو خوشک پێکەو مەکنە هاوسەر، مەگەر ئەوەی پێشتر روویداو.

دەئیت: یەعقوب لەیە کاتدا لیا و راحیلە هاوسەری بوون. لیا، یەهودا و روبیل و شەمعونی هینایە دنیا و راحیلە یوسف و بنیامین. راحیلە داوی لەداک بونی بنیامین: لەنفاس مرد و پورەکەیی یەعقوب پانە مەپنکی پێبەخشی و مەبەستی ئەوەی کرد بۆ بیت المقدس بگەریتەو بەلام خەرجی رینگەیی پێنەبوو. هاوسەری یەعقوب بەیوسفی و ت: لەبته‌کانی باوکم هەلبگرە تا بیکەینە خەرجی رینگەکەمان. یوسف بته‌کانی هەلگرت و دو کورەکەیی یەعقوبی لەگەڵیدا بوون. ئەوانی خۆش دەویست لەبەر ئەوەی دایکیان نەبوو و یوسفی زیاتر لەهەمویان خۆش دەویست. کاتی کە گەیشتنە سەرزه‌مینی شام، یەعقوب بەیەکی کە لەشوانەکانی خۆی و ت: ئەگەر کەسێک هات و پرسی کین، بلین، ئیمە لەیەعقوب بەندەیی عەیسین. عەیس دەستی لەیەعقوب هەلگرت و یەعقوب لەشام مایەرە. یوسف و براکەیی یوسفی زۆر خۆش دەویست. براکانی کاتی کە خۆشەویستی باوکیان بۆ یوسف و بنیامین بینی، رژدیان برد. یوسف لەخەودا بینی کە یانزە ئەستێرە و مانگ سووژەیان بۆ برد. خەوێکەیی لەگەڵ باوکیدا باس کرد. باوک و تی: کورپی خۆم، خەوێکەت لای براکانت باس مەکە چونکە دۆژمناوەتی تۆ دەکن. شەیتان دۆژمناوەتی ئاشکرای مەرفەکانە.

وێ دەئین: ئەیبووب یەکی کە لەمنالەکانی ئیبراهیم.



### وتار سه بارهت به به سه رهاتی نهییووب

له وهب کورپی مونبه دهگیرنه وه: نهییووب پیایوئک له خهئکان رومه و کورپی موص کورپی رازح کورپی عه یص کورپی ئیسحاق کورپی ئیبراهیم. یه کیتر دهئیت: کورپی موص کورپی ره غویل کورپی عه یص کورپی ئیسحاق کورپی ئیبراهیم و بهوته ی دهسته یه کورپی موص کورپی ره غویله. دهئیت: باوکی له و که سانه بوو کاتیک نه مرود ویستی ئیبراهیم بسوتینیت، باوه ری هینا و ژنه که ی که له خه ودا فرمانی پئدرا، لئی بدات، کچی یه عقوب کورپی ئیسحاقه به ناوی لیا. یه عقوب کچی خوی کرد بوه هاوسه ری نه.

له غیاس کورپی ئیبراهیم دهگیرنه وه که وتی: ئیبلیس هاوسه ری نهییووبی بینی (لیا کچی یه عقوب) پئی وت: نه ی لیا ی راستگۆ و خوشکی راستگۆ. دایکی نهییووب کچی لوت کورپی هارانه.

دهئین: هاوسه ری نهییووب که له خه ودا فرمان به نهییووب درا، لئی بدات، کچی نه فرائیم کورپی یوسف کورپی یه عقوبه و هه موو مناله کانی شام له نه وه کانی نهییووبن.

له وهب کورپی مونبه دهگیرنه وه: ئیبلیس بیستی که فریشته کان صلاواتیان بوئ نهییووب ده نارد چونکه خواوه ند یادی نه وی ده کرد. رژی پئرد و داوی له خواوه ند کرد به سه ر نه یوبدا زالی بکات تا له دینه که ی په شیمانی بکاته وه. خواوه ند نه وی به سه ر مائی نهییووب، نه ک ناوژ و جهسته ی، زال کرد. شه یقان گه وره کانی خه لکه که ی خوی کوکرده وه. نهییووب هه زار بز و چه ندین شوانی له شام بوو له گه ل پئنه سد جه رب زه وی و پئنه سد به نده که هه ر به نده یه ک ژن و منالی هه بوو. که رهسته کانی نه وان به که ر ده برا چونکه دوو و سی و چوار یا پئنج، زیاتریان هه بوو.

کاتیک ئیبلیس شه یتانه گه وره کانی کوکرده وه، وتی: هه رچی زانست و هیزه، به کاری ببه ن چونکه منیان به سه ر نهییووبدا زال کردوه و مال و سامان

فیتنەيەكى گەورەيە كەپياوان ناتوانن بەرگەي لە دەستدانی بگرن. ھەركام لەوان ھیزی لەناو بردنی بەشێك لە سامانەكەي ئەيیوویی بوو. ئەوانی پەوانە كرد و ھەموو مال و سامانەكەي ئەويان بەفەرۆدا. ئەيیووب بەردەوام سوپاسی خواوەندی دەكرد و لەناوچوونی مال و سامانی ئەوي لە پەرەستینی خواوەند دوور نەخستەو. كاتێك ئیبلیس ئەمەي بینی، داواي لە خواوەند كرد، بەسەر مندالەكانی ئەيیووبدا زالی بكات. خواوەند ئەوي بەسەر منالەكانی ئەيیووب، نەك ئاواز و جەستەي، زال كرد و ھەموو منالەكانی كوشت. دواتر ھەك مامۆستا و فێركاری منالەكانی ئەيیووب، بریندار و سەرشكاو پۆشتە لای و ئەوەندە باسی بەلا و زیانەكانی كرد. ئەيیووب بێزار و دەستی بەگریان كرد. مەشتی خوئی ھەنگرت و كردی بەسەري خویدا. ئیبلیس رازی بوو چونكە ئەيیوویی بۆ ئەم كارە ناچار كرد.

داواي ئەو ئەيیووب تۆبە و داواي بەخشینی كرد. فریشتە پاسەوانەكان تۆبەي ئەويان بۆ ئاسمان بەرز كردهووە و پێش ئیبلیس كەوتن.

كاتێك زیانی مال و منال ریگەي پەرەستینی خواوەندی لە ئەيیووب نەگرت، ئیبلیس داواي لە خواوەند كرد بەسەر جەستەي ئەيیووبدا زالی بكات. خواوەند ئەوي بەسەر جەستەي ئەيیووبدا زال كرد جگە لەزمان و ئاواز و دلی. ئیبلیس ھات و ئەيیووب لەسوجدەدا بوو. پۆشتە ناو لوتی و جەستەي چلگی كرد. خەلكی گوندەكە لەبەر بۆگەن ئەويان بۆ دەرەوھەي گوندەكە دەرکرد. كەس جگە لە ھاوسەرەكەي لینی نزیك نەدەكەوتەو.

جیاوازی بۆچونەكانمان سەبارەت بەناو و نەژادی ژنەكەي ئەيیووب باس كرد. ۋەھب كۆپي مۆنبە دەلیت: ھاوسەري ئەيیووب دەپۆشتە لای و پێداویستیەكانی بۆ دەبرد. سێ كەس باوھەریان بەدینی ئەيیووب ھینابوو و كاتێك زیان و بەلاكانی ئەويان بینی، پشتیان تێكرد و بوختانیان بۆ ھەلبەست بەلام لەدینەكەي پاشگەز نەبوونەو. یەكیان بەلەد و ئەویتر ئەلیفز و سنیھمی ناوی صافر بوو. ئەوان پۆشتن و سەركۆنەي ئەيیووبیان كرد. كاتێك قەسەكانی ئەوانی بیست، داواي ھاوکاری لە خواوەند كرد و ئالاندى. خواوەند بەزەبی پیایدا ھاتەو

و زیانی لەسەر ئەو هەلگرت و مال و منالەکهی بۆ گەراندەوه زیاتر لەوهی جارانی. وتی: هەستە بەرینکەوه چوونکە ئێره شوین غوسلیکی فینک و شیاوی خواردنەوهیه. خۆی شوژد و روخساری لەجاران جوانتر بوو.

لەحەسەن دەگێزێنەوه: ئەییووب حەوت سال و چەند مانگ گرفتاری دەرد و بەلآگی بوو بەلام داوای لەخواوەند نەکرد بەلآی لی دور بخاتەوه. لەسەر زەوی کەس لای خواوەند لەئەییووب ریزدارتر نەبوو.

کاتیک دەستەبەک لەخەلکان وتیان: ئەگەر پەرورەدگار ئەییووبی دەویست، ئەم بەلآی بەسەردا نەدەهینا. لەم کاتەدا ئەیووب لەخوا پارایەوه.

ئەمە بەشیکە لەداستانی ئەییووب. ئێمە بەسەرھاتی ئەییووبمان پیش یوسف خست لەبەر ئەوهی وتووینانە ئەو لەروژگاری یەعقوب پیغەمبەراییەتی دەکرد و دەلین تەمەنی ئەییووب نەوود و سی ساڵە و لەکاتی مەرگ لای حوملی کوپی وەسیەتی کرد. خواوەند داوی ئەییووب، کورەکهی بشر کوپی ئەییووبی کرە پیغەمبەر و بە ذی الکفل ناوی برد و فەرمانی پێدا پینشینیاری خواپەرەستی بەخەلکان بکات. بشر ھەموو تەمەنی لەشام بەسەر برد و کاتیک مرد، تەمەنی حەفتا و پینچ سال بوو.

بشر لای عەبدانی کوپی وەسیەتی کرد و خواوەند داوی ئەو شووعیب کوپی صەیفون کوپی عەنقا کوپی سابت کوپی مەدیەن کوپی ئیبراھیمی وەک پیغەمبەری خەلکی مەدیەن پەوانە کرد.

سەبارەت بەنەژادی شووعیب بۆچوونەکان جیاوازه. شوینکەوتەکانی تەورات بەم شیوہیە نەژادی باس دەکەن کەناماژەم پێدا. بەلام بەوتە ی کوپی ئیسحاق، شووعیب کوپی میکائیل لەمنالەکانی مەدیەنە. دەستەبەکی دیکە وتووینانە شووعیب لەمنالەکانی ئیبراھیم نییە بەلکو منالی یەکیک لەباوەردران بەئیبراھیمە کە لەکچی لوت چاری بەدنیا ھەلینا. بەمشێوہیە دایەگەرینی شووعیب، کچی لوتە.

## وتار سه بارهت به به سه رهاتی شو عیب

ده لئین: ناوی شو عیب یه ترونه. ئاماژهمان به نه ژادی نه ودا. ده لئین: شو عیب کویر بوو.

له سه عید کوری جو بهیر ده گپرنه وه: سه بارهت به وتاری خواوه ند که باسی به سه رهاتی خه لکی شو عیب ده کات و ده فهرمیت: ((و تو له ناو خو مان به لاواز ده بین)) ده لئیت: نه و کویر بوو.

له سوفیان ده گپرنه وه: شو عیب خه تیبی پیغه مبه رانه و خواوه ند نه وی وه ک پیغه مبه ری خه لکانی مه دیه ن په وانه کرد که یارانی ئیکه ن و ئیکه به مانای دارستانی چره. کافر بوون و له کیش و پیوانه کانیان که م ده کرده وه و مالی خه لکیان ده خوارد. خواوه ند روژی فراوان و ژیا نی خوشی به خه لکی شو عیب به خشیبوو هر چه نده له سه ر کاره نه شیا وه کانی خو یان به رده وام بوون. شو عیب به وانی ده وت:

((یا قوم اعبدوالله مالکم من اله غیره و لا تنقضوا المکیال و المیزان انی اراکم بخیر و انی اخاف علیکم عذاب یوم محیط.

واتاکه ی: نه ی خه لکینه، خواوه ند په رستن چونکه جگه له و خواجه کتان نییه و پیوانه و کیش که م مه که نه وه چونکه من به باشی کاری نیوه ده بینم و له و نازابه ی به سه ر نیوه دا ده باریت، ده ترسم.))

وتاری شو عیب و وه لأمی خه لکه که ی به وشنیوه یه بوو که خواوه ند له قورئاندا ده فهرمیت.

له کورپی ئیسحاق ده گپرنه وه: هر کاتیک پیغه مبه ر(د.خ) باسی شو عیبی ده کرد، ده یوت: ((خه تیبی پیغه مبه ران بوو و له گه ل خه لکه که ی خو ی به شنیوه یه کی پارا و قسه ی ده کرد و کاتیک سه ر کیشی و سته مکاری خه لکه که ی دریزه ی کیشا و بیر خستنه وه کانی شو عیب بو سزا خواجه کان کاریگه ریان نه بوو، خواوه ند مه به سستی نه وه ی کرد له ناویان ببات و نازابی روژی سیبه ری بو په وانه کردن.

کوری عه‌باس سه‌بارت به‌نایه‌ی قورن‌ان بۆ سزای سیبهر، ده‌نیت: خواوند گه‌رمایه‌کی تاقه‌ت پروکینی ره‌وانه کرد که‌هناسه‌ی گرتن. په‌نایان بۆ ماله‌کان برد و گه‌رما گه‌یشته ناو ماله‌کان و هه‌ناسه‌ی گرتن. له‌ماله‌کان په‌نایان بۆ سارا برد و خواوند هه‌رویکی ره‌وانه کرد که‌سیبهری بۆ دروست کردن، فینک بوونه‌وه و بانگی یه‌کیان کرد و کاتیک له‌ژیر هه‌وره‌که کۆبوونه‌وه. خواوند ناگرنکی ره‌وانه کرد. ئەمه نازابی روژی سیبهره که‌نازابینکی ئیجگار گه‌وره‌یه.

له‌قتاده ده‌گێرنه‌وه: شو‌عه‌یب وه‌ک پیغه‌مبهری دو نه‌ته‌وه ره‌وانه کردا. خه‌لکه‌که‌ی خۆی دانیشتیوی مه‌دیه‌ن بوون و به‌یارانی ئیکه به‌ناو بانگن. ئیکه داره چپه‌کانه و کاتیک خواوند مه‌به‌ستی نه‌وه‌ی کرد سزایان بدات، گه‌رمایه‌کی سوتینه‌ری ره‌وانه و نازابی وه‌ک هه‌ور له‌سه‌ر سه‌ری نه‌وان جیگیر کرد. کاتیک هه‌وره‌که له‌وان نزیک که‌وته‌وه، به‌هیوایی فینک بوونه‌وه له‌ژیر هه‌وره‌که کۆبوونه‌وه و ناگر به‌سه‌ریاندا با‌ری و مانای وتاری خواوند که‌ده‌فهرمیت: (نازابی روژی سیبهریان پێ‌پرا) ئەمه‌یه.

ده‌سته‌یه‌ک له‌زاناکان و توویانه که خه‌لکی شو‌عه‌یب یه‌کێک له‌سنوره‌کانی خویان به‌زاند. خواوند روژی نه‌وانی زیاد کرد و دوباره سنورینکی دیکه‌ی خویان به‌زاند و خواوند روژی فراوان کردن و به‌م شینویه سنوره‌کانی خویان ده‌به‌زاند. کاتیک خوا مه‌به‌ستی نه‌وه‌ی کرد له‌ناویان ببات، گه‌رمایه‌کی سوتینه‌ری ره‌وانه کرد که‌نۆقره‌یی لی‌ بڕین و سیبهر و ناو چاره‌ی ده‌ردی نه‌کردن. یه‌کیان پۆشت و له‌ژیر سیبهری هه‌وریک جیگه‌ی گرت و ئارام بوویه‌وه. بانگی هاو‌ریکانی خۆی کرد و هه‌موویان به‌په‌له‌ روویان تیکرد. کاتیک کۆبوونه‌وه، خواوند ناگری باراند و ئەمه نازابی روژی سیبهره.

له‌زه‌ید کوری معاویه ده‌گێرنه‌وه: گه‌رمایه‌کی سوتینه‌ر نارامیی لی‌ بڕین و هه‌وریک وه‌ک سیبهر هات و کاتیک له‌ژیر هه‌وره‌که‌دا خه‌وتن. بوومه‌له‌رزه روویدا. له‌زه‌ید ده‌گێرنه‌وه: خواوند هه‌رویکی سیبه‌رداری بۆ نه‌وان نارد و فه‌رمانی به‌خۆ‌دا هه‌موو شته‌کانی سه‌رزه‌وی بسوتینیت. هه‌موویان له‌ژیر سیبهری هه‌وره‌که کۆبوونه‌وه و کاتیک کۆبوونه‌وه، خوا، سیبهری له‌وان گرت‌وه و خۆری

بەسەردا زالّ کردن و هاوشیووی کووله لەناو تارەدا سووتان.

زەید کوپی سەلەم سەبارەت بەوتاری خواوەند لەزمانی خەلکەکی شوّعیب  
کەوتیان: نوێژ، تۆ ناچار دەکات ئێمە لەو کارە ی باوکانمان دەیانکرد و ئێمەیش  
لەکار و مالّ و سامانی خۆمان دەیکەن، دوور بخەیتەوه. دەئیت: لەوشتانە ی  
شوّعیب رینگە ی لێدەگرتن، سووک کردنی کیشی درەمەکان بوو.  
لەمەمەد کوپی قورەزی دەگێرنەوه: هۆکاری نازاب و سزای خەلکی  
شوّعیب، بڕینی درەمەکان بوو.

## وتار سه بارهت به یه عقوب و مناله کانی

ده لنین و خوا با شتر ده زانیت که نیسحاق کوپری نیبراهیم، دواى له دایک بوونی عه یص و یه عقوب بۆ ماوهی سهد سالی دیکه ژیا و کاتیک مرد، ته مهنی سهد و شهست سال بوو. کوپره کانی (عه یص و یه عقوب) ئهویان لای گوپری باوکی (نیبراهیم) له کیلگه ی چه برون به خاک سپارد. ته مهنی یه عقوب کوپری نیسحاق سهد و حهفتا و چوار سال دریزه ی کیشا.

### گیړانه وهی داستانی یوسف کوپری یه عقوب

یوسف و دایکی، له جوانیدا به شیوه یهک بوون که سی هاوشینوهی ئهوان نه بینراوه.

له نه نس ده گیزنه وه: پیغه مبه (د.خ) فهرمووی یوسف و دایکی جوان روخسار بوون و کاتیک دایکی راحیل، ئهوی هینایه دنیا، یه عقوب خوشکه که ی بۆ سه رپه رستهی کردنی کوپره که ی راسپارد.

دریزه ی داستانه که له گیزنه وهی مواهید نامارزه ی پیدراوه که ده لیت: یه که م به لا به سه ر یوسف هات، له لایه ن پوره که یه وه (کچی نیسحاق) بوو. ئه و منالی گه وری نیسحاق و پشتینه که ی نیسحاق به و گه یشتبوو. هه رکه سیک خیانه تی له و پشتینه ده کرد، ده بووه منکی خاوه ن پشتینه که و هه ر کاریکی ده ویست، له گه ل خیانه تکار نه نجامی ده دا. کاتیک یوسف چاری به دنیا هه لهنینا، یه عقوب ئهوی به پوری سپارد و کاتیک یوسف گه وره و گه یشته ته مهنی بلوق و یه عقوب شه یدایی بوو، پوشته لای خوشکه که ی و تی:

خوشکه، یوسف به من بسپیره چونکه یه ک کارگیری له دوری ئه و ناتوانم بژیم.

خوشکی و تی: سویند به خوا ده سته برداری ئه و نام.

یه عقوب وتی: سویند به خوا منیش دستبهرداری نابم.

دواتر پوره که ی وتی: با چهند رۆژیک لای من بیت بۆ ئه وه تیر به دل سهیری بکه م، نه گهری ههیه ئارام بیه مه وه.

کاتیك یه عقوب لای خوشکه که ی پوشت، پشتینه که ی هه لگرت و له ژیر جله کانه وه له که مهری یوسفی به ست و وتی: پشتینه که م ون کردوه، بزانی کی هه لگرتوه.

کاتیك گهران، ئه ویان لای یوسف دۆزیه وه. پوره که ی وتی: سویند به خوا یوسف هی منه و جیم پیخوش بیت له گه ل نه وه ده یکم.

ده لیت: کاتیك یه عقوب هات، خوشکه که ی داستانه که ی بۆ باس کرد.

یه عقوب وتی: نه گهر نه م کاره ی کردوه، هی تۆیه و من ناتوانم هه یج کاریك بکه م.

پوره که ی یوسفی لای خۆی هه شته وه و یه عقوب نه ی توانی هه یج کاریك بکات تا خوشکه که ی مرد. مانای وتاری براکانی یوسف که سه به ارت به بنیامین وتیان: (نه گهر نه وه دزی کردوه، پیشتیش براکه ی دزی کردوه.) نه مه یه.

ئه بوجه عه فر ده لیت: کاتیك براکان له کاتی مندالی یوسف، تامه زۆیی زۆری باوکیان بۆ نه وه بینی، رژدیان پێبرد و به یه کیان وت: یوسف و براکه ی لای باوکم خۆشه و یسترن و باوکمان له گومراییدا ده ژیت.

دواتر داستانی نه وه داستانی یه عقوب به وه شیوه یه بوو که خوا وه ند له قورئاندا باسی ده کات: داوایان له باوکیان کرد تا یوسف هاورئ له گه ل نه وان بۆ سارا بنیژیت بۆ نه وه ی گالته و یاری له گه ل بکه ن و به لێنیا ندا بیپارینن. یه عقوب وتی ناتوانیت به رگه ی دوری نه وه بگریت و پینی وتن نه گهری هه یه گورگ بیخوات. بۆ فریودانی باوکیان درۆیان کرد و یوسفیان له گه ل خۆیان برد و کاتیك پوشتنه سارا، نه ویان خسته ناو چاله که.

له سه دی ده گێر نه وه: یه عقوب، یوسفی له گه ل براکانی نارد و کاتیك گه یشتنه سارا، دۆژمنایه تیان له گه ل نه وه ده ستپێکرد. برایه ک لئی ده دا و کاتیك په نای بۆ ئه وی دیکه یان ده برد، ئه ویش لئی ده دا. ئه وه نده یان لیدا که له مردن نزیک



کهوتهوه و دهیوت: ئەهی باوکه، بزانه کهئەم کهنیز زادانە (زادەهی کهنیز) چی لەکوپرەکهت دەکهن.

کاتیکی لەکوشتن نزیک بوویەوه و یوسف هاواری دەکرد، یەهودا وتی: مەگەر پەیمانتان بەمن نەدا نەیکوژن. ئەویان برده لای چالیکی تا بیخەنە ناو چالەکه. بەلام یوسف خۆی بەلیواری چالەکهوه هەلواسی. دەستیان بەستەوه و کراسەکهیان دەرھینا. یوسف وتی: برایان، کراسەکهەم پێبدهن تا لەناو چالەکه لەبەرما بییت.

وتیان: لەهەتار و مانگ و یانزە ئەستێرە داوا بکه ببنە هاودەمی تۆ. وتی: شتی لەو شیوهم نەبینیوه.

ئەویان لەچالەکهدا هەلواسی. کاتیکی گەیشته نیووی چالەکه، فریاندایە خوار بۆ ئەووی بمریت. بەلام چالەکه ناوی تیاوو. کهوته ناو ئاوەکه و پەنای بۆ تاشەبەردیک برد و لەسەری وەستا. کاتیکی کهوته ناو چالەکه، دەستی بەگریان کرد. بانگیان کرد. یوسف گومانی کرد کهبەزەییان پیاوی هاتۆتەوه و وەلامی دانەوه. بەلام ویستیان بەردیک بۆ ناو چالەکه فریبدهن تا بیکوژن، یەهودا رنگەهی ئەم کارەهی لیگرتن و وتی: پەیمانتان بەمنداوه، نەیکوژن. یەهودا خواردنی بۆ برد. خواوەند ئاماژەهی بەداستانی براکانی یوسف داوه کهشەوانە بەدەم گریانەوه گەڕانەوه بۆ لای باوکیان و وتیان: گورگ، یوسفی خوارد و باوک وتی: ((بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل.

واتاکەهی: بەمشێوه نییه، بەئکو ناختان کاریکی گەرەهی، بەچاکە نیشاندان و سەبر و خۆپاگری شیاووی پێویستە.))

کاراوانیک هات و یوسفی لەچالەکه دەرھینا. ئەو کەسەهی لەچالەکه دەرھینا، وتی: یا بشری هذا غلام، واتاکەهی: مژدە، ئەمە بەندەیهکه.

لەقتادە دەگیڕنەوه: چالەکه لەسەرزمینی بیت المقدس بوو و شوینکەهی زانراوه. لەگیڕانەوهی سەدیدا هاتوو کەئەو کەسەهی یوسفی لەچالەکه دەرھینا و بانگی هاواریکی خۆی کرد. ناوی (بشری) بوو و وتی: ئەهی بشری! هەرەها خواوەند دەفەرمییت: کاروانەکه و ئەو کەسەهی یوسفی لەچالەکه

دهر هیئا، ئهویان به بههایه کی کهم، کړی و ئهویان له ناو کالاکانی خوځیان شارده وه به ترسی ئهوی نهکا بازرگانه کانی دیکه له نرخه کهی ناگادار بینه وه وخوازیاری به شداری کردن لهو مامله یه دا بن. براکانی یوسف به کپیارانیان وت: بیبه ستنه وه نهکا، رابکات. له میسر ئهویان بو فروش دانا، دهیوت: کی من ده کړیت. شا ئهوی کړی. شا موسولمان بوو.

به های یوسف کهم بوو. ده لئین: ئهویان به بیست دره م فروشت و دابه شیان کرد و ده کهس هریه کی دو درمیان بهرکه وت. دره مه کان، تو زقالتیک بوون، نه کیشدار، چونکه لهو روزگار هدا به های دره مه کان له روی کیشیان هوه دیاری ده کرا. بهوته یه که به چوار دره فروشتیان و بهوته یه که به های یوسف بیست و دوو دره بوو.

ده لئیت: ئهو کهسه ی له میسر، یوسفی کړی، مالک کوی ده عر کوی یوبب کوی عه فکان کوی مه دیان کوی ئیبراهیمی خلیل بوو. کاتیک ئهوی کړی، به هاوسره که ی خو ی وت: ریزی لی بگره.

له کوی عه باس ده گپرنه وه: ناوی کپیاره که ی یوسف، قه تغیر و بهوته یه که ئه تغیر کوی روجه یب بوو به نازناوی عه ریز. خه زینه کانی میسر له ده سستی عه ریزدا بوو و به هه مان شیوه که له کوی ئیسحاق ده گپرنه وه، پاشا، ره یان کوی ولید یه کی که له عه مالیق بوو، به لام که سینکی دیکه ده لئیت: لهو کاته دا شا و فیرعه ونی میسر، زیان کوی سه روان کوی ئه راشه کوی قاران کوی عه مرؤ کوی عه ملاق کوی لاوز کوی سام کوی نوح بوو.

ده سته یه که وتوو یانه: سه رنه نجام ئه م پاشایه باوه پری هیئا و شوین دینه که ی یوسف که وت. یوسف دوا ی ئه و زیندوو بوو. له دوا ی ئه و قابوس کوی مه صعب کوی معاویه کوی نه میر کوی سه لواس کوی قاران کوی عه مرؤ کوی عه ملاق کوی لاوز کوی سام کوی نوح، پاشایه تی گرته ده ست. که سینکی بی باوه پ بوو. یوسف پیشنیاری خواپه ره سستی پیکرد، به لام رازی نه بوو.

ده سته یه که له شوینکه وته کانی تهورات وتوو یانه، داستانی یوسف و پوشتنی ئه و بو میسر به مشیوه یه. ئه و حه فده سالی ته مه ن بوو و سیانزه سال له مالی

کریاره‌که‌ی خۆی مایه‌وه. کاتیڤ ته‌مەنی گە‌یشتە سی سالان، فیرعه‌ونی میسر، وه‌لید کۆری ره‌یان ئه‌وی کرده وه‌زیر و له‌ته‌مەنی سه‌د و ده‌ سالی چاوی له‌جیهان به‌ست و لای براکه‌ی یه‌هودا وه‌سیه‌تی کرد. له‌وکاته‌وه‌ی له‌یه‌عقوب دور که‌وته‌وه تا ئه‌و کاته‌ی دو‌باره له‌میسر ئه‌وی بی‌نی، بیست و دوو سالی خایاند. یه‌عقوب و که‌سه‌کانی بۆ ماوه‌ی چه‌فده سال له‌میسر لای یوسف مانه‌وه. یه‌عقوب لای یوسف وه‌سیه‌تی کرد.

یه‌عقوب هاوری له‌گه‌ل چه‌فتا که‌س بۆ میسر پوشت.

به‌وته‌ی کۆری ئیسحاق، ئه‌تفیر، کریاره‌که‌ی یوسف، به‌هاوسه‌ره‌که‌ی خۆی (راعیل) وتبوو ریزی لی بگریت چونکه ئه‌گه‌ری هه‌یه سوودمان پینگه‌بی‌نی‌ت یا وه‌ک منالی خۆمان هه‌لییگری‌نه‌وه. هه‌روه‌ها له‌گه‌پرانه‌وه‌ی کۆری ئیسحاق ئاماژه‌ی پیدراوه که‌نه‌تفیر پیاویک بوو، له‌ژنان نزیک نه‌ده‌که‌وته‌وه و ژنه‌که‌ی راعیل جوان روخسار و مال و سامانی فراوانی له‌به‌رده‌ستا بوو.

کاتیڤ یوسف، ته‌مەنی گە‌یشتە سی سالان، خواوه‌ند حی‌کمه‌ت و زانستی فیر کرد. مواهید له‌روونکردنه‌وه‌ی ئایه‌ی قوپان که‌ده‌فه‌رمی‌ت: حی‌کمه‌ت و زانستمان پی به‌خشی، ده‌لیت: ئا‌وز و زانست، پیش پیغه‌مبه‌ری بوو.

کاتیڤ گە‌یشتە ته‌مەنی خۆی، خانه‌خوینکه‌ی، راعیل ژنی ئه‌تفیر، ئه‌وی له‌خۆی نزیک کرده‌وه و ده‌رگا‌کانی به‌ست و وه‌ک ده‌لین، تاییه‌ته‌ندییه‌ چاکه‌کانی یوسفی بژارد بۆ ئه‌وه‌ی ئاره‌زووی ببزوی‌نی‌ت.

له‌سه‌دی ده‌گه‌پنه‌وه: راعیل پنی وت:

یوسف، قرت چه‌نده جوانه.

یوسف وتی: یه‌که‌م شته له‌جه‌سته‌ی من هه‌لده‌وه‌ریت.

وتی: چاره‌کانت چه‌نده جوانه.

وتی: یه‌که‌م ئه‌ندامی جه‌سته‌مه ده‌که‌ویته سه‌ر خاک.

وتی: روخسارت چه‌نده جوانه.

وتی: خاک ده‌یخوات.

به‌رده‌وام ده‌یوت تا ئه‌وه‌ی ئاره‌زوومه‌ندی خۆی کرد و مه‌به‌ستی نزیک

بوونه وهیان کرد. پوشتنه ناو ماله که و ژن دهرگاگانی داخست و یوسف ویستی دۆخینه که ی خوی بکاته وه، به لام روخساری یه عقوبی بینی که وهستا بوو و په نجه ی به دیان ده گه ست و ده یوت: یوسف، لیئی نزیك مه که وه ره وه چونکه که سیکی وه ک توتا له ژنان نزیك نه که ویته وه، وه ک بالنده ی ناسمانه و که س هیزی نه وی نییه. کاتیک لیئی نزیك که ویته وه، وه ک بالنده یه کیت ده که ویته سه رزه وی و ناتوانیت بهرگری له خوی بکات. که سیکی وه ک توتا له ژنان نزیك نه بوته وه وه ک گایه کی به هیزه که کاریان لی نه کیشابیته وه: به لام کاتیک نزیك بویته وه، وه ک گایه ک ده بیت که بهریت و میرووه کان پرۆنه ناو په گ و ریشه ی شاخه! نی و نه توانیت بهرگری له خوی بکات. یوسف دۆخینه که ی به ست وه و به خیرای ی پوشت. راعیل خوی پیگه یاند و پشتی کراسه که ی گرت و دراندی و له جه ستی داکه نرا. یوسف بو لای دهرگاگه رایده کرد.

له کوپری عه باسیان پرسى داستانی یوسف له گه ل راعیل تا کوئی دریزه ی کیشا، وتی: راعیل خهوت و یوسف له نیوان قاچه کانی دانیشت و ده ستی به داکه ندنی جله کانی کرد.

خواوه ند مه به ستی نه وکاره ی له سه ری یوسف دورر خسته وه و به لگه و بورهانی خوی نیشاندا. به شیوه یه ک ده ستیه ک وتوو یانه: به لگه و بورهانی خوا، وینه ی یه عقوبه که په نجه ی خوی ده گه ست.

ده ستیه کی دیکه وتوو یانه، له سوچینکی ماله که وه ده نگیك به رزبوویه وه که نایا زینا ده که بیت تا ببیته نه و بالنده ی که په ره کانی هه لوه ریت و بی په ر بمینیته وه؟ ده ستیه کی دیکه وتوو یانه: له سه ر دیواره که نوسراوینکی بینی: ولا تقربوا الزنا انه کان فاحشة و ساء سییلا. واتاکه ی: له زینا نزیك مه بنه وه چونکه کارینکی نه شیوار و قیزه ونه.

کاتیک نیشانه کانی خواوه ندی بینی، هه ستا و بو لای دهرگاگه رایکرد تا له مه به ستی خراپه که ی دورر بکه ویته وه. راعیل به دوایدا هات و پیش نه وه ی له دهرگاگه به روا ته در، خوی پیگه یاند و کراسه که ی له پشته وه گرت و دراندی. له و کاته دا عه زیزی میسریان له بهر دهرگاگه بینی (هاوسه ری راعیل) که له گه ل کوپه

پووره که ی دانیشتووه. ژنه که ی وتی: سزای ئەو که سه ی مه به سستی خراپی به رابه ر به بنه ماله که ی تو هه بیئت، ئەوه یه بخریته زیندان یا نازابینکی قورس ببینیت. یوسف ده یویست ده ستریزژی بکاته سه ر من، به لام ئەوم له خۆم دوورخسته وه و کراسه که یم دراند.

یوسف وتی: ئەو ده یویست و من رازی نه بووم و هه لام. خۆی به من گه یاند و کراسه که ی دراندم.

کوری مامی راحیل وتی: ئەم درۆیه، به کراسه که ناشکرا ده بیئت. ئەگه ر له پیشه وه درابیت، ژنه که راست ده کات و یوسف درۆزنه و ئەگه ر کراسه که له پشته وه درابیت، ژن درۆزنه و یوسف راست ده کات.

کاتی که کراسه که یان هینا و بینی له پشته وه درا، به وته ی قورئان ده لیئت:

(( انه من کید کن ان کید کن عظیم. یوسف اعرض عن هذا و استغفری لذنبک انک کنت من الخاطبین.

واتاکه ی: ئەمه فریوی ئیوه یه که فریوه که ی ئیوه گه وره یه. یوسف چاوپوشی له مه بکه و ئە ی ژن، داوای لیخوش بوون له گوناچه که ی خۆت بکه چوونکه تاوانباریت.))

له نوقی شامی ده گێر نه وه: یوسف نه یویست هه یج بلیت تا ئەو کاته ی ژنه که وتی: سزای ئەو که سه ی مه به سستی خراپی به رابه ر به که سانی خۆی هه بیئت، ئەوه یه بخریته زیندان یا نازابینکی قورس بکیشیت.

یوسف تووره بوو و وتی: ئەو مه به سستی منی کرد.

سه باره ت به و شایه تی که له که سه کانی ژنه که بوو و شایه تیدا، بوچوونه کان جیاوازن. ده سته یه که ده لێن: کوپه پووری راعیل و ده سته یه کی دیکه ده لێن: منالیکی ناو لانکه بوو.

له کوری عه باس ده گێر نه وه: پیغه مبه ر (د.خ) فه رمووی: چوار که س له منالیدا قسه یان کرد که شایه ته که ی یوسف یه کی که له وان.

ده لێن: شایه ت، درانی کراسه که ی یوسف بوو.

موجاهید سه باره ت به وتاری خواوه ند که ده فه رمیت، شایه تی که له که سه کانی

ژنهکه، شایه تیدا، دهلیت: کراسهکه له پشتهوه درا بوو و ئەمه خۆی شایهت بوو. کاتیک هاوسه ری ژنهکه بین، کراسهکه له پشتهوه دراوه، به هاوسه که ری خۆی وت: ئەمه له فریوی ئیوهیه و فریوی ئیوهی ژن گه ورهیه. دواتر به یوسفی وت: له دووباره کردنه وهی ئەم قسه چاوبپۆشه که تۆی له خۆی نزیک کرده وه و لای کهس باسی مه که. به هاوسه ره که ی خۆی وت: داوای لیخوشبوون بۆ گوناچه که ی خۆت بکه چونکه تا وانبار تۆیت.

ژنانی میسر له به سه رهاتی ژنی عه زیزی میسر و یوسف ناگادار بوونه وه و قسه یان له دوباره وه کرد. ئەم رووداوه به نهینی نه مایه وه و وتیان: ژنی عه زیز داوای نزیک بوونه وهی له نوکه ره که ی خۆی کردوه و دهستی خۆشه ویستی بۆ درێژ کردوه. کاتیک ژنی عه زیز ئەم قسه نه ی بیست، ئەوانی بانگینشت کرد و به زمیک ی رازانده وه. پشته یه کانیان دانا و پالیان پێوه دا و کاتیک هاتن، خواردن و خواردنه وهی له به رده م دانا. میوه ی بۆ دانا و کێرد بۆ قاش کردنی میوه کان.

درێژیهی داستانه که له گێرانه وهی موجهید له کورپی عه باس ناماژه ی پیدراوه: ژنی عه زیز ئەم کاره ی کرد و یوسفی له ده ره وه دانا بوو. پیتی وت تا بئته ناو ژنهکان. یوسف هات و کاتیک ئەویان بین، شهیدایی بون و دهستی خۆیان به کێرده کان بری و گومانیان کرد میوه قاش ده کهن. وتیان: ئەمه مروقه نییه، به لکو فریشته یه که ی گه ورهیه.

کاتیک به مه کو تایی هات و به یه ک بین، دهستی خۆیان بری و ناو زیان له ده ستدا و زانیان سه بارهت به ژنی عه زیز له مه له دا بون، وتی: ئەمه ئەو که سه یه، سه بارهت بهو سه رکۆنه ی من ده کهن. من ئەوم له خۆم نزیک کرده وه، به لام ئەو داوای ئەوهی دۆخینه که ی خۆی کرده وه، خۆی به دوور گرت.

دواتر به وانی وت: ئەگه ره ئەوهی ده یلیم، ئەنجامی نه دات، ده پواته زیندان و ریسوا ده بیت. یوسف زیندانی هه لبرارد تا ئەوهی گوناچی خوایی ئەنجام بدات. وتی: په روه دگارا، زیندان، له وهی داوای ده کهن، زۆر باشتره. داوای هاوکاری له خوا وهند کرد و وتی: په روه دگارا، ئەگه ره فریوی ئەوان له من دوور نه خه یته وه، ده سته مؤیان ده بم و ده بعه یه کیک له نه زانهکان. خوا وهند ناگاداری کرده وه

كەدۇعاكەى گىرا كىردووه و فرىوهكەيانى بەتال كىردۆتەوه و ئەوى لەئەنجامدانى گوناح دور خستۆتەوه.

عەزىز، دواى ئەوهى دىرانى كراسەكەى و برىينى دەستى ژنانى بينى و بى گوناحى يوسفى بۇ سەلمىنرا، بۇچوونكەى گۆرا.

دەلىن: ھۆكارى گۆرانى بۇچونى عەزىز ئەوه بوو كىراعىل، ھاوسەرەكەى، پىنى وت: ئەم كۆيلە عىبرانىيە منى لەناو خەلكان رىسوا كىردووه وبەوان دەلىت: من داواى نرىك بوونەوھم لىكىردووه و من دەرفەتى قسە كىردن و بەلگە ھىنانەوھم نىيە، يا رىگەى پۆشتن بەمن بدە تا بەلگەكانى خۆم باس بكە، يا ئەویش وەك من بخەرە زىندان.

خواوھند فەرمووى: دواى ئەوهى نىشانەكانيان بينى، بىرارىياندا، بۇ ماوھەكە زىندانى بكەن.

دەلىت: بۇ ماوھەى ھەوت سال لەزىنداندا ماىەوه.

عىكرەمە لەروونكىردنەوهى (تا ماوھەكە) كە لەقورئاندا ئاماژەى پىندراوھ، دەلىت: يانى ھەوت سال.

كاتىك عەزىزى مىسر يوسفى خستە زىندان، دووان لەخزمەتكارانى شا، فەرمانزەوايى گەورەى مىسر، وەلىد كوپى رەيان، لەگەل ئەو زىندانى كران. يەكيان لىپرسراوى خواردنى شا وئەوى دىكەيان شەرابدارى پاشا بوو.

لەسەدى دەگىرپنەوه: شا لەنانەواكەى خۆى توپە و ئەوى پەوانەى زىندان كىرد. چوونكە بىستبووى دەيەوئىت خواردنەكانى شا ژەھراوى بكات و شەرابدارى بۆيە خستە زىندان چوونكە گومانى دەكىرد ھاودەستى نانەوايە و خواوھند دەفەرمىت: دوو گەنج لەگەل ئەو زىندانى كران.

كاتىك يوسف پۆشتە زىندان، وەك لەگىرپنەوهى سەدىدا ئاماژەى پىندراوھ، وتى: دەتوانم، لىكىدانەوه بۇ خەوھكان بكەم. يەكىك لەو دوگەنجە وتى: با ئەم كۆيلە عىبرانىيە تاقى بكەينەوه. بى ئەوهى خەويان بينىيىت، پرسىارىيان لىكىرد.

نانەوا وتى: (( انى ارانى اھمل فوق راسى خبزا ياكل الطير منه و قال الآخر انى ارانى اعصر خمرا نبتنا بتاويله انا نراك من المحسنين.

واتاکەى: خەوم بىنى لەسەر سەرم نان دەبېرم و مەلەکان لىى دەخۆن. ئەوى دىکەيان وتى: لەخەودا بىنىم ترى دەگووشم. لىکدانەوى خەوکانى ئىمە بکە چوونکە تۆ بەکەسىكى چاکەکار دەبىنن.))

دەگىرنەوه: لەزوحاکيان پرسى: مانای وتارى خواوهند کەدەفەرمىت: تۆ لەچاکەکاران دەبىنن، چىبە؟ وتى: کاتىک کەسىک لەزىندان نەخۆش دەکەوت، يوسف پەرەستارى لىدەکرد و ئەگەر نىازمەند بوايە، شتىكى بۆ کۆدەکردەوه. ئەگەر جىگەى کەسىک تەنگ دەبوو، شوينى بۆ ئاوه لآ دەکرد. يوسف بەوانى وت: پىش ئەوى خواردنتان بۆ بىنن تا بىخۆن، لىکدانەوه بۆ خەوگەى ئىوه دەکەم. يوسف نەبوىست، لەلىکدانەوهگەى خۆى ئاگادارىان بکاتەوه لەبەر ئەوى وەلام بۆ يەکىکيان ناخۆش بوو، وتى: ئەى ھاورىيانى زىندان، ئايا خوا زۆرەکان باشتەن، يا خواى تاق و تەنيا. ناوى يەکىک لەگەنجە زىندانىيەکان موخەلىب بوو. ئەو بوو دەيووت لەسەر سەرى خۆى نانى بىنىوه. ناوى ئەوى دىکەيان بەنو بوو. ئەو دەيووت خەوى بىنىوه کەترى دەگووشىت. دوو زىندانىيەکە پىداگرىان کرد تا يوسف وتى: يەکيان شەراب بەخواوەنەگەى دەدات يانى ئەو کەسەى بىنىبووى، شەراب دەگووشىت و ئەوى دىکەتان لەدار دەدرىت و مەلەکان سەرى ئەو دەخۆن. کاتىک لىکدانەوهى خەوگەى بۆ کردن، وتیان: ئىمە خەومان نەبىنىوه.

لەگىرنەوهى عەبداللهدا ھاتووه: دوو گەنجە زىندانىيەکە پۆشتنە لای يوسف و خەوىکيان دروست کردبوو تا يوسفى پى تاقى بکەنەوه. کاتىک لىکدانەوهى بۆ خەوگەى ئەوان کرد، وتیان: ئىمە گالتمەمان کرد.

وتى: کارىکە بىرىارى لەسەر دراوه.

دواتر بەبنوى وت: لای پاشاکەى خۆت ناوى من ببە و پى بلى بەستەم منيان زىندانى کردووه. شەيتان رىگەى بىرھىنانەوى يوسفى لەبنو گرت.

لەگىرنەوهى مالک کوپى دىناردا ھاتووه: کاتىک يوسف بەساقى وت: من بىرى پاشا بخەرەوه، وەحى ھات ئەى يوسف ئايا کەسىكى دىکە جگە لەمن دەکەيتە پىشتىوان؟ ماوهى مانەوهى تۆ لەزىندان درىژ دەکەمەوه.

يوسف گرىا و وتى: پەرەردگار، بەلای فراوان دلئى منى گىرژ. ھى لەراموشى



کرد و قسە یەکم هینایە سەرزمان.

عینکەر مە لە پینغە مەبەر دەگێرێتەو: ئەگەر یوسف ئەو قسە ی نە دەهینایە سەرزمان و جگە لە خوا داوای هاوکاری لە کەس نە دەکرد، ئەو ماوێ درێژە لەزیندان نە دەمایەو.

لەو هەب دەگێرێتەو: ئە ییووب، بۆ ماوێ حەوت سال بە لای بەسەردا باری، یوسف حەوت سال لەزیندانا بوو، بەخت نە صر بۆ ماوێ حەوت سال نازابی کیشا و حەوت سال لەناو درێژەکان بوو. شای میسری خەوێکی بینی و ترسا.

لەسەدی دەگێرێتەو: خەوێکی ترسینەری نیشانی پاشای میسردا، حەوت مانگای قەلەوی بینی کە حەوت لاغر ئەوانیان خوارد و حەوت لاسکی سەوز و حەوتی وشک. جادوگەر و کاهین و ئەستیرە ناسانی کۆکردەو و خەوێکی خۆی بۆ باس کردن.

وتیان: خەوی پەڕیشانە و ئیمە ناتوانین لیکدانەو بۆ خەو پەڕیشانەکان بکەین.

ئەو گەنجە ی لەزیندان رزگاری بوو، یانی بنو، داوی ماوێەک لەبیر کردن، بیی یوسف کەوتەو و وتی: من لیکدانەو بۆ خەوێکی ئیو دەکم، پەوانەم بکەن. ئەویان پەوانە کرد و پۆشته لای یوسف و وتی: ئە ی راستگۆ، سەبارەت بە حەوت مانگای قەلەو کە حەوت لاغری بیخۆن و حەوت لاسکی سەوز و حەوتی وشک، بۆچونی خۆت بلی چونکە پاشا ئەم خەوی بینیو.

لەکوپی عەباس دەگێرێتەو کەزیندان لەشاردا نەبوو. ساقی پۆشته لای یوسف و وتی: سەبارەت بە حەوت مانگای قەلەو بۆچوونی خۆت بلی.

لەقتادە دەگێرێتەو: حەوت مانگای قەلەو، حەوت سال بەبەرەکت و مانگا لەرەکان، سائە وشک و بی بەرەکتەکان. حەوت لاسکە سەوزەکە و حەوتەکە ی دیکە، وشکە سالییە بەبەرەکتەکان و سال بی بەرەکت و بی بەرەمەکان بوو. کاتیک یوسف لیکدانەوی بۆ خەوێکی کرد، ساقی بۆ لای پاشا گەرایەو و لەلیکدانەوێکی یوسف ناگاداری کردەو. پاشا زانی کەوتارەکی راستە، وتی:

يوسف بۇ لاي من بىنن. كاتىك نىردراو هات و ويستى يوسف بۇ لاي پاشا ببات، يوسف وتى: بۇ لاي پاشا بگەرئىرەو و بپرسە: چىرۋكى ئەو ژنانەى دەستى خۇيان بېرى، چىبوو چوونكە پەرورەدگارى من لەفرىوى ئەوان ئاگادارە.

لەكۆرى عەباس دەگىرنەو: ئەگەر يوسف ئەو رۆژە وپىنش ئەوئى پاشا لە بەسەرھاتەكەى خۇى ئاگادار بکاتەو، لەزىندان دەھاتەدەر، بەردەوام لەمىشكى عەزىزدا دەمايەو و دەيوت: ئەمە ئەو كەسەيە مەبەستى خراپى لەژنەكەى من کرد.

كاتىك نىردراو بۇ لاي پاشا گەرايەو، پاشا ژنانى كۆكرەو ووتى: داستانى ئىوہ چىيە كەيوسفقان لەخۇتان نزيك كردهو. ژنان بەھەمان شىوہ كە لەگىرانەوئى سەدى ئامازئى پىدراو، وتيان: خوا نەكات، ئىمە ھەرگىز خراپەمان لەو نەبىنيوہ. بەلان ژنى عەزىزى مىسر پىتى وتىن كەئەوى لەخۇى نزيك كرىدۆتەو و لەگەل ئەو رۆشتە ئا و مال. ژنى عەزىز وتى: ئىستا راستىەكان دەرکەوت. من داواى نزيك بوونەوئى لىكرد. يوسف راستگۆيە.

يوسف وتى: ئەم ھاتوچۇى نىردراوانى پاشا بۇ لاي ژنانە بەو مەبەستە بوو تا گەرەى من، ئەتقىر، بزانيّت كە بەئامادە نەبوونى خۇى، خيانەتم لەھاوسەرەكەى راعىل نەكردو و خوا فرىوى فرىوكاران رىنوئىنى ناكات.

كاتىك پاشا حال و ئەمانەتى يوسفى زانى، وتى بىھىنن تا بىكەمە يەككە لەكەسە نزيكەكانى خۇم. كاتىك هات و قسەى لەگەل كرىد، وتى: تۇ چىتر لاي ئىمە ئەمىن و خاوەن ھىزىت.

يوسف بەپاشاى وت: خەزىنەكانى ئەم سەرزەمىنە بەمن بسپىرە.

لەيونس دەگىرنەو: فىرەون، جگە لەھەمارى خواردنەكان، چەندىن خەزىنەى دىكەى ھەبوو و ھەموى بەدەستى يوسف سپارد. ھەرەھا يوسفى وەك لىپرسراوى كاروبارى تايبەت بەداوهرى دەستنىشان كرىد و بېرىارەكانى جىبەجى دەكران.

لەكۆرى ئىسحاق دەگىرنەو: كاتىك يوسف بەپاشاى وت: خەزىنەكانى ئەم سەرزەمىنە بەمن بسپىرە. پاشا وتى: سپاردم. وەك دەلئىن: كارەكانى ئەتقىرى بەو

سپارد و ئەتفیری لەسەر کار لابرد... خواوەند دەفەرمیّت: ((و كذلك مكننا ليوسف في الارض يتبوا منها حيث يشاء نصيب برحمتنا من نشاء و لا نضيع اجر المحسنين.

واتاکەى: بەمشێوهیه، لەو سەرزه‌مینه دەسه‌لاتمان بەیوسف بەخشی تا لەهەر شوێن و جیگه‌یه‌ک بخوازیّت، جیگیر بیّت. بەخششی خۆمان بەهەر کەس بویت، دەگه‌یی‌ن و پاداشتی چاکه‌کاران لەبیر ناکه‌ین.))

دەلێت: بیستوو‌مه: ئەتەفیر لەو شه‌وانه‌دا مرد و شا راعیلی کرده‌هاوسەری یوسف و کاتیک پۆشتنه‌ ژوور، یوسف پێی وت: ئەمه‌ باشتر نییه‌ له‌وه‌ی پێشتر داوات ده‌کرد؟

دەلێن، راعیل له‌وه‌لامدا وتی: ئەى راستگۆ، سەرکۆنه‌ى من مه‌که‌ چونکه‌ ژنیک بووم، به‌وه‌موو جوانییه‌ و که‌ک وەرگرتن له‌مال و سامانه‌کانی دنیا، هاوسەرکه‌م کاری به‌ژنان نه‌بوو. تۆ جوان روخسار بوویت و دلم به‌هه‌مان شیوه‌ که‌ده‌زانی به‌سه‌رمدا زالبوو.

دەلێن: کاتیک یوسف لێی نزیک که‌وته‌وه‌، راعیل هێشتا کچ بوو. راعیل دو کۆری بۆ یوسف هێنایه‌ دنیا به‌ناوه‌کانی ئەفراییم و مه‌شا.

له‌گێرانه‌وه‌ی سه‌دی‌دا هاتوو‌ه: یوسف چاودێری کاروباری بازرگانی میسری ده‌کرد و مانای وتاری خواوەند که‌ده‌فەرمیّت: ((و كذلك مكننا ليوسف في الارض يتبوا منها حيث يشاء.

واتاکەى: بەمشێوه‌یه‌ له‌و سەرزه‌مینه‌ هێز و دەسه‌لاتمان بەیوسف بەخشی تا لەهەر شوێنیک ده‌خوازیّت، جیگیر بیّت.)) ئەمه‌یه‌.

کاتیک پاشا، خه‌زینه‌کانی میسری به‌یوسف سپارد، وتی: به‌ره‌می سانه‌ به‌به‌ره‌که‌ته‌کان هه‌لب‌گرن و دواى ئەم سالانه‌، وشکه‌سانى و بێ به‌ره‌می بلۆ بوویه‌وه‌ و دیاری فه‌له‌ستین هه‌روه‌ک شوینه‌کانی دیکه‌ گرفتاری ئەم به‌لایه‌ بوو و بنه‌مانه‌ى یه‌عقوبی‌ش په‌نجی زۆریان پێرا.

به‌هه‌مان شیوه‌ که‌ له‌گێرانه‌وه‌ی سه‌دی ئاماژه‌ی پێدراوه‌، یه‌عقوب مناله‌کانی

خۆی رەوانەى ميسر کرد و بنيامين برائى يوسفى لای خۆى هيشتهوه و کاتیک کورەکانى يه عقوب رۆشتنه لای يوسف، ئەوانى ناسییهوه بەلام ئەوانى يوسفیان نەناسییهوه. کاتیک ئەوانى بینى، وتى: بۆ چ مەبەستیک هاتوون، ئاگادارم بکەنەوه چونکە ئیوه دەناسم.

وتیان: دەستەيهک لەخەلکانى شامین.

وتى: بۆچى بۆ ئیتره هاتوون؟

وتیان: هاتووین، خواردن و تویشو ببەین.

وتى: درۆ دەکەن، ئیوه سیخوون، چەند کەسن؟

وتیان: دەکەس.

وتى: ئیوه دەههزار کەسن. هەر يه کیک بەرaber بهههزار کەس، داستانى خۆتان باس بکەن.

وتیان: براين و منالى پياويكى راستگۆ. ئیمە دوانزە کەس بووین و باوکمان برایهكى زیاتر لهههموان خۆش دەويست. ئەو لهگەل ئیمە بۆ سارا هات و لەوى کۆژا. ئەولای باوکم، لهههموان نازیزتر و نازدارتر بوو.

وتى: دواى ئەو، باوكتان، كىى زیاتر لهههموان خۆش دەويست؟

وتیان: برایهكى بچوكى ئەو برایه مان.

وتى: چۆن دەلین باوكتان راستگۆيه و ئەو لهجینگه ی براگه و رهگه، برابچوكه كەى خۆش دەوئیت. برا بچوكه كتان بینن، تا ببینم و ئەگەر نەیهینن، لای من هیچتان دەست ناکه وئیت.

وتیان: لهگەل باوکمان قسه دەکەین.

وتى: يه كتان وهك بارمته بمینیتهوه و برۆن. ئەوان شه معونیان وهك بارمته دانا.

لهكۆرى ئيسحاق دهگيرنهوه: کاتیک يوسف سهختى و رهنجى خەلکى بینى، بەشێوهیهكى بەرaber سهیری کردن و زیاتر لهبارى يهك و شترى بهكەس نەدا. کەس نەیدەتوانى بارى دو و شتر وهبرگرت بەشێوهیهكى بەرaber بهههموانى بهخشى. براکانى وهك كەسانى دیکه هاتن تا لهميسر خواردن و تویشوو

وهربگرن، یوسف ئەوانی ناسیەو، فرمانیدا تا یەکی باری وشتریک بەبراکانی بدەن وپیئی وتن: براکەتان بیئن، تا باری وشتریکیش بەو بدەم و باریکی زیاترتان بردبیتەو. مەگەر نابینن بەپێوانە بەخەلکان دەبەخشم و بەکەس کەم نادەم. ئەگەر براکە ی خۆتان نەهینن، لای من هیچتان دەست ناکەوێت و لەسەر زەمینەکە ی من بپۆن. بەکەسانی خۆی وت کەلیپرسراوی دابەش کردنی خواردنێیەکان بوون: کالاکانیان کە بۆ بەهای خواردنەکان هیناویانە، بیخە ناو بارەکانیان.

لەقتادە دەگێرەو: یوسف وتی: کالاکانیان ((کەزیو بو)) بخەنە ناو بارەکانیان. ئەو کارەیان کرد وبراکانی یوسف نەیانزانی.

کاتیکی کۆرەکانی یەعقوب گەرانهو، بەهەمان شیوە کە لەگێرانهوی سەدیدا هاتوو، بەباوکی خۆیان وت:

باوکە، پاشای میسر ریزی لینگرتین، بەشیوەیەک ئەگەر یەکیکی لەکۆرەکانی یەعقوب دەبوو، ئەو کارە ی لەگەڵ نەدەکردین. شەمعونی بەبارمتە وەرگرت ووتی: براکەتان دوای مەرگی براکەیترتان، لای باوکتان خوشەویستە، بەهینن چونکە ئەگەر نەیهینن، هیچ شتیکی لەمنەو بەئێوە ناگات.

یەعقوب وتی: ((هل امنکم علیہ الاکما امنکم علی اخیه من قبل فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین.

واتاکە ی: مەگەر دەتوانم ئێوە بەکەمە ئەمینی ئەو، هاوشیوەی ئەو ی لەسەر براکە ی ئێوەم کردە ئەمین. پاراستنی خوا باشترە چونکە خۆی رەحیمی رەحیمەکانە.))

بەکۆرەکانی خۆی وت: کاتیکی پوشتنە لای پاشای میسر، لەلایەن منەو سلاوی بگەییئن و بلین، باوکمان درود و سلاوت بۆ دەنیریت و دوعای بۆ کردیت کە ریزت لەئێمە گرت.

لەکۆری ئیسحاق دەگێرەو: براکانی یوسف بۆ لای باوکیان گەرانهو و شوینەکیان وەک دەستەیک لەزاناکان باسی دەکەن، لەعەرەباتی فەلەستین لەچالاییەکانی شامدا یە و دەستەیکە دیکە و توویانە لەئەولاج لەناوچە ی شەغب، خوارتر لەحەمسە فەلەستینە. یەعقوب بیابان نشین بوو و وشتەر و مەری بەخێو

دهکرد. کاتیک گه پانه وه و وتیان: به هر کام له نیمه زیاتر له یهک و شتر باریان نه دا، براهه مان ره وانه بکه تا باری خوئی وهر بگریت و نیمه پاریزگاری لی دهکین.  
کاتیک کورده کانی یه عقوب باره کانی خوئیانیان کرده وه و به های خوارده نه که بیان له ناو باره که دا بیینی، به باوکیان وت:

(( یا ابا نا ما نبغی، هذة بضاعتنا ردت الینا و نمیر اهلنا و نحفظ اخانا و تزاد کیل بعیر.

واتاکه ی: ئەهی باوکه ئیتر چیمان دهوئیت. ئەمه به های کالاکانی نیمه یه که بوئیان گه پاندوینه وه. خواردن بو که سه کانی خویمان دههینینن و پاریزگاری له براهه مان دهکین و باری و شتریک زیاتر وهر ده گرین.))  
یانی باری و شتریک زیاتر له باره کانی خویمان وهر ده گرین.

له گیزانه وهی کورپی جوهره حیدا هاتووه: هر کام له وان باری و شتریکی وهر ده گرت و به باوکیان وت: براهه مان له گه ل نیمه ره وانه بکه تا باریکی زیاتر وهر بگرین.

له مواهید ده گیزانه وه: باری و شتریک، باری کهریک بوو و له هه ندی شوین، باری کهریک به به رابه ر له گه ل باری و شتریک داده نینن.

یه عقوب وتی: ((لن ارسله معکم حتی توتونی موثقا من الله لتاتیینی به الا ان یحاط بکم.

واتاکه ی: هر گیز ئەو له گه ل ئیوه دا ره وانه ناکه م تا به ناوی خواوه ند په یمانیک به من بدن که ده یگه ریننه وه بو من مه گه ره وهی ناچار بکرین.))

کاتیک سویندیان خوارد، یه عقوب وتی: خوا شایه تی وتاره که ی نیمه یه.  
کاتیک رینگه یدا براهه یان له گه لیان بروت، پیشنیاری کرد هه موویان له ده روزه یه کی شاره که وه نه پونه ناو شاره که تا له چاوی پیس به دور بن له بهر نه وهی هه موویان جوان چاک بوون، وتی: له درگا جورا و جوره کانه وه بپونه ناوشار. خواوه ند له مباره وه ده فهرمیت: ((و لما دخلوا من حیث امرهم ابوهم ما کان یغنی من الله من شیء الا حاجة فی نفس یعقوب قضاها.

یانی: کاتیک له و شوینه وهی باوکیان پیشنیاری پیکردن، پوشتنه ناو

شاره‌که، له بهر خوا هیچ سوویدیکی به وان نه ده‌گه یاند ته نیا ناره‌زویه کی ناخی  
یه عقوب بوو، که هینایه دی.))

کاتیك براکان گه‌یشتنه لای یوسف، براکه‌ی خوی برد که له‌یک دایک و باوک  
بوون.

له‌سه‌دی ده‌گیرنه‌وه: کاتیك براکان پوشتنه لای یوسف، براکه‌ی خوی  
ناسیه‌وه و له‌نزیک خوی‌هوه داینیشاند. نه‌وانی بو مالیکی دیکه نارد و خواردن و  
پوشاکی پیدان. کاتیك شهو داهات و جیگه‌یان راخست، وتی: جیگه‌ی دوو برا  
لای یه‌که‌وه دابخه‌ن. کاتیك بنیامین به‌ته‌نیا مایه‌وه، یوسف وتی: نه‌و له‌گه‌ل من  
ده‌خه‌ویت. خه‌وتن و یوسف تا به‌یانی بوئی ده‌کرد و به‌خوی‌هوه ده‌گوشی. روبیل  
به‌خوی وت، نه‌گه‌ر له‌مه‌ رزگارم بیت، نیت‌ر هاوشیوه‌ی نه‌مه نابینم.

له‌گیرانه‌وه‌ی کوپری نیسحاقدا هاتوه: کاتیك کوپه‌کانی یه‌عقوب پوشتنه لای  
یوسف، وتیان: نه‌مه براکه‌مانه که‌وتت بیهینه و هینامان.

یوسف وتی: کاریکی چاکتان کرد و پاداشتتان پیده‌بریت. دواتر وتی: ده‌بیت  
ریز له‌ئیه‌و بگرن. بانگی میوانداری کرد و وتی: بو‌هر دوو پیاویک مالیک ته‌رخان  
بکه و ریز و میوانداریان بکه. دواتر به‌وانی وت: به‌لام نه‌م پیاوه‌ی هیناوتانه،  
که‌سی له‌گه‌ل نییه و نه‌و ده‌به‌مه لای خوم. له‌گه‌ل نه‌و پوشته یه‌ک مال.

نه‌وانی دوو به‌دوو له‌ناو ماله جیاوازه‌کاندا جیگه‌ کرده‌وه و براکه‌ی له‌گه‌ل  
خوی برد. کاتیك ته‌نیا بوون، وتی: من برای توم، من یوسفم. نه‌وه‌ی له‌رابردودا  
له‌گه‌ل ئیمه کردوویانه، له‌دل مه‌گره، چونکه خوا چاکه‌ی له‌گه‌ل کردین. نه‌وه‌ی  
لای تو باسم کرد، لای نه‌وان باسی مه‌که.

خواوه‌ند ده‌فهرمیت: (و لما دخلو علی یوسف اوی الیه اخاه قال انی انا اخوک  
فلاتبتئس بما کانوا یعلمون.

واتاکه‌ی: کاتیك پوشتنه لای یوسف، براکه‌ی لای خوی جیگه‌ کرده‌وه و وتی  
من برای توم و له‌و کارانه‌ی نه‌نجامیانداوه، نیگه‌ران مه‌به.))

کاتیك یوسف وشتری براکانی بار کرد و کاروباری نه‌وانی رینکخست، وتی:  
ای، پیوانه‌ی خواردنه‌کان له‌ناو باری براکه‌ی بنیامین دابنن. کاتیك پوشتن،

یه کیځ به کاروانه که ی وت که ئیوه، دزن.

له کوږی ئیسحاق ده گټړنه وه: به هر کام باری وشتریکي به خشی هر وه ها به بنیامینی برای. دواتر وتی تا پیوانه ی شایی (ده لئین له زیو بوو) له ناو باره که ی بنیامین دابنیزن و کاتیځ له شار دور که وتنه وه، فرمانیدا بیانگرن و بیانخه نه زیندان. یه کیځ هاواری کرد، ئای کاروانییه کان: ئیوه دزن. نیردراوی یوسف به وان گه یشت و وتی: مه گهر وه میوان ریزمان نه گرتن و باری ته واومان پینه به خشین به شیوه یه که له گهل که سانی دیکه نه و کاره مان نه کردوه، مه گهر ئیوه مان له مالی خو مان جینگه نه کردوه؟

وتیان: بوئا، مه گهر چی رویداوه؟

وتی: پیوانه ی شایبان دزیوه و که س جگه له ئیوه، بو نه م کاره تو مه تبار نییه. وتیان: سویند به خوا نه هاتووین له م سرزه مینه خراپه کاری بکهین و دز نین. به وتی موجهی مواجهد، چوارپی کاروانه که همووی کهر بوو.

نیردراوی یوسف جاریدا بوو: هر که س پیوانه که بگه رینیتته وه، یه ک باری پیده به خشریت. کوږه کانی یه عقوب وتیان: ئیوه دز نین. له بهر نه وه ی به های باره کان که جاری یه که م یوسف بو ی گه راندنه وه، هینا بوویان و وتیان: نه گهر دز ده بووین، نه و به هایه مان بو نه ده گه راندنه وه. ده لئین: چونکه نه وان ناسرابوون به وه ی هیچ کات ده ستریززی ناکه نه سر سامانی که سانیتتر: نه م قسه یان هینایه سر زمان.

پینان و ترا، سزای نه و که سه ی پیوانه که ی دزیوه، چی بیت؟

وتیان: شیاوه، ته سلیم خاوه نی پیوانه که بکرنیت تا بیکاته کو یله ی خوی.

خواوه ند ده فهر میت: قالوا فما جزاوه ان کنتم کاذبین؟ قالوا جزاوه من وجد فی

رحله فهو جزاوه..

واتاکه ی: وتیان: نه گهر درو تان کرد بیت، سزاکه ی چی بیت. وتیان سزاکه ی

نه و که سه یه که له باره که ی نه ودا ده دوزریتته وه.

یانی: نه و بگرن بو خو تان.

یوسف باری براکانی پیش باری براکه ی خوی گه را و سر نه نجام پیوانه که ی



لەناو باری براکەیی دەرھێنا.

لەقتادە دەگێرنەو: سەیری باری ھەر کەسێکی دەکرد لەوێ ئەوی ترساندبوو، داوای لێخۆشبوونی دەکرد تا ئەوێ براکەیی مایەوێ کە لەھەموویان بچوکتەر بوو، وتی: گومانم ھەیە، ئەمە شتیکی ھەلگرتبێت.

وتیان: بەو شیوێیە و ئەوبی تەوانە. بەلام ئەوان دەیانزانن پێوانەکەیان لەکوێ داناو و یوسف لەناو باری براکەیی دەرھێنا.

خواوەند دەفەرمی: ئم استخرجها من وعاء اخيه كذاك كدنا ليوسف ما كان لياخذ اخاه في دين الملك.

واتاکەیی: سەرئەنجام لەناو باری براکەیی دەرھێنا. بەمشوێیە رینگە چارەمان بۆ یوسف دانا چونکە لەنایینی پاشا مافی ئەوێ نەبوو، براکەیی بۆ خۆی ھەلگرت.

یانن لەناو یاسا و فەرمانەکانی پاشای میسردا نەبوو، دزیک لەبەر دزی بکەنە کوێلە، بەلام بەو رینگە چارەیی خواوەند بۆی دیاری کرد، براکانی بەتەسلیم کردنی ئەو رازی بون.

موجاھید بۆ روونکردنەوێ وتاری خواوەند دەئیت: پاشا نەیدەتوانی براکەیی ھەلگرت مەگەر بەھۆکاریک کەخوا کار ئاسانی بۆ و یوسف بەکاری برد. براکان وتیان: ئەگەر دزی کردوو، پێشتر جارێک براکەیی دزی کردوو. مەبەستیان یوسف بوو.

دەئین: یوسف بیتیکی باوگەوری و دایەگەورینی دزیبوو و شکاندبووی، لەبەر ئەمە خراپەیی ئەویان باس دەکرد.

لەگێرانیەوێ کوپی ئیسحاقدا ھاتوو: یوسف بتی باوگەورینی خۆی شکاند و لەسەر رینگە فریدا، لەبەر ئەمە سەرکۆنەیان دەکرد.

کوپی ئیدریس لەباوکی دەگێرنەو: رۆژیک کوپەکانی یەعقوب لەسەر سفرە بوون. یوسف ئیسقانیکی شارەوێ و بۆ ئەم کارەیی سەرکۆنەیان کرد و وتیان: ئەگەر دزی کردبێت، براکەیی پێشتر دزی کردوو. یوسف ئەم قسەیی لەدل گرت و بیری کردوو: انتم شرمکانا و الله اعلم بما تصفون.

یان: بارودۆخی ئیوه لەوە خراپترە و بۆ ئەو داستانهی باسی دەکەن، خوا زاناترە.

واتاکە: ئەو درۆی بۆ بنیامینی هەلەبەستن. بەلام هیچی بەوان نەوت. لەسەدی دەگێرنەو: کاتیک پیوانە دزراوەکیان لەناو باری بنیامین دەرھینا، پشتیان شکا و وتیان: ئەی کورانی راحیل، بەردەوام لەئیووە زیان بەئیمە دەگات. کە ی ئەم پیوانەییەت هەنگرت؟

بنیامین وتی: بەردەوام لە ئیووە زیان بەکۆرەکانی راحیل دەگات. براکەمتان برد و لەسارادا کوشتان. ئەو کەسە درەمەکانی خستە ناو بارەکانی ئیو، ئەم پیوانەیشی خستە ناو بارەکە ی من.

وتیان: باسی درەمەکان مەکە چونکە سەرکۆنە ی ئیمە دەکەن. کاتیک رۆشتنە لای یوسف، داوای پیوانەکە ی کرد. بەپەنجە لێیدا و لەگوینی خۆی نزیک ی کردەو، وتی: ئەم پیوانە یە دەلێت، ئیو دوانزە پیاو بوون و برا یەکی خۆتان برد و فرۆشتان.

کاتیک بینامین ئەمە ی بیست، هەستا و سەری بۆ یوسف دانەواند، وتی: ئە ی پاشا، لە پیوانە کە بپرسە بزانە براکەم لەکوینی؟ یوسف بەپەنجە لە پیوانە کەیدا، وتی: براکەت زیندوو و ئەگەری هە یە بیینیت.

بنیامین وتی: هەرچی پیتخۆشە، لەگەل ئیمە بیکە، چونکە ئەگەر ناگادار بییتەو، رزگارم دەکات.

یوسف پۆشتە ژوور و گریا. دەسنوێژی گرت و هاتەدەر. بنیامین وتی: ئە ی پاشا دەمەوێت لە پیوانە کە بەدیت تا بەتۆ بلێت کی پیوانەکە ی دزی و خست یە ناو بارەکە ی من.

یوسف لە پیوانە کەیدا و وتی: پیوانە کە توپە یە و دەلێت، تۆ بینیت من لەناو باری کێدا بووم، چۆن دەپرسی کی منی دزیو.

دەلێن: کۆرەکانی یەعقوب، لەکاتی توپە یی مەترسیدار دەبوون. روبیل توپە بوو و وتی: ئە ی پاشا، سویند دەدەم بەخوا، وازمان لی بینیت و گەرنە

به شپږه یوه ده قیژنم که هه موو ژنه دوو گیانه کانی میسر، مناله کانیان له بار بچیت. مووی جهسته ی روبیل گرژ و له جله کانییوه هاتبوه در. یوسف به کورپه که ی خوی وت: لای روبیل دانیسه و دهستی لی بده. بهو شپږه بوو کاتیک یه کیک له کورپه کانی یه عقوب توپه ده بوو، نه گهر یه کیک دیکه دهستی لیده دا، توپه یی نه ده ما.

روبیل وتی: نه مه کییه، سویند به خوا له م شاره دا یه کیک له مناله کانی یه عقوب ده ژیت.

یوسف وتی: یه عقوب کییه.

روبیل توپه بوو، وتی: نه ی پاشا، به مشپوهیه ناوی یه عقوب مه به چونکه نهو هاوریی خوا، کورپی قوریانی خوا، کورپی خه لیلی خوا یه. یوسف وتی: که واته وته که ی تو راسته.

ده لیت: کاتیک یوسف براکه ی خوی زیندانی کرد و به پینی قسه ی براکانی به سه ریدا زال بوو و کاتیک بینیان هیچ رنگه یه ک بو رزگاری نهو نییه، ویستیان شتیکی پییده ن بو نه وه ی بنیامین نازاد بکن. وتیان:

((یا ایها العزیز ان له ابا شیخا کبیرا فخذ احدنا مکانه انا نراک من المحسنین. و اتاکه ی: نه ی پاشا، نهو باو کیک به ته مه نی هیه، یه کیک له نیمه له جیاتی نهو بگره چونکه تو له چاکه کاران ده بینین.))

کاتیک یوسف به داوای براکانی رازی نه بوو، بی هیوا په نایان بو سوچیک برد و کهس جگه له خویان له وی نه بوو. گهره که یان روبیل و بهوته ی دهسته یه ک شه معون بوو، وتی: مه گهر نازانن باو کتان په یمان و سویندی خوایی لیوه رگرتون تا بنیامین ته ندروست بگرینینه وه مه گهر نه وه ی هیزی نهو کاره مان نه بیت. پیشترا تاوانیکتان به رابه ر به یوسف نه نجامداوه. خواوه ند له گیرانه وه ی وتاری نهو ده فهرمیّت: ((فلن ابرح الارض حتی یأذن لی ابي او یحکم الله لی و هو خیر الحاکمین. ارجعوا الی ابيکم فقولوا یا اباانا ان ابنک سرق و ماشهدنا الا بما علمنا و ما کنا للغیب حافظین و اسئل القرية اللتی کنافیها و الغیر اللتی اقبلنا فیها انا لصادقون

قال بل سولتلكم انفسكم فصر جميل عسى الله ان يأتيني بهم جميعا انه هو العليم الحكيم. و تولى عنهم و قال يا اسفى على يوسف و ابضت عيناه من الحزن فهو كظيم.

واتاكهى: ھەرگىز لەم سەرزەمىنە نارۆمەدەر تا باوكم رىگەى ئەو كارەم پىبىدات يا خوا داوهرىمان بۇ بكات چوونكە باشتىنى داوهرەكانە. بېرۆنە لاي باوكمان و بلىن، ئەى باوكە، كۆپرەكەت دزى كرد و ئىمە جگە لەوہى دەمانزانى شاھىتەى نادەين چوونكە دانای غەيب نين. لەو گوندەى لەوئى بووين و لەو كاروانەى لەگەلىان ھاتين، بېرسە چوونكە ئىمە راستگوين. وتى: ((بەمشىوہىە نىيە)) بەلكو ناختان كارىكى گەورە و گرانى بەشىوہىەكى چاكە نىشانى ئىوہدا كەشیاوہ بۇ خۇپراگرى و سەبر. ئەگەرى ھەيە خوا بۇ منى بگەرىنئىتەوہ چوونكە ئەو زانای فرەزانە. پىشتى كرده ئەوان و وتى ئەى ھاوار بۇ يوسف و چاوەكانى لەخەم سپى و لەخەم لىوانلىو بوو.

لەگىرەنەوہكەدا ھاتوہ: لەحەسەنىان پەرسى: حەز و ئارەزووى يەعقوب بۇ كۆپرەكەى چۆن بوو، وتى: ەك حەز و ئارەزووى حەفتا ژنى منال مردوو.

وتيان: پاداشتەكەى چۆن بوو؟

وتى: بەئەندازەى سەد شەھىد.

دەئىت: ھىچ كات گومانى خراپى لەخوا نەكرد.

لەتەلحە كۆرى موصرىفى يامى دەگىرەنەوہ: دراوسىيەك پۇشتە لاي يەعقوب كۆرى ئىسحاق و وتى: ئەى يەعقوب، بۇ وا تىكشكاوييت؟ مەگەر لەمردن نزيك بوويتەوہ؟

يەعقوب وەلامى داىەوہ: تىكشانى من لەخەمى يوسفە.

خواوہند وەحى بۇنارد: ئەى يەعقوب، لاي ئافرىنراوہكەى من، سكالات لەمن كرد؟

يەعقوب وتى: پەروەردگارا، ھەلەم كرد، بىمبەخشە.

خواوہند فەرمووى: تۆم بەخشى.

دواى ئەوہ كاتىك لىيان دەپرسى، دەيووت: لەخەم و نازارى خۆم پەنا بۇ

خواهوند ده بهم و نهو شتانه له خوا د هزانم که ئیوه نایزانن.

له حهسه ن ده گپړنه وه: پوشتنی یوسف لای یه عقوب تا گه پرانه وهی بؤ لای، هه شتا سالی خایاند و له م ماوه دا هیچ کات خه م لینی دوور نه که و ته وه و بهر ده وام ده گریا تا نه وهی کوپړ بوو.

هه روه ما ده لیت: سویند به خوا که س له سه ر زه وی نازیز تر له یه عقوب نه بوو. دواى نه وهی یه عقوب به مناله کانی که له میسر گه رابوونه وه، فرمانیدا بؤ میسر بگه ریڼه وه و هه والی یوسف و براکه ی بؤ بینن. خواهوند له گپړانه وهی و ته کانی نه و ده فرمیت: ((اذهبوا فتحسسوا من یوسف و اخیه و لا تیئسوا من روح الله.

واتاکه ی: برؤن و به دواى یوسف و براکه یدا بگه ریڼ و له به خشینه کانی خواهوند بى هیوا مه بن.))

نه وان گه پرانه وه بؤ میسر و پوشتنه لای یوسف، وتیان: ((ایها العزیز مسنا و اهلنا الضر و جننا ببضاعه مزجاة فاوف لنا الکیل و تصدق علینا ان الله یجزى المتصدقین.

واتاکه ی: نه ی پاشا، ئیمه و که سه کانمان هه ژار بووین و کالایه کی که م باییمان له گه ل خو مان هینا وه، پیوانه ی ته واومان پیبده و به خشینه کانی خو ت به ئیمه به خشه چونکه خوا پاداشتی به خشه ران ده داته وه.))

کالا که م باییه که یان وه که ده لین رو ن و په شم بوو. به و ته یه ک کالا که یان که م تر بوو له وهی پیشت هینا بووین و داویان له یوسف کرد لیان خو ش بیت و پیوانه ی ته واویان هاوشیوهی دوو جاری پینشو پیدات، وتیان: ((فاوف لنا الکیل و تصدق علینا ان الله یجزى المتصدقین.

واتاکه ی: پیوانه ی ته واومان پیبده خشه چونکه خوا پاداشتی به خشه ران ده داته وه.))

وه که له گپړانه وهی سه دی ناماژهی پیدراوه: نه وهی وتیان: ((خیرمان پیبکه)) یانی درمه خراپه کان له چاکه کان جیامه که ره وه. به و ته یه که مه به ستیان نه وه بوو که براکه مان بؤ بگه ریڼه وه چونکه خواهوند پاداشتی به خشه ران ده داته وه.

له کۆری ئیسحاق دهگێرنهوه: کاتیك براکانی یوسف ئەم قسهیان کرد، یوسف په‌ریشان و فرمیسک له‌چاوی هاته‌خوار و ئەوهی ده‌یشارد‌ه‌وه. ئاشکرای کرد و وتی: ده‌زانن کاتیك نه‌زان بوون، چ به‌لایه‌کتان به‌سه‌ر یوسف و براکه‌یدا هینا؟ مه‌به‌ستی ئەو جیا‌بوونه‌وه‌یه‌ بوو که له‌کاتی خسته‌نه‌ ناو چالی یوسف، له‌نیوان ئەو و براکه‌ی دروستیان کرد.

کاتیك براکانی ئەمه‌یان بیست، وتیان: تۆ یوسفیت؟

یوسف وتی: من یوسفم و ئەمه‌یش براکه‌مه. خوا منه‌تی خسته‌ سه‌ر ئیمه‌ و کۆتایی به‌جیا‌بوونه‌وه‌ی ئیمه‌ هینا. هه‌رک‌ه‌رس خۆپاریزی بکاته‌ پیشه‌ و خۆپاگر بیت، خواوه‌ند پاداشتی چاکه‌کاران له‌بیر ناکات.

له‌سه‌دی ده‌گێرنه‌وه: کاتیك یوسف به‌وانی وت: من یوسفم و ئەمه‌یش براکه‌مه. داوای لی‌خۆش‌بوونیان کرد و وتیان: خواوه‌ند تۆی هه‌ل‌بژارد و ئیمه‌ گونا‌حکارین. یوسف به‌وانی وت: هه‌یج ترسی‌کتان له‌سه‌ر نییه‌، خوا بتانه‌خشیت چونکه‌ له‌مه‌مووان به‌خشنده‌تره‌.

کاتیك یوسف خۆی پیناساندن، پرسیاری حالی باوکی کرد.

هه‌روه‌ها له‌سه‌دی ده‌گێرنه‌وه: یوسف وتی: باوکم داوای من چی کرد؟

وتیان: کاتیك بنیامینی له‌ده‌ستدا، له‌تاو خه‌فته‌ کوی‌ر بوو.

وتی: کراسه‌که‌ی من ببه‌ن و بیخه‌نه‌ سه‌ر روخساری تا سو‌م‌ای چاوانی بۆ بگه‌ریت‌ه‌وه‌ و هه‌موو که‌سه‌کانی خۆتان بینن بۆ‌لای من.

کاتیك کاروانی کۆره‌کانی یه‌عقوب به‌ریکه‌وت، یه‌عقوب وتی: ئەمه‌ بۆنی یوسفه‌.

له‌باوکی ئەییووبی هوزنه‌ی ده‌گێرنه‌وه: کاتیك یوسف کراسه‌که‌ی خۆی بۆ یه‌عقوب نارد، با داوای مۆله‌تی کرد پێش ئەوه‌ی مژده‌که‌ به‌یه‌عقوب بده‌ن، بۆنی یوسفی بۆ یه‌عقوب برد. یه‌عقوب وتی: ئەگه‌ر به‌درۆزمن نه‌زانن، ئەمه‌ بۆنی یوسفه‌.

هه‌روه‌ها له‌کۆری عه‌باس ده‌گێرنه‌وه: کاتی کاروانه‌که‌ به‌ریکه‌وت، یه‌عقوب وتی: ئەمه‌ بۆنی یوسفه‌. به‌هۆی هه‌ل‌کردنی با، بۆنی یوسف له‌دووری هه‌شت رۆژ رینگه‌ به‌یه‌عقوب گه‌یشت و یه‌عقوب وتی: ئەگه‌ر به‌درۆزمن نه‌زانن، ئەمه‌ بۆنی

يوسف.

حەسەن دەلىت: بىستومە دورى نىۋان ئەوان ھەشتا فەرسەخ بو. يوسف لەسەرزەمىنى مىسر و يەعقوب لەسەرزەمىنى كەنعان و چەندىن سال لە دورى ئەوان تىپەرى كىرەبو.

كۆرى جورەيەح دەلىت: بىستومە لەو كاتەدا دورى نىۋانىيان ھەشتا فەرسەخ بوو كەوتى: ئەمە بۆنى يوسف. يوسف ھەفتا و ھوت سال پىشتىر لىنى جىباببويەوہ وئەوہى كەوتى: ئەگەر بەدرۇزىم نەزانن، مەبەستى ئەوہبوو ئەگەر بەنەزانن نەزانن و بەپىرى و خەفاوى تۆمەتبارم نەكەن.

دەستەيەك لەمناڵەكانى لەوى نامادە بوون، وتيان: سويند بەخوا سەبارەت بەيوسف و خۆشەويستى ئەو، لەگومرايى كۇندا ماويتەوہ.

كاتىك مژدەدەر، يانى نىزدراوى يوسف، گەيشتە لاي يەعقوب، ھەوانى زىندوو بوونى يوسفى پىدا.

دەلىت ئەو كەسەى مژدەى بەيەعقوبدا، يەھودا بوو.

لەسەدى دەگىرنەوہ: كاتىك يوسف وتى كراسەكە بىەن و بىخەنە سەر روخسارى باوكم و ھەموو كەسەكانى خۇتان بىنن، يەھودا وتى: من بووم كراسى خويىناوى تۆم بۇ باوكم برد و پىم وت گورگ، يوسفى خوارد. ئىستا خۇم كراسەكە دەبەم و دەلىم يوسف زىندوہ و خۇشحالى دەكەم چوونكە ئەو رۇژە خەمبارەم كىرد.

ئەو كەسەى مژدەى بەيەعقوبدا، يەھودا بوو.

كاتىك يەھودا كراسەكەى يوسفى ھىنا و خستىە سەر روخسارى يەعقوب، دواى كۆپرى، سۇمايى چاوانى بۇ گەرايەوہ و بەمناڵەكانى خۇى وت: مەگەر بەئىوہم نەوت، من ئەو شتانە لەخوا دەزانم كەئىوہ نايزانن. چوونكە ئەو لەلىكدانەوہى خەونەكەى يوسف بىنىبووى يانزە ئەستىرە و مانگ و ھەتاو كۆپنوشى بۆدەبەن. ئەو دەيزانى و ئەوان نەياندەزانى.

كۆپەكانى يەعقوب پىيان وت: باوكە بۇ گوناھەكانى ئىمە داواى لىخۇش بوون

بەكە چوونكە تاوانبارىن.

یەعقوب وتی: ئەو کارە دەکەم. دەلێن، ئەو کارەى تا کاتى بەیانى دواخست و بەوتەیک لەشەوی هەینی داواى بەخشینی منالەکانى کرد.

لەکورى عەباس دەگێرنەو: پێغەمبەر(د.خ) فەرمووی: ئەوێ یەعقوب وتی داواى لىخۆشبوونتان بۆ دەکەم، لەبەر ئەو بوو چونکە چاوەروانى هەینی دەکرد.

کاتیک یەعقوب و کورەکانى رۆشتنە لای یوسف، باوک و دایکى لای خۆى دانیشاند.

دەلێن: پێش ئەوێ برۆنە ناو میسر، یوسفیان بینی، چونکە یوسف بۆ پێشوازی ئەوان لەشار رۆشتبوویەدەر.

لەسەدى دەگێرنەو: هەموو کەسەکانى خۆیانان برد و کاتیک لەمیسر نزیک کەوتنەو، یوسف لەگەڵ پاشا قسەى کرد و لەگەڵ پاشا پێشوازیان لیکرد. کاتیک گەیشتنە میسر، یوسف وتی: وەرە ناومیسر کەبەخواستى خوا پارێزراون. کاتیک رۆشتنە لای یوسف، دایک و باوکى لای خۆى دانیشاند.

لەفەرقدى سەبىخ دەگێرنەو: کاتیک کراسەکەى یوسفیان خستە سەرچاوى یەعقوب، سوڤماى چاوى بەدەستەینایەو.

یوسف وتبووی: هەموو کەسەکانى خۆتان بێنن. یەعقوب وبراکانى یوسف هاتن و کاتیک یەعقوب نزیک کەوتەو، یوسفیان ناگادار کردەو کە بۆ پێشوازی کردنى لەشار رۆشتەدەر. خەلکى میسر هاورییەتیان کرد چونکە ئەویان بەگەرە دەزانى. کاتیک لەیەک نزیک بوونەو، یەعقوب پیادە و پشتى بەدەستى یەکیک لەکورەکانى خۆى بەستبوو. کاتیک ئەسپەکان و خەلکى میسرى بینی، بەیەهوودای وت: ئەمە فیرعەونى میسرە.

یەهوودا وتی: نا ئەو کورى تۆ یوسفە.

کاتیک نزیک کەوتنەو، یوسف ویستى سلۆى لى بکات، بەلام رینگەى لىگىرا چونکە سلۆ کردن ماف و شیاوى یەعقوب بوو، وتی: سلۆ لەتۆ ئەى خەمەرەوین.

کاتیک رۆشتنە میسر: یوسف دایک و باوکى لای خۆى دانیشاند.



سه بارهت بهو که سانهی یوسف لای خوئی له سهر تهخت داینیشاندن، بوچوونهکان جیاوازه. دهستهیهکیان دهئین: یهکیان یهعقوب و نهوی دیکهکیان دایکی یانی راحیل بوو و دهستهیهک دهئین پورهکهی لیا بوو چونکه دایکی پیش نهو زهمه نه چاوی له دینا بهستبوو.

یهعقوب و دایکی و کورهکانی کورنوشیان بو برد.

لهقتاده دهگیرنهوه: دروود و سلاوی خه لکان بهو شیوه بوو که کورنوشیان بو یهک ده برد.

یوسف بهیاوکی وت: باوکه، نه مه لیکدانه وهی خه وه کهی منه و خاوه ند هینایه دی.

لهسهلمانی فارسی دهگیرنهوه: خه وه کهی یوسف تا نهو کاتهی خه وه کهی هاته دی، چل سالی خایاند. دهستهیهکی دیکه وتویانه: ههشتا سالی خایاند. لهحه سهن دهگیرنهوه: کاتیک یوسف له یهعقوب جیا بویه وه، تا نهو کاتهی دووباره یهکیان بینیه وه، ههشتا سالی خایاند. له ماوه دا خه له یهعقوب دور نه که وته وه و فرمیسک له چاوه کانی دهباری. له سهر زهوی کهس نازیزتر له یهعقوب نه بوو لای خوا.

ههروه ها لهحه سهن دهگیرنهوه، کاتیک یوسفیان خسته ناو چاله که، ته مه نی حه فده سال و کاتیک یهعقوبی بینیه وه، ته مه نی ههشتا سال بوو. دواي نه وه بو ماوه ی بیست و سی سالی دیکه ژیا و کاتیک مرد ته مه نی سه د و بیست و سی سال بوو.

دهستهیهک له شوینکه وته کانی کتیب وتویانه: یوسف حه فده سالان بوو که رۆشته میسر. سیانزه سال له مالی عهزیز مایه وه و کاتیک ته مه نی گه یشت به سی سال، فیرعه ون پاشای میسر وه و وزیر دهستنیسانی کرد. ناوی فیرعه ون، ره یان کوپری وه لید کوپری سه روان کوپری ئه راشه کوپری قاران کوپری عه مرۆ کوپری عه ملاق کوپری لوز کوپری سام کوپری نوح بوو. نه م پاشایه باوه پری به خوا هینا و دواي نه وه ی مرد، قابوس کوپری مه صعهب کوپری معاویه کوپری نه میر کوپری سه لواس کوپری قاران کوپری عه مرۆ کوپری عه ملاق کوپری لوز کوپری سام کوپری نوح

پاشایەتی گرتە دەست. ئەو کافر و یوسف داوای لێکرد باوەر بە خوا بێنیت، بەلام رازی نەبوو.

تەمەنی یوسف لەکاتی مەرگ، سەد و بیست ساڵ و دەسیەتی لای یەهوودای برای کرد. جیا بوونەوی یەعقوب لەیوسف بیست و دوو سالی خایاند و داوی ئەوی لەگەڵ کەسەکانی خۆی پۆشته میسر، بۆ ماوەی حەفدە ساڵ لەگەڵ یوسف ژیا و کاتی مەرگ، لای یوسف دەسیەتی کرد.

یەعقوب لەگەڵ حەفتا کەس بۆ میسر بەرێکەوت و لەکاتی مەرگ بەیوسفی وت، جەستە ی ببات و لای گۆپی باکی یانی ئیسحاق بەخاکی بسپێریت. یوسف ئەو کارە ی کرد و جەستە کە ی برد و لەشام بەخاکی سپارد و بۆ میسر گەرایەو. یوسفیش دەسیەتی کرد داوی مردن لای باوک و باوەگەرێکانی بەخاکی بسپێرن. موسا لەکاتی هاتنەدەرە لەمیسر، تابووتە کە ی ئەوی لەگەڵ خۆی برد.

کۆری ئیسحاق دەلیت: بیستوومە و خوا دەزانیت کە ماوەی دووری یوسف لەیەعقوب، هەژدە ساڵ بوو.

یەعقوب لەمیسر بۆ ماوەی حەفدە ساڵ لای یوسف مایەو. دواتر خواوەند گیانی ئەوی بۆ لای خۆی گەراندهو.

دەلیت: یوسفیان لەناو سنوقیکی مەرمەری لەشونینیک لەناو رووباری نیل بەخاک سپارد و دەستە یەک وتووینە: داوی باوکی بۆ ماوەی بیست و سێ سالی دیکە ژیا و کاتیک مرد، تەمەنی سەد و بیست ساڵ بوو.

دەلیت: لەتەوراتدا نامارژە بەتەمەنی یوسف دراو کە سەد و بیست ساڵە.

یوسف دوو کۆپی بوو: ئەفرایین و مەنشە. ئەفراییم، نوونی هینایە دنیا و نوون کۆری ئەفراییم، یوشەع کۆری نوونی هینایە دنیا کە هاورینی موسا بوو. مەنشە، موسا کۆری مەنیشای هینایە دنیا. بەوتە یەک موسا کۆری مەنشە پیش موسا کۆری عیمران، پینغەمبەر بوو. ئەو بوو بە داوی خزردا گەرا.

## داستانی خزر و بهسه رها تی نه و له گه ل موسا و هاوریکه ی، یوشع کوری

### نوون

ئه بوجه عفر ده لیت: به و ته ی زۆریه ی زاناکانی شوینکه و ته ی کتیب، خزر له ده و رانی فهره یدون پاشا کوری ئه سقیان بوو و به و ته یه ک له رۆژگاری موسا کوری عیمران.. به و ته یه ک هاوریی زولقهرنه یین بوو که له رۆژگاری ئیبراهیمی خلیل ده ژیا و له کیشهی چاله که، له بهر ژه وهندی نه و داوه ری کرد. ئه مه چالیک بوو، ئیبراهیم له سارای ئه رده ن بۆ مه رکهانی خۆی هه لیکه ند و ده سته یه ک له خه لکی ئه رده ن. خۆیان به خواوه نی چاله که ده زانی. ئیبراهیم داوای داوه ری له زولقهرنه یین کرد وه ک و توویانه، له رۆژگاری گه رانی زولقهرنه یین له شاره کان، خزر هاورییه تی ده کرد و له گه ل نه و، به ناوی حه یات (نهمری) گه یشت و لینی خوارده وه به لام نه یزانی و زولقهرنه یین و هاوریکانی شی نه یانزانی و مانه وه و به گومانی نه وان هیشتا زیندوه.

ده سته یه ک ده لین: خزر، له نه وه کانی یه کیک له شوینکه و ته کانی ئیبراهیمه که باوه ری به خواوه ند هینا بوو و له گه ل ئیبراهیم بۆ سه رزه مینی بابل کۆچی کرد. ناوی به لیا کوری مه له کان کوری فالغ کوری عابر کوری شالخ کوری ئه رفه خشنز کوری سام کوری نوحه. ده لین: باوکی پاشایه کی گه و ره بوو.

به و ته ی ده سته یه ک، زوله قهرنه یین که له ده و رانی ئیبراهیم ده ژیا، هه مان فهره یدون کوری ئه سقیانه و خزر هاورییه تی ده کرد.

له عه بدالله کوری شوه زب ده گێر نه وه: خزر له مناله کانی فارسه و ئه لیا س له مناله کانی ئیسرا ئیله و سالانه له کاتی حه ج چاویان به یه ک ده که ویت.

کوری ئیسحاق ده لیت: بیستومه خواوه ند یه کیک له مناله کانی ئیسرا ئیلی کرده پاشای خۆیان که ناوی ناشیه کوری ئه موه صه. خواوه ند: خزری وه ک پیغه مبه ری نه وان په وانه کرد و ناوی خزر، وه ک ئه وه ی وه ب کوری مونه

ناماژهی پیداه، نهورمیا کوری خهلقیایه و له نه وه کانی هارون کوری عیمرانه.

له م پاشایه که کوری ئیسحاق باسی دهکات، تا فرهیدون، ههزار ساله.

وتهی نهو که سهی دهلئیت خزر له دهورانی فرهیدون و زوله قهرنه بین و پیش

موسا کوری عیمرانه، راستر به چاو ده که ویت. مه گهر نه وهی به وتاری نهو که سانه

رازی بین که وتوو یانه: نهو هاورئ له گهل زوله قهرنه بین هاورئئ ئیبراهیم له ناوی

ژیانی خواره وه و له سهرده می ئیبراهیم به پیغه مبهری نه گه یشت و له دهورانی

ناشیه کوری نه موهص وهک پیغه مبهر هه لئیردر، چونکه ناشیه کوری نه موهص

که به وتهی کوری ئیسحاق پاشای مناله کانی ئیسرائیل بوو: له دهورانی به شتاسب

کوری له هراسب و له به شتاسب تا فرهیدون به نه اندازه یهک دووره که زاناکانی

به سه رهاتی رۆژگاره کۆنه کان ده زانن و له کاتی باس کردنی رووداوه کانی

سهرده می به شتاسب، ناماژهی پیده دهین.

وتهی نهو دهستهی دهلئین: خزر پیش موسا کوری عیمران بوو له وته که ی

کوری ئیسحاق که له وه هب کوری مونبه ده گئیرته وه، راستره، له بهر نهو

گئیرانه وهی نه بی کوری که عب که له پیغه مبهری ده گئیرته وه و دهلئیت: هاورئئ

زانای موسا کوری عیمران که خواوه ند فرمانی پیدا به دوایدا بگه ریت خزری

زیندوو بوو. نه م فرمانه کاتیک به موسا درا که گومانی ده کرد کهس لهو زانتر

نییه. پیغه مبهر (د.خ) رووداوه کانی سهرده می رۆژگاره کۆنه کان له هه موو که سینک

باشتر ده زانیت.

سه عید دهلئیت، به کوری عه باسم وت به گومانی نوف: خزر هاورئئ موسا

نه بوو: وتی: ((دورژمنی خوا درۆده کات. چونکه نه بی کوری که عب له پیغه مبهر

ده گئیرته وه که موسا له گهل مناله کانی ئیسرائیل قسه ی کرد و گفتوگو له باره ی

فره زانترین کهس کرا و موسا وتی: من. خوا سه رکۆنه ی کرد و پینی وت بو

له هه موان خۆی به فره زانتر ده زانیت و فره مووی زانتر له هه موو خه لکان به نده یه کی

منه که له نزیک ((مجمع البحرین)) نیشته جییه. موسا وتی: خواوه ندا، چون

به دوای نه ودا بگه ریم.

فره مووی: ماسییه که هه لئبگره و بیخه ره ناو سه له یهک، له هه ر شوینیک

ماسیه کهت ون کرد، بنده کهی من له وئییه.

موسا ماسیه کهی هه لگرت و خستیه ناو سه له و به هاوریکه ی خوی وت:  
کاتیک ئەم ماسیه ون بوو، پیم بلی. له که ناره کانی ده ریا پۆشته پیش تا گه شتنه  
سه ر تاشه بهردیک و موسا خهوت. ماسی له ناو سه له که که و ته جووله جوول  
هاته ده ر و که و ته ناو ده ریا.

دوای له خه و هه ستانی موسا، دریزه یان به رینگه که یاندا و موسا به هاوریکه ی  
خوی وت: خواردن بینه چوونکه له م سه فه ره دا گرفتاری رهنج بووین. موسا  
نه ده که و ته رهنج مه گه ر ئەو کاته ی سنوری فه رمانه خواییه کانی ده به زاندا.  
هاوریکه ی پیی وت:

((ارایت اذ آوینا الی الصخری فانی نسیت الحوت و ما انسانیه الا الشیطان ان

اذکره و اتخذ سبیله فی البحر عجبا.

واتاکه ی: ناگاداریت کاتیک په نامان بو تاشه بهرده که برد، ماسیه که م له بیر  
کرد و جگه له شهیتان کهس بو له بیر کردن ناچاری نه کردم وباسم نه کرد و  
ماسیه که له ناو ده ریا رینگه ی خوی گرت بهر.))

موسا وتی: ((ذلک ما کنا نبع فارتدا علی آثارهما قصصا.

واتاکه ی: ئەمە ئەو شتیه به دوایدا ده گه رایین و به دوای شوینپینکانی خویان

گه رانه وه.))

کاتیک گه یشتنه تاشه بهرده که، که سینکیان بیینی که خه وتوو و جل و بهرگی  
له خوی وه ئالانده وه. موسا سلوی کرد. وه لأمی دایه وه: له زه وی ئیمه سلو  
ده توانیت له کوئی بییت.

موسا وتی: موسام.

وتی: موسای مناله کانی ئیسرائیل.

وتی: به لی.

وتی: ئەی موسا، ئەو شتانه ده زانم که خواوه ند فییری کردووم و تو نازانیت و

تویش ئەو شتانه ده زانی که خواوه ند فییری کردوویت و من نازانم.

موسا وتی: هاورییته تی تو ده کم تا نه وهی دهیزانی، فیرم بکهیت.

وتی: نه گهر هاورییته تی منت کرد، سه بارهت به هیج شتیك پرسیارم لیمه که تا خوّم قسه ی له باره وه بکه م.

له که ناری دهریا دریزه یان به ریگه دا. مه له وانیک له که شتیبه که دا بوو و خزری ناسیه وه. نه وی به خوږایی سوار کرد. چوله که یه ک هات و له سر لیواری که شتیبه که نیشته وه. نووکی له ناوه که ده دا. خزر به موسای وت:

زانستی من و تو به به راورد له گهل زانستی خواوند به و نه اندازه یه که نه م چوله که له ناوی دهریا هه لیگرت.

کاتیك له که شتیبه که دا بوون، موسا بینی خزر بزماریکی دهرکیشا وته خته یه کی دهرهینا. موسا پیی وت: ئیمه یان به خوږایی سوار کرد و تو که شتیبه که ی نه وان کون ده که ییت تا خه لکه که ی بخنکین؟ کاریکی ناره وات کرد.

خزر وتی: مه گهر نه موت ناتوانیت خوږاگر بیت.

موسا وتی: بو له بیرکردنه که م داوای به خشین ده که م.

ده لیت: نه مه یه که م شت بوو موسا له بیری کرد.

دواتر پوشتن و منالیکیان بینی له گهل مناله کانیتر سه رقالی یاری کردن بوو. خزر نه وی گرت و کوشتی.

موسا پیی وت: یه کیکت به ناحق کوشت. کاریکی ناره وات کرد.

خزر وتی: مه گهر نه موت ناتوانیت خوږاگر بیت.

پوشتن و گه یشتنه گوندیک و داوای خواردنیان له خه لکه که یکرد. که س خواردن و خواردنه وه ی پینه دان. دیواریکیان بینی نه ونده ی نه مابوو برووخیت، خزر دیواره که ی چاک کرده وه و موسا وتی: نه وان میوانداری ئیمه یان نه کرد و جینیان پینه داین، نه گهر مه بهستی نه وهت هه یه تا له به رابه ر نه م کارهت چاکهت له گهل بکه ن.

خزر وتی: ئیستا کاتی جیا بوونه وه ی من و تویه.

ده لیت، پیغه مبه ر(د.خ) فره مووی: چهنده خوش ده بوو نه گهر خوږاگری ده کرد تا هه موو داستانه که بگیرن ته وه.

دەگێرپنەوه: کۆری عەباس لەگەڵ حوڕ کۆری قەیسە فەزاری سەبارەت بەخەز  
گفتوگۆیان دەکرد. کۆری کە عەب لای ئەوان تێپەری، کۆری عەباس بانگی کرد و  
وتی: من و ئەم ھاوڕێیەم سەبارەت بە ھاوڕێکەیی موسا کە بە دەوای ئەودا دەگەرا،  
گفتوگۆمان دەکرد، ئایا لە پێنەمبەر هیچت سەبارەت بەو بیستوووه؟  
ئەبەبی وتی: بەئێ. ئەم داستانە ی وت.

ھەر وھا لە کۆری عەباس دەگێرپنەوه: کاتی ک موسا و خەلکە کە ی بەسەر  
میسردا زال و لەوی نیشته جی بوون، خواوەند وەحی نارد: خەلکان لەرۆژەکانی  
خواوەند ناگاد بەکرەوه، موسا لەگەڵ خەلکە کە ی قسە ی کرد و ئەو نیعمەت  
و چاکیانە ی بیرخستەوه کە خواوەند پێی بەخشیبوون و دوژمنانی ئەوانی لەناو  
بردبوو و بەسەر زەویدا زالی کردبوون. وتی: خواوەند لەگەڵ موسا،  
پێنەمبەری (د.خ) ئێوه قسە ی کرد و منی کردە کە سێکی تایبەتی خۆی و  
خۆشەویستی خستە دلی من. ئێوه ھەرچیتان دەویست، پێی بەخشین و  
پێنەمبەرەکتان باشترین خەلکی سەرزەوییه و ئێوه خۆنەرانێ تەوراتن.  
یەکیک لە منالەکانی ئیسرائیل وتی: ئە ی پێنەمبەری خوا، بەو شیوہیە تو  
باسی دەکەیت، بەلام ئایا لەسەر زەوی کەس فرەزاتر لەتو نییە.  
موسا وتی: نە.

خواوەند جبرەئیلی بو لای موسا نارد: خواوەند دەفرمیت: تو چوو زانی  
زانستی خۆم بەکی دەبەخشم. لای دەریا پناویکی لێیە و لەتو فرەزاترە.  
کۆری عەباس دەئیت: مەبەستی خواوەند، خەز بوو.  
موسا داوای لەخوا کرد خەزی نیشان بدات.  
خواوەند وەحی نارد: بو کەنار دەریا برۆ، ئەگەر ماسییەکت دۆزییەوه،  
ھەلگیرە و بیدە بە ھاوڕێکە ی خۆت، دواتر لەکەناری دەریا ملی رینگە بگرە بەر و  
کاتی ماسییەکتان ون کرد، بەندەکە ی من لەوی دەبینیت.

کاتی ک سەفرەکە ی موسا درێژە ی کیشا، پرسپاری ماسییەکە ی لە ھاوڕێکە ی  
خۆی کرد. ھاوڕێکە ی کە نوکەری بوو، وتی: کاتی ک لەنزیک تاشەبەردەکە  
دانیشتبووین، ماسییەکەم لەبیر کرد. شەیتان لەبیری بردمەرە و بەتۆم نەوت.

ماسىيەكەم بىنى، لە دەريادا بەرئادا دەپۆشت.

موسا سەرسوپما و گەپرايەو و كاتىك گەشتە تاشەبەردەكە، ماسىيەكەى بىنى كەدەپۆشتە ناو دەريا. موسا بەدوايەو بوو و بەداردەستەكەى خۆى لەناوى دەدا بۆ ئەوئەى ماسىيەكە بگرتت. ماسى دەگەشتە ھەر شوئىنك لە دەريا، ئاوەكەى وشكى دەكرد و دەبوو بەبەرد. سەرئەنجام ماسى گەيشتە يەكئەى لەدوورگەكانى دەريا و موسا خەزرى لەوى بىنى. سلاوى لىكرد و خەزرتى: سلاو لەتۆيش بىت. بەلام كەى لەم زەمىنەدا سلاو ھەيە، تۆ كىت؟

وتى: موسام.

وتى: ھاوئى منالەكانى ئىسرائىل.

وتى: بەلى.

خەز بەخىرھاتنى كرد و پرسى: بۆچى بۆ ئىرە ھاتووت؟

وتى: ھاتووم تا زانايى خۆت فىرى من بكەيت.

وتى: تۆ ناتوانى خۆراگر بىت.

موسا وتى: بەخواستى خوا وەك كەسىكى خۆراگر دەمبىنىت و بەپىچەوانەى

فەرمانەكانى تۆ ناجوولئەمە.

دەلئەت، پىكەو پۆشتن و خەزرتى: ھەر كارىكم كرد، سەبارەت بەو كارە پرسىار لەمن مەكە تا خۆم باسى بكەم. سوار كەشتى بوون تا بگەنە وشكايى. خەز ھەستا و كەشتىكەى كون كرد. موسا وتى: كەشتىكەت كون كرد تا خەلكەكەى لەناو ببەيت؟ بەراستى كارىكى نارەوات كرد... تا كۆتايى داستانەكە.

ھەرەھا لەكوپى عەباس دەگىرنەو: موسا لەخواوئەندى پرسى: پەرەردگار،

كام يەك لەبەندەكانت لاي تۆ خۆشەويستتە.

فەرمووى: ئەو بەندەى ھىچ كات من لەبىر نەكات.

وتى: كام يەك لەبەندەكانى تۆ بۆ داوئەرى كردن شىاوئەتە.

فەرمووى: ئەوئەى بەراستى داوئەرى بكات و شوئىن ھەوا و ھەوئەسى خۆى

نەكەوئەت.



وتی: کام یهك له بهنده كانی تو زاناتره؟

فرمووی: ئهوهی زانستی كهسانی دیکه به زانستی خوئی زیاد بکات. وشه یهك به دهست بینیت رینوینی بکات یا ریگهی خراپه کاری لینگریت.

وتی: خواوهندا، ئایا له سه زهوی كهسی له من زاناتر، ههیه؟

فرمووی: به ئی.

وتی: کییه؟

فرمووی: خزره.

وتی: له کوئی به دوایدا بگهریم.

فرمووی: لای تاشه بهردیک كه ماسی لهوئی رابکات.

موسا به ریکهوت..... تا کو تایی داستانه که.

خزر، موسای بو مجمع البحرین برد كه هیچ شوینیکی جیهان به نه اندازهی ئهوی، ئاوی فراوانتری لی نییه. خواوهندا مهلیکی رهوانه کرد كه به نووکی ئاوی له دریا هه لده گرت. خزر به موسای وت:

ئهم مهله چهنده ئاو هه لده گرت؟

وتی: زور كه.

وتی: ئهی موسا، زانستی من وتو به به راوهرد له گهل زانستی خوا، هاوشیوهی ئه و ئاوهیه كه ئهم مهله هه لده گرت. ئهم قسهی بو هینایه سه زمان چوونكه موسا گومانی کردبوو كه س زاناتر له و نییه. کاتیك موسا ئه و قسهی کرد، فرمانی پیدرا، به دوای خزر دا بگهریت.

سه عید کوپی جوبهیر ده لیت: لای کوپی عه باس دانیشتبووم، ده ستهیهك له شوینیکه وته کانی کتیب (تهورات و ئهنجیل) لهوئی بوون. یهکیان وتی: ئهی باوکی عه باس، نوف کوپی ژنی كه عب له که عب ده گهریتتهوه: موسای پیغه مبهر (د.خ) كه به دوای پیاوی زانادا گهرا، موسا کوپی مه نشاء بوو.

سه عید ده لیت: کوپی عه باس وتی: ((نووف وا ده لیت)) وتم: به ئی، بیستم

نووف وای دهوت.

وتی: سه عید خو ت بیستووته؟

وتىم: بەلى.

وتى: نووف درۆدەكات.

دواتر كوپرى عەباس لەئەبى كوپرى كەعب گىرايه وه: پىغەمبەر (د.خ) فرمووى:  
موسا پىغەمبەرى منالەكانى ئىسرائىل وتى: خواوهندا، ئەگەر لەناو بەندەكانى تۆ  
كەسى لەمن زاناتر هەيه، پىم بناسىنە.

خواوهند فرمووى: بەلى، لەناو بەندەكانم كەسىك هەيه و لەتۆ زاناترە.

دواتر باسى شوینەكەى كرد و مۆلەتى پىندا تا بەدوايدا بگەریت. موسا لەگەل  
هاورىكەى خۆى بەرىكەوت و ماسیەكى پىبوو كەپىنى وترا: لەهەر شوینىك ئەم  
ماسیە زىندوو بوویەوه، پیاوى زانا لەوى دەبینیت.

موسا لەگەل هاورىكەى خۆى بەرىكەوت و ماسیەكەیان پىبوو. ئەوەندە  
رۆشتن تا هىلاك و شەكەت بوون. گەشتنە تاشەبەردىك و ئاو. ئاوەكە ئاوى ژيان  
بوو كەهەر كەس لىنى دەخوارد، نەدەمرد. ئەگەر شتىكى مردوو لىنى نزیك  
دەكەوتەوه، زىندوو دەبوویەوه. كاتىك دابەزىن، ماسیەكە بەئاو گەیشت و زىندوو  
بوویەوه و رۆشته ناو دەریا.

موسا پیاوى زانای بینى. لەموسای پرسى: بۆ هاتویته ئەم سەرزەمینە؟

وتى: هاتووم تا لەزانایى تۆ فیر بىم.

وتى: تۆ ناتوانیت خۆراگر بیت. خزر ئەم خالەى لەغەیبەوه دەزانى، زیادى  
كرد: چۆن بۆ كارىك زانیارییت لەسەرى نییه، دەتوانى خۆراگر بیت؟ یانى  
دادپەرەرى لەرووى بینىنى روالەت. ئەوغەیبەى من دەیزانم. نایزانیت.

موسا وتى: بەخواستى خوا، خۆراگر و نافەرمانى تۆ ناكەم هەرچەند شتى

ناپەسەند بىنم.

وتى: هیچ پرسىارىك لەمن مەكە تا خۆم باسى بكەم.

لەكەنارى دەریادا رىگەیان بېرى و چاوەروانى كەشتى بوون. كەشتیەك هات،  
تازە و بەهیز كەچاكترلەو كەشتیەیان نەبىنىبوو. سوار كەشتیەكە بوون و كاتىك  
ئارامیان گرت و كەشتى بەرىكەوت، خزر چەكوشى دەرهینا و لەلایەكى  
كەشتیەكە كونیكى دروست كرد. دواتر تەختەیهكى خستەسەر و پىنەى كرد.

موسا وتی: کاریک قیزه ووتر له و کارهی تو نه بینراوه. که شتییه کهت کون کرد بو نه وهی خه لکه که هی له ناودا بخنکین. کاریکی ناروات کرد، نه وان نیمه یان سوار کرد و له که شتییه که جیگه یان کردینه وه. هاوشیوهی نه و که شتییه له ده ریادا نه بینراوه، بو کونت کرد؟

خزر وتی: مه گهر نه موت، ناتوانیت خوراگر بیت.

وتی: بو نه م کاره م سه رکونه م مه که.

کاتی که له که شتییه که دابه زین، پوشتن تا گه یشتنه گوندیک. چهن دین منالیان بینی سه رقالی گه مه کردن بوون. منالیک له ناو نه واندا ده بینرا. جوانتر له و نه بینراوه. خزر نه وی گرت و به ردیکی کیشا به سه ریادا و کوشتی.

ده لیت: موسا کاریکی نارپه وای بینی، نه یده توانی بیده نگ بیت چونکه منالیکی که م ته من و بی تاوانی کوشتبوو. وتی: که سیک بی گوناخت کوشت، به راستی کاریکی نه شیوات کرد.

خزر وتی: مه گهر نه موت ناتوانیت خوراگر بیت.

موسا وتی: نه گهر نیتر پرسیارم کرد، هاورییه تی من مه که.

پوشتن تا گه یشتنه گوندیک. خه لکه که هی ریگه و جیگه یان پینه دان. دیواریکیان بینی نه وهنده ی نه مابوو بروخیت. خزر هه ستا و دیواره که ی نوزهن کرده وه. موسا له کاره که ی نه و هپز بوو، وتی: نه گهر ده تو یست ده توانی بو نه م کاره ت کری و هریگریت.

خزر وتی: نیستا کاتی جیا بوونه وهی من و تو یه. به لام هوکاری کاره کانم به تو

ده لیم. ((السفينة فکانت لمساکین یعلمون فی البحر فاردت ان اعیبها و کان و رائهم ملک یاخذ کل سفینه غصبا. که شتی هی نه و هه ژارانه بوو له ده ریا کاریان ده کرد. ویستم عه یبی تیا دروست بکه م چونکه له سه ریگه یان پاشایه کی سته مکار بوو که ده سستی به سه ره هموو که شتییه چاکه کاندا ده گرت. که شتییه که م کون کرد تا به سته م لیان نه ستنی ریت و به هو ی نه و کوونه ی له که شتییه که دا دروستم کرد، که شتییه که له ده ست نه و پاشایه رزگاری بوو.

((و اما الغلام فكان ابوة مؤمنين فخشينا ان يرهقهما طغيانا و كفرًا. فاردنا ان يبدلها ربهما خيرا منة زكاة و اقرب رحما. اما الجدار فكان لغلامين يتيمين فى المدينة و كان تحتة كنزلهما و كان ابوهما صالحا فاراد ربك ان يبلغا اشدهما و يستخرجا كنزهما رحمة من ربك و ما فعلتة عن امرى ذلك تأويل مالم تستطع عليه صبرا. نه و كوره، باوك و دايكى باوه پدار بوون، ترسام به سهركيشى و حاشا كردن ناچارىان بكات و مبهستى نه و همان كرد خواوند به كوپړكى باشت و چاكت پاداشتيان بداته وه. ديواره كه هى دوو كورى هه تيوى نه م شاره و گه نجىكى نه وان له ژير نه و ديواره دايه. باوكيان پياوړى چا كه كار بوو. خواوند ويستى گه شه بكن و گه نجه كه خويان دهره يينن. فه زمانه كانى خواونده و من نه م كارانه م له خومه وه نه كرد. نه مهيه ناوهر و كى نه و شتانه ي تو ناتوانيت بو زانينيان خوړاگر بيت. كوپرى عه باس ده لیت: نه و گه نجه ي له ژير ديواره كه دا بوو. ته نيا زانسته. له گيړانه وه ي عيكره مه ناماژه ي پيدراوه كه به كوپرى عه باسيان وت: له مگيړانه وه يه هيج ناماژه يه كه به هاورى كه ي موسا نه دراوه. وتى: نه و له ناوى ژيانى خوارده وه و نه مرى به ده ست هينا. پياوى زانا نه وى گرت و به كه شت يه كه به ست يه وه و له ده ريدا به رلاى كرد و تا روژى په سلان به مشيويه ده سووپرته وه له بهر نه وه ي نه ده بوو له ناوى ژيان بخواته وه، به لام نه و خواردى. له قتاده ده گيړنه وه: كاتيك خواوند، ده رياى قه لشت و موسى له ده ست فيرعه و نبييه كان رزگارى به خشى، موسا مناله كانى نيسرائيلى كوكرده وه و قسه ي له گه ل كردن. وتى: نيوه باشترين و زاناترينى خه لكانى سه رزه وين و خواوند دوژمنى نيوه ي له ناو بردووه و ده رياى بو قه لشتن و ته وراتى بو نيوه ره وانه كردووه. پيى و ترا، كه سيك هه يه كه له هه مووى نيوه زاناره. موسا هاورى له گه ل هاورى كه ي يوشع كوپرى نوون به ريكه وت و ماسيه كى خوى ليدراويان له گه ل خويان برد. پينيان و ترا بوو، له هه ر شوينيك ماسيه كه تان له بير كرد، پياوى زانا ده بينن. ناوى خزه. كاتيك گه يشتن، خواوند گيانى به ماسيه كه به خشى و پوشته ناو ده ريا. بو هه ر شوينيك ده پوشت، ناوه كه له جووله ده كه وت. له پينغه مبه ر (د.خ) ده گيړنه وه: بو يه به خزيان ده وت، خزر، چوونكه له سه ر

پیستیه‌کی سپی دانیشت، پیستیه‌که جوولاً و سه‌وز دهرکه‌وت.  
له‌م گئیرانه‌وانه‌ی له‌پیغه‌مبهر و زاناکان ئامارژمان پئیدا، بۆمان سه‌لمینرا، خزر  
پیش موسا و له‌ده‌ورانی ئه‌ودا بووه. وتاری ئه‌وانه‌ی گومان ده‌کهن ئه‌و، ئه‌رومیا  
کوری خه‌لقیایه‌ راست نییه‌ چونکه‌ ئه‌رومیا هاو‌رؤژگاری به‌خت نه‌صره‌ و له‌موسا  
تا به‌خت نه‌صر به‌ئه‌ندازه‌یه‌ک دووری هه‌یه‌ن که‌ئاسان ناتوانین دیاری بکه‌ین.  
لیره‌دا ئامارژمان به‌داستانی خزردا له‌بهر ئه‌وه‌ی به‌هه‌مان شیوه‌ی وتوو‌یانه‌،  
هاو‌رؤژگاری فه‌ره‌یدوونه‌. به‌پیتی ئه‌م گئیرانه‌وانه‌ی ئامارژمان پئیدا، له‌ده‌ورانی  
مه‌نوجیهر و پاشایه‌تی ئه‌ودا بووه. پیغه‌مبهری موسا له‌ده‌ورانی پاشایه‌تی  
مه‌نوجیهردا بوو که‌دوای فه‌ره‌یدوون له‌سه‌ر ته‌ختی پاشایه‌تی دانیشت. هه‌موو  
گئیرانه‌وه‌ و داستانه‌کان له‌رؤژگاری ئیبراهیم تا داستانی خزر، له‌ده‌ورانی  
پاشایه‌تی بیوراسب و فه‌ره‌یدون بوو که‌پیشتر ئامارژمان به‌پاشایه‌تی و ته‌مه‌نی  
ئه‌واندا.

## وتار سەبارەت بە پاشایەتی مەنوجیهر و رووداوەکانی رۆژگاری ئەو

دوای فەرەیدون کوپی ئەسقیانی مانگادار، مەنوجیهر لەسەر تەختی پاشایەتی دانیشت. ئەو بەیەکیک لەنەووەکانی ئیراج کوپی فەرەیدون دەزانن. دەستەیک گومانیان کردووە پارس لەبەر مەنوجیهر پینی دەلێن پارس و بەهەمان شیوە کە ڕەچەلەک ناسە فارسەکان دەلێن: مەنوجیهر کوپی کیارد کوپی مەنشخوریز کوپی مەنشخارەغ کوپی ویرەک کوپی سروسەنگ کوپی ئەرەک کوپی بۆتک کوپی فروشک کوپی زشک کوپی فرکوزەک کوپی کوزەک کوپی ئیراج کوپی فەرەیدون کوپی ئەسقیانی مانگادارە.

بەگومانی دەستەیک لەناگرپەرستەکان، فەرەیدون لەگەڵ کوشک کچی ئیراج کوپی خۆی خەوت و کچیکی هینایە دنیا بەناوی فروکوشک. لەگەڵ فروکوشک خەوت و کچیکی هینایە دنیا بەناوی زوشک و لەگەڵ زوشک خەوت و کچیکی هینایە دنیا بەناوی فرزوشک و لەگەڵ فرزوشک خەوت و کچیکی چاوی بە دنیا هەلھینا بەناوی بیتەک و لەگەڵ بیتەک خەوت و کچیکی هاتە دنیا بەناوی ئەرەک و لەگەڵ ئەرەک خەوت و ئیزەک لەدایک بو و لەگەڵ ئیزەک خەوت و ویرەک هاتە دنیا و لەگەڵ ویرەک خەوت و مەنشخەر فاغ چاوی بە دنیا هەلھینا لەگەڵ کچیکی بەناوی مۆسحیرک و مەنشخەر فاغ لەگەڵ مۆسحیرک خەوت و مەنشخەرنر لەدایک بوو لەگەڵ کچیکی بەناوی مەنشر ئەروک و مەنشخەرنر لەگەڵ مەنشر ئەروک خەوت و مەنوجیهر چاوی بە دنیا هەلھینا.

دەستەیک وتویانە: شوینی لەدایک بوونی ئەو دۆنباوەند و بەوتەیی دەستەیک شاری رەی بوو. کاتیکی لەدایک بوو، مەنشخەرنر و مەنشر ئەروک ئەویان شار دەووە چونکە لەتوج و سلەم بۆ گیانی ئەو دەترسان. کاتیکی مەنوجیهر گەورە بوو، پۆشتە لای فەرەیدونی باوەگەورینی. فەرەیدون نیشانەکانی گەورەیی لەودا بینی و هەموو ملک و سەرزەمینەکانی ئیراجی بەودا و تاجی پاشایەتی ئیراجی کردەسەر.

دەستەيەك لەشونكەوتەكانى هەوال گومانىان كردووه مەنوجيەر كۆپى  
 مەنشخرنر كۆپى ئەفريقيس كۆپى ئيسحاق كۆپى ئيراهيمە و دواى فەرەيدون  
 پاشايەتى گرتەدەست. كاتيك پاشايەتى گرتەدەست، هەزار و نۆسەد و بيست و  
 دوو سال لە پاشايەتى كيومەرس تىپەريبوو. شيعرى جەريير كۆپى عەتيە وەك  
 بەنگە دەهيئەنەوه كەناوەرۆكەكەى بەمشيوەيه:

و كورانى ئيسحاق، شيرە نيەرەكان  
 كە قەلغانى مەرگ هەلدەگرن و زرى دەپوشن  
 كاتيك رەچەلەك ديارى دەكەن  
 سىپەهبۆد لەخۆيان دەزانن  
 و كەسرا و هورموزان و قەيسەريش  
 كتيب و پينغەمبەرى لەناو ئەواندا بوو  
 و لەئىستەخر و شووشتەر پاشايەتيان دەكرد  
 ئيمە و گەرەكانى فارس لەيەك باوكين  
 و لەپاشماوەكەى ناترسين  
 باوكى ئيمە خەليلە و خواوەند پەرورەدگارى ئيمەيه  
 و لەنيعمەتەكانى خواوەند رازين.

بەلام فارسەكان حاشا لەم رەچەلەكە دەكەن و جگە لەنەوەكانى فەرەيدون  
 كەس وەك پاشا نانسەن و گومان دەكەن ئەگەر لەرۆژگارى كۆن كەسيك جگە لەوان  
 پاشايەتى گرتيئەدەست. بەناپەوا ئەو كارەى كردووه.

لەهوشام كۆپى محەممەد دەگيرنەوه: توج و سەرەم دواى ئەوەى ئيرەجى  
 برايان كوشت، سىنەد سال پاشايەتى سەرزەويان كرد. دواى ئەوان مەنوجيەر  
 كۆپى ئيرەج كۆپى فەرەيدون بۆ ماوەى سەد و بيست سال پاشايەتى كرد. دواى  
 ئەوەى ئەوەى توجى تورك هيرشى كردهسەر و لەسەرزەمىنى عيراق، دەريپەراند  
 و دوانزە سال بەمشيوە بوو. دواتر مەنوجيەر بەسەريدا سەرکەوت و ئەوى  
 لەسنورەكانى پاشايەتى خۆى دەريپەراند و بۆ ماوەى بيست و حەوت سالى ديکە  
 پاشايەتى گرتەدەست.

مەنۆچېھر دادپەرەور و چاکەکار بوو. یەكەم كەس بوو نەریتی کوئخای دانا. بۆ ھەر گوندیک دیداریکی دیاری کرد و خەلکانی کردە بەندەدی ئەو. جل و بەرگی بەندەکانی پی پۆشین و بۆ فرمان بردن ناچاری کردن. دەلین: موسا کوپی عیمران لەشەستەمین سالی پاشایەتی مەنۆچېھر دەرکەوت.

لەھوشام دەگێرنەو: ئەو رۆژە مەنۆچېھر پاشایەتی گرتە دەست و تاجی لەسەرنا، وتی: ئیمە ھێز بەشەرکەرانی خۆمان دەبەخشین و بۆ تۆلەیی باوەگەورینکان و لەناو بردنی دوژمن ئامادەین. بەمەبەستی تۆلەسەندنەوہی باوەگەورینی خۆی ئیرەج کوپی فەرەیدون رووی لەسەرزەمینیی تورکەکان کرد و توج کوپی فەرەیدون و سەلەمی برای توجی کوشت و تۆلەیی سەند و گەراپەوہ.

ئەفراسیاب کوپی فشەنگ کوپی رۆستەم کوپی تورک کەرەچەلەکی تورکەکان بۆ ئەو دەگەرپتەوہ، کوپی شەھراسب و بەوتەیکە کوپی نەرشەسب کوپی توج کوپی فەرەیدون و بەوتەیکە کوپی فشەنگ کوپی راشمین، شەست سال دواي کوژرانی توج و سەرەم، شەپری لەگەڵ مەنۆچېھر کرد و لەتەبەرستان گەمارویدا.

ئەفراسیاب و مەنۆچېھر ئاشتیان کرد کەتیری یەکیک لەپیاوہکانی مەنۆچېھر بەناوی نەرشسیاتیر بەھەر کوئی بگات، تا ئەو شوینە سنوری فەرمانپەرەوایەتی مەنۆچېھر بیئت و بەزاندنی ئەو سنورە بەرەوا نەزانن.

دەستەیکە ئەم ناوہیان کورت کردۆتەوہ و دەلین: ئیرەش (نارەش). نەرشسیاتیر تیری خستە کەوان و بەرەلای کرد. تیرەکەیی لەتەبەرەستان تا رووباری بەلخ گەیشت و لەوی کەوتەخوار. رووباری بەلخ بوو بەسنوری تورکەکان، کوپەکانی توج و کوپەکانی ئیرەج. بەھۆی تیرەکی نارەشەوہ شەپری نیوان مەنۆچېھر و ئەفراسیاب کوئایەتات.

دەلین: مەنۆچېھر لەصرات و دیجلە و رووباری بەلخ، چەندین رووباری گەورەیی جیا کردەوہ و بەوتەیکە ئەو بوو فوراتی گەورەیی ھەلکەند و فەرمانی کشتوکال و ئاوەدانن بەخەلکاندا. تیرھاویشتنی وەک کاریکی شەرکەران دەستنیشان کرد و سالاری ئەوان بەنارەش سپارد بەھۆی ئەو تیرەیی ھاویشتی.



دهلین: کاتیک سی وپینج سال به سهر پاشایه تی مهنوچیهر تیپه ری کرد، تورکهکان دهستدریژیان کرده سنورهکانی فرمانره وایه تی نهو. مهنوچیهر سه رکونه ی خه لکه که ی کرد و وتی: نه ی خه لکینه، نه هاتونه ته دنیا چونکه پیاهه تی به ناوز و بهرگری کردن له دوزمنه، تورکهکان دهستدریژیان کردوته سهر سنورهکانی نیوه له بهر نهوه ی پشتتان کردوته شهر. خاوه ند نه م پاشایه تیه ی به نیمه به خشی تا تا قیمان بکاته ره. نه گهر سوپاسی بکه ین، فراوانی دهکات و نه گهر ناسوپاسی بکه ین، سزیمان ده به خشیت. نیمه بنه مالهی شهره ف و گهره یی و نیشانه ی پاشایه تی خاویین. بو به یانی، خوتان بو شهر ناماده بکه ن. وتیان: نه و کاره ده که یین.

وتی: برۆن.

روژیکیت، سه رانی ولات و نه شراف و گهرهکانی کۆکرده وه و سالارانی خه لکه که ی کرده هاورنی نهوان و موبیدی موبیدهکان له تهنیشته کورسییه که ی خوی جینگه کرده وه. له سهر ته خته که ی دانیشته و گهرهکانی خه لک به پیوه وهستابوون.

وتی: دانیشن، من به پیوه ده بم تا وته که م به گوئی هه مووان بگات. دانیشتن. مهنوچیهر وتی: نه ی خه لکینه، ئافرانندان تاییه ته به ئافرینه ر و سوپاس نیعمه تهکانی شیاو و ملکه چی کردنی پیویسته. نهوه ی ده بیته روو بدات، رووده دات. ئافرینه ر، خاویار بیته، یا خاوازاو، لاوازه. که س به هیتر له ئافرینه ر نییه و به توانتر له هه مووان چونکه مه به ستهکانی ئاشکرایه. ناته وانتر له هه مووان که سیکه له ژیر دهستی که سیکی دیکه دا بیته. تیپرامان نوره و بی ئاگایی تاریکی و نه زانی گومرایی. یه که م پوشت و به ناچاری ده بیته دواین که س په یوهستی یه که م که س بیته. پیش نیمه یاسا و ریسیاهک له ئارادا بووه و نیمه رووناک که رهوه ی نهو یاسا و ریسیایانه یین. لاوهکی دوا ی پوشتنی سه رهکی ده مینیته وه. خاوه ند نه م پاشایه تیه ی به نیمه به خشی. سوپاسی ده که یین و داوا ی رینوینی و رینیشاندانی راسته قینه ی لیده که یین. مافی پاشا له سهر خه لکان نهوه یه فرمانهکانی نه نجام بدن. چاکه خاوازی بن و شهره ی دوزمنانی بکه ن. خه لکیش

مافیان لای پاشا هەیه. مافەکیان ئەوەیە روژی ئەوان بێهەشتی چونکە جگە لەوە سەرچاوەی ژیانیان نییە. دەبێت پاشا لەکارەکانی ئەوان بکۆڵیتەوێ و ریگی سازگاری لەگەڵ ئەوان بگرتەبەر و زیاتر لەتوانایان کاریان لێ نەکیشتەوێ و ئەگەر زیانیکی ناسمانی داباری و بەرھەمی ئەوانی کەم کردەوێ، لەباج و خەراجی سەرشانیان کەم بکاتەوێ و ئەگەر رووداویک رویدا، ھاریکاریان بێت تا بتوانن دووبارە ئاوەدان بکەنەوێ و لەماوەیەک یەک یا دوو ساڵ بەرھەمەکانیان بگەیننە ئاستی پێویست. سوپا بۆ پاشا وەک دوو بانی باندەییە چونکە سوپا بانی پاشایە ئەگەر پەریک لەو بانی کەم بێتەوێ، کیشە دروست دەبێت. پاشایەتیش بەمشێوەیە و بەبالی و پەر سەقامگیر و بەھێزە. شا دەبێت سی تاییبەتەندی ھەبێت یەکەم ئەوێ راستگۆ بێت و درۆنەھێنیتە سەرزمان و رەزێل نەبێت و لەکاتی توپەیی بەسەر خۆیدا زال بێت چونکە دەسەلاتی لەدەستایە و دەستی بۆ کارەکان کراوێ. باج و خەراج بەو دەگات و دەبێت مافی مسکین و سوپا پشتگۆی ولەبیر نەکات. دەبێت بەخشنە بێت چونکە بەمشێوەیە پاشایەتیەکی بەردەوام دەبێت و لەلاوای دور دەکەوێتەوێ. ھەلە لەبەخشین باشترە لەھەلە لەسزادان. پاشا دەبێت لەو کارەیی بەکوشتن و سزادان کۆتایی دێت، وردبین بێت و کاتیکی لەیەکیکی لەکاربەردەستانی سکالاً دەکەن، نابێت ریگی سازگاری لەگەڵ نەر بگرتەبەر. دەبێت رووبەرۆی سکالاکەری بکاتەوێ و ئەگەر ستمەلیکراو توانی ماف وداواکەیی بسەلمینیت، تەسلیمی بکاتەوێ و ئەگەر نەتوانیت، پاشا لەگێرفانی خۆی بیدات و ستمکار بۆ چاکسازی لەخۆی و کارەکانی ناچار بکات.

ئەمە مافی ئێوێە لای من. بزائن هیچ کات خۆنیک بەناپەوا نارزیت کەمن لێی خۆش بێم. ھەرکەس دەستیک بەناحەق بپریتەوێ، نایبەخشم تا خاوەنەکەیی دەیبەخشی. ئەمە لەمنەوێ فیر بین. تورکەکان چاوی تەماحیان بپروەتە سەرزەمینەکەیی ئێو. پشتیوانی ئێمە بن چونکە پشتیوانی لەخۆتان دەکەن. فەرمانم داوێ کەرەستەیی شەر بۆ ئێوێ نامادە بکەن. راولێژ لەگەڵ ئێوێ دەکەم. ئەم پاشایەتیە تەنیا بەناوی منەوێە ئەگەر ملکەچی فەرمانەکانم بن، چونکە پاشا کاتیکی پاشایە فەرمانەکانی جیبەجی بکرت و ئەگەر دژایەتی بکەن، یەکیکە

له ئیوه نهك پاشا. هر ههوالیكى ناراستمان پینگات، بیژهرهكهی بهراستگۆ نازانین تا دلنیا نهیین و نهگهر راست نه بیئت، بیژهرهكهی سزا ددهین. بزنان باشتین بهرگری توپهیی، خۆپاگری و سهبر و پشت بهستن به دلنیا بوونه. ههركهس له شهپری دوژمن بکوژریت، هیوادارم به ههشت بیته جیگه ی. باشتینی کارهکان ته سلیم بون به فرمانهکانی خواهند و پشت بهستن به دلنیا یی و به دهست هینانی رهزانهندی ئهو و رازی بوون به قهزای خوییه چونکه هیچ کات ناتوانن خۆتانی لی قوتار بکهن. دنیا سه فهره و مه نزلی سه رهکی شوینیکی دیکه و که رهستهکانی سه فهر به قهرز و هرگراوه.

چهنده دلگیره شوکری نیعمه تهکان و ته سلیم بوون به ئیراده ی ئافرینهر. ههركهس رینگه ی دهر باز بوونی نه بیئت، ده بیئت ته سلیم بیئت. نه گهر بزنان سه رکه وتن له لایهن خواوهیه، دلنیا ین سه رکه وتن به دهست دینن و نه گهر نییه تتان پاک بیئت، به مه به سه ته که تان ده گهن. بزنان پاشایه تی جگه له خۆپاگری و نه هیشتنی دوژمن و گرتنی سنوره کان و دادپهروه ری له گهل ژیرده سه ته کان ناتوانیت به رده وام بیئت. چاره سه ری ئیوه لای خۆتانه، دهرمانی دهر د خۆپاگریه و فهرمان به چاکه کاری و رینگرتن له خراپه. هه موو هیزه کان تایبه ته به خواوه ند. لی کۆلینه وه له کاری ژیرده سه ته کانتان بکهن چونکه خواردن و پۆشاک ی ئیوه هی نه وانه و نه گهر به شیوه یه کی دادپهروه رانه هه لس و که وتیان له گهل بکهن. ئاره زووی بو ئاوه دان کردنه وه ده بزویت و ئیوه ییش باجی زیاترتان ده ست ده که ویت. به لام نه گهر سه تم له ژیرده سه ته کانتان بکهن، ئاره زوویان بو ئاوه دان کردنه وه نامینیت وزه ویه کان بی به ره هم ده میننه وه و به م شیوه یه ئیوه باج و خه راجی که مترتان ده ست ده که ویت. له گهل ژیرده سه ته کان به دادپهروه ری هه لس و که وت بکهن، جوگه و روبا ره کان چاک بکه نه وه چونکه خه رجی ئهو کارانه له نه ستۆی سولتاندا یه تا ویراتر نه بن. ئه وه ی له نه ستۆی ژیرده سه ته کاندایه و له ئاوه دان و نوژهن کردنه وه ی ناته وانن، له خه زینه ی ده ولت بۆیان خه رج بکهن و له کاتی کۆکردنه وه ی به ره هم، سالانه به نه ندازه ی پتیویست، لییان وهریگر نه وه تا نه که و نه په نجه و دژواریه وه.

ئهی موبیدی موبیده کان، ئه مه قسه و فهرمانی منه، بیبیستن و جینه جینی

بکەن.

دواتر وتی: خەلکینە، بیستتان؟

وتیان: بەئێ، چاکەت هینایە سەر زمان و بەخواستی خواوەند فەرمانەکانت ئەنجام دەدەین.

دواتر فەرمانیدا و خواردنیان هینا. خواردیان و خواردیانەوه و بە دەم سوپاس کردنەوه پاشایان بەجێهێشت. ماوەی پاشایەتی ئەو سەد و بیست سالی خایاند. بەگومانی هوشامی کەلبی، رانیش کۆری قەیس کۆری صەیفی کۆری سەبا کۆری یەشەب کۆری یەعەرب کۆری قەحتان دوای یەعەرب کۆری قەحتان کۆری غامر کۆری شالخ و براکانی، پاشایەتی یەمەنی لە دەستدا بوو. پاشایەتی ئەو لەرۆژگاری مەنوجیهر و ناوی حارسە. لەبەر ئەوەی پینی دەلێن رانیش چونکە لەگەڵ نەتەوهیەك شەپری کرد و تالانی دەستکەوت و بۆ یەمەن گەڕایەوه و لەبەر ئەمە پینی دەلێن رانیش. ئەو لەهیند شەپری کرد، کوشتاری کرد و ئەسیر و تالانی زۆری دەستکەوت و بۆ یەمەن گەڕایەوه و لەویوه هیرشی کردەسەر کۆیستانی تەبی، دواتر ئەنبار و موسڵ. سالاری سوپاکە یەکیک لەهاوەلانی بەناوی شیمیر کۆری عەتاف بوو. هیرشی کردە سەر نازەربایەجان کە لەو کاتەدا لەژێر دەستی تورکەکاندا بوو. کەسانیکێ زۆری کوشت و ئەسیری زۆری گرت و بەسەرھاتی شەپەکانی خۆی لەسەر دوو بەرد نووسی کە لەدیاری نازەربایەجان بەناوبانگە. ئەمرۆ ئەلقەیس لەمبارەوه شیعریکی هۆنیووتەوه بەم ناوەرۆکە:

نایا پینی نەوتووی رۆژگار ناپایەدار و پەیمان شکینە

و پیاوانی خوارد

زوریا کەخواوەنی دەشت و کێوکان بوو

لەئەستیلکەکانی برد

پەنجەیی بۆ زومنا درێژ کرد

و مەروماڵاتی بۆ زۆی پۆشەکان برد.

زومنا کەشاعیر باسی دەکرد، زومنا کۆری رانیشە کەدوای باوکی لەسەر

تەختی پاشایەتی دانیشت و ناوی ئەبرەهە کۆری رانیشە.

دەلئیت: بۆیە پىنى دەلئىن زومناڭ چوونكە ھىرشى كىردەسەر دىارى رۇژئاوا و لەرىگەى دەرياوه ھەلمەتى بۇ وشكايى برد و لەكاتى گەرانەوہ ترسى ئەوہى ھەبوو سوپاكەى ون بكات. لەبەر ئەمە منارەيەكى دروست كرد تا رىگەكە بدۆزنەوہ.

دەلئیت: بەگومانى خەلكى يەمەن، ئەو كوپەكەى خۇى عەبد كوپرى ئەبەرەھەى لەم شەپە بۇ دوور دەستەكانى دىارى رۇژئاوا پەوانە كرد كەتالانى دەستكەوت و مالى زۆر و نەسناسەكانى ھىنا و بووہ ھۆى ترسانى خەلك. خەلك لىتى ترسان و نازناوى (ذوالاذعار)ى پىپرا، يانى خاوەنى ترسەكان.

دەلئیت: ئەبەرەھە يەكئە لەپاشاكانى يەمەن بوو كەھىرشى كىردە سەر زۆر ناوچەى جىهان.

من لىرەدا ئاماژەم باپاشاكانى يەمەندا لەبەر ئەوہى گومانىان كىردوہ پاشايەتى رايش لەسەرزەمىنى يەمەن لەدەورانى مەنوچيەردا بووہ و پاشاكانى يەمەن دەستنيشان دەى پاشاكانى ئىران بوون و لەلايەن ئەوانەوہ پاشايەتى ئەو ولاتەيان دەكرد.

## وتار سه بارهت به ره چه نه کی موسا کوپری عیمران و گپرانه وهی روودا و گانی سه رده می نه و مه نوچیه ر

له محه ممه ده کوپری نیسحاق ده گپرنه وه: لای کوپری یه عقوب نامه کچی کاری کوپری یه شخری وهک هاوسه ری خزی هه لپژارد و غه رشون و مه رری و قاهسی هینایه دنیا. قاهس، قاهسی کچی مه سین کوپری به تویل کوپری نه لیا سی کرده هاوسه ر و یه سهه ر و مه ردی هینایه دنیا و یه سهه ر شه میت کچی به تادیت کوپری به رکیا کوپری یه قسان کوپری نیبراهیمی کرده هاوسه ر و عیمران و قارون چاویان به دنیا هه لپنا و عیمران یه حیت کچی شه مونیل کوپری به رکیا کوپری یه قسان کوپری نیبراهیمی وهک هاوسه ر هه لپژارد و هارون و موسا چاویان به دنیا هه لپنا.

که سیکی دیکه جگه له کوپری نیسحاق ده لیت: ته مه نی یه عقوب کوپری نیسحاق سهه ر و حه فتا و چوار سال دریزه ی کیشا و له ته مه نی هه شتا و نوسالی نه، لای چاوی به دنیا هه لپنا وله ته مه نی لای چل و شهش سال تیپه ری که قاهس له دایک بوو و قاهس یه سهه ری هینایه دنیا و یه سهه ر عه مره م که عیمرانه. ته مه نی یه سهه ر سهه ر و حه فتا و چوار ساله و له سالی شهستی ته مه نی عیمران چاوی به دنیا هه لپنا و عیمران موسای هینایه دنیا. دایکی موسا نای یوخابد و به رته یه که نه ناخیده و هاوسه ری سهه ر کچی یه ترونه که هه مان شوعه بی پیغه مبه ره.

موسا، جه رشون و نیلیعازی هینایه دنیا و چل و یهک ساله بوو که ترساو به ره و مه دین به ریکه وت. نه و پیشنیاری دینی نیبراهیمی به خه لکان ده کرد و له ته مه نی هه شتا سالی له توری سینا چاوی به خواوه ند که وت. له روژگاری موسا، فیرعهونی میسر، قابوس کوپری مه صعب کوپری معاویه دووه پاشای سهه رده می یوسف بوو و ژنی فیرعهون کچی مواحیم کوپری عوبهید کوپری ره یان کوپری وه لید، فیرعهونی یه که می میسر و کاتیک وهی بو موسا هات، زانی که قابوس کوپری مه صعب مردوه و براهی وه لید کوپری مه صعب که یاخیر و کافرتر له براهی بوو، له سهه ر ته ختی پاشایه تی دانیشتوه. موسا فرمانی پیدرا هوری له گه ل هارونی برای وهک پیغه مبه ر بو لای نه و به ریکه ویت.

دهلین: وهلید دواى براكه‌ی، ناسیه كچی موزاحیمی وهك هاوسهر هه‌لبژارد. عیمران بۆ ماوه‌ی سه‌د و سى و جهوت سال ژیا و له‌ته‌مه‌نى چه‌فتا سالى ئه‌و، موسا چاوى به‌دنیا هه‌له‌ینا.

موسا و هارون پيشنیاى خواپه‌ره‌ستیان به‌فیرعه‌ون كرد. موسا له‌ته‌مه‌نى هه‌شتا سالى مناله‌كانى ئیسرايلى له‌میسر برده‌ده‌ر و دواى تپیه‌پین له‌ده‌ریا، رینگى بیابانى گرت‌به‌ر و بۆ ماوه‌ی چل سال له‌وى نیشه‌جی بوون تا ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل یوشه‌ع كوپى نوون له‌وى كۆچیان كرد. کاتی له‌دايك بوونی موسا تا ئه‌و کاته‌ی له‌بیابان كۆچى دواىی كرد، سه‌د و بیست ساله‌.

كوپى ئیسحاق ده‌لینت: یوسف مرد و پاشاکه‌ی ره‌یان كوپى وه‌لید مرد و فیرعه‌ونه‌كانى عه‌مالیق، پاشایه‌تى میسریان گرت‌ه‌ده‌ست. خواوه‌ند مناله‌كانى ئیسرايلى له‌وى زیاد كرد. کاتیک یوسف مرد، وه‌ك پيشتر ناهاژه‌مان پیدایا، ئه‌ویان له‌ناو تابوتیکى مه‌رمه‌رى له‌ناو روبرارى نیل به‌خاک سپارد. مناله‌كانى ئیسرايلى له‌ژێرده‌ستى فه‌رمانى فیرعه‌ونه‌کاندا بوون و شوینکه‌وته‌كانى دینی ئیسلام ته‌نیا یوسف و یه‌عقوب و ئیسحاق و ئیبراهیم بوون. له‌رۆزگارى وه‌لید كوپى مه‌سه‌هب، خواوه‌ند موسای وه‌ك پیغه‌مه‌به‌ر(د.خ) بۆ لای ئه‌و په‌وانه‌ كرد كه‌ فیرعه‌ونیکى سه‌ته‌مكارتر و سه‌ركیشتر له‌و نه‌بینه‌راوه‌ و نازار و نه‌شه‌که‌نجه‌ی مناله‌كانى ئیسرايلى ده‌دا و بى‌ به‌زه‌بیانه‌ هه‌لس و كه‌وتى له‌گه‌ل ئه‌وان ده‌کرد. نازابى ده‌دان و بۆ کارى زۆرملی ناچار و بۆ ئه‌نجامدانى دابه‌شى ده‌کردن. ده‌سته‌یه‌كى بۆ بیناسازى و ده‌سته‌یه‌كى بۆ كشتوكال ناچار ده‌کرد. هه‌موو مناله‌كانى ئیسرايلى سه‌رقالى ئه‌نجامدانى کاره‌كانى فیرعه‌ون بوون، هه‌ر كه‌س کارى نه‌ده‌کرد، جه‌زه‌یه‌ی ده‌دا. به‌هه‌مان شیوه‌ كه‌خواوه‌ند ده‌فه‌رمیت: (( بۆ کارى زۆرملی و نازاب بینین ناچارى كردن)). به‌لام له‌سه‌ر دینه‌كه‌ی خۆیان مانه‌وه‌ و ده‌ستیان لى هه‌لنه‌ گرت. فیرعه‌ون هه‌سه‌ریكى له‌مناله‌كانى ئیسرايلى دیارى كرد كه‌ناوى ناسیه‌ كچی موزاحیمه‌. له‌ژنه‌ چاكه‌کاره‌كانى رۆزگار بوو. ته‌مه‌نى فیرعه‌ون درێژ بوویه‌وه‌ و مناله‌كانى ئیسرايلى له‌ژێر ده‌ستى ئه‌ودا بوون و له‌ده‌ستى ئه‌و په‌نج و مه‌ینه‌تى زۆریان پیا. کاتیک خواوه‌ند مه‌به‌ستى رزگارى ئه‌وانى كرد و موسا گه‌شته‌ ته‌مه‌نى پنیوست، وه‌ك پیغه‌مه‌به‌ر(د.خ) هه‌لبه‌ژارد.

دهلیت: کاتیک زهمانی موسا نزیك كه و ته وه، نه ستیره ناسه كانی فیرعون پوشتنه لای و وتیان: نیمه له ناو زانسته كه ی خویمان دهیبنین كه بهم زاونه زادهیه كه له مناله كانی ئیسرائیل دیت و پاشایه تی له دهستی تو دهر دینیت و دهست به سهر دهسه لاته كه ی تودا ده گریت و دینه كه ت ده گوریت. کاتیک نه م قسه یان كرد، فرمانیدا تا هه موو مناله كوپه كانی مناله كانی ئیسرائیل بكورن و كچه كان بهیننه وه. هه موو ماما كانی ولاته كه ی خو ی كوكردوه و وتی: هه ركوریک له مناله كانی ئیسرائیل له دایك بوو، بیکورن. نه م كارهیان كرد و كوپه گه وره كانیشیان كوشت. ژنه دوو گیانه كانیان نه شكه نجه ده دا تا مناله كانیان له بار بهن.

موجاهید دهلیت: بیستوومه كه وتی قامیش بینن و بیقلشن تا وهك تیغ بره ر بیت و لای یه كه ریزیان بكن و ژنه دوو گیانه كانی مناله كانی ئیسرائیل بخه نه سه ر نه وان تا قاچیان بریت. ژنی دوو گیان مناله كه ی ده خسته ژیز قاج و به پی ده شیللا تا قاچی له برین و رووشانه كانی قامیش بیاریزیت. له م كارهدا زنده پو یی كرد و نه وه نده ی نه مابوو مناله كانی ئیسرائیل له ناو ببات.

قبتیه كان پییان وت: نه و خه لكه كه ی كه ده توانن كریكاری بكن، له ناوت برد و ره گه زی نه وان ت نه هیشت. فرمانیدا تا سالیك كوپه كان بكورن و سالی داها توو نه یانكورن. هارون له و سانه دا له دایك بوو كه كوپه كانیان نه ده كوشت و موسا له و سانه ی كه كوپه كانیان ده كوشت. هارون یه ك سال له موسا گه وره تره.

له كوپری عه باس ده گپه نه وه: فیرعون له خه ودا بینی ناگریك له بیت المقدسه وه هات و هه موو ماله كانی میسری گرتوه و قبتیه كانی سوتاند و مناله كانی ئیسرائیلی هیشته وه و ماله كانی میسری ویران كرد. ساحیر و جادوو گه رانی كوكردوه و لیكدانه وه ی خه وه كه ی خو ی له وان پرسى. وتیان: له و شاره ی مناله كانی ئیسرائیل له و یوه هاتوون، یانی بیت المقدس پیاویك دهره كه ویت و له ناو چوونی میسر له سه ر دهستی نه و ده بییت.

فیرعون وتی: هه ر كوپر يك له مناله كانی ئیسرائیل له دایك بیت، بیکورن و كچه كان بهیننه وه و به قبتیه كانی وت: كویله كانی خوتان بینن و كاره گلاوه كان به مناله كانی ئیسرائیل بسپین. كارى كویله كانیان به مناله كانی ئیسرائیل سپارد و كویله كانی خو یانیا ن هینا و خوا وه ند ده فرمیت:



((ان فرعون علا فی الارض و جعل اهلها شیعا یتضعف طائفة منهم یدحج ابناهم و یتسحی نساہم.

واتاکه‌ی: فیرعون لهو سهرزه‌مینہ بالآده‌ست بوو و خه‌لکی بو چه‌ندین چین دابه‌ش کرد که‌ده‌سته‌یه‌ک له‌وانی به‌ریسوا له‌قه‌له‌م د‌دا و کوره‌کانی سهرده‌برین و ژنه‌کانیانی به‌زیندووی نه‌ده‌هیشته‌وه.

زاده‌کانی مناله‌کانی ئیسرائیل کوژان و ورده‌کانیان نه‌گه‌شتنه ته‌م‌نی گه‌ره‌یی و مهرگ له‌ناو پیره‌کان بلاو بیوویه‌وه و به‌ره‌وه نه‌مان ده‌پوشتن. سهرانی قیبت پرؤشتنه لای فیرعون و وتیان: ئەم خه‌لکه‌گرفتاری مهرگ و میر بوون و نه‌وه‌نده‌ی نه‌ماوه کاری نه‌وان بکه‌ویته نه‌ستوی نۆکه‌ره‌کانی ئیمه. باشته‌ کوره‌کانیان نه‌کوژیت.

فه‌رمانیدا تا سائیک کوره‌کان بکوژن و سائیکی دیکه نه‌یانکوژن. هارون له‌و سائه‌ی کوره‌کانیان نه‌ده‌کوشت، چاوی به‌دنیا هه‌له‌ینا و موسا له‌و سائه‌ی کوره‌کانیان ده‌کوشت. دایکی موسا دووگیان بوو. کاتیک روژی له‌دایک بوونی موسا نزیک که‌وته‌وه، خه‌مباری ته‌نگی پینه‌لچنی. خواوه‌ند وه‌حی پینکرد:

((ان ارضه‌ه فاذا خفت علیه فالقیه فی الیم و لا تخافی و لا تحزنی انارادوه الیک و جاعلوه من المرسلین. واتاکه‌ی: شیر ی پینده و کاتیک له‌گیانی نه‌و ترسایت، بیخه‌ره ناو ده‌ریا و مه‌ترسه و خه‌م مه‌خو چوونکه ئیمه بو توی ده‌گه‌رینینه‌وه و ده‌یکه‌ین به‌یه‌کیک له‌پیغه‌مبه‌ره‌کان))

کاتیک له‌دایک بوو، شیر ی پیندا. دارتاشیکی بانگ کرد و صنوقیکی دروست کرد که له‌ناوه‌وه ده‌کرایه‌وه. موسای خسته ناو سنوقه‌که و خسته‌یه ناو ده‌ریا و به‌خوشکه‌ه‌ی خوی وت: به‌دوایدا برؤ. نه‌و، سنوقه‌که‌ی بیینی له‌گه‌ل شه‌پوله‌کانی ده‌ریا به‌رز و نزم ده‌بوویه‌وه تا نه‌وه‌ی له‌نزیک مالی فیرعون له‌ناو داره‌کان وه‌ستایه‌وه. که‌نیزه‌کانی هاوسه‌ری فیرعون به‌مه‌به‌ستی جل شوژین هاتنه نه‌و شوینه و سنوقه‌که‌یان بیینی. نه‌ویان برده لای ناسیه چوونکه گومانیان ده‌کرد زیر و زیوی تیايه. کاتیک ناسیه موسای بیینی، خوشه‌ویستی نه‌و که‌وته دلایه‌وه و کاتیک فیرعون زانی، مه‌به‌ستی کوشتنی نه‌وی کرد. ناسیه قسه‌ی له‌گه‌ل کرد و رینگه‌ی نه‌دا بیکوژیت به‌لام وتی: ده‌ترسم له‌ مناله‌کانی ئیسرائیل و نه‌و که‌سه بیئت بو له‌ناوچوونی ئیمه راسپیزدراوه. خواوه‌ند فه‌رمووی: بنه‌ماله‌ی فیرعون نه‌ویان

ھەلگرتەۋە تا بېئىتە ھۆكارى خەم و پەژارەى ئەۋان.

ۋىستىيان دايەنىك بۇ موسا بگرن بەلام مەمكى ھىچ ژنىكى نەدەگرت. ژنان خوازىار بوون شىرى پېيدەن و بەمشىۋەيە خۇيان لەفیرەون نىك بکەنەۋە بەلام مەمكى ئەۋانى نەدەگرت. خواۋەند دەفەرمىت:

((و حرمانا عليه المراضع فقالت هل ادلكم على اهل بيت يكفلونه لكم و هم له ناصحون.

ۋاتاكەى: شىرى دايكەكانى دىكەمان پېشتەر بۇ ئەۋ حەرام كىرد. پوۋرەكەى ۋتى: نایا مالىكتان نىشان بەدم تا سەرىرەستى ئەۋ بگرنە ئەستۇ و چاكەخۋازى ئەۋ بن.))

ئەۋيان گرت و ۋتىان: تۆ ئەم كۆرە دەناسىت، بىنەمالەى ئەۋمان نىشان بەدە. ۋتى: نایناسم بەلام ۋتم وچاكەخۋازان شایەتن. كاتىك دايكى موسا، ھات، مەمكى ئەۋى گرت. ئەۋەندەى نەمابوۋ بلىت ئەمە منالى مەنە. بەلام خواۋەند رىنگەى ئەۋ كارەى لىگرت. خواۋەند دەفەرمىت:

(( ان كادت لتبدي به لولان ان ربطنا على قلبها لتكون من المومنين.

ۋاتاكەى: ئەگەر دلى ئەۋمان بەھىز نەدەكرد تا باۋەردار بىت، ئەۋەندەى نەمابوۋ بەسەرھاتەكەى ئاشكرا بكات.))

ناۋيان نا موسا لەبەر ئەۋەى لەناۋ ئاۋ و دار دۇزىانەۋە. ئاۋ لەزمانى قىبىتى يانى (مو) و دار يانى (سا). خواۋەند دەفەرمىت: ئەۋمان بۇ دايكى گەپراندەۋە تا بەرچاۋى روون و خەمبار نەبىت.

فیرەون موساى ۋەك منالى خۇى ھەلگرتەۋە. ئەۋيان بەكۆپى فیرەون ناۋدەبرد. كاتىك گەۋرە بوۋ، دايكى ئەۋى نىشانى ناسىيەدا و بردى بۇ لای فیرەون و پىى ۋت: بىگەرە نامىز كەھۆكارى بەرچاۋ روونى تۆيە.

فیرەون ۋتى: ھۆكارى بەرچاۋ روونى تۆيە نەك من.

كۆپى عەباس دەلىت: ئەگەر ۋتبوى ھۆكارى بەرچاۋ روونى مەنە، باۋەردار دەبوۋ، بەلام نەيوت. كاتىك فیرەون، موساى گرت، موسا رىشى ئەۋى گرت و ھەلىكەند. فیرەون ۋتى: جەلادەكان بانگ بکەن. ئەمە ئەۋ كەسەيە بەداۋىدا دەگەرپىن.

ناسىيە ۋتى: مەيكۆژن، ئەگەرى ھەيە سوۋدى بۇ ئىمە ھەبىت يا ۋەك منالى

خۇمان هه ئی بگرینه وه. ئەو منالە و نەزان. ئەم کارە ی لەرووی منالیه وه کرد. دەزانی هیچ کام لەژتانی میسر به ئەندازە ی من خشل و زیرو زیوی نییه. من زێر و ناگر دەخه مه به رده سستی ئەو، ئەگەر زێر و یاقووتی هه لگرت، نەزان نییه و دەبیت بکوژریت به لأم ئەگەر ناگری هه لگرت، منالە و نەزان و پیویسته نه کوژریت. یاقوته که یان خسته به رده سستی موسا و ته شتیک ناگریش. جبره نیل هات و ناگره که ی خسته ده سستی موسا و بو دەمی برد. خواوه ند له گیرانه وه ی داستانی موسا که چیت له وه دوا زمانی ده گرا، ده فرمیت: ((زمان گیرانه که ی من چاره سه ر بکه تا خه لک له قسه کانم تیبگه ن.)) به مشیویه مه ترسی له سه ر موسا نه ما.

کاتیك موسا گه وه بوو. سوار چواری تاییه ته کانی فیرعه ون ده بوو، هاوشیویه ئەو جل و به رگی له به ر ده کرد و ئەویان به موسا کوپی فیرعه ون ناو ده برد. رۆژیک فیرعه ون سوار بوو، موسا له وی نه بوو و دواتر هات. وتیان: فیرعه ون سوار بووه. به داوی ئەو به ری که وت و له کاتی خه وی نیمه رۆ گه یشته شاری مه نف. له نیمه رۆدا گه یشته ئەوی و بازاره کان داخرا بوون. کهس له ناو کۆلانه کاندان نه بوو. خواوه ند ده فرمیت:

((و دخل المدينة علی حین غفلة من اهلها و وجد فیها رجلین یقتتلان. هذا من شیعته و هذا من عدوه فاستغاثه الذی من شیعته علی الذی من عدوه فوکزه موسا فقاضی علیه قال هذا من عمل الشیطان انه عدو مفضل مبین. قال رب انی ظلمت نفسی فاغفر لی فغفر له انه هو الغفور الرحیم. قال رب بما انعمت علی فلن اکون ظهیرا للمجرمین. فاصبح فی المدینة خائفا یترقب فاذا الذی استنصره بالامس یستصرخه.

واتاکه ی: له کاتی بی ناگای خه لک رۆشته ناو شاره که و له وی دو پیای بیی شه پریان ده کرد. یه کیان له شوینکه وته کانی ئەو و ئەوی دیکه یان له دوژمنه کانی بوو. شوینکه وته که ی دژی دوژمنه که ی داوی هاوکاری لیکرد. موسا مشتیک ی لیدا و گیانی لیسه ند و وتی: ئەمه کاری شهیتان بوو چونکه ئەو دوژمنیک ی گومرا که ره به ناشکرا. وتی: په رو ردگا را، من سته م له خۆم کرد، له من خۆشبه و خواوه ند ئەوی به خشی چونکه میه ره بان و ره حیمه. وتی: په رو ره دگا را، بو ریز گرتن له و نیعمه ته ی به منت به خشی، پشتیوانی له سته مکاران ناکه م. له شاره کان شه و و رۆژه کانی به ترس

به سهر دهر د و له ناكاو نه وهى دويى داواى هاوكارى ليده كړد. له هاوكارى كړدى نهو خوى به دوور ده گرت. موسا پيى وت: تو به ناشكرا گومراييت. دواتر مه به ستي نه وهى كړد هاوكارى بكات و كاتيک موساى بينى كه ديته پيش و مه به ستي نهو شهر له گهل نهو كه سه بوو شهرى له گهل نيسراييليه كه ده كړد. به لام نيسراييليه كه له موسا ده ترسا چوونكه به توندى له گه لى ناخاوت و گومانى كړد. نهو ده كوژيت، وتى: يا موسا اتريد ان تفتلنى كما قتلت نفسا بالامس ان تريد الا ان تكون جبارا فى الارض و ما تريد ان تكون من المصلحين.

واتاكه ي: نهى موسا، مه گهر ده ته ويى من بكوژيت به هه مان شينه كه دويى كه سيكت كوشت و ده ته ويى له م سه رزه مينه سته مه گهر بيت و ناته ويى له چا كه خوازان بيت.))

موسا ده سته بردارى بوو، قيبتي پوشت و ناشكراى كړد كه موسا كه سيكى كوشتووه. فيرعون به دوايدا گه را و وتى: بيهين چوونكه كه سى داوا كراوه. نهوانه ي به دواى موسادا ده گه را ن. وتيان، له كويزه ريگه كان به دواى نهودا بگه رين چوونكه موسا گه نجه و ريگه كان نانا سبت. نهو پياوه هات و پيى وت: (( ان الملاء ياتمرون بك ليقتلوك فاخرج فخرج منها خائفا يترقب قال رب نجنى من القوم الظالمين.

واتاكه ي: گه وره كان سه باره ت به تو راويژ ده كهن تا بتكوژن، پرودهر چوونكه من چا كه خوازي توم.))

به شينه وهى كى ترساو و نيگه ران لهو شاره پوشته دهر و وتى: په روه ردگارا، من له ده ستي سته مكاران رزگار بكه.

كاتيك موسا له كويزه ريگاكان سه رگه ران بوو، فريشته يه ك سوار له سهر نه سپ هات و رميكي به ده سته وه بوو. كاتيک موسا نهوى بينى، له ترسا كوړنوشى بو برد. فريشته وتى: كوړنوش مه به و به دواى مندا وهره. به دواى فريشته دا به ريكه وت و نهوى بو سهر ريگه ي مه ديه ن رينو ينى كړد. موسا كه به ره و مه ديه ن ده پوشت، وتى: ((عسى ربي ان يهدىنى سواء السبيل.

واتاكه ي: نه گه رى هه يه په روه ردگار من بو ناوه پراستي ريگه رينو ينى بكات.)) فريشته نهوى تامه ديه ن برد.

لەكوپى عەباس دەگىرنەنەو: فیرعەون و ژێر دەستەکانى سەبارەت بەو بەئینەى خواوەند بەئىبراھىمیدا بوو كە پىڤغەمبەران و پاشاكان لەمانلەكان و نەوەكانى ئەو دەبن. گفتوگوڤيان كرد. يەكيان وتى: منالەكانى ئیسرائیل چاوەروانن و لەهاتنەدى ئەو رۆژە گومانیان نىيە. گومانیان كرد يوسف كوپى يەعقوب، ئەو پاشايە خواوەند بەئینى دابوو و كاتىك مرد، وتیان: خواوەند بەئینى لەم چەشنەى بەئىبراھىم ئەدابوو.

فیرعەون وتى: بۆچوونى ئىئوھ چىيە؟

دەئیت: راویژيان كرد و هاوړا بوون تا پياوانىكى شمشیر بە دەست رەوانە بكن و لەناو منالەكانى ئیسرائیل بگەرىن و لە ھەرشوینىك منالێكى كوپيان بىنى، بىكوژن. كاتىك بىنیاں پىرەكانى ئیسرائیل بەئەجەلى خوايى دەمرن و منالەكانیان سەردەبەن، وتیان: ئەوئەندە ناخايەنىت منالەكانى ئیسرائیل لەناو دەچن و لەناوچوونى ئەوان دژواری خۆمانى بەدواو دەیت. لەبەر ئەمە سالىك ھەموو منالە كوپەكانیان دەكوشت و سالىكى دىكە نەیان دەكوشت تا كەم تەمەنەكان گەرە بىن و شوینى گەرەكان بگرنەو. بەمشىوھە نە بەو ئەندازە زۆر دەبن كە زۆربونیاں بىتتە ھۆكارى نىگەرانى و نە لەناو دەچن. بىروړيان لەسەر ئەم بۆچوونە يەكى گرت.

دايكى موسا لەسالى نەكوژرانى منالەكان ھاروونى ھىنايە دنيا و كاتىك سالى كوشتن نزيك بوويەو، بەموسا دوگيان بوو. خەمبارى تەنگى پىئەلچنى چوونكە زياد لەرادە منالەكەى ناو سكى خۆش دەويست. خواوەند وەحى پىكرد كە مەترسە و خەمبار مەبە چوونكە ئەو بۆ تۆ دەگەرىننەو و دەيكەين بە پىڤغەمبەر. كاتىك لەدايك بوو، بىخەرە ناوسنوق و فریدە ناودەريا. كاتىك موسا لەدايك بوو، ئەو كارەى كرد كە خواوەند فەرمانى پىدا بوو. كاتىك منالەكە لەبەرچاوى نەما. بەھاندانى شەيتان بەخۆى وت: چ كارىك بوو لەگەل كوپەكەى خۆم كردم، ئەگەر لای خۆم دەكوژا و كفنم دەكرد و بەخاكم دەسپارد، باشتەر بوو لەوھى بە دەستى خۆم بىكەمە خواردنى ئازەلە دەريا بىيەكان.

ئاو سنوقەكەى برد بۆ ئەو شوینەى كە نىزەكانى فیرعەون ئاويان ھەلدەگرت. سنوقەكەيان گرتەو و ويستيان بىكەنەو. يەكيان وتى: زىروزيو لەناو ئەم سنوقەدايە و ئەگەر ئىمە بىكەينەو ھاوسەرى فیرعەون باوړ ناكات كە چىمان تيا

بینیوه. ئەویان بههه مان شیوه برد و ته سلیمی هاوسه ری فیرعه ونیان کرد. کاتیك سنوقه که ی کرده وه، منالیکی بینی و خوشه ویستی مناله که که و ته دلپه وه به شیوه یه که پیشتر که سی به و ئەندازه یه خوش نه ده ویست.

دایکی موسا ته نیا بیری له موسا ده کرده وه. کاتیك جه لاده کان به سه رهاتی منالی ناو سنوقه که یان بیست، شمشیر به ده ست هاتنه لای ژنه که ی فیرعه ون تا بیکوژن. هاوسه ری فیرعه ون به جه لاده کانی وت: برۆن چونکه ئەمه ژماره ی مناله کانی ئیسرائیل فراوان ناکات. من ده برۆمه لای فیرعه ون تا به منی بیه خشیت. ئەگەر به خشی چاکه ی له گهل کردوم و ئەگەر فه رمانی کوشتنیدا، سه رکۆنه ی ئیوه ناکم. کاتیك موسای برده لای فیرعه ون، وتی: ده بیته هۆی به رچاو روونی من و تو. فیرعه ون وتی: به رچاو روونی تو نه ک من.

پیغه مبه ر (د.خ) له کاتی گپرا نه وه ی ئەم داستانه فه رموی: سویند به خواهی جگه له و خواهی نییه، ئەگەر فیرعه ون هاوشیوه ی ژنه که ی خۆی رازی ده بوو که بیته هۆکاری به رچاو روونی ئەو، خوا وه ند ئەوی وه ک هاوسه ره که ی رینوینی ده کرد به لأم خوا وه ند له م نیعمه ته بی به شی کرد.

هاوسه ری فیرعه ون هه موو ژنه شیرده ره کانی ده ور به ری خۆی کۆکرده وه تا دایه نیک بۆ موسا هه لپژێرن. هه ر ژنیک ده هات، موسا مه مکی ئەوی نه ده گرت تا ئەوه ی ژنی فیرعه ون ترسا ئەگەر شیر نه خوات، به مریت. هاوسه ری فیرعه ون خه مبار بوو. فه رمانیدا ئەویان برده بازار و شوینی کۆبوونه وه ی ژنان به و هیوا یه ی دایه نیک بۆ ئەو بدۆزنه وه به لأم موسا مه مکی که سی نه گرت.

به ره به یان موسا به خوشکه که ی خۆی وت: بگه ری و بزانه نایا هه والیک له موسا ده بیستیت یا نه، نایا کۆپه که م زیندوه یا ماسیه کانی ده ریا خوار دوویانه. به لپنه که ی خوا وه ندی له بیر کردبوو. خوشکه که ی به شیوه یه که که س نه زانیت، چا و دیری بارودۆخی موسای ده کرد. کاتیك دایه نیان ده ستنه که وت، وتی: ده تانه ویت به نه ماله یه کتان پی بنا سینم تا په ره ستاری بکه ن و چاکه خوازی بن.

ئەویان گرت و وتیان: له کویوه ده زانیت چاکه خوازی ئەو ده بن مه گەر مناله که ده ناسیت، گومانیان لا دروست بوو.

وتی: چاکه خوازی و میه ره بانێ ئەوان له چا وه پوانی ئەوان له پاشایه. ئەویان نازاد

کرد و پوښته لای دایکی موسا و ناگاداری کردهوه. دایکی موسا هات. کاتیک موسایان خسته باوهشی. مه مکی گرت و شیری خوارد تا تیر بوو. مژده دهر پوښته لای ژنی فیرعون و پیی راگه یاند که دایه نیکیان بو موسا دوزیوه ته وه. که سی په وانه کرد و دایکی موسا هات و کاتیک کرداری ئه وی بیینی: وتی: لای من بمینه ره وه و شیر به مناله که م بده چونکه هر گیز که سم وهک ئه و خوښ نه ویستوه.

دایکی موسا وتی: ناتوانم مال و مناله کانم به جی بیلیم تا له ناو بچن. نه گهر ده خوازیت، بیده به من تا له گهل خوم بیبهم و په رستاری بکه م. دایکی موسا که به لینه که ی خواوهندی بیرکه وته وه به داواکه ی هاوسه ری فیرعون رازی نه بوو چونکه دنیا بوو خواوهند به لینه که ی ده باته سهر. هه مان روژ له گهل کوپه که ی بو مالنه گه رایه وه.

خواوهند موسای گوره کرد و بو ئه وه ی دیاری کرد بوو، پاراستی. مناله کانی ئیسرائیل له ناو شاره که به رده وام له سته م و زورداری په نایان بو ئه و دهر د. کاتیک گوره بوو: هاوسه ری فیرعون به دایکی موسای وت: ده مه ویت بیییم.

دایکی موسا روژیک دیاری کرد تا موسای نیشان بدات. ژنی فیرعون به که نیز و خزمه تکاره کانی خو ی وت. ده بیت هر کام له ئیوه دیاری به که به کوپه که ی من بدات. من یه کیک ده نیرم تا بزانه ئیوه چی ده که ن.

کاتیک موسا له مالی دایکی هاته دهر: تا گه شته لای هاوسه ری فیرعون، به رده وام دیاری و خه لاتی و ه رده گرت و کاتیک گه شته لای هاوسه ری فیرعون، ریزی لیگرت و ره زامه ندی به روخساری به وه ده رکه وت، شهیدای بوو و وتی: بیبه ن بو لای فیرعون، تا ریزی بگریت. کاتیک نه ویان برده لای فیرعون و خسته یانه نامیزی، موسا ریشی فیرعونی گرت و هه لیکه ند.

یه کیک له دورم نانی خوا وتی: مه گهر نازانی خواوهند به لینی به نیبراهیم داوه که تو له ناو ده بات. جه لاده کان بانگ بکه تا بیکوژن. هاوسه ری فیرعون به راکردن هات و وتی: سه بزه ت به م مناله ی به منت به خشیه وه، چ مه به ستیک هه یه؟ فیرعون وتی: مه گهر نازانی گومان ده کات من له ناو ده بات؟

ژن وتی: کاریک بکه تا راستیه کان ناشکرا بییت. ناگر و خشل و زیر له و نزیک بکه ره وه. نه گهر خشل و زیری هه لگرت ناشکرا ده بیت ناو زی هه یه و نه گهر ناگره که ی

هەنگرت، بزانه ئاۋوزى نىيە و ناتوانىت جىاۋازى نىۋان ئەوان ھەست پىنكات. كاتىك ئاگر و زىريان لەموسا نزيك كردهۋە، ئاگرەكەى ھەنگرت و لەترسى ئەۋەى ئەكا دەستى بسوتىت، لىيان ۋەرگرت. ھاوسەرى فیرەون وتى: بىنىت. خوا مەبەستى فیرەونى گۆپرى چونكە دەيوست فرمانەكانى خۆى سەبارەت بەو جىبەجى بكات. كاتىك موسا گەرە بوو، ھىچ يەك لەبنەمالەى فیرەون نەياندەتوانى ستم لە منالەكانى ئيسرائىل بكن يا بۇ كارى زۆرەملى ناچارىان بكن و بەمشىۋەيە ئيسرائىليەكان بەھىز بوون. رۆژىك موسا لەناو شاردا دەسپرايەۋە و دوو كەسى بىنى شەپريان دەكرد. يەكيان ئيسسرائىلى ۋەۋى دىكەيان فیرەونى. ئيسرائىلى دژى فیرەونىيەكە داۋى ھاۋكارى لەموسا كرد. موسا تۆرە بوو. ئيسرائىليەكە دەيزانى ھەلس و كەوتى موسا لەگەل منالەكانى ئيسرائىل چۆنە. كەس جگە لەدايكى موسا نەيدەزانى و گومانىان دەكرد ئەو كارانەى دەيكات لەچاكەكارى خويەۋە سەرچاۋە دەگرىت. بەلام خواۋەند موساى لەنەنەكەى خۆى ئاگادار كرددبوۋەۋە.

موسا ھىرشى كرده سەر فیرەونىيەكە و ئەۋى كوشت و جگە لەخوا و ئيسرائىليەكە كەس نەبىينى. كاتىك موسا پياۋكەى كوشت، وتى: ئەمە كارى شەيتان بوو چونكە دوژمنىكى گومراكەرە. دواتر وتى: خوايە بمبەخشە چونكە ستم لەخۆم كرد. خواۋەند ئەۋى بەخشى چونكە بەخشندە و مېھربانە.

موسا لەشارەكەدا ترسا و نىگەرەن دەسپرايەۋە. چەند كەسىك پۆشتنە لای فیرەون و وتيان: منالەكانى ئيسرائىل يەكىك لەفیرەونەكانىان كوشت. تۆلەى ئىمە بستىنە و رىگە مەدە ئەو كارانە ئەنجام بەن.

فیرەون وتى: بكوژ و شايتەكان بىنن چونكە رەۋا نىيە بى شايتە، داۋەرى بكەين.

بەيانى ئەو رۆژە كەبەداۋى بكوژ و شايتەدا دەگەرەن، بەلام كەسىان دەستنەكەتبوو، موسا پياۋى ئيسرائىلى بىنى لەگەل فیرەونىيەك شەپرى دەكرد و دژى فیرەونىيەكە داۋى ھاۋكارى لەموسا كرد. موسا كە لەكارى دوينى خۆى پەشىمان ببويەۋە، لەۋەى دەبىينى بىزار و تۆرە بوو، دەستى درىژ كرد تا لەفیرەونىيەكە بدات و بەپياۋى ئيسرائىلى وت: بەراستى تۆ بەئاشكرا گومرايىت.



نیسرائیلی موسای بینی هاوشیوهی دوینی که فیرعه ونییه که ی کوشت، تورپه یه. ترسا له وهی موسا مه بهستی کوشتنی نه و بکات به لام موسا مه بهستی لیذانی فیرعه ونییه که ی کرد. پیایوی نیسرائیلی ترسا و په نای بو فیرعه ونییه که برد و وتی: نه ی موسا ده ته ویت من بکوژیت به هه مان شیوه که دوینی که سینکت کوشت. بویه نه م قسه ی هیئایه سه رزمان چونکه گومانی ده کرد موسا مه بهستی کوشتنی نه ی هیه. له یه ک خویش بوون و فیرعه ونی بو لای که سه کانی خوئی گه پرایه وه و سه بارت به وته ی پیایوی نیسرائیلی گفتوگوئی کرد. فیرعه ون جه لاده کانی ره وانه کرد. موسا له سه ر شاریکاندا به ریذا ده روست. به درایدا ده گه پان و ده ترسان نه دیدوزنه وه. یه کیئک له هاوه لانی موسا هات و زووتر له وان خوئی به موسا گه یاند و ناگاداری کرده وه. سه دی ده لیت، کاتیک موسا گه یشته مه دیه ن، ده سته یه کی بینی ناویان هه لده گرت.

له سه عید کوری جوبه ر ده گپرنه وه: موسا له میسره وه مه بهستی مه دیه نی کرد که هه شت شه و ریگه یه. ده یانوت ریگه که هاوشیوهی به سره تا کوفه یه. خواردنی ته نیا گه لای داره کان بو. به پیئاوسی ریگه ی ده بپی و کاتیک گه یشت، پیست به قاچییه وه نه ما.

سه دی ده لیت: له وی دوزنی بینی مه ره کانی خوئیان له ناوه که دور خستبویه وه. وتی: داستانی نیوه چییه؟

وتیان: ((لا نسقی)) (حتی یصدر الرعاء و ابوناشیخ کبیر).

واتاکه ی: ناو ناگرین تا شوانه کان مه ره کانی خوئیان ببه نه وه چونکه باوکی نیمه پیره پیایویکی به ته مه نه.

موسا به زه یی به واندا هاته وه و له چالاره که نزیک که وته وه. تاشه به ردیک له لیواری کانیاوه که بو. ده سته یه که له خه لکی مه دیه ن به مه بهستی ناو گرتن کو بونه وه. ناوی بو نه وان گرت و مه ره کانیا ن ناودا و به خیرایی گه پرا نه وه. پاشماوه ی ناوی کانیه که یان به مه پوما لاته کان ده دا. موسا له ژیر سیبه ری داریک دانیش و وتی: ((ربی انی بما انزلت الی من خیر فقیر))

واتاکه ی: خواوه ندا، نیازمه ندم بو نه و خواردنه ی بوم بنیری.

سه دی ده لیت، کاتیک دوو که که به خیرایی بو لای باوکیان گه پرا نه وه. پرسپاری

لیکردن و ئەوان له به سه رها ته که ی موسا ئاگاداریان کرده وه. یه کیك له وانی به داوی موسادا ره وانه کرد. به شیوه یه کی شهر من به ریگه دا ده رۆشت و ده یوت: باو کم داوی تۆی کردوه تا پاداشتی هاوکاری کردنی ئیمهت بداته وه. موسا هه ستا و وتی: برۆین. کچه که پیش موسا به ریگه دا ده رۆشت. باهه لیکرد و موسا داوای کچه که ی بینی و پینی وت: له داوی منه وه ریگه بپره و ئەگه ر ریگه که به هه له رۆشتم، پینم بلی. کاتیك گه یشته لای پیاوه پیره که و داستانه که ی بۆ باس کرد، وتی: مه ترسه چونکه له نه ته وه ی سته مکار رزگارت بووه.

یه کیك له کچه کان وتی: باو که به کرنی بگه، چونکه باشترین که سه ده توانیت به کرنی بگرت له بهر ئە وه ی ئەمین و به هیزه. ئەو کچه بوو موسای بۆ لای باوکی رینوینی کرد.

پیره پیاو وتی: به هیزی ئەو کاتیك ده رکه وت که تاشه به ردی سه ر چاله که ی هه لگرت، به لأم به لگه ی ئەمین بوونی ئەو چییه؟

کچی وتی: له پینشی وه به ریگادا ده رۆشتم و نه یویست نه زه ری حه رام له من بکات و وتی له داوای وه ریگه بپرم. پیره پیاو وتی:

((انی اریدان اتکحت احدی ابنتی هاتین علی ان تاجرنی ایما الا جلین قضیت و الله علی ما نقول وکیل.

واتاکه ی: ده مه ویت یه کیك له دوو کچه که ی خۆم بکه مه هاوسه ری تۆ و بۆ من کار بکه یت. بپیره که مان ئە وه ی ده بیئت تاما وه یه ک لای من به سه ر به ریت و خوا شایه تی وتاره که ی ئیمه یه.))

کوری عه باس ده لیت: ئەو کچه ی بوو به هاوسه ری موسا، ئە وه بوو ریگه ی ماله وه ی نیشاندا. پیره پیاو به یه کیك له کچه کانی خۆی وت دارده ستیکی بۆ بینیت. دارده سته که فریشته یه ک له روخساری پیاو پینیدا بوو. کاتیك کچه که دارده سته که ی هیئا و پیره پیاو سه یری کرد، وتی: دارده ستیکی دیکه بینه. ئەوی فریئا و ویستی دارده ستیکی دیکه هه ل بگرت و جگه له و دارده سته به ده ستیه وه نه ده ات. به رده وام ده رۆشت و ده ات و ته نیا ئەو دارده ستی ده هیئا. کاتیك موسا دارده سته که ی بینی، هه ل بگرت و مه رومالاتی بۆ له وه رگه برد.

پیره پیاو په شمیان بوویه وه و وتی: ئەمه ئەمانه ت بوو. رۆشت و به موسا

گه یشته وه و پیی وت: داردهسته کهم بده ره وه.

موسا وتی: ئه مه داردهستی منه. شه پریان کرد و دواتر له سه ره ئه وه ری که کو تن یه کهم پیاو که ده بیینن، بیکه نه داوهر له نیوان خویان. فریشته یه که له ریگاوه هات و له نیوان ئه وان داوهری کرد وتی: داردهسته کهم بخه نه سه ره زه وی، هه ره کهس هه لیگرت، هی ئه وه. پیره که ویستی هه لیگرت، به لام نه یوانی. موسا هه لیگرت و پیره پیاو داردهسته که ی پنبه خشی. موسا بۆ ماوه ی ده سال شوانی بۆ کرد.

له شووعه یی جه بایی ده گپرنه وه: ناوی دو که که لیا و سه فوره بوو. ژنه که ی موسا. سه فوره کچی یه ترون کاهینی مه دیه ن بوو.

له باوکی عوبه یده ده گپرنه وه: ئه و که سه ی موسای به کری گرت، یه ترون برازی شووعه یی پیغه مبه ره بوو.

له کوپی عه باس ده گپرنه وه: ئه و که سه ی موسای به کری گرت، یه سرا فه رمانه وه ی مه دیه ن بوو.

سه دی ده ئیت: کاتی که موسا ماوه دیاری کراو که ی به سه ره برد. له گه ل هاوسه ره که ی خو ی پوشت. زستان بوو و ریگه ی ون کرد. رونا که یه کی بیینی و گومانی کرد ناگره.

به لام نووری خواوه ند بوو. به که سه کانی خو ی وت: ((امکثوانی آتست نار اللعی آتیکم منها بخبر او جذوة من النار لعلکم تصطلون. فلما اتاها نودی من شاطيء الواد الایمن فی البقعه المبارکه من الشجره ان یا موسا انی انا الله رب العالمین. و ماتک بیمینک یا موسا. قال هی عصای اتوکاء علیها و اهش بها علی غنمی ولی فیها مارب اخری. قال القها یا موسا. فالقها فاذاهی حیه تسعی فلما رآها تهتز کانه ا جان ولی مدبرا و لم یعقب، یا موسا اقبل و لاتخف انک من الامنین. اسلک یدک فی جیبک تخرج بیضاء من غیر سوء و اضمم الیک جناحک من الرهب فذانک برهانان من ربک الی فرعون و ملائنه انهم کانوا قوما فاسقینه. قال رب انی قتلت منهم نفسا فاخاف ان یقتلون. و اخی هارون هوا افصح منی لسانا فارسله معی مردا یصدقتنی انی اخاف ان یکنبون. قال سنشد عضدک باخیک و نجعل لکما سلطانا فلا یصلون الیکما بایاتنا انتما و من اتبعکما الغالبون.)) (فاتیاه فقولاً انا رسولا ربک)).

واتاکه ی: بمیننه وه، ناگره بیینی. ئه گه ری هه یه هه والیک له و یا بلینسه ی ناگره بینم

تا گهرم ببینهوه. کاتیك گه‌یشته لای ناگره‌که، له‌لای راسته‌وه. له‌شوینی پیروژ، له‌ داره، بانگی کرا: ئە‌ی موسا: من خۆم، خواوه‌ندی تاقانه. په‌روه‌ردگاری جیهانیان. ئە‌ی موسا، ئە‌وه چییه له‌دهستی راستی تۆدایه؟ وتی: ئە‌وه دارده‌سته‌که‌ی منه. پشتی پی‌ده‌به‌ستم و به‌هاوکاری دارده‌سته‌که‌م بۆ مه‌په‌کانم گه‌لای داره‌کان ده‌ته‌کینم و نیازه‌کانی خۆمی پی‌ به‌راوه‌رده ده‌که‌م. وتی: ئە‌ی موسا، فری بده. فریدا و له‌ناکاو بوو به‌ماریک و ده‌خزی و ده‌پۆشت. کاتی بی‌نی ده‌جووئیت، وه‌ک بلتی ماریکه، ترساو پشتی تیکرد ناوری بۆ دواوه دایه‌وه. ئە‌ی موسا مه‌ترسه چونکه ئە‌مانت پی‌ به‌خشاوه. ده‌ستت بۆ گیرفانت ببه، تا بی‌ هوکار، سپی بیته‌ده‌ر و بۆ نه‌هینشتنی ئە‌م ترسه ده‌ستی خۆت بخه‌ره که‌له‌که‌ت چونکه ئە‌م دوو به‌لگه‌یه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌وه، بۆ‌فیرعون و گه‌وره‌کانی ئە‌وه چونکه ده‌سته‌یه‌کی سته‌مکارن. وتی: په‌روه‌ردگارا، یه‌کیک له‌وانم کوشتووه و ده‌ترسم بمکوژن. هارونی برام له‌من زمان پاراوتره. ئە‌و بۆ هاوکاری من ره‌وانه بکه تا پشت راستم بکاته‌وه ده‌ترسم به‌دروژنم بزائن. وتی: بازوی تۆ به‌براکه‌ت به‌هیز ده‌که‌ین و نیوه به‌هوی نایه‌کانی خۆمانه‌وه نارام ده‌که‌ینه‌وه تا ده‌ستیان به‌نیوه نه‌گات. نیوه و هر که‌سینک شوینی نیوه بکه‌ویت، سه‌رکه‌وتوون.)

پۆشتنه لای فیرعون و وتیان: ئیمه دوپیغه‌مبه‌ری رۆژگاری تۆین.

له‌وه‌ب کوری مونه‌ی یه‌مه‌نی ده‌گپه‌نه‌وه: کاتیك موسا ماوه‌ی دیاری‌کراوی به‌سه‌ر برد، هاته‌ده‌ر و مه‌رومالاته‌که‌ی خۆی پینش خۆیدا. ناگره‌یه‌ک و دارده‌ستیک که‌رۆژانه مه‌په‌کانی پی‌ لیده‌خوپی و کاتیك شه‌و داده‌هات، به‌ناگره‌، ناگری ده‌کرده‌وه. هاروی له‌گه‌ل هاوسه‌ر و مه‌په‌کانی له‌ده‌وری ناگره‌که شه‌ویان ده‌کرده رۆژ وکاتیك رۆژ داده‌هات، به‌ری‌ده‌که‌وت. پشتی به‌دارده‌سته‌که‌ی ده‌به‌ست. دارده‌سته‌که‌ی دولقی بوو.

له‌کوری ئیسحاق ده‌گپه‌نه‌وه: که‌عب الاخبار هاته مه‌که‌ه و عه‌بدالله کوری عه‌مرۆ کوری عاص له‌وی بوو. که‌عب و تبه‌وی سی‌ پرسیا‌ری لی‌ بپرسن و ئە‌گه‌ر وه‌لامه‌کانی زانی، زانایه: ئە‌وه چییه له‌به‌هه‌شتا بوو و خواوه‌ند بۆ خه‌لکانی نارده سه‌رزه‌وی. یه‌که‌م شت له‌سه‌ر زه‌وی دروست بوو، چی بوو و یه‌که‌م دار که له‌سه‌ر زه‌وی روینرا کامه‌یه.

کاتیک له عبداللهیان پرسى، وتى:

نوهى له بههشتا بوو و خواوهند به زهوى به خشى، حجر الاسوده.

نوهى يه کهم جار له سهر زهوى دهرکهوت، بهر هوتى يه مهنه و گيانى کافر هکان لهوى کوډه بيته وه.

يه کهم دار که له سهر زهوى روينرا، نهو داره بوو موسا داردهسته کهى خوى له لقه کانى نهو داره برى.

کاتیک نهو وه لامانه يان به گوڼى که عب گه ياند، وتى: نهو پياوه راست دهکات. سويند به خوا نهو زانايه.

ده لیت: کاتیک نهو شهوه هات که موسا ده بوو به پينغه مبهر. ريگه ي ون کرد و نه يرانى به کام لادا ده بيت بروت. ناگرگره ي خوى هه لگرت تا ناگر بکاته وه بو نه وه ي له گه ل که سه کانى شهو لهو شوينه دا به سهر ببات و شاره زاي ريگه که بيته وه. به لام ناگرگره، ناگرى نه کرده وه. بيزار بوو. له دووره وه ناگرى کى بينى و به که سه کانى خوى وت:

((امکثوانى آنست نرا لعلى آتيکم منها بخر او جذوة من النار لعلکم تصطلون.

واتاکه ي: من ناگرنگم بينى، نه گه رى هه يه هه والیک لهو ناگره يا ناگر بينم تا خوتان گه رم بکه نه وه)).

پوشت و گه يشته نزيک دارنک. کاتیک نزيک که و ته وه، داره که پوشت و کاتیک پوشتنى داره که ي بينى، گه پرايه وه. ترسا، کاتیک گه پرايه وه، داره که هاته پيش. له داره که وه دهنگيک به رز بوويه وه و کاتیک دهنگه که ي بيست، نارامى گرت و خواوهند فرمووى: نهى موسا، پيلاوه کانت داکنه چونکه له سه رزه مينى پيروى (طوى) دايت.

موسا پيلاوه کانى داکه ند. خواوهند فرمووى: نهى موسا نه وه چييه له ده ستنى راستى تودايه؟ وتى: دارده سته که مه و پشتى پينده به ستم و مېره کانى پى ده به م بو له وه رگه.

فرمووى: نهى موسا، فربيده.

دارده سته که ي فريدا و بوو به مارنک و به ريگه دا ده پوشت و دو لقي دارده سته که بيوو به ده مى ماره که. پشتى ماره که ده جوولا و داني له ده مدا بوو. بهو شيوه بوو

که خواهند دهیویست.

موسا سه‌پرسوپما و گه‌پرایه‌وه. خواوند بانگی کرد ئه‌ی موسا وهره پیش و مه‌ترسه. دارده‌سته‌که بۆ شیوه‌ی یه‌که‌می ده‌گۆپم و کاتیك موسا گه‌پرایه‌وه، فەرمووی: هه‌لیگره و مه‌ترسه و ده‌ستی خۆت بکه به‌ده‌میا. موسا ده‌ستی به‌قۆلی کراسه‌که‌ی داپۆشی چونکه له‌ماره‌که ده‌ترسا. ده‌نگه‌که پینی وت: کراسه‌که له‌قۆلت وه‌که. لایبرد و ده‌ستی خسته ناو ده‌می ماره‌که و دووباره بوو به‌دارده‌ست و ده‌ستی له‌ناو لقه‌کانیدا بوو به‌هه‌مان شیوه که‌هه‌میشه دارده‌سته‌که‌ی هه‌لدگرت.

دواتر خواوند فەرمووی: ده‌ستی خۆت بۆ گیرفانت ببه. ده‌ستی برد و سپی هاته‌ده‌ر.

موسا پیاویکی لووت قنچ، قژ لوول و بالابه‌رز بوو. ده‌ستی بۆ گیرفانی برد و ده‌ریه‌ینا که‌هاوشیوه‌ی به‌فر سپی بوو. دوباره ده‌ستی بۆ گیرفانی برد و ده‌ریه‌ینا و بۆ شیوه‌ی یه‌که‌می گۆپابوو. خواوند فەرمووی: ئه‌مه دونیشانه‌ی خواونده‌. بۆلای فیرعه‌ون و خه‌لکه‌که‌ی برۆ چونکه خه‌لکیکی سته‌مکارن.

وتی: خواونده‌نا، که‌سیکم له‌وانم کوشتوو و ده‌ترسم بمکوژن. براکه‌م له‌من زمان پاراوتره، ئه‌و له‌گه‌ل من په‌وانه به‌فرموو تا وته‌کانی من بینیته سه‌رزمان و ئه‌وان تینگه‌بینیت.

خواوند فەرمووی:

((سنشد عضدک باخیک و نجعل لکما سلطانا فلا یصلون الیکما بایاتنا انتما و من اتبعکما الغالبون.

واتاکه‌ی: بازووی تو به‌براکه‌ت به‌هیز ده‌که‌ین و به‌هۆی نیشانه‌کانی خۆمان نارامی به‌ئیه‌وه ده‌به‌خشین تا ده‌ستیان به‌ئیه‌وه نه‌گات.))

سه‌دی ده‌لیت: موسا بۆ لای که‌سه‌کانی خۆی گه‌پرایه‌وه و له‌گه‌ل ئه‌وان رینگه‌ی میسری گرته‌به‌ر. له‌کاتی شه‌ودا گه‌یشه‌ ئه‌وی و بوو به‌میوانی دایکی خۆی. ئه‌وانی نه‌ده‌ناسی، شه‌و بوو. ئه‌وان نانیاں ده‌خوارد و موسا له‌سووچیکی ماله‌که دانیشت. هارون هات و کاتیك ئه‌وی بینی، سه‌باره‌ت به‌و پرسیااری له‌دایکی کرد، دایکی وتی: میوانه؟

کاتیك دانیشتن و گفتوگۆیان ده‌ست پیکرد، هارون پرسی: تو کینیت؟

وتی: موسام. ههستان و یهکیان له نامیز گرت. کاتیك یهکیان ناسییهوه، موسا بههارونی وت: له گهل من بو لای فیرعهون بهرئکهوه چونکه خواوهند ئیمه ی رهوانه کردوه.

هارون وتی: ملکهچ و گویرایه لم.

دایکیان ههستا و وتی: سویندتان ددهم به خوا، بو لای فیرعهون نه پون چونکه ئیوه ده کوژیت.

ئهوان گوینیان نه گرت و شهوانه پوشتن و گه شتنه بهردهرگای فیرعهون. له ده رگایاندا. فیرعهون ترسا و درگاوانه کان پرسیان. فیرعهون وتی: کییه له کاته ی شهو ته قه له ده رگا دهدات؟ درگاوان سهیری کرد و قسه ی له گهل کرد.

موسا وتی: من نیردراوی پهروه رگاری جیهانیانم.

درگاوان ترساو پوشته لای فیرعهون و وتی: پیاویکی شیته وگومان دهکات نیردراوی پهروه رگاری جیهانه.

فیرعهون وتی: ریگه ی نیشانده.

موسا هات و وتی: من نیردراوی خواوهندم، مناله کانی ئیسرائیل له گهل من رهوانه بکه.

فیرعهون ئهوی ناسیهوه و وتی: ((الم نربك فينا و ليدا و لبثت فينا من عمرك سنين. و فعلت فعلتك التي فعلت و انت من الكافرين. قال فعلتها اذاوانا من الضالين. ففررت منكم لما خفتم فوهب لي ربي حكما و جعلني من المرسلين. و تلك نعمة تمنها على ان عبادت بني اسرائيل. قال فرعون و ما رب العالمين. قال رب السموات و الارض و ما بينهما ان كنتم موقنين. قال لمن حوله الا تستمعون. قال ربكم و رب آباؤكم الاولين. قال ان رسولكم الذي ارسل اليكم لمجنون. قال رب المشرق و المغرب و ما بينهما ان كنتم تعقلون. قال لئن اتخنت آلهي غيري لا جعلنك من المسجونين. قال اولو جنتك بشنى مين. قال فأت به ان كنت من الصادقين فالقا عصاه فاذا هي ثعبان مين. واتاكهى: فیرعهون وتی: مه گهر کاتیك منال بوویت، تۆمان لای خو مان پهروه رده نه کرد و ساله کانی ته مهنت له ناو ئیمه دا به سه ر نه برد. مه گهر ئه و کاره جوانه یشت نه نجام نه دا ((راکیشانی پریشی فیرعهون)) و مه گهر له ناسوپاسه کان نه بوویت.

موسا وتی: ئەو کارەم کاتیک کرد، رێگەی راستم نەدەزانی و چوونکە لەئێوە ترسام، هەلەم. پەرەردگار فرەزانی پێبەخشیم و منی کردە یەکیک لە پێغەمبەران مەگەر ئەو نەعمەتە، مەتەکە بەسەر مندا دەنێیت کە منالەکانی ئیسرائیل کردۆتە کۆیلە.

فیرەون وتی: پەرەردگاری جیهانیان کێیە؟

موسا وتی: پەرەردگاری ئاسمان و زەمین و ئەوێ لەناو ئەواندا یە ئەگەر باوەردارن.

فیرەون بەکەسانی دەوربەری خۆی وت: مەگەر نابیستن؟

موسا وتی: پەرەردگاری ئێوە پەرەردگاری باوکانی ئێوەیە.

فیرەون وتی: بێ گفتوگۆ، ئەو پێغەمبەری پەوانەیان کردووە، شیتە.

موسا وتی: پەرەردگاری رۆژەلآت و رۆژئاوا و ئەوێ لەنیوان ئەواندا یە، ئەگەر تێبگەن.

فیرەون وتی: ئەگەر جگە لەمن کەسیکی دیکە بەخواوەند بزانی، زیندانیت دەکەم.

موسا وتی: ئەگەر مۆجیزەیک دیار و ئاشکرا نیشانی تۆ بدەم؟

فیرەون وتی: ئەگەر راست دەکەیت، مۆجیزەکەت نیشان بدە.

موسا داردەستەکە ی فرێدا و دەستبەجی بوو بەئەژدیها.

مار دەمی کردەو، لیوی خوارەوی لەسەر زەوی دانا و لیوی سەرەوێ لەسەر دیواری کۆشکەکە. بەرەو لای فیرەون پۆشت. کاتیک فیرەون مارەکە ی بینی، هەستا و خۆی پیس کرد. پێشتر هیچ کات خۆی پیس نەکردبوو. هاواری کرد: ئەی موسا، مارەکە بگر، من باوەرم بەتۆ هینا و منالەکانی ئیسرائیل لەگەڵ تۆدا پەوانە دەکەم. موسا مارەکە گرت و دوبارە بوو بەداردەست. دواتر دەستی خۆی بۆ گێرفانی برد و بەسپیتە هینایەدەر.

موسا لای فیرەون گەپایەو. بەلام فیرەون نەویست باوەر بێنیت و منالەکانی

ئیسرائیل لەگەڵ ئەودا بنیریت. بەخەنکەکە ی خۆی وت:

(( يا ايها الملاء ما علمت لكم من آله غيري فاوقدلى ياها مان على الطين فاجعل لى

صرحا لعلی اطلع آله موسی.



واتاكەى: ئەى گەورەكانى من، جگە لەخۆم خوايەك بۇ ئىوہ ناسام. ئەى هامان، بۇ من ناگرىك لەسەر گل بگەرەوہ و بينايەك بەرزم بۇ دروست بگە. تا بپرومە سەر ئەگەرى ھەيە خواوہندى موسا بيبىنم.))

كاتىك بورجەكەيان دروست كرد، سەركەوت، فەرمانى بەتيرھاويزنىكدا و تيرىكى بۇ ناسمان ھاويشت. تيرەكە گەرايەوہ و خويناوى بوو. فيرعەون وتى: خواوہندى موسام كوشت.

قتادە لەرونكردنەوہى ئايەى قورئان كەسەبارەت بەوتار فيرعەون دەفەرمىت: ئەى هامان ناگرىك لەسەر گل پىبگە)) دەئىت: يەكەم كەس بوو ناگرى سور كردهوہ و بورجى پى دروست كرد.

كورى ئيسحاق دەئىت: كاتىك خواوہند موساى وەك پىغەمبەر(د.خ) پەوانە كرد، بەرىكەوت تا گەيشتە ميسر و لەگەل ھارون لەبەر دەرگاي فيرعەون وەستان. داواى مۆلەتى چوونەژووہەيان دەكرد و وتيان: ئىمە نىردراوانى خواوہندى جىھانين. مۆلەتمان لەم پياوہ بۇ وەريگرن. وەك دەئىن بۇ ماوہى دوو سال دەپۇشتنە بەردەرگاي مالى فيرعەون. كەس بويزى ئەوہى نەبوو فيرعەون لەكارى ئەوان ناگادار بگاتەوہ. تا ئەوہى قەشمەرەكەى فيرعەون كەگەمەى دەكرد و دەبوہ ھۆكارى پىنگەننى ئەو، پى و ت: ئەى پاشا، پياويك لەبەر دەرگاي تۆيە و قسەيەكى سەير دەھىنىتە سەرزمان و گومان دەكات جگە لەتۆ خوايەكى دىكەى ھەيە. فيرعەون وتى: بيبىنن.

موسايان بۇ لاي فيرعەون برد. ھارون ھاورييەتى دەكرد. داردەستەكەى لەدەستابوو. كاتىك لەبەرەبەر فيرعەون وەستا، وتى: من نىردراوى خواوہندى جىھانم. درىژەى داستانەكە لەگىرەنەوہى كورى ئيسحاق بەو شىوہيە كەپىشتەر ناماژەمان پىدا. لەكۆتايى گفوتگوگە موسا داردەستەكەى فرىدا و بوو بەئەژدەيايەكى گەورە. رايان كرد و فيرعەون لەسەر تەختەكەى ھاتەخوار و موساى سوینددا. موسا دەستى بۇ گىرفانى برد و سىپى وەك بەفر ھاتەدەر. دواتر دەستى بۇ گىرفانى بردەوہ و داردەستەكەى گرت. فيرعەون دەستى خستە سەرسكى. وەك دەئىن پىنج شەش رۆژ تىپەرى و ئەو ھاوشىوہى خەلكان دەستى بەئاو نەگەياند و دلخۆش بوو بەوہى دەئىن ھاوشىوہى كەسانى دىكە نىيە.

وھەب كوپى مونبە دەلئیت: فیرعەون بۇ بیست و چەند رۆژ بەردەوام بۇ دەست بەئاو گەیاندن ھاتوچۆی دەکرد، ئەوئەندەى ئەمابوو بمریت، بەخەئکەكەى خۆى وت:

ئەمە جادووگەرئىكى زاناىە، سەبارەت بەو چى دەلئین؟

یەكئك لەكەسانى باوھردارى فیرعەون بەناوى حەبرەك وتى:

((اتقتلون رجلا ان يقول ربى الله و قد جانكم بالبينات

واتاكەى: پیاویك دەكوژن لەبەر ئەوئەى دەلئیت: پەوھردگارى من خواى تاقانەىە.

لەكاتئىكدا چەندین بەلگەى روونى لەلایەن خواوئەندەوئە نیشاندان.))

ئەوانى لەنازاب و سزای خواىی ترساند و وتى:

(( يا قوم لكم الملك اليوم ظاهرين فى الارض فمن ينصرنا من بأس الله ان جائنا

قال فرعون ما اريكم الا ما اراى و ما اهدىكم الا سبيل الرشاد. و قال الملاء من قومه

ارجه و اخاء و ابعت فى المدائن حاشرين يأتوك بكل سحار عليم.

واتاكەى: ئەى خەئكىنە، ئئوھ پاشاىەكتان ھەىە و بەسەر ئەم سەرزەمىنەدا زالن،

ئەگەر سزایى خواىى بگات، كئى لەبەرابەر ئەوھ ھاوكارىمان دەكات.

فیرعەون وتى: تەنیا بۆچوونى خۆم نیشاندان و تەنیا بۆ رینگەى راست

رئنوئینتەن دەكەم.

فیرعەونئىبەكان وتیان: ئەولەگەل براكەى رابگرە و لئپرسراوانى كۆكردنەوھ بۆ

شارەكان پەوانە بكە تا ھەموو جادووگەرە شارەزاكان لای تۆ كۆبەكەنەوھ))

یانى داواى ھاوكارى لەجادووگەران بكە چوونكە لەناو ئەوان كەسانئىك دەبىنى

دەتوانن ھاوشئوھى كارەكانى ئەوان ئەنجام بەدن. موسا كاتئىك ھئز و تواناىى خواىى

نیشانى ئەواندا، لەگەل ھارون ھاتەدەر. فیرعەون كەسەكانى خۆى بۆ شارەكانى

ولآتەكەى خۆى پەوانە كرد و لەھەر شوئئئىك جادووگەرئىكئان بىنى، ھئنايان. وھك

بئستوومە و خوا زانائەرە. دەلئین، بیست و پئئئج ھەزار جادووگەرى كۆكردەوھ.

فیرعەون پئى وتن: جادووگەرئىك ھاتۆتە لای ئئمە وھەرگئز ھاوشئوھى ئەومان

نەبئنىوھ. ئەگەر بەسەر ئەودا زال بئن، رئزتان لئدەگرم و لەخۆمتان نزىك دەكەمەوھ.

وتیان: ئەگەر بەسەر ئەودا سەرکەوتئن، ئەو پاداشتەمان دەبئت؟

وتى: بەئى.

وتیان: كاتئىك ديارى بكە تا ئئمە و ئەوان یەك ببئئن.

سه رکړدهی ئو جادوگه رانی فیرعون رووبه رووی موسای کردنه وه، چوار کهس بوون. سابور و عادور و حه تته و موصه فا. ئوان بوون کاتیک هیژ و توانایی خویان بینی، باوه پریان هیئا و هموو جادوگه رانی دیکه به دواي ئوان، باوه پریان هیئا.

فیرعون کهسی بو لای موسا په وانه کرد:

((فاجعل بیننا و بینک موعد الا نخلفه نحن و لا انت مکانا سوی. قال موعدکم یوم الزینه و ان یحشر الناس ضحی. فتولی فرعون فجمع کیده ثم اتی. فاجمعوا کیدکم ثم ائتوا صفاوقد افلح الیوم من استعلی.

واتاکه ی: له نیوان ئیمه و خوت له شوینکی دیاریکراو، کاتیک دیاری بکه کهسه ریچی ناکه ین. وتی: کاتی دیاریکراو، روژی رازاندنه وه یه که خه لک له کاتی نیمه پړو کوډه بڼه وه.))

فیرعون روشت و فیلی خوی کرد و گه پرایه وه. وتی: فیلی خوتان ناماده بکه ن چوونکه له و روژدها هر کهس سه رکه ویت، رزگاری ده بیت.

بیست و پینچ هزار جادوگر، ریزیان به ست. جادوگران تمناف و دارده سته کانی خویانان له دستدا بوو. موسا له گه ل براکه ی هات و پشتی به دارده سته که ی خوی به ستبوو. گه یشته لای جادوگران و فیرعون له ناو کهسه کانی خوی دانیشتبوو و سه رانی ولاته که ی هاوریه تیان ده کرد. موسا به جادوگران و ت:

((ویلکم لاتفترو اعلی الله کذبا فسیسحتکم بعذاب و قد خاب من افتری.

واتاکه ی: هوار له نیوه، درو بو خواوهند هلمه به ست چوونکه به نازابینی کوشنده له ناوتان ده بات و هر کهس درو هلمه ستیت، بیهیوا ده بیت.))  
جادوگران به یه کیان و ت:

((ان هذان لساحران یریدان ان یخرجکما کم من ارضکم بسحرهما و ینهبنا

بطریقتمک المثلی. یا موسی اما نا تلقی و اما ان تکون اول من القی. قال بل القوا فاذا حبالهم و عصیهم یخیل علیهم من سحرهم انها تسعی.

واتاکه ی: ئوانه دوو جادوگران و ده یانه ویت به جادووی خویان نیوه

له سه رزمینه که تان ده رپه پرنن و نایینه چاکه کانی نیوه له ناو بهن. وتیان: نهی  
موسا تو سه رها فریده دهیت یا نیمه دست پیبکهین. وتی: نیوه فریده ن. نهوسا  
له کاریگری جادو و کیان و ایان بهرچاو کهوت که تهناف و داردهسته کانیان بهرینگه دا  
ده پروات.))

جادوو گهران به جادووی خویمان چاوی موسا و فیرعه ون و هموو خه لکانیان زه  
کرد. جادوو گهران داردهست و تهنافه کانی دهستیان فریدا. ماره کان هاوشیوهی  
کیوه کان که دونه کانیان پر کردوته وه، که له که بوون. موسا ترسا و وتی: نهوان  
داردهستیان پیبوو، بوو به مار، داردهسته که ی من، جیاواز له داردهستی نهوان نییه.  
خواوه ند وه حی نارد:

((ان لق مافی یمینک تلقف ما صنعوا کید ساحر و لا یفلح الساحر حیث انی.  
واتاکه ی: نهوهی له دهستی راستی تودایه، فریده، تا نهوهی دروستیان کردوه،  
قووتی بدات، تهنیا جادوویه کیان بهرز کردوته وه و جادوو گهر له ههر شوینیک بیت،  
رزگاری ناییت.))

موسا دلخوش بوو. داردهسته که ی فریدا و هموو تهناف و داردهستی  
جادوو گهرانی یه که له دوا ی یه که خوارد به شیوه یه که یه که له وان له و شوینه دا  
نه مایه وه.

موسا داردهسته که ی دووباره به دهسته وه گرت و جادوو گهران کورنوشیان برد و  
((قالوا امانا رب هارون و موسی. قال امنت له قبل ان اذن لکم انه لکبیر کم الذی علمکم  
السحر فلا قطعن ایدیکم و ارجلکم من خلاف و لا صلبنکم فی جذوع النخل و لتعلمن  
اینا اشد عذابا و ابقی. قالوا لن نؤثرک علی ما جائنا من البینات و الذی فطرنا فاقض  
ما انت قاض، انما تقضی هذه الحیوة الدنیا انا امانا برینا لیغفرلنا خطایانا و ما اکرهتنا  
علیه من السحر و الله خیر و ابقی.

واتاکه ی: وتیان: باوه پیمان به خوا هارون و موسا هیه.  
فیرعه ون وتی: بو پیش نهوهی رینگه تان پیبدهم، باوه پرتان به وان هینا؟ نهو  
که وه ره ی نیوه یه و جادووی فیر کردون، دهست و پیتان به پیچه وانوه ده برمه وه و  
به قه دی دارخورماکانه وه هه لتان ده واسم بو نهوهی بزائن نازاب و سزای کام یه که  
له نیمه دژوارتر و پایه دارتره.

وتیان: هرگیز تو پیش خواوهدی نهو مؤجیزانه و نهو که‌سه‌ی نافرینه‌رمانه، ناخه‌ین، هرکاریک پیئت خوْشه نه‌نجامی بده چونکه ته‌نیا ده‌سه‌لآتت به‌سه‌ر ژیانی نه‌م دنیا‌یه‌دا هه‌یه. ئیمه باوه‌رمان به‌خوا هیئاوه تا له‌گوناحه‌کانمان خوْش بیئت که له‌ریگه‌ی جادووگه‌ری و بیزاریه‌وه ئیمهت بوْ نه‌نجامدانی ناچار ده‌کرد چونکه خواوهد باشتر و هه‌میشه‌بیتره.))

دوژمنی خواوهد، به‌زینرا به‌لام له‌سه‌ر کوفر و ناباوه‌ری خوْی پینداگری و حاشای له‌نیشانه‌کانی خوا ده‌کرد و سه‌ره‌نجام گیرۆده‌ی وشکه‌سالی و تۆفان بوو. سه‌دی ده‌لیت: به‌لا خوا‌ییه‌کان که‌خه‌لکی فیرعه‌ون گرفتاری بوون. پیش نه‌وه بوو موسا و جادووگه‌ران کوْبنه‌وه. کاتیك تیره‌خویناوییه‌که بوْ فیرعه‌ون گه‌راپه‌وه و وتی خوی موسام کوشت، خواوهد تۆفانی ره‌وانه کرد و بارانی باراند و هه‌موو شتیکی نوqm کرد. وتیان: نه‌ی موسا داوا له‌خواوهد بکه، نه‌م به‌لایه له‌سه‌ر ئیمه هه‌لبگره تا باوه‌رتان پیْ بیئن و مناله‌کانی ئیسرائیل له‌گه‌ل تۆدا ره‌وانه بکه‌ین. خواوهد زیانی له‌سه‌ر نه‌وان هه‌لگرت و کشتوکالیان بووژاپه‌وه. وتیان: چه‌نده باش بوو باران باری. خواوهد کووله‌ی ره‌وانه کرد و به‌ره‌می کشتوکالی نه‌وانی خوارد. داویان له‌موسا کرد تا خوا زیانیان له‌سه‌ر هه‌لبگریت. موسا پاراپه‌وه و خواوهد زیانی له‌سه‌ر نه‌وان هه‌لگرت به‌لام به‌ره‌می نه‌وتۆیان نه‌ما بوو. وتیان: باوه‌ر ناهینن چونکه به‌ره‌می کشتوکالی نه‌وتۆمان نه‌ماوه. خواوهد نه‌سپینی ره‌وانه کرد و هه‌موو شوینیکی پر کرد. ده‌رۆشته ناو جل و به‌رگی که‌سه‌کان و ده‌یگه‌ستن. سه‌رقالی نان خواردن بوون، ده‌فره‌کانیان پرده‌بوو له‌نه‌سپی. یه‌کیان به‌گه‌چ و خشت ستونیکی خلیسکی دروست ده‌کرد و خواردنه‌کانی له‌سه‌ره‌وه داده‌نا. کاتیك به‌مه‌به‌ستی خواردن ده‌رۆشت، خواردنه‌که‌ی ده‌بینی پر بووه له‌نه‌سپی. به‌لایه‌کی گه‌وره‌تر له‌نه‌سپیان نه‌بینیوه. نه‌مه نه‌و سزایه خواوهد له‌قورپاندا ئاماژه‌ی پینداوه.

خه‌لکی فیرعه‌ون داویان له‌موسا کرد له‌خواوهد بپارینته‌وه بوْ نه‌وه‌ی زیانه‌که‌یان له‌سه‌ر هه‌لبگریت و باوه‌ر بیئن. کاتیك خواوهد زیانی له‌سه‌ر نه‌وان هه‌لگرت، باوه‌ریان نه‌هیئا و خواوهد، خوینی ره‌وانه کرد. به‌شپۆه‌یه‌ک ئیسرائیلیه‌ک و قیبتیه‌ک له‌یه‌ک شوین ئاویان هه‌لده‌گرت، ئاوی قیبتیه‌که خوین و ئاوی ئیسرائیلیه‌که وه‌ک خوْی. داویان له‌موسا کرد تا نه‌و زیانه‌یان له‌سه‌ر هه‌لبگریت و باوه‌ر بیئن. زیانیان

له سهر نه ما و باوه پریان نه هیئا به هه مان شیوه که خواوه ند ده فرمیت:

((و لقد اخذنا آل فرعون بالسنین و نقص من الثمرات لعلمهم یرجعون.

واتاکه ی: فیرعه ونییه کانمان گیروده ی وشکه سالی و قاتوقبری و بی بره می کرد

تا بگه پینه وه و باوه پریین.))

دواتر خواوه ند وهی بۆ موسا و هارون ره وانه کرد بۆ ئه وهی به نه رمی قسه له گهل فیرعه ون بکه ن ئه گهری هه یه به مشیویه ناگادار بیته وه و له خواوه ند بترسیت.

پوشتنه لای فیرعه ون و موسا پینی وت: ئایا ده ته ویته گهنجی (بی پیر بوون) و پاشایه تی بی کوتایی به تو ببه خشم و چیژی جووت بوون و خواردنه وه و سواریت هه بیته و وکاتیگ بمریت، برۆیته ناو به هه شت.؟

ئهم قسانه کاریگهری له سهر دلای فیرعه ون دانا، وتی: رازیم، با هاما بیته.

کاتیگ هاما هات، پینی وت: ئهم پیاوه هاته لای من.

هامان وتی: کی؟

فیرعه ون پینشتر به جادووگه ر ناوی ده برد به لام ئه و رۆژه نه یوت جادووگه ر، به لکو

وتی: موسا.

هامان وتی: چی پی وتی؟

فیرعه ون قسه کانی موسای بۆ باس کرد.

هامان وتی: چۆن وه لامت دایه وه؟

وتی: وه لامم نه دا وتم با هاما بیته و راویژی له گهل بکه م.

هامان ئه وی به لاواز له قه له مدا و وتی: چاوه پمانی زیاترم له تو بوو. ده ته ویته

دوای ئه وهی خواوه ند بوویت و ده یانپه ره ستیت، بیته به نده یه ک که خوا

ده په ره ستیت؟

فیرعه ون هاته ده ر و وتی: من خواوه ندی تا قانه ی ئیوه م. دووری وته که ی ئه و

که ده لیت: ته نیا خۆم به خوای ئیوه ده زانم و وتاره که ی که ده لیت: من خواوه ندی

تا قانه ی ئیوه م، چل ساله.

به خه لکه که ی خۆی وت: موسا جادووگه ریکی زانایه و ده یه ویته به جادووی خۆی

ئیوه له دینه که تان په شیمان بکاته وه. بۆچوونی ئیوه چییه؟

وتیان: خۆی و براکه ی رابگره و نیردراوان ره وانه بکه تا هه موو جادووگه ران

لەسەر اسەری ولات کۆیکەنەوه.

موسا سالاری جادووگەرانى بینى و وتى: ئەگەر بەسەر تۆدا زال بېم، باوەر دینیت و شایەتى دەدەیت، ئەوهى باسى دەگەم، راستییە؟ جادووگەر وتى: بەلى، بەلام بەیانى جادوویەك نیشانى تۆ دەدەم هیچ جادوویەك گەورەتر لەوه نەبیت. سویند بەخوا ئەگەر بەسەر منددا سەرکەوتیت، باوەر پت دینیم و شایەتى دەدەم تۆ لەسەر راستیت.

فیرەون سەیری ئەوانى دەکرد. خواوەند لەگێڕانەوهى وتارى نەر دەفەرمیت:

((هَذَا لَكَ مَكْرَتُوه فِى الْمَدِينَةِ اِذَا لَتَقِيْتَمَا لَتَتَظَاهَرَا لَتُخْرِجُوا مِنْهَا اَهْلَهَا فِقَالُوا يَا

موسا اما ان تلقى و اما ان تكون نحن اول من القى فقال لهم موسى القو.

واتاكەى: ئەمە فیریۆیکە لەشاردا بێرتان لیکردۆتەوه تا خەلكەكەى دەریپێنن.

وتیان: ئەى موسا سەرەتا تۆ دار دەستەكەى خۆت فێر دەدەیت. یا ئیمە ئەو كارە

بکەین؟ وتى: سەرەتا ئیوه فێر بێدەن.))

جادووگەران تەناف و دار دەستەکانى خۆیانیان فێردا. سى و چەند هەزار کەس

بوون، هەموویان تەناف و دار دەستیان پێبوو. کاتیک فێراند، چاوى کەسەکانیان

جادوو کرد و هۆش و بیری ئەوانیان نەهێشت. موسا ترسا. خواوەند وهى بۆ نارد:

مەترسە و ئەوهى لە دەستی راستدایە، فێر بێدە تا ئەوهى دروستیان کردووه، لەناو

ببات.

موسا دار دەستەكەى فێردا و هەموو مارەکانى خوارد. کاتیک ئەمەیان بینى،

کۆرپوشیان برد و وتیان:

((آمنا برب العالمین رب هارون و موسا قال فرعون لا قعطن ایدیکم و ارجلکم من

خلاف و لا صلبنکم فى جذوع النخل.

واتاكەى: باوەرمان بەخواى موسا و هارون هەیه.

فیرەون وتى: دەست و پیتان (چەپ و راست). دەبێرە و بەقەدى دارخورماکانەوه

هەلتان دەواسم.))

ئەوانى کوشت و دەست و پیتی ئەوانى بێر. بەوتەى کۆپى عەباس، وتوویانە:

خواوەندا سەبرمان پێبێخسە و هاوشیوهى موسولمانەکان بمانرێنە.

دهلئیت: له سه ره تاي روژ جادوو گهر بوون و له کو تاي به کانی روژ: موسولمان.

به ختی مناله کانی ئیسرائیل بهرز بوویه وه و خه لکی فیرعه ون، پییان وت:

((اتذر موسی و قومه لیفسدوا فی الارض و ینذک و آلهتک.

واتاکه ی: بو موسا و خه لکه که ی پشت گو ی ده خه یت تا له م سه رزه مینه

خرابه کاری بکن و تو و خواکانت پشتگو ی بخه ن.))

خواکانی نه، به هه مان شیوه کوپی عه باس ده لئیت، گاگان بوون. کاتیک گایه کی

جوانتری ده بینی، فه رمانی په ره ستینی نه وی ده رده کرد و گایه کی بو په ره ستینی

نه وان ده ستنیشان ده کرد.

دوای نه وه ی خوا وه ند فه رمانی به موسادا مناله کانی ئیسرائیل له میسر بباته ده ر،

فه رمووی: به نده کانی من له شه ودا بیه چونکه شوینیان ده که ون.

موسا فه رمانی به مناله کانی ئیسرائیلدا تا بو روشتنه ده ر له میسر خو یان ناماده

بکن. وتی: زیز و زیو له قیبتیه کان به قهرز وه ریگرن. پی وتن: هیچ که سینک باسی

پوشتنی خو ی نه کات و تا به ره به بیان له ناو ماله کان بمیننه وه. هه رکه س هاته ده ر،

ناوی موسا یا عه مرو بئینته سه رزمان. فه رمانیدا هه رکه س له مال هاته ده ر، به ده ستی

خویناوی له دیواری ماله که ی وینه یه ک بکیشیت تا ناشکرا بییت به ریکه وتووه.

خوا وه ند هه موو زینا زاده کانی (مناله ناشه رعیه کان) قیبتی که له مناله کانی ئیسرائیل

بوون، بو نه وان گه رانده وه و به پیچه وانه یشه وه. موسا وتی:

((ربنا انک اتیت فرعون و ملئه زینه و اموالا فی الحیوة الدنیا، ربنا لیضلوا عن

سبیلک ربنا اطمس علی اموالهم و اشدد علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب

الایم.

واتاکه ی: تو به فیرعه ون و گه وره کانی خه لکه که ی، له م دنیا یه، زیز و زیوت

به خشیوه تا خه لکان له سه ر ریگه ی راست گو مپرا بکن، په ره رده گارا، دارایی نه وان

له ناو ببه و دلیان ره ق بکه تا باوه ر نه مینن تا نه و کاته ی نازاییکی گشتگیر و به نازار،

به سه ریاندا ده باریت.))

سه دی ده لئیت: موسا دو عای کرد و هارون وتی نامین. خوا وه ند فه رمووی:

دو عاکه ی شیوه گیرا ده که م.

ده لئین مه به ست له له ناو چونی دارایی نه وان سووک و که م با یی بوونی دره م و



دیناره کانیانه. خواوهند فرمووی خوراگر بن. له گهل خه لکه که ی خویان هاتنه دهر و مهرگ له ناو قیبتیه کان بلاو بوویه و منالی یه که می هه موو خه لکان مرد و سمرقانی به خاک سپاردنی نه وان بوون و شوین مناله کانی ئیسرائیل نه که وتن. موسا له کو تایی مناله کانی ئیسرائیل ریگه ی ده بپی و هارون له پیشیانه وه.

موسا هاورری له گهل شه شسه د هزار شه پر که هاتنه دهر. ته من بیست ساله کانیان هه ژمار نه کرد له گهل شه ست ساله کان که پیر و په که وته بوون. ته نیا ساله کانی نیوان نم دوو ساله یان بژارد. فیرعه ون شوینیان که وت. هاما ن له پیشه وه ی سوپا که دا بوو. نه و له گهل هه زار هه زار و حه وتسه د هه زار نه سپ (که ته نانه ت یه ک مایینیان له ناودا نه بوو) به ری که وت. خواوهند له گپرانه وه ی بارود خه که ده فرمیت: (( فارسل فرعون فی المدائن حاشرين ان هولاء لشرذمة قليلون و انهم لنا لغاظرن. و انا لجمع حاذرون. فاخرجناهم من جنات و عیون و کنوز و مقام کریم. کذلک و اورثنا بنی اسرائیل. فاتبعوهم مشرقین فلما تراء الجمعان قال اصحاب موسی انالمدر کون. واتاکه ی: فیرعه ون لئیرسراوانی کو کردنه وه ی بو شاره کان ره وانه کرد، نه وان ده سته یه کی که من و بوونه ته هوی توپه بونی ئیمه و ئیمه هه مووان ناماده و ته یارین. له باخه کان و سه رچاوه کان و گه نه جکان و جینگه کانی خویان نه وانمان هی نایه دهر و نه وانمان به مناله کانی ئیسرائیلا. له به ره به یاندا شوینیان که وتن و کاتیک رووبه روی یه کی بوونه وه، هاوه لانی موسا وتیان، ئیمه یان گرت.

((قالوا اودینا من قبل ان تاتینا و من بعد ما جنتنا قال عسی ربکم ان یه لک عدوکم

و یتخلفکم فی الارض فینظر کیف تعلمون.

واتاکه ی: وتی: ئیسرائیلیه کان به موسایان وت، پیش نه وه ی بیی بو لای ئیمه و دوا ی نه وه ی هاتیت، نازارمان پیپرا. وتی: نه گهری هه یه په روه ردگار، دوژمن له ناو ببات و نیوه بکاته جینگری نه وان له و سه رزه مینه و بزانی ت کرداره کانی نیوه چون ده بی ت.))

هارون پو شته پیش و له ده ریاییدا، به لام ده ریا قه لشتی نه برد. موسا هات و به ناوی باوکی خالید بانگی ده ریای کرد. له ده ریاییدا و قه لشتی برد. هه رلایه کی هاوشیوه ی کیویکی گه وره بوو. مناله کانی ئیسرائیل ملی ریگه یان بری. دوانزه ریگه

له ده‌ریاکه‌دا بوو و هر نه‌وه‌یه‌ک له‌ریگه‌یه‌که‌وه پوشتن. ریگه‌که دیواری هه‌بوو. هه‌ریه‌ک له‌نه‌وه‌کان وتیان: هاورییانی ئیمه کوژران. کاتیك موسا ئه‌مه‌ی بیینی و بیستی، داوای له‌خواه‌ند کرد تا قه‌لشته‌کان کۆبکاته‌وه هاشیوه‌ی تاق. یه‌کتریان ده‌بیینی تا هاتنه‌ده‌ر.

دوای ئه‌وه، فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی نزیك کهوتنه‌وه. کاتیك فیرعه‌ون ده‌ریای بیینی، وتی: مه‌گه‌ر نابینن، ده‌ریا له‌من ترسا و ریگه‌ی بۆ من کرده‌وه تا به‌دوژمنه‌کانم بگه‌مه‌وه و بیانکوژم. کاتیك فیرعه‌ون گه‌یشته سه‌ره‌تای ریگه‌که، سوپاکه‌ی نه‌یانویست، بپو‌نه‌ ناو ده‌ریا. جهره‌ئیل سوار مایینیک هات و ئه‌سه‌په‌کان به‌دوای یه‌ک شوین مایینه‌که کهوتن. کاتیك یه‌که‌م که‌س له‌سوپاکه‌ی فیرعه‌ون ده‌یویست له‌ئاوه‌که بیته‌ده‌ر و دوایین که‌سیان ده‌یویست بپرواته ناو ئاوه‌که، خواوه‌ند فه‌رمانی به‌ده‌ریادا تا بیانگریت و هه‌لیانلوشیت. جهره‌ئیل قوپی له‌ده‌ریا هه‌لگرت و ده‌می فیرعه‌ونی پێپرکرد. فیرعه‌ون کاتیك ده‌خنکا، وتی: آم‌نت انه لا اله الا الذی آم‌نت به‌بنو اسرائیل و انا من المسلمین.

واتاکه‌ی: رازیم به‌وه‌ی خوایه‌ک جگه له‌خوا‌ی مناله‌کانی ئیسرائیل نییه که‌باوه‌ریان پنی هیناوه. من یه‌کیکم له‌ملکه‌چه‌کان. خواوه‌ند میکانیلی په‌وانه کرد تا سه‌رکو‌نه‌ی بکات و بلیت:

((الان وقد عصیت قبل و کنت من المفسدین.

واتاکه‌ی: ئیستا‌که؟ تۆ که‌پیشتر گونا‌حکاریت ده‌کرد و له‌خراپه‌کاران بویت.))  
 جهره‌ئیل به‌پینغه‌مبه‌ری وت: ئه‌ی محهمه‌د، هه‌رگیز که‌سم وه‌ک دوو که‌س به‌دوژمن نه‌زانیه‌وه که‌یه‌کیان جنۆکه بوو، یانی ئیبلیس ئه‌و کاته‌ی نه‌یویست کوپنوش بۆ ئاده‌م ببات و ئه‌ویتریان فیرعه‌ون که‌وتی: من خواوه‌ندی تاقانه‌ی ئیوه‌م. ئه‌گه‌ر ده‌تبیینی، قورم هه‌لگرت و ده‌میم پرکرد له‌به‌ر ئه‌وه‌ی نه‌کا وشه‌یه‌ک یینیته سه‌رزمان و خواوه‌ند به‌زه‌یی پنیایدا بیته‌وه.

مناله‌کانی ئیسرائیل وتیان فیرعه‌ون نه‌خنکاوه و ئیستا‌که ده‌گات و ده‌مانکوژیت. موسا پارایه‌وه و فیرعه‌ون له‌گه‌ل سیسه‌د و بیست هه‌زار که‌س هاته‌ده‌ر وه‌موویان ده‌ست و پینیان به‌زنجیر به‌سه‌ترا‌بوویه‌وه. مناله‌کانی ئیسرائیل گرتیان و ده‌ستیان به‌بیرینی ئه‌ندامه‌کانی کرد. خواوه‌ند له‌قورپاندا ده‌فه‌رمیت:

((فالېوم ننجىك بېدىك لتكون لمن خلفك آية.

واتاكەى: ئۇستىا جەستەت بۇ شوۋىنى بەرز، بۇند دەكەين تا بۇ ئەو كەسەى شوۋىن

تۇ دەكەوئت، وانەيەك بئت.))

كاتىك مەبەستى رۇشتيان كرد، رووبەرووى بىبابانىك بوونەو و نەيانزانى بۇ

كوى برون. موسا گەرەى منالەكانى ئىسرائىلى كۆكرەو و وتى: بۇ واى لىئات؟

وتيان: كاتىك يوسف لەسەرەمەرگدا بوو، پەيمانى لەبراكانى وەرگرت لەمىسر

نەرون تا ئەو كاتەى ئەو لەگەل خۇيان دەبەن. ئەمە كىشەكەيە.

وتى: گۆپى يوسف لەكوئىيە؟ نەياندەزانى.

موسا ھەستا و ھاوارى كرد: سوئندتان دەدەم بەخو، ھەركەس شوۋىنى گۆپى

يوسف دەزانئت، پىم بلىت و ھەركەس نازانئت، وتارەكەى من نەبىستئت. لەنىوان

دووكەسەو دەرۇشت و ھاوارى دەكرد. كەس دەنگى ئەوى نەدەبىست. سەرئەنجام

پىرئىئىك بىستى و وتى: ئەگەر گۆپى يوسف نىشان بەدەم، ھەرچى بخوژم،

پىمدەبەخشىت؟

موسا رازى نەبوو، وتى: دەبئت لەخوۋەند پىرسەم. خوۋەند، فەرمانى پىدا،

ھەرچى دەخوۋانئت، پىنى بېخەشە و بەلىنى لىوەرېگرە. پىرئىئ و تى: دەمەوئت لەمەر

ژورئىكى بەھەشت كەدەبەزىت، لەگەل تۇبم.

موسا وتى: رازىم.

پىرئىئ و تى: پىرئىكى پەككەوتەم و ناتوانم بەرئگەدا برۇم. موسا ئەوى ھەلگرت و

كات گەيشتەنە نرىك رووبارى نىل، پىرئىئ و تى: گۆپى يوسف، لەناو ئاوەكەدايە، داوا

لەخوۋەند بىكە تا ئا و لەسەر گۆرەكە لا بىات.

موسا لەخوۋا پارايەو. ئا و لەسەر گۆرەكە نەما. پىرئىئ و تى: گۆرەكە ھەلبەدەرەو.

ئەم كارەى كرد و ئىسقانى يوسفى ھەلگرت. بەمشىوئە رىگەى منالەكانى

ئىسرائىل كرايەو.

((فسارو افاتوا على قوم يعكفون على اصنام لهم قالوا يا موسا اجعل لنا الها كما

لعم قال انكم قوم تجهلون. ان هولاء منبر ما هم فيه و باطل ما كانوا يعلمون.

واتاكەى: لاي خەلكانىك تىپەرپىن كەبەتە دەسكردەكانى خۇيانىان دەپەرەست.

وتيان: ئەى موسا، خويەكى ھاوشىوئەى ئەوانمان بۇ دروست بىكە چوونكە ئەوانىش

خوایان هیه. وتی: ئیوه دهستهیهکی نه زانن. شیوهی ئەم خەلکه شیاوه بو  
له ناوچوون و ئەو کرده وانهی ئەنجامی دهن، ناڤه وایه.))

به لأم گێرانهوهی کوری ئیسحاق بهمشیهیه: خواهند چهن دین ئایه و مۆجیزهی  
نیشانی خه لکاندا و فیرعهونی به به لآ و زیانهکان گرفتار کرد چونکه دواى کارى  
جادووگه ران باوه رى نه هینا. سه ره تا توفانى ره وانه کرد، دواتر کووله، ئەسپى،  
قريۆك، له كو تاييه دا خوین كه هه مووی نیشانهکانى خوا بوون.

سه ره تا توفانى ره وانه کرد و ئاو سه رزه وى دا پۆشى و نه یاتوانى كشتوكال  
بكه ن. برسیه تى تهنگى پینه له چنن، وتیان: ئەى موسا، له خواى خۆت بپاریزه وه،  
چونکه نه گه ر به لآمان له سه ر هه لگرت، باوه ر دینن و ماله كانی ئیسرا ئیل له گه ل  
تۆ ره وانه ده كه ین. موسا له خوا پارایه وه و زیانى له سه ر ئەوان هه لگرت به لآم  
به لئینه كه ی خو یان نه برده سه ر.

خواهند کووله ی ره وانه کرد. داره كانیان خوارد و به وشیه وى باسى ده كه ن،  
بزماری ئاسنینه ده رگا كانی شان ده خوارد. ماله كان دارمان. دو باره به موسایان وت  
له خوا بپاریته وه. موسا پارایه وه و خوا هند زیانى له سه ر هه لگرتن، به لآم به لئینه كه ی  
خو یان نه برده سه ر.

خوا هند، ئەسپى نارد. وه ك ده لئین به موسا وترا، بپواته لای ته پۆلکه یه ك و  
به دار ده سه ته كه ی خۆى لئیبدا ت. موسا رووی له ته پۆلکه یه كى به رز کرد و  
به دار ده سه ته كه ی خۆى لئیدا. هه مووی بوو به ئەسپى و به سه ر مال و خوار دینییه كاندا  
زالبوون. خه و و ئارامى له وان گرت ه وه و كاتیک زۆریان بۆهات، وته كانی خو یان له گه ل  
موسا دو باره كرده وه. موسا، له خوا پارایه وه و زیانى له سه ر ئەوان هه لگرت به لآم  
به لئینه كه ی خو یان نه برده سه ر.

خوا هند، قريۆكه كانی نارد و مال و خواردنو ده فره كانیان پېبوو له قريۆك. كه س  
جل و به رگ، خواردن یا ده فری هه لنه ده گرت مه گه ر ئەوه ی پې بوو له قريۆك. كاتیک  
له گیانی خو یان بیزار بوون، پۆشته لای موسا و ته كانی پینشوویان هینایه  
سه ر زمان. موسا له خوا پارایه وه و زیانى له سه ر ئەوان هه لگرت به لآم دو باره  
به لئینه كه ی خو یان نه برده سه ر.

خوا هند خوینی نارد. ئاوی فیرعه و نییه كان بوو به خوین. ئەو ئاوه ی له چالاو یا

کانی هه‌لیانده‌گرت، خوین بوو.

له‌کوری که‌عبی قوره‌زه‌ی ده‌گپرتنه‌وه: ژنیک له‌فیرعه‌ونییه‌کان ده‌پوشته لای ژنیک له‌مناله‌کانی ئیسرائیل و ده‌یوت، ئاوم پینده. له‌گۆزه‌که‌ی خۆی ئاوی پینده‌دا به‌لام له‌ده‌فره‌که‌ی ئه‌ودا ده‌بوو به‌خوین. هه‌ندی کات ده‌یانوت، ئاو بکه‌ره ئاو ده‌می و له‌ناو ده‌میدا ده‌بوو به‌خوین. چه‌وت رۆژیان به‌مشپوهیه به‌سه‌ر برد. به‌موسایان وت: له‌خواه‌ند پیاڕپه‌وه تا زیانمان له‌سه‌ر هه‌لبگریت. دواتر باوه‌ر دینین و مناله‌کانی ئیسرائیل له‌گه‌ل تۆده‌نیرین. کاتیک زیانمان له‌سه‌ر نه‌ما، به‌لینه‌که‌ی خۆیان نه‌برده‌سه‌ر.

خواه‌ند فه‌رمانی به‌ریکه‌وتنی به‌موسادا. ئاگاداری کرده‌وه خۆی و خه‌لکه‌که‌ی رزگار ده‌کات به‌لام فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی له‌ناو ده‌بات. موسا نفیرینی خه‌لکی فیرعه‌ونی کرد تا سامانه‌کانیان به‌فیرۆ چیت. خواه‌ند، سامانی (دارخورماکان، کۆیله، خواردن) ئه‌وانی کرده به‌رد و ئه‌مه به‌کیک له‌و نیشانه‌بوو، نیشانی فیرعه‌ونیدا.

مه‌مه‌د کوری که‌عبی قوره‌زی ده‌لێت: عومه‌ر کوری عه‌بدولعه‌زیز، له‌منی پرسی، ئۆ نیشانه که‌خواه‌ند نیشانی فیرعه‌ونیدا، کامانه‌ن؟ وتم: تۆفان، کوله، ئه‌سپی، قریۆکه‌کان و خوین و دارده‌ستی موسا و ده‌ستی موسا و به‌فیرۆچوونی سامانه‌کانیان.

عومه‌ر وتی: چۆن زانیت، به‌فیرۆچوونی سامانه‌کان به‌کیک له‌نیشانه‌کانی خواه‌ند بوو؟

وتم: موسا نفیرینی کرد و هارون وتی ئامین. خوا سامانی ئه‌وانی کرده به‌رد. وتی: زانست ده‌بیئت به‌مشپوهیه بیئت. داوای کیسه‌یه‌کی کرد. چه‌ندین شت له‌سامانه به‌فیرۆچووه‌کانی تیا بوو که‌عه‌بدولعه‌زیز کوری مه‌روان له‌کاتی فه‌رمانه‌ه‌وایی کردنی میسر له‌پاشماوه‌ی مال و سامانی فیرعه‌ونیه‌کان به‌ده‌ستی هینابوو. له‌ناویاندا هیلکه‌ی بی توئکلی دوو له‌ت ده‌بینرا که‌به‌رد بوو. گوئزی بی توئکل له‌شیوه‌ی به‌رد نۆک و ماش له‌شیوه‌ی به‌رد. هه‌روه‌ها له‌یه‌کیک له‌دانیشتووانی شامی نیشته‌جیی میسر ده‌گپرتنه‌وه: دارخورمام بینی ببوو به‌به‌رد. مرۆفیکم بینی گومانم کرد مرۆقه، به‌لام کۆیله‌یه‌ک بوو ببوو به‌به‌رد.

خواۋەند دەفەرمىت:

((ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات فسنل بنى اسرائيل اذ جائهم فقال له فرعون انى لا ظنك يا موسى مسحورا، قال لقد علمت ما انزل هولاء الارب السموات و الارض بصائر اوانى لاضنك يا فرعون مثبورا.

واتاكەى: نۇ مۇجىزەى ئاشكرامان بەموسادا. لەكۆرى منالەكانى ئيسرائيل بېرسە ئەو كاتەى ھات و فىرعەون پىي وت: ئەى موسى، تۆ بەجادوو كراو دەزانم. وتى: دەزانى ئەم مۇجىزانە تەنيا خواۋەندى ئاسمان و زەويەكان پەوانەى كىردوو و ئەى فىرعەون، تۆ بە لەناوچوو دەبىنم.))

لەعورە كۆرى زوبەير دەگىرئەو: كاتىك خواۋەند فەرمانى بىردى منالەكانى ئيسرائىلى بەموسادا، فەرمانىدا كۆرى يوسفىش لەگەل خۆى ببات تا لەزەوى پىرۆز بەخاكى بسپىرئىت. موسى پىرسىارى شۆينى كۆرى يوسفى كىرد و كەس نەيدەزانى مەگەر پىرئىتئىك لە منالەكانى ئيسرائيل. وتى: ئەى پىغەمبەرى خوا، من شۆينەكەى دەزانم، ئەگەر لەگەل خۆتم بەبەت و لەسەرزەمىنى مىسر بەجىم نەھىئىت، شۆينەكەى نىشانى تۆ دەدەم.

موسا وتى: رازىم.

موسا فەرمانى بەمنالەكانى ئيسرائىلى دابوو بەرەبەيانى بەرىكەون. داواى لەخواۋەند كىرد تا ھەلاتنى خۆر دوا بخت بۇ ئەوەى لەكارى ھەنگرتنى كۆرى يوسفى تەواو ببىت. خواۋەند ئەو كارەى كىرد. پىرئىتئەن لەگەل ئەو بەرىكەوت و كۆرى يوسفى لەناو رووبارى نىل نىشاندا. موسا دەرىھىئا. لەناو سنوقىكى مەرمەرىندا بوو. سنوقەكەى لەگەل خۆى بىرد.

عورە دەئىت: لەبەر ئەمەيە جۈولەكەكان مەردوھەكانى خۇيان لەھەموو شۆينىكەو، بۇ سەرزەمىنى پىرۆز دەبەن.

لەكۆرى ئىسحاق دەگىرئەو: موسا بەفەرمانى خواۋەند بەمنالەكانى ئيسرائىلى وت: لەفىرعەونىيەكان كەل و پەل و جىل و بەرگ و زىر و زىو بەقەرز و ھىرگىر و كاتىك لەناوچوون، سامانەكانىان بۇ ئىو دەبىت. كاتىك فىرعەون بۇ شۆينكەوتنى موسا و منالەكانى ئيسرائيل، جاپىدا، يەككىك لەو دروشمانەى بۇ ھاندانى خەلك بەكارى دەبىرد ئەو ھەبوو: بەباشىان نەدەزانى تەنيا خۇيان بىرۆن، بەلكو سامانى ئىوھىشان

له گه‌ل خۆیان برد.

له‌عه‌بدالله کورپی شه‌داد ده‌گێرنه‌وه: فیرعه‌ون هاوری له‌گه‌ل حه‌فتا هه‌زار نه‌سپه‌ی ره‌ش شوین موسا که‌وت. نه‌مه جیاوازه له‌نه‌سپه نه‌بله‌قه‌کانی سوپاکه‌ی. موسا پوشت تا گه‌یشته ده‌ریا. رینگه‌یان نه‌بوو، فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی لیبان نزیک که‌وتنه‌وه. کاتی‌ک هه‌ردوو لای یه‌کتریان بینی، هاوه‌لانی موسا وتیان: پیمان گه‌شتنه‌وه.

موسا وتی: هه‌رگیز پیمان ناگه‌ن چوونکه په‌روه‌ردگار له‌گه‌لمدایه ورینوینیم ده‌کات. خوا، به‌لینی پیداویم و به‌لینه‌کانی نه‌و درۆی تیا نییه.

له‌مه‌مه‌د کورپی ئیسه‌حاق ده‌گێرنه‌وه: خواوه‌ند وه‌حی به‌ده‌ریا کرد کاتی‌ک موسا به‌دارده‌سته‌که‌ی خۆی له‌تویدا، قه‌لشت به‌ره. ده‌ریا له‌ترسی وه‌حی خواوه‌ند و چاوه‌روانی به‌رده‌وام هه‌لبه‌ز و دابه‌زی ده‌کرد. خواوه‌ند وه‌حی به‌موسا کرد، به‌دارده‌سته‌که‌ی خۆت له‌ده‌ریا بده. موسا نه‌و کاره‌ی کرد. هه‌یزی خواوه‌ند که‌به‌موسای به‌خشییوو، له‌دارده‌سته‌که‌دا بوو. ده‌ریا قه‌لشتی برد. هه‌ر لایه‌کی هاوشیوه‌ی کێویکی گه‌وره‌ بوو.

خواوه‌ند ده‌فه‌رمیت: ((اضرب لهم طریقا فی البحر یبسا لا تخاف در کاوا لا تخشی.

واتاکه‌ی: بۆ نه‌وان له‌ده‌ریا رینگه‌یه‌کی وشکایی بدۆزه‌روه، و له‌گرتنی دوژمنان،

نه‌بترسه و نه‌بتۆقه.))

کاتی‌ک رینگه‌ی وشکایی ده‌رکه‌وت، موسا و مناله‌کانی ئیسه‌رائیل به‌رینگه‌وتن و

فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی به‌دوای نه‌واندا.

له‌عه‌بدالله کورپی شه‌داد ده‌گێرنه‌وه: کاتی‌ک مناله‌کانی ئیسه‌رائیل پوشتنه‌ ناو

ده‌ریا و هه‌یج که‌س له‌وان نه‌مایه‌وه، فیرعه‌ون سوار له‌سه‌ر نه‌سپه‌یک هات و له‌لیواری

ده‌ریاکه‌ وه‌ستا. نه‌سپه‌که‌ی له‌ترسا توانای پوشتنه‌ پیشی نه‌بوو. جبه‌ئیل سوار

له‌سه‌ر مایه‌نیک هات و لیبی نزیک که‌وته‌وه و دواتر ملی رینگه‌که‌ی گرت به‌ره. نه‌سپه‌که‌ی

فیرعه‌ون به‌دوایدا پوشت. کاتی‌ک سوپاکه‌ بینیان فیرعه‌ون پوشتۆته‌ سه‌ر رینگه‌که‌،

به‌دوای نه‌ودا به‌رینگه‌وتن. جبه‌ئیل له‌پیش فیرعه‌ونه‌وه بوو و میکائیل سوار له‌سه‌ر

نه‌سپه‌یک له‌دوای سوپاکه‌وه رینگه‌ی ده‌بری و نه‌وانی بۆ پیشه‌وه‌ ده‌برد و ده‌یوت:

په‌یوه‌ستی فیرعه‌ون بجن. کاتی‌ک جبه‌ئیل له‌ده‌ریاکه‌ هاته‌ده‌ر، که‌س له‌به‌رده‌می نه‌بوو

کاتی‌ک میکائیل پوشته‌ ناو ده‌ریاکه‌، که‌س له‌پشت سه‌ریه‌وه نه‌بوو. ده‌ریا بۆ

شيوه‌ی يه‌که‌می خو‌ی گو‌ړا و کاتيک فيرعه‌ون لاوازی خو‌ی و به‌هيزی خواوه‌ندی بينی، باوه‌ری هينا، به‌لام سوودی نه‌بوو.

له‌کو‌ړی عه‌باس ده‌گيرنه‌وه: جبره‌ئيل هاته‌ لای پينغه‌مبه‌ر(د.خ) و وتی: نه‌گه‌ر منت ده‌بینی! قورم ده‌کرده‌ دهمی فيرعه‌ون له‌ترسی نه‌وه نه‌کا به‌زه‌یی خواوه‌ند بيگريته‌وه..

ده‌لین: نه‌گه‌ر خواوه‌ند جه‌سته‌ی نه‌وی نه‌ده‌هينايه‌ده‌ر بؤ نه‌وه‌ی بيناسنه‌وه، ده‌سته‌يه‌ک گومانيان لا دروست ده‌بوو.

کاتيک مناله‌کانی نيسرائيل له‌ده‌ريا په‌رينه‌وه، خه‌لکانیکی بت په‌ره‌ستيان بينی، وتیان:

(( يا موسى اجعل لنا آلهة كما لهم آلهة. قال انکم قوم تجلون ان هولاء متبر ما هم فيه و باطل ما کانوا يعلمون، قال اغیر الله ابغیکم لها و هو فضلکم علی العالمين. و اتاکه‌ی: نه‌ی موسا، بؤ نيمه‌يش خوايه‌ک دروست بکه وه‌ک نه‌وان که‌خوایان هه‌يه. وتی: نيوه‌ ده‌سته‌يه‌کی نه‌زانن. شيوازی نه‌م خه‌لکه شياوه‌ بؤ له‌ناو‌چوون و نه‌و کرده‌وانه‌ی نه‌نجامی ده‌دن، فيرؤ و نا‌ره‌وايه. چؤن بؤ نيوه‌ جگه‌ له‌خوای تا‌قانه‌ که‌ له‌پيشی هه‌موو خه‌لکانی به‌نيوه‌ به‌خشيوه، خوايه‌ک ديارى بکه‌م.))

ده‌لینت: کاتيک خواوه‌ند فيرعه‌ون و سوپاکه‌ی له‌ناو برد، به‌لینتی سی شه‌وی له‌موسا وه‌رگرت.

سه‌دی ده‌لینت: دوا‌ی نه‌وه‌ جبره‌ئيل هاته‌ لای موسا تا بيبات بؤ لای خوا. سوار له‌سه‌ر نه‌سپيک بوو، سامری نه‌وی بينی و سه‌ريسوپما. ده‌لین: نه‌سپی ژيان بوو و کاتيک سامری بينی، وتی: نه‌مه‌ نه‌سپيکی سه‌يره. له‌خو‌لی سمی نه‌سپه‌که‌ی هه‌لگرت. موسا رؤشت و هارونی وه‌ک جيگري خو‌ی له‌سه‌ر مناله‌کانی نيسرائيل ده‌ستنيشان کرد. سی شه‌و لای خوا مایه‌وه و دواتر خواوه‌ند به‌ده‌ رؤژی ديکه‌ ته‌واوی کرد.

هارون به‌ مناله‌کانی نيسرائیلی وت: تالانی بؤ نيوه‌ ره‌وا نييه‌ و زيروزيو‌ی قيبتيه‌کان تالانیيه‌. هه‌موویان کو‌بکه‌نه‌وه‌ و چالیک هه‌لکه‌نن و زير و زيوه‌کان چال بکه‌ن. نه‌گه‌ر موسا گه‌رايه‌وه‌ و هه‌لاتی کرد، هه‌ليان‌بگرن و گه‌رنه‌ له‌ناو چاله‌که‌دا ده‌مينيته‌وه. زير و زيوه‌کانيان له‌چالنيکدا کو‌کرده‌وه. سامری هات و خو‌له‌که‌ی کرد



به سه ریاندا. خواوند له زبیر و زیوه کان گویره که یه کی دروست کرد که دهنگی هه بوو. مناله کانی ئیسرائیل کاته که ی موسایان بژارد. شهویان وهک روژ هه ژمار ده کرد و کاتیك بیست روژ تیپه ری، گویره که هاته دهر و کاتیك بینیان، سامری وت: نه مه خوی ئیوه و خوی موسایه که له بیری کردوه.

یانی خوی خوی لیژه به جیهیشتوه و له شوینیکی دیکه بوی دهگرنیت. خه لکان دهستیان به پهرهستیانی گویره که کرد. گویره که دهنگی هه بوو و بهرینگه دا دهروشت.

هارون پیی وتن: نهی مناله کانی ئیسرائیل، گویره که هۆکاری تاقیکردنه وهی ئیویه و خواوندی ئیوه رحمانه. به لام هارون و هاوه لانی شهریان له گه ل گویره که پهرهسته کان نه کرد.

موسا بۆ بینینی خواوند روشت تا قسه ی له گه ل بکات. کاتیك خواوند قسه ی له گه ل فرموو:

(( قال له ما اعجلك عن قومك يا موسا، قال هم اولاء علی اثری و عجلت الیک رب لترضی، قال فانا قد فتنا قومك من بعدك و اضلهم السامری.

واتاکه ی: نهی موسا، بۆ به خیرایی پیش خه لکه که ی خوت که وتیت؟ وتی: نهوان شوینکه وتهی منن. به په له هاتم تا رهزامه ند بیت، نهی پهروهردگار. وتی: دوا ی تو خه لکه که تتمان تاقیکردوه و سامری نهوانی گوپرا کرد.

کاتیك له داستانه که ناگادار بوویه وه، وتی: پهروهردگار، سامری وتی گویره که وهک خواوند بناسن به لام کی روچی پیبه خشی.

پهروهردگار فرمووی: من.

وتی: کهواته تو گوپرات کردن؟

کاتیك پهروهردگار له گه ل موسا قسه ی کرد، مه بهستی بینینی خواوندی کرد،

وتی:

(( رب ارنی انظر الیک قال لن ترانی و لکن انظر الی الجبل فان استقر مکانه

فسوف ترانی.

واتاکه ی: پهروهردگار، خوتم نیشان بده تا بتبینم.

خواوەند فەرمووی: ھەرگیز من نابینیت. بەلام سەیری ئەو کێوە بکە، ئەگەر لەشویئەکەى خۆی مایەو، ئەگەرى ھەیهە بتوانى من ببینیت.))  
 فریشتەکان دەورى کێوەکەیان گرت و ناگر دەورى فریشتەکان، لەدەورى ناگر، فریشتەکان بوون و دوبارە لەدەورى فریشتەکان ناگر. خواوەند خۆی نیشانی کێوەکەدا.

لەکوپی عباس دەگێرئەو: رووناکی خواوەند بەئەندازەى سەرى يەك پەنجە بوو، کێو شلەژا و موسا بێهۆش کەوت و تا ئەو کاتەى خواوەند مەبەستى کرد، بێهۆش بوو. کاتیک ھاتەھۆش، وتى: خوايە، پاکی تۆ دینمە سەرزمان و بۆ لای تۆ دەگەرئەمەو و باوەردارى يەکمىنم. يانى يەکەم باوەردارى منالەکانى ئیسرائیل.  
 خواوەند فەرمووی:

((ياموسى انى اصطفيتك على الناس برسالاتى و بكلامى فخذ ما اتيتك و كن من الشاكرين و كتب له فى الالواح من كل شىئى موعظة و تفصيلا لكل شىئى فخذها بقوة و امر قومك ياخذوا باحسنها.

واتاكەى: ئەى موسا، تۆم بۆ پيغەمبەرى و قسەکردنى خۆم لەناو خەلك ھەلبژارد، ئەوھى بەتۆم بەخشىو، ھەرىبگرە و لەسوپاسوگوزاران بە. بۆ ئەو، لەناو لەوھەکان لەھەر جۆرە ئامۆژگارەكمان تۆمار کرد و ھەموو شتەكانمان روونکردوھ و وتمان، بەتوندى بيانپاریزە و فەرمان بەخەلكەكەى خۆت بدە بەجوانى بپاریزن.))  
 دواى ئەو كەس نەیدەتوانى سەیری روخسارى موسا بکات و بەردەوام روخسارى بەپارچەيەك دادەپۆشى.

موسا لەوھەکانى ھەلگرت و خەمبار و تۆرە بۆ لای خەلكەكەى خۆی گەرايەو.  
 (( قال يا قوم الم يعد كم ربكم وعد احسنا. افطال عليكم العهد ام اردتهم ان يحل عليكم غضب من ربكم فاخلفتم موعدى. قالوا ما اخلفنا موعدك بملكننا و لكننا حملنا اوزارا من زينة القوم فقد فناها فكذلك القى السامرى. فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار فقالوا هذا آلهكم اله موسى فنسى. افلايرون الا يرجع اليهم قولا و لا يملك لهم ضراو لانفعا. و لقد قال لهم هارون من قبل يا قوم انما فتنتم به و ان ربكم الرحمن فاتبعونى و اطيعوا امرى. قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع الينا موسى. قال يا هرون ما منعك اذرايتهم ضلوا الا تتبعن افعصيت امرى. قال يا بن ام لا تأخذ بلحيتى و لا براسى

انی خشیت ان تقول فرقت بین بنی اسرائیل و لم ترقب قولی. قال فما خطبك یا سامری. قال بصرت بما لم یبصروا به قفبضت قبضة من اثر الرسول فنبتتها و كذلك سولت لی نفسی. قال فاذهب فان لك فی الحیوة ان تقول لامساس و ان لك موعد ان تخلفه و انظر الی الهك الذی ظلت علیه عاكفا لنحرقنه ثم لننسفنه فی الیم نسفا.

واتاكهی: ئەهی خەلكینه، مهگەر پهروهردگار، بهلیننی چاکه‌ی پی نهدابوون، مهگەر ئەم ماوه لای ئیوه دریز بوو یا ویستان توپه‌یی خوا به‌سه‌ر ئیوه‌دا داباریت وای سه‌ریچی په‌یمان‌ه‌که‌ی منتان کرد.

وتیان: ئیمه به‌ئیراده‌ی خوومان سه‌ریچی په‌یمان‌ه‌که‌ی توومان نه‌کرد به‌لام کالاً و باره‌کانمان له‌زیر و زیوه‌کانی فیرعون هه‌لگرتبوو که‌خستمانه ناو ناگر. هه‌روه‌ها سامریش ئەو کاره‌ی کرد و بو‌ئەوان گوێزه‌که‌یه‌کی دروست کرد که‌ده‌نگی گوێزه‌که‌ی هه‌بوو. وتیان: ئەمه خوای ئیوه و خوای موسایه و باوه‌ری پشتگوی خست. مه‌گەر نه‌یان‌ده‌بینی که‌گوێزه‌که‌ قسه‌یان له‌گه‌ل ناکات و هیچ سوود و زیانیکیان پی ناگه‌یه‌نی.

هارون پینشتر به‌وانی وتبوو ئەهی خەلكینه، گوێزه‌که‌ په‌ره‌ستی ئیوه‌ی فریوداوه، په‌روه‌ردگار ته‌نیا خواوه‌ندی ره‌حمانه. شوین من بکه‌ون و فه‌رمانه‌کانم جیبه‌جی بکه‌ن.

وتیان: ئیمه گوێزه‌که‌که‌ ده‌په‌ره‌ستین تا ئەو کاته‌ی موسا ده‌گه‌رت‌ه‌وه.

موسا وتی: ئەهی هارون، کاتیک بینیت ئەوان گومرا بوون، چی بووه رنگری ئەوه‌ی سه‌ریچی من بکه‌یت، بو‌ فه‌رمانه‌کانی منت ئەنجام نه‌دا؟

وتی: ئەهی کورپی دایکم، ریش و سه‌ری من بگره. ده‌ترسام بلینت دوپه‌ره‌کی و ناژاوه‌ت له‌ناو مناله‌کانی ئیسرائیل دروست کرد و وتاری منت پشتگوی خست.

موسا وتی: ئەهی سامه‌ری، داستانی توجیهی؟

وتی: ئەوه‌ی ئەوان نه‌یان‌بینی، بینیم و له‌شویننی پی فریشته‌ی نی‌ردراو، مشتیک خو‌لم هه‌لگرت و کردمە ناو قالبی گوێزه‌که‌ چونکه‌ ناخه‌ به‌ شووه‌ی نیشان‌دام.

وتی: برۆ به‌شی تو له‌ژیان ئەوه‌یه بلینت ده‌ستم لی مه‌دن. و کاتیک که‌هیچ کات پشتگوی ناخه‌ن. سه‌یری خواکه‌ت بکه‌ که‌خزمه‌تیت ده‌کرد که‌چون ده‌یسوتینن و

له ده ریادا بلاوی ده کهینه وه.

گویره که که ی گرت و کوشتی، سوتانندی و فریدایه ناو ده ریا و به هه موو ده ریاکان گه شت. دواتر موسا وتی له ناوی ده ریا بخۆنه وه و خواردیانه وه و هه رکه س گویره که که ی خوۆش ده ویست، زیر ده که وته سه ر سمیلی. خواوه ند ده فهرمیت:

((واشربوا فی قلوبکم العجل بکفرهم فلما سقط فی ایدی بنی اسرائیل حین جاء موسی وراوا انهم قد ضلوا قالوا لئسن لم یرحمنا ربنا و یغفر لنا لنکونن من الخاسرین. و اتاکه ی: کاتیک په شیمان بوونه و زانیان گومرا بوون، وتیان نه گه ر په روه ردگار به خشینه کانی خو ی به ئیمه نه به خشیت و لیمان خوۆش نه بیئت له زیانکاران ده.))  
خوا نه ویست به تویه مناله کانی ئیسرائیل رازی بیئت مه گه ر به شه ر که هارون و که سه کانی له کاتی گویره که په رهستی لئی بیزار بوون.

موسا وتی: (( یا قوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم.

واتاکه ی: ئه ی خه لیکنه، ئیوه به گویره که په رهستی سته متان له خوۆتان کرد، بو خواوه ند بگه ریئه و یه کتر کوشتار بکه ن.))

ئه وانه ی گویره که یان په رهستی بوو و ئه وانه ی نه یان په رهستی بوو، به شمشیر که وتنه گیانی یه ک. هه ر که س له هه ر دوولا که کوژرا، شه هید بوو. کوژرا له ناو خه لکانی زیادی کرد به شیوه یه که ئه وه نده ی نه ما بوو له ناو بچن. وه ک ده ئین: حه فتا هه زار که س کوژرا.

موسا و هارون له خوا پارانه وه و وتیان: په روه ردگارا، مناله کانی ئیسرائیل له ناو چون، ئه وانی دیکه بیاریزه.

خواوه ند فه رمانیدا چه که کانیان دابنن و به تویه که ی ئه وان رازی بوو. هه رکه س کوژرا، وه ک شه هید هه ژمار کرا و ئه وانه ی مانه وه، که فاره ی کوژرا وه کان بوون. خواوه ند به مناله کانی ئیسرائیلی ده فهرمیت: خواوه ند به تویه که ی ئیوه رازی بوو چونکه ئه و تویه وه رگر و میهره بانه.

له کوپی عه باس ده گپنه وه: سامری پیاوینکی خه لکی باجرما بوو و له نه ته وه ی گویره که په رهسته کان. حه زی له گویره که په رهستی ده کرد و له ناو مناله کانی ئیسرائیل به ریا خو ی وه ک باوه ردار نیشانده دا. موسا بو بیینی خواوه ند پوشت و

هارون پینی وتن: ئیوه له کهل و پهل و زیر و زیو و فیرعه و نییه کان باری گوناختان له گهل خوتان هیناوه. له وانه خوتان پاک بکه نه وه چونکه گلاون. ناگری هه لکرد و وتی: هه موو زیر و زیو و کهل و پهل فیرعه و نییه کان بخه نه ناو ناگره که وه. خه لک رازی بوون. کاتیک زیر و زیوه کان له ناو ناگره که له ناو چوو. سامری که شوینپینی نه سپه که ی جبره ئیلی بینیبوو، خوئی له شوینی سمی نه سپه که هه لگرت، له چاله که نزیك که وته وه و به هارونی زت: نه ی پیغه مبهری خوا، نه وه ی له ده ستمدایه، فریبده م. هارون وتی: به ئی. گومانی کرد وه که سانی دیکه زیر و زیو یا کهل و پهل هیناوه.

سامری خوئی کره ناو ناگره که و وتی: ببه به گویره که.

به هه مان شیوه بوو نه وه دهیخواست، سامری وتی: نه مه خوای ئیوه و خوای موسایه.

خه لک ده ستیان به پهره ستینی گویره که که کرد. خوشیان ده ویست و هیچیان به هاوشیوه ی نه وه نه ده زانی. خواوه ند فرمووی: له بیری کرد یانی ئیسلامی پشتگویی خست. مه به ست سامریه. خواوه ند ده فره میت:

((افلا یرون الا یرجع الیه م قولاً و لا یملک لهم ضراً و لا نفعاً.

واتاکه ی: مه گهر نه یانده بینیی گویره که هیچ قسه یه که له گهل نه وان ناکات و سوود و زیانی بو نه وان نییه.))

ده ئیت: ناوی سامری موسا کوپی زه فره. بو سه رزه مینی میسر کوچی کرد و بوو به یه کی که له مناله کانی ئیسرائیل.

کاتیک هارون گویره که پهره ستی خه لکی بینیی، وتی:

((یا قوم انما فتنتم به وان ربکم الرحمن فاتبعونی و اطیعوا امری. قالوا لن نبرح علیه عاکفین حتی یرجع الینا موسی.

واتاکه ی: نه ی خه لکینه، گویره که پهره ستی فریوی داوون. په روه ردگاری ئیوه ته نیا خوای ره حمانه، شوینکه وته ی من بن و فره مانه کانم جیبه جی بکه ن.))

وتیان: ئیبه پهره ستشی ده که ی تا نه وه کاته ی موسا ده گه ریته وه. هارون و هاوه لانی که فریوی نه وه فیله یان نه خوارد، مانه وه و گویره که په رستان سه رقالی په ره ستینی گویره که بوون. هارون ده ترسا نه گهر له گهل باوه رداران شه ری نه وان

بکات، موسا پێی بلیت: دووبەرەکی و ئاژاوەت لەناو منالەکانی ئیسرائیل دروست کرد و وتەکانی منت پشتگۆی خست چونکە گوێرایەل و ملکه چی فەرمانەکانی موسا بوو و لێی دەترسا.

کاتیەک موسا منالەکانی ئیسرائیلی لەدەریا پەراندەوه، نیازمەندی ئاو بوون. موسا بۆ خەلکەکەیی خۆی داوای ئاوی کرد. فەرمانی پێدرا بەداردەستەکەیی خۆی لەبەرد بەدات کەدوانزە کانی لێ هەلقولاً. هەرنه‌وه‌یه‌ک کانییه‌کی تایبەت بەخۆی هەبوو. ناسییانەوه‌و ئاویان لێخواردەوه.

کاتیەک خواوەند لەگەڵ موسا ئاخاوت، موسا مەبەستی بینینی ئەوی کرد و داوای لەخواوەند کرد تا ببینیت. خواوەند فەرمووی: ((انظر الى الجبل. واتاکەیی: سەیری ئەم کێوه بکە)).

کاتیەک موسا گەرایەوه بۆ لای خەلکەکەیی خۆی و گوێرەکە پەرەستەکانی بینی، لەوحەکانی فریدا. وەك دەلێن زومپوودی سەوز بوو.

کۆری عەباس دەلێت: لەلەوحەکان بۆ موسا ئامۆژگاری و شیکردنەوه و هەموو شتیەک و رێنۆینی و رحەمت نوسرا بوو. کاتیەک لەوحەکانی فریدا، خوا شەش لەسەر حەوتی گەپاندەوه بۆ خۆی و یەك لەسەر حەوتی بەجێهێشت. خواوەند فەرمووی: لەنوسخەکەیدا رێنۆینی بوو و رحەمت بۆ ئەو کەسانەیی لەپەروەردگاری خۆیان دەترسن.

دواتر موسا فەرمانی سوتاندنی گوێرەکەکەیی دەرکرد و خۆلەمێشەکەیان کردە ناو دەریا.

کۆری ئیسحاق دەلێت: لەدەستەیه‌ک لەشوینکەوتەکانی کتیبم بیست کەمەبەست لەسوتاندنی گوێرەکەکە، شکاندنییه‌تی و لەتەکانیان فریدایە ناو دەریا. خوا زاناترە. موسا حەفتا کەس لەچاکەکارانی خەلکەکەیی هەلبژارد و وتی: بۆ لای خوا بگەرێنەوه و پەشیمان بوونەوه‌ی خۆتان دەربرن و داوای تۆبە بۆ کەسانی دیکەیش بکەن. رۆژو بگرن و خۆتان و جل و بەرگتان پاک و خاوین رابگرن. لەکاتیکی دیاریکراوی خاویی ئەوانی بۆ توری سینا برد. موسا تەنیا بەمۆلەت وەرگرتن سەردانی ئەو شوینەیی دەرکرد. ئەو حەفتا کەسە داوی ئەوه‌ی فەرمانەکانی موسایان ئەنجامدا، هاورێ لەگەڵ ئەو بۆ پیشگای خوا پۆشتن و وتیان: داوا لەخواوەند بچە تا

قسه کانی بیستین. موسا رازی بوو و کاتیک له کیوه که نزیك كهوتنه وه، ستونیکي هه ره هات و هه موو کیوه که ی داگرت. موسا رۆشته پیئش و چوو ه ناو هه وره که و به خه لکه که ی وت: نزیك ببینه وه.

کاتیک موسا له گه ل خواوند قسه ی ده کرد، له سه ر روخساری نووریک ده رده که وت و کهس نه یده توانی سه یری بکات. له بهر ئەمه به پارچه یه ک روخساری خۆی داپۆشی تا رۆشتنه ناو هه وره که و کوپنوشیان برد و بیستیان خواوند له گه ل موسا قسه ده کات. له فه رماندان بۆ ئەنجامدانی کاری چاکه و ریگرتن له خراپه و کاتیک گفگوگۆکه کۆتایی هات. هه وره که له سه ر موسا نه ما و بۆ لای که سه کانی خۆی گه راپه وه. پییان وت: باوه ر ناهینین تا ئەو کاته ی خواوند ببینین. هه ور تریشقه یه ک هات و هه موویانی کوشت. موسا له خوا پاراپه وه و وتی: خواونه دا، باشتر بوو پیئشتر ئەوان و منت له ناو ده برد. ئەوان نه زانیان کرد به لām نایا هه موو مناله کانی ئیسرائیل به کاری نه زانه کانیان له ناو بچن. ئەمه ده بیته هۆکاری له ناو چوونی ئەوان چوونکه هه فتا پیایوی چاکه کارم هه لبرارد. ئیستا کاتیک بگه ریمه وه و کهس له گه ل مندا نه بیئت، چۆن باوه ر به من دینن؟ به رده وام له خوا ده پاراپه وه تا دووباره خواوند گیانی پیئبه خشینه وه. موسا داوای له خواوند کرد تا به تۆبه ی مناله کانی ئیسرائیل بۆ په ره ستینی گویره که که رازی بیئت. خواوند فه رمووی: نا، تا ئەو کاته ی به کتر کوشتار بکه ن.

ده لیت: مناله کانی ئیسرائیل وتیان: بۆ ئەنجامدانی فه رمانی خواوند خۆراگری ده که یه نه پیئشه. موسا وتی: ئەو که سه نه ی گویره که یان نه په ره ستیبوو، ئەو که سه نه بکوژن که گویره که یان په ره ستیبوو. له بهر ده م ماله کان دانیشتن و خه لکان شمشیریان له ناو ئەواندا سووران و کوشتاریان ده ستپیکرد. موسا گریا، ژن و مناله کان نالاندیان و داوای به خشیننی ئەوانیان کرد. خواوند ئەوانی به خشی و به موسای وت شمشیر له ناو ئەوان هه لبگریت.

به لām له گه رانه وه ی سه دیدا هاتوه: رۆشتنی موسا بۆ پیئشگای خواوند له گه ل هه فتا کهس له چاکه کارانی خه لکه که ی داوی ئەوه بوو تۆبه ی مناله کانی ئیسرائیل وه رگه ریا چوونکه داوی داستانی تۆبه ی خه لکان ده لیت: خواوند به موسای فه رموو که سه نیک له مناله کانی ئیسرائیل بیئیت تا له پیئشگای خواوند بۆ خه لکه که یان

داواى بەخشىن بكن. كاتىكى ديارى كرد و موسا حەفتا كەسى لەخەلكەكەى خۆى  
 ھەلبۇزارد و ئەوانى برد تا داواى لىخۆش بوون بكن. كاتىك گەشتنە شوينى  
 ديارىكراو، وتيان: باوېر بەتۇ ناكەين تا روخسارى خواوند ببينن، تۇ كە قەسى  
 لەگەل دەكەيت، نیشانمان بەد. ھەورەتريشقە لىنى دان و مردن. موسا گريا و  
 پاراپىوھ و وتى: خواوندنا كاتىك بۇ لاي منالەكانى ئيسرائىل بگەرنىمەوھ چۇن بلىم  
 تۇ چاكەكارانى ئەوانت كوشت ئەگەر دەتوانى پيشتەر ئەوان و منت لەناو دەبرد، ئايا  
 ئىمە لەبەر كردهوھى نەزانەكانمان لەناو دەبەيت؟ خواوند وھى بۇ نارد: ئەم حەفتا  
 كەسە لەو كەسانە بوون كەگوئىرەكەيان دەپەرەستى. موسا وتى:

(( ان هى الا فتنتك تضل بها من تشاء و تهدي. انت و لينا فاغفرلنا و ارحمنا و  
 انت خير الغافرين. و اكتب لنا فه هذه الدنيا حسنه و فى الاخره انا هدنا اليك.  
 و اتاكهى: ئەمە تاقىكردنەوھى تۆيە كەھەر كەسىك بخوازىت، بەوھ ھۆيەوھ  
 گومرايى دەكەيت و ھەركەس بخوازىت، رىنوئىنى پىدەبەخشىت. سەرورەرى ئىمە  
 تۆيت، لىمان خۆشبە و بەزەبىت بەئىمەدا بىتەوھ چوونكە لەھەموو بەخشەرەكان  
 گەرەتر و باشتريت. بۇ ئىمە لەم دنيا و لەو دنيا چاكە ديارى بكە چوونكە ئىمە بۇ  
 لاي تۇگەرپاوينەتەوھ.))

خواوند گيانى پىبەخشىنەوھ و يەك يەك زىندوو بوونەوھ. چاويان بەيەك كەوت  
 كەچۇن زىندوو دەبنەوھ، وتيان: ئەى موسا تۇ داواى ھەرچى لەخواوند بكەيت،  
 پىت دەبەخشىت، داواى لىبكە ئىمە بكا تە پىغەمبەر. موسا پاراپىوھ و خواوند  
 ئەوانى كرده پىغەمبەر و بەھەمان شىوھ دەفەرمىت: ئىوھمان داوى مەرگى خۇتان  
 وھك پىغەمبەر ھەلبۇزارد.

موسا فەرمانىدا خەلكەكەى بەرەو سەرزەمىنى ئەرىحا بپۇن كەسەرەمىنى بيت  
 المقدسە. بەرىكەوتن و كاتىك نزيك كەوتنەوھ، موسا دوانزە سالارى لەناو نەوھكانى  
 ئيسرائىل رەوانە كرد تا ھەوالى ستەمكارانىان بۇ بىنن. يەككە لەستەمكاران بەناوى  
 عاج ئەوانى ببىنى. ھەردوانزەيانى گرت و خستىە ناو بارەكەى خۆيەوھ. بارى  
 چىلكەى پىبوو، ئەوانى بردە لاي ژنەكەى و پىنى وت: سەيرى ئەم خەلكە بكە،  
 دەخوازن لەگەل ئىمە بجنەن. ھەمويانى لەبەردەم ژنەكەى ھەلبۇزاند و وتى:  
 ((بەقاچم پان و پليشيان بكەمەوھ؟))



ژنه کوی وتی: نا، ریگه یان بده برۆن و ئه وهی بینویانه، بۆ خه لکه که یانی باس بکه ن. عاج ئه وانی نازاد کرد. کاتی که هاتنه دهر، به یه کیان وت: ئه گهر به مناله کانی ئیسرا ئیل بلّین، پشت ده که نه پیغه مبه ر. ئه م هه واله بانهینی بیّت و ته نیا دو پیغه مبه ره که ی خوی لی ناگادار بکه نه وه. په یمانیان به ست ئه م هه واله وه که نهینی له ناویاندا بمینیتته وه.

کاتی که گه پرانه وه، ده که س له وان په یمانه که ی خۆیان شکاند و ئه وهی له عاجیان بینیبوو، خه لکیان لی ناگادار کرده وه. دووانه که ی دیکه هه واله که یان بلاو نه کردوه و ته نیا به موسا و هارونیان وت.

خواوه ند له گه پرانه وهی داستانه که ی ئه وان ده فه رمیّت:

((و لقد اخذ الله ميثاق بني اسرائيل و بعثنا منهم اثني عشر نقيبا. فقال لهم موسى يا قوم اذكروا نعمه الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء و جعلكم ملوكا و آتاكم ما لم يوت احدا من العالمين. يا قوم ادخلوا الارض المقدسه التي كتب الله لكم و لا ترتدوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين. قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين و انا لن ندخلها حتى يخرجوا. منها فان يخرجوا منها فانا داخلون. قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب.))

واتا که ی: خواوه ند په یمانی له مناله کانی ئیسرا ئیل وه رگرت و له وان دو انزه که سمان وه که چاودیر ده ستنیشان کرد. موسا به وانی وت: ئه ی خه لکینه، بیری نیعه ته کانی خواوه ند بکه نه وه چونکه پیغه مبه ران له ناو ئیوه دا هه لده بزئیریت و ئیوه کردو ته نازاده و ئه و شتانه ی پیبه خشیون به هیچ که سینی رۆژگاری نه به خشیوه. ئه ی خه لکینه، برۆنه ناو ئه م سه رزه مینه پاکه که خواوه ند بۆ ئیوه ی دیاری کرده وه. پاشه کشی مه که ن چونکه ده چنه ریزی زیانکاران.))

وتیان: ئه ی موسا ده سته یه که له نا باوه ران له و سه رزه مینه دا ده ژین. ئیمه نا پۆینه ناو ئه و سه رزه مینه تا ئه وان نه یینه دهر. ئه گهر ئه وان به جییان هیشت، ئیمه ده پۆینه ناوی. دوو پیوا له وان له خواترس بوون و خوا به خشینه کانی خوی پیبه خشیبوون، وتیان: له م ده روزه وه برۆنه ناو شار.

ئه و دوو که سه ی هه واله که یان به نهینی هیشته وه، یوشع کوپی نوون هاوسه فه ری

موسا له سه فه ری بینینی خزد و نه وی دیکه یان کالوب کوپری یوفه نا بوو.

ده لئین کالوب کوپری یوفه نا زاوای موسا بوو.

موسا وتی:

((رب انی لا املك الا نفسی و اخی فافرق بیننا و بین القوم الفاسقین. قال انها

محرمة علیهم اربعین سنه یتیهون فی الارض.

واتاکه ی: په رو دگارا، من ده سه لآتم ته نیا به سه ر خزم و براکه مدا هیه.

جیاوازی له نیوان نیمه و یاخیه کان دابنی. وتی: ئەم دیاره تا چل سال له وان حه رامه

و له سه ر زه وی سه رگه ردان به ریگه دا ده رپون.))

کاتیك خه لك سه رگه ردانی بیابان بوون، موسا په شیمان بوویه وه. نهو خه لکه ی

ملکه چی بوون، هاتن و وتیان: نه ی موسا چیت له گه ل نیمه کرد؟ کاتیك په شیمان

بوویه وه، خواوه ند وه چی بۆ نارد: خه می نه ته وه ی دوپوو و ریاکار مه خو.

خه لك وتیان: نه ی موسا، لیږه ناومان نییه و خواوړدن له کووی به ده ست بینین.

خواوه ند (من و سلوی) بۆ ده ناردن. سلوی مه لیکه، هه رکه سینک ده یگرت، نه گه ر قه له و

بوایه، سه ری ده پری و گه رنه به ره لای ده کرد و کاتیك قه له و ده بوو ده گه راپه وه بۆ لای.

وتیان: ئەم خواوړدن و ناو، به لآم سیبه رمان نییه؟ خواوه ند به موی هه وره کانه وه

سیبه ری بۆ دروست کردن.

وتیان: سیبه رمان هیه، به لآم جل و به رگمان نییه؟ جل و به رگی نه وان وه ک

مناله کان گه وره ده بوو و نه ده درآ. خواوه ند له مباره وه ده فه رمیت: ((وظلنا علیهم الغام

و انزلنا علیهم المن و السلوی.

واتاکه ی: هه ورمان کرده سایه وانی نه وان و (من و سلوی) مان بۆ په وانه کردن.))

هه وره ها ده فه رمیت: ((و اذ استسقی موسی لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر

فانفجرت منه اثنتا عشره عینا قد علم کل اناس مشربهم.

واتاکه ی: اتیک موسا بۆ خه لکه که ی داوای ناوی ده کرد و وتان دارده سه ته که ی

خوت له به رد بده، دوانزه کانی لی هه لقلوآ که هه رده سه ته یه ک ناویان له کانی خویمان

ده خواوړده وه.))

خه لك وتیان: ((ياموسا لن نصبر علی طعام و احد فادع لنا ربك ینخرج لنا مما

تنبت الارض من بقلها و قثائها و فومها و عدسها و بصلها قال اتستبد لون الذی هو

ادنی بالذی هو خیر اهبطوا مصرا فان لکم ما سألتکم.

واتاکه ی: ئە ی موسا، ئیمه ناتوانین تهنیا بهیهک خۆراک ژیان بهسەر بیهین، داوا له پیرهردگار بکه تا ئەوهی لهسەر زهوی دهپوینت، لهخه یار و سهوزی و گهنم و ماش و پیاز بۆ ئیمه برپوینیت. وتی: چون خراپتر بهباشتر دهگۆرهنوه. برۆنه شارنک تا ئەو شتانهی باسی دهکن، دهستان کهوینت. ((

کاتیک له بیابان هاتنه دهه، من و سلوی نهما و دوا ی ئەوه شتهکانی دیکه یان دهخوارد.

موسا رووبه روی عاج بوویهوه. موسا دهگهز بهرز بوویهوه و داردهسته که ی کیشا به قولابه ی پیی عاج و کوشتی. داردهسته که ی دهزراع و بالای موسا دهزراع بوو. له نووف دهگۆرهنوه: بالای عاج ههشسه د زهراع بوو و بالای موسا ده زهراع. داردهسته که ی دهزراع و دهزراع بهرز بوویهوه و گه یشته قولابه ی پیی و لینی دا. عاج کهوت و مرد. بوو به پردیک که خه لک بهسه ریدا دهپوشتن.

له کوپی عه باس دهگۆرهنوه: ((جهسته ی عاج، پردی رووباری نیل بوو))

دهلین: عوج سی ههزار سال ژیا.

## ئامازهدان به مهرگی موسا کوری عیمران و هارون کوری عیمران

له کورپی مهسعود و دهستهیهک له هاوه لانی پیغه مبه (د.خ) دهگیرنه وه: خواوه ند  
وه حی به موسا کرد: ده مهویت هارون بمیرنم. ئەو بۆ فلان کیو ببه. موسا و هارون  
به ره و کیوه که پوشتن و داریکیان بینی هه رگیز هاوشیوهی نه بینراوه. مالتیک له وی  
بوو و تهختهیهک له ناو ماله که دا، له سه ر تهخته که راخه ریک بوو به بوئی خوش و  
کاتیک هارون ماله که ی بینی، په سندی کرد و به موسای وت: حه ز ده که م له سه ر ئەو  
تهخته بجه م.

موسا وتی: بجه وه.

وتی: ده ترسم خواوه ن ماله که بیئت و توپه بیئت.

موسا وتی: مه ترسه، خواوه ن ماله که قسه ناکات، بجه وه.

وتی: تویش له گه ل من بجه وه بۆ ئەوه ی ئەگه ر خواوه ن ماله که هات، له هه ر  
دوو کمان توپه بیئت.

کاتیک خه وتن، مه رگ به سه ر هاروندا دا باری و کاتیک زانی، به موسای وت:  
فریوتدام. کاتیک گیانیدا، ماله که به رز بوویه وه و داره که دیار نه ما. تهخته که بۆ  
ئاسمان پوشت. کاتیک موسا بۆ لای مناله کانی ئیسرائیل گه رایه وه و هارونی له گه لدا  
نه بوو، وتیان: موسا هارونی کوشت چونکه خوشه ویستی مناله کانی ئیسرائیل و  
موسا رژدی پیده برد. ئەم قسه یان بۆیه هینایه زمان چونکه هارون نه رمتر له موسا  
هه لئس و که وتی له گه ل مناله کانی ئیسرائیل ده کرد و موسا توپه بوو.

کاتیک موسا له وتاری ئەوان ئاگادار بوویه وه، وتی: هاوار له نیوه، ئەو برام بوو،  
چون ده توانم بیکوژم. کاتیک ئەم قسه یان دووباره کرده وه، وه ستا و دوو ره که عت  
نوژی خویند و له خوا پارایه وه که تهخته که ی بۆ سه ر زه وی دا به زاند. تهخته که یان  
له نیوان ئاسمان و زه وی بینی و باوه ریان به وته کانی موسا کرد.

موسا له گه ل یوشه ع کورپی نوون به رینگه دا ده پوشت و ماریکی ره ش له سه ر  
رینگه که یان ده رکه وت. کاتیک یوشه ع ماره که ی بینی، گومانی کرد روژی  
هه ستانه وه یه. خۆی به موسا وه لکاند و وتی: ئەگه ر روژی هه ستانه وه بیئت با

بەموساوە لکابیتم. موسا خۆی داشارد و کراسەکەى لە دەستی یوشەدا مایەو. کاتیک یوشەع کراسەکەى هینایەو، منالەکانى ئیسرائیل ئەویان گرت و وتیان: پیغەمبەرى خوات کوشت؟

وتى: سویند بەخوا نەمکوشتوو، بەلکو خۆى لەمن داشارد.

باوەریان بەوتەکانى نەکرد و ویستیان بیکوژن. یوشەع وتى: ئەگەر باوەر بەمن ناکەن، سى رۆژ مۆلەتم پیندەن. لەخوا پاراپەو و ئەو کەسانى پاسەوانى ئەو بوون، خەویان بىنى و لەخەودا پینان و ترا یوشەع موسای نەکوشتوو، بەلکو ئیمە گەراندمانەتەو بۆ ئاسمان. یوشەعیان ئازاد کرد. هیچ کەس لەوانەى نەیانویست لەگەل موسا بپۆنە ناو گوندى ستەمکاران، زیندوو نەمایەو و سەرکەوتنى نەبىنى. لەکۆرى ئیسحاق دەگێرنەو: موسا لەمەرگ بیزار و خواوەند مەبەستى ئەوێ کرد مەرگ لەبەرچاوى ئەودا شیرین و لەژیان بیزارى بکات. پیغەمبەرى بەیوشەع کۆرى نووندا کەشەو و رۆژ هاتوچۆى دەکرد و موسا پینى دەوت: ئەى پیغەمبەرى خوا، خوا چى پینى فەرمووی؟

یوشەع وەلامى دەدایەو: ئەى پیغەمبەرى خوا، مەگەر ئەو چەند سائەى هاو دەمى تۆ بووم، هەرگیز پرسیم خواوەند چى بەتۆ فەرموو. مەگەر ئەوێ خۆت دەست پینکەیت و قسە بپینتە سەرزمان. بەمشێوەیە هیچى بەموسا نەدەوت. کاتیک موسا ئەمەى بىنى، لەژیان بیزار و خوازى مەرگ بو.

لەو هەب کۆرى مۆنە دەگێرنەو: موسا لەسایەوانیکدا ژيانى بەسەر دەبرد و لەدەفرى بەردین نان و ئاوى دەخوارد و دواى خواردن وەك ئاژەل سەرى بۆ لای دەفرە بەردینەکە دەبرد و ئاوى دەخواردەو. ئەمە لەبەر لەخۆ بوورینى ئەو لەپینشگای خوادا بوو چونکە بەهۆى قسە کردن لەگەل موسا ریزى پینبەخشیبوو.

هەروەها دەلیت: سەبارەت بەمردنى ئەو بەم شێوە دەگێرنەو: رۆژیک بۆ کارى گران لەسایەوانەکەى هاتەدەر و کەس ئاگای لى نەبوو. لای دەستەیک لەفریشتەگان تپەپى کەگۆریان هەلەدەکەند. ئەوانى ناسیەو و لپیان نزیك کەوتەو. وەستا و بىنى گۆرکیان هەلکەندوو و هەرگیز جواتر و رازاوەتر لەو گۆرە نەبیتراو. لەسەرسەوزیدا وینەى نەبوو. بەفریشتەکانى وت: ئەم گۆرە هى کینە؟

وتیان: ئەو بەندەى لای خوا نازیزە.

وتی: ئەم بەندەیه لای خوا زۆر نازیزە چونکە تا ئیستا شوین خەو و جینگەیهکی لەوشیۆم نەبینیوه.

ئەمە لەکاتی سەرەمەرگی ئەودا بوو.

فریشتەکان وتیان: ئەی صفی الله، دەخوازیت ئەمە گوێی تۆ بیّت.

وتی: دەخوام.

وتیان: بڕۆ لەوی بخهوه، بیر لەخوا بکەرەوه و بەهێواشی هەناسە بکێشه.

موسا لەگوێزەدا خەوت. بیری لەخوا دەکردهوه و بەهێواشی هەناسەى لێدەدا.

خواوەند گیانی گرت و فریشتەکان گوێزەکیان داپۆشی. موسا خۆپاریزی دنیا و نارهزومەندی بارهگایی خوایی بوو.

لە باوکی هورەیرە دەگیژنەوه: پیغه مەبر(د.خ) فەرمووی: فریشتەى مەرگ بەناشکرا دەهاته لای خەلکان تا ئەو کاتەى موسا شەقەزللەى لێدا و چاوی کوێر کرد. فریشتە بۆ لای خوا گەپرایهوه و وتی: پەرەردگارا، بەندەکەى تۆ، چاوی منى کوێر کرد. ئەگەر لای خوا ئەزیز نەدەبوو، بەتوندی هەلس و کەوتی لەگەڵ دەکرد.

خواوەند فەرمووی: بۆ لای بەندەکەم، موسا، بگەپێرەوه و بلی دەستی بخاته سەر پیستی گایەک. بەئەندازەى هەر موویەکی ژێر دەستی یەک سال تەمەنى درێژ دەکەمەوه، سەرپشکی بکە لەوهى تەمەنى درێژ بیّت یا هەر ئیستا کە گیانی تەسلیم بکات.

فریشتەى مەرگ بۆ لای موسا گەپرایهوه و ئەوى سەرپشک کرد.

موسا وتی: دوای تەمەنى درێژ چی دەبیّت؟

فریشتەى مەرگ وتی: مەرگ.

موسا وتی: ئیستا باشتەر.

دەلیت: شتیکی پێدا کەبۆنى کرد و گیانی سەند. دوای ئەوه، فریشتەى مەرگ

بەنهنی دەرواته لای کەسەکان.

لەعەمرۆ کۆری مەیمون دەگیژنەوه: هارون و موسا هەردووکیان لەبیابان مردن.

هارون پێش موسا مرد. پێکەوه لەناو ئەشکەوتیک پیاسەیان دەکرد و هارون

لەوی مرد. موسا پۆشته ناو گوێزەکەى و بۆ لای منالەکانى ئیسرائیل گەپرایهوه،

وتیان: چی روویدا.

وتی: مرد.

وتیان: درۆدەکهیت، کوشتووتە، لەبەر ئەوەی ئێمە خوێشان دەویست. هارون خۆشەویستی منالەکانی ئیسرائیل بوو. موسا لەدەرگای خواوەند پاراپیوه و لەکرداری منالەکانی ئیسرائیل سکالای کرد. خواوەند وەحی بۆنارد: ئەوان بۆ لای گۆپی هارون ببە و من زیندووی دەکەمەوه تا پێیان بلیت خۆی مردووه و تۆنەتکوشتووه.

دەلیت: ئەوانی بۆ لای گۆپی هارون برد و هاواری کرد: ئەی هارون! هارون لەگۆرەکەیی هاتەدەر و موسا وتی: من تۆم کوشتووه؟

هارون وتی: سویند بەخوێنە، خۆم مردم.

وتی: بۆ گۆرەکەیی خۆت بگەرێرەوه. خەلک گەرانیوه.

تەمەنی موسا سەد و بیست ساڵ درێژەیی کێشا. دەسالی لەسەردەمی پاشایەتی فەرەیدون و سەد سالی لەسەردەمی پاشایەتی مەنوجێهر. سالیەکانی پێغەمبەری ئەو، لەو کاتەوهی وەك پێغەمبەر پەوانە کرا تا ئەو کاتەیی مرد. لەدەورانی پاشایەتی مەنوجێهردابوو.

خواوەند دواي موسا، یوشەع کۆپی نوون کۆپی ئەفراییم کۆپی یوسف کۆپی یەعقوب کۆپی ئیسحاق کۆپی ئیبراهیمی وەك پێغەمبەر هەلبێژارد و فەرمانی پێدا بەرەو ئەریحا بەرێکەویت و لەگەڵ ستمکارانی ئەو سەرزەمینە شەر بکات. زاناکانی کۆن، لەمبارەوه بۆچونیان جیاوازه که: گرتنی ئەریحا لەسەر دەستی کۆی روویدا و یوشەع کەیی بۆ ئەو سەرزەمینە پۆشت، ئایا لەژێانی موسادا بوو، یا دواي مردنی ئەو؟

دەستەیهك وتوویانە: دواي مردنی موسا و مردنی هەموو ئەو کەسانەیی نەیانویست لەگەڵ موسا بپۆنە ناو سەرزەمینە ئەریحا لەکاتیکیدا خواوەند فەرمانی شەری دژی ستمکاران پەوانە کردبوو. یوشەع فەرمانی پێدرا بەرەو ئەریحا بەرێکەویت.

دەلین: هارون و موسا هەردوکیان لەبیابان مردن و لەبیابان نەپۆشتنەدەر.

لەکۆپی عەباس دەگێرنەوه: کاتیکی موسا بەخواوەندی وت: خوايه، من تەنیا دەسەلەتم بەسەر خۆم و براکەمدا هەیه، ئێمە لەخرایەکاران جیاکەرەوه)) خواوەند

فەرمووی: سەرزەمینی پیرۆز بۆ ماوەی چل سال لەوان حەرام بێت و لەسەر زەوی سەرگەردان بن.

دەلیت: رۆشتنە بیابان. ئەوانەى رۆشتنە بیابان و سائەکانى تەمیان لەبیست تیپەرى کردبوو، لەوی مردن. موسا لەبیابان مرد و یوشەع و پاشماوەی خەلکان بۆ شەرى ستمەکاران بەرئیکەوتن. یوشەع دەستی بەسەر شارەگەدا گرت.

لەقتادە دەگێرنەو: خاوەند فەرمووی: شاری ستمەکاران بۆ ماوەی چل سال لەوان حەرام بێت. نەیانتوانی بپۆنە ناو شارەگە و نیشتهجی بین. چل سال بەمشێوێه تیپەرى و وەك وتووینە موسا لەماوەی ئەم چل سالەدا مرد و جگە لەمنالی منالەکانى ئیسرائیل و ئەو دو پیاوێ رازدارە كەس نەپۆشته ناو بیت المقدس.

لەگێرانیەوێ سەدیدا هاتوو: داوی چل سال خاوەند، یوشەع کۆری نوونی وەك پیغەمبەر(د.خ) هەلبژارد. ئەو، بەمنالەکانى ئیسرائیلی وت كەپیغەمبەرە و خوا، فەرمانى شەر لەگەل ستمەکارانى پێداو. بەیعتیان لەگەل کرد و قسەکانى ئەویان بەراست زانى. ستمەکارانى شکستدا و منالەکانى ئیسرائیل رۆشتنە ناو شارەگە. خەلکانىكى زۆریان کوشت. بەمشێوێهەك بوو كەدەستەیهك لەمنالەکانى ئیسرائیل لەدەروی یەكێك لەوان بوون و لەگەردنیا نەدا. بەلام نەیاندهبەرى.

دەستەیهك وتووینە: ئەریحا لەسەردەستی موسا گیرا و یوشەع ئالادارى سوپاکەى بوو.

لەکۆرى ئیسحاق دەگێرنەو: کاتیک منالەکانى ئەو خەلکەى لەشەر لەگەل ستمەکاران هاوری لەگەل موسا خۆیان بەدوور گرت، گەرە بوون و باوکانیان مردن و چل سال سەرگەردانى بیابان بەسەر چوو، موسا ئەوانى برد و یوشەع کۆرى نوون و کەلاب کۆرى یوفەنا هاورییەتیا ن دەکرد. دەلین کەلاب کۆرى یوفەنا، هاوسەرى مریەم کچی عیمران و خوشكى موسا و هارون بوو. گەیشتنە سەرزەمینی کەنعان. بەلەم کۆرى باعور پیاوی ناودارى ئەو سەرزەمینە بوو. خوا زانستىكى پیبەخشیبوو. ئەو ناوی گەرەى خاوەندى دەزانی. کاتیک بەو ناوێ لەخوا دەپارایەو، دۆعاکەى گیرادەبوو و داواى هەرچی دەکرد، دەستی دەکەوت.

لەسالام باوکی نەصر دەگێرنەو: کاتیک موسا رۆشته سەرزەمینی منالەکانى



که نعان، به لعم له بالعه، یه کیك له گونده کانی به لقای شام. نیشته جی بوو. کاتیک مناله کانی ئیسرائیل گه یشتن، خه لکی به لعم پوشتنه لای و وتیان: موسا کوپی عیمران هاوری له گه ل مناله کانی ئیسرائیل ها تووه تا ئیمه له سه رزه مینه که مان ده رپه پینیت و سه رزه مینی ئیمه به مناله کانی ئیسرائیل ببه خشیت و ئیمه (نه ته وه که ی تو) بیجینگه بمینینه وه. تو پیاویکی دو عاکانت گرا ده بیت، برودهر و نفرینیان بکه.

به لعم وتی: هاوار له ئیوه، ئهو پیغه مبهری خوایه و فریشته کان هاوریته تی ده کن. چون برود و نفرینی بکه، له کاتیکدا شاره زایی کاروباری خوایم.

وتیان: ئیمه جینگه مان نییه و پینداگریان کرد و لالانه وه تا فریوی خوارد و سوار که ره که ی خوی بوو و به مبه سستی سه رکه وتن به سه ر ئهو کیوه ی ده پروانییه سه ر سوپاکه ی مناله کانی ئیسرائیل، ملی ریگه ی گرته به ر. ناوی کیوه که حه سبانه. که ره که دوای که میک پوشتن، خه وت، به لعم دابه زی و له که ره که یدا تا ناچاری کرد هه ستیت. سواری بوو و ماوه یه کی که م به ریگه دا پوشت و دووباره خه وت. دابه زی و دووباره له که ره که یدا و بو پوشتن ناچاری کرد. به لعم سه رکه وت و دوای برینی به شیک له ریگه که، که ره که دووباره خه وت، دووباره دابه زی و له که ره که یدا. خواوه ند مؤله تیدا و که ر قسه ی له گه ل کرد تا نیشانه کانی خوایی به ناشکرای بیینیت، وتی: هاوار له تو به لعم، بو کوئی ده پویت؟ مه گه ر فریشته کان نابینی ریگه له پوشتنی من ده گرن، ئایا ده پویت نفرینی پیغه مبهری خوا و باوه رداران بکه یته.

به لعم دووباره له که ره که یدا و خواوه ند ریگه ی که ره که ی کرده وه و به ریگه وت تا ئهو کاته ی له سه ر کیوه ی حه سبان ده پروانییه سه ر سوپاکه ی مناله کانی ئیسرائیل. به لعم، نفرین کردنی ده ست پیکرد، هه ر نفرینیکی ده کرد، رووبه روی خه لکه که ی خوی ده کرایه وه و کاتیک بو خه لکه که ی خوی ده پارایه وه، خوا زمانی ئه وی له به ره وه ندی مناله کانی ئیسرائیل ده سوړاند.

خه لکه که ی وتیان: ده زانی چی ده که یته، دزعا بو ئه وان و نفرینی ئیمه ده که یته. وتی: ده سه لآتم نییه، فه رمانی خواوه ند به مشیوه یه. زمانی دیریژ و که وته سه ر سنگی، به وان ی وت: ئیستا که، ئه م دنیا و ئهو دنیا له ده ستچوو، ته نیا ریگه ی فریو و فیل ماوه ته وه و ده بیت ئهو ریگه یه بگرینه به ر. ژنان براریننه وه و کالاکانیان

پېئېدەن وبۇ ئوردوگای ئەوان رەوانەیان بکەن تا بيفرۆشن وپېئیان بلین هیچ ژنیک خۆی لەوپیاوہی داوای لیدەکات، بەدوور نەگریت چونکە ئەگەر یەك پیاو لەوان زیفا بکات، بەلایان بەسەردا دەباریت.

ئەو کارەیان کرد و کاتیک ژنان رۆشتە ناو ئوردوی منالەکانی ئیسرائیل، یەکیک لەژنە کەنەئانیەکان بەناوی کەسبى کچی صولا کەباوکی سالاری خەلکەکەى خۆی بوو. چاوی بەیەکیک لەگەورەى منالەکانی ئیسرائیل. زەمرى کورى شەلوم، سالاری نەوہى شەمعون کورى یەعقوب کورى ئیسحاق کورى ئیبراھیم کەوت. زەمرى شەیدایى جوانى ژنەکە بوو. دەستى گرت و بردى بۆ لای موسا، وتى: گومان دەکەم بلاییت ئەمە بۆ تۆ حەرەمە.

موسا وتى: بەلئى، بۆ تۆ حەرەمە، نزیكى لەگەل مەکە.

وتى: سویند بەخوا لەمبارەوہ فەرمانەکانى تۆ جیبەجى ناکەین. ژنەکەى بردە خىوہتەکەى خۆى و لەگەلئى خەوت.

خواوہند تاعوونى بۆ منالەکانى ئیسرائیل رەوانە کرد.

فەنحاص کورى عىزار کورى ھارون کاروبارەکانى موسای رادپەراند. پیاوئیکى بەھیز و چوارشانە بوو. کاتیک زەمرى کورى شەلوم ئەو کارەى کرد، لەوئى نەبوو. تاعوون لەناو منالەکانى ئیسرائیل بلأو بوویەوہ. داستانەکەیان بۆ گىرپایەوہ، رەمەکەى خۆى ھەنگرت و رۆشتە ناو خىوہتەکەى فەنحاص. ژن و پیاوہکە پیکەوہ خەوتبوون. ئەوانى بەرم پیکەوہ دوورى. رەمەکەى دەرھینا و ھاتەدەر. رەمەکەى خستە سەرشانى. کۆتایى رەمەکەى خستە سەرکەلەکەى و نووکى رەمەکەى خستە ژىر چەناکەى. ئەو یەکەم کورى عىزار بوو. بەردەوام دەیوت: خوایە ھەرکەس سەرپىنجى فەرمانەکانى تۆ بکات، ئەو بەلای بەسەردا دیتین.

تاعوون لەسەر خەلکان ھەنگرا. دەستەيەك لەمنالەکانى ئیسرائیل بەھۆى تاعوونەوہ لەناو چوون. ژمارەى مردوہکان بەتاعوون لەو کاتەوہى زەمرى ژنەکەى برد تا ئەو کاتەى فەنحاص ئەوانى کوشت، حەفتا ھەزار کەس بوو. نامارەیان بەکەمتر لەبىست ھەزار کەسبىش داوہ کە لەیەك کاترئىزى رۆژ مردن. لەبەر ئەمە، منالەکانى ئیسرائیل، ھەر کاتیک قوربانى دەکەن، شان و کەلەکە و چەناکە بەمنالەکانى فەنحاص کورى عىزار کورى ھارون دەدەن چونکە دواى کوشتنى

زه مری، رمه که ی بهو شیوه یه گرت. یه که م به ره م و منالیش تایبته به مناله کانی  
فهنخاص چونکه یه که م منالی عیزاره.

سه بارت به به لعم کوری باعور، خواوند ئەم نایه ی بۆ پیغه مبه ر(د.خ) ره وانه  
کرد:

((واتل عليهم نبا الذي آتينا آياتنا فانسلك منها فاتبعه شيطان فكان من الغاوين، و  
لو شننا لرفعناه بها و لكنه اخلد الى الارض و اتبع هويه فمثله كمثل الكلب ان تحمل  
عليه يلهث، اوتر كه يلهث، ذلك مثل القوم الذين كذبوا بآياتنا فاقصص القصص لعلهم  
يتفكرون.

واتا که ی: داستانی ئەو که سه ی نیشانه کانی خۆمانمان فی کرد و گومرا بوو.  
شه یان شوینی که وت و پۆشته ریزی گومراکان، ئە گەر ده مانویست به موی ئەم  
نیشانانوه هه لمانده گرت به لام رووی له پهستی کرد و شوین هه وا و هه وه سی خۆی  
که وت. داستانی ئەو داستانی سه گه، ئە گەر په لاماری به دیت، ده قوولینیت و ئە گەر  
گوینی پینه دیت، ده وه پیت. ئەمه داستانی ئەو خه لکه یه حاشایان له نیشانه کانی  
ئیمه کرد. ئەم هه واله یان بۆ بخوینه ره وه، ئە گه ری هه یه تی فکرن.

یانی کاتیک رووداوینک له ناو مناله کانی ئیسرائیل روویداوه و له تو یان  
شاردۆتوه، ئە گەر بۆ ئەوانی بگنپیتتوه ئە گه ری هه یه تی فکرن و بزائن ئەم هه واله ی  
رابردوو پیغه مبه ریک ده یگنپیتتوه که هه واله کانی له ناسمانه وه پیده گات.

خواوند یوشه ع کوری نوونی له گه ل مناله کانی ئیسرائیل به ره و سه رزه مینی  
ئه ریحا ره وانه کرد. پۆشته ناو شاره که و سته مکارانی نیشته جینی ئەو شاره یان  
کوشت. شه و نزیک ده بوویه وه، ترسی ئەوه یان له سه ر بوو ئە گەر شه و دا بیت،  
پاشماوه ی سته مکاران به سه ریاندا سه رکه ون. داوای له خواوند کرد خۆر  
نه شاریتتوه. خواوند ئەو کاره ی کرد تا هه موو سته مکاران له ناوچوون.

موسا هاورئ له گه ل مناله کانی ئیسرائیل پۆشته ناو سه رزه مینی ئه ریحا وتا ئەو  
کاته ی خواوند ویستی، ژیا نی کرد. دواتر خواوند ئەوی بۆ لای خۆی گه رانده وه.  
که س له مرو فکان شوینی گو په که ی ئەو نازان.

له گنپرانه وه ی سه دیدا هاتوه: یوشه ع کوری نوون، دوا ی مه رگی موسا، بۆ شه ری

سته مکاران بهریکهوت. خواوهند دواي چل سال. يوشهع کورې نوونی وهک پیغه مبهه  
 رهوانه کرد. ئهوی کرده لیپرسراوی شهړ له گهل سته مکاران. یه کیک له مناله کانی  
 ئیسرائیل به ناوی به لعمه که ناوی گه وړه ی خوی دهنای و ناباوهړ بوو. رۇشته لای  
 ناباوهړان و وتی: له مناله کانی ئیسرائیل، مه ترسن، من، کاتیک بو شه پری ئهوان  
 بهریکهون، نفرینان ده کم تا له ناو بچن. داواي هه ر شتیکی کرد، پینان به خشی  
 به لام نه یقوانی له گهل ژنان بخه ویت، چوونکه زیاد له راده گه وړه بوون. سوار له سهه  
 میچکه که ره که ی خوی نزیك ده که وته وه. ئه وه که خواوهند سه بارهت به وه ده فرمیئت:  
 ((و اتل علیهم.....))

یوشهع بو شهړ له گهل سته مکاران بهریکهوت. به لعمه له گهل سته مکاران هات.  
 سوار له سهه میچکه که ره که ی خوی بوو. ویستی مناله کانی ئیسرائیل نفرین بکات  
 به لام هه ر کاتیک نفرینی مناله کانی ئیسرائیلی ده کرد، زمانی بو خه لکه سته مکاره که  
 ده گوزا. سته مکاران وتیان: نفرینی ئیمه ده که ییت؟ ده یوت: مه به ستم مناله کانی  
 ئیسرائیله. کاتیک گه شته ده روزه ی شاره که. فریشته یه ک، کلکی که ره که ی گرت.  
 به لعمه بو پیشه وه ی ده برد، به لام که ره که نه ده جولاً. کاتیک زوری له که ره که دا، که ر  
 که وته قسه و وتی: شه و به هاوکاری من له گهل ژنان نزیك ده که ویته وه و رۇژ سوار من  
 ده بییت. هاوار له من له ده ست تو، ئه گه ر توانای رۇشتنم ده بوو. ده پۇشتم به لام ئه م  
 فریشته یه کلکی گرتووم.

یوشهع له رۇژی هه یینی، شه ریکی قورسی له گهل سته مکاران کرد. کاتیک شه و  
 داهات و هه تاو خوی شارده وه و شه ممه داهات، دۇعای کرد و به هه تاوی وت: تو  
 ملکه چی فه رمانه کانی خوا بییت، منیش به هه مان شیوه، خوا به. هه تاو بگه ریته ره وه.  
 هه تاو گه راپه وه و ئه و رۇژه یه ک کارژیر له رۇژه کانی دیکه دریزتر بوو. ده ستیان  
 به کوشتاری ئه وان کرد. ده سته یه ک له مناله کانی ئیسرائیل له ده وری که سیکیان  
 کوډه بوونه وه و له گه ردنیان ده دا، به لام سه ریان نه ده په راند.

تالانییه کانیان کوډه وه، یوشهع فه رمانی کوډه وه ی تالانییه کانیدا و  
 هه موویانی سوتاند. وتی: ئه ی مناله کانی ئیسرائیل، له گهل من به یعت بکه ن.  
 به یعتیان کرد و ده سته یه که سیک به ده سته یه وه لکا. یوشهع وتی: چیت لایه، به یینه.  
 ئه و پیاوه، سه ری گایه کی له زیر رازاوه به یاقوتی هیئا که له تالانییه رفینراوه کان بوو.

یوشه سهری گاکه و پیاوه که ی وه قوربانی دانا. ناگر هات و هردو وکیانی سوتاند.

شوینکه وته کانی تهورات ده لاین: هارون و موسا له بیابان مردن. خواهند دواس موسا وه چی بو یوشه کوری نوون کرد و فرمانی پیدا له ندرده نه وه به ره و سهرزه مینی به لینه دیو به ریکه مونت. یوشه له م کاردا هه و لیدا و که سانیکی بو سهرزه مینی ئه ریحار به رانه کرد تا هه واله کانی بو بینن. هاورى له گه ل سنوقی په یمان به ریکه وت تا له نهره یان تیپه ری. خوی و هاوه لانی له رووبار ریگه یه کیان دوزیه وه و و ماوه ی شهش مانگ گه مارویان خسته سهر ئه ریحار. له مانگی حه وتمه قوویان کرد به که ره ناکاندا و خه لکان به یه کجار و به یه ک دهنگ هاوریان کرد. دیواری شاره که دارما و تالانییه کان کرد. هه موو کالاکانی شاره که یان سوتاند جگه له زیر و زیو و دهره مسین و ناسنینه کان که به خه زینه یان سپارد. یه کی که له مناله کان شتیکی رفاند. خواهند لیان توپه بوو. له تیکشکان نزیک بوونه وه. یوشه ع پاراپیه وه و خواهند وه چی بو نارد تاتیرویشک له ناو مناله کانی ئیسرائیل بکات. ئه و کاره ی کرد و به ناوی پیاوه خیانه تکاره که دهرچوو. به لگی تاوانی ئه ویان له ماله که ی هینایه دهر. یوشه ع، به ردارانی کرد و هه موو سامانه که ی سوتاند و شوینه که یان به خیانه ت پیشه ناوبرد له بهر ئه وه ی ناته وان بوو و تا ئیستا ئه و چاله به چالی ناته وان ناو ده به ن.

دوای ئه وه، یوشه ع، مناله کانی ئیسرائیلی به ره و پاشای عابی و خه لکه که ی برد. خواهند له کاروباری جهنگ ری نوینی کردن. فرمانی به یوشه عدا بو سه یان بو بنیته وه. ئه و کاره ی کرد و به سهر عابیدا سهر که وت. پاشا که ی هه لواسی و شاره که ی سوتاند و دوانزه هه زار ژن و پیاوی کوشت. خه لکی عه ما و جه بعون، فیلیان له یوشه ع کرد تا ئه مانی پیبه خشین و کاتی که له فریوه که یان ناگادار بوویه وه، نفرینی کردن که بو هه میشه ناو کیش و کۆله چیلکه به ن. ئه و به لایان به سهر هات. نفرینی کرد که پاشای ئورشه لیم له بارق سوال بکات.

دواتر پاشا کانی ئه رمانی که پینج که س بوون، که سیان بو لای یه کتر ره وانه کرد و دژی جه بعون کۆبوونه وه. خه لکی جه بعون داوای هاوکاریان له یوشه ع کرد. هاوکاری کردن و پینج پاشا که ی کوشت. ئه وانى بو دۆلی حوران دورخسته وه و خواهند به ردی سه هوئینی (ته رزه) به سهردا باراندن. سه هو ل زیاتر له شمشیری مناله کانی

ئیسرائیل، له‌وانی کوشت. یوشع داوای له‌هه‌تاو کرد تا بمینیت‌هوه و داوای له‌مانگ کرد له‌جووله بکه‌ویت تا پیش نه‌وهی شه‌مه بگات. تۆله له‌دورژنه‌کانی بکاته‌وه. پینچ پاشاکه رایان کرد وله‌ئشه‌که‌وتیک خویان حه‌شاردا. یوشع فه‌رمانیدا و ده‌رگای نه‌شه‌که‌وته‌که‌یان به‌ست و به‌مشپوهیه له‌تۆله‌سه‌ندنه‌وه رزگاری بوو. دواتر فه‌رمانیدا و پاشاکانیان هینایه‌ده‌ر، نه‌وانی کوشت و هه‌لیواسین. دواتر دایگرتن و له‌ناو نه‌شه‌که‌وته‌که‌ فریدان.

شوین پاشاکانی دیکه‌ی شام کهوت و سی و یه‌ک پاشای له‌ناو برد. نه‌و زه‌ویانه‌ی ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گرت، به‌که‌سانی ده‌به‌خشی.

یوشع مرد و له‌کیوی نه‌فراییم به‌خاک سپێردرا. دوا‌ی نه‌و، نه‌وه‌ی یه‌هوودا و نه‌وه‌ی شه‌معون، شه‌ریان له‌گه‌ل که‌نعانییه‌کان کرد. ژنانیان نه‌سیر کرد و ده‌ه‌زار که‌سیان له‌وان له‌بازق کوشت. پاشای بازقیان گرت و په‌نجه‌گه‌وره‌ی ده‌ستی و په‌نجه‌گه‌وره‌ی قاچیان برییه‌وه. پاشا وتی: حه‌فتا پاشای په‌نجه‌پر، له‌ژیر سفره‌که‌ی من نانیان کۆده‌کرده‌وه و ئیستا‌که گرفتاری سزایی خوایی بووم. پاشای بازقیان بۆ ئورشه‌لیم برد و له‌وی مرد.

مناله‌کانی یه‌هوودا له‌گه‌ل که‌نعانییه‌کانی دیکه شه‌ریان کرد و ده‌ستیان به‌سه‌ر سه‌رزه‌مینه‌که‌ی نه‌واندا گرت. ته‌مه‌نی یوشع سه‌د و بیست و شه‌ش سال درژیه‌ی کینشا و له‌کاتی مردنی موسا تا کاتی مردنی، بۆ ماوه‌ی بیست و حه‌وت سال کاروباره‌کانی مناله‌کانی ئیسرائیلی هه‌لده‌سووراند.

ده‌لین: یه‌که‌م پاشای یه‌مه‌ن له‌ده‌ورانی موسا کوپری عیمراندا بوو. نه‌و له‌حه‌میر بوو به‌ناوی شه‌میر کوپری نه‌ملول. نه‌و بوو بناغه‌ی شاری زه‌فاری له‌یه‌مه‌ن دا‌رشت و عه‌مالیقی له‌یه‌مه‌ن ده‌رپه‌راند.

شه‌میر کوپری نه‌ملول له‌ده‌ستنی‌شانده‌کانی پاشاکانی ئیران بوو که‌فه‌رمانه‌ره‌وایی یه‌مه‌ن و سنوره‌کانی ده‌وره‌به‌ری ده‌کرد.

به‌گومانی محه‌مه‌د کوپری هوشامی که‌لبی، دوا‌ی کوشتاری یوشع، ده‌سته‌یه‌ک له‌که‌نعانییه‌کان مانه‌وه و نه‌فریقینس کوپری قه‌یس کوپری سه‌یفی کوپری سه‌با کوپری که‌عب کوپری زه‌ید کوپری حه‌میر کوپری سه‌با کوپری یه‌شجب کوپری یه‌عرب کوپری قه‌حتان، کاتیک به‌ره‌و نه‌فریقیه ده‌پۆشت و لای نه‌وانه‌وه تیپه‌ری، له‌که‌ناره‌کانی

شامهوه نهوانی له گهله خوی بۆ نه فریقیه برد و دهستی به سهر نهو سهرزه مینه دا گرت. جهرجیر پاشای نه فریقیه ی کوشته و پاشماوه ی کهنعانیه کانی لهوی نیشته جی کرد.

دهلیت: نهوان بهر بهر په کانه و له بهر نهوه پینان دهلین بهر بهر چونکه نه فریقین بهوانی وت: ((چهنده بهر بهر په)) یانی ((زۆر بله)). له وه دوا به بهر بهر په کانه ناویان بردن.

دهلیت: سه نهاجه و که تامه ی بهر بهر له خه لکی هه میر بوون و تا ئیستا مارونه ته وه.

## وتار سه بارهت به قاروون کورپی یه سههر کورپی قاهس

قاروون کورپه مامی موسا بوو.

له باوکی جوره یح ده گپرنه وه: قاروون له خه لکی موسا و کورپه مامی نه و یانی کورپی یه سههر بوو.

باوکی جوره یح ده لیت: قاروون کورپی قاهس بوو. موسا کورپی عورمه ر کورپی قاهس و عورمه ر به عه ره بی پیی ده لیتن عیمران.

له کورپی ئیسحاق ده گپرنه وه: یه سههر کورپی قاهیس: شه میت کچی ساویب کورپی به رکیا کورپی یه قسان کورپی ئیراهیمی وه ک هاوسه ر هه لبرارد و عیمران و قاروونی هینایه دنیا. قاروون مامی موسا و کورپی عیمران بوو.

به لام زاناکانی کونی نومهت و شوینکه وته کانی تهورات و ئینجیل وته کانی باوکی جوره یح پشتراست ده که نه وه.

له ئیراهیم ده گپرنه وه: قاروون له خه لکی موسا و کورپه مامی نه و بوو.

له قتاده ده گپرنه وه: قاروون له خه لکی موسا و کورپه مامی بوو.

نه ویان به نوورانی ناوده برد چونکه زور جوان بوو. به لام دوژمنی خوا دوورووی کرده پیشه به هه مان شیوه که سامری نه و کارهی کرد و خواوه ند له ناوی برد.

له مالک کورپی دینار ده گپرنه وه: موسا کورپی عیمران کورپه مامی قاروونه و خواوه ند سامانی فراوانی به قاروون به خشیبوو به هه مان شیوه که خواوه ند ده فره میت: ((و آتیناه من الكنوزما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة اولی القوة.

واتاکه ی: نه وه نده گنجان پیبه خشی که هه لگرتنی کللیه کانی له نه ستوی ده ستی پیاوه به هیزه کاندا بوو.))

خه یسه مه ده لیت: له ئینجیلدا باسی کراوه کللیه کانی قاروون باری شه ست ئیستری ته ویل سپی بوو. هر کللیک ته نیا به نه ندازه ی یه ک په نجه و هر کللی تایبهت به گه نجیک بوو.

له باوکی سانه ده گپرنه وه: کللی خه زینه کانی قاروون باری چل ئیستر بوو.

هه روه ها له خه یسه مه ده گپرنه وه: کللیه کانی قاروون له پیست بوو، هر کللیک



به نه دازهی یه که په نجه و هر کلینک تایبته به گه نجیک و هم موویانی باری شهست نیستر ته ویل سپی ده کرد. کاتیک خواوند مه به سستی زیان گه یانندن به قاروونی کرد، قاروون به فراوانی سامانه که ی سته می له خه لکان کرد.

ده لین: سته م و یاخیگه ری قاروون نه وه بوو که بستیک بی به جل و بهرگه کانی خوی زیاد کرد. خه لکه که ی ناموزگاریان کرد و له سته مکاری و یاخیگه ری دوریان خسته وه، وتیان: نه وه ی خوا پی بی به خشیه وه، له ریگه ی خوادا خه رچی بکات و سه ریچی له فهرمانه کانی خواوند نه کات. خواوند سه به رته به وه ده فهرمیت:

(( اذ قال له قومه لا تفرح ان الله لا يحب الفرحین. و ابتغ فیما آتاک الله الدار الاخرة و لا تنس نصیبک من الدنيا و احسن کما احسن الله الیک و لا تبغ الفساد فی الارض ان الله لا یحب المفسدین.

واتاکه ی: خه لکه که ی پییان وت له خوبایی مه به چونکه خوا به فیروده رانی خوش ناویت. به هوی نه و نیعمه ته کانی خواوند پی بی به خشیه وه، به دوا ی جیهانیکی دیکه دا بگه ری و به شی خوت له م دنیا له بیر مه که. به مه مان شیوه که خوا چاکه ی له گه ل تو کردوه، چاکه بکه و له م سه رزه مینه به دوا ی خراپه کاریدا مه ر تو چونکه خوا خراپه کارانی خوش ناویت.))

مه به سته له وه ی به شی خوت له م دنیا یه له بیر مه که نه مه یه: له بیری مه که له م جیهانه تویشویک بو نه و جیهانه پاشه که وت بکه یته.

وه لای قاروون له روی نه زانی و له خوبایی بوون به به خشینه کانی خواوند به و شیویه که خواوند له گیرانه وه ی وتاره که ی نه و ده فهرمیت:

(( انما اوتیت ما اوتیت علی علم عندی. واتاکه ی: نه م ماله به هوی زانستی خوم کوکراوه ته وه.))

خواوند بو به درو خسته نه وه ی وتاری نه و ده فهرمیت: (( اولم یعلم ان الله قد اهلك من قبله من القرون من هو اشد منه قوه و اکثر جمعا.

واتاکه ی: مه گه نه یزانی خوا له نه وه کانی پیبشتر که سانیکی له ناو برد که له هیژدا له و به هیژتر و له ساماندا له و ساماندارتر بوون.))

نه گه به و شیوه ده بوو، خواوند سامانی دنیا ی به که سانیک ده به خشه که لییان

رازی و خاوهن سامانه کانی له ناو ده برد.

به لآم ئامۆژگاری و ئاگادار کردنه وه، ئهوی له نه زانی و شانازی کردن به مال و سامانه کهی دور نه خسته وه و له سه رکیشیه کانی خویدا پۆچوو. به شکۆ و مه زنی ته واو خۆی نیشانی خه لکان دهدا. سوار ئه سپیکی زین ئه رخه وانی ده بوو. جل و بهرگی زهردی ده پۆشی، سپسه که نیز و چواره زار کهس له هاوه لانی به هه مان جل و بهرگه وه هاوریه تیان ده کرد. به وته یه که هاوری کانی ئه و حه وت هه زار کهس بوون.

له مواهید ده گیرنه وه: قاروون سوار ئه سپه سپیه زین ئه رخه وانییه کان ده بوو. به مشیوه یه خۆی نیشانی خه لکان دهدا. خۆی و کهسه کانی جل و بهرگی زهردیان له بهر ده کرد. خه لکان که شکۆ و گه وره یی ئه ویان بیینی، ناره زوویان کرد و وتیان: (( یا لیت لنا ما اوتی قارون انه لذو حظ عظیم.

واتاکه ی: خۆزگه ی ئیمه یش، ئه وه مان ده بوو که قاروون هه یه تی چوونکه ئه و شانسیکی گه وره ی هه یه.))

خواناسه کان حاشایان له م قسه و به ناره زوومه ندانیان وت: له خوا بترسن و فه رمانه کانی ئه و جیبه جی مه کهن، خۆتان له خراپه کان به دور بگرن چوونکه باوه رداران پاداشتیکی گه وره چاوه پێیان ده کات.

وه که یاخیان گه ردنکیشی کرد و له سه رکیشیه کانی خۆی پۆچوو. خواوه ند له سه ر سامانه که ی ئه و خیر و خیراتی دیاری و ناچاری کرد ئه و پاره یه بدات. کاتیک فه رمانه خواویه کانی پشتگوی خست، سزایی خوایی گه یشت و بوو به وانه یه که بۆ داها توان.

له کوپی عه باس ده گیرنه وه: کاتیک زه کات پیویست کرا. قاروون پۆشته لای موسا و ریککه وتن تا له هه ر هه زار دینار یه که دینار و له هه ر هه زار دره م یه که دره م له هه ر هه زار شت یه که شت بدات. یاوتی له هه ر هه زار بزنیکی یه که بزنی بدات. ئه بوجه عفه ری ته به ری ده لیت: من له مه دا گو مانم هه یه.

قاروون گه پاره وه بۆ مال و حسیبی کرد. زانی ده بیته سامانیکی فراوان بدات. مه ناله کانی ئیسرا ئیلی کۆکرده وه و وتی: ئه ی مه ناله کانی ئیسرا ئیل، موسا فه رمانی چه ندین کاری پیکردن و فه رمانه کانی ئه وتان جیبه جی کرد. به لآم ئیستا ده یه ویته ده ست به سه ر مال و سامانی ئیوه دا بگرت.

وتیان: تۆگەورە و سالاری ئیمەیت، ھەر فەرمانیک بەدەیت، ئەنجامی دەدەین.  
قاروون وتی: فەرمان دەدەم فلان رووسی بیژن و برە پارەیکە بدەنی و موسا  
تۆمەتبار بکەن.

ژنەکیان بانگ کرد و پارەیان پیندا تا تۆمەت بخاتە پال موسا.  
قارون پۆشتە لای موسا و وتی: خەلکی تۆ کۆبوونەو تا بۆ چاکە و خراپە  
نامۆزگاریان بکەیت.

موسا ھاتە لای خەلک کە لەزەویەکی پان و بەرین کۆبوونەو، وتی: ئەی  
منالەکانی ئیسرائیل، ھەرکەس دزی بکات، دەستی دەبڕین، ھەرکەس تۆمەتی ناپەرەوا  
ھەلبەستیت، ھەشتا قامچی لیدەدەین و ھەرکەس زینا بکات و ژنی نەبیت، سەد  
قامچی و ئەگەر زینا بکات و ژنی ھەبیت، قامچی لیدەدەین تا دەمریت یا بەردبارانی  
دەکەین.

ئەبوجەغفەر دەئیت: لەمەدا گومانم ھەیە.

قاروون بە موسای وت: تەنانەت ئەگەر تۆیش بیت.

وتی: تەنانەت ئەگەر منیش بم.

وتی: منالەکانی ئیسرائیل گومان دەکەن زینات لەگەل فلان کەس کردووە.

وتی: ژنەکە بیژن، ئەگەر وایوت، قسەکە ی ئیوھ راستە.

کاتیئک ھات، موسا پیتی وت: فلان کەس!

وتی: بەئێ.

وتی: من ئەو کارەم لەگەل کردوویت کەئەمانە باسی دەکەن.

وتی: نا، درۆیان کرد، بەلام پارەیان بەمندا تا بلیم ئەو کارەت کردووە.

موسا لەناو خەلکەکە ی کورنۆشی برد و خواوەند وەحی نارد: فەرمان بەزەوی

بەدە.

موسا وتی: ئەی زەوی، ئەمانە بگرە. زەوی قاچی ئەوانی گرت.

وتی: ئەی زەوی بیانگرە.

زەوی تارانێ ئەوانی گرت.

وتی: ئەی زەوی بیانگرە و زەوی تا گەردنی ئەوانی گرت. ئەوان دەپارانەو و

دەیانوت: ئەی موسا، ئەی موسا.

دوباره وتی: نهی زهوی بیانگره.

زهوی نهوانی قووتدا.

خواوهند وه حی بؤ موسا نارد: بهندهکانی من هاوار له تو دهکن و دهلین نهی موسا، نهی موسا و تو بهزه بییت بهواندا نه هاته وه، نه گهر له من ده پارانه وه، دوعاکه یانم گیرا ده کرد.

دهلیت: نهوهی خواوهند ده فهرمیت: (بهرازانده وه، خوئی نیشانی خه لک دهدا) بهو شیوه بوو که سوار نه سپه زین نه رغه وانیه کان ده بوون و جلهکانیان به خه نه رنگ ده کرد. نهوانهی خوازیاری ژبانی دنیا بوون، وتیان: یا لیت لنا مثل ما اوتی قارون انه لذو حظ عظیم. و قال الذین اوتوه العلم و یلکم ثواب الله خیر لمن آمن و عمل صالحا و لا یلقاها الا الصابرون. فحسبنا به و بداره الارض فما کان له من فئه ینصرونه من دون الله و ما کان من المنتصرین، و اصبح الذین تمنوا مکانه بالامس یقولون و یکان الله یبسط الرزق لمن یشاء من عبادة و یقدر لولا ان من الله علینا لخصف بنا و یکانه لا یفلح الکافرون. تلك الدار الاخرة تجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض و لا فسادا و العاقبة للمتقین.

واتاکه ی: خوژگه ئیمه یش نهوهی به قاروونیان داوه، ده مانبوو چوونکه نهو شانسیکی گه وره ی هه یه. نهو که سانه ی زانستیان بوو، وتیان: هاوار له ئیوه پاداشتی خوایی بؤ نهو که سانه ی باوه رپیان هیناوه و کرداری چاکه نه انجام ددهن، شیاو تر و باشته ره و ته نیا خوژاگران نهو پاداشته یان ده ست ده که ویت. قاروونمان له گه ل مال هکه ی به چه قی زه ویدا برده خوار و ده سته یه کی نه بوو تا له به رابه ر خواوهند هاوکاری بکه ن و ناتوانن هاوکاری بکه ن.))

نهو که سانه ی پیشتر ناره زوی جینگه و سامانی نهویان ده کرد، روژیکی دیکه به رده رام ده یانوت، هاوار، وه ک بلئی خوا روژی هه ر کام له بهندهکانی خوئی که بیه ویت فراوان ده کات یا لیی ده ستینیت ه وه. نه گهر خوا چاکه ی له گه ل ئیمه نه ده کرد، زهوی ئیمه یشی قووتده دا. وه ک بلئی کافر هکان رزگاریان نابیت. نهو دنیا مان بؤ نهو که سانه داناوه که له سه ر زهوی سه رکیشی و یاخیگه ری ناکه نه پیشه و سه ره نه جامی چاکه تایبه ته به خو پاریزان.

گیرانه وه یه که له کوپی عه باس له بهر ده ستایه به م ناوه رو که وجیاوازییه: دوا ی

ئەوێ منالەکانی ئیسرائیل گرفتاری وشکەسالی و قاتوقیری بوون، پۆشتنە لای موسا و پێیان وت: لەخواوەند بپارێزێوه.

دەلیت: موسا بۆیان پارایهوه. خواوەند فرموی: ئەو موسا سەبارەت بەکەسانیک قسە لەگەڵ من دەکەیت کەگوناحەکانیان لەنیوان من و ئەوان تاریکی دروست کردووه، لەتۆ پارانەوه، بەلام وەلامت نەدانهوه. ئەگەر لەخۆم دەپارانهوه، دۆعاکانیانم گیرا دەکرد.

لەکویری عەباس دەگێرێنەوه: قاروون لەخەلکەکە ی موسا و کوپە مامی بوو. موسا داوهری بەشیکێ منالەکانی ئیسرائیلی دەکرد و قاروون داوهری بەشەکە ی دیکە.

دەلیت: قاروون داوای ژنیکی لەش فرۆشی کرد. پارەیهکی پێدا تا موسا بەزینا کردن تۆمەتبار بکات.

رۆژیک منالەکانی ئیسرائیل کۆببونهوه، قارون هات و وتی: ئەو موسا، سزای ئەو کەسە ی دزی، بکات چیه؟

وتی: دەستی بپردرێتەوه.

وتی: تەنانەت ئەگەر تۆیش بیت.

وتی: تەنانەت ئەگەر منیش بم.

وتی: سزای کەسی زیناکار چیه؟

وتی: بەردباران.

وتی: تەنانەت ئەگەر تۆیش بیت.

وتی: تەنانەت ئەگەر منیش بم؟

وتی: تۆ زینات کردووه؟

وتی: هاوار لەتۆ، لەگەڵ کی؟

وتی: فلان کەس

موسا داوای ژنەکە ی کرد و وتی: بەو کەسە ی تەوراتی نارووه، سویندت دەدم،

نایا وتەکە ی قارون راسته؟

ژن وتی: ئیستا کەسویندتدام، شایهتی بۆ ییگوناحی تۆ دەدم، تۆ پیغه مبهیری

خوایت، بەلام دوزمنی خوا، پارە ی پێدام تا بەو کاره تۆمەتبارت بکەم.

موسا کوپنوشی برد و خواوەند وەحی بۆ نارد: سەر بەرز بکەرەوه، فرمانم

به زه ویدا ملکه چی فه رمانه کانی تو بیت.

موسا وتی: زه وی بیانگره؟

زه وی تا رانی نه وانی گرت.

قارون وتی: نه ی موسا!

موسا وتی: بیانگره. زه وی تا سینه ی نه وانی گرت.

قارون وتی: نه ی موسا.

موسا وتی: بیانگره. زه وی نه وانی قووتدا.

خواهوند وه چی بو موسا نارد: نه ی موسا، داوای هاوکاری له تو کرد، هاوکاریت

نه کرد، نه گهر داوای هاوکاری له من ده کرد، هاوکاریم ده کرد.

له زهید کوپی جودعان ده گپرنه وه: عه بدالله کوپی حارس له مال هاته دهر و

له نه یوان دانیشیت. نیمه میش له ده وری نه و دانیشیتین. سه بارهت به سلیمان کوپی داوود

قسه ی کرد و چه ند نایه یه کی قورنانی خوینده وه.

نه وسا گفتوگو سه بارهت به سلیمانی کوتایی پیهینا و وتی: قارون له خه لکی

موسا بوو. سه رکیشی کرد و خواهونی چه ندین گنج بوو. خوا فرمووی: وتبووی نه م

گه نجه م به هو ی زانایی خومه وه کو کرد ته وه. دوژمنایه تی موسای کرد و نازاری

پیگه یانند. موسا له بهر په یوه ندی خزمایه تی لی خوش ده بوو.

قارون مانیکی دروست کرد. درگارکانی له زیر و له سه ر دیواری ماله که ی وه ره قه

زیرینه کانی هه لواسی. مناله کانی ئیسرائیل، شه و و روژ ده روشتنه لای. خواردنی

پیده دان. قسه یان بو ده کرد تا پیپکه نیئت. که سیکی به داوای ژنیکی له شفروشی

به ناویانگی ئیسرائیلی ره وانه کرد. کاتیک ژنه که هات، وتی: ده ته ویت مال و سامانی

دنیا بییت پیببه خشم و له گه ل ژنه کانی خوم له یه ک جیگه کو ت بکه مه وه به لام له جیاتی

نه وه کاتیک مناله کانی ئیسرائیل لای من کو ده بنه وه، بلی، نه ی قارون به موسا بلی،

واز له من بینیت؟

کاتیک قارون دانیشیت و ده سته یه ک له مناله کانی ئیسرائیل هاتن، که سی نارد و

ژنه که هات و لای قارون وه ستا. خواهوند مه به سستی دلئ نه و گوپی و بو توبه ناچاری

کرد و به خو ی وت: توبه یه کی با شتر له مه م ده ست ناکه ویت که نازاری پیغه مبه ری خوا

نه دم و دوژمنی خوا تا وانبار بکه م. وتی: قارون مال و سامانی به من به خشی و

لهگه ل ژنه کانی خوئی له یهک جیگه کوئی کردمه وه بهو مرجهی له بهرچاوی خه لکان بلیم: بۆ به موسا نالییت واز له من بینیت، به لام دهره تیکی باشتم له مه بۆ تۆ به کردن دهست ناکه ویت که نازاری پیغه مبه (د.خ) نه دم و دوزمنکه ی برهنجینم.

کاتیک ژن قسه ی کرد، قارون شله ژا و سه ری شوپ کرد. بیده نگ مایه وه و زانی زیانی پیگه یشتوه. وتاری ئه و ژنه بلا و بوویه وه و به گوینی موسا گه یشت. موسا توپه بوو، ده سنوژی گرت، دوعای کرد و پارایه وه و وتی: پهروه دگارا، دوزمنی تۆ مه بهستی نازادانی منی کردوه و ویستی ریسوای ناو خه لکانم بکات. خواجه، من به سه ر ئه ودا زال بکه.

خواهه ند وه حی پیکرد، فرمان به زه وی بده چونکه فرمانم پیداهه ملکه چی تۆ بیت. موسا پۆشته لای قارون. کاتیک گه یشت، قارون، مه ترسی له روخساری موسا دابینی، وتی: ئه ی موسا، به زه ییت به مندا بیته وه.

موسا وتی: ئه ی زه وی، بیانگره.

مالی قارون له رزی و خوئی و هاوریکانی تا قولاپه یان له زه وی چه قی.

دوباره موسا وتی: زه وی بیانگره.

مالی قارون له ریه وه و خوئی و هاوه لانی تا رانیان له زه وی چه قی. قارون به رده وام ده گریا و ده یوت موسا به زه ییت به مندا بیته وه.

موسا وتی: زه وی بیانگره.

ماله که له ریه وه. قارون و داروده سته که ی تا که له که یان له زه وی چه قی. ده گریان و ده پارانه وه.

موسا وتی: زه وی بیانگره.

قارون و ماله که ی به زه ویدا پۆشته خوار.

ده لین: وه حی هات ئه ی موسا چه نده بی به زه ییت، سویند به گه ره یی خۆم، ئه گه ر له من ده پارایه وه، دوعاکه یم گه ر ده کرد.

له کوپری عیمرانی جوونی ده گپرنه وه: وه حی بۆ موسا هات که دوا ی تۆ، زه وی ناکه مه ملکه چی فرمانه کانی هه یچ که سینک.

له قتاده ده گپرنه وه: قارون، هه ر رۆژه و به نه ندازه ی یه ک بالا له زه ویدا پۆده چیت. به رده وام ده پواته خوار و تا رۆژی کۆتایی ناگاته کۆتاییه که ی.

کاتیك سزای خوایی به سهر قارووندا داباری، نهو که سانهی نامۆژگاریان کردبوو، سوپاسی نیعمه ته کانی خویان کرد و نهوانه ی ئاره زویان ده کرد وهك نهو ساماندار بن. له ئاره زوه که ی خویان په شیمان بوونه وه و ههستیان به ههله ی خویان کرد. خواوه ند له گپرانه وه ی وتاری نهوان ده فهرمیت: (( و یکان الله یبسط الرزق لمن یشاء من عبادة و یقدر لو لا ان من الله علینا.

واتاکه ی: هاوار. خواوه ند، روژی هه رکام له بهنده کانی بخوازیت فراوان ده کات و هه رکه س بیهویت، لئی وه ده گریته وه. نه گه ر خوا چاکه ی له گه ل نه ده کردین، نیعمه ییش به زه ویدا ده پوشتینه خوار.))

چاکه ی خواوه ند نهوه بوو زیانی قارون و داروده سته که ی لهو که سانه دوور خسته وه که ئاره زویان ده کرد هاوشیوه ی قاروون بن و گهرنه نهوانیش وهك قاروون و که سه کانی به زه ویدا ده پوشتنه خوار.

خواوه ند، موسا و باوه ردارانی مناله کانی ئیسرائیل و هاوری موسا، یوشه ع کوری نوونی له مه ترسی و زیان و بلاکان رزگار کرد و دوژمنه کانی خوی سزادا که قارون و هامان و فیرعه ون و کهنعانییه کان بوون، له بهر نهوه ی سته م و یاخیگری و سه ریچی کردن له فرمانه کانی خواوه ندیان کرده پیشه. نهوان بوونه وانه یه ک بو خه لکان و سامان و مال و هیژ، فریایان نه که موت له بهر نهوه ی حاشایان له نیشانه کانی خوا ده کرد و له زه وی خراپه یان بلاو ده کرده وه و بهنده کانی خویان بو به ندایه تی کردنی خویان ناچار ده کرد.

په نا ده به یین بو خوا لهو کردارانه ی ده بنه هو ی تو په یی خوا.

نه بو زه ر له پیغه مبه ر (د.خ) ده گپریته وه: یه که م پیغه مبه ری مناله کانی ئیسرائیل موسا و دوایینیان عیسا کوری مریم بوو.

ده لیت، وتم: نه ی پیغه مبه ر (د.خ)، له ناو سه حیفه کانی موسا چی نوو سرا بوو؟  
 فه رمووی: نامۆژگاری بوو وهك نه مه: سه رم سوپماوه له وه ی باوه ری به جه ه ننه م هه یه، به لام پیده که نیئ. سه رم سوپماوه له وه ی باوه ری به مه رگ هه یه و ره زامه ندی نیشان ده دات. سه رسوپماوه له وه ی باوه ری به لیپرسینه وه ی روژی کو تایی هه یه به لام کرداری چاکه نه نجام نادات.

دوای مه رگی موسا، یوشه ع کوری نوون تا نهو کاته ی مرد، بو ماوه ی بیست و



حهوت سال کاروباره کانی منالەکانی ئیسرائیلی هەلەسووپاند که بیست سالی  
له رۆژگاری پاشایهتی مەنوجیهر و ههوت سالی له رۆژگاری پاشایهتی ئەفراسیابدا  
بوو.

ئێستا باسی پاشای ئییرانی بابل دهکەین که دواي مەنوجیهر له سهه تهختی  
پاشایهتی دانیشت.

### وتار سەبارەت بە پاشای پارسی بابل دوای مەنوجێهر

باسمان کرد کە راستی مێژوو لە ماوەی تەمەنی پاشاکانی ئێران دەتوانین بناسینەوه.

کاتیکی مەنوجێهر پاشا کوپی مەنشخورنەر کوپی مەنشخور ئەر بەغ، مرد، فراسیات کوپی فشهنگ کوپی رۆستەم کوپی تورک دەستی بەسەر برخنیارس و ولاتی فارسەکاندا گرت. وهک وتوویانە: هاتە بابل و زۆری کاتەکانی ژبانی لە بابل و مێهرگانی قەزەق بەسەر برد و وێرانی زۆری لە ولاتی فارسەکان دروست کرد.

دەلێن: کاتیکی بەسەر ولاتی فارسەکان زالیوو، وتی: ((بۆ لەناو بردنی خەلکان پەلە بکەین)). ستەمکاری ئەو فراوان و ئاوەدانییەکانی خەنارس وێران بوون، کاریز و رووبارەکان کوێر بوونەوه و لە پینجەم سالی پاشایەتی ئەو، خەلک گرفتاری قاتوقبەری هاتن تا ئەو کاتەی لە ولاتی فارسەوه بەرهو سنوری تورکەکان بەرێکەوت.

لەم سالانەدا ئاو کەمی کرد، بەرھەمی دارەکان کەم بوویەوه و خەلک گیۆدەوی زیان بوون تا ئەو کاتەی ((زوو)) کوپی تەھماسب دەرکەوت. دەستەبەک زوو بە زاب کوپی تەھماسفان ئاو دەبەن. دەستەبەکی دیکە بە زاغ، دەستەبەک بە راسب کوپی تەھماسب کوپی کانبو، کوپی زاب کوپی ئەرفس کوپی ھرانسف کوپی وندنگ کوپی ئەرەنگ کوپی بودخوش کوپی مسو کوپی نەوزەر کوپی مەنوجێهر ناوی دەبەن.

دایکی زوو کوپی مادول کچی وامن کوپی وازرگا کوپی قود کوپی سەلەم کوپی فەرەیدونە.

دەلێن: تەھماسب لە رۆژگاری پاشایەتی مەنوجێهر کە بۆ شەری ئەفراسیاب راسپێردرابوو، خیانەتی کرد و پاشا توپە و مەبەستی کوشتنی ئەوی کرد. گەورەکانی ولات سەبارەت بە بەخشینی ئەو گفتوگۆیان لە گەل پاشا کرد. کاتیکی کەسیک لەبەر ئەنجامدانی تاوان حوکمی سزای بەسەر دادەسپینرا، گەورە و بچوک جیاوازی نەدەکرد و ئەمە لەبەر دادپەرۆی مەنوجێهر بوو. بە داوای گەورەکانی ولات رازی نەبوو و وتی: ئەمە دەبێتە ھۆکاری لاوازی دین بەلام ئەگەر سوورن لەسەر بەخشینی، پێویستە لە ولاتەکەي مندا نەمینیتەوه. ئەوی لە سنوری فەرمانپەرۆیەتی خوێ دەرکرد. تەھماسب بەرهو ولاتی تورکەکان پوشت و لە سنوری وامن نیشتەجێ

بوو.

كچى وامن لەكۆشكدا زىندانى بوو چونكە ئەستىزە ناسان وتبوويان ئەو كچە كورپىك دىنىتەدنيا و وامن دەكوژىت. تەمھاسب فىلى كرد و ژنەكەى لەكۆشكەكە برەدەر. ژن، بەزوو دووگيان بوو. كاتىك سائەكانى سزادانى تەمھاسب كۆتايى ھات، مەنوجپېھر رىگەى پىدا بەرەو خەنارس، ولاتى پارسەكان. بگەریتەوھ. تەمھاسب مادولى بەفرت و فىل لەولائى توركەكانەوھ بۇ ولاتى فارسەكان ھىنا. كاتىك مادول گەيشتە شارى ئىرانكەرد، زووى ھىنايە دنيا.

دەلین: زوو، لەناو شەپەكانى ئىران لەگەل توركەكان، وامن باوھگەورنى خۇى كوشت و فراسياتى لەولائى فارسەكان دەرپەرانىد. زانبوونى فراسيات بەسەر ولاتى فارسەكان و بابل دواى مەرگى مەنوجپېھر تا ئەوكاتەى لەلايەن زوو كورپى تەمھاسب بۇ توركستان دوورخرايەوھ، دوانزە سالى خاياند.

دەلین: دەركردنى فراسيات لەولائى فارسەكان لەرۆژى ئەبان لەمانگى ئابان بوو. عەجەم ئەم رۆژەيان كرده جەژن چونكە لەشەر و ستەمى فراسيات رزگاريان ببوو. دواى نەورۆز و مېھرەگان سىنېم جەژنى ئىرانىيەكانە.

زوو، پاشايەكى پەسند و مسكین ئەواز بوو. فەرمانىدا تا ھەموو وىرانىيەكانى فراسيات لەولائى خەنارس و بابل ئاوەدان بکەنەوھ و قەلا خاپوورەكان نۆژەن و چال و كارنەزەكان ھەلبەكەنەوھ. ئاوە پۆشتوھكان بگەرئىننەوھ و كاروبارەكانى لەجاران باشتەر و چاكتەر كرد. بۇ ماوھى ھەوت سال خەراجى لەسەر خەلك ھەنگرت و لەرۆژگارى ئەو ولاتى فارسەكان ئاوەدان بوويەوھ. ئا و فراوان و خەلكان لەخۆشىدا بوون.

ئەو لەعيراق رووبارىكى ھەلكەند و ناوى نا زاب. فەرمانىدا لەھەر دوولای رووبارەكە شارىك دروست بکەن كەپنى دەلین شارى كۆن. ئەو شارەى كرده وىلايەتلىك و بەزەواجى ناوى برد و بۇ سى ناوچە دابەشى كرد: زابى سەر و زابى ناوھراست و زابى خواروو. فەرمانىدا تۆوى گول و گياكان لەكوئستانەوھ بىنن و لەوشارە بېروئىن.

يەكەم كەس بوو خواردنە جۆراوجۆرەكانيان بۇ نامادە كرد. يەكەم كەسە شلە جۆراوجۆرەكان لەسەر سرفرەكەى بىنرا. لەتالانىيە بەدەست ھاتوھەكان لەسوپاي

تورکەکان، بەشی سوپاییەکانی دیاری کرد.

کاتیك زوو، پاشایەتی گرتەدەست و تاجی لەسەر نا، وتی: هەموو وێرانییەکانی فراسیاتی جادووگەر ئاوەدان دەکەینەو. ئەو گرشاسب کوپری ئەسەرت کوپری سەم کوپری نەریمان کوپری تورەك کوپری شیراسب کوپری ئەروشسب کوپری توج کوپری فەرەیدون پاشای کردە وەزیر و یاریدەدەری خۆی. دەستەیک لەرەچەلەك ناسانی فارسی وتوویانە ئەو گرشاسب کوپری ئەساس کوپری تەهموس کوپری ئەشك کوپری نیرس کوپری رەحر کوپری دورسرو کوپری مەنوجیەر پاشا بوو.

دەلێن: زوو و گرشاسب لەپاشایەتیدا شەریک بوون. بەلام زوو کوپری تەھماسب پاشا و گرشاسب وەزیر و یاریدەدەری ئەو بوو.

گرشاسب یەکیك بوو لەگەورەکانی فارس بەلام پاشایەتی پێنەبرا. دەورانی پاشایەتی ئەو تا کاتی مردن، وەك دەلێن، سی سالی خایاند.

#### دوای ئەو کە یقوباد پاشایەتی گرتەدەست

کە یقوباد کوپری زاغ کوپری بوحنە کوپری مەسوو کوپری نەوزەر کوپری مەنوجیەرە. کە یقوباد، فەرنک کچی نەدسای کردە هاوسەر کە کچی یەکیك لەگەورەکانی تورکە. بۆ کە یقوباد، کە ی ئەفەنە و کە ی کاووس و کە ی ئەرش و کبیە ئەرش و کیفاشین و کیمە ی هینایە دنیا کە پاشاکان و باوکی پاشاکان.

دەلێن: کە یقوباد کاتیك پاشایەتی گرتەدەست و تاجی لەسەرنا، وتی: ئیمە دیاری تورکەکان وێران دەکەین و بۆ ئاوەدان کردنەوێ دیاری خۆمان تێدەکوشین. ئەو ئەندازە ی ئاوی جۆگەکان و سەرچاوەکانی بەمەبەستی ئاویاری زەویەکان دیاری و ناو و سنوری ویلايەتەکانی تۆمار کرد. خەلکی بۆ کشتوکال هاندا و دە یەکی بەرھەمی زەمینی بۆ خەرجیەکانی سوپا هەلگرت.

دەلێن: کە یقوباد لەئارەزوو بۆ ئاوەدان کردنەوێ ولات و پاراستنی ولاتەکە ی لەدوژمن و داگیرکاری دوژمنان هاوشیۆە ی فیرەوون بوو. ھەرەھا دەلێن: پاشاکانی کیانی و نەوەکانیان لەمناڵەکانی ئەون. لەنیوان کە یقوباد و تورکەکان و نەتەوەکانی دیکە چەندین شەپ رویداو. کە یقوباد لەنیوان سنوری فارسەکان و سنوری تورکەکان لەنزیک رووباری بەلخ نیشتەجی بوو تا رینگر بیت لەدەست درێژی تورکەکان بۆ سەر سنوری فارسەکان. خوا زاناترە.

## وتار سه‌بارهت به مناله‌کانی ئیسرائیل

له ئیستادا سه‌بارهت به مناله‌کانی ئیسرائیل و سالاری ئه‌وان دوا‌ی یوشه‌ع کوپری نوون و ئه‌و روداوانه‌ی له‌روژگاری زوو و که‌یقوباد به‌سه‌ر ئه‌واندا هات، ده‌دوین. شاره‌زیانی میژووی رابردووان و کاروباری نه‌ته‌وه‌کان بو‌چوونیان جیاواز نییه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی دوا‌ی یوشه‌ع کوپری نوون، سالاری مناله‌کانی ئیسرائیل له‌ده‌ستی کالب کوپری یوفه‌نا و دوا‌ی ئه‌و چه‌زقیل کوپری بوزی بوو که‌پێیان ده‌وت کوپری عه‌جوز. له‌کوپری ئیسحاق ده‌گێرنه‌وه: له‌به‌ر ئه‌وه به‌ حزقیل کوپری بوزیان ده‌وت کوپری عه‌جوز، چونکه‌ دا‌یک‌ی له‌ته‌مه‌نی پیری دا‌وا‌ی منالی له‌خواه‌ند کرد و خواه‌ند حزقیلی پێبه‌خشی و له‌به‌ر ئه‌مه به‌کوپری عه‌جوز ناویان ده‌برد. ئه‌م ئایه‌ی قو‌رئان سه‌بارهت به‌خه‌لکه‌که‌ی ئه‌وه که‌خواه‌ند ده‌فه‌رمی‌ت:

((الم تر اى الذین خرجوا من دیارهم و هم الوف حذر الموت.

واتاکه‌ی: مه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ی له‌ترسی مه‌رگ دیاری خو‌یانیان به‌جیه‌یشت نه‌تبیس‌توه که‌هه‌زاران که‌س بوون.))

له‌وه‌ه‌ب کوپری مونه‌به‌ ده‌گێرنه‌وه: ده‌سته‌یه‌ک له‌ مناله‌کانی ئیسرائیل گرفتاری به‌لا و زیانه‌کانی روژگار بیون. سکالایان له‌بارو‌دو‌خی خو‌یان کرد و وتیان: خو‌زگه‌ ده‌مردین و رزگارمان ده‌بوو. خواه‌ند وه‌حی بو‌ چه‌زقیل نارد که‌ خه‌لکه‌که‌ی تو له‌به‌لا و زیان سکالا و ئاره‌زو‌یان کرد بمرن و رزگاریان بی‌ت. به‌مردن ناسوده‌ نابن مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی گومان بکه‌ن من دوا‌ی مه‌رگ ئه‌وان زیندووو ناکه‌مه‌وه. ئیستا برۆ فلان شوین چونکه‌ ئه‌و چواره‌زار که‌سه‌ مردوون.

وه‌ه‌ب ده‌لیت: ئه‌و که‌سه‌نه‌ بوون خواه‌ند ئایه‌ی الم تر اى الرین خرجوا من دیارهم ی سه‌بارهت به‌وان ره‌وانه‌ کرد. برۆ و بانگیان بکه‌. بالنده‌کان و درنده‌کان ئیسقانی مردوه‌کانیان بلا‌و کردبو‌یه‌وه. چه‌زقیل ئه‌وانی بانگ کرد و وتی: ئه‌ی ئیسقانه‌ رزاهه‌کان، به‌فه‌رمانی خواه‌ند یه‌که‌بگرنه‌وه. ئیسقانه‌کانی هه‌ر که‌سه‌یک یه‌کیان گرت. دوا‌ی ئه‌وه وتی ئه‌ی ئیسقانه‌کان به‌فه‌رمانی خواه‌ند به‌گو‌شت

دایپوشرین. ئیسقانهکان بهگۆشت دایپوشران و جوولانهوه. حهزقیل وتی: ئەهی گیانهکان بهفهرمانی خواهند بۆ جهستهکان بگهرینهوه. بهفهرمانی خواهند ههموویان ههستان و وتیان الله اکبر.

کوپی مهسعود دهلیت: داستانی خهڵکی حهزقیل بهو شیوهیه: ئەوان لهگوندی داوردان ژیاڤیان بهسهر دهبرد که پینش شاری واسته. تاعون لهوی بلاووبوویهوه و زۆریهیی دانیشتوانهکهی رایان کرد و لهدهرهوهی شار دابهزین. ئەوانهیی مانهوه، زۆریهییان مردن. ئەوانهیی رایانکردبوو، تهنروسر رزگاریان بوو. کاتیکی تاعون کوتایی هات گهپانهوه و ئەوانهیی لهگوندهکه مابونهوه. وتیان: ئەوان لهئیمه دوورئهنديشتر بوون، ئەگهر ئیمهیش وهک ئەوان دهپوشتینهدهر، زیانمان بهرنهدهکهوت. ئەگهر جاریکی دیکه تاعون بلاو ببینتهوه، وهک ئەوان لهگوندهکه دهپوینهدهر. جاریکی دیکه تاعون هات و ئەوان رایان کرد. سی و چهند ههزار کهس بوون و ههموویان لهیهک شوین کۆبونهوه که دۆلێکی بهربلاو بوو. فریشتهیهک لهخوارهوهی دۆلهکه و فریشتهیهک لهسهرهوهی دۆلهکه هاوارمان کرد، بمرن و ههموویان مردن. جهستهکانیان رزا و حهزقیلی پیغهمبهر لای ئهوان تیپهپری. کاتیکی جسته رزاههکانی ئەوانی بینی، وهستا و ئەندیشهی لهژیاڤی ئهوان کردوه. وههی هاته خوار: ئەهی حهزقیل دهتهوینت نیشانی توی بدهین چۆن ئەوان زیندوو دهکهینهوه؟

وتی: بهلی. لهدهسهلاتی خوا بۆ مردنی ئەوان سههیسورما بپوو.

وههی هاتهخوار: بلی: وتی: ئەهی ئیسقانه رزاههکان بهفهرمانی خواهند یهکبگرنهوه، ئیسقانهکان یهکیانگرتوه و ئیسکهپهیکه رهکان سروسر بوو. دواتر خواهند وههی نارد: ئەهی ئیسقانهکان بهفهرمانی خواهند بهگۆشت دایپوشرین. گۆشت و خوین و جل و بهرگهکانی کاتی مردن لهبهریان کرایهوه. دواي ئهوه وههی هات: ئەهی جهستهکان بهفهرمانی خواهند ههستن و ههموویان ههستان.

لهموجاهید دهگپرنهوه: کاتیکی مردوهکان ههستان، وتیان: ((سبحانک رینا و بحمدک لا اله الا انت)) بۆ لای خهڵکهکهی خوڤیان گهپانهوه و شوینهواری مهرگ بهروخساریانهوه دیار بوو. ههر جل و بهرگیکیان لهبهر دهکرد هاوشیوهی کفن توژاوی دهبوو. دواتر لهکاتی دیاریکراودا مردن.

سالمی نهصری ده لیت: روژیک عومەر نوژیژی ده کرد و دوو جووله که له پشت سه‌ریه وه بوون. یه کیان به وهی دیکه‌ی وت: ئەمه خوڤه‌تی؟ کاتیک عومەر نوژه‌که‌ی ته‌واو کرد، وتی: ئەم قسه‌ی کردتان، ئەوه خوڤه‌تی، یانی چی؟

وتیان: ئیمه له کتیبه‌که‌ی موسادا بینیومانه که سیک دیت هاوشیوه‌ی چهزقیل مۆجیزه‌ی پیده‌به‌خشن و به‌فرمانی خواهند مردوه‌کانی زیندوو کرده‌وه. عومەر وتی: ئیمه له کتیبه‌که‌ی خۆماندا ناوی چهزقیل نابین و کس جگه له عیسا کوپی مریه‌م مردوه‌کانی زیندوو نه‌کردوه.

وتیان: مه‌گەر له کتیبی خوا نابینیت که ده‌فرمیت: چه‌ندین پیغه‌مبهری دیکه‌مان ره‌وانه‌ کردوه به‌لام نامارزه‌مان به‌داستانه‌کانی ئەوان نه‌داوه. عومەر وتی: بۆنا.

جووله‌که‌کان وتیان: داستانی زیندوو کردنه‌وه‌ی مردوه‌کان به‌و شیوه‌یه: تاعوونیک له‌ناو مناله‌کانی ئیسرائیل بلاو بوویه‌وه و ده‌سته‌یه‌ک له‌وان شاره‌که‌یان به‌جیه‌نشت و کاتیک یه‌ک میل دوور که‌وتنه‌وه، خواهند ئەوانی مراند و دیوارنکیان به‌ده‌وری ئەواندا دروست کرد. کاتیک ئیسقانه‌کانیان پزا، خواهند چهزقیلی وه‌ک پیغه‌مبهر(د.خ) ره‌وانه‌ کرد: لای ئەوان وه‌ستا و فرمووده‌کانی خواهندی هینایه‌ سه‌ر زمان. خواهند ئەوانی زیندوو کرده‌وه و ئایه‌ی الم تر الی الذین خرجوا من دیارهم، سه‌بارت به‌وان هاتۆته‌خوار.

له‌کوپی ئیسحاق ده‌گێرنه‌وه: هه‌لاتنی خه‌لکی چهزقیل له‌تاعوون یا نه‌خۆشیه‌کی دیکه‌ بوو که‌خه‌لکانی ده‌کوشت و ئەوان له‌ترسی مردن هه‌لاتن. هه‌زاران که‌س بوون. له‌سه‌رزه‌مینیک دابه‌زین و خواهند فرمانی مردنی ئەوانی ره‌وانه‌ کرد و هه‌موویان مردن. خه‌لک به‌ده‌وری ئەوان دیوارنکیان دروست کرد تا له‌درنده‌کان بیانپارژن له‌بهر ئەوه‌ی زۆر بوون و دفن کردنیان دژوار بوو. روژگاره‌کان تیپه‌رین و ئیسقانه‌کان پزین. چهزقیل کوپی بوزی لای ئەوان تیپه‌ری و له‌داستانی ئەوان سه‌ریسوپما. به‌زه‌یی به‌واندا هاته‌وه. وه‌حی هاته‌خوار: ئایا چه‌ز ده‌که‌یت خواهند ئەوان زیندوو بکاته‌وه؟ وتی: به‌لی. وه‌حی هاته‌ خوار که‌بلی ئەی ئیسقانه‌ رزاهه‌کان هه‌رکام بۆ چه‌سته‌ی خواهنی خۆتان بگه‌رینه‌وه. چهزقیل قسه‌کانی خواهندی هینایه‌ سه‌ر زمان و

ئىسقاھەكان يەكيانگرتەوہ. دواتر وەخى ھاتە خوار: ئەى گۆشت و دەمار و پىنست، ئىسقاھەكان داپوشن. دەلئیت: سەیرى دەگرد و ئىسقاھەكان دەمار و دواتر بەگۆشت دواى ئەوہ بەپىنست و موو داپوشران تا ئەوہى ئافراندى ئەوان تەواو بوو بەلام ھىشتا بى گيان بوون.

دواتر لەخوا پاراپەوہ تا گيانيان بۇ بگەرىنئیتەوہ. كاتىك ھاتەخۇ، خەلكەكە دانىشتىبوون و سبحان اللہ يان دەوت.

ئامارەيان بەكاتى مانەوہى ھەزقىل لەناو منالەكانى ئىسرائىل نەداوہ.

كاتىك خواوہند ھەزقىلى مراند، روداوہكان لەناو منالەكانى ئىسرائىل فراوان بوو. پەيمانى خويان شكاند و روويان كرده بتپەرەستى. خواوہند ئەلياس كوپرى ياسين كوپرى فەنخاس كوپرى عىزار كوپرى ھارون كوپرى عىمرانى وەك پىغەمبەر بۇ لاي منالەكانى ئىسرائىل رەوانە كرد.

مەمەد كوپرى ئىسحاق دەلئیت: كاتىك خواوہند گيانى ھەزقىلى گرت و لەناو منالەكانى ئىسرائىل چەندىن رووداوى گەورە رووياندا و پەيمانى خويان شكاند و دەستيان بەپەرەستىنى بتەكان كرد، خواوہند ئەلياسى وەك پىغەمبەر رەوانە كرد. پىغەمبەرانى دواى موسا بۇ بوژاندنەوہى تەوراتى لەبىركراو. رادەسىپىردران. ئەلياس لەدەورانى يەكك لەپاشاكانى منالەكانى ئىسرائىل بوو بەناوى ئەحاب. ناوى ژنەكەى ئەزىل بوو. پاشا پىغەمبەرى ئەلياسى پشتراست كردهوہ و ئەلياس كاروبارەكانى بۇ رىكدەخست. منالەكانى دىكەى ئىسرائىل بتيكيان ھەبوو بەناوى بەعل و لەجياتى خوا دەيانپەرەستى.

دەلئیت: لەدەستەيەك لەشارەزايانى مىژوو بىستومە: بەعل ژنىك بوو و لەجياتى خواوہند دەيانپەرەست.

خوا بەمشىوہ دەستانى ئەلياس بۇ مەمەد دەگىرپتەوہ:

(( وان الياس لمن المرسلين. انقال لقومه الاتقون. اتدعون بعلاوتذرون احسن

الخالقين، اللہ ربكم و رب آباؤكم الاولين.

واتاكەى: ئەلياس لەپىغەمبەرەكان بوو. كاتىك بەخەلكەكەى خۇى وت: بۇ ناترسن؟ ئايا بەعل دەپەرەست و ئافرىنەرى خۇتان پشنگوى دەخەن، خواوہندى

تاقانە پەرەردگارى ئىوہ و پەرەردگارى باوكانى كۆنى ئىوہە.))



ئەلیاس پینشنیاری خواپەرەستی پیندەکردن و جگە لە پاشا کەس بە پینشنیارە کە ی رازی نەبوو. چەندین پاشا لە شام دەژیان و هەر کام پاشایەتی سنووریکیان دەکرد. ئەو پاشای ئەلیاسی لە گەلدا بوو، رۆژیک پیتی وت: سویند بەخوا ئەم کارە ی تۆ بە بیھۆ دەزانم چونکە فلان و فلان ( ناماژە ی بە دەستە یە ک لە پاشاکانی منالەکانی ئیسرائیلدا کە لە جیاتی خواوەند بتیان دەپەرەست) وە ک ئیمە دەخۆن و دەخۆنەو و پاشایەتی دەکەن و ژیان بەخۆشی و کامەرانی دەبەنەسەر لە کاتیکدا کردووەکانی ئەوان بەگومانی تۆ فیرۆیە، هیچ کیشە یەکیان لە دنیا نییە و ئیمە لەوان گەرەتر و لە پینشتر نین.

دەلین و خوا زاناترە، ئەلیاس وتی: انا الله و موی سەر و جەستە ی بەرز بوویەو، رەدی قسەکانی پاشای دایەو و ئەوی بە جینیشت. ئەو پاشایەیش هاوشیووی ئەوانی دیکە دەستی بە پەرەستینی بتەکان کرد. ئەلیاسی وتی: خواوەندا، منالەکانی ئیسرائیل لە سەر بتپەرەستی پینداگری دەکەن، نیعمەتەکانی خۆت لەوان بگرەو.

کۆری ئیسحاق دەلیت: خواوەند وەحی پینکرد، کاروباری تاییبەت بەرۆژی ئەوان بەتۆ دەسپیرم تا لە مبارەو فەرمانی خۆت دەریکەیت.

ئەلیاس وتی: خویە بارانیان لیبگرەو.

سئ سال باران نەباری و مەروماڵات خزۆک و خشۆک و گەرۆک و دار لە ناوچوون و خەلک کەوتنە تەنگانەو. ئەلیاس کاتیک نفرینی کردن، لە منالەکانی ئیسرائیل خۆی شار دەو، چونکە لە گیانی خۆی دەترسا. لە هەر شوینیک دەبوو، رۆژییە کە ی دەگەیشت. کاتیک لە مالنیک یا لە ژووریک بۆنی نان دەهات، دەیانوت: ئەلیاس بۆ ئیرە هاتوو. بە بیانوی گەران بەدوای ئەو، کیشە یان بۆ دانیشتووانی مالنە کە دروست دەکرد.

ئەلیاسی پیغمبەر پەنای بۆ مالی ژنیک لە منالەکانی ئیسرائیل برد کە کۆرنیکی نەخۆشی بوو بەناوی ئەلیەسە کۆری ئەختوب. ژن پەنایدا و کەسی ناگادار نەکردووە. ئەلیاس لەخوا پارایەو تا خواوەند شیفای کۆرە کە ی بدات. کۆرە کە ی چاک بوویەو و بوو بە شوینکەوتە ی ئەلیاس. باوهری پیننا و بۆه موو شوینیک لە گەلی دەروشت.

ئەلیاس پیر و ئەلیهسع گەنجیکى تازه پینگەیشتوو بوو. دەلیت: خواوەند وهى بو ئەلیاس رهوانه کرد: بارانت له منالەکانى ئیسرائیل گرتوه و جگه لهوان خەلکانیکى دیکهى بى گوناخت لهچواریى و بالنده و خزوك و خشوك كه مەبهستى لهناو بردنى ئەوانمان نهبوو، لهگوناخى منالەکانى ئیسرائیل بهرهو کوشتن برد.

ئەلیاس وتى: خواوەندا، رینگەم پێده بو ئەوان بپاریمهوه و لهو بهلایهى گرفتارن پێى، ئاسوودهیان بکه، ئەگهري ههیه دەست لهپهههستینى بتهکان ههلبگرن و پهشیمان ببهوه. خواوەند رازى بوو. ئەلیاس بو لای منالەکانى ئیسرائیل پوشت و وتى: ئیوه گرفتارى بهلا و پهنج بوون و بالنده و خزوك و خشوك و دارهکان بهگوناخى ئیوه لهناوچوون. کارى ئیوه فیرو و نارهبویه و ئەگه دهتانهویت بزائن و ناگادار بن كه خواوەند لهئیوه توپهیه و بانگهوازهکەى من راسته. بتهکانى خوتان بینن كه بهگومانی ئیوه لهخواوەند بهتواناتر و باشتن، ئەگه نیازهکانى ئیوهى هینایه، وتارى ئیوه راست و رهویه و ئەگه نهیتوانى هیچ کاریك بو ئیوه ئەنجام بدات، وتارهکەتان فیرو و ناراسته و دەست لهپهههستینى ئەوان ههلبگرن. ئەوکات من لهخوا دهپاریمهوه تا زیان و بهلا لهسەر ئیوه ههلبگریت و روژى ئیوه فراوان بکات.

خەلک وتیان: دادپهروههیه. بتهکانیان هینا و لییان پارانهوه كه دوعاکیانان گیرا نهبوو و زانیان وتارهکیان ناراست و کردهوهکانیان نارهبویه. وتیان: ئەى ئەلیاس، ئیمه لهناو دهچین، دوعامان بو بکه.

ئەلیاس لهخواوەند پارهبوه تا زیانیان لهسەر ههلبگریت وباران بباریت. ههرویک وهك قهلقان لهدهریاوه هات. خەلک بینیان. ههورهکانى دیکه لهدهورى کۆبونهوه و بارانیان باراند. زهوى زیندووو بوویهوه و بهلا لهسەر خەلکان ههنگرا.

بهلام خەلک دهستیان لهبتپهههستی ههلهنگرت و زیاتر لهجاران پینداگریان لهسەر پهههستینى بتهکان کرد.

کاتیك ئەلیاس کوفرى ئەوانى بینى، لهخوا پارهبوه تا گیانى بستینیت تا لهدهست خەلکهکەى رزگارى ببیت. خواوەند وهى پیکرد: فلان روژ بو فلان شوین برۆ. هههشتیک هات، لهسەرى دانیشه و مهترسه. ئەلیاس پوشت و ئەلیهسع هاورنیمتى دهکرد. کاتیك گهیشته شارى بهلین پیندراو، ئەسپیکى ناگرین هات و لهبهردم ئەلیاس وهستا. ئەلیاس سواری بوو و ئەلیهسع بانگی کرد: ئەلیاس،

ئهلیاس، من چیبکه؟ نهمه دواين په یوه ندى نه وان بوو. خوا بالی به نه لیا سدا و جل و بهرگی نووری له بهر کرد. چیژی خواردن و خوار د نه وهی له و گرتوه و له گهل فریشته کان فری. مروقیکی - فریشته یه کی زه مینی - ناسمانی بوو.

به وتی وهب کوپی موبه دواى نه لیا س، نه لیسع بوو به پیغه مبهری مناله کانی نیسرائیل و تا نه و کاته ی خواوند ویستی، ژیا و دواتر مرد. رو دواوه کان رویاندا و گونا حه کان گوره بوون. سنوقی په یمان له دهستی مناله کانی نیسرائیلدا بوو که نه وه دواى نه وه وک میرات بویان ده مایه وه. نارامی له ناو سنوقه کدا بوو و پاشماوهی میراتی بنه ماله ی موسا و بنه ماله ی هاروون. هر کاتیک رو به روی دوژمنیک ده بوونه وه، سنوقه کیان ده برده پیش و خواوند شکستی به دوژمنان دهینا.

به همان شیوه که دهسته یه که له زاناکانی مناله کانی نیسرائیل ناماژیه یان پیداوه، نارامی سه ری پیشله یه کی مردوو بوو و کاتیک له ناو سنوقه که وه ک پیشله ده میاواند، له سه رکه وتن دنیا ده بوون و سه رکه وتنیان به ده ست دهینا.

پاشایه کیان هه بوو به ناوی نیلاف. خوا کیوه که ی نه وانی له نیلای، پیروز کرد بوو. دوژمن نه ده پرۆشته نه وى و له وى پیویستیان به هیچ نه بوو. وه ک وتوویانه خوئیان له سه ر بهر دیک کوډه کرده وه و توویان ده پرژاند و به نه اندازه ی روژی سال به ره میان کوډه کرده وه. له یه که دار به اندازه ی یه که سال روئیان ده گرت.

کاتیک دیارده تازه کان ده رکه وتن و په یمانی خویان پشتگو ی خست، دوژمنیک رو به روویان بوویه وه. وه که همیشه سنوقه کیان برده پیش و شهریان ده ستپیکرد تا سنوقه کیان له ده ستدا. کاتیک نهم هواله به نیلاف گه یشت که مناله کانی نیسرائیل سنوقه کیان له ده ستداوه، ملی خوار و له تاو خه می سنوقه که مرد. کاروباریان په رییشان و دو به ره کی که وته ناویان و دوژمن به سه ریاندا زال بوو. منال و ژنه کانی له وان سه نده وه و به په ریشانى و دو به ره کی ژیانیان به سه ر ده برد. هندی کات له گومراییدا روده چون و خواوند یه کیکی به سه ر نه واندا زال ده کرد تا له ناویان ببات و هندی کات په شیمان ده بوونه وه و توبه یان ده کرد و خواوند به لای دوژمنی لی دوده خستنه وه تا نه و کاته ی خواوند تالووتی کرده پاشایان و سنوقی په یمانه که ی بو گه راندنه وه.

له مردنی یوشه ع تا پاشایه تی نه و و گه رانه وه ی پیغه مبهری بو شه موئیل کوپی

بالی چوارسه د و شهست ساله که هندی کات کاروباری خه لکه دهستی دادوهران و سالاره کاندای بوو و هندی کات له دهست که سانیتز که به سهر نه واندای زال بیون.

یه کهم کهس به سهر نه واندای زال بوو پیاویک بوو له خه لکی لوت به ناوی کوشان و مناله کانی نیسرائیلی رسوا و لاواز کرد. دواتر برا بچوکه کهی کالب کوپری قنس، مناله کانی نیسرائیلی له دهستی نهو رزگار کرد. وهک وتوو یانه بو ماوهی چل سال سالی خه لکه کهی خوی بوو.

دواتر پاشایهک به ناوی عهجلون به سهریاندای زال بوو و دواتر پیاویک له نهوه کانی بنیامین به ناوی نه هودشهل دهست کوپری جیرا رزگاری کردن و بو ماوهی هشتا سال سالی خه لکه کهی بوو.

نهوسا پاشایهک له که نعانیه کان به سهریاندای سهر کهوت به ناوی یافین و بو ماوهی بیست سال فرمانره وایه تی مناله کانی نیسرائیل کرد. دواي نهوه پیغه مبه ریکی ژن به ناوی ده بورا رزگاری کردن و پیاویک به ناوی باراق بو ماوهی چل سال له لایه ن نهو ژنه وه کاروباره کانی تایبهت به مناله کانی نیسرائیلی هه لده سو پراند.

دواتر دهسته یهک له مناله کانی لوت که شوینی نیشته جی بوونیان سنوره کانی حیجاز بوو به سهر نه واندای سهر کهوتن و بو ماوهی حوت سال فرمانره وایه تیان کرد. پیاویک له مناله کانی نه فتالی کوپری یه عقوب به ناوی جه دعون کوپری بواش رزگاری کردن و چل سال کاروباره کانی نه وانی راپه راند و دواي جه دعون کوپره کهی نه بی مولک سی سال سالی خه لکه کهی بوو. دواي نه بی مولک، تولغ کوپری خالی نه بی مولک و بهوته یهک کوپره پووپری نهو، بیست و سی سال کاروباره کانیان راپه راند.

دواي تولغ، پیاویک له مناله کانی نیسرائیل به ناوی یایر بو ماوهی بیست و دو سال سالی خه لکه کهی گرته دهست.

دواتر مناله کانی عه مون که دهسته یهک له خه لکی فهله ستین بوون، بو ماوهی هژده سال به سهریاندای سهر کهوتن.

دواتر یه کیک له مناله کانی نیسرائیل به ناوی یه فتح بو ماوه شهش سال جلهوی کاروباره کانی گرته دهست و دواي نهو به جشنون له مناله کانی نیسرائیل ماوهی حوت سال سالی کرد. دواي نهو، نالون، بو ماوهی ده سال، کیرون که دهسته یهک به عینکرون ناوی ده بن. بو ماوهی هشت سال کاروباره کانیان هه لده سو پراند.

دوای ئەوان، خەڵک و پاشاکانی فەلەستین بۆ ماوەی چل سال جێهوی کاروبارەکانی منالەکانی ئیسرائیلیان گرتە دەست. دواتر، شەمشون لە منالەکانی ئیسرائیل، بۆ بیست سال سالی گرتە دەست. دوای شەمشون وەک و توویانە دە سال بۆ سالار بوون. دواتر، عالی کاهین کاروبارەکانی راپەراند و لە دەورانی ئەو سنووقە کەوتە دەست خەڵکی غەزە و عەسقلان.

کاتیکی چل سال لە دەورانی عالی کاهین تێپەری، خواوەند شەموئیلی وەک پیغەمبەر رهوانه کرد. وەک و توویانە ماوەی دە سال بۆ راپەراندنی کاروبارەکان هاوکاری ئەوی کرد و کاتیکی بەهۆی گوناح و سەریچی کردن لە فەرمانەکانی خواوەند، گرفتار و ریسوا ببوون، داویان لە شەموئیل کرد پاشایەکیان بۆ دیاری بکات تا شان بەشانی ئەو لەریگەیی خوادا شەر بکەن. شەموئیل قسەیی لەگەڵ کردن و خواوەند لە قورئاندا ناماژەیی پێداوه.

### وتار سه بارهت به شه موئیل و تالوت و جالوت

داستانی شه موئیل کوری بالی بهوشیویه: کاتیک دهورانی به لا و زیانه کانی مناله کانی ئیسرائیل درنژ بوویه وه و پاشا بیگانه کان نهوانیان ریسوا و لاواز و به سهر دیار و سهرزه مینه که یان زالبوون و پیاوه کانیان کوشت و مناله کانی نه سیر و سنوقی په یمانیان برد که نارامی و پاشماوهی میراتی بنه ماله ی موسا و بنه ماله ی هارونی تیا بو، داویان له خوا وهند کرد پیغه مبه ریکیان بو رهوانه بکات تاکاروباره کانیان ریکبخت.

سه دی ده لیت: مناله کانی ئیسرائیل له گه ل عه مالقه که پاشا که یان جالوت بو، شهریان کرد و عه مالقه به سهر مناله کانی ئیسرائیلدا سهر که وتن. باجیان خستنه سهر و تهوراتیان لی سهندن. مناله کانی ئیسرائیل داویان له خوا کرد تا پیغه مبه ریکیان بو رهوانه بکات تا شان به شانی نهو شهر له گه ل دوزمنان بکن. نهوه ی پیغه مبه ره کان له ناو چپوو. ته نیا یه ک ژنی دوگیان مابوو یه وه. نهویان گرت و له مالیک دایاننا له ترسی نهوه ی نهکا کچی هه بیئت و به کوریک بیگوریته وه چونکه دهیزانی مناله کانی ئیسرائیل نارهمه ندی بینی نهو مناله ن نه گهر کور بیئت. ژن له خوا پارایه وه تا کوریک پیببه خشیت. کوریک هی نیا یه دنیا و ناوی نا شه معون، یانی: خوا وهند دوعاکه ی منی بیست. کوره که گه وه و له بیت المقدس بو فیربوونی تهورات ناچاری کرد. پیریک له زاناکانی خه لک، سهر په رهستی کردنی نهوی گرتنه ده ست و به کوری خوی ناوی برد. کاتیک کوره که ی گه یشته ته مه نی بلوق و زه مانی پیغه مبه ری نهو نریک که وته وه، جره ئیل هات و کوره که له ته نیشته پیره زاناکه وه خه وتبوو. پیره که که سی به نه مینی نهو نه ده زانی. جره ئیل به ده نگی پیره که وتی: نه ی شه موئیل!

کوره که ترسا و هه ستا و به پیری وت: باوکه، منت بانگ کرد؟

پیره نه یویست بلیت نا، له بهر نهوه ی کوره که نه ترسیت. وتی: کورم برؤ بخره وه.

کور خوت و جره ئیل جاریک دیکه بانگی کرد. کور هاته لای پیره که و وتی

بانگی منت کرد؟

وتی: برؤ بخره وه و نه گهر جاریک دیکه بانگم کردی، وه لامم بده ره وه.

جاری سنیم جره ئیل خوی نیشاندا و وتی: بو لای خه لکه که ی خوت برؤ و

په یامی خواړه ند به جیږینه چوونکه خواړه ند توی وهک پیغه مبهری نه وان هه لبرژارد.  
کاتیک شمعون بو لای خه لکه که ی خوی روست، به درونیان زانی و وتیان: بو  
پیغه مبهرایه تی په لته کرد، باوهرت پی ناکه ین، نه گهر راست ده که یته پاشایه ک  
دیاری بکه تا له ریگه ی خوادا شهر بکات و نیشانه ی پیغه مبهری توییت.

شمعون وتی: ((هل عسیتم ان کتب علیکم القتال الا تقاتلوا قالو او مالنا الا  
نقاتل فی سبیل الله و قد اخرجنا من دیارنا و ابنائنا.

واتاکه ی: نه گهری هیه کارگوزار بو نیوه دیاری بکریت. و شهر نه که ن؟ وتیان:  
ئیمه که له منال و ژن و دیاری خو مان دورکه وتوینه ته وه. چون شهر ناکه ین.))

له خواړه ند پارایه وه و خوا دارده سستیکی بو نارد که درنیریه که ی به نه اندازه ی بالای  
پیاویک که ده بوا بیته پاشای خه لکه که ی و به مناله کانی نیسرائیلی وت: نه اندازه ی  
بالای به نه اندازه ی نه م دارده سته یه.

خه لکانیان به دارده سته که نه اندازه گرت که س نه بوو مه گهر پیاویکی ناوکیش که  
به که ره که ی خوی ناری ده کیشا. پیاوه که که ره که ی خوی ون کردبوو و به داویدا  
ده گه را. کاتیک نه ویان بینی، به دارده سته که نه اندازه ی بالایان گرت. بالای به نه اندازه ی  
دارده سته که بوو، پیغه مبه ره که یان وتی: خواړه ند تالوتی وهک پاشای نیوه  
ده ستنیشان کرد.

خه لک وتیان: هرگیز دروی هاوشیوه ی نه مه ت نه هیناوه ته سهرزمان، ئیمه  
له نه وه ی پاشاکانین و نه نا، سامانی نییه تا به هوی سامانه وه شوینی بکوین.

پیغه مبه ره که یان وتی: ((ان الله اصطفاه علیکم وزاده بسطة فی العلم و الجسم.

واتاکه ی: خواړه ند نه وی له ناو نیوه هه لبرژارد و زانست و جهسته یه کی گه وریه ی

پییدا.))

وتیان: نه گهر راست ده که یته، نیشانه یه ک بو پاشایه تی نه م بیته.

وتی: (( ان آیه ملکه ان یاتیکم التابوت، فیه سکینه من ربکم و بقیه مما ترک آل

موسی و آل هارون.

یانی: نیشانه که ی نه م نه وه یه سنوکه که دیت بو لای نیوه که نارامی له په روه ردگار

و پاشماوه ی میراتی بنه ماله ی موسا و بنه ماله ی هارونی تیایه.))

نارامی ته شتی که له زیر بوو که دلی پیغه مبه رانیا ن تیا ده شور. خواړه ند نه وی

به موسا به خشی و له وحه کانیان خسته ناوی. له وحه کان وه ک بیستومانه له دۆږ و یاقوت و زه مورود بوو و پاشماوهی میراته که. داردهسته کهی موسا و ورده له وحه کان بوو. سنوقه که و نه وهی له ناو سنوقه که دا بوو، له مالی تالوت دوزیانه وه و باوه پریان به پیغه مبهری شه معون کرد و پاشایه تیان به تالوت سپارد.

له کوږی عه باس ده گپرنه وه: فریشته کان سنوقه که یان له نیوان ناسمان و زه وی بهرز کرده وه و خه لکان بینیان و دواتر له مالی تالوت دایاننا.

له کوږی زهید ده گپرنه وه: فریشته کان له کاتی روژ سنوقه کیان هینا و لای خه لک دایاننا و نابه دل ته سلیمیان کرد و توږه شوینه که یان به جیهیشت.

سه دی ده لیت: مناله کانی ئیسرائیل له گه ل تالوت به ریکه و تن، هه شتا هه زار که س بوون. جالوت پیاوکی بوږ و چوارشانه بوو، له پییشی سوپاکه یه وه. یگه ی ده پری، هاوه لانی لئی نزیک نه ده که و تنه وه مه گه ر ئه و کاته ی شکستی به دوزمن ده هینا. کاتی ک پوشتنه در، تالوت وتی:

((ان الله مبتليکم بنهر، فمن شرب منه فلیس منی و من لم بطمعة فانه منی.

واتاکه ی: خواوه ند ئیوه به جوگه یه ک تا قیده کاته وه، هه رکه س لئی بخواته وه، له من

نییه و هه رکه س لئی نه بخواته وه، له منه.))

روباری فه له ستین بوو. له ترسی جالوت لینیان خوارده وه. چوار هه زار که س له روباره که په رینه وه و حه فتا و شه ش هه زار که س گه رانه وه. هه رکه س له ناوه که ی خوارد، تینوو بوو و هه رکه س نه یخوارد، تیرو. خواوه ند ده فه رمیت:

((فلما جاوزه هوو الذین آمنو امعه، قالوا لا طاقة لنا بجالوت و جنوده، قال الذین یظنون انهم ملاقو الله کم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله و الله مع الصابرين.

واتاکه ی: کاتی ک ئه و له گه ل ئه و که سانه ی باوه پریان پیی بوو، له رووبار په ریه وه، وتیان: ئه مږو بهرگه ی تالوت و سوپاکه ی ئه و ناگرین، ئه وانه ی باوه پدار بوون که ده پوږنه پیشگای په روه ردگار، وتیان: زوړ جار ده سته یه کی که م به سه ر ده سته یه کی فراوان زالبووه و خوا پشتیوانی خوږاگرانه.))

دوباره سی هه زار و شه شسه د و هه شتا و چه ند که س گه رانه وه و سیسه د و نوزده که س وه ک شه پکه رانی ئه و مانه وه.

له ووه ب کوږی مونه به ده گپرنه وه: عیلی راهینه ری شه موئیل دو کوږی هه بوو که دیارده یه کی تازه یان له قوربانی کردن هینا یه ئاراهه. ره سم بوو قوربانیان به دوو



قولایه وه هه‌ئده‌واسی و هه‌رچی لی ده‌مایه‌وه، به‌شی کاهین بوو. دوو کوپه‌که‌ی ئه‌و قولایه‌کانیان خست. هه‌روه‌ها کاتیك ژنه‌کان له‌قودس نووژیان ده‌خویند، رینگه‌یان لیده‌گرتن. کاتیك شه‌موئیل له‌مالی کاهین خه‌وتبوو، ده‌نگیکی بیست که‌ده‌یوت: شه‌موئیل!

ئه‌و پۆشته‌ لای عیلی و وتی: ناماده‌م، بانگی منت کرد؟

وتی: نا، بانگی تۆم نه‌کرد، برۆ بخه‌وه.

دوباره‌ ده‌نگی بیست که‌ده‌یوت: شه‌موئیل.

به‌خیرایی پۆشته‌ لای کاهین و وتی: ناماده‌م، بۆچ کاریك بانگت کردووم؟

وتی: بانگم نه‌کردویت، برۆ بخه‌وه و ئه‌گه‌ر بانگیان کردیت، له‌شوینه‌که‌ی

خۆته‌وه‌ بلی، ناماده‌م، فه‌رمان بده‌ تا ئه‌نجامی بده‌م.

شه‌موئیل پۆشت و خه‌وت. دوباره‌ ده‌نگه‌که‌ی بیست، ده‌یوت: شه‌موئیل.

وتی: ناماده‌م، فه‌رمان بده‌ تا ئه‌نجامی بده‌م.

ده‌نگ و وتی: برۆ لای عیلی و بلی خۆشه‌ویستی باوکایه‌تی رینگر بوو له‌وه‌ی

کوپه‌کانت له‌دروست کردنی دیارده‌ی تازه‌ له‌قوربانی کردن و سه‌رپنجی کردن

له‌فه‌رمانه‌کانی من دوور بخه‌یته‌وه، من کاهینی له‌تۆ و مناله‌کانت ده‌ستینه‌وه و تۆ و

دوو کوپه‌که‌ت له‌ناو ده‌به‌م.

به‌ره‌به‌یان عیلی پرسپاری کرد و شه‌موئیل داستانه‌که‌ی بۆ گێرپایه‌وه. عیلی

ترسا. دژومینک له‌ده‌ورو به‌روه‌هات و کاهین وتی تا دوو کوپه‌که‌ی له‌گه‌ل خه‌لکان

بیه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی شه‌ر له‌گه‌ل دوژمنان بکه‌ن. ئه‌وان رازی بوون و سنوقی په‌یمانیان

له‌گه‌ل خۆیان برد که‌دارده‌سته‌که‌ی موسا و پاشماوه‌ی له‌وحه‌کانی تیا بوو تا

به‌هاوکاری سنوقه‌که‌ سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست بئین. کاتیك خۆیان بۆ شه‌ر ناماده‌ کرد،

عیلی چاوه‌پروانی هه‌وال بوو. پیاویك هات و ئه‌و له‌سه‌ر کورسی دانیشتیوو، وتی:

دوو کوپه‌که‌ت کوژران و خه‌لکان رایان کرد.

عیلی وتی: سنوقه‌که‌ چی به‌سه‌ره‌ات؟

وتی: دوژمن بردی.

ده‌لیت: عیلی هه‌ناسه‌یه‌کی هه‌لکیشا و له‌سه‌ر کورسییه‌که‌ی به‌پشتا که‌وت و

مرد. ئه‌وانه‌ی سنوقه‌که‌یان گرتبوو، بردیان بۆ مالی خواکانی خۆیان و له‌ژیر

بته که یان دایاننا. بته که له سهر سنوقه که بوو. به لأم له به ره به یان بته که له ژیر سنوقه که بوو. دوباره بته که یان خسته سهر سنوقه که و دو قاچی بته که یان به بزمار به سنوقه که وه داکوتی. بۆ روژی دواتر ده ست و پیی بته که قرتا بوو و بته که ی خوی که وتبوه ژیر سنوقه که. به یه کیان وت: مه گهر نازان که س ناتوانیت رو به روی خواوهندی مناله کانی ئیسرائیل ببیته وه، سنوقه که بۆ مالی خواکانی نهوان بگهرینه وه.

سنوقه که یان هینایه دهر و له سووچیکی گونده که فریاندنا. خه لکی نه و ناوچه ی سنوقه که له وی بوو، نازاریکیان له ملی خویاندنا هه ست پیکرد و وتیان: نه مه چییه؟ کچیک له مناله کانی ئیسرائیل، که له وی ده ژیا، وتی: تا نه و کاته ی نه م سنوقه له م گونده دا بیت، ناخوشی نابینن.

وتیان: درۆ ده که ییت.

وتی: نیشانی راستی وتاره که م نه مه یه: دوو مانگای گویره که دار بینن که هه یچ کات ته وقتان نه کرد بیته ملیان. سنوقه که یان بخه نه سهر و گویره که کان هه لنگرن و مانگا کان سنوقه که بهن. کاتیک له سه رزه مینی ئیوه بگاته سه رزه مینی مناله کانی ئیسرائیل، ته وه که ی ده شکینیت و بۆ لای گویره که کانی ده گهریته وه. نه م کاره یان کرد و کاتیک مانگا کان گه یشتنه سه رزه مینی مناله کانی ئیسرائیل، ته وه که یان شکاند و بۆ لای گویره که کان گهرانه وه. سنوقه که له ویرانه یه کی مناله کانی ئیسرائیل دانرا و مناله کانی ئیسرائیل به ره و لای رایان کرد. هه رکه س لئی نزی که وه ته وه، مرد جگه له دوپیاو که ریگه یان پیدرا سنوقه که بۆ مالی دایکیان بهن که بیوه ژن بوو. سنوقه که له مالی نه و ژنده دا بوو تا تالوت پاشایه تی گرته ده ست.

کاروباری مناله کانی ئیسرائیل له لایه ن شه موئیله وه ساماندرابوو، به لأم وتیان: پاشایه ک بۆ ئیمه دیاری بکه تا له ریگه ی خوادا شه ر بکات.

شه موئیل وتی: خوا شه ری له سهر ئیوه هه لگرت.

وتیان: ئیمه له خه لکی ده ور به ری خۆمان ده ترسین و ده بیت پاشایه کمان هه بیت تا په منای بۆ بهین.

خواومند وهی بۆ شه موئیل نارده خوار: تالوت وه ک پاشای مناله کانی ئیسرائیل دیاری بکه و رونی پیرۆز له جهسته ی بسوو. که ره کانی باوکی تالوت ون ببوو و تالوتی له گه ل بعه دیه ک بۆ دۆزینه وه ی نه وان ره وانه کرد. روشتنه لای شه موئیل و

پرسىياري كەرەكانيان لىكرد. شەموئىل بەتالوتى وت: خواوهند تۆى وهك پاشاي منالەكانى ئيسرائىل ھەلبىژارد.

تالوت وتى: من؟

شەموئىل وتى: بەئى.

تالوت وتى: مەگەر نازانى نەوہى من ريسواترين نەوہى منالەكانى ئيسرائىلە؟

وتى: بۇنا، دەزانم.

وتى: مەگەر نازانى ھۆزەكەى من پەستىرين ھۆزى منالەكانى ئيسرائىلە؟

وتى: بۇنا دەزانم.

وتى: نيشانەى پاشايەتى من چىيە؟

وتى: كاتىك دەگەرئىتەوہ، باوكت كەرەكانى دۆزىوہتەوہ و كاتىك دەگەيتە فلان

شويىن، وەحى بۇ تۆ دىتەخوار.

داوتر بەرۆنى پىرۆز چەورى كرد و بە منالەكانى ئيسرائىلى وت:

((ان الله قد بعث لكم طالوت ملكا، قالوا انى يكون له الملك علينا و نحن احق

بالمك منه و لم يوت سعة من المال، قال: ان الله اصطفاه عليكم فزاده بسطة فى العلم و

الجسم.

واتاكەى: خواوهند تالوتى وهك پاشاي ئىوہ دەستنىشان كرد. وتيان: چۇن

دەتوانىت بىيىتە پاشاي ئىمە، ئىمە بۇ پاشايەتى شياوترىن چوونكە سامانى زۆرى

نىيە. وتى: خواوهندى ئەوى بەسەر ئىوہدا ھەلبىژارد و زانست و جەستەيەكى

گەرەى پىبەخشى.))

سەدى دەلىت: كاتىك منالەكانى ئيسرائىل رووبەروى جالوت و سوپاكەى

بوونەوہ، وتيان: خوايە خۇپراگرى بەئىمە بىبەخشە. لەو رۆژدا باوكى داوود لەگەل

سيانزە كورپەكەى خۆى لەناو رىزى ئەو كەسانەدا بوو كە لەرووبار پەرىنەوہ، داوود

لەھەموو كورپەكان كەم تەمەتر بوو. رۆژىك داوود پۇشتە لاي باوكى و وتى:

بەقۇچەقانىيەكەى خۇم دەتوانم، نەوہى دەمەوئىت، بىپىنكم.

باوك وتى: كورم مژدە لىبىت چوونكە رۆژى تۇيان لەناو قۇچەقانىيەكەت داناوہ.

جارىكى دىكە ھاتە لاي باوكى و وتى: پۇشتە كوئىستان و شىرىنكم بىنى،

سواری بووم و گوويچكەكانىم گرت و منى نەخستە خوار.

باوك وتى: كوپم، مژدەت لى بىت، خوا ئەم بەرەكەتەي پىبەخشيوي.

رۇژىكى دىكە پۇشتە لاي باوكى و وتى: باوكە، لەناو كىۋەكان بەرىنگادا دەپۇشتەم و زىكرى خوام دەكرد و كىۋەكان لەگەل من ئەو كارەيان دەكرد.

باوك وتى: كوپم، مژدەت لى بىت، خواۋەند ئەم بەرەكەتەي پىبەخشيوي.

داوود شوان بوو. باوكى ئەوى بۇ كۆكردنەۋەي خۇراك بۇ خۇي وبراكانى راسپاردبوو. پىغەمبەرى منالەكانى ئيسرائىل شاخىكى هىنا، پۇنى تيا بوو لەگەل زىيەكى ئاسنن. ئەۋانەي دا بەتالوت و وتى: ئەو كەسەي جالوت دەكوژىت، ئەم شاخە دەخاتە سەر سەرى و دەكوئىت تا پۇنى لىبىرژىت بەلام بەر روخسارى ناكەۋىت. لەسەرى ئەۋدا ھاۋشيوەي تاجە و كاتىك زىكە دەپۇشىت، بەئەندازەي خۇيەتى.

تالوت منالەكانى ئيسرائىل كۆكردەۋە و بەشاخ و زىكە ئەۋانى تاقىكرەۋە. كەس بەو شيوە نەبوو كە پىغەمبەر دەيوست. كاتىك كەس نەمايەۋە، بەباوكى داۋودى وت: نايە كوپىكت ھەيە و ئەھاتبىت؟

وتى: بەلى داۋودى كوپم ماۋە كەخواردن بۇ ئىمە نامادە دەكات.

كاتىك داۋود ھات، لەرىگە لاي سى بەرد تىپەرى. قسەيان لەگەل كرد و وتيان: ئەي داۋود ئىمە ھەلبىگرە چۈنكە بەئىمە جالوت دەكوژىت.

دەلىت: داۋود بەردەكانى ھەنگرت و خستىە ناو تورەكەكەي خۇي.

تالوت وتبجوى: ھەركەس جالوت بكوژىت، كچەكەم دەكەمە ھاۋسەرى و فەرمانى ئەو لەناو سنورى پاشايەتتەكەي خۇم رەۋان دەكەم. كاتىك داۋود ھات و شاخەكەيان خستەسەر سەرى، رۇن رۇا و كاتىك زىكەي پۇشى، بەئەندازەي خۇي بوو. ئەو پياۋىكى چوارشانە و بەھىز بوو. ھەر كەس زىكەي پۇشى، گەۋرە بەرچاۋ دەكەوت. كاتىك داۋود زىكەي پۇشى، لەبەر ئەۋدا تەسك دەھاتە بەرچاۋ.

دواتر روۋبەروى جالوت بوۋيەۋە. جالوت لەھەموو خەلكان گەۋرەتر و بوۋىتر بەرچاۋ نەكەوت. كاتىك داۋودى بىنى، ترسى لى نىشت و وتى: ئەي كوپى گەنج بگەرنمەۋە. چۈنكە پىم خۇش نىيە تۇ بكوژم.

دلود وتى: نا، من تۇ دەكوژم. بەردەكانى دەرھىنا و خستىە ناو قۇچەقانىيەكەي. ھەر بەردىك كەدەرىدەھىنا، ناۋىكى دەھىنايە سەرزمان، ئەمە بەناۋى باوكە نىراھىم. ئەمە بەناۋى باوكم ئىسحاق و ئەمە بەناۋى باوكم ئيسرائىل.

قۆچه قانییه که هی سوپراند و هر سی بده که بوو بهیه که برد و هه لیدا. بهرنیو چاوانی جالوت کهوت، سه ری کون کرد و کوشتی. بده کان به هر که سینک ده گیشته. سه ری کون ده کرد و دهیکوشته تا نه وهی کهس له به را بهر نه وان نه مایه وه و شکست له ناو سوپاکه هی جالوت بلاو بوویه وه. داوود جالوتی کوشته و کچی تالوتی کرده هاوسه ری خوی. خه لک له ده وری داوود کۆده بو نه وه و نه ویا ن خو شده ویست. تالوت له م به سه ره اته تو په بوو، رژی به داوود برد و مه به سستی کوشتنی نه وی کرد. داوود له مه به سته که هی ناگادار بوویه وه و مه شکه یه که شه را بی له ناو جینگه که هی خوی دانا. تالوت پۆشته جینگه خه وه که هی داوود و به شمشیر لیدیا، شه را ب فیچه هی کرد و یه که دلۆپ شه را ب که وته ناو ده می و وتی: خوا وه ند له داوود خو ش بیته چونکه شه را بی ده خوارد.

دوای نه وه داوود پۆشته مالی تالوت. تالوت خه وت بوو، له سه ر سه ر و خواره وهی قاچه کان و له راست و چه پی نه دو تیری دانا و پۆشته. کاتی که تالوت هه ستا و تیره کانی ناسییه وه، وتی: خوا له داوود خو ش بیته، من به سه ر نه ودا زالبووم و کوشتم به لام نه و به سه ر مندا زالبوو و نه یکوشتم.

روژیک تالوت سواری نه سپ بوو، داوودی بی نی له گه ل خه لکان به رینگه دا ده پوات. تالوت به خوی وت: نه مرۆ داوود ده کوژم.

کاتی که داوود ده ترسا، کهس پی نی نه ده گیشته. تالوت به دوای نه ودا رای کرد. داوود هه لات و رۆشته ناو نه شکه وتیک. خوا وه ند فه رمانی به جار جالۆکه دا و ده رگای نه شکه وته که هی ته نی. کاتی که تالوت گه شته ده روازه ی نه شکه وته که و داوی جالۆکه ی بی نی، وتی: نه گه ر ده پۆشته ناو نه شکه وته که، داوی جار جالۆکه که هی ده ده پراند. گه پرایه وه.

زاناکانی مناله کانی ئیسرا ئیل، تالوتیان بو کردوه کانی له گه ل داوود سه رکۆنه کرد. هر کهس ده ویست رینگه ی نه و کاره ی لیبگریت، دهیکوشته. خوا وه ند نه وی بو کوشتنی زاناکانی خه لکه که هی هاندا. له ناو مناله کانی ئیسرا ئیل ه یچ زانایه که نه مایه وه که نه یکوژیت تا نه وه ی ژنیکیان ه ی نا که ناوی گه وره ی خوا وه ندی ده زانی. فه رمانی کوشتنی ژنه که ی به جه لادا، به لام جه لاد نه وی نه کوشته و وتی: نه گه ری هیه پیویستمان به زانایی نه و هه بیته. نه وی نازاد کرد.

دوای ئەو، نىيەتى تۆبە كردن لەدلى تالوت گەشەى كرد. پەشيمان و گريا تا ئەوێ خەلك بەزەبىيان پىاييدا هاتەو. شەوانە دەپۆشته سەر گۆرەكان و دەگريا. هاوارى دەكرد: سوپىندا تان دەدەم بەخوا، هەركەس دەزانىت نایا من توانای تۆبە كردنم هەيه: يا نه، پىم بلنىت. كاتىك ئەم قسەى چەندىن جار دووبار كردهو، يەكىك لەناو گۆرەكانەو پىى وت، ئەى تالوت ئەوئەندە بەس نەبوو ئىمەت كوشت، ئىستا دەتەوئىت گۆرەكانىشمان ئازار بەدەيت؟ خەم و گريانى تالوت زیادى كرد.

جەلاد بەزەبى بەتالوتدا هاتەو و قسەى لەگەل كرد. وتى: چىت بەسەر دىت؟ تالوت وتى: نایا لەسەر زەوى زانايەك هەيه پىم بلنىت دەتوانم تۆبە بكەم يا نه؟ جەلاد وتى: دەزانى هاوشىوێ كىت. هاوشىوێ ئەوپاشايەى شەوئىك پۆشته گوندىك و كەلەشىر قوقاندى، قوقەى كەلەشىرى بەخراپە لىكدايەو و فەرمانىدا هەموو كەلەشىرەكانى گوندىكە بكورن. كاتىك وىستى بخەوئىت. وتى: كاتىك كەلەشىر قوقاندى، خەبەرم بكەنەو بۇ ئەوێ بەرىكەوئىن. پىيان وت: مەگەر كەلەشىرئىك هىشتۆتەو تا دەنگى قوقەى ببىستىن؟ تۆيش كەسىكى زانات لەسەر زەوى نەهىشتۆتەو.

خەم و گريانى تالوت زیادى كرد. كاتىك جەلاد پىداگرى ئەوې بۇ تۆبە كردن بىنى، وتى: ئەگەر تۆ بۇ لای زانايەك ببەم، نایا دەيكورئىت؟ تالوت وتى: نه.

جەلاد بەلنىنى لىوهرگرت. دواتر وتى ژنى زانا لای ئەو. تالوت وتى: من بۇ لای ئەو ببە تا پرسىارى لى بكەم. ناوى گەرەى خوا تەنبا ئەندامانى يەك بنەمالە دەيانزانى و كاتىك پىاوانيان لەناو دەچوون، ژنان فىرى دەبوون.

جەلاد بەتالوتى وت: ئەگەر بتبىنىت، دەترسىت و لەهۆش خوى دەچىت. كاتىك لەدەرگا كە نزىك كەوتنەو، جەلاد تالوتى بەجىهئىشت و خوى پۆشته لای ژنەكە، وتى: مەگەر تۆ زياتر لەهەموو خەلكان قەرزارى من نىت لەبەر ئەوې تۆم لەكوشتن رزگار كرد و پەنامدايت؟ ژن وتى: بۇنا.

وتى: ئىستا نىازىكمان بەتۆ هەيه، تالوت هاتوو و تا لەتۆ پىرسىت نایا دەتوانىت تۆبە بكات يانە؟

ژن لەهۆش خۆی چوو، جەلاد پێی وت: تالوت مەبەستی کوشتنی تۆی نییه و دەیهویت پرسینت ئایا دەتوانیت تۆبە بکات یا نه؟

ژن وتی: سویند بەخوا نازانم بەلام ئایا شوینی گوپی پیغه مەبەریک دەزانن؟  
وتی: بەلی. گوپی یوشەع کوپی نوون دەزانم.  
ژن لەگەڵ ئەوان هات و پارایەوه. یوشەع لەگۆرەکه هاتەدەر، تەپ و تۆزی لەخۆی تەکاند و کاتیکی ئەو سی کەسە ی بینی، وتی: چیتان بەسەر دیت، مەگەر رۆژی پەسلانە؟

ژن وتی: نا بەلام تالوت لەتو دەپرسینت ئایا رینگە تۆبە ی هەیه یا نه؟  
یوشەع وتی: نا، مەگەر ئەو ی دەست لەپاشایەتی هەلبگریت و لەگەڵ منالەکانی خۆی بۆ شەر بروت. منالەکانی بەبەرچاوی خۆیەوه لەرینگە خوادا شەر بکن تا کاتیکی دەکوژین و کاتیکی ئەوان کوژران، خۆی هێرش بەریت تا دەکوژیت، ئەگەری هەیه ئەمە تۆبە ی ئەو بیت. ئەوسا مرد و کەوتەوه ناو گۆرەکه ی.

تالوت خەمبارتر لەپیشتر گەرایەوه. دەترسا منالەکانی فەرمانەکانی جیبەجی نەکن. گریا تا ئەوکاتە ی مژۆلەکانی هەلۆه ی و جەستە ی لەر و لاواز بوو. سیانزە کوپەکه ی هاتنە لای و لەحالیان پرسی. داستانەکه ی خۆی لەگەڵدا باس کردن و بەوانی وت چۆن خواوەند بەتۆبەکه ی رازی دەبیت. داوای لیکردن هاوری لەگەڵ ئەو بۆ شەر لەرینگە ی خوادا برۆن. لەگەڵ ئەوان بەرینکوت. کوپەکانی بەبەر چاوی خۆیەوه هێرشیان برد تا کوژران. دوا ی ئەوان، تالوت خۆی هەلمەتی برد و کوژرا. داوود بەپاشایەتی گەیشت و مانای وتاری خواوەند کە دەفەرمیت پاشایەتی و زانستی پێبەخشی ئەمەیه: پیغه مەبەری شەمعون و پاشایەتی تالوتی هەبوو.

ناوی تالوت بەسریانی شاو له. ئەو کوپی قەیس کوپی ئەبیاس کوپی زبیرار کوپی بەحرەت کوپی ئەفیح کوپی ئەبیش کوپی بنیامین کوپی یەعقوب کوپی ئیسحاق کوپی ئیبراهیم بوو.

کوپر ئیسحاق دەلێت: ئەو پیغه مەبەری لەگۆر هەستایەوه و شینوازی تۆبەکه ی بەتالوت وت، ئەلیسەع کوپی ئەختوبە.

بەگومانی شوینکەوتەکانی تەورات، ماوە ی پاشایەتی تالوت لەسەرەتاوه تا ئەو کاتە ی لەگەڵ منالەکانی لەشەردا کوژرا، چل سال درێژە ی کیشا.

